Godeeyo To Tekepo

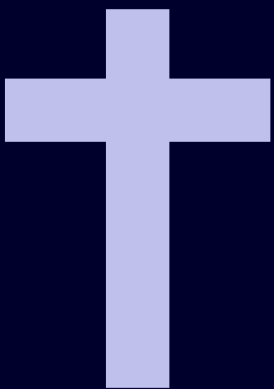

Portions of the New Testament in the Odoodee language of Papua New Guinea

Godeeyo To Tekepo

Portions of the New Testament in the Odoodee language of Papua New Guinea

Sampela hap Nupela Testamen long tokples Odoodee

copyright © 2006, 2015, 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Odoodee

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
ffb0eddd-0f6e-5201-89ab-6fcbfcaebeba

Contents

Matiyu 1
Maka 101
Luka 161
Yonee 262
Diye Di Odoo . . 337
Loum 434
1 Tesalonika . . . 479
2 Tesalonika . . . 488
1 Timoti 493
2 Timoti 506
Taites 515
Palimon 521
Yemes 524
1 Yonee 535
2 Yonee 546
3 Yonee 548
Yuda 550

Matiyu
To tekepo Matiyuye hogugu

Matiyu booka goo eyo bei

Matiyu yo Yesu o hamamee dili odoo 12 ee ma kulodu hee yoso. Yo o hu hee Libai deliso. Yu odooso Yesu mapoo tei talame to hogugu hagee yayo dimapoo teneeso. Esiga yayo to hogugu hagee ma kulodu Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo taka goo ee Yesuye medee tobuloso tomo sileeso. Osoloso Yesu Yu odooso bamelee Kelisoso.

Yesuwo amawe dio (Luka 3:23-38)

1 Yesu Keliso yo Deibidiyo amawe, osoloso Deibidi yo Eibalahameeyo amawe. Esiga Yesuwo amawe dio dia hu hagoso.

2 Eibalahameeyo owolo Aisek, osoloso Aisekeeyo owolo ee Yekob, Yekobeeyo owolo ee Yuda, osoloso Yekobeeyo owolo dio abo.

3 Osoloso Yudayo owolo ee Peles dio Sala dio (osoloso egee bia dia owee ee Tamala), osoloso Peleseeyo owolo ee Heslon, osoloso Hesloneeyo owolo ee Lam.

4 Osoloso Lameeyo owolo ee Aminadab, osoloso Aminadabeeyo owolo ee Nason, osoloso Nasoneeyo owolo ee Salmon.

5 Osoloso Salmonowo owolo ee Bowas (Bowaseeyo owee ee Leihab), osoloso Bowaseeyo owolo ee Obed (Obedeeyo owee ee Lut), osoloso Obedeeyo owolo ee Yesi.

6 Osoloso Yesiyo owolo ee wiligi odoo toboloso badebei Deibidiso. Deibidiyo owolo ee Solomono. (Solomonowo owee ee daga Yulayayo osobo.)

7 Osoloso Solomonowo owolo ee Lehobowam, osoloso Lehobowameeyo owolo ee Abiya, osoloso Abiyayo owolo ee Asa.

8 Osoloso Asayo owolo ee Yehosapat, osoloso Yehosapateeyo owolo ee Yeholam, osoloso Yeholameeyo owolo ee Yusaya.

9 Osoloso Yusayayo owolo ee Yotam, osoloso Yotameeyo owolo ee Ahas, osoloso Ahaseeyo owolo ee Hesekaya.

10 Osoloso Hesekayayo owolo ee Manase, osoloso Manaseyo owolo ee Amon, osoloso Amoneeyo owolo ee Yosaya.

11 Yosayayo owolo ee Yekonaya, osoloso Yosayayo owolo dio abo.

Biame domo omapoo Isalael odooso odoo abo

1:1: 1Chr 17:11; Gen 22:18 **1:3:** Gen 38:27-30; Ruth 4:18-22 **1:5:** Ruth 4:13-17 **1:6:** 2Sam 12:24 **1:11:** 2Ki 22—24; 2Chr 36:10; Jer 27:20

sabolo ha temeleso, diba Babilon mi mapoo dabalame iyado diso.

12 Esiga Isalael odooso Babilon mi mapoo dala ma kulodu debei biame omapoo Yekonayaye giso holo soomagooso, o hu ee Selatiyel. Osoloso Selatiyeleeyo owolo ee Selubabel.

13 Osoloso Selubabeleeyo owolo ee Abiyud, osoloso Abiyudowo owolo ee Eliyakim, osoloso Eliyakimeeyo owolo ee Asol.

14 Osoloso Asolowo owolo ee Sadok, osoloso Sadokowo owolo ee Akim, osoloso Akimeeyo owolo ee Eliyud.

15 Osoloso Eliyudowo owolo ee Eliyasal, osoloso Eliyasaleeyo owolo ee Matan, osoloso Mataneeyo owolo ee Yekob.

16 Osoloso Yekobowo owolo ee Yosep. Esiga Yosepeeye Meli huso. Osoloso Meliye Yesu edebeeyo takolone Keliso deli ee soomagooso.

17 Esiga Eibalahameeye badebei biame omaga bei mooloogooloso di wiligi odoo Deibidiye badebei biame omapoo, Kelisowo amawe dio 14 odoo hagee biaso debeiso. Osoloso wiligi odoo Deibidiye badebei biame omaga bei mooloogooloso di Babilon odoo oso Isalael odoo dala ma kulodu gilimado di biame omapoo, Kelisowo amawe dio 14 odoo hagee biaso debeiso. Osoloso abaga bei mooloogooloso di Yesu soomagoo biame mapoo, Kelisowo amawe dio 14 odoo hagee biaso debeiso.

Yesu Keliso soomagoo (Luka 2:1-7)

18 Yesu Keliso soomagoo goo ee egeesee moloso. Owee Meli Yosepeeye hulame dadagoloso debeiso. Esino diba huilega dobolone, Meli yo Dio Tei oso kitulugu maga koowasi moodoo goo ee eyo nediliyo ogoloso gooleedooso.

19 Esino Yosepeeye goo hagee duloso, gowoolone Meli pagalame gooleeso. Esino Yosep yo Godeeyo howo woola tekepo badeli. Esiga odoo susuga eyo howo woola Meli pagalai yo goomegele. Egeeseelone Meli hulame dadaga ee mada pagalame yo goomogaso.

20 Yosep yo goo hamaga goolone badoboome, Godeeyo momaiye oso sapootia mapoo yimapoo sibileso egeesee takaso, “Yosep, Deibidiyo amawe, no Meli hulei na ebi. Bei, yo Dio Tei oso kitulugu maga koowasi moodooloso ka badoso.

21 Esiga yo giso holo soomagalaiso. Egeeseega nayo o hu Yesu hedi. Bei, o odoo oso dibada goo tokenee eyo nei telega pagalame, yayo diba pidileiso,” diso.

22 Esiga Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo

1:12: Ezra 3:2 **1:18:** Luka 1:27, 35 **1:21:** Luka 1:31; 2:21

takomo sili odoo yimaga to taka goo oso tei dalame, goo susuga hagoso tei peledabaso. Bei, yayo egeesee takaso,

23 “Sobo obuo giso dia goo
gooleedele poogoo oso
koowasi moodooloso
giso holo soomagalaiso.
Osoloso odoo susuga oso
o hu ee Imanuwel
dolone dabalaiso,”
diso.

Hu eyo bei ee Godee ibolo hodobo badoso.

24 Eseme Yosep yo tia hogabuloso Godeeyo momaiyeso yimapoo taka to ee dodolone Meli huso.

25 Esino Yosep dio Meli dio hedebe delega badolone, Meliye giso holo soomagooso. Eseme Yosepeeye holope o hu Yesu hediso.

2

Giwo hesigeli odoo oso Yesu agalame di

1 Helodeeye Yu odoowo wiligi odoo toboloso badebei biame omapoo, Yudiya mi toowa ma kulodu Betilihem mi pepooko mapoo Meliye Yesu soomagooso. Yesu soomagoloso hamamee giwo hesigeli odoo oso osokoso sibili maga Yelusalem mi mapoo sibadeeso.

2 Diba Yelusalem mapoo peledoboloso egeesee takomo silesibiso, “Ibada midee mapoo dobolone egeino, giwo toowa osokoso sibili omapoo molome egeiso. Iyo giwo egee ogoloso, wiligi odoo hee olo soomagoo doloso gooleedoloso hamapoo ka sibadee. Esiga holope Yu odoowo wiligi odoo toboloso badalame soomagoo ee kasomo? Bei, iyo o hu dokodoo poudalame ka sibadee,” dee takomo silesibiso.

3 Esino wiligi odoo Helodee sabolo osoloso Yelusalem mapoo debeli odoo susuga sabolo oso goo hagee duloso diya gooleeso.

4 Egeeseelone Helodeeye tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoo gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso takolone Keliso kamapoo soomagalaigonala?” diso.

5 Eseme diayo nei egeesee takaso, “Yudiya mi toowa ma kulodu Betilihem mi pepooko mapoo soomagalaigona diso. Bei, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso egeesee hoguguso,

6 ‘Betilihem Yuda mi ee ma
kulodu,
Nayo Yuda mi toowa ee
ma kulodu goo toowa
ka moloso.
Bei, nee mi omaga wil-
igi odoo tabalai ee
sibileiso.
Yayo mo odoo Isalael mi
mapoo debeli odoo ee
bamalaiso,’ dee take-
liso.”

7 Eseme Helodeeye goo hagee duloso, giwo hesigeli

1:23: Isa 7:14 **1:25:** Luka 2:21 **2:2:** Num 24:17 **2:6:** Mica 5:2; Yon 7:42

odoo mapoo giwoso peledaba biame ee gooleedalame diba mada gilimadooso.

8 Osoloso diayo nei taka duloso diba Betilihem mapoo diye dolone to egeesee takaso, “Niba dileso holope egee medee esiameleso ogoloso see wedi sibileso amapoo takee. Egeeseega anosee yimapoo dileso o hu dokodoo poudileiya,” dee takaso.

9-10 Eseme giwo hesigeli odoo oso Helodeeyo to duloso dulone, giwo diayo dia mi mapoo egei hedebe onosee see egeiso. Diba giwo egee ogoloso diya goomoga sabolo giwoso malalo dime hamamee deedee diso. Diba giwo egee hamamee dodomo dime, giwoso dileso holopeso badebei moso eyo tobudu pouni meleeso.

11 Eseme giwo hesigeli odoo oso holopeso badebei moso eyo kulodu gadileso egeino, holope owee Meli dio badoboome egeiso. Eseme diayo gauwuloso dobolone holope eyo hu dokodoo poudooso. Osoloso emegei di bi gold molee, osoloso siga medee sisigageli bi medee tekepo, osoloso mopoodoo soo kolo mapoo hedili hageesee yimapoo teneeso.
12 Esino diba see wedi dilame tiano, sapootia mapoo Godeeye dimapoo egeesee takaso, “Niba see wedi duga, Helodeeye badebei maga na di. Esino niba eli hee maga nibada mi mapoo ka diyadee,” diso. Eseme diba to ee dodolone eli hee maga dibada mi mapoo diyadeeso.

Isipi mi mapoo kukulo di

13 Osoloso hamamee giwo hesigeli odoo olo dime, gesi omapoo Yosep tiamolome, sapootia mapoo Godeeyo momaiye oso sibileso yimapoo egeesee takaso, “No hogabuloso holope sabolo osoloso owee sabolo gilimadoloso Isipi mi mapoo kukulo di. Bei, Helodeeyo odoo oso holope egee wooloomalame esiamo sibileiso. Esiga niba kukulo dileso Isipi mi mapoo dabalame di. Niba omapoo dileso doga, niyo see wedi sibilei biame ee ayo nimapoo takalaiso,” diso.

14 Egeesee taka duloso gesi omapoo Yosep hogabuloso holope sabolo owee sabolo gilimadoloso Isipi mi mapoo kukulo diso.

15 Diba omapoo dileso Helodee towa beleso bameleeso. Esiga goo hagee tei peledabaso, Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo yimaga taka to sabolo tebilame. To ee hagoso,

“Ayo mo holo Isipi mi ee poogoloso sibilame iso.”

Giso holaiso piligu

16 Esino giwo hesigeli odoo oso Helodee mapoo takalame see wedi sibilega, eli hee maga dibada mi mapoo wedi di goo ee

2:11: Psa 72:10-15; Isa 60:6 **2:15:** Hos 11:1

duloso yo diya kamanaso. Osoloso yayo eyo nediliyo egeesee gooleeso, "Giwo hesigeli odoo oso giwo dia midee mapoo egei biame omaga simi dugo bakadio olo poogooso. Esiga ayo mo odoo mapoo takolone, giso holaiso dugo bakadio poogoo sabolo osoloso dima hamamee soolooga magoo sabolo piligiye daga, holope egee sabolo wooloomalaiso," diso. Esiga yayo o odoo mapoo to kitulugu teneeso, diayo Betilihem mi mapoo osoloso mi pepuso abo koola mapoo bumo di, omapoo dileso giso holaiso pepuso susuga piligilame. Eseme diayo dileso giso holaiso dugo bakadio osoloso dima hamamee soolooga magoo sabolo piliguso.

17 Esiga goo hagoso peledoboome Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yelemayaye taka to sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee hoguguso,

18 "Diya gooheleme Lama mi
ee ma kuloduga pisa
ee duso.
Bei, sobo Laiseleeye
owolo dio halo ka
pusumo siloso.
Esiga yo pisa koo koodobu-
oso.
Bei, owolo dio susuga olo
piliguga."

Yosepeeye Nasalet mi mapoo see wedi simi

19 Yosep Isipi mi mapoo osee badoboome, wiligi odoo taba Helodee taso. Eseme Yosep tiamolome sapootia mapoo Godeeyo momaiye oso sibileso yimapoo egeesee takaso,

20 "No hogabuloso holope sabolo owee sabolo gilimadoloso Isalael mi mapoo see wedi di. Bei, giso holo egee wooloomalame esieli odoo egee bia olo wediaso," diso.

21 Eseme Yosep to hagee duloso, holope sabolo owee sabolo gilimadoloso see Isalael mi mapoo wedi diso.

22-23 Esino Helodee teme, see owolo Akaleyoseeye Yudiya mi mapoo wiligi odoo toboloso badebeiso. Eseme Yosep goo hagee duloso mi omapoo dilei ebiaso. Eseme sapootia mapoo Godeeyo momaiye oso see tobu sibileso yimapoo egeesee takaso, "No Yudiya mi mapoo na di," diso. Yosep yo momaiyeso egeesee taka duloso see Gelili mi toowa ma kulodu Nasalet mi pepooko mapoo badalame diso. Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka to sabolo teibaso. Bei, diayo egeesee takaso,

"Edebeeyo yo Keliso dolone
Nasalet odoo dalaiso,"
diso.

3

Yonee odoo howo oluguli odoo oso to taka
(Maka 1:1-8; Luka 3:1-18; Yon 1:19-28)

1 Osoloso Yesu Nasalet mi mapoo badoboome, Yonee

2:18: Jer 31:15; Gen 35:19 **2:22-23:** Isa 11:1; 53:2; Luka 2:39; Yon 1:45

odoo howo oluguli odoo oso sibileso Yudiya miwe poogoo mi mapoo Godeeyo to egeesee takomo siliso,

2 "Niba goo goolee su wudoloso nibada tokenee maga miligi pie. Bei, Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei olo koola tooboo," dee takomo siliso.

3 Esiga Yonee odoo howo oluguli odoo eyo goo maga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye egeesee takaso,

"Odoo heeso miwe poogoo mi omaga egeesee idagoo,
'Lodeeye sibilei eli moodee.
Osoloso o eli medee hoodo magee,' dee takomoloso."

4 Yonee yo kemol be too oso dugo dusa kaloso silone, gala koloso bagi mapoo gudu masi kaloso siliso. Osoloso nei yayo nali ee tapala sabolo koo sabolo nali.

5 Odoo susuga oso Yelusalem abaga osoloso Yudiya abaga osoloso Yoden howo palaga debeli mi maga Yoneeye taka to ee dulame sibadeeso.

6 Diba Yoneeye taka to ee duloso dibada goo tokenee yilige bugume, Yoneeye diba Yoden howo mapoo howo oluguso.

7 Esino Yoneeye odoo howo olugumolome, Pelisi odoo susuga sabolo osoloso Sedisi odoo susuga sibileso omapoo peledabaso. Eseme Yoneeye diba ogoloso dimapoo egeesee takaso, "Niba hebise, nimapoo odoo agayo takolone, niba Godeeye kamana goo egee sibo maga mada pia dabalai teiba, dee ka takana?

8 Esiga niyo debei goo maga nibada goo tokenee mapoo tei miligi pia goo ee eligi.

9 Osoloso niba niso nediliyo niba Eibalahameeyo amawe dioga, Godeeye kamana goo maga mada pia dabalaiso, dee na goolee. Bei, ayo nimapoo taka. Godee yimapoo kitulugu moloso, yo hagoso see Eibalahameeyo amawe dio palai.

10 Esiga kabee homo bei mapoo olo magoo moloso. Esiga homo kaso ko tekepo pelega mologa, homo egee holoso dou mapoo toodalaiso.

11 Nibada goo tokenee goo mapoo miligi pia maga ayo niba wulo howodee mapoo oluguso. Esino odoo ama hamamee egee sibo oso Dio Tei nima kulodu tenelaiso. Osoloso yayo yimapoo tei tele poogoo odoo ee dou mapoo toodalaiso. Esiga yayo kitulugu oso a dagadi. Esiga ayo o homo mapoo kali bi ee todilei a tebile.

12 Yayo witi wo ko sabolo osoloso so ee pilame o tou teli bi mopoodoo doloso ba-

3:2: Mat 4:17; Maka 1:15 **3:3:** Isa 40:3 **3:4:** 2Ki 1:8 **3:7:** Mat 12:34; 23:33 **3:9:** Yon 8:33, 39; Loum 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luka 13:6-9 **3:11:** Yon 1:26-27, 33; Diye 1:5; 2:1-13

doso. Osoloso witi wo ko ee mosopoo kukuleiso. Osoloso witi wo so ee dou koo semili mapoo toodalaiso," diso.

Yesu howo olugu
(Maka 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Biame domo omapoo Yesu Gelili mi maga Yoden howo mapoo Yoneeye yo howo olugulame simiso.

14 Esino Yoneeye Yesu yo howo olugulei gowoolone yimapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga no ayo howo olugulame amapoo ka simiyo? Nayo a howo olugulei tekepo," diso.

15 Eseme nei Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Epedee hamapoo nayo a howo olugulei tekepo. Bei, goo hagee Godeeye goomoga goo oso," diso. Eseme Yonee to hagee duloso Yesu howo oluguso.

16 Osoloso Yesu howo oluguloso gasibileso tobudulone egeino, Kei mi osulu yamagoloso Dio Tei oso molo masi pusibileso yimapoo pubalegeme egeiso.

17 Eseme Kei mi ma dokodooga toso egeesee taka, "Hagee ayo diya gooma mo Holo oso. Ayo yimapoo diya goomogo," dee takaso.

4

Saitenso Yesu kukulo egei
(Maka 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Osoloso hamamee bo holo dia wiligi odoo Saitenso Yesu kukulo agalame, Dio Tei oso Yesu miwe poogoo mi mapoo ido palaso.

2 Yo biame 40 osoloso gesi 40 ee ma kulodu nei nelega sileeme yo diya hodiaso.

3 Eseme kukuli odoo Saitenso sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, "No tei Godeeyo owolo daga, nayo yo hagoso see wo pe dee takee," diso.

4 Esino Yesuye nei egeesee takaso, "Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Edebeeyo hedebe nei nolone badoga, gie badeli talaime. Esino Godeeyo to wo masi nolone badoga, yo gie badeli talaiso,'" diso.

5 Eseme Saitenso see Yesu idoloso Godeeyo hu dokodoo poudili mi Yelusalem mapoo ido diso. Osoloso tei moso tegei omu ma dokodoo ido peleso tobudume yimapoo egeesee takaso,

6 "No tei Godeeyo owolo daga, no moso omu ma dokodooga miyomoo bologobigi. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

'Godeeye o momaiye mapoo,
no medee bamelee, dalaiso.
Egeeseega diayo no dia deeso douguleiso,
no yo mapoo homodobiyaga.'"

7 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "Godeeyo to booka

3:16: Yon 1:32 **3:17:** Psa 2:7; Isa 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luka 9:35 **4:1:** Hib 2:18; 4:15 **4:2:** Exo 34:28 **4:4:** Deut 8:3 **4:6:** Psa 91:11-12 **4:7:** Deut 6:16

mapoo hogugu oso see tobu egeesee takooso,

‘Nee* wiligi odoo Godeeye taka to ee dada beleso agalame yimapoo na kukulo ege,’ diso.”

8 Osoloso Saitenso Yesu see mubi toowa ma dokodoo ido palaso. Osoloso yayo mi edebeeyo bia susuga oso toowa di sabolo osoloso oso tekepo ee yimapoo eligiso.

9 Eseme Saitenso yimapoo see egeesee takaso, “Nayo amapoo gasuwoloso a dokodoo poudoga, mi susuga hagee ayo namapoo tenelaiso,” diso.

10 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Saiten, no amaga peegoo di. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘No* hedebe nee wiligi odoo Godee mapoo gauwuloso o hu dokodoo poudoolone o to mapoo ka mesimo sile,’ diso.”

11 Eseme Saitenso Yesu poogoloso diso. Eseme Godeeyo momaiyeso sibileso Yesu pidiso.

Yesuye Gelili mi mapoo o tou bei mooloogoo

(Maka 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Yonee odoo howo oluguli odoo ee neliga moso ma kulodu magoo goo ee duloso, Yesu see Gelili mi toowa ee ma kulodu o midee Nasalet mapoo wedi diso.

13 Osoloso yo Nasalet poogoloso see Kapeniyum mi mapoo badalame diso. Kapeniyum mi hagee Gelili abei palaga mapoo doso. Mi egee bala bakadio Sebulun dio osoloso Naptali egee bia dia mi.

14 Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye taka to sabolo tebilame goo hagoso tei peledabaso. Bei, yayo to egeesee takaso,

15 “Gelili odoo, niba Yu odoonee sabolo doso.
Nibada mi Yoden howo hodiokoo Gelili abei palaga mapoo moloso.
Osoloso odoo aboso nibada mi ee Sebulun sabolo osoloso Naptali sabolo dia mi deliso.
Esiga niba mo to dui.

16 Neliga ma kulodu debeli odoo, niba gadeebugu toowa agalaiso.
Osoloso odoo susuga oso teli mi mapoo debeli odoo, nimapoo gadeebugu toowa oso pounileiso.”

17 Osoloso biame domo omapoo Yesuye Godeeyo to takalame bei mooloogoolone egeesee takomo sileeso, “Nibada goo goolee su wuduloso nibada goo tokenee maga miligi pie. Bei, Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei olo koola toobooso,” dee takomo sileeso.

* **4:7:** To Isalael odoo dimapoo taka hagee Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo hogugu moloso. **4:10:** Deut 6:13 * **4:10:** To Isalael odoo dimapoo taka hagee Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo hogugu moloso. **4:12:** Mat 14:3; Maka 6:17; Luka 3:19-20 **4:15:** Isa 9:1-2 **4:17:** Mat 3:2; 19:27

Yesuye o hamamee dili odoo abo daga malalo gilimadoo
(Maka 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Biame heeso Yesu Gelili abei palaga maga dimeleeno, di kebili odoo bakadio Saimon dio osoloso omolo Endulu dio egeiso. Saimonowo hu hee Pita. Eseme diba dia pei howo kulomoo ogusamo silesibume, Yesuye sibulone diba egeiso.

19 Eseme dimapoo egeesee takaso, “Niba ama hamamee deedee sibe. Niba daga di kebigeli odoo doloso debeiso. Esino see epedee biame domo hamaga niba see odoo susuga Godee mapoo gilimadoloso sibili odoo doloso dabalaiso,” diso.

20 Eseme diba to egee duloso dia pei omapoo saga poogoloso Yesubolo hodobo diyadeeso.

21 Osoloso diba omaga dulone egeino, di kebili odoo Sebediyo owolo bakadio Yemes dio osoloso omolo Yonee dio egeiso. Dibada amabolo du ma kulodu pei mopoodoolone debeiso. Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba ama hamamee deedee sibe,” diso.

22 Eseme diba to ee duloso dibada pei sabolo osoloso dibada ama sabolo du ma kulodu saga poogoloso Yesubolo hodobo diyadeeso.

Yesuye odoo paigiga susuga tekepo moodooga

23 Esiga Yesuye Gelili mi toowa ma kulodu mosobia susuga mapoo silone, dibada howo gisili moso susuga ma kulodu to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo ee eligimo sileeso. Egeeseemo silone odoo paigiga susuga sabolo tekepo moodoogamo sileeso.

24 Eseme Gelili mi hodiokoo mi toowa Siliya deli omapoo debeli odoo oso yayo goo moodoomo silee goo ee duso. Goo egeesi maga odoo susuga oso paigiga opusomo opusomo di odoo ee Yesuye tekepo palame yayo badebei mapoo iyado sibadeeso. Esiga paiye opusomo opusomo di oso too odoo hagee diayo Yesu mapoo iyado sibadeeso. Odoo aboso odoo dala toowa too ee iyado simiso, osoloso odoo aboso odoo bo holo paladee iyado simiso, osoloso odoo aboso odoo todili iyado simiso, osoloso odoo aboso odoo su kakawa poogoo iyado simiso. Eseme Yesuye diba susuga tekepo paso.

25 Osoloso odoo mooloogoodoo bei oso Gelili abaga osoloso Dekapolisi* abaga osoloso Yelusalem abaga osoloso Yudiya abaga osoloso mi abo Yoden howo hodiokoo debeli mi maga Yesuye badebei mapoo sibileso yima hamamee deedee diyadeeso.

Yesuye mubi ma dokodoo

4:23: Mat 9:35; Maka 1:39; Diye 10:38 **4:24:** Maka 6:55 **4:25:** Maka 3:7-8

* **4:25:** ***Dekapolisi*** - mosobia dee bakadio tiadoo mooloogoodoloso hedi eyo hu toowa oso.

odoo mapoo eligi

5

5:1—7:29

1 Yesuye odoo mooloo-
goodoo bei oso yimapoo
sibadee ogoloso, mubi ma
dokodoo peleso biaso. Eseme
o hamamee dili odoo oso
yimapoo sibadeeso.
2 Eseme omapoo yayo
Godeeyo to dimapoo elig-
ilame bei mooloogoolone
egeesee takaso,

Goomoga sabolo dabalai
(Luka 6:20-23)

3 "Edebeeyo Godeeye diba
pidilame yimapoo
kibiloso doga, diba
goomoga sabolo da-
balaiso.
Bei, diba Godeeye wiligi
doloso ka badoso.
4 Osoloso edebeeyo goohele
sabolo pupusigilone
doga, diba goomoga
sabolo dabalaiso.
Bei, Godeeye diba
pidileiso.
5 Osoloso edebeeyo mesie
sabolo doga, diba
goomoga sabolo da-
balaiso.
Bei, hamamee mipoo
susuga hagee dibada
mi dalaiso.
6 Osoloso edebeeyo goo
tekepo Godeeye
goomoga goo ee talai
ono diya goolee sabolo
doga, diba goomoga
sabolo dabalaiso.
Bei, diayo Godeeye
goomoga goo ee
talame, yayo diba
pidileiso.
7 Osoloso edebeeyo emegei
sooloo dolone doga,
diba goomoga sabolo
dabalaiso.
Bei, nei Godeeye
dimapoo sooloo
dolone badalaiso.
8 Osoloso edebeeyo hedebe
Godee mapoo goo
hoodolone doga, diba
goomoga sabolo da-
balaiso.
Bei, diayo Godee
agalaiso.
9 Osoloso mesie dabalame
segeli odoo doloso
doga, diba goomoga
sabolo dabalaiso.
Bei, Godeeye diba owolo
dio dalaiso.
10 Osoloso edebeeyo Godeeyo
howo woola goo
tekepo too maga dala
tolone doga, diba
goomoga sabolo da-
balaiso.
Bei, diba Godeeye wiligi
doloso ka badoso.
11 Osoloso niyo amapoo
tei too goo maga edebeeyo
nimapoo to tokenee takoloso
dala tenelone nimaga game-
nee goo takooga, niba
goomoga sabolo dabalaiso.
12 Esiga niba sigabolone
goomege. Bei, Kei mi
mapoo nei toowa niyo
talame nibada hu sabolo olo
mopoodoo doloso moloso.
Esiga nimapoo dala tenelone
egee do egee dia amawe
diayo Godee maga to toloso
kokodo takomo silesibili

5:3: Isa 57:15 **5:4:** Isa 61:2-3; Yili 7:17 **5:5:** Psa 37:11 **5:6:** Isa 55:1-2
5:10: 1Pita 3:14 **5:11:** 1Pita 4:14 **5:12:** 2Chr 36:16; Diye 7:52

odoo daga hoogoo debei mapoo dala hedebe egeesee tenemeleeso."

Solu sabolo gadeebugu sabolo
(Maka 9:50; Luka 14:34-35)

13 "Mi toowa mapoo debeli odoo mapoo niyo solu masi ka doso. Esino soluso hadali me poogooga, nayo solu ee see hadalame kasee moodoolaiyo? Esiga solu hadali me poogooga, yo goo mauwe malaiso. Osoloso mi mapoo togobuguga, edebeeyo dokodooga homoso ebidileiso.

14 Esiga mipoo toowa hamapoo debeli odoo susuga mapoo niyo gadeebugu masi ka doso. Bei, mubi ma dokodoo mi edebeeyo bia mologa, mi egee mada malaime. Haye. Yo medee woola molo egeliso.

15 Esiga odoo heeso keme pouloso tolo oso koo gagali. Haye. Yo keme pouloso odoo susuga oso o moso kulodu dobolone gadeebugu ee agalame woola pou mageliso.

16 Egeesi maga niyo mipoo toowa hamapoo debeli odoo mapoo gadeebuguloso dabalai tekepo. Egeeseega odoo susuga oso niyo goo tekepo tolone egee do ogoloso diayo nibada Ama Godee Kei mi ma dokodoo egee bado o hu dokodoo poudileiso."

Godeeye tei magoo hogugu

17 "Esiga Moseseeye tei magoo hogugu sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso Godeeyo to hogugu ee ayo peegoo magalame ka simidoo, niyo dee na goolee. Haye, ayo egeesee selame ka sibile. Esino ayo wulo diayo taka goo susuga ee tobuloso talame ka simi.

18 Esiga ayo nimapoo taka. Mipoo toowa sabolo kei sabolo mauwe pegelega osee mologa, Godeeye tei magoo ma kulodu hu bei pepuso heeso peegoo osugobalaime. Esino tei oso taka goo susuga oso tobuloso peledabalaiso.

19 Esiga edebeeyo Godeeye tei magoo ma kulodu tei pepooko hedebe mapoo mesilega badolone, emegei dimapoo goo egeesi masi moodoolame eligimo siloga, yo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo diya pepooko doloso badalaiso. Esino edebeeyo Godeeye tei magoo susuga mapoo mesiloso badolone, emegei dimapoo goo egeesi masi moodoolame eligimo siloga, yo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo toowa doloso badalaiso.

20 Esiga ayo nimapoo taka. Niyo Godeeye tei magoo mapoo mesie goo oso tei eligili odoo sabolo, osoloso Pelisi odoo sabolo oso Godeeye tei magoo mapoo mesili goo ee dagadilega poogooga,

5:14: Yon 8:12; 9:5 **5:15:** Maka 4:21; Luka 8:16; 11:33 **5:16:** Epe 5:8-9; 1Pita 2:12 **5:17:** Loum 3:31 **5:18:** Luka 16:17; 21:33 **5:19:** Yem 2:10

niba Godeeye wiligi doloso badalaime.”

Kamanali goo

21 “Esiga Godeeye olo daga hoogoo ibada amawe dimapoo to egeesee taka goo ee niba olo duso, ‘Emegei bei mauwe wooloomalai tei. Esiga edebeeyo emegei bei mauwe wooloomaga, o goo midileiso.’
22 Esino goo hamaga ayo see egeesee takooso. Edebeeyo emegei dimapoo kamana sabolo badoga, yo goo midili mapoo ido palaiso. Osoloso edebeeyo emegei dimapoo no tokenee odoo daga, niyo yo wiligi odoo tebisa dimapoo ido peleso o goo midilei tekepo. Osoloso edebeeyo emegei dimapoo no boobada odoo daga, yo nei Dou mi mapoo toodalai tekepo.
23-24 Esiga nayo Godee mapoo emegei di bi tenelame badolone epedee omapoo nee odoo oso namapoo egee gowoomolo gooleebuguga, nee emegei di bi ee omapoo magoloso see saga dileso nee odoo omapoo emegei di to takee. Osoloso see wedi sibileso emegei di bi egee Godee mapoo tenee.
25 Esiga namapoo goweli odoo oso no goo midilei mapoo ido duga, no eli domopoo yibolo dulone yayo namapoo gowe egee molo pagalame yibolo saga emegei dee. Esino nayo goo egeesi moodelega poogooga, yayo no goo midili odoo mapoo ido peleso nee goo midileiso. Egeeseega goo midili odoo oso no neliga moso gibadeli odoo mapoo tenelaiso. Egeeseega see yayo no neliga moso ma kulodu toosoolaiso.
26 Esiga ayo namapoo taka, no neliga moso ee ma kulodu badolone nayo peegoo dilei eli agalaime. Esino molee yayo hesia sabolo tobuloso nayo yimapoo teneega, no peegoo dileiso.”

Adaba kooka sobo goo heli teli goo sabolo, osoloso sobo pegeli goo

(Mat 19:19; Maka 10:11-12; Luka 16:18)

27 “Esiga niba to egeesee taka olo duso, ‘Adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli talai ee tei,’ diso.
28 Esino ayo nimapoo egeesee takooso, edebeeyo emegei dia kooka sobo mapoo howo todolone goo goolee ma kuloduga yibolo goo heli talame gooleega, o goo goolee oso yo sobo egee olo goo heli tooso.
29 Esiga nee howo deedee oso no goo tokenee talame gido duga, nee howo deedee egee tabigilei tekepo. Bei, nee howo bakadio sabolo badolone Dou mi mapoo dilei tekeponee. Esino nayo howo hedebe sabolo Kei mi ma dokodoo gadilei tekepo.

5:21: Exo 20:13; Deut 5:17 **5:22:** 1Yon 3:15 **5:23-24:** Maka 11:25 **5:27:** Exo 20:14; Deut 5:18 **5:29:** Mat 18:9; Maka 9:47 **5:30:** Mat 18:8; Maka 9:43

30 Osoloso nee dee deedee oso no goo tokenee talame gido duga, nee dee deedee ee kobigilei tekepo. Bei, nee dee bakadio sabolo badolone Dou mi mapoo dilei tekeponee. Esino nayo dee hedebe sabolo Kei mi ma dokodoo gadilei tekepo.

31 Osoloso niba to egeesee taka olo duso, 'Edebeeyo osobo pagalame gooleega, yo sobo pegeli peipa mapoo to hoguguloso osobo mapoo tenee,' diso.

32 Esino ayo nimapoo goo hamaga egeesee takooso, nosobo na peegee. Esino kooka sobo agayo giso hee sabolo goo heli too daga, yayo osobo egee pagalai tei mauwe. Esino yayo wulo goo hee maga osobo poogooga, yayo osobo ee goo tokenee mapoo gido duso. Bei, sobo ogoso giso hee mapoo obuoga, yo odoo heeyo giso ee peedee huso. Osoloso edebeeyo sobo omoye poogoo ee huga, yo odoo heeyo osobo ee peedee huso."

Goo talame tei mageli

33 "Osoloso daga hoogoo ibada amawe dimapoo to egeesee taka ee niba olo gooleedooso, 'No goo tei moodoolame Godee mapoo tei magooga, tei egee na gababie,' diso.

34 Esino ayo goo hamaga see egeesee takooso, no goo hee moodoolame tei na ye. Esiga no Kei mi eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee Godeeye wiligi doloso badeli oso.

35 Osoloso mipoo toowa eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee Godeeye o homo kokusoloso badeli mi oso. Osoloso Yelusalem mi eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee wiligi odoo Godeeyo mi oso.

36 Osoloso nee wiligi mapoo sigolone tei na ye. Bei, nayo egee takoo goo oso nee wiligi ma kulodu wudu heeso opusomo dalai tebile.

37 Esiga odoo heeso nimapoo sibileso takolone tou hagee teye dee takooga, niyo goo egee talai goomogoga, yimapoo hedebe niyo goomoga goo ee takee. Osoloso niba goo ee talai gowooga, niyo hedebe gowe goo ee takee. Bei, niyo egeesee selega poogooga, niba gamenee takooso. Esiga gamenee takeli goo ee Saiten maga siboso."

Nei su teli goo
(Luka 6:29-30)

38 "Osoloso niba to egeesee taka olo duso, 'Odoo heeso no woolone nee howo tabuguga, nei odoo o howo tabigilei tekepo. Osoloso see odoo heeso nee maga mapoo woolone mei hedebe dobuguga, nei o mei dobigilei tekepo.'

39 Esino ayo goo hamaga see egeesee takooso, no odoo

5:31: Deut 24:1-4; Maka 10:4 **5:32:** 1Kol 7:10-11 **5:33:** Deut 23:21; Lev 19:12; Num 30:2 **5:34:** Isa 66:1; Yem 5:12; Mat 23:22 **5:35:** Isa 66:1; Psa 48:2 **5:38:** Exo 21:24; Lev 24:20; Deut 19:21

heeso namapoo tokenee goo kasee moodooga, nayo yimapoo nei goo egeesi masi na moodee. Esiga odoo heeso nee haleegi mapoo kobuguga, see nee haleegi hodio mapoo kobugulame heligi magalai tekepo.

40 Osoloso edebeeyo nee sedi talame goomogolone no goo midili mapoo ido duga, nayo nee sedi egee sabolo osoloso nee kekeisu dugo sabolo yimapoo tenee.

41 Osoloso odoo heeso o bi kadaloso yibolo mi hee koola mapoo dilame sibileso no giga, see nayo yibolo hodobo o bi eli sage kadadilei tekepo.

42 Esiga edebeeyo namapoo bi howaga, yimapoo wulo tenee. Osoloso edebeeyo namapoo bi hoowadalai goomogoga, yimapoo tenee."

Nimapoo ha teli odoo sooloo dele
(Luka 6:27-28, 32-36)

43 "Esiga niba to egeesee taka olo duso, 'Nee odoo sooloo dolone namapoo ha teli odoo hegie,' diso.

44 Esino ayo goo hamaga nimapoo egeesee takooso, nimapoo ha teli odoo ee sooloo dele. Egeeseelone nimapoo dala teneli odoo halo Godee mapoo takolone ka debee.

45 Esiga niyo goo hageesee tolone doga, goo oso niba tei ibada Ama Kei mi ma dokodoo badeli Godeeyo owolo dio doloso egee do goo ee ka eligiso. Egeesi ma kulodu Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo sabolo osoloso tokenee teli odoo mapoo osoko pa sabolo howo sabolo tobuloso tenemoloso.

46 Esiga niba hedebe nimapoo sooloo deli odoo ee sooloo dolone doga, niba nei tekepo talaisomo? Haye, talaime. Bei, tokenee teli odoo sabolo egeesee seliso.

47 Osoloso niyo hedebe nee odoo mapoo mo odoo dolone badoga, egee goo tekepowo? Haye, peegoo debeli odoo sabolo goo hageesee teliso.

48 Esiga nibada Ama Godeeye odoo susuga sooloo dolone egee bado egeesi masi niba nosee odoo susuga sooloo dolone ka debee."

6

Bi mauwe odoo pidilei goo

1 "Esiga niba wulo edebeeyo agalame goo tekepo na tomo silesibe. Bei, goo hageesee tomo silesiboga, nibada Ama Godee Kei mi ma dokodoo badeli maga nei talaime.

2 Egeesi ma kulodu niba bi mauwe odoo mapoo bi teneega, odoo howo woola na tenee. Bei, goo goolee bakadio gweli odoo oso odoo susuga oso hedebe diba tekepo doloso takalame, diayo goo hageesee howo gisili moso mapoo osoloso mosobia domopoo tomo silesibiliso. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi tomo

5:43: Lev 19:18 **5:44:** Exo 23:4-5; Luka 23:34; Diye 7:60; Loum 12:14, 20
5:48: Lev 19:2; Deut 18:13 **6:1:** Mat 23:5

silesibume, odoo susuga oso diba ogoloso goomogolone egee do maga dibada nei tolone ka doso. Esiga diba Godee maga nei hee talaime.
3-4 Esiga nayo bi mauwe odoo mapoo bi tenelame gooleega, nayo dimapoo mada tenee. Egeeseega Nama Godeeye nayo mada tekepo goo egee tomolo ogoloso namapoo nei tenelaiso."

Godee mapoo takeli goo (Luka 11:2-4)

5 "Esiga niyo Godee mapoo takolone goo goolee bakadio gweli odoo masi na debee. Bei, diba odoo susuga oso agalame, mosobia domopoo osoloso howo gisili moso ma kulodu malalo peleso tebisamolone Godee mapoo takalai, diba goomegeliso. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi tolone egee do maga diba nei tolone doso. Esiga diba Godee maga nei hee talaime.
6 Esino nayo Godee mapoo takalame gooleega, nee moso ma kulodu gadileso osulu kisiloso edebeeyo koo egeli Nama Godee mapoo ka takee. Egeeseega nayo mada yimapoo egee takomolo ogoloso yayo namapoo nei tenelaiso.
7 Osoloso niyo yimapoo takolone Godeeyo goo gooleedele poogoo odoo oso dibada godee mapoo takeli egeesi masi takolone na debee. Bei, diayo Godee mapoo taka ee ma kulodu goo mauwe to diya sage takeliso. Bei, diayo goolee diayo sage takooga, dia godeeso duleiso, dee gweliso.
8 Esiga niyo diba egeesi masi goo mauwe Godee mapoo takolone na debee. Bei, niyo goomoga goo ee nibada Ama Godee yayo malalo olo gooleedoloso ka badoso.
9 Esino niyo Godee mapoo takooga, hageesee takee,

'Ibada Ama Kei mi ma
dokodoo badeli,
biame susuga ma ku-
lodu hedebe nee hu
oso toowa doloso mele
dee, odoo susuga oso
dokodoo poudalame.
10 Esiga nayo wiligi doloso
badeli goo oso sibilei
iba goomogo.
Osoloso Kei mi mapoo nayo
goomoga goo egee to-
molo goo ee
see mipoo hamapoo de-
beli odoo oso tolone ka
dabalame.
11 Osoloso biame susuga ma
kulodu nei iyo nalai
imapoo tenee.
12 Osoloso ibada goo toke-
nee hapoloso boobado
bigi.
Bei, iba nosee odoo
susuga oso goo toke-
nee susuga imapoo
moodeli ee boobado
bigiliso.
13 Osoloso iba goo tokenee
mapoo na gido di dee.

6:5: Mat 23:5; Luka 18:10-14 **6:7:** 1Ki 18:26-29 **6:8:** Mat 6:32 **6:10:** Mat 26:39; Luka 22:42 **6:12:** Mat 6:14-15; 18:21-35 **6:13:** Luka 22:40; Yem 1:13; Yon 17:15; 2Tes 3:3; 2Tim 4:18

Esino iba Saitenso kitulugu omaga peegoo gilimado di.
[Bei, nayo wiligi doloso badeli goo sabolo,
osoloso nayo kitulugu egee molo sabolo,
osoloso nee hu oso toowa doloso kookaiyo moloso osee malaiso.
Hagee tei goo.]'

14 Esiga odoo aboso nimapoo tokenee goo moodooga, niyo dia tokenee ee boobado bigi. Niyo egeeseega, nei nibada Ama Kei mi ma dokodoo egee bado oso nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso.

15 Esino odoo aboso nimapoo goo tokenee moodooga, niyo dia tokenee ee boobado bigilega poogooga, nei nibada Ama oso nibada goo tokenee ee hapoloso boobado bigileime."

Nei tei doloso Godee mapoo takolone dabalai goo

16 "Osoloso niba nei tei doloso Godee mapoo takolone dobolone, goo goolee bakadio gweli odoo oso moodeli egeesee na moodee. Bei, diba nei tei doloso dobolone, mudu poudoloso debeliso, odoo susuga oso diba nei tei doloso debei ee ogoloso gooleedalame. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi moodoolone egee do maga, edebeeyo dia hu dokodoo olo poudooso. Goo egeesi maga Godeeye dimapoo nei hee tenelaime.

17 Esino no nei tei doloso badolone Godee mapoo takalame gooleega, nee mudu howo hapoloso wudu guloso ka badebee.

18 No egeesee badoga, odoo susuga oso nayo nei tei doloso egee bado goo ee diba gooleedalaime. Esino odoo susuga oso koo egeli Nama Godeeye nayo mada nei tei doloso egee bado goo ee ogoloso namapoo nei tenelaiso."

Bi bei doloso badalai goo (Luka 11:34-36; 12:33-34; 16:13)

19 "Esiga niba mi toowa hamapoo haga bi bei mooloogoo magoloso na debee. Bei, mi toowa hamapoo nibada bi abo siso naliso. Osoloso abo emisia ki nadoloso tokenee peliso. Osoloso abo heli teli odoo oso gasibileso heli teliso.

20 Esino niba Godeeye goomoga goo ee tolone ka debee. Niyo egeesee seega, Godeeye Kei mi mapoo nei nimapoo tenelaiso. Mi omapoo siso nee bi koo nali, osoloso mi omapoo bi emisia ki nadoloso koo tokenee peli, osoloso heli teli odoo oso gasibileso nee bi heli koo teli.

21 Nimapoo bi bei toowa ma mologa, nibada goo goolee oso omapoo meliso.

22 Esiga nee su mapoo nee howo oso keme masi ka moloso. Osoloso nee howo

6:14: Maka 11:25-26 **6:16:** Isa 58:5-9 **6:19:** Yem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21; Luka 18:22

oso tekepo mologa, nee su susuga gadeebugu malaiso.
23 Esino nee howo oso tokenee poga, nee su susuga neliga malaiso. Egeesi ma kulodu namapoo gadeebugu egee molo semidiloso badoga, no tei diya neliga ma kulodu badoso.
24 Esiga edebeeyo wiligi odoo bakadio eyo to mapoo mesiloso silone tou talai tebile. Bei, yo o wiligi odoo hee goomogolone hee gowoolaiso. Egeeseelone yayo wiligi odoo heeyo to mapoo mesiloso silone, see heeyo to mapoo mesileime. Esiga niyo Godee mapoo mesimo silone molee toowa toloso badalai goo mapoo mesilei tebile."

Tei toloso dobolone haga na goolee
(Luka 12:22-31)

25 "Esiga ayo nimapoo taka, niyo dobolone nei nalai sabolo osoloso howo nalai sabolo osoloso dugo kalai sabolo omapoo haga na goolee. Bei, nei nalai bi oso goo toowa koo moloso. Haye. Esino nibada gie badeli goo oso goo toowa ka moloso. Osoloso kali bi oso goo toowa koo moloso. Haye. Esino nibada su oso goo toowa ka moloso.
26 Esiga niba só ogoloso goolee. Diba nali bi dieso sogoloso koo gooloogali. Osoloso diba nei nali bi magalai moso mauwe. Esino nibada Ama Godeeye Kei mi ma dokodoo egee bado oso dimapoo nei nali bi ka tenemoloso. Esino Godeeyo howo woola só oso goo toowa koo moloso. Esino niyo goo toowa ka moloso.
27 Esiga edebeeyo kali bi sabolo osoloso nei nali bi sabolo omapoo diya gooleega, o gie badeli see hoogoo sagelisomo? Haye.

28 Esiga niba kasi maga kali bi mapoo haga goolee sabolo ka dabala? Esino niba dobudu meli palapalawa tekepo ogoloso goolee. Bei, diba dieso nediliyo pidilame tou koo teli. Osoloso dugo dieso kalai koo duseli.
29 Esiga ayo nimapoo ka taka, daga Solomonoye wiligi odoo toboloso badebei mapoo yayo kali bi medee tekepo kalaga meleeso. Esino dobudu meli palapalawa oso tekepo oso dugo tekepo Solomonoye kali ee dagadi.
30 Esiga dobudu meli palapalawa tekepo oso epei bou gasibileso moloso, see biame hee mapoo wooseliso. Esino Godeeye palapalawa omapoo dugo masi tekepo ka kadili daga, a tei toso, Godeeye nimapoo dugo tekepo tenelaiso. Bei, niyo Godeeyo howo woola goo toowa ka moloso. Odoo niba tei too kibile.

31 Esiga niba goo koudulone dobolone egeesee na goolee, 'Iyo nei sabolo howo sabolo kamapoo talaisoba? Osoloso iyo dugo kalai bi

6:25: Pil 4:6; 1Tim 6:6-8; 1Pita 5:7 **6:26:** Mat 10:29-31; Luka 12:6-7 **6:29:** 1Ki 10:4-7; 2Chr 9:3-6

kamapoo talaisoba?' dee na goolee.
32 Bei, peegoo debeli odoo oso bi hageesi maga diya goolone debeliso. Esino Nama Godeeye bi niyo talame goomegeli ee yayo malalo olo gooleedooso.
33 Esiga niba Godeeye wiligi doloso badeli goo ee goolone, daga malalo nibada Ama yayo goomoga goo ee tolone ka debee. Niyo egeeseega bi susuga niyo egee esigamolo ee nei yayo nimapoo tenelaiso.
34 Esiga niba godigi gooso peledabalai mapoo goo haga koudulone na debee. Bei, godigi eyo goo ee godigi eyo goo oso. Esino niba epei eyo goo ee goolone ka debee."

7

Emegei dia goo wulo goo mauwe na midi
(Luka 6:37-38, 41-42)

1 "Niyo nee odoo heeyo goo wulo goo mauwe na midi. Esino niyo egeesee midiga, nei Godeeye nibada goo onosee hedebe egeesee midileiso.
2 Bei, niyo emegei dia goo kasee midiga, nei nibada goo onosee Godeeye hedebe egeesi midileiso. Niyo goo teiba hedebe egeesi midiga, nei yayo niba nosee teiba hedebe egeesi midileiso.
3 No kasi maga nee odoowo howo mapoo gelesi pepooko egee molo medee ogolone, hee nee howo mapoo homo toowa egee molo egelega ka pagala?
4 Osoloso nee howo mapoo homo toowa egee molo egelega no see kaseega nee odoo mapoo takolone, 'Nee howo mapoo gelesi pepooko egee molo ayo tabiga,' dee ka takeliyo?
5 No tei goo goolee bakadio gweli odoo. Bei, daga nee howo mapoo homo toowa egee molo ee tabigi. Egeeseega nee odoowo howo mapoo gelesi pepooko egee molo medee ogoloso nayo tabigilei tebileiso.
6 Godee mapoo tenelai bi ee so mapoo na tenee. Bei, soso namapoo see wedi sibileso no palaiso. Osoloso namapoo bi tekepo egee molo be mapoo na togobise. Bei, beso bi mapoo homoso tooboomo siloga tokenee palaiso."

Esiaga agalaiso
(Luka 11:9-13)

7 "Esiga ayo nimapoo taka, niba woose. Egeeseega, nimapoo tenelaiso. Osoloso niba esie. Egeeseega, niyo agalaiso. Osoloso niba osulu mapoo kalamadi. Egeeseega osulu nimapoo yamagalaiso.
8 Bei, woosali odoo oso goo talaiso. Osoloso esieli odoo oso goo agalaiso. Osoloso osulu mapoo kalamadili odoo mapoo osulu yamagalaiso.

6:32: Mat 6:8 **6:33:** 1Ki 3:11-14; Psa 37:4, 25; Loum 14:17 **7:1:** Loum 2:1; 1Kol 4:5; Yem 4:11-12 **7:2:** Maka 4:24 **7:7:** Maka 11:24; Yon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** 1Yon 3:22; 5:14-15

9 Esiga edebeeyo owoloye
wo nalame woosaga,
yimapoo yo tenelaisomo?
10 Osoloso yayo see di
nalame woosaga, nayo
yimapoo sa tenelaisomo?
Haye.
11 Niba tokenee odoo, esino
niyo nibada owolo dimapoo
bi tekepo tenelai goo ee
niba gooleedooso. Esiga
ibada Ama Godee Kei mi
ma dokodoo egee bado yayo
yimapoo bi woosali odoo
mapoo bi tekepo teneli goo
ee niba gooleedooso.
12 Niba edebeeyo goo
hee nimapoo moodoolame
goomogoga, daga niyo
dimapoo goo egee moodee.
Bei, Moseseeye eligi goo
sabolo osoloso Godee maga
to toloso kokodo takomo
silesibili odoo oso to hogugu
oso eligi goo eyo bei hagoso."

Osulu pepooko
(Luka 13:24)

13 "Esiga osulu pepooko
maga gadi. Bei, Dou mi
mapoo dili osulu ee diya
toowa osoloso eli onosee
diya toowa. Egeesi maga
odoo bei oso osulu omaga
galagadileso eli omaga ka
diyadaga moloso.
14 Esino gie badeli mapoo
gadili osulu ee diya pepooko.
Osoloso eli omapoo dili
onosee diya pepooko. Esiga
odoo aboso eli egee ogoloso
omaga ka diyadaga moloso."

Gamenee goo eligili odoo
medee hoodo ege
(Luka 6:43-44)

15 "Niba obeeyamo! Game-
nee goo eligili odoo medee
ege. Bei, diba kolo ma
dokodooga odoo tekepo masi
nimapoo sibiliso. Esino
dibada kulodu dobu so ka-
manali egeesi masi nimapoo
sibiliso.
16 Esiga niba diayo suso
goo moodoo maga diayo
egee do goo ee ogoloso
gooleedeliso. Bei, pigi ko
sabolo osoloso geleipi ko
sabolo we ti maga ko koo
peeya.
17 Esiga homo su tekepo
oso homokoko tekepo peliso.
Osoloso homo su tokenee oso
homokoko tokenee peliso.
18 Esiga homo su tekepo
oso homokoko tokenee koo
peeya. Osoloso homo su to-
kenee oso homokoko tekepo
koo peeya. Haye.
19 Egeesi ma kulodu homo
su kaso homokoko tekepo
pelega mologa, homo egee
heemagoloso dou mapoo
toodalaiso.
20 Esiga gamenee goo eligili
odoo ee diayo goo moodoo
maga dia goo ee ogoloso niba
gooleedalaiso.

21 Esiga haga odoo susuga
oso amapoo Lodee, Lodee
dolone egee do oso Godeeye
wiligi doloso badeli mapoo
gasibileime. Esino odoo
agayo mo Ma Godee Kei mi
ma dokodoo egee bado yayo

7:11: Yem 1:17 **7:12:** Mat 22:39-40; Loum 13:8-10 **7:15:** Mat 24:24; Diye 20:29; 2Pita 2:1 **7:16:** Gal 5:19-22; Yem 3:12 **7:19:** Mat 3:10; Luka 3:9; Yon 15:6 **7:20:** Mat 12:33 **7:21:** Luka 6:46; Yem 1:25

goomoga goo ee tomo siloga, hedebe odoo egee bia oso gasibileiso.

22 Esiga goo midili biame mapoo odoo aboso sibileso amapoo egeesee takalaiso, ‘Lodee, Lodee, iyo nee hu maga Godeeyo to takomo silesibiliso, osoloso nee hu maga odoo bo holo paladee peegoo hasiso bugu dolone silesibulone goo toowa opusomo di moodoomo silesibiliso,’ dee takalaiso.

23 Esino nei ayo dimapoo egeesee takalaiso, ‘Niba a gooleedele. Esiga niba amaga peegoo diyadee, niba tokenee teli odoo,’ dee takalaiso.”

Moso tegeli odoo bakadio (Luka 6:47-49)

24 “Edebeeyo to ayo eligi duloso mesiloso siloga, yo odoo goo medee gweli oso moso tegelame mi nelegedi dooloso omou sooloso moso tegei odoo egeesi masi badoso.

25 Bei, i sabolo howo sabolo simiso, osoloso howo duwa oso o moso mapoo weino, moso egee kibiya meleeso. Bei, moso omou mi nelegedi doloso omou ka sooga.

26 Esino edebeeyo to ayo eligi duloso mesilega siloga, yo odoo goo medee koo gweli oso moso tegelame mi nelegedi doolega omou sooloso, moso tegei odoo egeesi masi badoso.

27 Bei, i sabolo howo sabolo simiso, osoloso howo duwa oso o moso mapoo woome, moso egee kibilega saga gobooloso guobuguso.”

28 Yesuye goo hagee eligimeleso koodobume, odoo susuga yayo eligi du oso diya howoogadooso.

29 Bei, yayo eligi ma kulodu tei eligili odoo oso eligi egeesi masi koo eligime. Esino yayo odoo diya kitulugu oso eligi masi eligiso.

8

Yesuye odoo agagisa bia tekepo pa

(Maka 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Yesu mubi ma dokodooga kumoo moumolome, odoo mooloogoodoo bei oso yima hamamee diyadeeso.

2 Egeesee semelee biame domo mapoo odoo agagisa bia* sibileso Yesuwo homo beiyopoo ebiso miyomoo tugusaloso egeesee takaso, “Lodee, nayo a tekepo moodoolai goomogoga, a tekepo moodee,” diso.

3 Eseme Yesuye o deeso odoo egee sigolone egeesee takaso, “Ayo no tekepo palai a goomogo. Esiga no tekepo pe,” diso. Eseme epedee omapoo o kolo mapoo agagisa bia mauwe poogooso.

4 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo dileso

7:23: Psa 6:8; 2Tim 2:19 **7:29:** Maka 1:22; Luka 4:32 * **8:2:** ***odoo agagisa bia*** - Yu odoo dia tei oso takolone, odoo agagisa bia hageesee ee Godeeyo howo woola kee kauwe deliso. Osoloso Yu odooso diba sigilei tei deliso. Goo egeesi maga yo tekepo palame Yesu mapoo ka hoowa. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luka 17:14

no ayo tekepo moodoo goo ee odoo abo mapoo na takee. Esino nayo dileso Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo mapoo nee su tekepo pa goo ee ka eligi. Osoloso odoo susuga oso ogoloso no tekepo moodoo goo ee gooleedalame, nayo Moseseeye tei magoo ee dodolone, nee su tekepo moodoo omaga emegei di bi tenee," diso.

Loum ha teli gibadeli odoo oso tei too goo
(Luka 7:1-10)

5 Yesu Kapeniyum mi mapoo dileso peledoboome, Loum ha teli odoo 100 gibadeli odoo* oso yo pidilame Yesu mapoo sibileso egeesee takaso,

6 "Lodee, mo tou teli odoo hee diya paiyega su kakawoo buguloso tiamoloso," diso.

7 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Ayo sibileso yo tekepo palaiso," diso.

8 Esino Loum ha teli odoo gibadeli odoo oso nei egeesee takaso, "Lodee, nayo mo mosopoo sibilei, a tebile. Esino mo tou teli odoo ee tekepo palame, no wulo omaga tobudulone toso idagee.

9 Bei, anosee odoo abo dia tou teli odoo. Osoloso odoo aboso mo tou teli odoo doloso dobolone mo to mapoo mesiloso silesibiliso. Esiga ayo mo tou teli odoo hee mapoo, 'no koo diye' daga, yo omapoo diliso. Osoloso see odoo hee mapoo takolone, 'no hamapoo sibeye' daga, yo sibiliso. Osoloso see mo tou teli odoo hee mapoo takolone, 'no goo hagee teye' daga, yo goo ee teliso. Esino mo tou teli odoo ee tekepo palame nayo wulo toso idagee."

10 Yesu to hagee duloso howodolone yima hamamee sibadee odoo susuga mapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka, ayo Isalael mi mapoo silee ee ma kulodu kibiya tei too odoo hee yo egeesi egele.

11 Esiga ayo nimapoo taka, mi opusomo opusomo di maga sibileso, Godeeye wiligi doloso badeli Kei mi mapoo Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob sabolo hodobo mooloogoodoloso nei nalame dabalaiso.

12 Esino Yu odoo tei tele poogoo ee Dou mi mapoo toodalaiso. Egeeseega omapoo dobolone mei gisile sabolo pupusigilone dabalaiso."

13 Eseme Yesuye Loum ha teli gibadeli odoo mapoo egeesee takaso, "No nee mosopoo di. Nayo goo peledabalaiso doloso tei too oso goo peledabalaiso," diso. Egeesee semelee mapoo Loum ha teli gibadeli odoo o tou teli odoowo mosopoo paiyega tiamelee odoo ee olo weidooso.

Yesuye odoo susuga

* **8:5:** ***Loum ha teli odoo*** 100 gibadeli odoo hagee Yu odoonee. **8:11:** Luka 13:29 **8:12:** Mat 22:13; 25:30; Luka 13:28

tekepo pa
(Maka 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Osoloso Yesu Pitayo mosopoo diso. Yo omapoo dileso egeino, Pitayo nalobo paiyeso kolo dei moodoome tiamolome egeiso.

15 Eseme Yesuye sobo egeeyo dee mapoo sigime, paiye weidooso. Osoloso yo toboloso wo siloso Yesu mapoo teneeso.

16 Osoloso habe omapoo odoo susuga oso bo holo paladee susuga Yesuye badebei mapoo iyado sibadeeso. Eseme yayo to kitulugu sabolo takeme, bo holo susuga odoo ma kuloduga peegoo hasiso buguloso, odoo paigiga susuga ee tekepo paso.

17 Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye daga hoogoo to taka sabolo tebilame siso. Bei, yayo egeesee takaso,

"Yayo ibada paiye susuga
egee molo yayo tolone
iba tekepo paso."

Yesuye di hamamee dadalai goo
(Luka 9:57-62)

18 Yesuye odoo susuga oso yimapoo sibileso mooloogoodoo ogoloso, o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Iba abei hodiokoo dalo soowoomo," diso.

19 Osoloso biame omapoo tei eligili odoo heeso sibileso yimapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, nayo kamapoo dusomo, nayo di ayo hamamee deedee sileiso," dee takaso.

20 Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Dobu soso debeli mi moloso, osoloso sóso tieseli dibada ou moloso. Esino Odoo Holo ayo tieli moso mauwe," diso.

21 Osoloso odoo abo Yesu ma hamamee dadagamo silesibili ee ma kulodu odoo heeso Yesu mapoo egeesee takaso, "Lodee, a no dadalai goomogo. Esino nayo epedee amapoo biame tenee, a mo ma toga bouleiya," dee takaso.

22 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "No a deedee sibe. Tei tele poogoo odoo ee odoo wedia masi doso. Esiga diayo dia odoo wedia eyo kou ee boulei tekepo," diso.

Yesuye i sabolo howo ki sabolo hamaga taka
(Maka 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Eseme Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei mapoo meileso du mapoo dalaga poogoloso diyadeeso.

24 Diba diyadaga molome, haga booloogelega i toowa sibume, howo ki toowa simiso. Osoloso howo ki toowa oso sibulone dibada du ma kulodu howo sasooso. Esino Yesu du ma kulodu tiameleeso.

25 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso dileso Yesu tidibugulone yimapoo egeesee takaso, "Lodee,

8:17: Isa 53:4 **8:20:** 2Kol 8:9 **8:21:** 1Ki 19:20 **8:24:** Psa 4:8 **8:26:** Mat 14:31; Psa 89:9

nayo iba pidi. Iba howoso nalasoo!" dee takaso.

26 Eseme Yesu yo tia hogabuloso dimapoo egeesee takaso, "Niba kaseega haga ka ebiala? Niyo tei too diya pepooko," diso. Osoloso yayo toboloso i sabolo howo ki sabolo koodobilame to kitulugu sabolo takaso. Eseme i sabolo howo ki sabolo omapoo koodobume, abei see howo gie paso.

27 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaso, "Odoo hagee ogoo odoo bele? Poo sabolo osoloso howo ki sabolo oso o to mapoo duloso koodobiaso," dee takaso.

Yesuye odoo bo holo pala bakadio tekepo pa
(Maka 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Osoloso Yesu abei hodiokoo daboogoloso Gadala odoo eyo mi mapoo dileso peledabaso. Yo omapoo dileso peledoboome, odoo bo holo pala bakadio oso odoo bi maga yimapoo sibadeeso. Odoo bakadio hagoso halabagamo silesibulone diya kitulugu sabolo silesibume, mosobia odoo oso wedia eyo bi eli omaga koo silesibili.

29 Eseme odoo bo holo pala oso Yesu mapoo sibileso toso neligidi egeesee takaso, "Godeeyo owolo, nayo imapoo ogoo goo moodoolame ka simiyo? No Godeeye biame magoo mapoo sibilega wulo domo mapoo iba ee tokenee palame ka simiyo?" diso.

30 Diayo tebisamelee koola mapoo be hu mooloogoodoo toowa oso mi namo silesibiso.

31 Osoloso bo holo oso Yesu mapoo howolone egeesee takaso, "Nayo iba peegoo hasiso buguga, iba be ma kulodu galaga di dee takee," diso.

32 Eseme Yesuye diba be ma kulodu galagadi diso. Egeesee semelee domo omapoo odoo bakadio hagee bia dia kuloduga bo holo peegoo galagadileso be ma kulodu galagadiso. Eseme be mooloogoodoo susuga oso godobia maga kukulo meileso, howomoo wediaso.

33 Be bali odoo oso goo hagee ogoloso, saga o mosobia mapoo hoguo dileso be mapoo goo peledaba sabolo osoloso odoo bakadio tekepo pa goo ee oposusumo sileeso.

34 Eseme mosobia omapoo debeli odoo susuga oso Yesu agalame diyadeeso. Diba dileso yo ogoloso yimapoo howolone egeesee takaso, "No ibada mi hamaga peegoo di," dee takaga meleeso.

9

Yesuye odoo su kakawa poogoo tekepo pa
(Maka 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Osoloso see Yesu o hamamee dili odoo sabolo du ma kulodu meileso bulumaloso o midee

8:29: Maka 1:24; Luka 4:41 **9:1:** Mat 4:13

Kapeniyum mapoo dalo soowaso.
2 Diba omapoo dalo soow-
eleso peledoboome, odoo
aboso odoo su kakawa
poogoo ee kida mapoo
tiediloso Yesu mapoo imado
sibadeeso. Eseme Yesuye
diayo tei too goo ee ogoloso
odoo su kakawa poogoo
yimapoo egeesee takaso,
“Emegei, no howaleegee.
Nee goo tokenee ee olo
hapoloso boobado buguso,”
diso.
3 Esino tei eligili odoo
abo oso Yesuye egeesee
taka duloso gowoolone
diesono egeesee takaso,
“Odoo hagoso Godee bolo
takoo,” diso.*
4 Esino Yesu diayo goo
goolee olo ogoloso egeesee
takaso, “Niba kasi maga
ayo taka goo mapoo dooboo
goolone diya gowoolone ka
dabala?
5 Niba odoo su kakawa
poogoo hagee ege. Yimapoo
goo kasee takalai oso sebe
ka mololo? Ayo odoo su
kakawa poogoo mapoo ‘Nee
tokenee ayo olo boobado bu-
guso,’ dee takooga, o toke-
nee boobado bugu ee niyo
gooleedalaime. Esino ayo
yimapoo takoo, ‘No toboloso
nee kida toloso di,’ daga, yo
toboloso duga, odoo tekepo
peli kitulugu amapoo molo
doloso niyo gooleedalaiso.
6 Esino Odoo Holo amapoo
kitulugu olo teneeso, mipoo
hamapoo goo tokenee
hapoloso boobado big-
ilei goo ee niyo ogoloso
gooleedalame, ayo nimapoo
eligileiso.” Osoloso yayo
odoo su kakawa poogoo
mapoo egeesee takaso, “No
hogabuloso nee kida toloso
mosopoo di,” diso.
7 Eseme odoo su kakawa
poogoo toboloso o mosopoo
diso.
8 Eseme odoo susuga
oso goo hagee ogoloso
howoogadolone Godeeyo
hu dokodoo poudoolone
debeiso. Bei, Godeeye
kitulugu hagee odoo mapoo
tenee ogoloso.

Yesuye Matiyu idoo
(Maka 2:13-17; Luka 5:27-
32)

9 Goo hagee koodobume
Yesuye dulone egeino, tekisi
molee teli odoo Matiyuye
tekisi molee mageli moso
ee ma kulodu badoboome
egeiso. Osoloso Yesuye
yimapoo egeesee takaso,
“Ama hamamee sibe,” diso.
Eseme yo toboloso Yesuye di
hamamee diso.
10 Yesu o hamamee dili
odoo sabolo Matiyuwo
mosopoo peleso nei nolone
doboome, tekisi molee teli
odoo sabolo osoloso tokenee
teli odoo oso sibileso dibolo
mooloogoodoloso nei nolone
debeiso.
11 Esino Pelisi odoo oso goo
hagee ogoloso gowoolone
Yesuwo hamamee dili odoo
mapoo egeesee takaso, “Bei

* **9:3:** Tei eligili odoo diba Yesu yo Godeeyo owolo, osoloso goo tokenee hapalai kitulugu Godeeye tenee yimapoo moloso doloso tei tele. **9:4:** Luka 9:47; Yon 2:25 **9:6:** Yon 17:2 **9:11:** Luka 15:2

kasi maga nibada eligili odoo oso tekisi molee teli odoo sabolo osoloso tokenee teli odoo sabolo nei nolone ka badabala?" diso.
12 Eseme Yesuye to hagee duloso nei egeesee takaso, "Odoo paile poogoo ee melesenee neli odoo mapoo koo diya. Esino hedebe odoo paigiga oso melesenee neli odoo mapoo ka diya.
13 Esiga Godeeyo to booka ma hogugu oso egeesee takooso, 'Emegei sooloo dolone nei pidi nei pidi dolone dabalai goo ee ayo diya gooleeso. Esino nei niyo amapoo gala hu wooloso tenelai goo ee ayo haga koo gweli,' dee takooso. Esiga niyo dileso to hagee takoo goo eyo bei medee gooleede. Bei, ayo simi hagee, Godeeyo howo woola tekepo teli odoo ee gilimalame ka sibile. Esino tokenee teli odoo ee gilimadoloso Godee mapoo sibilame ka simi," diso.

Yesuye nei tei doloso debeli goo ee eligi
(Maka 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Biame heeso Yoneeyo hamamee dili odoo oso sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, "Ibolo osoloso Pelisi odoo sabolo Godee mapoo takolone dobolone nei tei doloso debeliso. Esino bei kasi maga nee hamamee dili odoo ee nei tei delega ka dabala?" diso.
15 Eseme Yesuye dimapoo wudu takolone nei egeesee takaso, "Sobo hulei odoo oso sobo hulame nei mopoodoo doloso o odoo gilimileiso. Egeeseega o odoo susuga sibileso gooholone nei tei doloso dabalaisomo? Haye. Diba goomoga sabolo sobo huli odoo sabolo hodobo dobolone nei nolone hodobo dabalaiso. Esino biame heeso sobo huli odoo ee dimaga peegoo ido duga, diba nei tei doloso dabalaiso."
16 Yesuye wudu takolone see egeesee takaso, "Edebeeyo dugo nape mapoo dugo dia koodoloso omapoo opodoloso koo dusiya. Bei, dugo egee hapoloso magooga, dugo dia oso gawoolone sesegawe oso, dugo nape ee tologodoloso ou toowa moodoolaiso.
17 Osoloso see edebeeyo wain i dia katolo gout be koloso moodoo nape mapoo koo salama seeya. Bei, wain i dia oso kitulugu oso katolo be gout koloso moodoo nape ee gabuguga, wain i ee hodalaiso. Osoloso katolo gout be koloso moodoo ee tokenee palaiso. Esiga wain i dia ee medee katolo gout be koloso moodoo dia mapoo salama salai tekepo. Egeeseega wain i sabolo osoloso katolo gout be koloso moodoo sabolo tokenee palaime."

Yesuye sobo holo sabolo osoloso sobo hee tekepo pa
(Maka 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesuye Yoneeyo hamamee dili odoo mapoo to osee takomolome, howo

9:13: Mat 12:7; Hos 6:6 **9:14:** Luka 18:12

gisili moso gibadeli odoo oso sibileso Yesuwo homo beiy-opoo gauwuloso badolone egeesee takaso, “Mo sobo holo epedee taso. Esiga nayo sibileso yo o gie badeli see talame nee deeso sige,” diso.

19 Eseme odoo ogoso toboloso dime, Yesu o hamamee dili odoo sabolo tebisaloso yibolo hodobo diso.

20-21 Diba osee diyadaga molome, sobo hee aso wooloma koodobilega dugo 12 ma kulodu badebei oso Yesuwo dugo mapoo sigilame yima hamamee sibileso egeesee gooleeso, “Ayo dugo Yesuye ka eyo su mapoo wulo sigoga, a tekepo palaiso,” dee gooleeso. Osoloso hegi sibileso sigeso.

22 Eseme epedee omapoo Yesu bidi toboloso sobo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Mo holo, no howaleegee. Nayo amapoo tei too maga no olo tekepo paso,” diso. Eseme epedee omapoo sobo egee olo tekepo paso.

23 Osoloso Yesu see abaga howo gisili moso gibadeli odoo eyo mosopoo palaso. Diba omapoo peleso egeino, odoo aboso goohele sabolo dobolone bogobou masi gawulone doboome egeiso. Eseme odoo aboso pupusiga meleeso.

24 Yesuye goo hagee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba peegoo diyadee. Sobo holo hagee koo tamoloso. Esino yo wulo tiamolo,” diso. Eseme diayo Yesuwo to duloso tei telega poogoloso wulo yiliga meleeso.

25 Esino Yesuye odoo susuga peegoo diyadee doloso sobo holo oso tamelee moso ee ma kulodu peleso o dee mapoo tooso. Eseme sobo holo tamelee oso ta maga see hogabiaso.

26 Eseme mi su koola omapoo debeli odoo mapoo goo hagee dudobuguso.

Yesuye odoo howo neliga sabolo osoloso odoo to koo keli ee tekepo pa

27 Yesu moso omaga miy-omoo meileso dimeleeno, odoo howo neliga bakadio oso yima hamamee toboloso dulone toso neligidi takolone egeesee takaso, “Deibidiyo amawe,* nayo iba sooloo dologa, iba pidi,” dee takomo diyadeeso.

28 Osoloso Yesu yo see moso kulodu polome, odoo howo neliga bakadio oso yayo badebei mapoo sibadeeso. Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba tei tosomo, ayo niba tekepo moodoolai a teiba?” dee takaso. Eseme diayo to nei egeesee takaso, “O, Lodee. Iba tei toso,” dee takaso.

29 Eseme Yesuye dibada howo mapoo sigolone egeesee takaso, “Niyo amapoo tei too goo maga

9:20-21: Mat 14:36 **9:27:** Mat 20:29-34 * **9:27:** Deibidiyo amawe deli hu eyo bei ee Godeeye hudi magoo dolone takooso.

niyo goomoga goo ee peledabalaiso," diso.
30 Eseme dibada howo ee tekepo paso. Esino Yesuye to kitulugu sabolo dimapoo egeesee takaso, "Niyo dileso goo hagee odoo abo mapoo na takee," diso.
31 Esino odoo bakadio oso mi su koola omapoo debeli odoo susuga mapoo Yesuwo goo ee oposusumo diyadeeso.
32 Odoo howo neliga tekepo pa bakadio oso epedee omaga peegoo diyadaga molome, odoo aboso odoo bo holo pala Yesu mapoo ido simiso. Odoo hagee bo holoso yima kulodu badolone, to kelega badeliso.
33 Esino Yesuye bo holo ee yimaga peegoo hasiso bugume, yo see to keiso. Eseme odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaso, "Iba Isalael mi ma kulodu daga goo hageesee egele," dee takaso.
34 Esino Pelisi odoo oso egeesee takaso, "Bo holo dia wiligi odoo oso Yesu mapoo kitulugu teneega, yayo kitulugu omaga bo holo peegoo hasiso bugulone ka silo," dee takaso.

Yesuye odoo susuga diya sooloo deli

35 Osoloso Yesuye mi susuga ma kulodu silone, Yu odoowo howo gisili moso susuga ma kulodu to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligimo sileeso. Osoloso yayo odoo paigiga susuga tekepo poomo sileeso.
36 Egeeseelone Yesuye odoo susuga ogoloso diya sooloo dalaso. Bei, diba pidili odoo mauwe goo tiadoloso dobolone, sipi beso odoo diba bali mauwe debeli egeesi masi debeiso.
37 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Homolee ma kulodu nei susuga olo bi moodooloso goolai ee moloso. Esino nei ee gooloogalai tou teli odoo haga beinee.
38 Esiga homolee gibadeli odoo mapoo woose, yayo o homolee ma kulodu nei gooloogalame tou teli odoo abo diye dalame," diso.

10

Yesuye odoo 12 hesiga (Maka 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Yesuye o hamamee dili odoo 12 gilimadoloso, yayo dimapoo kitulugu teneeso, diayo silesibulone odoo susuga dima kulodu bo holo paladee ee peegoo habuguloso, odoo paigiga susuga tekepo palame.
2 Esiga Yesuye diye di odoo 12 hagee bia dia hu ee hagoso. Saimon, o hu hee Pita, osoloso omolo Endulu, osoloso Sebediyo

9:30: Mat 8:4 **9:33:** Maka 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Maka 3:22; Luka 11:15 **9:35:** Mat 4:23; Maka 1:39 **9:36:** Zec 10:2; Num 27:17; 1Ki 22:17; Mat 14:14; Maka 6:34 **9:37:** Luka 10:2 **10:1:** Maka 6:7; Luka 9:1

owolo bakadio Yemes dio Yonee dio,
3 osoloso Pilipi, osoloso Batolome, osoloso Tomas, osoloso tekisi molee teli odoo Matiyu, osoloso Alpiyeseeyo owolo Yemes, osoloso Tadiyes,
4 osoloso Loum gamalee mapoo ha teli odoo Saimon, osoloso Yudas-Iskaliyot (yayo hamamee Yesu ha teli odoo dimapoo tiasooso).

Yesuye odoo 12 diye di
(Maka 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Yesuye odoo 12 hagee bia diye dolone dimapoo egeesee takaso, “Niyo duga, Yu odoonee mapoo osoloso Samaliya odoo mapoo na di.
6 Esino niba Isalael odoo mapoo di. Bei, diba sipi be hu oso diba bali odoo mauwe debeli egeesi masi doso.
7 Esiga niyo dileso Godeeyo to egeesee takee, ‘Godeeye wiligi doloso badeli goo ee olo koola toobooso,’ dee takomo diyadee.
8 Egeeseelone odoo paigiga susuga tekepo pe, osoloso odoo wedia mapoo see gie badeli tenee, osoloso odoo agagisa bia see tekepo pe, osoloso odoo ma kulodu bo holo paladee peegoo hasiso bigi. Ayo nimapoo kitulugu hagee nei mauwe teneeso. Esiga niyo odoo susuga pidimo silone, tou eyo nei talame na howamo silesibe.
9-10 Niyo dulone molee sabolo, osoloso o sabolo, osoloso sedi bakadio sabolo, osoloso homo mapoo kali bi hee sabolo, osoloso susu sabolo toloso na diyadee. Bei, tou teli odoo ee dia tou eyo nei talai tebiliso.
11 Niyo mi hee mapoo dileso, mi omapoo odoo hee niba medee egeli esie. Niba odoo egeesee ogoloso yibolo hodobo o mosopoo debee. Osoloso mi egee poogoo dilega osee dobolone, yibolo o moso omapoo debee.
12 Osoloso niba moso hee mapoo ido pologa, niyo moso omapoo debeli odoo mapoo emegei di to egeesee takee, ‘Godeeyo mesie goo oso nibolo mele dee.’
13 Egeeseega moso ee ma kulodu debeli odoo oso emegei dolone mesie sabolo niba moso kulodu iyado pologa, Godeeyo mesie goo oso dibolo malaiso. Esino diayo niba dibada moso kulodu iyado pelega poogooga, Godeeyo mesie goo oso dibolo malaime.
14 Esiga niba mi hee mapoo duga, edebeeyo niba idilega poogoloso nibada to mapoo mesilega poogooga, mi egee poogoloso dulone, megegu nibada homo mapoo mologa omapoo te, Godeeye komonolone dimapoo dia goo tokenee eyo nei tenelai goo ee gooleedalame.
15 Esiga ayo nimapoo taka, mosodei kaso niba sibadeega, ogoloso goomoga sabolo niba iyadelega poo-

10:6: Jer 50:6 **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luka 10:9, 11 **10:9-10:** Luka 10:4, 7; 1Kol 9:14 **10:12:** Luka 10:5-6 **10:14:** Luka 10:10-12; Diye 13:51 **10:15:** Mat 11:24; Yuda 1:7

googa, nei Godeeye midilei biame omapoo, dala toowa diayo talai oso Sodom bia sabolo osoloso Gomola bia oso dala talai ee dagadileiso.”

Dala egee sibo eyo goo (Maka 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 “Esiga ayo niba sipi be hu masi dobu so kamanali ma kulodu diye deeso. Esiga niba hebise masi dobolone medee goolee sabolo bolone ka debee. Osoloso niba molo masi dobolone niyo debei ma kulodu goo tokenee mauwe debee.

17 Esiga niba obeeyamo. Edebeeyo niba toloso goo midili moso mapoo ido polo dolone dabalaiso. Osoloso niba dibada howo gisili moso mapoo ido peleso wooloogolone dabalaiso.

18 Osoloso niba mo goo maga gamalee wiligi odoo tebisa sabolo osoloso wiligi odoo toowa tebisa abo dia mudugiyopoo ido peleso omapoo holoogalaiso. Esino niyo omapoo peleso mo goo ee dimapoo osoloso Yu odoonee mapoo takolone dabalaiso.

19 Egeesi ma kulodu edebeeyo niba goo midili moso mapoo ido pologa, niyo takalai goo ee haga na goolee. Bei, biame omapoo Dio Tei oso niyo takalai goo goolee tekepo ee nimapoo tenelaiso.

20 Esiga niba niso goolee takalaime, esino Nama Godeeye Dio Tei nimapoo tenee oso nibolo toboloso goo goolee tekepo teneega niyo egeesee takalaiso.

21 Biame omapoo edebeeyo emei dio omolo dio wooloomalame diba goweli odoo mapoo tiasalaiso. Osoloso amaye owolo mapoo egeesee selaiso. Osoloso owoloye dibada ama dio owee dio mapoo mesilega poogoloso diba wooloomalame tiasalaiso.

22 Bei, niyo amapoo tei too goo omaga odoo susuga oso nimapoo heiga toowa malaiso. Esino edebeeyo eyo tei too kibiloso badolone hoo poogoo mapoo dileso peledobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

23 Esiga odoo susuga oso nimapoo dala teneega, mi omaga mi hee mapoo kukulo diyadee. Esino ayo nimapoo taka. Niyo egeeseelone Isalael mi toowa ma kulodu mi pepooko susuga mapoo Godeeyo to osee takomo silesiboga, Odoo Holo ayo omapoo sibileiso.

24 Esiga hamamee dili odoo oso dia eligili odoo ee dagadileso koo badoso. Osoloso tou teli odoo oso dibada wiligi odoo taba ee dagadileso koo doso.

25 Egeesi ma kulodu dibada eligili odoo mapoo goo heeso peledaba hedebe egeesi

10:16: Luka 10:3; Loum 16:19 **10:17:** Maka 13:9-11; Luka 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Yon 14:26 **10:21:** Mica 7:6; Mat 10:35; Maka 13:12; Luka 21:16 **10:24:** Luka 6:40; Yon 13:16; 15:20 **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Maka 3:22; Luka 11:15

oso o hamamee dili odoo dimapoo peledobooga, diba goomoga sabolo dabalai tekepo. Osoloso wiligi odoo taba mapoo goo heeso peledaba hedebe egeesi oso o tou teli odoo dimapoo peledobooga, diba goomoga sabolo dabalai tekepo. A nibada wiligi odoo doloso ka badoso. Esiga odoo aboso a hu tokenee Belsebul* hediga, niba nosee hu diya tokenee hedigileiso."

Mi odoobolo na ebi
(Luka 12:2-7)

26 "Esiga niba goweli odoo ee bolo haga na ebi. Bei, goo susuga mada egee molo see woola peledabalaiso. Osoloso edebeeyo koo duli goo ee see woola takooga duleiso.

27 Esiga ayo nibolo silone goo abo hedebe nimapoo takeli susuga ee see niyo woola yilige bigi. Osoloso ayo nimapoo goo hee mada dulu mapoo takooga, goo egee niyo moso omu ma dokodoo peleso see woola takee.

28 Esiga niba odoo nimapoo goweli ee bolo haga na ebi. Bei, diba hedebe su wooloomali ee gooleedoo, esino dio wooloomalai diba tebile. Esino niba hedebe Godeebolo obulone ka debee. Bei, yayo nibada su sabolo osoloso dio sabolo tokenee palame, Dou mi mapoo toodalai yo teiba.

29 Esiga niba goolee, só pepuso bakadio ee wulo molee ko ta hedebeso teli. Esino ee ma kulodu só pe heeso talai ee ibada Ama Godeeye koo goomogoga, só pe egee talaime.

30 Esiga nibada wiligi mapoo wudu susuga egee molo, Godee yo olo gooleedoo. Bei, yayo susuga olo hesigaso.

31 Esiga niba haga obugulone na debee. Bei, Godeeyo howo woola sóso goo toowa koo moloso. Haye. Niyo goo toowa ka moloso.

32 Esiga odoo agayo odoo howo woola tobudulone yayo amapoo tei too goo ee yilige buguga, nei ayo mo Ma Godee Kei mi ma dokodoo egee bado eyo howo woola yo mo odoo dalaiso.

33 Esino odoo agayo odoo howo woola tobudulone yayo amapoo tei tele poogoo goo ee woola yilige buguga, nei ayo mo Ma Godee Kei mi ma dokodoo egee bado eyo howo woola yo mo odoonee dalaiso."

Domo pilei goo
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

34 "Esiga niba ayo mi toowa hamapoo mesie goo tosimi dee na goolee. Haye, ayo mesie goo tosibile, esino domo pilame ka simi.

35 Esiga ayo simi goo eyo bei egeesee moloso.

Giso holo oso amabolo domo pileiso.

---

* **10:25:** ***Belsebul*** ee Saiteneeyo hu hee. **10:26:** Maka 4:22; Luka 8:17 **10:28:** Yem 4:12; Loum 8:31 **10:31:** Mat 6:26 **10:33:** Maka 8:38; Luka 9:26; 2Tim 2:12 **10:35:** Mica 7:6

Osoloso sobo holo oso oweebolo domo pileiso.
Osoloso gisowo osobo oso odoowa dio domo pileiso.
36 Esiga egeesi ma kulodu nee soosooso namapoo ha teli odoo doloso dabalaiso.
37 Edebeeyo ama sabolo, owee sabolo, owolo giso holo sabolo, osoloso sobo holo mapoo diya goolee sabolo badolone, hee a goolee pepooko mologa, yo ayo di hamamee deedee sibilei tebile.
38 Osoloso odoo agayo talai sabolo dala toowa talai sabolo goo medee moodelega poogoloso, ayo di hamamee dedelega poogooga, yo ayo di hamamee deedee sibilei tebile.
39 Esiga edebeeyo o gie badeli eyo nediliyo balai daga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mo goo maga o gie badeli osugobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso."

Nei tekepo talai
(Maka 9:41)

40 "Edebeeyo niba o mosopoo gilimado pologa, yayo a ido poloso. Esiga edebeeyo o mosopoo a ido pologa, yayo mo Ma Godee a diye di ee ido poloso.
41 Osoloso edebeeyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee ogoloso, o mosopoo ido pologa, yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso nei teli yinosee hedebe egeesi masi talaiso. Osoloso edebeeyo Godeeyo howo woola odoo tekepo ogoloso, o mosopoo ido pologa, yo Godeeyo howo woola odoo tekepo oso nei teli yinosee hedebe egeesi masi talaiso.
42 Osoloso edebeeyo mo hamamee dili odoo hee wuluge ogoloso yimapoo bi pepooko wulo howo egeesi keneega, yo nei toowa talaiso. Esiga hagee tei goo."

11

1 Yesu o hamamee dili odoo 12 mapoo goo hagee taka koodobuloso see Gelili mi toowa ee ma kulodu Godeeyo to takomo silame diso.

Yesu dio osoloso Yonee odoo howo oluguli dio
(Luka 7:18-35)

2 Yonee odoo howo oluguli oso neliga moso ma kulodu badolone, Kelisoye goo tomo silee duloso o hamamee dili odoo abo Yesu mapoo diye diso.
3 Eseme diba dileso Yesuye badebei mapoo peledoboloso yimapoo egeesee takaso, "Yoneeye iba namapoo diye dolone to egeesee takeeyena, 'No tei Keliso iyo hagee bamolo odoo osomo? O, iba odoo hee bamalaiyo?'" diso.
4 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niba see wedi dileso niyo egei goo sabolo osoloso niyo

10:38: Mat 16:24-25; Maka 8:34-35; Luka 9:23-24; 17:33; Yon 12:25 **10:40:** Maka 9:37; Luka 10:16; Yon 13:20

du goo ee Yonee mapoo takee.
5 Bei, odoo howo neliga oso see medee ogowa. Osoloso odoo bagi daga poogoo sabolo see tekepo poloso ka silesiba. Osoloso odoo agagisa bia sabolo tekepo poloso ka silesiba. Osoloso odoo dulu tabaga onosee tekepo poloso to taka see duliso. Osoloso odoo wedia sabolo hogogabuloso see silesiboso. Osoloso to tekepo hagee bi mauwe odoo oso duluga moloso.
6 Esiga odoo agayo ayo goo moodoo ee ogoloso diayo amapoo tei too goo ee pegelega poogooga, Godeeye dimapoo goomoga goo tenelaiso."
7 Yonee o hamamee dili odoo oso see wedi diyadeeme, Yesuye odoo mooloogoodoo mapoo Yoneeyo goo takalame bei mooloogooso. Osoloso yayo egeesee takaso, "Niba miwe poogoo mi mapoo ogoo goo agalame ka diyo? Pooso sibulone obu dabisa ee agalame ka diyo?
8 Niba edebeeyo dugo tekepo kaloso badoboome ee agalame ka diyo? Haye. Bei, dugo tekepo kalagali odoo ee wiligi odoo tebisa oso debeli moso tekepo mapoo debeli.
9 Esino niba wulo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee agalame ka diyo? O. Niyo dileso egei odoo Yonee hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo daga hoogoo debei ee yayo dagadileso ka badoso.
10 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee egee takoo ee Yoneeyo goo ee takooso,

'Ayo mo to tosili odoo yo daga
malalo diye dalaiso,
odoo susuga oso
nayo sibilei mapoo
mopoodoo doloso
debeeye dalame,' diso.

11 Esiga ayo nimapoo taka. Odoo daga hoogoo debei susuga ee Yoneeye dagadileso ka badoso. Esino edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo odoo wuluge oso Yonee dagadileso ka badoso.
12 Esiga odoo howo oluguli Yoneeye Godeeyo to takomo silee biame omaga bei mooloogoloso abaga simino epedee hamapoo tokenee teli odoo oso ha teli odoo masi Godeeye wiligi doloso badeli goo ee tokenee palame diya kituluguso.
13 Yonee sibilega badoboome, Moseseeye eligi goo sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo susuga oso hogugu oso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee takemeleeso.
14 Esiga niyo to diayo taka hamapoo tei toga, niyo Yonee see Ilaya dalaiso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso Ilayaye sibilei goo ee takemeleeso.

11:5: Isa 35:5-6; 61:1 **11:10:** Mal 3:1; Luka 1:76 **11:12:** Luka 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Maka 9:11-13

15 Niba dulubolo, esiga ayo
hagee takoo medee hoodo
dui.”
16 Osoloso Yesuye see
egeesee takaso, “Odoo
epedee biame hamapoo egee
do odoo ee kasee masiso
dosomo? Diba holaiso
masi go domopoo dobolone
emegei dimapoo nei takoo
nei takoo dolone dobolone
egeesee takaga meliso,
17 ‘Iyo goomoga kosaiya
poume, niba hepele. Osoloso
iyo goohele kosaiya poume,
niba pisile,’ diso.
18 Niba odoo egeesi masi
doso. Bei, Yonee odoo howo
oluguli yayo sibileso nei haga
toowa namo sile, osoloso
wain i keesoo nele. Esino
niyo yo bo holo paladoo, dee
takeliso.
19 Osoloso hamamee Odoo
Holo a olo simiso. Ayo
sibileso wo sabolo wain
i sabolo namo sileeme,
niyo a nei sabolo yugune
sabolo dooboo nali odoo,
dee takeliso. Osoloso niyo a
tekisi molee teli odoo sabolo,
osoloso tokenee teli odoo
sabolo hedebe doloso ka
badeli deliso. Esino odoo
agayo Godeeyo goo goolee
tekepo gooleedoloso tomo
siloga, yayo Godeeyo goo
goolee ee tekepo dolone ka
eligiso.”

Yesuye odoo tei tele poo-
goo eyo goo taka
(Luka 10:13-15)

20 Yesuye mi abo mapoo
goo toowa opusomo di
moodoomo sileeme, odoo
mi omapoo debeli oso dia
goo tokenee su wudelega
poogoome, yayo odoo egee
bia dia goo ogoloso dimapoo
diya takolone egeesee
takaso,
21 “Kolasin bia sabolo
Betesaida bia, dala toowaso
niba bamoloso. Bei, ayo
nibada mi mapoo goo toowa
mudu opusomo opusomo
di ee moodoogamo silee
egeesi masi Taya bia mapoo
osoloso Saidon bia mapoo
moodoogamo silee diepi,
diba haga booloogelega,
dibada goo tokenee maga
miligi pialoso debeliyo.
Osoloso diayo dibada goo
tokenee maga miligi pia goo
ee eligilone dugo tokenee
kelekaloso dosou holugaloso
silesibiliyo.
22 Esino ayo nimapoo taka,
Godeeye goo midilei biame
mapoo dala toowa Kolasin
bia sabolo osoloso Betesaida
bia oso talai oso Taya bia
sabolo osoloso Saidon bia
oso talai ee dagadileiso.
23 Osoloso Kapeniyum
mosobia niba Kei mi ma
dokodoo ido palaiso, dee
goolone ka dosomo? Haye.
Niba toloso Dou mi mapoo
toodalaiso. Ayo nibada mi
mapoo goo toowa mudu
opusomo di moodoogamo
silee egeesi masi Sodom mi
mapoo moodoogamo silee
diepi, Sodom mi tokenee
pelega epedee hamapoo osee
meliyo.
24 Esino ayo nimapoo

11:19: Mat 9:14 **11:21:** Isa 23; Ezek 26—28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Zec 9:2-4
11:23: Isa 14:13-15; Gen 19:24-28 **11:24:** Mat 10:15; Luka 10:12

taka, Godeeye goo midilei biame omapoo dala toowa Kapeniyum bia niyo talai oso Sodom bia oso talai ee dagadileiso."

Amapoo sibileso hese (Luka 10:21-22)

25 Eseme Yesuye egeesee takaso, "Ma, Kei mi sabolo osoloso mipoo sabolo nayo wiligi doloso ka badoso. Esiga a namapoo goomogo. Bei, nayo wiligi doloso badeli goo mada egee molo ee, odoo goo goolee toowa mapoo yilige bigile. Esino nayo goo goolee dele poogoo odoo mapoo yilige buguso.

26 O. Tei takoo, Ma. Goo hagee nayo goomoga goo oso."

27 Yesuye see tobu egeesee takaso, "Mo Maye goo susuga amapoo olo teneeso. Esiga odoo heeso Owolo a gooleedele. Esino hedebe mo Maye Owolo, a ka gooleedoo. Osoloso odoo heeso mo Ma gooleedele. Esino hedebe Owolo ayo mo Ma ka gooleedoo. Odoo ogu bia mapoo Owolo ayo mo Mayo goo ee yilige bigilame goomogoga, odoo egee bia oso mo Mayo goo ee diba nosee gooleedalaiso.

28 Esiga edebeeyo hegi bi masi kadaloso silone kwasu sabolo siloga, niba amapoo sibe. Egeeseega ayo nimapoo hasali tenelaiso.

29 Osoloso ayo eligi goo ee ogoloso mo goo peedee. Bei, a mesie odoo. Esiga niba hasalame amapoo sibe.

30 Bei, goo ayo eligi ee dadalai haga kodianee. Osoloso bi masi ayo nimapoo eimedilame egee molo ee diya poopeeya."

12

Pelisi odoo dia hasali biame maga Yesubolo toso agadiga

(Maka 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Yu odoowo hasali biame heeso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo witi wo ko segei ee ma kuloduga diyadaga meleeso. Osoloso Yesu o hamamee dili odoo oso diya houdume, witi wo ko gooloogaloso nalagamo diyadeeso.

2 Eseme Pelisi odoo oso goo hagee ogoloso Yesu mapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga nee hamamee dili odoo oso iyo hasali biame mapoo witi wo ko ka gooloogayo? Diayo ibada tei gababuoso," diso.

3 Yesuye nei egeesee takaso, "Deibidiye o odoo sabolo houdume diayo moodoo goo ee Godeeyo toso booka mapoo hogugu niyo hesigeleyo?

4 Bei, Deibidiye Godeeyo tei moso ma kulodu gadileso tei wo toloso o odoo sabolo neso. Esino tei wo hagee ibada tei ee dodolone Godee ogo odoo ogo doloso domo debeli odoo hedebe oso

11:25: 1Kol 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Yon 3:35; 17:2; 1:18; 10:15 **11:28:** Jer 31:25 **11:30:** 1Yon 5:3 **12:1:** Deut 23:25 **12:2:** Exo 20:10 **12:3:** 1Sam 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9

nali. Esino Deibidiye o odoo
sabolo wo ne oso tei magoo
ee gababiaso.
5 Osoloso Moseseeye tei
hogugu ma kulodu to hee
hageesee egee takoo niyo
hesigeleyo? Goo egee Godee
ogo osoloso odoo ogo doloso
debeli odoo oso hasali biame
mapoo tei moso ma kulodu
dia tou teliso. Diayo goo
egeesi moodeli oso tei magoo
gababiliso. Esino Godeeye
goo egee ogoloso tokenee dee
koo takeli.
6 Esiga ayo nimapoo taka,
goo hee dia epedee hamapoo
sibileso egee molo oso tei
moso oso kitulugu ee da-
gadileso ka moloso.
7 Esiga Godeeyo to booka
mapoo hogugu oso egeesee
takooso,
'Niyo emegei pidilei ono ayo
diya goolone
niyo nei amapoo gala
wooloso teneli goo
ee ayo haga koo
gooleeso,' diso.
Niyo to eyo bei medee kibiya
gooleedoloso ka debei diepi,
niyo mo hamamee dili odoo
ee tokenee odoo dee takele
pegeliyo.
8 Bei, niyo hasali biame egee
Odoo Holo ayo wiligi doloso
ka badoso."

Yesuye odoo dee hodio seeseegedoo poogoo tekepo pa

(Maka 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Yesuye to taka hagee
koodobuloso see omaga di-
ayo howo gisili moso mapoo
palaso.
10 Osoloso moso eyo
kulodu odoo dee hodio
seeseegedoo poogoo bado-
boome egeiso. Egeesi ma
kulodu Pelisi odoo aboso
Yesu tokenee odoo dalame
eli esilone yimapoo egeesee
takaso, "Ibada tei magoo oso
takolone iyo hasali biame
mapoo odoo tekepo palai
tekepowo?" diso.*
11 Esino Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
"Nima kulodu odoo heeso
o sipi be hedebe oso niyo
hasali biame mapoo wulu
ma kulodu toodobuoga, yayo
yo hudilega pagalaisomo?
Haye. Yayo yo wulu ma
kulodu badoga see hudileiso.
12 Esiga Godeeyo howo
woola sipi beso goo haga
toowa koo moloso. Haye.
Edebeeyo goo toowa ka
moloso. Esiga edebeeyo
ibada hasali biame mapoo
goo tekepo talai ee tei
mauwe."
13 Eseme Yesuye odoo dee
hodio seeseegedoo poogoo
yimapoo egeesee takaso,
"Nee dee seeseegedoo poo-
goo egee see hoodode," diso.
Eseme odoo egee o dee see
hoododeme, dee egee tekepo
poloso o dee tekepo hodio
egeesi masi meleeso.
14 Eseme Pelisi odoo

12:5: Num 28:9-10 **12:6:** Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13 **12:10:** Luka 14:3 * **12:10:** - Pelisi odoo aboso Yesu mapoo hageesee takaso, bei, diayo tei goo ee dodolone dia hasali biame mapoo odoo paiye ee moodoolai tei. **12:11:** Luka 14:5 **12:14:** Yon 5:16

oso goo hagee ogoloso komonolone dia howo gisili moso maga peegoo diyadeeso. Osoloso diayo dileso Yesu toloso woolame diesono to mouso.

Yesu yo Godeeye hesia

15 Esiga diayo to mou goo ee yo olo gooleedoloso, Yesu yo see mi hee mapoo diso. Eseme odoo susuga oso yo deedee diso. Eseme odoo paigiga susuga dima kulodu melee ee yayo tekepo paso.

16 Osoloso yayo dimapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Niyo mo goo hagee odoo susuga mapoo na oposisiye,” diso.

17 Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye taka to sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee takaso,

18 “Ege, hagee mo tou teli odoo.
Yo ayo hesia.
Ayo yo diya goolone
yimapoo diya goomogoso.
Ayo mo Dio yimapoo
tenelaiso.
Osoloso tei goo ee yayo
Yu odoonee susuga
mapoo takalaiso.
19 Osoloso yayo odoo hee
sabolo toso agadigilone to boowoolaime.
Osoloso yayo eli domopoo eligiga to
neligidi takalaime.
20 Osoloso yayo tiosi seegee
magoo ee gobigileime.
Osoloso keme pepooko paimologa yayo
semidileime.
Esiga odoo tei too kibile poogoo yayo egee pidimolo goo ee epedee
pagalai mauwe.
Esino odoo susuga oso
Godeeye goomoga goo
ee dodomolo ogoloso
omapoo koodobileiso.
21 Esiga o hu maga Yu
odoonee susuga oso
diayo dulone egee
bamolo gie badeli ee
talaiso.”

Yesu dio Belsebul dio (Maka 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Biame omapoo odoo aboso odoo hee howo neliga mapoo bo pala oso to kelega badebei odoo ee Yesu mapoo ido simiso. Eseme Yesuye yo tekepo paso. Eseme domo omapoo odoo egee olo howo puo ogoloso see to keiso.

23 Odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaso, “Odoo hagee Deibidiyo amawe bele,” diso.

24 Esino Pelisi odoo oso goo hagee duloso egeesee takaso, “Yesuye Belsebul oso kitulugu maga bo holo peegoo hasiso bigiliso. Bei, Belsebul yo bo holo dia wiligi odoo,” diso.

25 Esino Yesuye diayo goolee goo ee gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Mi toowa mapoo debeli odoo oso abo puloso dieso nediliyo ha toga, mi toowa egee malaime, tokenee palaiso. Osoloso soosoo heeso o, mosobia heeso abo puloso

12:16: Mat 8:4; Maka 3:12 **12:18:** Isa 42:1-4; Mat 3:17 **12:24:** Mat 9:34; 10:25

dieso nediliyo ha toga, diba dabalaime, tokenee palaiso.

26 Esiga Saiten oso bo holo peegoo hasiso buguga, dia mooloogoodoo ma kulodu abo puloso dieso nediliyo ha talaiso. Yayo egeesee seega, yayo wiligi doloso badeli goo oso kookaiyo osee malaisomo? Tokenee palaiso.

27 Esino ayo bo holo peegoo hasiso bigili kitulugu hagee tei Belsebul oso kitulugu maga ka hasisimo silo daga, nibada hamamee dili odoo oso bo holo peegoo egee hasisimo silesibo kitulugu egee kamapoo teliyo? Esiga diayo takooga niyo amapoo egee takoo goo ee tei goonee, dee takalaiso.

28 Esino ayo Godeeyo Dio Tei oso kitulugu maga bo holo peegoo ka hasisimo siloso. Goo oso Godeeye wiligi doloso badeli goo oso olo nimapoo simi goo ee ka eligiso.

29 Esiga odoo heeso kitulugu odoo eyo moso mapoo peleso bi heli talame gooleega, yo daga kitulugu odoo egee tiso tialogoloso magalaiso. Osoloso hamamee o moso kulodu peleso o bi heli talaiso.

30 Esiga edebeeyo abolo tebelega poogooga, yayo amapoo ha tomoloso. Osoloso edebeeyo abolo odoo Godee mapoo gilimado sibilega poogooga, yayo odoo Godee maga peegoo hasiso bugu domoloso.

31 Esiga ayo nimapoo taka. Goo tokenee susuga edebeeyo teli sabolo osoloso emegei dimapoo to tokenee takeli goo ee Godeeye hapoloso boobado bigileiso. Esino edebeeyo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, o goo tokenee egee Godeeye hapoloso boobado bigileime.

32 Osoloso edebeeyo Odoo Holo amaga to tokenee takooga, Godeeye o goo tokenee egee hapoloso boobado bigileiso. Esino edebeeyo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, yo goo tokenee moloso kookaiyo osee malai ee toso. Esiga o goo tokenee egee Godeeye hapoloso boobado bigileime."

Homokoko maga homo o su ka gooleedeeya
(Luka 6:43-45)

33 "Esiga homo tekepo oso homokoko tekepo peliso. Esino homo tokenee oso homokoko tokenee peliso. Esiga homo su susuga oso ko pa maga ka gooleedeeya.

34 Esiga niba tokenee odoo hebise masi dobolone niyo see goo tekepo takalai tebile. Bei, edebeeyo goo goolee dia sooloo ma kulodu egee molo ee dia magaso takooga woola yilige bigiliso.

35 Esiga goo tekepo teli odoo oso goo tekepo o goo

12:28: Diye 10:38; 1Yon 3:8 **12:30:** Maka 9:40; Luka 9:50 **12:31:** Hib 6:4-6
12:33: Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luka 3:7; 6:45

goolee mapoo meli ee o magaso woola yilige bigiliso. Osoloso goo tokenee teli odoo oso goo tokenee o goo goolee mapoo meli ee o magaso woola yilige bigiliso.

36 Egeesi ma kulodu ayo nimapoo taka. Goo midilei biame mapoo odoo susuga oso goo tokenee diayo taka goo eyo bei ee Godee mapoo woola yilige bigileiso.

37 Esiga Godeeye goo midilei biame mapoo, to no takeli goo sabolo teiba nee goo midileiso. Egeesi ma kulodu no to tekepo takomo sili daga, yayo no odoo tekepo dalaiso. Esino no to tokenee takomo sili daga, yayo no odoo tokenee dalaiso."

Edebeeyo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame goomoga
(Maka 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Biame heeso Pelisi odoo abo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso Yesuye badebei mapoo sibileso egeesee takaso, "Eligili odoo, nayo kitulugu too egee tei Godee maga simidoo doloso gooleedalaiya, nayo goo toowa opusomo di hee moodee," diso.

39 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Odoo epedee hamapoo egee do niba diya tokenee. Osoloso niyo amapoo tei talai goweliso. Esiga niyo ayo wulo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame amapoo takeliso. Esino ayo nimapoo goo toowa opusomo di hee eligilei mauwe. Esino hedebe Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yonayo goo ono nimapoo eligileiso.

40 Yona biame bakadio hedebe di osoloso gesi bakadio hedebe di ee ma kulodu di toowa eyo gemedei ma kulodu badebeiso. Esiga Odoo Holo anosee biame bakadio hedebe di osoloso gesi bakadio hedebe di mapoo midoo ma kulodu ta malaiso.

41 Esiga Niniba odoo oso goo midilei biame mapoo nibolo hodobo toboloso nibada goo midiloso, niba tokenee odoo dalaiso. Bei, Yonaye Godeeyo to dimapoo takeme, diayo dia goo tokenee maga goo su wuduloso miligi piaso. Esino ayo Yona dagadileso ka badoso. Esino ayo Godeeyo to nimapoo takeme, niyo duloso nibada goo tokenee maga goo su wuduloso miligi pile.

42 Osoloso goo midilei biame mapoo Siba mi eyo wiligi odoo taba sobo onosee nibolo hodobo nibada goo midiloso niba tokenee odoo dalaiso. Bei, wiligi odoo taba Solomonoye eligi goo ee dulame yo eli sage abaga simiso. Esino ayo Solomono dagadileso ka badoso. Esino niyo mo to dulei ka gowooso."

12:38: Mat 16:1; Luka 11:16; Yon 6:30 **12:39:** Mat 16:4; Maka 8:12 **12:40:** Jona 1:17 **12:41:** Jona 3:5 **12:42:** 1Ki 10:1-10

Bo holoso see wedi sibili goo
(Luka 11:24-26)

43 "Esiga bo holoso odoo maga peegoo gaduga, yo dileso dobudu yayo badalai mi ee esiamo sileiso. Yo mi esiamo siloso koo ogoga, eyo nediliyo egeesee takalaiso,
44 'A mawo daga badebei moso mapoo see wedi dileiso,' dee takalaiso. Osoloso yo see sibileso ogoga, gelesi kadee doloso bi medee mopoodoo ma molo agalaiso.
45 Eseega yo see dobudu wedi dileso bo holo diya kitulugu abo 7 gilimadoloso sibileso moso omapoo dabalaiso. Egeeseega odoo hagee eyo daga badebei poogoloso see diya tokenee badalaiso. Esiga goo tokenee teli odoo epedee hamapoo egee do niyo daga debei poogoloso see diya tokenee dabalaiso. Bei, niyo ayo eligi goo mapoo tei tele poogooga."

Yesuwo owee sabolo osoloso omolo dio
(Maka 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Yesuye odoo mooloogoodoo mapoo to osee takomolome, owee dio osoloso omolo dio sibileso peegoo tebisamolone, yimapoo to takalame goomogaso.
47 Eseme odoo heeso Yesu mapoo egeesee takaso, "No ege, noowee dio osoloso nomolo dio namapoo to takalame sibileso peegoo tebisamolo," dee takaso.
48 Esino Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Mo wee ogumo? Osoloso molo dio ogumo?" diso.
49 Eseme yayo o hamamee dili odoo dimapoo dee kou takolone egeesee takaso, "Niba ege, odoo egee bia ee mo wee osoloso molo dio oso.
50 Esiga edebeeyo mo Ma Kei mi ma dokodoo badeli oso goomoga goo ee tomo siloga, odoo egee bia ee molo dio, osoloso mo booba dio, osoloso mo wee dio oso," dee takaso.

13

Witi ko segei maga wudu taka
(Maka 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Biame hedebe ogoso Yesu moso kuloduga peegoo dileso Gelili abei pee mapoo meileso biaso.
2 Yo omapoo badoboome, odoo susuga oso yayo eligi goo ee dulame yimapoo sibileso diya mooloogoodooso. Eseme Yesu yo du mapoo daboogoloso eligilone badoboome, odoo susuga mubiyodoga tebisamolone duluga meleeso.
3 Osoloso yayo goo susuga maga wudu takolone odoo susuga mapoo eligilone egeesee takaso, "Niba dui. Biame heeso odoo hee witi wo ko segelame diso.
4 Yo witi wo ko sogomo sileeme, ko abo eli domopoo misigedibaso. Eseme só aboso sibileso neso.

12:45: 2Pita 2:20 **12:50:** Loum 8:29 **13:2:** Luka 5:1-3

5-6 Osoloso witi wo ko abo yugo kauwe mi mapoo misigediba ee bou saga pisigaso. Esino osoko pa oso dei moodoolone witi wo ko saga wediaso. Bei, too delega.

7 Osoloso witi wo ko abo dagi we ti kauwe kadee mapoo misigedibaso. Osoloso bou pisigaso. Esino we ti sabolo palaga tiso tiademe susuga wediaso.

8 Osoloso witi wo ko abo mi tekepo mapoo misigedibaso. Osoloso oso bou pisigaloso kakauwuloso ko diya palagaso. Egeesi ma kulodu witi wo ko aboso homokoko 100 egeesi palagaso. Osoloso aboso 60 egeesi palagaso. Osoloso aboso 30 egeesi palagaso.

9 Odoo niba dulubolo, esiga to ayo hagee takoo medee dui!"

Bei kasalame Yesuye wulo ka wudu takomo siliyo?

(Maka 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo oso sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, "Nayo kasalame odoo mapoo wulo ka wudu takomo siliyo?" diso.

11 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niyo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee diya gooleedalaiso. Godeeye wiligi doloso badeli goo ee daga mada meleeso. Esino Godeeye epedee hamapoo nimapoo olo yilige buguso. Esino yayo odoo abo mapoo yilige bigile.

12 Esiga to taka duli odoo mapoo Godeeye goo goolee tekepo bei tenelaiso. Esino edebeeyo mo to dulega poogooga, Godeeye yimapoo goo goolee tekepo pepooko egee molo see eyo peedee dalaiso.

13 Ayo odoo mapoo wulo wudu takomo siliso. Bei,

'diayo ogoloso medee kibiya egelega pagalame.
Osoloso diayo duloso goo eyo bei medee kibiya gooleedelega pagalame.'

14 Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye taka to oso goo diayo moodeli sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee takaso,

'Diayo medee hodu dileso to taka duleiso,
esino goo eyo bei diayo medee kibiya gooleedalaime.
Osoloso diayo medee hodu dileso agalaiso,
esino goo eyo bei diayo ogoloso gooleedalaime.

15 Bei, diba tei goo ee gooleedalai gowoolone, dieso dibada deeso dia dulu tobodo osoloso dia howo gisigaso.
Esiga diba goo eyo bei ee gooleedalai tebile.
Esino diayo ogoloso, osoloso duloso goo goolee tekepo toloso, amapoo wedi simi diepi,

13:12: Mat 25:29; Maka 4:25; Luka 8:18; 19:26 **13:14:** Isa 6:9-10; Yon 12:40; Diye 28:26-27

ayo dibada goo tokenee hapoloso boobado bigiliyo.'

16 Esino Godeeye mo hamamee dili odoo nimapoo goomogoso. Bei, niyo ayo moodoo goo ee ogoloso duloso gooleedoo maga.

17 Esiga ayo nimapoo taka. Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo daga debei sabolo osoloso Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo oso niyo epedee egee ogomolo goo ee agalai doloso bameleeso. Esino diayo egele. Osoloso niyo epedee egee dumolo goo ee dulei doloso bameleeso. Esino diayo dule."

Wudu taka goo eyo bei (Maka 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 Yesuye see tobu egeesee takaso, "Esiga witi wo ko segei maga wudu taka goo eyo bei medee dui.

19 Esiga odoo abo witi wo ko oso eli domopoo misigediba egeesi masi doso. Diba to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee duloso medee kibiya gooleedelega poogooga, Saitenso sibileso Godeeyo to dibada sooloo ma kulodu melee yayo peedee deliso.

20 Osoloso odoo abo witi wo ko oso yugo kauwe mi mapoo misigediba egeesi masi doso. Esiga diayo Godeeyo to taka duloso goomoga sabolo saga teliso.

21 Esino Godeeyo to oso dia sooloo ma kulodu too medee koo meili. Esiga diayo Godeeyo to duloso biame deiyepo mapoo tei teliso. Esino diayo Godeeyo to mapoo tei too goo maga hegi goo sabolo osoloso dala goo oso dimapoo siboga, diayo Godeeyo to mapoo tei too goo ee saga pegeliso.

22 Osoloso odoo abo witi wo ko oso dagi we ti kauwe kadee mapoo misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to duloso tei teliso. Esino mi hamapoo dabalai maga goo kodia sabolo osoloso bi bei doloso dabalame goolee oso dibada tei too tokenee peliso. Egeesi maga diayo tei too goo oso homokoko masi koo peli.

23 Osoloso odoo abo witi wo ko oso mi tekepo mapoo misigediba egeesi masi doso. Diayo Godeeyo to duloso gooleedeliso. Esiga odoo aboso homokoko masi 100 egeesi peliso, osoloso aboso 60 egeesi peliso, osoloso aboso 30 egeesi peliso."

Witi wo ko sabolo osoloso obu ko sabolo

24 Osoloso Yesuye see hee wudu takolone odoo mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, "Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoo heeso witi wo ko o homolee mapoo segeiso.

25 Esino gesi odoo susuga tiesamolome, yimapoo ha teli odoo oso sibileso yayo

13:16: Luka 10:23-24 **13:22:** Luka 12:16-21; 1Tim 6:9-10, 17

witi wo ko segei homolee omapoo obu ko sogoloso diso.
26 Esiga witi wo ko segei olo kauwudoloso ko poome, obu ko segei sabolo hodobo palaso.
27 Eseme o tou teli odoo aboso sibileso egeesee takaso, ‘Nee homolee ma kulodu hedebe witi wo ko segeino, see kasi maga obu sabolo ka paladeeyo?’ dee takaso.
28 Eseme yayo nei egeesee takaso, ‘Imapoo ha teli odoo oso sibileso ka segei molodoo,’ diso.
Eseme o tou teli odoo oso yimapoo egeesee takaso, ‘Iyo dileso obu egee tigaloso peegoo togobisilei no goomogodo?’ dee takaso.
29 Esino yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Haye, niyo na tige. Bei, niyo tigaga, witi wo ko segei sabolo tigebigiyaga.
30 Esiga o diesono hodobo esee paladee dee. Osoloso ko goolai biame mapoo mo tou teli odoo oso daga obu ee tigaloso dou mapoo toodee dalaiso. Esino witi wo ko segei oso paladee ee gooloogaloso mo nei mageli moso mapoo mooloogoo magee dalaiso.’ ”

Yesuye ko pepooko masted deli sabolo osoloso yist maga wudu taka
(Maka 4:30-32; Luka 13:18-21)
31 Osoloso Yesuye see hee wudu takolone o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoo heeso ko pepooko masted deli todileso o homolee mapoo segeiso.
32 Esino ko abo ma kulodu ko masted deli hagee diya pepooko. Esino ko pepooko oso bou pisaloso kauwuga, homolee ee ma kulodu homo su oso toowa malaiso. Osoloso sóso omapoo sibileso o dee mapoo ou tegelaiso.”

33 Osoloso Yesuye see hee wudu takolone dimapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Soboso wo palawa silame daga homolone, wo toowa ee ma kulodu yist pepooko kukoseliso. Osoloso yist pepooko oso wo palawa ee diya koudiliso.”

34 Esiga Yesuye odoo mooloogoodoo mapoo goo susuga hagee eligilame dimapoo wulo wudu takeliso.
35 Yayo goo hageesee tomo sili egee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso taka sabolo tebilame ka eligimo sili. Bei, yayo egeesee takaso,

“Ayo odoo mapoo Godeeyo
to eligilone
wulo wudu takomo
sileiso.
Osoloso mi toowa bei
mooloogolone goo
mada melee ee
see ayo woola yilige big-
ileiso.”

13:35: Psa 78:2

Witi wo ko sabolo osoloso obu maga wudu taka goo eyo bei

36 Yesuye odoo mooloo-goodoo diye doloso, yo see moso kulodu palaso. Eseme o hamamee dili odoo oso yimapoo sibileso egeesee takaso, “Witi wo ko segei sabolo osoloso obu ko segei omaga wudu taka goo eyo bei nayo imapoo medee kibiya takee,” diso.

37 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Witi wo ko segeli odoo ee Odoo Holo aso.

38 Osoloso witi wo ko segei mi ee mipoo toowa hagoso. Osoloso witi wo ko ee Godeeyo owolo dioso. Esino obu ko ee Saiteneeyo owolo dioso.

39 Egeesi ma kulodu obu ko segeli odoo ee Saitenso. Osoloso goolai biame ee biame hoo poogoo oso. Osoloso witi wo ko goolai odoo ee Godeeyo momaiye oso.

40 Esiga obu tigaloso dou mapoo toodeli egeesi masi ee biame hoo poogoo mapoo Odoo Holo ayo Saiteneeyo owolo dio ee dou mapoo egeesee toodalaiso.

41-42 Egeesi ma kulodu Odoo Holo ayo mo momaiye diye dalaiso, diayo dileso odoo goo tokenee mapoo gido dili odoo sabolo osoloso goo tokenee teli odoo ee gilimadoloso dou mi mapoo toodalaiso. Eseega diayo ee ma kulodu dobolone pisa sabolo mei gisile sabolo dabalaiso.

43 Esino Godeeye tekepo deli odoo oso Ma Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo osokoso pa masi palaiso. Odoo niba dulubolo, esiga to ayo hagee takoo medee dui!”

Molee mada magoo maga wudu taka

44 “Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoo heeso daga hoogoo bi medee tekepo molee toowaso too mi ma kulodu mada magoo ee odoo heeso mi doomeleso egeiso. Yo bi egee ogoloso see tobu miso gagaso. Osoloso goomoga sabolo o mosopoo wedi dileso o bi susuga odoo abo mapoo teneloso nei molee tooso. Osoloso yayo molee oso mi egee tooso. Osoloso bi medee tekepo mada mi ma kulodu magoo sabolo yayo tooso.”

Beegee maga wudu taka

45 “Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoo heeso beegee esiamo siliso.

46 Yayo esiamo siloso beegee medee tekepo ogoga, yo see dileso o bi susuga odoo abo mapoo teneloso nei molee teliso. Osoloso yo molee oso beegee tekepo teliso.”

Pei maga wudu taka

47 “Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Pei howomoo oluguloso di bei mologa egee misiga egeesi masi moloso.

13:40: Yon 15:6 **13:41-42:** Mat 8:12; 24:31; 25:31; Maka 13:27 **13:43:** Dan 12:3

48 Egeesi ma kulodu pei
mapoo di bei mologa, di
kebili odoo oso dia pei boo-
boosee mapoo gimagoloso
dobolone di piliso. Osoloso
di tekepo ono o ma kulodu
soliso, esino di edebeeyo koo
nali ee peegoo togobiseliso.
49 Esiga biame hoo poogoo
mapoo goo hageesi masi
oso peledabalaiso. Esiga
Godeeyo momaiye aboso
mipoo hamapoo sibileso
Godeeyo howo woola tekepo
debeli odoo sabolo osoloso
goo tokenee teli odoo ee
domo pileiso.
50 Osoloso goo tokenee
teli odoo ee Dou mi mapoo
toodalaiso. Eseega diayo
ee ma kulodu pisa sabolo
dobolone mei gisile sabolo
dabalaiso."
51 Yesuye o hamamee
dili odoo mapoo egeesee
takaso, "Niba ayo hagee
takoo goo susuga eyo bei
medee gooleedosomo?" diso.
Eseme diayo nei egeesee
takaso, "O. Iba gooleedoso,"
dee takaso.
52 Eseme Yesuye dimapoo
egeesee takaso, "Tei too odoo
agayo Godeeyo to eligilone,
Godeeye wiligi doloso badeli
goo ee gooleedoloso badoga,
yo moso eyo ama masi ba-
doso. Yayo moso ee ma ku-
loduga bi dia sabolo osoloso
nape sabolo toloso ka tosibo
dalaiso."

Yesu o mosobia oso gowe
(Maka 6:1-6; Luka 4:16-
30)

53 Yesuye odoo susuga
mapoo wudu takemelee
koodobuloso mi hagee poo-
goo diso.
54 Yo see wedi dileso
o midee Nasalet mapoo
badolone diayo howo gisili
moso mapoo peleso Godeeyo
to odoo mapoo eligilame bei
mooloogooso. Eseme odoo
susuga oso yayo eligi duloso
diya howoogadolone egeesee
takaso, "Odoo hagoso goo
egee eligimo silo kapoo
tobele? Osoloso yayo goo
toowa opusomo di egee
moodoomo silo, kitulugu
kapoo tobele?
55 Yo wulo Meliyo owolo.
Osoloso yo wulo moso tegeli
odoo hamapoo badeli eyo
owolo. Osoloso yo Yemes,
Yosep, Saimon, osoloso Yu-
das egee bia dia emei.
56 Osoloso obooba dio
onosee ibolo hodobo
hamapoo doso. Esiga goo
susuga egee Yesuye kasee
moodoomo silosomo?" dee
takaso.
57 Esiga diayo egeesee
goolone Yesuye eligi goo ee
talai goweso.

Eseme Yesuye dimapoo
egeesee takaso, "Edebeeyo
Godee maga to toloso kokodo
takomo sili odoo eyo to
duloso mesiliso. Esino o
mosobia sabolo osoloso o
soosoo oso o to mapoo duloso
koo mesili," diso.

58 Esiga Yesuye diayo tei
telega poogoloso debei goo
ee ogoloso o mi omapoo

13:50: Mat 13:42; Luka 13:28 **13:54:** Yon 7:15 **13:55:** Yon 6:42 **13:57:** Yon 4:44

goo toowa opusomo di abo moodele poogooso.

14

Odoo howo oluguli Yonee woolooma
(Maka 6:14-29; Luka 9:7-9)

1-2 Biame omapoo Gelili mi gibadeli odoo Helodeeye Yesuye goo moodoomo silee duloso o tou teli odoo mapoo egeesee takaso, “Odoo hagee Yonee odoo howo oluguli oso molodoo. Yo ta maga olo hogabiadoo. Esiga yayo see goo toowa opusomo di hageesee ka moodoomo silo,” dee takaso.

(Yayo hageesee takaso. Bei, Yonee telega bado-boome, goo hagoso peled-abaso.)

3-4 Biame heeso Helode-eye omolo Pilipiyo osobo Helodiyes peedee huso. Eseme Yoneeye goo hagee ogoloso Helodee mapoo diya takolone egeesee takaso, “Nayo nomolowo osobo peedee hulei tekeponee. Bei, egee tei,” diso.

Eseme Helodee diya komonolone, o ha teli odoo mapoo takolone, Yonee dee tialogoloso neliga moso ma kulodu huse diso.

5 Eseme yo Yonee wooloomalame goomogaso. Esino odoobolo obulone wooloomele poogooso. Bei, odoo susuga oso takolone Yonee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo deliso.

6 Osoloso hamamee Helodee yo soomagoo biame tugodeme, yayo o odoo gilimadoloso sibileso wo nolone debeiso. Eseme Helodiyeseeyo sobo holo oso sibileso dia mudugiyopoo hopoome, Helodee diya goomogaso.

7 Eseme nei Helodeeye goo tei moodoolame takolone yimapoo egeesee takaso, “Nayo goomoga bi ee amapoo takooga, ayo bi egee namapoo tenelaiso,” diso.

8 Yo to egeesee taka duloso hopoomelee koodobuloso owee mapoo dileso yayo goomoga goo ee duso. Osoloso see wedi sibileso Helodee mapoo egeesee takaso, “A Yonee odoo howo oluguli eyo wiligi ono goomogo. Esiga nayo epedee o wiligi koodoloso tolo mapoo magoloso amapoo tenee,” dee takaso.

9 Esino Helodee goo hagee duloso Yoneeyo wi-ligi koodoloso tenelai yo goomegele. Esino yayo sobo holo mapoo goo tei moodoolame taka ee dibolo hodobo nei nolone debei odoo oso olo duso. Esiga goo hagee pagalai yo goomegele.

10-11 Eseme yayo o odoo mapoo to kitulugu teneeso, diayo dileso Yoneeyo wiligi koodoloso tosibilame. Os-oloso o odoo oso neliga moso ma kulodu gadileso, Yoneeyo wiligi koodoloso tolo mapoo magoloso tosibileso, sobo holo mapoo teneeso. Eseme see yayo tosibileso owee

14:3-4: Lev 18:16; 20:21; Luka 3:19-20 **14:5:** Mat 21:26

mapoo teneeso.
12 Eseme Yonee o
hamamee dili odoo oso
sibileso Yoneeyo kou todileso
bouso. Osoloso dileso Yesu
mapoo takaso.

Yesuye odoo 5,000 mapoo nei pi
(Maka 6:30-44; Luka 9:10-17; Yon 6:1-14)

13 Helodeeye Yonee
woolooma goo ee Yesu
duloso, o hamamee dili odoo
sabolo du mapoo dalaga
poogoloso, mi odoo mauwe
mapoo hasalame diyadeeso.
Esino mi opusomo opusomo
di mapoo debeli odoo oso goo
hagee duloso Yesuye badebei
mapoo mubili sibadeeso.
14 Yesu du maga mu-
biyodoo daboogoloso to-
budulone, odoo susuga oso
mooloogoodoo ogoloso yayo
diba diya sooloo dolone odoo
paigiga tekepo paso.
15 Yesuye egeeseemo
sileeme, o hamamee dili
odoo oso habe sibileso
yimapoo egeesee takaso,
"Osoko olo todobuo. Esiga
nayo odoo susuga egee do
diyadee dee, diayo mosobia
koola kee do mapoo dileso
nei dieso nalai ee moleeso
talame. Bei, mi iyo hagee do
mapoo odoo mauwe. Esiga
mi hamapoo nei mauwe,"
dee takaso.
16 Eseme Yesuye dimapoo
egeesee takaso, "Niyo diba
nei talame diye dee na takee.
Esino niyo nei dimapoo te-
nee," diso.
17 Eseme nei diayo
yimapoo egeesee takaso,
"Imapoo wo si hedebe dee
tiadoo sabolo osoloso di
bakadio moloso," diso.
18 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
"Wo si sabolo osoloso di
sabolo amapoo tosibe," diso.
19 Eseme yayo odoo susuga
pukusi mapoo bulume dee
takoloso, wo si dee tiadoo
sabolo di bakadio toloso
Kei mi ma dokodoo bolone
Godee mapoo goomoga
to takoloso wo popeiso.
Osoloso o hamamee dili odoo
mapoo nei egee teneme, see
diayo odoo mooloogoodoo
mapoo piso.
20 Eseme odoo susuga
oso nei teiba nega diya
edigime nei hosudelega abo
poogooso. Osoloso diayo
nei naloso abo poogoo ee,
Yesu o hamamee dili odoo
oso misigamo dileso bou ma
kulodu soo bou 12 egeesi
metamagisaso.
21 Osoloso giso sabolo sobo
sabolo osoloso holaiso sabolo
oso nei hagee neso. Esino
hedebe gisowe hesiga ee
5,000.

Yesuye howo ma dokodooga di
(Maka 6:45-52; Yon 6:15-21)

22 Yesuye 5,000 odoo
mapoo nei pi koodobuloso,
o hamamee dili odoo mapoo
egeesee takaso, "Daga niyo
du toloso abei hodiokoo dalo
soowee. Ayo odoo hagee bia

14:19: Mat 15:35-39; Maka 8:6-10 **14:23:** Luka 6:12; 9:28

diye doloso a hamamee ka sibileigo," diso.

23 Osoloso yayo odoo mooloogoodoo olo diye doloso, see obusomo badalame mubi dokodoo howo gisilame palaso. Yo mubi dokodoo peleso badoboome neligaso.

24 Esino biame omapoo o hamamee dili odoo oso du mapoo toboloso abei domopooga diyadaga meleeso. Eseme poo sabolo howo ki sabolo simi oso dia du diya bidigaso.

25 Osoloso gesi domo kudi takeme, Yesuye abei ma dokodooga dimapoo diso.

26 Eseme diayo Yesuye simi ogoloso dio dulone diya ebigaso. Bei, diayo goolee boso siba bele dolone diya googaso.

27 Eseme Yesuye saga dimapoo egeesee takaso, "Niba howaleegee. Haga na ebi. Ayo siba," dee takaso.

28 Eseme Pitaye egeesee takaso, "Lodee, tei nayo siboga, nayo anosee howomoo meledoboloso howo ma dokodooga namapoo sibeye dee," diso.

29 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "Sibe." Eseme Pita howomoo meledoboloso howo ma dokodooga Yesu mapoo diso.

30 Esino yo dulone egeino, poo toowa simi oso howo ki toowa sibume, yo diya ebiaso. Egeeseelone yo howo kulomoo oumo moume to neligidi egeesee takaso, "Lodee, a pidi," dee takaso.

31 Eseme Yesuye o deeso Pita saga toloso yimapoo egeesee takaso, "Nayo tei too ee diya pepookodoo. Bei kasalame nayo tei too goo ee ka poogoowo?" diso.

32 Osoloso o bakadio du ma kulodu daboogoome, poo simi omapoo koodobiaso.

33 Eseme o hamamee dili odoo oso Yesuwo homo bei mapoo gasuwoloso dobolone egeesee takaso, "No tei Godeeyo Owolodoo," diso.

Odoo paigiga Genesalet mi mapoo debeli oso Yesu mapoo simi
(Maka 6:53-56)

34 Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei daboogoloso Genesalet mi mapoo dia du oluguso.

35 Mi omapoo debeli odoo oso Yesu hoodo ogoloso mi opusomo opusomo di mapoo Yesu olo sibago doloso to takomo diso. Eseme odoo aboso odoo paigiga susuga Yesu mapoo ido sibadeeso.

36 Osoloso odoo paigiga oso Yesu mapoo howolone egeesee takaso, "Iyo wulo nee dugo su mapoo sigilei soowayo?" diso. Eseme odoo paigiga oso Yesuwo dugo su mapoo sigime, odoo egee bia wegigadooso.

15

Tei Godeeye eligi sabolo osoloso edebeeyo eligi goo

14:26: Luka 24:37 **14:31:** Mat 8:26; Maka 4:39 **14:36:** Mat 9:20-21

sabolo
(Maka 7:1-13)

1 Biame hedebeso Pelisi
odoo abo sabolo osoloso
tei eligili odoo abo oso
Yelusalem maga sibileso
Yesuye badebei mapoo
mooloogoodoloso yimapoo
egeesee takaso,
2 "Bei kasalame nee
hamamee dili odoo oso ibada
adaga dia goo ee dedelega
poogoloso dia dee hapelega
nei ka nasomo?" dee takaso.
3 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
"Bei kasalame niyo tei Gode-
eye eligi goo ee poogoloso see
nibada adaga dia goo ee ka
dodomo silosomo?
4 Bei, Godeeye egeesee
takaso, 'Namamo to mapoo
osoloso nooweeyo to mapoo
mesiloso ka silesibe. Esino
edebeeyo ama mapoo os-
oloso owee mapoo to tokenee
takooga, yo wooloome,' diso.
5 Esino niyo egeesee elig-
iliso, odoo heeso ama dio
owee dio biso pidilame tei
magoo ee dadalai gowooga,
yayo wulo takolone bi egee
Godee mapoo tenelame olo
to magoloso ka moloso, dee
takalai tekepo deliso.
6 Goo egeesi maga ede-
beeyo ama dio owee dio
pidilame niyo hamaga
takeliso. Niyo goo egeesi
moodoolone, Godeeye tei
magoo goo ee dedelega see
nibada adaga dia goo ee
dodolone ka doso.
7 Niba goo bakadio gweli
odoo. Godee maga to toloso
kokodo takomo sili odoo
Aisayaye nibada goo maga
tei goo takaso. Bei, yayo
goo Godeeye taka egeesee
hoguguso,
8 'Odoo hagee bia oso dia
magaso wulo gamenee
amapoo goomoga
poudiliso.
Esino dibada sooloo ma
kulodu tei amapoo
mesili goo ee mauwe.
9 Esiga diayo amapoo
goomogolone mo hu
dokodoo poudili goo
eyo bei mauwe.
Bei, diayo tei edebeeyo
eligi goo ee ayo eligi
masi see diayo odoo
mapoo eligimo silesi-
biliso.'"

Ogoo gooso odoo tokenee ka peliyo?
(Maka 7:14-23)

10 Yesuye odoo susuga gili-
madoloso dimapoo egeesee
takaso, "Odoo susuga niba
mo to hagee duloso medee
gooleede.
11 Esiga edebeeyo nei ne
oso Godeeyo howo woola yo
tokenee koo peli. Esino ede-
beeyo o sooloo ma kuloduga
goolee to tokenee ee takooga
oso Godeeyo howo woola yo
tokenee peliso," dee takaso.
12 Osoloso o hamamee dili
odoo oso yimapoo sibileso
egeesee takaso, "Pelisi
odooso nayo taka goo mapoo
egee kamanaga no ogoloso
gooleedosomo?" diso.
13 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
"Nei howo mo Ma Kei mi

15:4: Exo 20:12; 21:17; Deut 5:16 **15:8:** Isa 29:13 **15:11:** Mat 12:34

ma dokodoo badeli yayo segele susuga ee o too sabolo tigadoloso togobileiso.

14 Esiga Pelisi odoo ee nei howo segei egeesi masi moloso. Niyo diba haga na goolee. Diba odoo howo neliga masi doso. Esiga odoo howo neliga heeso odoo howo neliga hee ido duga, o bakadio ou mapoo tigedibileiso."

15 Eseme Pitaye egeesee takaso, "Nayo wudu taka goo eyo bei imapoo medee kibiya eligi," diso.

16 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "Niba to hageeyo bei gooleedelega osee dosomo?

17 Esiga nei niyo toloso nali oso nibada sooloo ma kulodu tokenee koo peli. Bei, nei egee nayo nalo sooloogoloso see nee gemedei maga pee-goo gadiliso.

18 Esino odoo o magaso to tokenee takeli goo susuga oso o sooloo ma kuloduga woola takooga goo oso yo Godeeyo howo woola tokenee peliso.

19 Bei, o sooloo ma kuloduga goo tokenee susuga hagoso woola peledebeliso: tokenee gweli goo, osoloso odoo hee wooloomali goo, osoloso adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli teli goo, osoloso sobo obuo sabolo giso kadiga sabolo goo heli teli goo, osoloso adaba bi heli teli goo, osoloso emegei dimaga gamenee takeli goo, osoloso emegei dia goo maga to tokenee takeli goo.

20 Esiga goo tokenee susuga hagoso Godeeyo howo woola odoo tokenee peliso. Esino dee hapelega nei nali oso yo tokenee palaime."

Yu sobonee oso tei too (Maka 7:24-30)

21 Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee poogoloso see Taya mi toowa sabolo osoloso Saidon mi toowa koola mapoo mi pepuso mapoo diyadeeso.

22 Diba omapoo dileso peledoboome, sobo heeso Yesuye badebei mapoo simiso. Sobo egee Keinen sobo. Esiga yayo Yesu ogoloso to neligidi egeesee takaso, "Lodee, Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dele. Bei, mo sobo holo yima kulodu bo holo peleso badolone yimapoo dala toowa tenee domoloso," diso.

23 Esino Yesuye to hagee duloso to nei takele. Eseme o hamamee dili odoo oso Yesu mapoo sibileso egeesee takaso, "Sobo hagoso iba deedee silone to neligidi takomo silo. Esiga nayo yo diye dee takee," diso.

24 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Godeeye a hedebe Isalael odoo sipi be hu masi osug-obuloso egee do mapoo diye diso," dee takaso.

25 Eseme sobo hagoso see sibileso Yesu o homo bei mapoo gasuwoloso badolone

15:14: Luka 6:39; Loum 2:19 **15:24:** Mat 10:6

egeesee takaso, “Lodee, a pidi,” diso.

26 Eseme Yesuye nei sobo yimapoo wudu takolone egeesee takaso, “Holaiso dia nei toloso see so mapoo tenelai tekeponee,” diso.

27 Esino sobo hagoso Yesu mapoo egeesee takaso, “O. Lodee nayo tei takoo. Esino so ee amaye nei nolone kokou miyomoo mou ee nalagamo silesibiliso,” diso.

28 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Sobo, nayo tei too diya toowadoo. Esiga nayo goomoga goo taka ee ayo moodoolaiso,” diso. Eseme biame omapoo sobo egeeyo owolo sobo holo olo tekepo paso.

Yesuye odoo paigiga susuga tekepo pa

29 Yesu mi egee poogoloso see Gelili abei palaga dimeleeso. Yo see abaga peleso mubi dokodoo biaso.

30 Osoloso odoo mooloogoodoo oso odoo paigiga gilimado sibileso Yesuwo homo beiyopoo ibedigaso. Odoo abo bagi daga poogoo, osoloso odoo howo neliga, osoloso odoo su kakawa poogoo, osoloso odoo to koo keli, osoloso odoo paigiga opusomo opusomo di abo sabolo Yesu mapoo gilimado sibadeeso. Eseme Yesuye odoo paigiga susuga egee bia tekepo paso.

31 Eseme odoo susuga oso goo hagee ogoloso diya howoogadolone Isalael odoo dia Godee mapoo goomoga toowa poudooso. Bei, to koo keli odoo see to keiso, osoloso odoo su kakawa poogoo see toboloso silesibiso, osoloso bagi daga poogoo odoo see tekepo poloso silesibiso, osoloso odoo howo neliga see egeiso.

Yesuye odoo 4,000 mapoo nei pi
(Maka 8:1-10)

32 Osoloso Yesuye o hamamee dili odoo gilimadoloso egeesee takaso, “Odoo mooloogoodoo hagee bia biame bakadio hedebe di ee ma kulodu abolo hodobo debeiso. Esino see diayo nei mauwe debei ogoloso diba diya sooloo dalaso. Ayo diba nei tenelega diye daga, diba eli domopoo dumologa houdulone diya wosalai malaiso,” dee takaso.

33 Eseme o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, “Nei mauwe mi hamapoo iyo nei kapoo toloso odoo mooloogoodoo mapoo teiba ka tenelaiyo?” diso.

34 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Nimapoo wo si kasolo molosomo?” dee takaso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, “Imapoo wo si 7 sabolo osoloso di pepooko abo moloso,” diso.

35-36 Eseme Yesuye odoo susuga mi mapoo bulume dee takoloso wo si 7 sabolo osoloso di pepooko

15:31: Maka 7:37 **15:32:** Mat 14:14

abo toloso Godee mapoo goomoga to takaso. Osoloso wo si popei, di hwei agisaloso o hamamee dili odoo mapoo teneme, see diayo odoo mooloogoodoo mapoo piso.

37 Odoo susuga nei ne oso diya edigaso. Eseme nei naloso abo poogoo ee o hamamee dili odoo oso misigaloso bou tegei ma kulodu soo bou 7 egeesi metamagisaso.

38 Osoloso giso sabolo sobo sabolo osoloso holaiso sabolo oso nei hagee neso. Esino hedebe gisowe hesiga ee 4,000.

39 Yesuye odoo susuga diye dee takoloso o hamamee dili odoo sabolo meileso du ma kulodu tebisaloso, Magadan mi koola mapoo dalo soowaso.

16

Edebeeyo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame goomoga
(Maka 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Osoloso Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo oso Yesu mapoo sibileso yimapoo kukulo agalame egeesee takaso, “Nayo kitulugu too egee tei Godee maga simidoo doloso gooleedalaiya, nayo goo toowa opusomo di hee moodee,” dee takaso.

2-3 Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Habe osoko tekepo mouga ogoloso niyo egeesee takeliso, ‘Godigi osoko tekepo polodoo,’ dee takeliso. Osoloso gesikolo mi hemiye ogoloso, ‘Epei howo sibulodoo,’ deliso. Esiga goo egeesi oso peledabalai niba olo gooleedooso. Esino goo susuga ayo epedee hagee eligi sabolo osoloso goo susuga ayo epedee hagee moodoomolo eyo bei, niba gooleedele.

4 Odoo epedee hamapoo egee do niba diya tokenee. Osoloso niyo amapoo tei talai goweliso. Osoloso niyo wulo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame amapoo takeliso. Esino ayo nimapoo goo toowa opusomo di hee eligilei mauwe. Esino hedebe Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yona eyo goo ono nimapoo eligileiso.” Yesuye goo hagee takemelee koodobuloso diba poogoo diso.

Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo oso eligi goo ee na deedee
(Maka 8:14-21)

5 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei dalo soowaso. Diba omapoo dileso dobolone egeino o hamamee dili odoo oso wo telega boobada neme goo diya koudiaso.

6 Diba goo koudulone doboome Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Obeeyamo! Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo dia wo ee habiaga, niba medee koolone ka debee.”

16:1: Mat 12:38; Luka 11:16 **16:4:** Mat 12:39; Luka 11:29 **16:6:** Luka 12:1

7 Esino Yesu o hamamee dili odoo oso goo hagee duloso, diesono to moulone egeesee takaso, “Iyo wo telega boobada poogoo simiga Yesuye iba ogoloso egeesee ka takoo,” diso.

8 Eseme diayo goo koudulone debei ee Yesuye ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga niyo wo telega boobada poogoo simi maga goo diya koudulone ka dabala? Niyo tei too goo ee diya pepookodoo.

9 Esiga niba ayo kitulugu goo ee gooleedelega osee doso. Esiga niba ayo odoo 5,000 mapoo wo si dee tiadoo populoso pi goo ee boobado buguloso ka doso. Osoloso diayo wo naloso abo poogoo, niyo misigaloso bou ma kulodu soo bou bei metamagisa goo sabolo boobado buguso.

10 Esiga niba ayo odoo 4,000 mapoo wo si 7 populoso pi goo ee boobado buguloso doso. Osoloso diayo wo naloso abo poogoo, niyo misigaloso bou ma kulodu soo bou bei metamagisa goo sabolo olo boobado buguso.

11 Esiga ayo nimapoo wodee eyo goo maga takele. Esino bei kasi maga niyo goo hagee gooleedelega ka dosomo? Esiga ayo taka goo ee niyo Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo oso eligi goo mapoo hamamee dedeyaga niso nediliyo medee balame to hagee nimapoo ka taka.”

12 Eseme Yesuye wodee eyo goo maga takelega, wulo Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo oso eligi goo* maga ka takeme, Yesu o hamamee dili odoo oso omapoo ogoloso olo gooleedooso.

Pitaye Yesuwo goo yilige bugu
(Maka 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yesu dileso Kasaliya-Pilipai mi mapoo silone o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Edebeeyo Odoo Holo a odoo ogu deliyo?” diso.

14 Eseme diayo yimapoo egeesee takaso, “Odoo aboso no Yonee odoo howo oluguli odoo osodoo, dee takeliso. Osoloso odoo aboso no Ilaya, dee takeliso. Osoloso odoo aboso no Yelemaya deliso. Osoloso odoo aboso no Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei oso molodoo, dee takeliso.”

15 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Esino hee niyo a odoo ogu deliyo?” diso.

16 Eseme Saimon-Pitaye nei egeesee takaso, “No Keliso, Godeeye hudi magoo, kookaiyo badoboso

16:9: Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38 * **16:12:** Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo diayo eligi goo ee wo habia masi moloso. Bei, wo giedege sabolo wo habia sabolo hamaga, wo giedege tekepo ee tokenee palaiso. **16:14:** Mat 14:1-2; Maka 6:14-15; Luka 9:7-8 **16:16:** Yon 6:69

gie badeli Godeeyo owolo osodoo," dee takaso.

17 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Saimon-Pita, Yonayo owolo, no goomege. Bei, odoo heeso goo hagee namapoo ka eligile. Esino mo Ma Kei mi ma dokodoo egee bado oso namapoo ka eligi.

18 Esiga Pita, ayo namapoo taka, no yo masi badoso. Esiga ayo yo hagee ma dokodooga mo sosee* bei mooloogoolaiso. Egeesi ma kulodu teliso kitulugu oso sosee hagee dagadileime.

19 Osoloso ayo Godeeye wiligi doloso badeli osulu ee gibadalame kitulugu namapoo tenelaiso. Esiga nayo takolone, edebeeyo mipoo hamapoo goo moodoolai ee tei daga, goo egee Kei mi mapoo olo tei doloso moloso. Osoloso nayo takolone, edebeeyo mipoo hamapoo goo moodoolai ee tei me daga, goo egee Kei mi mapoo olo tei me moloso."

20 Osoloso yayo tobudulone to kitulugu sabolo o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Niyo odoo abo mapoo takolone a Kelisoso, dee na takee," diso.

Yesu eyo talai goo ee taka (Maka 8:31-33; Luka 9:22)

21 Osoloso biame domo omaga Yesuye o hamamee dili odoo mapoo eyo talai eyo goo ee takomo silame bei mooloogooso. Egeeseelone yayo dimapoo egeesee takaso, "A Yelusalem mapoo pologa, Yu odoowo wiligi odoo sabolo, osoloso tei moso eyo wiligi odoo sabolo, osoloso tei eligili odoo oso amapoo dala tenelaiso. Osoloso edebeeyo a wooloomaloso, bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo see bi maga hogadileiso," dee takaso.

22 Eseme Pitaye Yesu peegoo ido dileso tobudulone yimapoo diya kitulugu sabolo takolone egeesee takaso, "Haye Lodee, goo hagoso namapoo peledebeyaga, Godeeye no gooleegeeye dee," dee takaso.

23 Esino Yesuye Pita mapoo bidi toboloso tobudulone egeesee takaso, "Saiten, no amaga peegoo di. To nayo egee takoo oso ayo Godeeye goomoga goo talai ee eli poo. Bei, nayo to egee takoo Godeeye taka ee koo takoo. Esino edebeeyo taka goo ee takoo," diso.

Yesu goolone badalai (Maka 8:34-38; Luka 9:23-26)

24 Yesuye o hamamee dili odoo mapoo see tobu egeesee takaso, "Edebeeyo ayo di hamamee sibilei goomogoga, yo daga eyo goomoga goo tomo sili ee poogoloso, eyo talai sabolo dala toowa talai goo sabolo

16:17: Gal 1:15-16 **16:18:** Yon 1:42; Epe 2:20 * **16:18:** ***sosee*** hu eyo bei ee tei telaga odoo susuga mipoo hamapoo egee do ee takooso. **16:19:** Mat 18:18; Yon 20:23 **16:24:** Mat 10:38; Luka 14:27

medee mopoodoo doloso ama hamamee ka sibe.
25 Esiga edebeeyo o gie badeli eyo goodogoga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mo goo maga o gie badeli eyo goodegelega poogooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.
26 Esino edebeeyo mipoo hamapoo badolone, eyo goomoga goo susuga ee tomo siloso, hedebe gie badeli goo ee telega dagaduga, yo see ogoo goo talaisomo? Mauwe. Bei, yayo gie badeli eyo nei talai mipoo hamapoo bi hee mauwe.
27 Esiga Odoo Holo ayo mo Maye toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu sabolo, osoloso o momaiye sabolo sibileso, odoo susuga oso goo tomo silee eyo nei ayo dimapoo teiba tenelaiso.
28 Egeesi ma kulodu ayo nimapoo taka. Nima kulodu odoo abo wedilega egee do ee osee doga, Odoo Holo ayo wiligi doloso badalame sibileiso."

17

Yesuye Moses dio osoloso Ilaya dio to kei
(Maka 9:2-10; Luka 9:28-36)

1 Osoloso biame 6 poogoloso Yesuye Pita, Yemes, osoloso Yemeseeyo omolo Yonee esee gilimadoloso mubi hoodee mapoo dabalame paladeeso.
2 Diba omapoo peleso dobolone egeino, Yesu o su opusomo doloso osokoso poni masi o mudu maga poni molome egeiso. Osoloso o dugo oso heliye diya gadeebugu masi molome egeiso.
3 Diba omapoo dobolone egeino, Moses dio Ilaya dio peledoboloso Yesubolo to kesamolome egeiso.
4 Eseme Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, "Lodee, iba hamapoo dabalai tekepo. Esiga nayo goomogoga, iyo waseme bakadio hedebe di tegelaiso. Hee nee, osoloso hee Moseseeyo, osoloso hee Ilayayo dalaiso," dee takaso.
5 Pita yo to osee komolome, kolobo diya heliye oso sibileso diba gidisooso. Eseme kolobo ma kuloduga toso egeesee takaso, "Hagee ayo gooma mo holo oso. A namapoo diya goomogo. Esiga o to mapoo medee dui," diso.
6 Eseme Pita diayo goo hagee duloso diya obulone miyomoo balaboo tiesaso.
7 Esino Yesuye sibileso dimapoo sigolone egeesee takaso, "Niba tebise. Haga na ebi," diso.
8 Eseme diba tebisaloso egeino Yesu obusomo tobudume egeiso.

Yesu o hamamee dili odoo oso Ilayayo goo maga woosa
(Maka 9:11-13)

16:25: Mat 10:39; Luka 17:33; Yon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9 **16:27:** Mat 25:31; Psa 62:12; Prov 24:12; Loum 2:6; Yili 22:12 **17:2:** 2Pita 1:16-18 **17:5:** Psa 2:7; Isa 42:1; Mat 3:17; Maka 1:11; Luka 3:22; Deut 18:15

9 Osoloso diba mubi dokodooga see kumoo moulone, Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Goo niyo egei ee odoo abo mapoo na takee. Esino Odoo Holo a ta maga see hogado pala ogoloso, niyo hamamee ka takomo silesibe,” dee takaso.

10 Eseme Pita diayo Yesu mapoo egeesee woosaso, “Bei kasalame tei eligili odoo oso eligilone ‘Daga malalo Ilayaye sibileso Keliso hamamee sibileigo’ dee ka takeliyo?” diso.

11 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ilaya tei sibileso goo susuga see medee mopoodoo dalaiso.

12 Esino ayo nimapoo taka, Ilaya yo olo simiso. Esino edebeeyo yo medee kibiya hoodo egelega yimapoo dala tenemeleeso. Egeeseelone diayo Odoo Holo amapoo dala egeesi masi tenemalaiso.”

13 Osoloso diayo Yesuye egeesee taka duloso nei diayo goolee, Yonee odoo howo oluguli eyo goo ee takoo doloso olo gooleedooso.

Yesuye holope bo holo pala ee tekepo pa

(Maka 9:14-29; Luka 9:37-43)

14 Yesu o hamamee dili odoo bakadio hedebe di sabolo mubi dokodooga meileso, odoo susuga diba balagamelee omapoo peledoboome, odoo heeso sibileso Yesuwo homo beiyopoo gasuwoloso badolone egeesee takaso,

15 “Lodee, nayo mo giso holo sooloo dologa yo pidi. Bei, yo todo dolone halaboomo silone, eyo nediliyo howomoo homodobuo osoloso dou mapoo homodobuo dolone dala toowa teliso.

16 Eseme ayo holope egee nee hamamee dili odoo mapoo ido simino, diayo yo tekepo moodoolai tebilena,” diso.

17 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Niba tokenee odoo, tei too mauwe. Niyo amapoo tei talame a biame kasolo nibolo hodobo ka badalaiyo? Ayo biame sage nibolo hodobo badebeino, niyo amapoo tei telega osee doga, a nimapoo diya gowooso. Esino holope egee amapoo ido sibe,” diso.

18 Eseme bo holo holopeyo kulodu pala mapoo Yesuye to kitulugu sabolo takeme peegoo diso. Eseme epedee omapoo holope egee see tekepo paso.

19 Goo hagoso dileso koodobume, Yesu o hamamee dili odoo oso dibusomo dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Iyo kaseme bo holo holopeyo kulodu pala ee peegoo habigilei kitulugu mauwe ka poogoowo?” diso.

20 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso,

17:10: Mal 4:5 **17:12:** Mat 11:14 **17:13:** Luka 1:17 **17:19:** Mat 10:1
17:20: Mat 21:21; Maka 11:23; Luka 17:6; 1Kol 13:2

“Niyo tei too ee diya pepooko. Goo egeesi maga niyo bo holo peegoo habigilei kitulugu mauwe ka poogoo. Esiga ayo nimapoo taka. Niyo tei too goo ee homokoko pepooko masi mologa, niyo mubi mapoo takolone ‘no see koo dileso mele’ dee takooga, tei egeesee selaiso. Esiga egeesi ma kulodu goo susuga niyo moodoolai tebileiso. [
21 Esino bo holo hageesi masi peegoo habigili ee hedebe nei tei doloso dobolone Godee mapoo taka maga bo holo peegoo ka habigiya.”]

Yesu eyo talai goo ee see tobu taka
(Maka 9:30-32; Luka 9:43-45)
22 Yesu o hamamee dili odoo oso sibileso Gelili mi mapoo mooloogoodoloso doboome, Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Odoo Holo a odoo mapoo tiasalaiso.
23 Osoloso diayo a wooloomalaiso. Esino a bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo gie badeli toloso hogadileiso.” Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso diya gooheleso.

Tei moso ee pidilame tekisi molee teneli
24 Osoloso see tobu Yesu o hamamee dili odoo sabolo dileso Kapeniyum mi mapoo peledoboome, tei moso ee pidilame tekisi molee teli odoo aboso sibileso Pita mapoo egeesee takaso, “Nibada eligili odoo yo tei moso ee pidilame tekisi molee tenelisomo?” diso.
25 Eseme Pitaye nei egeesee takaso, “O. Teneliso,” diso. Esino Pita epedee omapoo moso kulodu Yesuye badebei mapoo gasibume, Yesuye Pita mapoo egeesee takaso, “Saimon, nayo goo hagee amapoo takee. Mipoo hageeyo wiligi odoo tebisa oso odoo ogu bia dimaga tekisi molee ka teliyo? Odoo diayo bali maga teliyo o, odoo abo maga ka teliyo?” dee takaso.
26 Eseme Pitaye nei egeesee takaso, “Odoo abo maga ka teli,” diso.*

Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Esiga wiligi odoo diayo bali odoo diba tekisi molee dia wiligi odoo mapoo koo teneli.*
27 Esino tei moso ee pidilame tekisi molee teli odoo hagee bia ee kemeneyaga, iyo tekisi molee tenelega pagalai tekeponee. Esiga no dileso abei mapoo kimaso di gi. Osoloso di malalo gi eyo maga gwaloso ogoga molee ko molo agalaiso. Eseega nayo molee egee toloso dimapoo ibada tekisi molee magee,” dee takaso.

17:22: Mat 16:21 **17:24:** Exo 30:13; 38:26 * **17:26:** Yesuye badebei biame omapoo, wiligi odoo toowa taba oso o ha teli odoo sabolo ha temeleso, odoo diayo dagadi egee bia dimaga yayo tekisi molee teliso. Esino o mosobia maga koo teli.
* **17:26:** Yesuye to hageesee taka goo eyo bei ee, Godeeyo owolo dio oso tei moso ee pidilame tekisi molee tenelega pagalai ee tei mauwe doloso ka taka.

18

Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo odoo agayo toowa doloso ka badosomo?
(Maka 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Biame domo omapoo Yesu o hamamee dili odoo oso sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo odoo agayo toowa doloso ka badosomo?” diso.

2 Eseme Yesuye holope hee idoloso dima domo tobudume, o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso,

3 “Ayo nimapoo taka. Nibada goo goolee su wudoloso holope hageesi masi badelega poogooga, niba Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadileime.

4 Esiga odoo agayo holope pepooko hageesi masi o su eyo nediliyo pepooko daga, yo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo toowa doloso ka badoso.

5 Osoloso odoo agayo holope hageesi masi mo hu maga o mosopoo ido pologa, yo a ido pala masi ido poloso.

6 Esino odoo heeso tei too odoo hee goo tokenee mapoo gido duga, nei odoo heeso o mu mapoo yo toowa bagagoloso howo bou mapoo toosoolai ee dala haga toowanee. Bei, hamamee Godeeye odoo goo egeesi moodeli mapoo dala toowa tenelaiso.

7 Ye-ee, mipoo hamapoo debeli odoo, niba emegei! Bei, mipoo hamapoo niba goo tokenee mapoo gido dili goo diya bei moloso. Esiga goo egeeseeso sibileiso. Esino goo tokenee mapoo gido dili odoo, niba obeeyamo! Godeeye odoo egeesee seli mapoo dala diya toowa tenelaiso.

8 Osoloso nee dee hodio oso no goo tokenee talame gido duga, dee hodio egee kobigi, dee hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee dee bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee. Osoloso nee homo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, homo hodio egee kobigi, homo hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee homo bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee.

9 Osoloso nee howo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, nee howo hodio egee tabigi, howo hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee howo bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee.

10 Esiga niba obeeyamo. Holaiso hagee bia goo mauwe dee na goolee. Bei, Godeeyo momaiye oso Kei mi ma dokodooga Ma Godeeyo howo woola dimapoo ka bamoloso. [

11 Bei, Odoo Holo ayo simi

18:1: Luka 22:24 **18:3:** Mat 19:14; Maka 10:15; Luka 18:17 **18:5:** Mat 10:40; Luka 10:16; Yon 13:20 **18:8:** Mat 5:29-30 **18:10:** Hib 1:14

hagee odoo Godee maga peegoo osugoba dimapoo gie badeli tenelame ka simi."]

Sipi be hu osugoba (Luka 15:3-7)

12 "Odoo heeso sipi be hu 100 gibadalaiso. Egeesi ma kulodu sipi be hedebe osugoboodoga, yayo see ogoo goo moodoolaisomo? Sipi be hu abo 99 ee omapoo doga, yo see hedebe osugoba ee esiamo dileiso.

13 Esiga ayo nimapoo taka. Sipi be hu 99 osugobele mapoo yo goomoga moloso. Esino sipi be hedebe osugoba ee esiameleso ogoga, yo diya goomogalaiso.

14 Esiga holaiso hageesee heeso yimaga peegoo osugobalai nibada Ama Kei mi ma dokodoo egee bado yo koo goomogoso."

Tei too odoo oso goo tokenee toga, yo pidi

15 "Esiga tei too odoo oso namapoo goo tokenee moodooga, nayo mada dileso yimapoo o goo tokenee ee takalai tekepo. Egeesi ma kulodu yayo nee to duloso mesioga, yo see goo tekepo mapoo ido siboso.

16 Esino yayo nee to duloso mesile poogooga, nayo see tei telaga odoo hedebe, o, bakadio egeesi gilimadoloso yo agalame di, diayo to nayo taka ee tei takadoo dalame.

17 Egeesi ma kulodu yayo dibada to duloso mesile poogooga, goo hagee tei telaga odoo susuga sosee ma kulodu egee do mapoo takee. Esino yayo see dibada to duloso mesile poogooga, yo see peegoo badeli odoo o, goo tokenee teli odoo dalai tekepo.

18 Esiga ayo nimapoo taka. Osoloso niyo ogoo goo ee mi hamapoo tiadoo mologa, Kei mi ma dokodoo osee tiadoo molo agalaiso. Osoloso niyo mi hamapoo ogoo goo ee puobuguga, Kei mi ma dokodoo puobugu molo agalaiso.

19 Esiga ayo see nimapoo taka. Mipoo hamapoo odoo bakadio oso goo goolee hedebe doloso ogoo goo talame Godee mapoo takooga, mo Ma Kei mi ma dokodoo egee bado oso diayo goomoga goo ee tei moodoolaiso.

20 Esiga odoo bakadio egeesi o, bakadio hedebe di egeesi oso sibileso mo hu maga mooloogoodoloso doga, a dibolo hodobo badoso."

Odoo koo sooloo deli odoo

21 Osoloso domo omapoo Pitaye sibileso Yesu mapoo egeesee woosaso, "Lodee, mo tei too odoo oso amapoo goo tokenee toga, ayo nei o goo tokenee ee kasolo boobado bigileiyo? 7 mapoo toobooga ka koodobileiyo?" dee takaso.

22 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "Haye, hedebe 7 mapoo toobooga o goo tokenee na boobado

18:15: Luka 17:3; Gal 6:1 **18:16:** Deut 19:15; Yon 8:17 **18:18:** Mat 16:19; Yon 20:23 **18:19:** Maka 11:24; Yon 15:7 **18:22:** Luka 17:4

bigi. Esino o goo tokenee hapoloso boobado bigili ee na koodobie.

23 Osoloso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesee moloso. Wiligi odoo o tou teli odoo oso molee howadooso, see hamamee teiba hedebe egeesi yimapoo ka tenelame. Eseme hamamee wiligi odoo oso molee egee see talai goomogolone, o odoo mapoo takolone, odoo molee howadoo egee bia yimapoo gilimado sibeye diso.

24 Eseme o tou teli odoo hee daga molee toowa 10,000 talent* deli ee howadoo ee yimapoo ido simiso.

25 Eseme odoo ogoso molee teiba egeesi nei tenelai tebile. Eseme wiligi odoo oso o odoo mapoo egeesee takaso, 'Odoo hagee sabolo, osoloso osobo, osoloso owolo dio, osoloso o bi susuga toloso odoo abo mapoo tenee, nei molee talame. Osoloso see molee egee amapoo tosibe,' dee takaso.

26 Osoloso o tou teli odoo yayo o wiligi odoowo homo beiyopoo gasuwoloso ebiso miyomoo tugusaloso badolone howolone egeesee takaso, 'Nayo a sooloo dologa biame deiyepo amapoo tenee. Ayo hamamee nee molee teiba hedebe egeesi namapoo tenelaiso,' diso.

27 Eseme wiligi odoo oso yo diya sooloo dolone yimapoo egeesee takaso, 'Nayo mo molee howadoo eyo nei hamamee amapoo tenelaigo, dee takemeni ee bige peegee. Bei, ayo goo egee olo boobado buguso. Esiga no goomoga sabolo di,' dee takaso.

28 Osoloso tou teli odoo ee see wedi dulone o odoo tugodooso. O odoo hagoso yimaga molee howadoo ee haga toowanee (goo egee, molee ko 100 denaliyus* deli ee howadoo). Esino tou teli odoo oso yo ogoloso o gabada mapoo toloso debidolone egeesee takaso, 'Nayo mo molee howadoo eyo nei teiba hedebe egeesi amapoo tenee,' diso.

29 Eseme odoo hagoso tou teli odoowo homo beiyopoo gasuwoloso ebiso miyomoo tugusaloso badolone yimapoo howolone egeesee takaso, 'Nayo a sooloo dologa biame deiyepo amapoo tenee. Bei, ayo hamamee nee molee teiba hedebe egeesi namapoo tenelaiso,' diso.

30 Esino tou teli odoo yo o odoo oso egeesee takeme gowoolone yo todileso neliga moso mapoo toosooso, yayo nei teiba egeesi yimapoo teneega peegoo ka tamagalame.

31 Esino wiligi odoo o tou teli odoo aboso goo hagee ogoloso diya gowoolone wiligi odoo mapoo takalame diyadeeso.

* **18:24:** ***talent*** goo eyo bei hagoso. Odoo heeso dugo 15 ma kulodu tou temelee eyo nei molee toowa talent deli hedebe teliso. * **18:28:** ***denaliyus*** goo eyo bei hagoso. Odoo heeso biame hedebe mapoo tou too eyo nei molee ko denaliyus deli hedebe teliso.

32 Eseme wiligi odoo yo goo
hagee duloso o tou teli odoo
ee idoloso yimapoo egeesee
takaso, ‘No tei diya tokenee
odoodoo. Nayo mo molee
hoowadoloso see hamamee
tenelai tebile neme, ayo no
sooloo dolone bige peegee
dee takaso.
33 Goo egeesi maga, nayo
mo tou teli odoo hee sooloo
dala diepi, tekepo meliyo,’
diso.
34 Egeesee takoloso wiligi
odoo oso komonolone o
tou teli odoo ee neliga
moso gidebeli odoo mapoo
teneeso, diayo yo neliga
moso mapoo toosooloso dala
tenelame. Osoloso yayo
nei teiba hedebe egeesi
yimapoo teneega peegoo ka
tamagalame.”
35 Yesuye to hagee taka
koodobuloso see odoo
mapoo egeesee takaso,
“Esiga niyo nee sooloo ma
kuloduga tei too odoo eyo
goo tokenee boobado bigi-
lega poogooga, wiligi odoo
oso o tou teli odoo mapoo
moodoo egeesi masi nei mo
Ma Kei mi ma dokodoo egee
bado oso nimapoo egeesee
moodoolaiso.”

19

Sobo huloso pegeli goo ee eligi

(Maka 10:1-12)

1 Yesuye goo hagee
takoloso koodobuloso Gelili
mi poogoloso see Yudiya mi
mapoo dulone Yoden howo
daloso diso.
2 Yo omapoo dime, odoo
mooloogoodoo oso yo
dodomo diso. Eseme Yesuye
paiye dima kulodu melee
susuga ee tekepo paso.
3 Eseme biame omapoo
Pelisi odoo aboso sibileso
Yesu mapoo gamenee kukulo
agalame yimapoo egeesee
takaso, “Edebeeyo sobo
huloso wulo goo hee maga
osobo pagalai tei molo-
somo?” diso.
4 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
“Niba Godeeyo to hes-
igeleyo? Godeeye mipoo
hagee moodoo biame mapoo
giso sabolo sobo sabolo
moodooso.
5 Osoloso Godeeye egeesee
takaso, ‘Esiga gisoso ama dio
owee dio poogoloso see os-
obo sabolo hedebe doloso
badalaiso. Osoloso obakadio
su hedebe doloso dabalaiso,’
dee takaso.
6 Esiga diayo debei ee ma
kulodu diba bakadio nee,
esino diba see olo hedebe
doloso ka doso. Esiga Gode-
eye diba hedebe di goo ee see
odoo heeso domo na pi.”
7 Esino Pelisi odooso nei
Yesu mapoo egeesee takaso,
“Bei kasi maga Moseseeye
takolone, sobo pagalame
gooleega, sobo pegeli peipa
mapoo hoguguloso sobo
egee pagalai soowa, dee ka
takayo?” diso.
8 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,

18:34: Mat 5:25-26 **18:35:** Mat 6:15; Maka 11:25; Epe 4:32; Kol 3:13 **19:4:** Gen 1:27; 5:2 **19:5:** Gen 2:24; Epe 5:31 **19:7:** Deut 24:1-4; Mat 5:31

"Moseseeye egeino yayo eligi goo mapoo niyo mesilega poogolo neme, bige, sobo pagalai soowa dee ka taka. Esino bei mooloogoo biame mapoo sobo huloso pagalai goo ee Godeeye takele.

9 Esiga ayo nimapoo taka, gisoso osobo na peegee. Esino soboso giso hee sabolo olo goo heli too daga, omoye osobo egee pagalai tei mauwe. Esiga gisoso wulo goo hee maga osobo poogoloso see sobo hee huga, yo odoo heeyo osobo ee peedee huso."

10 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, "Esiga gisoso wulo goo hee maga osobo pagalai ee tei daga, gisoso sobo hulei tekeponee," diso.

11 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Goo hagee odoo susuga oso dadalai tebile. Esino hedebe Godeeye kitulugu tenee odoo oso goo hagee dadalai teiba.

12 Bei, odoo aboso sobo huloso holo soolooga magalai tebile. Bei, diba dibada oweeye ho mauwe soomagooga. Goo egeesi maga diba sobo koo huli. Osoloso odoo abo ho tigaga diba sobo koo huli. Esino odoo aboso Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo maga sobo koo huli. Esiga edebeeyo sobo huli eyo goo maga ayo eligi goo ee talai teiba daga, yo goo ayo eligi hagee medee dadalai tekepo."

Yesuye holaiso pidi (Maka 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Odoo aboso owolo dio Yesu mapoo iyado simiso, Yesuye o deeso diba sigolone diba Godee mapoo takalame. Eseme o hamamee dili odoo diayo goo hagee ogoloso hamaga takaso.

14 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Holaiso amapoo sibadee dee, diba na hamaga takee. Bei, edebeeyo holaiso hageesi masi oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadileiso," diso.

15 Osoloso yayo o deeso diba sigolone Godee mapoo takoloso see mi hee mapoo diso.

Bi bei odoo (Maka 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Odoo heeso Yesu mapoo sibileso egeesee takaso, "Eligili odoo, ayo ogoo goo tekepo ee toga, badoboso kookaiyo gie badeli ka talaiyo?" dee takaso.

17 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Bei kasalame nayo sibileso goo tekepo talai goo maga amapoo ka woosowala? Hedebe Godeeye tekepo ka badoso. Esiga no badoboso kookaiyo gie badeli talai goomogoga, no tei magoo goo ee medee deedee."

18 Eseme odoo ogoso egeesee takaso, "Tei magoo kagee takala?" diso.

19:9: Mat 5:32; 1Kol 7:10-11 **19:14:** Mat 18:2-3 **19:17:** Lev 18:5; Luka 10:28 **19:18:** Exo 20:13-16; Deut 5:17-20

Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Odoo na wooloome, osoloso adaba kooka sobo sabolo goo heli na te, osoloso adaba bi heli na te, osoloso odoo hee mapoo gamenee na gigidi,
19 osoloso nama dio noowee dio oso taka to mapoo mesie, osoloso nee su no nediliyo egee sooloo dolo egeesi masi nee odoo hee nosee egeesee sooloo dele.”

20 Eseme odoo gie kauwa ogoso Yesu mapoo egeesee takaso, “Tei magoo goo susuga ayo tobuloso medee deedeeso. Esino ayo see ogoo goo hee ka moodoolaisomo?” dee takaso.

21 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “No medee teedee badalai goomogoga, nee bi susuga odoo abo mapoo teneloso nei molee toloso odoo bi mauwe mapoo tenee. Nayo egeesee seega, Kei mi mapoo bi bei nee hu sabolo malaiso. Osoloso a dodomo sibe,” diso.

22 Eseme odoo gie kauwa ogoso Yesuwo to duloso diya goohele sabolo diso. Bei, yo bi bei doloso badebeiga.

23 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadilei diya kalawa.

24 Esiga ayo nimapoo see tobu taka, dugo duseli midole ou maga kemol be toowa oso gadilei kalawa. Esino bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa toowa,” diso.

25 Eseme o hamamee dili odoo oso yayo eligi goo hagee duloso diya dio dulone egeesee takaso, “Goo egee diya kalawadoo. Esiga odoo agayo gadileisomo?” diso.

26 Eseme Yesuye dimapoo bolone egeesee takaso, “Edebeeyo o gie badeli eyo nediliyo pidilei tebile. Esino Godee yo teiba. Bei, goo susuga yayo moodoolai haga kalawanee,” diso.

27 Eseme Pitaye nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Ibada bi susuga hoogoo poogoloso nayo di hamamee deedee simiso. Esiga iba nei ogoo bi talaiyo?” diso.

28 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Godeeye goo susuga see dia moodoolai biame mapoo, Odoo Holo ayo wiligi doloso badeli mi mapoo badalaiso. Osoloso biame omapoo mo hamamee dili odoo 12 niba nosee wiligi odoo oso bili 12 mapoo dobolone, Isalael odoo bala 12 ee niyo gidabalaiso.

29 Osoloso odoo agayo emei dio, omolo dio, omoo dio, ama dio, owee dio, owolo dio, osoloso dia mi sabolo, dia moso poogoloso mo goo tomo siloga, diba nei toowa talaiso. Osoloso diba kookaiyo badoboso gie badeli talaiso.

19:19: Exo 20:12; Lev 19:18 **19:26:** Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31; Luka 22:30; Yili 3:21

30 Esiga odoo abo epedee hamapoo malalo hagee do ee see diba hamamee da-balaiso. Esino odoo abo epedee hamapoo hamamee hagee do oso see malalo da-balaiso.”

20

Tou teli odoo eyo goo maga wudu taka

1 “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Homolee eyo amaye gesikolodee tou teli odoo gili-malame diso, diayo o ho-molee geleipi ko segei mapoo tou talame.

2 Osoloso yayo odoo abo ogoloso yibolo hodobo to mouloso goomoga magooso, biame hedebe mapoo diayo tou too eyo nei odoo hedebe hedebe dimapoo molee ko* hedebe tenelame. Osoloso diba tou talame diye diso.

3 Osoloso homolee eyo amaye osoko howo 9 domo mapoo yo see wedi dileso egeino, odoo abo tou telega wulo tebisamolome egeiso.

4 Eseme yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Niba see mo homolee mapoo tou talame di. Eseega ayo habe nimapoo niyo tou too eyo nei molee teiba tenelaiso,’ diso.

5 Eseme diba tou talame diso.

Osoloso biame hedebe omapoo osoko oo domo too-boome, odoo abo gilimado dileso o homolee mapoo tou teye diso. Osoloso biame hedebe ososee osoko howo bakadio hedebe di mapoo, yayo see tobu odoo abo gilimado dileso o homolee hedebe omapoo tou teye diso.

6 Osoloso biame hedebe omapoo osoko howo dee tiadoo mapoo tooboome, yo see wedi dileso egeino, odoo abo tou telega wulo tebisamolome egeiso. Es-eme yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Niba kasalame tou telega biame toowa wulo hamapoo mosoowe ka tebisamalala?’ diso.

7 Eseme diayo nei egeesee takaso, ‘Odoo heeso imapoo o tou teye dee takele,’ diso. Eseme yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Niba nosee mo homolee mapoo tou talame sibe,’ dee takaso.

8 Eseme habe homolee eyo amaye o tou teli eyo wiligi odoo mapoo egeesee takaso, ‘Homolee ma kulodu tou telagali odoo gilimadoloso dia tou too eyo nei molee tenee. Esiga nayo nei molee teneega, tou talame hamameedee sibili odoo mapoo daga malalo ka tenee,’ dee takaso.

9 Eseme tou teli odoo oso dia nei talame sibileso mooloogoodoome, odoo tou talame hamameedee sibili dimapoo tou too eyo nei molee ko hedebe hedebe di teneeso.

10 Osoloso gesikolodee odoo daga malalo tou talame diyadee oso goo egee ogoloso

19:30: Mat 20:16; Luka 13:30 * **20:2:** ***molee ko*** hageeyo hu ee denaliyus (Mat 18:28 mapoo ege). **20:8:** Lev 19:13; Deut 24:15

diayo goolee, diba dia tou eyo nei toowa talaiso, dee goolone debeiso. Esino diba onosee molee ko hedebe egeesi tooso.

11 Diba molee egee toloso gowoolone homolee eyo ama mapoo egeesee takaso,

12 'Iba biame toowa osooko pa mapoo tou toowa telagameleeso. Esino odoo hagee bia wulo osoko howo deiyepo mapoo tou ka too. Esino nayo kasi maga molee dimapoo tenee hedebe egeesi masi imapoo ka tonowala?' diso.

13 Eseme homolee eyo amaye dima kulodu odoo hee mapoo egeesee takaso, 'Emegei, ayo goo tokenee hee namapoo moodele. Bei, no biame hedebe mapoo tou too eyo nei molee ko hedebe egeesi masi talai doloso tou talame goomoga magooso.

14 Esiga nee molee egee toloso di. Ayo molee namapoo tenee hedebe egeesi masi odoo abo mapoo tenelai a goomogo.

15 Bei, mo molee oso mawo goomoga goo ee talai tekepo. Esino kasi maga goo tekepo ayo moodoo ee ogoloso, nayo amapoo ka komonowala?' dee takaso."

16 Eseme Yesuye see egeesee takaso, "Esiga odoo abo epedee hamapoo malalo hagee do ee see diba hamamee dabalaiso. Esino odoo abo epedee hamapoo hamamee hagee do oso see malalo dabalaiso."

Yesu eyo talai goo ee see tobu taka
(Maka 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Yesu Yelusalem mapoo polone o hamamee dili odoo 12 peegoo gilimado dileso dobolone dimapoo egeesee takaso,

18 "Goolee! Iba Yelusalem mapoo olo duso. Omapoo Odoo Holo a Yu odoo dia tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoo mapoo tiasalaiso. Osoloso diayo mo goo midiloso ayo talai goo ee takalaiso.

19 Osoloso Yu odoonee oso a toloso manolone woolaiso. Osoloso a woomo dileso homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigileiso. Esino a bi ma kulodu ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo see gie badeli toloso hogadileiso."

Yemes dio Yonee dio egee bia dia oweeye goomoga goo ee ogo taka
(Maka 10:35-45)

20 Osoloso Sebediyo owolo Yemes dio Yonee dio oweeye gilimadoloso Yesu mapoo simiso. Osoloso oweeye goomoga goo ee Yesu mapoo ogo takalame, o homo beiyopoo gasuwoloso badebeiso.

21 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Nayo amapoo ogoo goo takalame ka simiyo?" diso. Eseme yayo Yesu mapoo nei egeesee takaso, "Nayo wiligi doloso badalai mi mapoo mo holo

20:16: Mat 19:30; Maka 10:31 **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luka 22:30

bakadio hagee heeso nee dee deedee dokolo bado, osoloso hee nee dee dobusu dokolo bado dalai tekepowo?" dee takaso.

22 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niyo egee takoo goo ee niba koo gooleedo," dee takaso. Osoloso yayo Yemes dio Yonee dio mapoo egeesee takaso, "Dala toowa ayo talame egee molo niba nosee egeesee talai teibayo?" diso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, "O. Iba teiba," dee takaso.

23 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Tei takoo, niba nosee dala hageesee talaiso. Esino mo dee deedee dokolo dabalai odoo sabolo, osoloso mo dee dobusu dokolo dabalai odoo hesigilei amapoo kitulugu mauwe. Esino hedebe mo Maye hesiga odoo oso mi omapoo dabalaiso."

24 Egeesi ma kulodu Yesu o hamamee dili odoo abo 10 oso to hagee duloso Yemes dio Yonee dio mapoo diya kamanaso.

25 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo susuga gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, "Yu odoonee dia wiligi odoo oso dima hemidu debeli odoo ee kitulugu sabolo gidebeliso.

26 Esino nima kulodu egeesee selai tekeponee. Esiga nima kulodu edebeeyo toowa doloso badalai goomogoga, yo tou teli odoo masi mesie sabolo odoo abo halo tou tolone ka badebee.

27 Osoloso edebeeyo malalo badalai goomogoga, yo tou wulayo teli odoo masi odoo abo halo tou tolone ka badebee.

28 Bei, Odoo Holo ayo mipoo hamapoo simi hagee edebeeyo a pidilame ka sibile. Esino ayo odoo pidilame ka simi. Osoloso odoo susuga Godee mapoo iyado sibilame a talame ka simi."

Yesuye odoo howo neliga bakadio tekepo pa
(Maka 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yeliko mi poogoloso diyadaga molome, odoo mooloogoodoo toowa oso diba dodomo sibadeeso.

30 Egeesee semelee domo omapoo odoo howo neliga bakadio eli pee mapoo debeiso. Diayo Yesuye simi goo ee duloso to neligidi egeesee takaso, "Lodee, Deibidiyo amawe, nayo iba sooloo dolone pidi," dee takaso.

31 Esino odoo susuga oso dimapoo diya takolone egeesee takaso, "Niba to mauwe debee," diso. Esino odoo susuga oso dimapoo egeesee takeme, diba dia to dulega see diya neligidi egeesee takaso, "Lodee, Deibidi amawe, nayo iba sooloo dolone pidi," dee takaso.

20:22: Mat 26:39; Yon 18:11 **20:25:** Luka 22:25-26 **20:26:** Mat 23:11; Maka 9:35 **20:28:** Luka 22:27; Pil 2:7

32 Eseme Yesuye omapoo kookoodoboloso diba iyadoloso dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo ogoo goo moodoolai goomogolo?” diso.
33 Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Ibada howo tekepo moodee. Iba agalai goomogo,” dee takaso.
34 Yesuye diba sooloo dolone dibada howo deeso sigeso. Eseme saga omapoo dibada howo tekepo poome, Yesuye di hamamee diso.

21

Yesuye Yelusalem mi mapoo di
(Maka 11:1-11; Luka 19:28-40; Yon 12:12-19)

1 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mi koola mapoo dulone, Olipi mubi kumoo mi pepooko Betapage mapoo peledabaso. Diba omapoo peledoboloso dobolone, Yesuye o hamamee dili odoo bakadio malalo diye dolone egeesee takaso,
2 “Niba mi hee malalo koogee mapoo di. Niba omapoo dileso ogoga, donki be o pe sabolo dia mu mapoo ebigiso bagagoloso, omou mapoo bagagoo mologa saga agalaiso. Eseega niyo ebigi pidiga poogoloso amapoo hado sibe.
3 Egeesi ma kulodu odoo heeso nimapoo takooga, niyo nei yimapoo egeesee takee, ‘Lodeeye donki be bakadio egee goomogogona,’ dee takee. Egeeseega odoo ogoso saga nimapoo takolone donki be egee hado diye dalaiso,” diso.
4 Esiga goo hagoso peledaba ee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso to taka sabolo tebilame ka see. Bei, yayo egeesee takaso,
5 “Niyo Yelusalem mapoo debeli odoo mapoo takee, ‘Ege, nibada wiligi odoo nimapoo olo sibo.
Yo mesie taba. Yo donki be pepooko mapoo buloso ka siboso.’”
6 Eseme Yesu o hamamee dili odoo bakadio oso Yesuye taka goo ee tobuloso moodooso.
7 Diba dileso donki be owee sabolo osoloso o pe sabolo hado simiso. Osoloso dibada kekeisu dugo tigadoloso donki be dia wagi ma dokodoo palagaloso, Yesuye omapoo peleso biaso.
8 Eseme odoo mooloogoodoo toowa oso dia kekeisu dugo tigadoloso eli domopoo palagamo dime, odoo aboso weiyo kookooloso Yesuye sibilei eli mapoo palagamo diso.
9 Eseme Yesuye donki be ma dokodoo buloso dimolome, malalo diyadee odoo sabolo osoloso Yesu ma hamamee sibadee odoo oso to neligidi egeesee takaso,
“Iba Deibidiyo amawe mapoo goomogo.
Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo yo Godeeye pidiye dee.

21:5: Zec 9:9 **21:9:** Psa 118:25-26; 148:1

Kei mi ma doko hodoo
badeli Godee mapoo
goomogo," dee takag-
amo diyadeeso.

10 Yesu Yelusalem mi
ma kulodu gadime, odoo
susuga omapoo debei oso
diya dio dulone egeesee
takaga meleeso, "Hagee
odoo ogubele?" dee takaso.

11 Eseme odoo mooloo-
goodoo oso nei egeesee
takaso, "Hagee Godee maga
to toloso kokodo takomo sili
odoo Yesu oso. Yo Gelili mi
toowa ma kulodu Nasalet mi
pepooko maga ka siboso,"
diso.

Yesuye Yu odoo dia tei moso ma kuloduga odoo peegoo hasiso bugu

(Maka 11:15-19; Luka 19:45-48; Yon 2:13-22)

12 Yesuye Yelusalem
mapoo sibileso tei moso
mapoo peleso egeino, odoo
susuga oso tei moso tegei ma
kulodu gala sabolo bi abo
sabolo neiso telaga molome
egeiso. Yo goo egee agalai
gowoolone, yayo moso ee
ma kulodu melee bi eyo ama
sabolo osoloso bi ee telaga
odoo sabolo peegoo hasiso
buguso. Osoloso molee
piligeli odoo dia debi pooba
sabolo bidige buguso. Os-
oloso molo huyado sibileso
nei moleeso teli odoo susuga
oso bili pooba sabolo bidige
buguso.

13 Osoloso Yesuye dimapoo
egeesee takaso, "Godeeyo to
booka mapoo hogugu oso
egeesee takooso,

'Mo tei moso ee edebeeyo
sibileso Godee mapoo
takeli moso,' diso.

Esino niyo Godeeyo moso
hagee heli teli odoo oso mada
wuli moso ka poso," diso.

14 Egeesee semelee biame
omapoo Yesu tei moso ma
kulodu badoboome, howo
neliga odoo abo sabolo, os-
oloso odoo bagi daga poogoo
yimapoo sibadeeso. Eseme
yayo diba tekepo paso.

15 Esino tei moso wiligi
odoo tebisa sabolo osoloso
tei eligili odoo oso Yesuye
goo toowa opusomo di
moodoomo silee ogoloso
diya kamanaso. Egeeseelone
holaisoso tei moso ma ku-
lodu dobolone toso neligidi
takolone egeesee takaso,
"Deibidiyo amawe Yesu
mapoo goomogo," dee tak-
aga melee duloso diayo
dimapoo diya goweso.

16 Osoloso diayo see Yesu
mapoo egeesee takaso, "No
holaisoso to egee takoo
medee dusomo?" diso.

Eseme Yesuye nei dimapoo
egeesee takaso, "O. A duso.
Esino niba Godeeyo to booka
mapoo hogugu ee hesigel-
ega dosomo? Bei, Godeeyo
to booka mapoo hogugu oso
egeesee takooso,

'Godeeye holaiso sabolo
osoloso holope oso o
hu dokodoo poudilei
goo ee dimapoo olo
eligiso,' dee takaso."

17 Osoloso Yesuye diba
poogoo dileso Yelusalem mi

21:13: Isa 56:7; Jer 7:11 **21:16:** Psa 8:2

maga see Betani mi mapoo tilame diso.

Pigi homoso sia
(Maka 11:12-14, 20-24)

18 Gesikolo Yesu Yelusalem
mapoo see wedi dulone hodi-
aso.
19 Eseme dulone pigi homo
eli palaga mapoo dime ko
pa beleso agalame diso.
Esino ko pelega wulo duwe
molome egeiso. Eseme
Yesuye pigi homo hamapoo
egeesee takaso, “No see tobu
ko palaime,” diso. Eseme
epedee omapoo homo saga
siaso.

20 Yesu o hamamee dili
odoo oso goo hagee ogoloso
dio dulone egeesee takaso,
“Pigi homo hagee saga kasee
siabele?” diso.

21 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
“Ayo nimapoo taka. Niyo tei
toloso dobolone goo goolee
bakadio delega doga, ayo
homo hamapoo moodoo
goo ee niba nosee egeesee
moodoolai tebileiso. Osoloso
goo hedebe hagonosee talai
tebile. Esino niyo goo
toowa abo moodoolaiso.
Egeeseelone niyo mubi
hamapoo takolone ‘no
nediliyo tadoloso howomoo
mei’ dee takooga, goo oso tei
peledabalaiso.

22 Esiga niyo tei tolone
Godee mapoo takooga, yayo
goo niyo hoowa eyo nei
nimapoo tenelaiso.”

Yesuye kitulugu maga
woosa
(Maka 11:27-33; Luka
20:1-8)

23 Yesu see Yu odoowo tei
moso mapoo peleso Godeeyo
to odoo susuga mapoo eligi-
molome, tei moso wiligi odoo
tebisa sabolo osoloso Yu
odoo dia wiligi odoo tebisa
oso sibileso Yesu mapoo
egeesee takaso, “No agamo
kitulugu maga goo hagee
ka moodoomo silala? Odoo
agayo namapoo kitulugu
hagee ka teneeyo?” diso.

24-25 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
“Anosee woosali to hedebe
nimapoo woosalaiso. Odoo
agayo Yonee mapoo kitulugu
ka teneeyo, yayo odoo howo
olugulame? Kitulugu Gode-
eye teneeyo o, edebeeyo
teneeyo? Esiga niyo to eyo
nei amapoo takooga, anosee
ayo kitulugu toloso hagee
silo eyo goo ee nimapoo ka
takalai,” diso.

Eseme diayo to hagee
duloso dieso nediliyo to
moulone egeesee takaga
meleeso, “Iyo kasee takalai-
somo? Iyo takolone Yone-
eye kitulugu ee Godeeye
teneedoo, dee takooga, see
nei Yesuye imapoo egeesee
takalaiso, ‘Niba bei kaseme
Yoneeyo to mapoo tei telega
ka poogoowo?’ dalaiso.

26 Osoloso iyo takolone
kitulugu odoo maga simigo
daga, odoo susuga oso
imapoo diya kamanalaiso.
Bei, odoo susuga oso

21:21: Mat 17:20; Luka 17:6; 1Kol 13:2; Yon 14:12 **21:22:** Mat 7:7-11; 18:19
21:26: Mat 14:5

takolone Yonee yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo deliso."
27 Egeeseelone diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, "Yoneeye kitulugu too goo eyo bei, iba gooleedele," dee takaso.
Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Esiga ayo goo hagee moodoomo silame kitulugu too hagee nimapoo takalaime," diso.

Yesuye holaiso bakadio eyo goo maga wudu taka

28 "Esiga niba goo hamapoo kasee gooleesomo? Odoo heeso o giso holo bakadio gilimadoloso debeiso. Esiga yayo daga holo mapoo egeesee takaso, 'Mo holo, no epei geleipi ko segei homolee mapoo tou talame di,' dee takaso.
29 Esino giso holo oso nei egeesee takaso, 'A gowoo,' diso. Esino yo see hamamee o goo goolee su wuduloso tou talame diso.
30 Osoloso amaye see tobu owolo hee mapoo dileso egeesee takaso, 'No geleipi ko segei homolee mapoo tou talame di,' dee takaso. Eseme owoloye nei egeesee takaso, 'O. A tou talame dileiso,' diso. Esino yo dilega poogooso.
31 Esiga holaiso bakadio hagee bia hee kaso amaye goomoga goo ka toowo?"
Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso yimapoo egeesee takaso, "Daga holo oso amaye goomoga goo ee tooso," dee takaso.
Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka. Tekisi molee teli odoo sabolo osoloso domo silesibili sobo oso daga diayo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadulone hee niba peegoo pagalaiso.
32 Bei, Yoneeye nimapoo goo tekepo eligime, niyo o to duloso tei tele. Esino goo tokenee teli odoo hagee bia oso Yoneeyo to duloso tei tooso. Osoloso niyo diayo tei too goo ogoloso goo goolee su wuduloso Yoneeyo to mapoo tei tele poogooso."

Odoo tokenee bali eyo goo maga wudu taka

(Maka 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 "Osoloso see hee hagee wudu takoo dui. Biame heeso homolee eyo amaye homolee mapoo geleipi ko segeiso, osoloso pee maga beeleeso. Osoloso ko i debilame yo ou poogoloso homolee egee gibadalame doko moso tegeiso. Osoloso yayo homolee bali odoo* abo mapoo beye doloso, yo see mi eli sage mapoo badalame diso.
34 Yo omapoo dileso badoboome, homokoko palagaloso olo bi moodoogaso. Eseme yayo o tou teli odoo abo

21:32: Luka 3:12; 7:29-30 **21:33:** Isa 5:1-2 * **21:33:** ***homolee bali odoo*** - odoo hagee bia oso homolee mapoo tou too eyo nei homokoko gooloogaloso hodio diayo teliso. Osoloso hodio homolee eyo amaye teliso.

mapoo takolone o homolee mapoo dileso homokoko egee gooloogaloso o hodio ee yimapoo tosibeye diso.

35 Esino homolee bali odoo oso diayo sibadee ogoloso diba toloso, hee wulo woomele poogooso. Osoloso heeno wulo wooloomaso, osoloso hee yoso wooloomaso.

36 Eseme homolee eyo amaye goo hagee duloso see tou teli odoo bei diyadeeye diso. Esino homolee bali odoo oso diba nosee toloso woomele poogoloso abo yoso piliguso.

37 Eseme see hamameedee owolo diye dolone egeesee gooleeso, 'Homolee bali odoo oso mo holo mapoo mesilone yo wooloomalaime,' dee gooleeso.

38 Esino homolee bali odoo oso homolee eyo amayo owoloye simi ee ogoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, 'Holo hagoso hamamee ama toga, yayo geleipi ko segei hagee talaiso. Esiga geleipi ko segei hagee see iyo talame yo wooloomamo,' dee takaso.

39 Eseme diayo holaiso hagee homolee maga peegoo ido dileso wooloomaso.

40 Esiga homolee eyo amaye sibileso o homolee bali odoo mapoo kasee moodoolaisomo?"

41 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso nei egeesee takaso, "Homolee eyo amaye sibileso homolee bali odoo wooloomaloso see bali odoo abo mapoo beye dalaiso. Osoloso odoo egee bia oso homokoko gooloogalai biame mapoo homokoko gooloogaloso homolee eyo ama mapoo hodio tenee demelaiso."

42 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba Godeeyo to booka mapoo hogugu ee hesigeleyo? Bei, omapoo egeesee takooso,

'Moso tegeli odoo oso omou
gowoolone togobugu
oso see epedee hamapoo
moso omu domo
pupodoo ka moloso.
Esiga goo hagee Lodeeye ka
moodoo.
Esiga iba goo hagee
ogoloso howoodolone
tekepo deeso.'

43 Esiga ayo nimapoo taka. Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimaga peedee doloso, see Godeeye goomoga goo tomo silesibili odoo omapoo tenelaiso.

44 Esiga odoo agayo omou omapoo takodee buguloso homodobuoga, yo ki gebisa pagalaiso. Osoloso omou oso odoo hee bulugu magooga, odoo egee balado dileiso," dee takaso.

45 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Pelisi odoo oso Yesuye wudu taka goo ee duloso "ibada goo takolone bado," doloso egeesee gooleeso.

46 Egeeseelone diayo Yesu talai eli esiaso. Esino odoo

21:38: Mat 27:18 **21:39:** Hib 13:12 **21:42:** Psa 118:22-23; Loum 9:33; 1Pita 2:6-8

susuga oso Yesu yo tei Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo doloso takolone debei ee duloso, diayo yo talai ebiaso.

22

Sobo hu wo ne maga wudu taka
(Luka 14:15-24)

1 Eseme Yesuye see tobu wudu takolone, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso,
2 "Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesee moloso. Wiligi odoo taba eyo owoloye sobo hulei maga nei toowa mopoodoo dooso.
3 Yo nei mopoodoo koodobuloso o tou teli odoo diye dolone egeesee takaso, 'Odoo daga ayo nei mopoodoo hamapoo sibilame taka ee niyo hamapoo gilimado sibe,' diso. Eseme o tou teli odoo oso to hagee todileso odoo egee bia dimapoo takano, diba sibilei goweso.
4 Eseme yo to egee duloso, wiligi odoo taba oso o tou teli odoo abo see tobu diye dolone egeesee takaso, 'Niba dileso odoo daga ayo sibeye dee taka mapoo to egeesee takeeye diso, "Be hu olo piliguloso moloso, osoloso nei olo mopoodoo doloso moloso. Esiga niba sobo hu wo ne mapoo sibadeeye," dee takee,' diso.
5 Eseme diayo to hagee todileso takano, odoo aboso to hagee duloso gowoolone see dia tou talame diyadeeso. Egeeseelone, odoo aboso dia homolee mapoo diyadeeso. Osoloso odoo aboso dia bi neiso teli moso mapoo diyadeeso.
6 Eseme see odoo aboso to hagee duloso wiligi odoo taba o tou teli odoo ee toloso piliguso.
7 Eseme wiligi odoo taba oso goo hagee duloso diya komonolone o ha teli odoo mapoo egeesee takaso, 'Emegei piligili odoo hagee bia piliguloso dia mi onosee dou gigaleegee,' dee takeme, diayo egeesee moodooso.
8 Eseme wiligi odoo taba oso o tou teli odoo mapoo see egeesee takaso, 'Nei toowa olo mopoodoo doloso moloso. Esino odoo ayo gi hagee bia ee dia goo tokenee maga hamapoo sibilei tebile.
9 Esiga niyo dileso mi domo omapoo silesibulone odoo susuga wo nalame gilimado sibe,' diso.
10 Eseme o tou teli odoo oso dileso odoo susuga gilimadoloso wo nalame sibadeeso. Egeeseelone goo tekepo teli odoo sabolo, osoloso goo tokenee teli odoo sabolo sibadeeso. Eseme odoo moso ee ma kulodu diya muguleso.
11 Esino wiligi odoo taba oso moso ee ma kulodu odoo agalame gapeleso egeino, odoo hee sobo hu wo ne mapoo kali bi ee kelega sibileso badoboome egeiso.
12 Eseme wiligi odoo taba oso yimapoo egeesee takaso,

22:6: Mat 21:35

‘Emegei, no sobo hu wo ne mapoo kali bi ee kelega hagee bado, no moso hagee ma kulodu kasee gasimiyo?’ diso. Esino odoo egee to nei takele.
13 Eseme wiligi odoo taba oso o tou teli odoo abo mapoo egeesee takaso, ‘Odoo hagee dee sabolo homo sabolo tiso tialogoloso moso peegoo neliga mapoo togobigi. Yo omapoo badolone pisa sabolo mei gisile sabolo badalaiso,’ diso.
14 Esiga Godeeye odoo susuga yimapoo sibilame gilimolone ka badoso. Esino yo wulo odoo abo ono ka hesiga moloso.”

Sisa mapoo tekisi molee tenelai
(Maka 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Osoloso Pelisi odoo oso peegoo dileso Yesu kukulo agalame to mouso, yayo to tokenee takooga yo ka talame.
16 Egeeseelone diayo dia hamamee dili odoo sabolo, osoloso Helodeeyo hamamee dili odoo sabolo Yesuye badebei mapoo diye diso. Eseme odoo egee bia oso dileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, iba gooleedoo, no tei goo moodeli odoo. Osoloso nayo Godeeyo goo eligilone hedebe tei goodee ee eligili. Osoloso no odoo bolo koo ebili. Osoloso no odoo su mapoo koo egeli.
17 Esiga nayo kasee gooleedo? Imapoo takee, iyo Loum gamalee wiligi odoo Sisa mapoo tekisi molee tenelai tekepowo?” dee takaso.
18 Yesuye diayo goo tokenee moodoolame to mou goo ee yo olo gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba goo bakadio gweli odoo. Bei kasi maga niyo a kukulo agalame ka sala?
19 Esiga niyo tekisi molee magalame mooloogoo molee ko hedebe amapoo eligi.” Eseme diayo molee ko hedebe yimapoo tosimiso.
20 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Molee hamapoo agamo mudu sabolo osoloso agamo hu oso ka mololo?” diso.
21 Eseme diayo nei egeesee takaso, “Sisayo mudu sabolo osoloso o hu oso ka molo,” diso. Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo Sisayo bi ee Sisa mapoo tenee, osoloso Godeeyo bi ee Godee mapoo tenee,” dee takaso.
22 Diba to hagee duloso diya howoogadoloso Yesu poogoo diso.

Ta maga hogabili eyo goo maga Yesu mapoo woosa
(Maka 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Osoloso biame omapoo Sedisi odoo abo oso Yesuye badebei mapoo sibadeeso. Odoo hagee bia oso takolone,

22:13: Mat 8:12; 25:30; Luka 13:28 **22:15:** Maka 3:6 **22:21:** Loum 13:7
22:23: Diye 23:8

“Odoo wedia see hogabileime,” dee takeliso. Eseme diayo Yesu mapoo sibileso egeesee takaso,

24 “Eligili odoo, tei magoo Moseseeye hogugu oso imapoo egeesee takooso. ‘Gisoso sobo huloso holo soomagelega toga, see omoloye emei tayo osobo bau ee huloso emeiyo hu maga holo soolooga magee,’ diso.

25 Esiga odoo heeso giso holo 7 soomagooso. Osoloso daga emeiye sobo huso. Osoloso yo holo soomagelega taso. Eseme omolo yima hamamee soomagoo oso emeiyo osobo bau ee huso.

26 Esino yinosee holo soomagelega taso. Eseme see omolo yima hamamee soomagoo oso emeiyo osobo bau ee huso. Esino yinosee holo soomagelega taso. Egeeseelone giso holo 7 susuga hagee bia oso holo soolooga magelega wediaso.

27 Osoloso hamameedee sobo bau yinosee taso.

28 Esiga odoo wedia maga see hogogadilei biame mapoo sobo egee tei odoo agamo osobo dalaisomo? Bei, giso 7 oso sobo hedebe hagee huso,” diso.

29 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba goo dooboo gweli odoo. Bei, niba Godeeye kitulugu sabolo osoloso o to sabolo gooleedelega ka doso.

30 Bei, odoo wedia ee bi maga see hogogabuoga, diba see sobo huleime, osoloso giso obileime. Esino diba see Godeeyo momaiye oso Kei mi mapoo egee do egeesi masi dabalaiso.

31 Esiga niba Godeeye odoo wedia see hogogadilei eyo goo maga taka to hogugu hagee hesigeleyo? Bei, yayo egeesee takaso,

32 ‘A Eibalahameeyo Godee, Aisekeeyo Godee, osoloso Yekobowo Godee doloso ka badoso,’ dee takaso. Esiga Godee hagee odoo wedia eyo Godeenee. Haye, odoo gie egee do eyo Godee.”

33 Eseme odoo susuga oso Yesuye eligi goo hagee duloso diya howoogadooso.

Tei magoo kaso toowa ka molosomo?
(Maka 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Sedisi odoo oso Yesuye taka eyo nei takalai tebile poogoo ogoloso Pelisi odoo susuga diesono hodobo mooloogoodoloso to mouso.

35 Osoloso mooloogoodoo omaga tei eligili odoo heeso Yesu kukulo agalame yimapoo sibileso egeesee takaso,

36 “Eligili odoo, Moseseeye tei magoo ma kulodu tei magoo kaso diya toowa ka molosomo?” diso.

37 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso,

“‘Nayo nee wiligi odoo Godee diya goolee,

22:24: Deut 25:5 **22:32:** Exo 3:6; Mat 8:11 **22:37:** Deut 6:5

nee sooloo ma kuloduga
goolee sabolo, osoloso
nee dioso goolee
sabolo, osoloso nayo
goo goolee oso diya
goolee.'
38 Esiga tei magoo susuga ee
ma kulodu tei hedebe hagoso
daga malalo diya toowa ka
moloso.
39 Osoloso ee ma hamamee
tei magoo toowa egeesi masi
hee hagoso,
'Nayo no nediliyo diya egee
goolee,
egeesee goolone nee
odoo nosee diya
egeesee goolee.'
40 Esiga Moseseeye tei magoo
susuga sabolo osoloso Godee
maga to toloso kokodo
takomo sili odoo oso to
hogugu susuga eyo bei ee
tei magoo bakadio hamapoo
moloso."

Keliso agamo owolowo?
(Maka 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Pelisi odoo hodobo
mooloogoodoloso osee do-
boome, Yesuye dimapoo
egeesee takaso,
42 "Niba Kelisowo goo
maga kasee gooleesomo,
yo agamo owolowo?" dee
takaso. Eseme diayo egeesee
takaso, "Deibidiyo amawe,"
diso.
43 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
"Bei kaseme Deibidiye Dio
Tei maga takolone Keliso yo
Lodee dee ka takayo? Bei,
Deibidiye egeesee takaso,
44 'Godeeye mo Lodee mapoo
egeesee takaso:
No abolo wiligi doloso
badalame mo dee
deedee dokolo bie.
Esiga nayo badolone
namapoo ha teli odoo
ee ayo dagadileiso,'
diso.
45 Esiga Deibidiye Keliso o
Lodee diso. Esiga kasi maga
Keliso yo Deibidiyo amawe
dee ka seeyo?" diso.
46 Eseme odoo heeso o to
su mapoo to nei hee takele.
Esiga biame domopooga
dulone, odoo susuga oso
Yesu mapoo woosalai obu-
lone yimapoo hee woosele
poogooso.

23

Yesuye tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo dia goo ee eligi
(Maka 12:38-39; Luka 11:43-46; 20:45-46)

1 Eseme Yesuye odoo
mooloogoodoo mapoo, os-
oloso o hamamee dili odoo
mapoo egeesee takaso,
2 "Tei eligili odoo sabolo os-
oloso Pelisi odoo oso Mosese-
eye tei magoo nimapoo ee
eligilei dimapoo kitulugu
moloso.
3 Esiga dibada to mapoo
mesimo silesibulone, diayo
taka goo ee tolone debee.
Esino diayo suso goo moodeli
ee ogoloso niyo na peedee.
Bei, diayo tei ma goo ee
nimapoo eligilino, see dieso
suso koo edidili.

22:39: Lev 19:18; Mat 7:12 **22:40:** Loum 13:10; Gal 5:14 **22:42:** Yon 7:42
22:44: Psa 110:1; Mat 26:64 **23:3:** Mal 2:7-8

4 Esiga diayo tei eligi goo oso odoo mapoo hegi toowa teneliso. Osoloso diayo emegei pidilone hegi su ee see dieso koo teli.

5 Esiga goo susuga diayo moodoo ee wulo edebeeyo agalame ka moodeli. Osoloso diba Godeeyo to abo hogugu ee debege masi diya toowa kaloso ee ma kulodu sooloso edebeeyo agalame silesibiliso. Osoloso edebeeyo agalame, diayo howo gisilone, kali dugo su mapoo ti sage bagagoloso* kalagaloso silesibiliso.

6 Osoloso ibada howo gisili moso ma kulodu, osoloso wo toowa ne mapoo diba medee malalo peleso bilei ono diya goomegeliso.

7 Osoloso mi domo mapoo edebeeyo dimapoo gauwuloso emegei di to takooga ee dulei onosee diya goomegeliso. Osoloso odoo susuga oso diba eligili odoo dalame diya goomegeliso.

8 Esino odoo susuga oso nimapoo takolone eligili odoo dalai tekeponee. Bei, nibada eligili odoo hedebe ayo ka badoso. Osoloso nima kulodu odoo heeso dagadileso koo badoso.

9 Osoloso mipoo hamapoo odoo heeyo hu dokodoo poudoolone, yimapoo takolone ma dee na see. Bei, nibada Ama hedebe yayo Kei mi ma dokodoo ka badoso.

10 Osoloso odoo heeso nimapoo takolone wiligi odoo dalai tekeponee. Bei, nibada wiligi odoo hedebe Keliso aso.

11 Esiga nima kulodu odoo hu toowa too oso nibada tou teli odoo doloso badalai tekepo.

12 Osoloso odoo agayo dieso nediliyo diba si howolone doga, nei Godeeye diba pepooko dalaiso. Esino odoo agayo dieso pepooko doloso doga, diba nei Godeeye toowa dalaiso."

Ye-ee, tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo!
(Luka 11:39-52; 20:47)

13 "Tei eligili odoo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadilei eli poolone ka doga. Osoloso niba nosee omapoo koo gadili.

[

14 Tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo sobo bauwe diba ebilame gamenee takoloso, dia moso sabolo bi sabolo niyo toloso omapoo dobolone, nibada goo gagaloso Godee mapoo taka diya sageliso, odoo aboso niba tekepo odoo dee

---

23:5: Mat 6:1; Exo 13:9; Deut 6:8; Num 15:38-39 * **23:5:** ***kali dugo su mapoo ti sage bagagoo*** - Edebeeyo ti sage hagee ogoloso, Pelisi odoo diba Godeeyo howo woola medee tekepo, dee gweliso. **23:11:** Mat 20:26; Maka 9:35; Luka 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luka 14:11; 18:14

goolame. Esiga goo egeesi maga niba nei dala toowa talaiso.]

15 Tei eligili odoo osoloso Pelisi odoo, niba goo baka-dio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, Yu odoonee oso see Yu odoo dalame niyo mipoo hamapoo odoo esiamo silesibiliga. Osoloso niyo odoo hee toloso goo tokenee niyo eligi oso yo diya tokenee peliso. Goo egeesee moodoo oso niyo yo Dou mi mapoo ido duso. Bei, goo tokenee yayo too oso goo tokenee niyo too ee dagadileso moloso.

16 Niba odoo howo neliga oso odoo abo gilimado di masi gilimado duso. Esiga Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo egeesee eligiliso, 'Odoo heeso to magolone tei moso eyo hu sabolo tei yeli ee goo haga toowanee,' deliso. 'Esino edebeeyo tei moso ma kulodu molee egee molo eyo hu sabolo tei yeli goo ono diya toowa,' deliso. 'Esiga see hamamee to magoo ee na gababie,' deliso.

17 Niba howo neliga boobada odoo. Molee ee goo haga toowanee. Esino tei moso tegei oso goo diya toowa ka moloso. Bei, molee oso tei moso ma kulodu mologa, molee egee Godeeyo doloso ka moloso.

18 Osoloso niyo see egeesee eligiliso, 'Odoo heeso to magolone Godee mapoo emegei di bi tenelame nei sili dosulu tei moso ma kulodu egee molo eyo hu sabolo tei yeli ee goo haga toowanee,' deliso. 'Esino yayo to magolone dosulu mapoo emegei di bi magoo eyo hu sabolo tei yaga, goo ono diya toowa,' deliso. 'Esiga see hamamee to magoo ee na gababie,' deliso.

19 Niba odoo howo neliga masi. Tei moso ma kulodu bi dosulu mapoo egee molo oso goo toowa koo moloso. Esino dosulu oso goo toowa ka moloso. Bei, emegei di bi teneli ee dosulu mapoo mologa, Godeeyo doloso ka moloso.

20 Esiga odoo agayo to magolone dosulu eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe dosulu eyo hu sabolo koo yeli. Esino yo dosulu eyo hu sabolo osoloso dosulu mapoo emegei di bi magoo eyo hu sabolo tei ka yeli.

21 Esiga odoo agayo to magolone tei moso eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe tei moso eyo hu sabolo koo yeli. Esino yo tei moso eyo hu sabolo osoloso ee ma kulodu badeli Godeeyo hu sabolo tei ka yeli.

22 Osoloso odoo agayo to magolone Kei mi eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe Kei mi eyo hu sabolo koo yeli. Esino Godeeyo hu sabolo osoloso yayo bili eyo hu sabolo tei ka yaso.

23 Tei eligili odoo sabolo

23:16: Mat 15:14 **23:22:** Isa 66:1; Mat 5:34 **23:23:** Lev 27:30; Mica 6:8

osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo Godee mapoo emegei di bi tenelame kobu sabolo, osoloso nai sabolo, osoloso bi abo pepuso mooloogoo 10 egeesi mageliso. Osoloso 10 ee ma kulodu hedebe Godee mapoo tenelone debeliso. Esino nei tei magoo ee ma kulodu goo toowa egee molo ee talai boobado bigiliso. Goo ee, tekepo goo talai, osoloso emegei sooloo deli goo, osoloso tei talai goo. Esiga goo toowa hagee tolone medee ka debee. Egeeseelone goo pepuso talai na boobado bigi.

24 Niba odoo howo neliga oso odoo abo gilimado di masi ka gilimado duso. Niba kababoo nibada wo mapoo badoga ogoloso peegoo habigiliso. Esino kemol be toowa oso nibada mudugiyopoo tiamologa egelega poogoloso wulo sooloogeliso.

25 Tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, nibada kapu sabolo osoloso peleta ee hedebe kolo ee hapoolone kulodu hapelega pegeli, niba egeesi masi doso. Bei, niyo hedebe kolo ono hapeli. Esino nibada sooloo ma kulodu bi goomegeli goo oso diya bei moloso. Osoloso niyo hedebe niso goomegeli goo ee tomo silesibiliso.

26 Pelisi odoo niba howo neliga odoo. Niba daga nibada kapu sabolo osoloso peleta kulodu hapege. Egeeseega, kolo onosee dasegelega heliye malaiso.

27 Tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niba odoo bi medee mopoodoo doloso meli egeesi masi doso. Bei, odoo bi ee dokodoo medee tekepo mopoodoo deliso. Esino odoo bi ee ma kulodu odoo wediayo ki sabolo ku sabolo bei meliso.

28 Egeeseelone odoo aboso niba ogoloso niba odoo tekepo gweliso. Esino niba goo bakadio gweli odoo. Bei, nibada kulodu goo tokenee bei moloso.

29 Tei eligili odoo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo wedia dia bi ma dokodoo moso pepuso tegegaloso mopoodoo doloso doso. Egeeseelone Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo oso wedia eyo bi sabolo niyo medee mopoodoo doloso doso.

30 Osoloso niyo see egeesee takolone doso, ‘Ibada amawe diayo debei biame omapoo iba debei diepi, ibada amawe diayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee

23:25: Maka 7:4 **23:27:** Diye 23:3 **23:28:** Luka 16:15

piligu sabolo hodobo hedebe delega pegeliyo,' deeso.

31 Esino niyo egeesee taka goo oso niso nediliyo takolone, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee wooloomali odoo ee nibada amawe dio dee ka takooso.

32 Esiga goo tokenee namawe diayo bei mooloogoloso poogoo ee see niyo hosude.

33 Niba hebiseyo owolo dio masi. Niba Dou mi mapoo egee du peegoo pia dabalai gooleesomo?

34 Esiga ayo nimapoo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo, osoloso goo goolee tekepo gweli odoo, osoloso Godeeyo to eligili odoo sibeye dalaiso. Esino niyo odoo abo piligileiso. Osoloso abo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigileiso. Osoloso odoo abo Yu odoo dia howo gisili moso ma kulodu woolaiso. Osoloso odoo abo niyo dala tenelone dobolone, mi hee maga mi hee mapoo hasiso bugu dolone dabalaiso.

35 Esiga mipoo hamapoo nibada amawe diayo Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo ee piligimo simiso. Egeeseelone diayo odoo tekepo Eibol woolooma maga bei mooloogooloso abaga simino Belekaya eyo owolo Sekalaya wooloomaso. Esiga diayo Sekalaya tei moso ogo osoloso Godee mapoo gala hu wooloso sili dosulu ogo doloso domopoo tobudume wooloomaso. Esiga nibada amawe dio oso daga hoogoo Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo piligu eyo nei dala niyo talaiso.

36 Esiga ayo nimapoo taka. Yu odoo epedee hagee do niyo, nibada amawe dio eyo tokenee eyo nei niyo talaiso."

Yesuye Yelusalem maga goohele
(Luka 13:34-35)

37 "Yelusalem odoo, niba kasi maga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee piliguloso, Godeeye nimapoo diye di odoo ee yoso ka enigeliyo? Kolokoloso o pe gilimadoloso medee egee wuo egeesee selame, ayo biame susuga nowolo dio gilimadalai goomegeliso. Esino niba koo goomegelina.

38 Esiga Yelusalem odoo, niba dui. Nibada tei moso tegei ee Godeeye poogoo duga, moso egee mosoowe malaiso.

39 Esiga ayo nimapoo taka. Niyo a see agalaime. Esino biame oso siboga niyo egeesee takalaiso, 'Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo Godeeye yimapoo goomogoso,' dalaiso. Biame omapoo niyo a see agalaiso."

23:31: Diye 7:52 **23:33:** Mat 3:7; 12:34; Luka 3:7 **23:35:** Gen 4:8; 2Chr 24:20-21 **23:38:** 1Ki 9:7-8; Jer 22:5 **23:39:** Psa 118:26

24

Yesuye tei moso tegei guobigilei eyo goo ee taka
(Maka 13:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu tei moso poogoo dileso dimolome, o hamamee dili odoo oso yimapoo sibileso egeesee takaso, “Tei moso tekepo tegei hagee ege,” diso.

2 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Niba goo susuga hagee medee ege. Ayo nimapoo taka. Moso hamapoo yo hedebeso yo hee ma tobudoo molo agalaime. Esino yo susuga mi mapoo misigeduboloso molo agalaiso,” diso.

Dala goo oso bei mooloogalai biame
(Maka 13:3-23; Luka 21:7-24)

3 Osoloso Yesu Olipi mubi ma dokodoo peleso badoboome, o hamamee dili odoo dibusomo sibileso yimapoo egeesee woosaso, “Tei moso guobigilei ogoo biameso ka guobigileiyo? Osoloso nayo sibilei mologa, malalo ogoo gooso ka peledabalaiyo? Osoloso mi hoo pagalai mologa, daga ogoo gooso imapoo ka eligileiyo? Nayo imapoo takee.”

4 Eseme Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Niba obeeyamo! Odoo heeso tei goodee maga niba peegoo gilimado diyaga.

5 Bei, odoo aboso mo hu maga sibileso takolone dieso nediliyo diba Kelisoso, dee takalaiso. Egeeseelone diayo odoo bei tei goo maga peegoo gilimado dileiso.

6 Esiga ha too goo sabolo osoloso biliga goo oso peledoboomo duga goo ee duloso, niba haga na ebi. Bei, goo hageesi oso daga malalo peledabalaiso. Esino biame egee hoo poogoo osonee, hamamee sibileiso.

7 Mi toowa heeso mi toowa hee sabolo ha talaiso. Biame omapoo mi susuga mapoo nei mauwe pagalaiso. Osoloso mi susuga mapoo mibia toowa sibileiso.

8 Goo hagoso peledobooga, dala biame oso bei mooloogolone ka seeso.

9 Egeesi ma kulodu odoo aboso nimapoo dala teneloso niba piligilame odoo abo mapoo tenelaiso. Osoloso niyo amapoo tei too goo omaga odoo susuga oso nimapoo heiga toowa malaiso.

10 Biame omapoo odoo aboso tei too goo ee pagalaiso. Egeeseelone diayo emegei tei too odoo ee hegilone, diba ha teli odoo mapoo tiasalaiso.

11 Osoloso gamenee godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo aboso sibileso odoo abo peegoo gilimado dileiso.

12 Egeesi ma kulodu goo tokenee goo oso diya toowa dolone, edebeeyo emegei sooloo deli goo ee me pagalaiso.

24:2: Luka 19:44 **24:5:** Mat 24:23-24; 1Yon 2:18 **24:9:** Mat 10:22 **24:11:** Mat 24:5, 24; 1Yon 4:1

13 Esino odoo agayo o tei
too medee kibiloso badolone
hoo poogoo mapoo dileso
peledobooga, yo badoboso
kookaiyo gie badeli talaiso.
14 Esiga mipoo hamapoo to
tekepo Godeeye wiligi doloso
badeli goo ee odoo susuga
oso dulame takomo dileiso.
Osoloso to tekepo hagee odoo
susuga oso olo dulugaloso
doga, mi hoo pagalai biame
omapoo peledabalaiso.
15 Esiga hesigeli odoo, no to
hageeyo bei medee gooleede.
Bei, Godee maga to toloso
kokodo takomo sili odoo
Daniyeleeye egeesee takaso,
'Niba bi diya tokenee mudu
opusomo di oso tei moso
ma kulodu molo agalaiso.
Esiga bi ogoso Godeeyo howo
woola tei moso tokenee
palaiso,' diso.
16 Egeeseega Yudiya mi
toowa mapoo debeli odoo
oso bi mudu opusomo di
ee ogoga mubi ma dokodoo
kukulo pele.
17 Osoloso biame omapoo
odoo moso hau mapoo
badoga, see moso kulodu
gadileso o bi na te.
18 Osoloso odoo homolee
ma kulodu siloga, o gidei ta-
lame mosopoo see na wedi
di.
19 Osoloso biame omapoo
sobo koowasi sabolo, osoloso
holope too nedili sobo ee
kukulo dilei diya kalawa
toowa molo agalaiso.
20 Esiga Godee mapoo
takee, niyo kukulo dilei
biame ee wau biame o,
iyo hasali biame omapoo
peledebelega pagalame.
21 Bei, biame omapoo dala
toowa oso sibileiso. Esiga mi
bei mooloogoo biame abaga
simino epedee hamapoo,
odoo susuga oso dala goo
hageesi egele. Esino dala
goo toowa hagoso sibileso
koodobuoga, hamamee dala
goo hageesi see agalaime.
22 Esino dala biame
hagee see Godeeye deiyepo
moodoolaiso. Bei, yayo
biame sage magoo diepi,
odoo heeso dala ee ma ku-
lodu badalai tebile pegeliyo.
Esino dala ee ma kulodu
Godee eyo hesiga odoo ee
halo, yayo biame see deiyepo
moodoolaiso.
23 Biame omapoo odoo
heeso sibileso nimapoo
takolone, 'Hamapoo ege,
Keliso hagoso' o, 'Koo ege,
Keliso ogoso,' dee takooga, o
to mapoo tei na te.
24 Bei, gamenee keliso deli
sabolo, osoloso gamenee
godee maga to toloso kokodo
takomo sili odoo oso sibileso
goo toowa opusomo di ede-
beeyo howeli moodoolaiso,
odoo susuga sabolo osoloso
odoo Godeeye hesiga oso
peegoo dia beleso kukulo
agalame.
25 Esiga niba medee dui.
Goo hagee peledebelega
mologa, ayo daga nimapoo
ka taka.
26 Esiga odoo heeso
nimapoo takolone, 'Niba ege.

24:13: Mat 10:22 **24:14:** Mat 28:19 **24:15:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 **24:17:** Luka 17:31 **24:21:** Dan 12:1 **24:23:** Mat 24:5 **24:24:** Deut 13:1-3; 2Tes 2:8-9; Yili 13:13-14 **24:26:** Luka 17:23-24

Keliso dobudu badoso,' dee takooga, yo agalame na di. Osoloso see yayo takolone, 'Niba ege. Keliso moso kulodu badoso,' dee takooga, omapoo tei na te.

27 Bei, kei ebiedigaga mi toowa egee gadeebugu egeesi masi ogoga, niyo Odoo Holo a sibo agalaiso.

28 Osoloso mi hee mapoo hune mologa, kukodeeso hune egee nalame omapoo busiliso."

Odoo Holo oso sibilei (Maka 13:24-37; Luka 21:25-36; 17:26-36)

29 "Osoloso hamamee haga booloogelega dala biame hagoso dileso koodobuoga,

'osoko semelaiso.
Egeeseega anosee gadee-bigileime.
Osoloso giwo kei ma dokodoo egee molo mi hamapoo tigedi-bileiso.
Osoloso kei ma dokodoo kitulugu bi egee molo Godeeye halabuga ki me pagalaiso.'

30 Osoloso biame omapoo Odoo Holo ayo sibilei eyo goo ee kei ma dokodooga eligiga, odoo susuga oso agalaiso. Eseega odoo susuga oso goohele sabolo pupusigileiso. Egeesi ma kulodu odoo susuga oso Odoo Holo ayo kolobo maga gadeebugu sabolo osoloso kitulugu toowa sabolo siboga agalaiso.

31 Osoloso kibu neligidi iga, ayo mo momaiye diye dalaiso, diayo dileso odoo susuga Godeeye hesiga mi susuga mapoo egee do ee gilimalame.

32 Osoloso niba sogai maga goo hagee medee gooleede. Sogai du pisigaga ogoloso wau biame koola tooboo doloso gooleedeliso.

33 Esiga goo hagee egeesi masi moloso. Goo ayo taka hagoso peledaba ogoga, Odoo Holo ayo sibilei olo koola tooboo doloso niba olo gooleedalaiso.

34 Ayo nimapoo taka. Odoo epedee hamapoo egee do diba osee doga goo susuga hagoso peledaba ee diba agalaiso.

35 Esiga kei sabolo mipoo sabolo mauwe pagalaiso. Esino mo to me pagalaime.

36 Esiga Odoo Holo ayo sibilei biame ee odoo hee gooleedele. Osoloso Godeeyo momaiye Kei mi ma dokodoo egee do sabolo osoloso Godeeyo owolo anosee gooleedele. Esino hedebe mo Ma Godeeye biame egee gooleedoloso ka badoso.

37 Esiga Nowaye badebei biame omapoo goo peledaba goo hedebe egeesi masi oso Odoo Holo ayo sibilei biame mapoo peledabalaiso.

24:27: Mat 24:37-39 **24:28:** Luka 17:37 **24:29:** Isa 13:10; 34:4; Ezek 32:7; Joel 2:10, 31; 2Pita 3:10; Yili 6:12-13 **24:30:** Zec 12:10; Yili 1:7; Dan 7:13 **24:31:** 1Kol 15:52; 1Tes 4:16 **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Diye 1:7; 1Tes 5:1-2 **24:37:** Gen 6:5-8

38 Bei, Nowaye badebei biame omapoo, howo duwelega molome odoo susuga oso nei sabolo howo sabolo nolone dobolone sobo hulone debeiso. Diba egeeseelone doboome, biame heeso Nowa du toowa ma kulodu gadiso.
39 Nowa du toowa ma kulodu gadime, odoo susuga oso goo peledabalai ee kibiya gooleedelega doboome, howo toowa duwa oso diba howoso neso. Esiga Odoo Holo ayo sibilei biame omapoo goo hedebe hageesi oso peledabalaiso.
40 Esino biame omapoo odoo bakadio homolee ma kulodu tou tomo silesiboga, odoo heeno ido polone hee omapoo pagalaiso.
41 Osoloso sobo bakadio wo galaga mologa, sobo heeno ido polone hee omapoo pagalaiso.
42 Esiga niba mopoodoo doloso koolone ka debee. Bei, nibada Lodee ayo sibilei biame ee niba gooleedele.
43 Esino niba goo hagee medee gooleede. Edebeeyo mesiyaso o moso mapoo sibilei biame ee duga, yo mopoodoo doloso badolone medee bamalaiso. Osoloso mesiya olo siboga ogoloso yo habigileiso.
44 Esiga niba nosee medee mopoodoo doloso ka debee. Bei, Odoo Holo ayo sibilei biame ee niba gooleedele."

Tou tekepo teli odoo sabolo osoloso tou tokenee teli odoo
(Luka 12:41-48)

45 "Goo mapoo mesiloso silone tou tekepo teli odoo ee ogumo? Wiligi odoo oso odoo egeesi mapoo kitulugu tenelaiso, yayo o tou teli odoo susuga medee bolone yayo dimapoo nei nali pilame.
46 Bei, wiligi odoo yo peegoo dileso badoboso see sibileso ogoga, o tou teli odoo oso o tou medee tekepo too daga, yimapoo diya goomogalaiso.
47 Esiga ayo nimapoo taka. Wiligi odoo oso o tou teli odoo oso tou medee tekepo too ogoloso, see yimapoo bi susuga ee yayo bamelee dalaiso.
48-49 Esino tou tokenee teli odoo oso o wiligi odoo saga koo siboga eyo nediliyo egeesee takalai malaiso, 'Mo wiligi odoo saga koo sibo,' doloso tou teli odoo abo wooloogolone, yugune nali odoo gilimadoloso nei sabolo howo sabolo nolone dabalaiso.
50 Yo egeeseemo silone mopoodoo delega badoga, o wiligi odoo omapoo sibileiso.
51 Osoloso o wiligi odoo oso sibileso yo diya wooloso peegoo habigileiso, goo bakadio gweli odoo sabolo dabalame. Osoloso diayo omapoo dobolone pisa sabolo osoloso mei gisile sabolo dabalaiso."

25

Sobo obuo 10 eyo goo

24:39: Gen 7:21-23 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luka 12:39-40; Yili 16:15
24:47: Mat 25:21, 23

maga wudu taka

1 "Biame omapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo
oso sibilei ee egeesi masi
malaiso. Sobo obuo 10 oso
dia keme toloso giso sobo hu-
lame siboga, yo tugodalame
diso.
2 Osoloso dima kulodu
sobo abo 5 ee goo medee koo
gweli. Esino sobo abo 5 ee
goo medee gweli.
3 Egeesi ma kulodu sobo
abo goo medee koo gweli oso
dia keme howo keesoloso
dulone, howo abo telega
diyadeeso.
4 Esino sobo goo medee
gweli oso dia keme sabolo
osoloso howo abo keesoo
sabolo toloso diyadeeso.
5 Diba dileso balaga
meleeno, odoo sobo hulei ee
saga sibile. Eseme diba diya
tila poogoome tiesaso.
6 Osoloso gesi domo mapoo
odoo heeso to neligidi
egeesee takaso, 'Sobo hulei
odoo ee olo koola sibo. Esiga
niba dileso yo tugode,' dee
takaso.
7 Eseme sobo obuo susuga
tiesamelee maga hogogabu-
loso dia keme wiki medee
pailame hoo kookooso.
8 Esino sobo obuo goo
medee koo gweli oso sobo
goo medee gweli mapoo
egeesee takaso, 'Ibada keme
howo olo hosudalasoo. Esiga
niyo iba howo tenee,' diso.
9 Eseme goo medee gweli
sobo obuo oso nei dimapoo
egeesee takaso, 'Haye. Iyo
ibada howo nibada keme
mapoo keesoga, iba howo
tebileime. Esiga niba howo
abo neiso talame bi teli moso
mapoo diyadee,' diso.
10 Eseme diba howo ta-
lame dime, odoo sobo hulei
ee sibileso peledabaso. Es-
eme goo medee gweli sobo
obuo yo bamelee diba yibolo
hodobo nei nalame moso ku-
lodu galagadiso. Diba moso
kulodu doboome, osulu ki-
siso.
11 Esino sobo obuo goo
medee koo gweli diba
hamamee sibileso osulu
mapoo kalamadulone
egeesee takaso, 'Wiligi odoo,
osulu yade, iba moso kulodu
gasibileiya,' dee takaga
meleeso.
12 Esino odoo sobo hu-
lame simi oso nei dimapoo
egeesee takaso, 'Haye. Niba
gasibileime. Bei, ayo
nimapoo tei taka. A niba
gooleedele,' dee takaso.
13 Esiga niba medee
koolone ka debee. Bei, Odoo
Holo ayo sibilei biame ee
niba gooleedele."

Tou teli odoo bakadio hedebe di eyo goo maga wudu taka

(Luka 19:11-27)

14 "Osoloso Godeeye wiligi
doloso badeli goo ee egeesi
masi malaiso. Wiligi odoo
oso mi eli sage mapoo dil-
ame, o tou teli odoo gili-
madooso. Osoloso dimapoo
o bi medee bameleeye diso.
15 Egeeseelone yayo
o tou teli odoo mapoo
molee tenelone dia goo

25:1: Yili 19:7; Luka 12:35 **25:11:** Luka 13:25-27 **25:12:** Mat 7:23 **25:13:** Mat 24:42 **25:15:** Loum 12:6

goolee sabolo teiba teneeso. Egeesee solone yayo odoo hee mapoo molee ko 5,000 teneeso. Osoloso odoo hee yima hamamee taba mapoo molee ko 2,000 teneeso. Osoloso odoo hee ee ma hamamee taba mapoo molee ko 1,000 teneeso. Osoloso yo see mi eli sage mapoo diso.

16 Eseme o tou teli odoo molee ko 5,000 too odoo oso molee egee toloso dileso bi neiso teli moso togoloso badolone molee ko hodio 5,000 tooso.

17 Osoloso molee ko 2,000 too odoo yinosee molee egee toloso dileso bi neiso teli moso togoloso badolone molee ko hodio 2,000 tooso.

18 Esino odoo hee molee ko 1,000 too yo o wiligi odoowo molee egee toloso dileso mada mi doluguso.

19 Wiligi odoo yo mi eli sage dileso biame sage omapoo badoboso see wedi simiso. Yo sibileso yayo molee pi odoo ee gili-madooso, molee oso goo hee moodoo beleso agalame.

20 Eseme molee ko 5,000 too odoo oso molee tosi-bileso egeesee takaso, 'Wiligi odoo, nayo amapoo molee ko 5,000 tenee ee see ayo abaga odoomo dino 10,000 tugodoo hagoso,' diso.

21 Eseme wiligi odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, 'No tou medee goosa teli odoo. Nayo tou tekepo too ee ogoloso a goomogoso. Esiga nayo bi pepooko medee bamelee maga nei ayo namapoo bi toowa bameleeye dalaiso. Esiga no mo moso kulodu abolo hodobo goomoga sabolo badalame gasibe,' diso.

22 Eseme molee ko 2,000 too odoo yinosee molee tosi-bileso egeesee takaso, 'Wiligi odoo, nayo amapoo molee ko 2,000 tenee ee see ayo abaga odoomo dino 4,000 tugodoo hagoso,' diso.

23 Eseme wiligi odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, 'No tou medee goosa teli odoo. Nayo tou tekepo too ee ogoloso a goomogo. Esiga nayo bi pepooko medee bamelee maga nei ayo namapoo bi toowa bamele-eye dalaiso. Esiga no mo moso kulodu abolo hodobo goomoga sabolo badalame gasibe,' dee takaso.

24 Eseme molee ko 1,000 too odoo oso sibileso egeesee takaso, 'Wiligi odoo, a gooleedoo, no kitulugu sabolo odoo mapoo diya seseli. Osoloso no odoo heeyo nei segei wulo goobada teli.

25 Esiga a nobolo obulone nee molee oso goo hee mood-elega, wulo dileso mada mi ka dolugu. Esiga nee molee amapoo tenee ee teiba osee hagee moloso,' diso.

26 Eseme o wiligi odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, 'No tou diya tokenee teli wabada odoodoo. Nayo goolee, a emegei dia nei segei wulo gooloogali gweliso.

25:21: Mat 24:45-47; Luka 16:10

27 Esino nayo kasalame
mo molee kauwulame molee
bali odoo dia moso mapoo
magelega ka poogoowo?
Nayo mo molee omapoo
magoo diepi, ayo see wedi
simi biame mapoo mo molee
ogoso toowa poloso mologa
teliyo,' dee takaso.
28 Osoloso wiligi odoo oso
o odoo abo mapoo egeesee
takaso, 'Niyo yimapoo molee
ko 1,000 egee molo toloso
see odoo molee ko 10,000 too
mapoo tenee.
29 Bei, odoo agayo dimapoo
tenee bi ee medee bamologa,
nei dimapoo bi bei tenelaiso.
Esino odoo agayo dimapoo
tenee bi ee medee bel-
ega poogooga, bi susuga
dimapoo egee molo see
padaga dalaiso.
30 Esiga tou too tokenee
bali odoo ee peegoo neliga
ma kulodu togobigi. Os-
oloso yo omapoo pisa sabolo
badolone mei gisile sabolo
badalaiso.' "

Goo midilei biame

31 "Odoo Holo ayo kitulugu
sabolo osoloso Godeeyo
momaiye susuga sabolo
siboga, biame omapoo ayo
toowa doloso badeli goo
omaga gadeebugu sabolo
sibileso ayo wiligi doloso bili
mapoo badalaiso.
32 Osoloso mi opusomo
opusomo di mapoo debeli
odoo susuga ee Godeeyo
momaiye oso gilimado
sibileso mo mudugiyopoo
mooloogoodalaiso. Osoloso
be bali odoo oso o be domo
puloso sipi be dibusomo pi,
osoloso gout be dibusomo pi
deli, egeesi masi solone ayo
mi odoo susuga domo pu-
loso mooloogoodoo bakadio
moodoolaiso.
33 Egeeseelone ayo odoo
mooloogoodoo hee sipi be
masi ee mo dee deedee
dokolo mapoo sibileso
mooloogoode, osoloso odoo
mooloogoodoo hee gout be
masi ee mo dee dobusu
dokolo mapoo sibileso
mooloogoode, dee takalaiso.
34 Osoloso wiligi odoo taba
ayo mo dee deedee dokolo
mooloogoodoo odoo mapoo
egeesee takalaiso, 'Mo
Maye goomegeli odoo niba
sibadee, Godeeye mipoo bei
mooloogele mapoo Godeeye
wiligi doloso badeli mi niyo
dabalame mopoodoo doloso
egee molo mapoo gasibadee.
35 Bei, a hodume niyo
amapoo nei teneliso. Os-
oloso a howo na poogoome
niyo amapoo howo keneliso.
Osoloso a odoo soo masi
sibume niyo a nibada moso
mapoo ido peliso.
36 Osoloso a boodo diwe
badoboome, niyo amapoo
dugo kalame teneliso. Os-
oloso a paiye badoboome,
niyo a medee baliso. Osoloso
a neliga moso ma kulodu
badoboome, niyo a agalame
sibiliso,' dee takalaiso.
37 Osoloso Godeeyo howo
woola odoo tekepo debeli mo

25:29: Mat 13:12; Maka 4:25; Luka 8:18 **25:30:** Mat 8:12; Luka 13:28 **25:31:** Mat 16:27; 19:28 **25:32:** Ezek 34:17; Yili 20:11-13 **25:35:** Isa 58:7

dee deedee dokolo mooloogoodoo oso nei egeesee takalaiso, ‘Lodee, kopolone no hodia badoboome, iyo no ogoloso nei ka teneeyo? Osoloso kopolone no howo na paga badoboome, iyo no ogoloso howo ka keneeyo?

38 Osoloso kopolone no odoo soo masi sibume, iyo no ogoloso ibada moso ka ido palayo? Osoloso kopolone no boodo diwe badoboome, iyo no ogoloso dugo kalame ka teneeyo?

39 Osoloso kopolone no paiye badoboome, iyo no ogoloso medee ka bameleeyo? Osoloso kopolone no neliga moso ma kulodu badoboome, iyo no agalame ka simiyo?’ dee takalaiso.

40 Osoloso wiligi odoo taba ayo nei egeesee takalaiso, ‘Ayo nimapoo tei goo taka. Niyo tei telaga odoo abo wuluge pidimenee ee, niyo a pidi masi pidi,’ dee takalaiso.

41 Osoloso wiligi odoo taba ayo mo dee dobusu dokolo mooloogoodoo odoo mapoo egeesee takalaiso, ‘Niba amaga peegoo diyadee. Bei, niba Godeeyo kamana ma hemidu doso. Esiga Godeeye Saiten sabolo osoloso o momaiye sabolo dou koo semili mopoodoo doloso magoo mapoo dabalame diyadee.

42 Bei, a hodume niyo amapoo nei tenele. Osoloso a howo na paga badoboome, niyo a howo kenele.

43 Osoloso a odoo soo masi sibume, niyo a nibada moso mapoo ido pele. Osoloso a boodo diwe badoboome, niyo amapoo dugo kalame tenele. Osoloso a paiye badoboome, niyo a medee bele. Osoloso a neliga moso ma kulodu badoboome, niyo a agalame sibile,’ dee takalaiso.

44 Egeeseega diayo nei egeesee takalaiso, ‘Lodee, kopolone no hodia sabolo osoloso howo na paga badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no odoo soo masi sibume iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no boodo diwe badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no paiye badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no neliga moso ma kulodu badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso iyo kopolone goo susuga hagee ogoloso no pidile ka poogoowo?’ dee takalaiso.

45 Osoloso wiligi odoo taba ayo nei dimapoo egeesee takalaiso, ‘Ayo nimapoo tei goo taka. Niyo tei telaga odoo abo wuluge pidilega poogoomenee ee a pidile poogoo,’ dee takalaiso.

46 Esiga odoo hagee bia peegoo dileso kookaiyo moloso osee malai dala goo mapoo dabalaiso. Esino Godeeye tekepo deli odoo ee Godee sabolo gie badoboso kookaiyo osee dabalaiso.”

25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Maka 9:41 **25:41:** Mat 7:23 **25:46:** Dan 12:2; Yon 5:29

26

Yesu wooloomalame to mou
(Maka 14:1-2; Luka 22:1-2; Yon 11:45-53)

1 Yesuye goo susuga hagee taka koodobuloso see o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso,

2 “Niba olo gooleedooso, Godeeye Gababia wo nalai ee bei mooloogalai biame hoogoo bakadio moloso. Osoloso biame omapoo Odoo Holo a homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ha teli odoo mapoo tiasalaiso,” dee takaso.

3 Osoloso biame omapoo Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei moso eyo wiligi odoo tebisa, diayo dia wiligi odoo Kayapaseeyo moso mapoo mooloogoodoloso to mouso.

4 Diayo gamenee goo maga Yesu toloso wooloomalame mada to mouso.

5 Osoloso diayo egeesee takaso, “Iyo Gababia wo ne biame mapoo yo wooloomalaime. Bei, odoo susuga oso dimapoo komonolone biligiyaga,” diso.

Betani mi mapoo soboso mopoodoo soo medee tekepo oso Yesuwo wiligi mapoo soo
(Maka 14:3-9; Yon 12:1-8)

6 Yesu Betani mi mapoo badolone, odoo daga agagisa bia Yesuye tekepo pa Saimonowo moso mapoo palaso.

7 Yo omapoo nei nolone badoboome, sobo heeso kapu yoso moodoo mapoo mopoodoo soo medee tekepo keesoloso tosimiso. Yayo tosibileso Yesuwo wiligi mapoo sooso. Mopoodoo soo hagee molee toowaso teli.

8 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso diya komonolone egeesee takaso, “Bei kasalame sobo hagoso mopoodoo soo medee tekepo ee wulo goo mauwe yimapoo soomeleso ka hosudoowo?

9 Yayo mopoodoo soo medee tekepo hagee odoo mapoo neiso talame tenee diepi, molee toowa toloso bi mauwe odoo mapoo tenelai tebiliyo,” diso.

10 Esino Yesuye diayo gowe goo ee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Sobo hagoso goo moodoo hagee ogoloso yimapoo to tokenee na takee. Bei, yayo amapoo goo tekepo moodoo.

11 Esiga bi mauwe odoo ee biame susuga nibolo hodobo dabalaiso. Esino a biame susuga nibolo hodobo badalaime.

12 Yayo mopoodoo soo egee mo wiligi mapoo soo oso mo suso bi ma kulodu malai ee mopoodoo doo.

13 Ayo nimapoo ka taka. Edebeeyo mi kamapoo Godeeyo to tekepo takooga, diayo sobo hagoso goo moodoo onosee takalaiso. Osoloso edebeeyo o goo onosee osee goolee malaiso.”

26:2: Exo 12:1-27; Mat 20:18 **26:7:** Luka 7:37-38 **26:11:** Deut 15:11

Yudaseeye Yesu tiasalame goomoga magoo
(Maka 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo 12 ee ma kulodu badeli odoo hee Yudas-Iskaliyoteeye tei moso wiligi odoo tebisa mapoo dileso egeesee takaso,
15 "Ayo Yesu nimapoo tiasoga, niyo amapoo nei ogoo bi tenelaisomo?" diso. Eseme diayo nei molee ko 30 yimapoo teneeso.
16 Eseme domo omaga bei mooloogoloso Yudaseeye Yesu dimapoo tiasalame eli esiamo sileeso.

Yesuye o hamamee dili odoo sabolo Godeeye Gababia wo ne
(Maka 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yon 13:21-30)

17 Isipi mi maga peegoo di ee gooleebugu wo ne bei mooloogoo biame mapoo, Yesu o hamamee dili odoo oso dileso Yesu mapoo egeesee takaso, "Iba mi kamapoo dileso Gababia wo nalai ka mopoodoo dalaiyo?" dee takaso.
18 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "Niba Yelusalem mi mapoo dileso odoo hee ogoloso yimapoo egeesee takee, 'Eligili odoo oso egeesee taka: Mo biame Godeeye hesia ee olo koola tooboogona. Esiga ayo mo hamamee dili odoo gili-madoloso nee moso mapoo Gababia wo ka nalaigona,' dee takee."
19 Yesuye egeesee taka duloso o to ee dodolone o hamamee dili odoo oso dileso Gababia wo nalame mopoodoo dooso.
20 Osoloso habe Yesuye o hamamee dili odoo gili-madoloso wo nalame bulumaso.
21 Diba omapoo nei nolone dobolone Yesuye egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka. Nimaga odoo heeso a ha teli odoo mapoo tiasalaiso," diso.
22 Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso goohele sabolo dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, "Lodee, ayowo?" dee takaga meleeso.
23 Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Odoo agayo mo peleta mapoo abolo hodobo wo olugudoloso naga, a ha teli mapoo tiasalai odoo ogoso.
24 Esino Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka ee dodolone, Odoo Holo a talaiso. Esino Odoo Holo a ha teli odoo mapoo tiaseli odoo yo dala toowa talaiso. Oweeye yo soomagelega poogoo diepi, yo dala tele pegeliyo."
25 Eseme Yesu ha teli odoo mapoo tiaseli Yudaseeye egeesee takaso, "Eligili odoo, ayowo?" diso. Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "O. No olo egee takooso," dee takaso.

Lodee gooleebugu wo ne
(Maka 14:22-26; Luka 22:19-20; 1Kol 11:23-25)

26:15: Zec 11:12; Yon 11:57 **26:17:** Exo 12:14-20 **26:23:** Psa 41:9

26 Diba wo nolone do-
boome, Yesuye wo toloso
Godee mapoo goomoga
to takoloso wo popeiso.
Osoloso o hamamee dili odoo
mapoo wo pulone egeesee
takaso, “Wo hagee toloso ne.
Hagee mo suso,” diso.
27 Osoloso see Yesuye kapu
wain i keesoo toloso Godee
mapoo goomoga to takoloso
o hamamee dili odoo mapoo
tenelone egeesee takaso,
“Niba susuga wain i hagee
ne.
28 Hagee mo sawo, odoo
susuga dia tokenee ha-
palame ka sologo bugu. Mo
sawo oso Godeeye o odoo
mapoo to kitulugu magoo
goo oso tei peledabalame.
29 Esiga ayo nimapoo
taka. Ayo epedee hamaga
dulone wain i hagee see
nalaime. Esino hamamee
mo Maye wiligi doloso badeli
mi mapoo ayo nibolo hodobo
wain i dia see nalaiso.”
30 Osoloso diba goomoga
kosaiya hedebe pouloso Olipi
mubi mapoo diso.

Pitaye Yesu yo boobado bigilei goo ee taka
(Maka 14:27-31; Luka 22:31-34; Yon 13:36-38)

31 Yesuye see tobu o
hamamee dili odoo mapoo
egeesee takaso, “Epei gesi
odoo susuga niyo a poogoo
dileiso. Bei, Godeeyo to
booka mapoo hogugu oso
egeesee takooso,
‘Godeeye sipi be bali odoo ee
wooloomaga,
sipi be susuga oso
yimaga peegoo kukulo
dileiso.’”
32 Osoloso Yesuye see egeesee
takaso, “Esino a ta maga
hogado dileso, ayo daga
malalo Gelili mi mapoo
dileso niba bamalaiso.”
33 Eseme Pitaye nei Yesu
mapoo egeesee takaso,
“Odoo susuga oso namaga
peegoo kukulo duga, hedebe
ayo no poogoo dileime,” diso.
34 Eseme Yesuye yimapoo
egeesee takaso, “Ayo
namapoo tei taka. Epei gesi
kolokolo takelega mologa,
nayo mo goo gagadilei
bakadio hedebe dalaiso,”
dee takaso.
35 Eseme Pitaye yimapoo
egeesee takaso, “Ayo egeesee
selaime. Edebeeyo no
wooloomaga, a nobolo
hodobo talaiso,” diso. Eseme
o hamamee dili odoo susuga
oso to hedebe egeesee
takaso.

Yesuye Getesemeni ho-molee mapoo Godee mapoo taka
(Maka 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Yesuye o hamamee dili
odoo sabolo Getesemeni
homolee mapoo dileso
dobolone dimapoo egeesee
takaso, “Niba hamapoo
debee. A koo dileso Godee
mapoo takalaiya,” diso.
37 Yayo egeesee takoloso
hedebe Pita osoloso Sebediyo
owolo bakadio esee ido

26:28: Zec 9:11; Exo 24:8; Jer 31:31-34; 1Kol 10:16 **26:30:** Luka 22:39; Yon 18:1
26:31: Zec 13:7; Yon 16:32 **26:32:** Mat 28:7, 16 **26:34:** Mat 26:69-75

palaso. Yo peleso badoboome, goohele goo sabolo osoloso su hegi goo oso yimapoo simiso.

38 Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, “Mo su ma kulodu hegi goo toowa oso molone ayo talai olo koola tooboo. Esiga niba hamapoo dobolone, abolo hodobo koolone ka bamo,” diso.

39 Yesu egeesee takoloso dimaga pepooko hoogoo dileso ebiso miyomoo tugusaloso balaboo tiamolone Godee mapoo takolone egeesee takaso, “Ma, no goomogoga, amapoo dala egee sibo ee nayo peegoo magee. Esino nayo goomoga goo ee moodee, ayo goomoga goonee,” dee takaso.

40 Osoloso yo Godee mapoo taka koodobuloso dileso egeino, o hamamee dili odoo bakadio hedebe di tiesamolome egeiso. Eseme Pita mapoo egeesee takaso, “Niba kaseega ka tiesamalala? Niba biame deiyepo mapoo abolo hodobo koolone dabalai tebiledoo.

41 Niba bolone Godee mapoo takolone ka debee, kukuga homodobiyaga. Bei, niba goo tekepo talame goomogoso. Esino nibada su oso ki me ka poogooso,” diso.

42 Yo see tobu dileso Godee mapoo takaso, “Ma, dala goo ayo talai oso a dagadilei tebile daga, a dala egee talaiso. Bei, ayo nayo goomoga goo ee talaiso.”

43 Yesu see tobu dileso Godee mapoo takoloso sibileso egeino, o hamamee dili odoo bakadio hedebe di diba tila poogoome tiesa molo egeiso.

44 Osoloso Yesu see tobu bakadio hedebe di mapoo dileso goo hedebe eyo daga taka hedebe egeesee takaso.

45 Osoloso yo see wedi sibileso o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Niba osee tiesa molosomo? Bei, Odoo Holo a tokenee odoo mapoo tiasalai biame olo siboso.

46 Esiga koo ege, a tokenee odoo mapoo tiasalai odoo ee olo sibo. Esiga niba tebise, dimapoo dimo.”

Edebeeyo Yesu wooloomalame ido di
(Maka 14:43-50; Luka 22:47-53; Yon 18:3-12)

47 Yesu to osee komolome, o hamamee dili odoo hee Yudaseeye Yesu talame odoo mooloogoodoo toowa gilimado simiso. Egeesi ma kulodu tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso Yesu talame odoo hagee bia diye diso. Eseme diayo sibulone kaiya sabolo kodolo sabolo toloso sibadeeso.

48 Egeesi ma kulodu Yudas yo epedee sibilega badolone, odoo Yesu talai mapoo yayo egeesee takaso, “Ayo dileso adaga, odoo ogoso. Eseega niyo yo toloso ka ido di,” diso.

49 Osoloso Yudaseeye odoo gilimado sibileso Yesu

26:38: Yon 12:27 **26:46:** Yon 14:31

mapoo dileso egeesee takaso, “Emegei, eligili odoo,” dee takoloso yo adaso.

50 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Emegei, nayo goo moodoolame simi egee moodee,” diso. Eseme odoo susuga oso sibileso Yesu tooso.

51 Esino o hamamee dili odoo heeso kaiya toloso tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo eyo dulu koosooso.

52 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nee kaiya peegoo magee. Bei, emegei piligilame kaiya toloso silesibili odoo ee kaiyaso piligileiso.

53 Esiga niba gooleedeleyo, ayo a pidilame mo Ma mapoo takooga, yayo o momaiye mooloogoodoo 12* egeesi sabolo osoloso abo epedee saga meiye dalaiso.

54 Esino ayo egeesee seega, ayo dala toloso talai goo ee Godeeyo toso booka maga taka sabolo kasee tebileisomo?” dee takaso.

55 Eseme Yesuye yo talame sibadee odoo omapoo egeesee takaso, “Niyo ogoga a mesiya daga, a talame kaiya sabolo osoloso kodolo sabolo misigaloso ka sibadala? Esino ayo biame susuga tei moso ma kulodu eligimo sileeme, niyo a egeliso. Esiga bei kaseme ayo omapoo eligimo sileeme niyo a telega ka poogoowo?

56 Esino niyo epei a talame simi hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka to sabolo olo tobuoso.” Eseme biame omapoo Yesu o hamamee dili odoo susuga oso yo poogoloso kukulo diyadeeso.

Yesu wiligi odoo tebisa mapoo ido di

(Maka 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yon 18:13-14, 19-24)

57 Edebeeyo Yesu toloso tei moso wiligi odoo taba Kayapaseeyo moso mapoo ido palaso. Esiga moso ee ma kulodu tei eligili odoo sabolo osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso daga olo mooloogoodoloso debeiso.

58 Eseme Pitaye hamameedee Yesu deedee dileso tei moso eyo wiligi odoo taba eyo moso beelee ma kulodu gadiso. Yo tei moso gidebeli odoo sabolo omapoo badolone, Yesu mapoo ogoo goo mooda beleso bameleeso.

59 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Yu odoo dia goo midili wiligi odoo tebisa oso Yesuwo goo maga gamenee takeli odoo ee esiaso, yimapoo goo tokenee hee mologa, Yesu ka wooloomalame.

60 Egeeseelone edebeeyo wulo gamenee takolone Yesuwo goo maga goo opusomo opusomo di takaso. Esino diayo taka ee ma

26:51: Yon 18:26 **26:52:** Gen 9:6; Yili 13:10 * **26:53:** ***Momaiye mooloogoodoo*** hedebe ee ma kulodu momaiye 6,000 egeesi meliso. **26:55:** Luka 19:47; 21:37

kulodu tei goo hee molo egele.
61 Eseme odoo bakadio oso see hamamee sibileso egeesee takaso, “Iba Yesuye egeesee takeme duso, Godeeyo tei moso hagee guobuguloso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu see dia tegelai yimapoo kitulugu moloso, dee takeme duso.”
62 Eseme tei moso wiligi odoo taba oso toboloso Yesu mapoo egeesee takaso, “Odoo hagee biaso nee goo maga goo opusomo opusomo di egee takoo mapoo nayo to eyo nei takalaimeyo?” diso.
63 Esino Yesu to hee takele. Eseme tei moso wiligi odoo taba oso see tobu yimapoo egeesee takaso, “Ayo gie badeli Godeeyo hu maga namapoo ka taka. No tei Godeeyo owolo Kelisosomo? Imapoo takee,” diso.
64 Yesuye to nei yimapoo egeesee takaso, “O. Nayo olo egee takooso. Esino ayo nimapoo takooso. Hamamee niyo Odoo Holo a Kitulugu Godeeyo dee deedee dokolo mapoo badoga agalaiso. Osoloso ayo kei ma dokodooga kolobo maga siboga agalaiso,” dee takaso.
65 Eseme tei moso wiligi odoo taba oso to hagee duloso diya gowoolone, o dugo tologo bugulone egeesee takaso, “Odoo hagoso Godeeyo goo maga to tokenee takoo. Esiga iyo o goo see midilame to abo taka ee dulei koo goomogo. Bei, yayo Godeeyo goo maga to tokenee taka niba olo duso.
66 Esiga niyo yimapoo ogoo goo moodoolai gooleedo?” diso.
Eseme tei eligili odoo sabolo osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso nei egeesee takaso, “Yo tokenee olo tooso, esiga yo talai tekepo,” dee takaso.
67 Osoloso diayo yo manolone o mudu mapoo magawo paganiso. Osoloso diayo o howo dugoso gagaloso, yo woolone yimapoo egeesee takaso,
68 “Keliso, no tei Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo daga, no odoo agayo woolo?” dee takaga meleeso.

Pitaye Yesuwo goo gagadi (Maka 14:66-72; Luka 22:56-62; Yon 18:15-18, 25-27)

69 Pita epedee moso pee mapoo osee badoboome, tei moso wiligi odoo taba o tou teli sobo heeso sibileso yimapoo egeesee takaso, “Nonosee Gelili odoo Yesu bolo silee odoo hee noso,” dee takaso.
70 Eseme Pitaye odoo susuga eyo howo woola egeesee takaso, “Nayo egee takoo goo ee a gooleedele,” diso.
71 Osoloso yo dileso moso beelee osulu miyopoo tobudume, tou teli sobo heeso yo ogoloso odoo abo omapoo tebisamelee mapoo egeesee

26:61: Yon 2:19-21 **26:63:** Isa 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Psa 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 **26:65:** Mat 9:3; Yon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Yon 19:7 **26:67:** Isa 50:6; 53:5

takaso, “Odoo hagee Nasalet odoo Yesu bolo sileeso,” dee takaso.

72 Eseme Pitaye see to kitulugu sabolo egeesee takaso, “A tei goo taka. Odoo egeeyo goo a gooleedele,” diso.

73 Biame deiyepo poogoloso hamamee odoo susuga omapoo tebisamelee oso sibileso Pita mapoo egeesee takaso, “No tei Yesubolo silee odoo hee noso. Bei, nayo to egee ko ee Gelili odoo oso to keli egeesee masi ko. Esiga nayo to kei oso nee goo ee yilige buguso,” diso.

74 Eseme Pitaye to kitulugu sabolo dimapoo egeesee takaso, “Ayo Godeeyo hu hesilone tei taka. Odoo egee a gooleedele,” diso. Pitaye egeesee takoloso badoboome kolokolo takaso.

75 Eseme Pita kolokolo taka duloso Yesuye taka to ee gooleebuguso. Bei, Yesuye yimapoo egeesee taka, “Kolokolo takelega mologa, nayo mo goo gagadi bakadio hedebe dalaiso,” diso. Eseme yo to egee gooleebuguloso peegoo gadileso diya gooholone pisaso.

27

Yudas eyo nediliyo woolooma

1 Gesikolodee mapoo tei moso wiligi odoo tebisa susuga sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa susuga oso to mouloso, Yesu wooloomalame goomoga magooso.

2 Osoloso diayo Yesuwo dee tiso tiegisaloso gamalee wiligi odoo taba Paileteeye badebei mapoo ido dileso yimapoo teneeso.

3 Yesu tiaseli odoo Yudaseeye Yesu tei olo wooloomalame badebei goo ee duloso, diya gooheleso. Eseme molee ko 30 yayo too ee see tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa mapoo tenelame diso.

4 Yayo dileso dimapoo egeesee takaso, “Ayo odoo goo tokenee mauwe nimapoo tiasoo maga, a goo tokenee olo tooso,” diso. Esino wiligi odoo tebisa oso nei egeesee takaso, “Egee ibada goonee. Nee goo. Esiga no nobusomo tekepo moodee,” dee takaso.

5 Egeesee taka duloso Yudaseeye molee ko egee tei moso ma kulodu kugobuguloso, see wedi dileso eyo nediliyo tiso mu mapoo bagagoloso, homo dee ma dokodooga bagagoo sooloso taso.

6 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa oso molee ko misigelone egeesee takaso, “Ibada tei magoo oso egeesee takooso, ‘Molee hagee see tosibileso molee odoo aboso tenee sabolo hodobo magalai tei,’ deliso. Bei, molee hagee odoo wooloomalai eyo nei tenee,” dee takaso.

7 Osoloso diba molee oso goo talai to magoloso bogoso

26:75: Mat 26:34 **27:5:** Diye 1:18-19; Mat 26:14-15

sesepeni moodoogali odoo eyo mi molee ogoso tooso, Yu odoonee wedioga omapoo boulame.
8 Bei egeeseega odoo susuga oso mi egee takolone sawo mi deliso.
9-10 Eseme biame omapoo goo hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yelemayaye taka to sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee takaso,

"Isalael odoo diayo o su eyo
nei magoo molee ko 30
ee toloso
see odoo bogoso
sesepeni moodoogali
eyo mi ee tooso,
Lodeeye amapoo taka
to ee dodolone."

Paileteeye Yesuwo goo midi
(Maka 15:2-15; Luka 23:3-5, 13-25; Yon 18:33—19:16)

11 Yesu Loum gamalee odoo Paileteeye badebei mapoo ido sibume, nei gamalee odoo oso yimapoo egeesee takaso, "No tei Yu odoo dia wiligi odoosomo?" diso. Eseme Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, "O. No olo egee takooso," dee takaso.
12 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso Yesuwo goo maga goo opusomo opusomo di takeme, yayo nei dimapoo to hee takele.
13 Eseme Paileteeye yimapoo egeesee takaso, "Odoo susuga oso nee goo maga goo opusomo opusomo di egee takaga, no dusomo?" diso.
14 Esino Yesuye to hee takelega poogoome, gamalee odoo yo goo egee ogoloso diya dio diso.
15 Dugo susuga ma kulodu Paileteeye Yu odoo goomogalame, Godeeye Gababia wo ne biame mapoo odoo susuga oso goomoga odoo hee neliga moso ma kuloduga peegoo tamageeye deliso.
16 Biame omapoo mesiya hedebe odoo susuga oso gooleedoo ee neliga moso ma kulodu badebeiso, o hu ee Balabas.
17 Esiga odoo susuga olo mooloogoodeme, Paileteeye dimapoo egeesee woosaso, "Ayo odoo ogu ee neliga moso ma kuloduga peegoo ka tamagalaiyo? Balabas o, Yesu, edebeeyo Keliso deli ee tamagalaiyo?"
18 Egeesi ma kulodu Yu odoo dia wiligi tebisa oso Yesu mapoo koolone, diayo Yesu yimapoo ido simi goo ee, yo ogoloso olo gooleedooso.
19 Pailet goo midili odoo oso bili mapoo osee badoboome, osoboye yimapoo to tenelone egeesee takaso, "Odoo goo tokenee mauwe omapoo nayo goo hee na moodeeye. Bei, eiyo gesi ayo o goo maga sapootia diya ku tiaga," dee takaso.
20 Esino tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso

27:9-10: Zec 11:12-13 **27:12:** Isa 53:7 **27:18:** Yon 11:47-48; 12:19

Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso odoo susuga mapoo toso pupulone egeesee takaso, "Pailet mapoo egeesee takee, 'Yesu ono wooloomolone Balabas ono peegoo tamageeye,' dee," diso.

21 Eseme Paileteeye odoo susuga mapoo egeesee takaso, "Niba ayo odoo ogu ee neliga moso ma kuloduga peegoo tamagalai ee ka goomogolo?" Eseme odoo susuga oso nei egeesee takaso, "Balabas ono peegoo ka tamagee," dee takaga meleeso.

22 Eseme Paileteeye egeesee takaso, "Ayo Balabas yo neliga moso ma kuloduga peegoo tamagooga, hee Yesu edebeeyo Keliso deli ee kasee moodoolaisomo?" diso.

Eseme nei odoo susuga oso to neligidi takolone egeesee takaga meleeso, "Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige," dee takaso.

23 Esino Paileteeye dimapoo egeesee takaso, "Yayo ogoo goo tokenee tooga, niyo yo wooloomalame ka sala?" diso. Esino odoo susuga oso to diya neligidi egeesee takaso, "Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige," demeleeso.

24 Eseme odoo susuga oso Pailet yayo goomoga goo ee telega poogoome, diba komonolone biligalame see ogoloso, yo howo keedoloso odoo susuga eyo howo woola o dee hapoolone* egeesee takaso, "Niyo odoo hagee wooloomaga, mo goonee, esino nibada goo," dee takaso.

25 Eseme odoo susuga oso egeesee takaso, "Yo wooloomaga eyo nei iyo ibada holaiso sabolo talaiso," diso.

26 Esiga Paileteeye Balabas neliga moso maga peegoo tamagooso. Eseme yayo o ha teli odoo mapoo takolone, Yesu we tiso wooloso homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige, dee takaso.

Ha teli odooso Yesu mane (Maka 15:16-20; Yon 19:2-3)

27 Eseme Pailet o ha teli odoo oso Yesu we tiso wooloso Loum gamaleeyo moso mapoo ido palaso. Eseme ha teli odoo susuga sibileso Yesu domo tobudume toboloso silodabaso.

28 Diba omapoo mooloogoodoloso, Yesu manolone o dugo tigamagoloso see wiligi odoo tebisa oso kali dugo bige sage ee yimapoo kadiso.

29 Osoloso we ti sidoloso o wiligi mapoo kadiloso, o dee deedee mapoo homo magooso. Osoloso Yesu mapoo manolone yimapoo gauwuloso egeesee takaso, "Yu odoo dia wiligi odoo taba, iyo nee hu dokodoo poudoso," dee takaga meleeso.

30 Osoloso yimapoo magawo pogolone, homo o dee

27:24: Deut 21:6-9 * **27:24:** ***Paileteeye o dee hapoo*** eyo bei ee, Yesu woolooma ee o goo tokenee nee dolone ka hapoo. **27:25:** Diye 5:28 **27:28:** Luka 23:11 **27:30:** Isa 50:6

mapoo magoo ee see peedee doloso o wiligi mapoo osee woomeleeso.
31 Egeesee soloso koodobuloso ha teli odoo oso dugo Yesuye ka ee tamagoloso see Yesu o dugo kadiso. Osoloso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ido diso.

Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga
(Maka 15:21-32; Luka 23:26-43; Yon 19:17-27)

32 Ha teli odoo oso Yesu idoloso Yelusalem mi maga peegoo gadulone, Kulene odoo Saimon tugodooso. Yo tugodoloso homo bulubo magoo Yesuye imado di ee see yayo ime diso.
33 Diba abaga dino Gologota mi mapoo peledabaso. Mi hu eyo bei ee wiligi ki mi.
34 Diba omapoo sibileso Yesu mapoo wain i sabolo habili bi gal deli sabolo wuluguloso teneeso. Esino Yesuye howo egee wulo pepooko pia naloso poogooso.
35 Osoloso ha teli odoo oso Yesu homo bulubo magoo mapoo yoguso enigaloso tuluguloso, Yesu o dugo pilame diayo yoso dasigeli hee dasigaso.
36 Diba Yesuwo dugo puloso omapoo dobolone yo gibadebeiso.
37 Osoloso edebeeyo Yesu wooloomalai goo eyo bei ee odoo susuga oso gooleedalame, odoo heeso Yesuwo wiligi oo poogoo dokodooga to egeesee hoguguloso kalamaso,

"Hagee Yesu, Yu odoo dia
wiligi odoo taba."

38 Osoloso mesiya bakadio sabolo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaso. Odoo hee Yesu o dee deedee dokolo tulugu, osoloso hee o dee dobusu dokolo tulugu diso.
39 Osoloso odoo aboso eli omaga dulone, Yesu ogoloso manolone dia wiligi wabisaso. Osoloso diayo yimaga to tokenee yimapoo takaga meleeso.
40 Egeeseelone diayo yimapoo egeesee takaso, "Nayo takolone, tei moso ee guobuguloso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu see dia ka tegelaigona, dee taka. Esiga no tei Godeeyo Owolo daga, no homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo meileso no nediliyo pidi," dee takaga meleeso.
41 Osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa dibolosee Yesu manolone egeesee takaso,
42 "Yayo odoo abono pidimo siliso. Esino yo epedee eyo nediliyo pidilei tebiledoo. Yo tei Keliso, Isalael odoo ibada wiligi odoo daga, yo homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo meilei tekepo. Egeeseega yayo mou ogoloso

27:34: Psa 69:21 **27:35:** Psa 22:18 **27:38:** Isa 53:12 **27:39:** Psa 22:7; 109:25 **27:40:** Mat 26:61; Yon 2:19 **27:43:** Psa 22:8

iyo yimapoo tei talaiso.
43 Yo Godee mapoo tei
teliso. Osoloso eyo takolone,
yo Godeeyo Owolo, dee
takomo siliso. Esiga iyo
epedee yimapoo bamo,
Godeeye goomogolone yo
pida beleso agalame."
44 Goo hedebe egeesi masi
moodoolone, mesiya baka-
dio onosee homo bulubo ma-
goo ma dokodoo yoguso eni-
galoso molone, Yesu mapoo
to tokenee takaso.

Yesuye ta
(Maka 15:33-41; Luka 23:44-49; Yon 19:28-30)

45 Osoko oo domo too-
boome, mi toowa egee
nolugo doloso melee osoko
howo bakadio hedebe di
poogooso.
46 Osoloso neliga melee ee
mauwe poogoome, Yesuye
to neligidi egeesee iso,
"Ilai, Ilai, lama sabakatani."
To hageeyo bei ee egeesi
moloso, "Mo Godee, mo
Godee, bei kasi maga nayo
a ka pagala?"
47 Eseme odoo koola
omapoo tebisa melee oso to
hagee duloso egeesee takaso,
"Niba dui. Yo Ilaya i," diso.
48 Osoloso odoo heeso
hoguo sibileso dugo toloso
wain i mei nali mapoo olugu
doloso homo sage su mapoo
tialogoloso Yesuye nalame o
maga mapoo heligiso.
49 Eseme odoo aboso
egeesee takaso, "Ougo!
Ilayaye sibileso yo toloso
miyomoo mouwa beleso
bamo," diso.
50 Eseme biame omapoo
Yesu to neligidi idagoloso
taso.
51 Eseme Yesuye ta biame
omapoo, tei moso tegei
ma kulodu dugo kodia oso
kisi melee ee, dokodooga
eyo tologomo abaga mouno
miyomoo sabuguso. Osoloso
mi halabulone yo toowa
gagabuguso.
52-53 Osoloso odoo bi
goodogamo diso. Eseme
Godee o odoo susuga wedia
ee hogaduloso see gie badeli
tooso. Osoloso odoo bi
poogoloso diso. Osoloso
Yesu ta maga hogaduloso
hamamee, Yelusalem mapoo
dileso dieso nediliyo diba
odoo abo mapoo eligiso.
54 Eseme ha teli odoo
gibadeli odoo sabolo, osoloso
odoo yibolo Yesu gibadebei
oso mibia simi sabolo,
osoloso goo abo omapoo
peledaba ogoloso diya ob-
ulone egeesee takaso, "Tei
takoo, odoo hagee Godeeyo
owolo doo," diso.
55 Eseme sobo abo Gelili
abaga Yesubolo sibadee oso
eli sage abaga Yesu homo
bulubo magoo ma dokodoo
molome balaga meleeso.
Sobo hagee biaso Gelili
abaga Yesubolo sibulone yo
pidiso.
56 Sobo hagee bia dima
kulodu Meli-Magadalin,
osoloso Yemes dio Yosep
dio dibada owee Meli, os-
oloso Sebediyo osobo sabolo
omapoo dobolone balaga
meleeso.

27:46: Psa 22:1 **27:48:** Psa 69:21 **27:51:** Exo 26:31-33; Hib 10:19-20 **27:55:** Luka 8:2-3

Yesu bi ma kulodu magoo
(Maka 15:42-47; Luka 23:50-56; Yon 19:38-42)

57 Habedee bi bei odoo hee Alimatiya mi maga simiso. O hu ee Yosep. Yinosee Yesuwo hamamee dili odoo hee yoso.
58 Esiga yayo dileso Pailet mapoo Yesuwo kou talame woosaso. Eseme Paileteeye o odoo mapoo takolone, Yesuwo kou ee Yosep mapoo tenee, dee takaso.
59-60 Eseme Yosepeeye Yesuwo kou toloso dugo dia heliyeso tiadoloso o bi dia yo ou poogoo ee ma kulodu magooso. Osoloso wulu ou mapoo yo toowa bidigamo dileso kisiloso diso.
61 Biame omapoo Meli-Magadalin dio osoloso Meli hee dio wulu koola omapoo dobolone balaga meleeso.

Yesuwo bi gidebei

62-63 Osoloso biame hee mapoo Yu odoowo hasali biame omapoo, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Pelisi odoo oso Paileteeye badebei mapoo dileso egeesee takaso, “Wiligi odoo, iba goo hagee gooleebuguso. Goo ee, gamenee takeli odoo Yesu hagoso gie badolone egeesee takeliso, ‘Yo bi ma kulodu biame bakadio poogoloso see biame hee mapoo hogabileiso,’ dee takeliso.
64 Esiga iba goomogo, nee odoo oso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu bi egee medee gidabalame. Bei, o hamamee dili odoo oso sibileso o kou heli toloso see wulo gamenee takolone, Yesu olo hogaduloso dina, dee takeeyaga. Egeeseega hamamee gamenee taka goo hagoso daga yayo gamenee taka goo ee dagadileiso.”
65 Eseme Paileteeye egeesee takaso, “Niba mo ha teli odoo abo gilimado dileso bi egee medee gidebee,” diso.
66 Eseme diba susuga dileso bi omapoo dobolone yo ou yoso kisi mapoo eli peeso, odoo heeso mada sibileso yo peegoo bidibugu beleso agalame. Osoloso gidebeli odoo mapoo takolone, medee gidebeeye, dee takaso.

28

Yesu ta maga hogadi
(Maka 16:1-10; Luka 24:1-12; Yon 20:1-10)

1 Yu odoowo hasali biame oso dileso koodobuloso biame hee mapoo gesikolodee Meli-Magadalin dio osoloso Meli hee dio Yesuwo bi agalame diso.
2 Diba bi mapoo diyadaga molome, haga booloogelega mibia toowa simiso. Eseme Lodee o momaiye oso Kei mi ma dokodooga sibileso yo peegoo bidi buguloso ee ma dokodoo biaso.
3 Yo dugo diya heliye kaloso, o su maga diya gadee magoloso badoboome egeiso.
4 Eseme bi gidebeli odoo oso diya obugulone kikiliga

27:58: Deut 21:22-23 **27:59-60:** Isa 53:9 **27:62-63:** Mat 12:40; 16:21; Maka 9:31; 10:33-34; Luka 9:22; 18:31-33; Yon 2:19-21

oso homodobuloso wulo wedia masi meleeso.

5 Esino momaiye oso sobo bakadio mapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. A gooleedooso, niba Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga ee esiamo silesibo.
6 Yo hamapoo koo moloso. Yo to eyo taka ee dodolone yo see hogado diso. Esiga niba sibileso o kouso melee mi mapoo ege.
7 Osoloso niba see saga dileso o hamamee dili odoo mapoo egeesee takee, ‘Yesu ta maga see hogado dina. Osoloso yo malalo dileso Gelili mapoo diba bamoloso. Diba omapoo dileso yo agalaiso,’ dee takee. Mo to ayo nimapoo taka ee na boobado bigi.”

8 Egeesee taka duloso sobo diba obulone see saga wedi dileso o hamamee dili odoo mapoo takalame diya goomoga sabolo diyadeeso.
9 Diba diya goomoga sabolo diyadaga molome, haga booloogelega Yesuye eli domopoo diba tugodoloso egeesee takaso, “Emegei,” diso. Eseme sobo bakadio hagoso yimapoo sibileso gauwuloso dobolone, o homo mapoo toloso o hu dokodoo poudooso.
10 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. Niba dileso mo hamamee dili odoo mapoo takee, diba Gelili mapoo dileso omapoo a agalaiso,” dee takaso.

Odoo bi gidebeli odoo ee moleeso howo gaga

11 Sobo bakadio hagoso Yesu o hamamee dili odoo mapoo takalame osee diyadaga molome, odoo bi gidebeli odoo aboso dileso tei moso wiligi odoo tebisa mapoo goo susuga odoo bi omapoo peledaba ee takaso.
12 Egeesee taka duloso tei moso wiligi odoo tebisa oso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa sabolo to mouso. Esiga diba dieso to magoo ee dodolone, molee toowa odoo bi gidebeli odoo mapoo tenelone egeesee takaso,
13 “Niyo odoo susuga mapoo egeesee takee, ‘Niba gesi tiesamolome, Yesu o hamamee dili odoo oso mada sibileso Yesuwo kou todina,’ dee takee.
14 Osoloso gamalee odoo Paileteeye goo hagee duloso kamanaga, iyo yo hemisilame, nibada goo medee moodoolaiso,” dee takaso.
15 Eseme odoo bi gidebeli odoo oso molee toloso, goo diayo moodeeye dee taka goo ee moodooso. Goo egeesi maga gamenee taka goo hagee Yu odooso dima kulodu osee takomo silesiboso.

Yesuye o hamamee dili odoo diye di

(Maka 16:14-18; Luka 24:36-49; Yon 20:19-23; Diye 1:6-8)

28:6: Mat 12:40; 16:21 **28:7:** Mat 26:32; Maka 14:28 **28:10:** Mat 26:32 **28:16:** Mat 26:32

16 Yesu o hamamee dili
odoo 11 oso Gelili mapoo
dileso Yesuye taka to ee
dodolone mubi hee mapoo
palaso.
17 Diba omapoo peleso
Yesu ogoloso yimapoo
goomoga poudooso. Esino
dima kulodu odoo aboso yo
tei Yesudoo doloso tei tele.
18 Eseme Yesuye dima hegi
sibileso egeesee takaso, “Kei
mi sabolo osoloso mipoo
hamapoo goo susuga ee
balai kitulugu amapoo olo
teneeso.
19 Esiga niba mipoo
susuga omapoo debeli odoo
susuga mapoo dileso, di-
ayo amapoo tei toloso mo
hamamee dili odoo dalame,
Godeeyo to tekepo takomo
di. Egeeseelone diba Mayo
hu maga, osoloso Owolo mo
hu maga, osoloso Dio Tei eyo
hu maga diba howo olugi.
20 Osoloso ayo kokodo taka
to susuga niyo dodomo sile-
sibilame nimapoo tenee ee
see dimapoo eligi, diayo to
egee dodolone ka dabalame.
Esiga niba goo hagee medee
gooleede, epedee hamaga bei
mooloogoloso mi hoo poo-
goo mapoo duga, ayo bi-
ame susuga nibolo hodobo
badalaiso.”

28:18: Yon 13:3; Epe 1:20-22 **28:19:** Maka 16:15-16; Diye 1:8

Maka
To tekepo Makaye hogugu

Maka booka goo eyo bei

Maka yo Yesuwo hamamee dili odoonee. Esino iba gooleedele, Yesuye goo moodoomo sileeme ee agalame, yinosee Yesubolo hodobo sileeso. Yayo Polo dio Banabas dio pidimo siloso, see hamamee Pita pidilone badebeiso. Makaye to hagee Yu odoonee mapoo hoguguloso teneeso, diayo Yesu mapoo tei talame. Yayo to hagee ma kulodu goo toowa hagoso. Goo ee, Yesuye kitulugu oso Saitenso kitulugu ee dagadiso. Bei, Yesuye mipoo hamapoo silone, odoo paigiga tekepo moodoomo silone, goo toowa opusomo di moodoomo sileeso. Osoloso bo holo onosee odoo ma kuloduga peegoo hasiso bugu domo sileeso.

Odoo howo oluguli, Yoneeye to tekepo taka goo

(Mat 3:1-12; Luka 3:1-18; Yon 1:19-28)

1 To tekepo bei mooloogoo hagoso, Godeeyo owolo Yesu Kelisowo goo.

2 Daga hoogoo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye o booka mapoo Godeeye Yesu mapoo to taka egeesee hoguguso:

"Ayo mo to tosili odoo malalo diye dalaiso.
Osoloso yayo dileso nee eli moodoolame.
3 Miwe poogoo mi omaga edebeeyo egeesee idagoo,
'Lodee yayo sibilei eli moodee.
Osoloso medee hoodo magee.' "

4 Yonee odoo howo oluguli miwe poogoo mi mapoo peledoboloso, yayo odoo howo ogusulone to tekepo takolone egeesee takaso, "Nibada goo tokenee mapoo miligi pialoso howo ogusige. Eseega Godeeye nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso," dee takemeleeso. 5 Yudiya mi mapoo debeli mosobia sabolo, osoloso Yelusalem mi toowa mapoo debeli odoo susuga oso Yoneeye to taka ee dulame sibadeeso. Diba Yoneeye taka to ee duloso dibada goo tokenee yilige bugume, Yoneeye diba Yoden howo mapoo howo oluguso.

6 Yonee yo kemol be too oso dugo dusa kaloso silone, gala koloso bagi mapoo gudu masi kaloso siliso. Osoloso nei yayo nali ee tapala toowa sabolo koo sabolo nali.

7 Yayo odoo susuga mapoo egeesee takeliso, "Odoo hee ama hamamee sibileiso. Yayo kitulugu oso ayo kitulugu ee dagadi. A tekeponee, o homo bei mapoo gauwuloso o homo bi ee pidigilei.

1:2: Mal 3:1 **1:3:** Isa 40:3 **1:4:** Diye 13:24; 19:4 **1:6:** 2Ki 1:8; Mat 11:8 **1:7:** Diye 13:25

8 Ayo niba howodeeso oluguso. Esino hamamee yayo Dio Tei nima kulodu tenelaiso."

Yesu howo olugu sabolo kuku sabolo
(Mat 3:13—4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

9 Haga booloogelega Yesu Gelili mi toowa ma kulodu mi pepooko Nasalet omaga sibume, Yoneeye yo Yoden howomoo howo oluguso.

10 Yesu howomooga gasibileso egeino, Kei mi osulu yamagoloso Dio Tei oso molo masi pusibileso yimapoo pubalegeme egeiso.

11 Osoloso Kei mi ma dokodooga to egeesee taka, "No ayo gooma mo holo noso, a namapoo diya goomogo," dee takaso.

12 Osoloso biame omapoo Dio Teiso Yesu miwe poogoo mi omapoo diye diso.

13 Yesu biame 40 omapoo gala seebee sabolo badoboome, Saitenso kuku demeleeso. Esino Godeeyo momaiye sibileso yo pidiso.

Yesuye di kebigeli odoo bakadio bakadio di gilimadoo goo
(Mat 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

14 Yu odoo dia wiligi odoo taba Helodeeye, Yonee neliga moso ma kulodu husuloso hamamee, Yesu yo Gelili mi toowa mapoo dileso, to tekepo Godee maga simi takomo siliso.

15 Yayo egeesee takaso, "Biame tekepo olo simiso, osoloso Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei koola toobooso. Esiga niba goo tokenee maga miligi pialoso, to tekepo mapoo tei te."

16 Biame heeso, Yesu Gelili abei palaga maga dimeleeno, di kebigeli odoo bakadio Saimon dio omolo Endulu dio peiso di giligamolome yayo egeiso.

17 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba ama hamamee sibadee, ayo niba odoo gilimeli eligileiya."

18 Eseme diba Yesuwo to duloso, dia pei omapoo saga poogoloso, see Yesubolo hodobo diyadeeso.

19 Osoloso yo pepooko hoogoo dileso, di kebigeli odoo abo Sebediyo owolo bakadio, Yemes dio omolo Yonee dio du ma kulodu dobolone pei moodoomolome egeiso.

20 Osoloso Yesu diba ogoloso, yayo diba gilimadooso. Eseme diayo dulone o tou telagali odoo sabolo ama Sebedi sabolo du ma kulodu gilimane poogoloso, Yesubolo hodobo diyadeeso.

Odoo bo holo pala
(Luka 4:31-37)

21 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Kapeniyum mi mapoo simiso. Osoloso Yu odoowo hasali biame hee mapoo, Yesu howo gisili moso omapoo peleso,

1:11: Psa 2:7; Isa 42:1; Mat 12:18; Maka 9:7 **1:13:** Psa 91:11-13 **1:14:** Maka 6:17 **1:15:** Mat 3:2 **1:22:** Mat 7:28-29

Godeeyo to eligilame bei mooloogooso.
22 Odoo susuga yayo eligi du oso diya howoogadooso. Bei, yayo eligi ma kulodu tei eligili odoo oso eligi egeesi masi koo eligime. Esino yayo odoo diya kitulugu oso eligi masi eligiso.
23 Epedee omapoo, howo gisili moso ma kulodu odoo bo holo pala hee omapoo badebeiso. Yayo to neligidi Yesu mapoo egeesee takaso,
24 "Yesu Nasalet odoo, nayo imapoo ogoo goo moodoolame ka simiyo? Nayo hamapoo iba tokenee palame ka simiyo? A gooleedooso, no Godeeyo tei odoo."
25 Yesuye bo holo mapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, "No to koodobuloso, odoo ma kuloduga peegoo di," diso.
26 Eseme bo holo oso odoo ma kulodu badolone neligidi kikiligameleso gwa sabolo peegoo gadiso.
27 Eseme odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadooso, osoloso diesono nei woosa nei woosa diso, "Goo hagee ogoo goowo? Eligili goo hagee dia, osoloso yayo kitulugu sabolo eligi. Bei, edebeeyo bo holo mapoo to takooga, peegoo koo gadili. Esino Yesuye bo holo mapoo to takooga, diba o to mapoo mesiloso peegoo gadiliso."
28 Eseme Gelili mi toowa mapoo odoo susuga goo ee saga takomo diyadeeso.

Yesuye odoo paigiga tekepo moodoo
(Mat 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Howo gisili moso poogoo dileso, Yesu Yonee sabolo Yemes sabolo, Saimon dio Endulu dio dibada moso mapoo diso.
30 Saimonowo nalobo paiye kolo dei moodoome debi mapoo tiameleeso. Diayo Yesu mapoo sobo paiye eyo goo takaso.
31 Osoloso Yesuye sobo paiye mapoo dileso, o dee mapoo toloso, "Tebee," diso. Eseme paiye kolo dei saga yimaga koodo diso. Eseme yayo dimapoo nei teneeso.
32 Habe osoko todobume odoo abo oso odoo paigiga sabolo bo holo paladee odoo sabolo Yesu mapoo iyado sibadeeso.
33 Osoloso Kapeniyum mi toowa mapoo debeli odoo susuga oso Yesuye odoo paigiga moodoo ee agalame, osulu miyopoo mooloogoodooso.
34 Eseme Yesuye odoo paigiga opusomo opusomo di yayo takeme tekepo poloso weido diso. Osoloso bo holo odoo ma kulodu debei peegoo hasisilone dimapoo egeesee takaso, "Mo goo na takee," diso. Bei, bo holo susuga oso Yesu yo Godeeyo owolo doloso diba gooleedooso.

1:24: Maka 5:7 **1:26:** Maka 9:26 **1:28:** Mat 4:24 **1:34:** Maka 3:10-12

Yesuye Gelili mi toowa mapoo to takomo di goo
(Luka 4:42-44)

35 Gesikolodee mi hadobilega, Yesu tia maga hogabuloso moso poogoo dileso, obusomo odoo koola mauwe mi mapoo Godee mapoo takalame diso.
36 Hamamee Saimonbolo debei odoo abo sabolo Yesu esiamo silesibiso.
37 Diayo yo ogoloso yimapoo takaso, "Odoo susuga oso no esia moloso," diso.
38 Yesuye nei egeesee takaso, "Iba mi abo mapoo dimo, omapoo dileso Godeeyo to takalame. Bei, a goo egee talame ka simi."
39 Osoloso yo Gelili mi toowa ma kulodu mi pepooko susuga mapoo dileso, Yu odoowo howo gisili moso susuga ma kulodu Godeeyo to takomo sileeso. Osoloso bo holo odoo ma kulodu paladee peegoo hasiso bugu demeleeso.

Yesuye odoo agagisa bia tekepo moodoo
(Mat 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Odoo agagisa bia Yesu mapoo sibileso ebiso miyomoo tugusaloso egeesee howaso, "Nayo a tekepo moodoolai goomogoga, a tekepo moodee."
41 Yesuye yo diya sooloo dolone o kolo mapoo sigolone yimapoo egeesee takaso, "Ayo no tekepo palai, a goomogo. Esiga no tekepo pe."
42 Eseme epedee omapoo o kolo mapoo agagisa bia mauwe poogooso.
43 Yesuye yo diye dolone to kitulugu sabolo egeesee takaso,
44 "Nayo dileso no ayo tekepo pa goo ee odoo abo mapoo na takee. Esino, nee su tekepo pa goo ee, Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo mapoo dileso eligi. Osoloso nee su tekepo pa omaga emegei di bi tenee, Moseseeye tei magoo goo ee dodolone, odoo susuga oso ogoloso tekepo pa ee gooleedalame."
45 Esino yo Yesuwo to mapoo tei telega poogoloso, odoo susuga mapoo o agagisa bia tekepo moodoo goo ee oposususo. Bei egeesi maga Yesuye mi kamapoo disomo, odoo susuga oso Yesu agalame diya mooloogoodoo diso. Eseme Yesu mi abo mapoo odoo howo woola sile. Esino yo mi odoo mauwe mapoo bado neme, edebeeyo mi opusomo opusomo di maga yayo badebei mi mapoo yo agalame sibadee demeleeso.

2

Odoo su kakawa poogoo moodoo
(Mat 9:1-8; Luka 5:17-26)

1 Biame abo poogoloso hamamee, Yesu see Kapeniyum mi mapoo wedi sibume, edebeeyo Yesuye

1:35: Mat 14:23; Maka 6:46 **1:39:** Mat 4:23; 9:35 **1:44:** Lev 14:1-32

simi ogoloso, mi omapoo saga takomo diso.

2 Osoloso odoo susuga sibileso, o moso kulodu sabolo peegoo sabolo omapoo diya mooloo-goodoome, Yesuye dimapoo Godeeyo to eligi meleeso.

3 Eseme mi omapoo odoo su kakawa poogoo badebei ee, odoo bakadio bakadio di oso kida mapoo tiediloso imado sibadeeso.

4 Osoloso diayo yo Yesuye badebei omapoo todilame goomogaso. Esino odoo beiga Yesu mapoo dilei eli egele. Eseme diayo odoo su kakawa poogoo kida sabolo moso omu ma dokodoo imado palaso. Osoloso Yesuye to kemelee domo omaga seme ou tologo poogoloso tiso kida mapoo bagagoloso kida sabolo moso kulodu toosooso. 5 Diayo odoo su kakawa poogoo moso omu maga toosooloso goolee, odoo egee yayo moodoolai teiba doloso, Yesuye dia tei too ogoloso, odoo su kakawa poogoo mapoo takaso, “Mo odoo, nee goo tokenee ee olo hapoloso boobado buguso.”

6 Eseme tei eligili odoo omapoo dobolone dieso nediliyo egeesee gooleemeleeso,

7 “Odoo hagoso kaseme egeesee ka takayo? Yayo Godee dagadilame see, esino goo tokenee hapeli hedebe Godeeso.”

8 Yesu o dio oso di-ayo dibada sooloo ma kulodu goolee melee goo ee gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Niyo kasi maga nibada sooloo ma kulodu egeesee ka goolee malala?

9 Niba odoo su kakawa poogoo hagee ege. Yimapoo goo kasee takalai oso sebe ka mololo? Ayo odoo su kakawa poogoo mapoo ‘Nee tokenee ayo olo boobado buguso,’ dee takooga, o tokenee boobado bugu ee niyo gooleedalaime. Esino ayo yimapoo takoo ‘No toboloso nee kida toloso di,’ daga, yo toboloso duga, odoo tekepo peli kitulugu amapoo molo doloso niyo gooleedalaiso.

10 Esino Odoo Holo amapoo kitulugu olo teneeso, mipoo hamapoo goo tokenee hapoloso boobado bigilei goo ee niyo ogoloso gooleedalame, ayo nimapoo eligileiso.” Osoloso yayo odoo su kakawa poogoo mapoo egeesee takaso,

11 “No hogabuloso nee kida toloso mosopoo di,” diso.

12 Diayo balaga molome, odoo su kakawa poogoo hogabuloso, o kida toloso saga diso. Diayo odoo su kakawa poogoo oso toboloso di ogoloso diya howoogadooso. Osoloso Godee mapoo goomoga poudooso. Osoloso diayo egeesee takaso, “Iba daga goo hageesee koo egeli.”

Yesuye Libai idoo goo (Mat 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yesu Gelili abei palaga
maga see wedi dimeleeno,
odoo susuga sibileso
yimapoo mooloogoodoome,
yayo Godeeyo to dimapoo
eligi meleeso.
14 Yesu abei palaga dulone
egeino, odoo Alpiyes eyo
owolo Libai tekisi molee
misigeli moso kulodu bado-
boome egeiso. Osoloso
Yesuye yimapoo takaso,
“Ama hamamee sibe.” Es-
eme Libaiye toboloso Yesuye
di hamamee diso.
15 Habe Yesu Libaiyo
mosopoo badebeino, tekisi
molee misigeli odoo bei
sabolo, goo tokenee teli odoo
abo sabolo, osoloso Yesuwo
hamamee dili odoo sabolo,
Yesubolo nei nameleeso.
Odoo bei hageesee oso
yimapoo hamamee dili odoo.
16 Esino Yesu tekisi molee
misigeli odoo sabolo, osoloso
goo tokenee teli odoo sabolo
nei namolome, tei eligili
Pelisi odoo oso ogoloso, o
hamamee dili odoo mapoo
egeesee woosaso, “Bei kasi
maga Yesuye tekisi molee
misigeli odoo sabolo goo
tokenee teli odoo sabolo nei
nolone ka badabala?”
17 Eseme Yesuye to hagee
duloso nei dimapoo egeesee
takaso, “Odoo paile poogoo
ee melesenee neli odoo
mapoo koo diya. Esino
odoo paiye melesenee neli
odoo mapoo ka diya. Ayo
simi hagee, Godeeyo howo
tekepo teli odoo doloso gweli
odoo ee gilimalame ka sibile.
Esino tokenee teli odoo
doloso gooleedoo odoo ee
gilimadoloso Godee mapoo
sibilame ka simi.”

Nei tei doloso dabalai goo
(Mat 9:14-17; Luka 5:33-
39)

18 Biame aboso Yonee
odoo howo oluguli o
hamamee dili odoo sabolo,
osoloso Pelisi odoo oso
Godee mapoo takolone
dobolone, nei tei doloso
debeliso. Biame hedebeso
odoo aboso sibileso Yesu
mapoo egeesee woosaso,
“Yoneeyo hamamee dili
odoo sabolo, osoloso Pelisi
odoowo hamamee dili odoo
oso, nei tei doloso debeliso.
Bei kasi maga nee hamamee
dili odoo ee nei tei delega ka
dabala?” diso.
19 Eseme Yesuye dimapoo
wudu takolone nei egeesee
takaso, “Sobo hulei odoo oso
sobo hulame nei mopoodoo
doloso o odoo gilimileiso.
Egeeseega o odoo susuga
sibileso gooholone nei tei
doloso dabalaisomo? Haye.
Diba goomoga sabolo sobo
huli odoo sabolo hodobo
dobolone nei nolone hodobo
dabalaiso.
20 Esino biame heeso sobo
huli odoo ee dimaga peegoo
ido duga, diba nei tei doloso
dabalaiso,” diso.
21 Yesuye wudu takolone
see egeesee takaso, “Ede-
beeyo dugo nape mapoo
dugo dia koodoloso omapoo
opodoloso koo dusiya.
Bei, dugo egee hapoloso
magooga, dugo dia oso
gawoolone sesegawe oso,

2:16: Mat 11:19

dugo nape ee tologodoloso ou toowa moodoolaiso.
22 Osoloso see edebeeyo wain i dia katolo gout be koloso moodoo nape mapoo koo salama seeya. Bei, wain i dia oso kitulugu oso katolo be gout koloso moodoo nape ee gabuguga, wain i ee hodalaiso. Osoloso katolo gout be koloso moodoo ee tokenee palaiso. Esiga wain i dia ee medee katolo gout be koloso moodoo dia mapoo salama salai tekepo," dee takaso.

Yu odoowo hasali biame goo

(Mat 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Yu odoowo hasali biame heeso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo witi wo ko segei ee ma kuloduga diyadaga meleeso. Osoloso Yesu o hamamee dili odoo oso witi wo ko gooloogaloso nalagamo diyadeeso.
24 Eseme Pelisi odoo oso ogoloso Yesu mapoo egeesee woosaso, "No ege, bei kasi maga nee hamamee dili odoo oso iyo hasali biame mapoo witi wo ko ka gooloogayo? Diayo ibada tei gababuoso," diso.
25 Yesuye nei egeesee takaso, "Wiligi odoo taba Deibidiye o odoo sabolo houdume, Deibidiye goo moodoo ee Godeeyo toso booka mapoo hogugu, niyo hesigeleyo?
26 Abayata yayo Godeeyo tei moso wiligi odoo toboloso badebei omapoo, Deibidiye Godeeyo tei moso ma kulodu gadileso tei wo toloso o odoo sabolo neso. Esino tei wo hagee ibada tei ee dodolone, Godee ogo odoo ogo doloso domo debeli odoo hedebe oso nali. Esino Deibidiye o odoo sabolo wo ne oso tei magoo ee gababiaso.
27 Godeeye edebeeyo hasali biame ee pidilame ka moodele. Godeeye odoo pidilame hasali biame ka moodoo.
28 Esiga niyo hasali biame egee Odoo Holo ayo wiligi doloso ka badoso," diso.

3

Yesuye odoo dee hodio seeseegedoo poogoo tekepo moodoo

(Mat 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Yesu see Yu odoowo howo gisili moso ma kulodu gapeleso egeino, odoo dee hodio seeseegedoo poogoo badoboome egeiso.
2 Pelisi odoo aboso Yesu tokenee odoo dalame, Yesuwo goo ee medee balagamo silesibiso. Egeeseelone Yesuye dia hasali biame mapoo odoo dee hodio seeseegedoo poogoo tekepo moodabeleso bologolone debeiso.
3 Eseme Yesuye odoo dee hodio seeseegedoo poogoo mapoo egeesee takaso, "No bia omaga tebee, odoo susuga oso agalame."
4 Osoloso Yesuye Pelisi odoo mapoo egeesee woosaso, "Ibada tei goo oso ibada hasali biame mapoo ogoo goo takoosomo? Biame

2:24: Deut 23:25 **2:25:** 1Sam 21:1-6 **2:26:** Lev 24:5-9 **2:27:** Deut 5:14
3:4: Luka 14:3

omapoo goo tekepo talai ee tekepowo? O, goo tokenee talai ee tekepowo? Osoloso tei goo oso imapoo ibada hasali biame omapoo odoo gie badeli pidilei goo ee takoosomo? O, odoo gie badeli wooloomalai goo ee takoosomo?" diso. Esino Pelisi odoo oso Yesu mapoo to nei takele.

5 Dibada sooloo ma kulodu mesili goo mauwe poogoloso debeli ogoloso, Yesuye sooloo deleme kamana sabolo dimapoo egeino, odoo dee hodio seeseegedoo poogoo ogoloso yimapoo egeesee takaso, "Nee dee seeseegedoo poogoo egee see hoodode." Eseme odoo egee o dee hoododeme, dee egee tekepo paso.

6 Eseme Pelisi odoo oso Yu odoowo howo gisili moso maga peegoo dileso, Helodeeyo mooloogoodoo odoo tugodoloso, diayo Yesu toloso wooloomalame diesono to mouso.

Odoo susuga oso Yesuye di hamamee di

7-8 Yesuye o hamamee dili odoo sabolo Gelili abei mapoo dime, odoo mooloogoodoo toowa oso Yesuye di hamamee diyadeeso. Odoo susuga oso goo Yesuye moodoo duloso yimapoo sibadeeso. Odoo susuga hagee mi opusomo opusomo di mi hamaga sibadee: Gelili mi toowa, Yudiya mi toowa, Yelusalem mosobia, Idumiya mi toowa, Yoden howo hodio hoogoo debeli Taya mi toowa sabolo Saidon mi toowa omaga sibadeeso.

9-10 Eseme Yesuye odoo paigiga abo tekepo moodoome weido diso, osoloso odoo paigiga abo oso yimapoo sigilame hegi pupugamo sibume, yayo o hamamee dili odoo mapoo takaso, "Niba du hee tosibe, bei abei palaga omapoo odoo diya mooloogoo deeyaga," diso.

11 Odoo bo holo paladee oso Yesu ogoga, diayo o homo beiyopoo gauwuloso goolone egeesee takeliso, "No Godeeyo owoloso," diso.

12 Eseme Yesuye odoo bo holo paladee omapoo to kitulugu sabolo egeesee takeliso, "Nayo odoo abo mapoo a Godeeyo owolo dee na takee," dee takeliso.

Yesuye odoo 12 gilimadoo
(Mat 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Yesu mubi ma dokodoo peleso yayo goomoga odoo hesigaloso yayo gilimademe, diba yimapoo sibadeeso.

14 Yesuye odoo 12 hesigaloso dimapoo egeesee takaso, "Niba abolo sile sibileiso, osoloso ayo niba diye dalaiso, Godeeyo to takomo sile sibilame.

15 Osoloso, ayo nimapoo kitulugu tenelaiso, odoo bo holo pala peegoo hasisilame."

16 Yesuye gilimadoo odoo 12 dia hu hagoso: Saimon

3:6: Mat 22:15-16 **3:9-10:** Mat 14:36 **3:11:** Luka 4:41 **3:12:** Maka 1:34 **3:16:** Yon 1:42

(odoo hagee Yesuye o hu hee Pita hediso);
17 osoloso Sebediyo owolo bakadio Yemes dio omolo Yonee dio (Yesuye hu hee hedi Bowaneges. Hu eyo bei ee to kei wei masi weli);
18 osoloso Endulu, Pilipi, Batolome, Matiyu, Tomas, Alpiyeseeyo owolo Yemes, Tadiyes, Loum gamalee mapoo ha teli odoo Saimon-Selot,
19 osoloso Yudas-Iskaliyot (yayo hamamee Yesu ha teli odoo dimapoo tiasooso).

Yesu dio Belsebul dio (Mat 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

20 Eseme Yesu o odoowo moso mapoo wedi dileso badoboome, odoo susuga oso see diya mooloogoodooso. Eseme Yesu sabolo o hamamee dili odoo sabolo diayo nei nalai biame egele.
21 Eseme o soosooso goo egee duloso, yo halaboomo sila pele dolone, yo dibada mosopoo ido dilame sibadeeso.
22 Esino tei eligili odoo Yelusalem maga sibadee oso egeesee takaso, “Yesu yo bo dia wiligi odoo taba Belsebul (Saiten o hu hee) o kulodu badoso. Esiga yayo bo wiligi taba oso kitulugu maga bo holo peegoo hasiso bugulone ka silo.”
23 Eseme Yesuye tei eligili odoo gilimadoloso wudu takolone egeesee takaso, “Saiten odoo ma kulodu badebei dieso nediliyo peegoo kasee hasiso bigileiyo? Eli mauwe.
24 Mi toowa mapoo debeli odoo oso abo puloso dieso nediliyo ha toga mi toowa egee malaime, tokenee palaiso.
25 Osoloso soosoo heeso abo puloso dieso nediliyo ha toga soosoo egee dabalaime, tokenee palaiso.
26 Osoloso Saiten eyo nediliyo o odoo sabolo ha toga, yayo kitulugu sagelaime, omapoo mauwe pagalaiso.
27 Esiga odoo heeso kitulugu odoo eyo mosopoo bi heli talame gooleega, yo daga kitulugu odoo tiso tiamagalaiso. Osoloso hamamee o moso kulodu peleso, o bi heli talaiso.
28 Esiga ayo nimapoo taka, goo tokenee susuga edebeeyo teli sabolo, osoloso to tokenee Godee mapoo takeli ee Godeeye hapoloso boobado bigileiso.
29 Esino odoo agayo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, o goo tokenee egee hapalaime, o goo tokenee moloso kookaiyo osee malaiso.”
30 Yayo goo hagee dimapoo takaso, bei diayo yo bo holo paladee dee takeme.

Yesuwo owee sabolo omolo dio sabolo (Mat 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Yesuwo owee sabolo omolo dio Yesuye eligimelee

3:17: Luka 9:54 **3:22:** Mat 9:34; 10:25 **3:31:** Maka 6:3; Yon 2:12; Diye 1:14

moso mapoo peledabaso. Diba Yesubolo to kalame peegoo tebisa molome, odoo heeso Yesu takalame moso kulodu gadiso.

32 Eseme odoo susuga Yesubolo debei odoo diayo ogoloso Yesu mapoo egeesee takaso, “Noowee sabolo no molo dio oso peegoo no esia molo.”

33 Yesuye dimapoo eligilame to nei woosaso, “Mo wee sabolo molo dio odoo ogumo?”

34 Osoloso see Yesuye odoo buluma omapoo ogogolone egeesee takaso, “Hamapoo ege, hagee mo wee sabolo molo dio oso.

35 Odoo agayo Godeeye goomoga goo tomo siloga, diba tei molo dio osoloso mo wee dio oso.”

4

Witi ko segeli odoo eyo goo maga wudu taka
(Mat 13:1-9; Luka 8:4-8)

1 Yesuye Gelili abei palaga odoo susuga mapoo see tobu eligimeleeso. Esino odoo susuga yimapoo mooloogoodeme, yo du ma kulodu meledoboloso buloso pepooko hoogoo dileso omaga to takaso.

2 Yesuye wudu taka susuga dimapoo eligiliso. Yayo eligilone dimapoo takaso,

3 “Niba dui. Odoo hee ko segelame diso.

4 Yo omapoo ko kukobugumo sileeno, ko abo eli domopoo misigedibaso. Eseme só aboso sibileso neso.

5 Osoloso ko abo yugogisi mi mapoo misigedibaso. Eseme mi sebega saga palaso.

6 Esino osoko pa oso dei moodoome siligaloso wediaso. Bei, too mi ma kulomoo gameilega.

7 Osoloso ko abo we ti bei kookoone poogoo omapoo misigedibaso. Eseme we ti ko sabolo palaso. Esino we tiso ko eyo bou tiademe dadailoso ko pele poogooso.

8 Osoloso ko abo mi medee tekepo mapoo misigediba oso medee tekepo kauwa palaso. Osoloso ko paso, su aboso ko 30 egeesi paso, osoloso abo ko 60 egeesi paso, osoloso abo ko 100 egeesi paso.”

9 Yesuye egeesee takaso, “Niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui.”

Yesuye wudu taka goo eyo bei
(Mat 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Hamamee Yesu obusomo badebeino, o hamamee dili 12 odoo sabolo, osoloso odoo abo yimapoo mooloogoo doloso debei odoo oso yimapoo, yayo wudu taka goo eyo bei woosaso.

11 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee daga mada meleeso. Esino nimapoo woola yilige bigileiso. Esino

4:1: Maka 3:7-9; Luka 5:1-3 **4:2:** Mat 13:34; Maka 4:33-34

peegoo debeli odoo mapoo ayo wudu takeliso.
12 Esiga Aisayaye taka hagee peegoo debeli odoo maga taka,
'Diayo medee hodu dileso agalaiso.
Esino goo eyo bei diayo ogoloso gooleedalaime.
Osoloso diba medee hodu dileso to taka duleiso.
Esino goo eyo bei diayo medee gooleedalaime.
Diayo gooleedoo diepi, dibada goo tokenee maga miligi pialoso,
Godeeye goo tokenee hapoloso boobado bigiliyo,' diso."

Yesuye ko segei eyo bei taka (Mat 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Yesuye o hamamee dili sabolo odoo abo dimapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga niba wudu taka hagee medee kibiya gooleedelega ka pagala? Wudu taka hageeyo bei niyo medee kibiya gooleedelega poo-googa, wudu taka abo nimapoo ayo takooga, niyo kasee gooleedalaisomo?
14 Ko edebeeyo kukobigili ee Godeeyo to oso, osoloso yayo to egee odoo mapoo takeliso.
15 Esiga odoo abo ko oso eli domopoo misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to duliso. Esino Saitenso saga sibileso Godeeyo to dibada sooloo ma kulodu melee yayo peedee deliso.
16 Osoloso odoo abo ko yugogisi mi mapoo misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to taka duloso goomoga sabolo saga teliso.
17 Esino Godeeyo to oso dia sooloo ma kulodu too medee koo meili. Esiga diayo Godeeyo to duloso biame deiyepo mapoo tei teliso. Esino diayo Godeeyo to mapoo tei too goo maga hegi goo sabolo osoloso dala goo oso dimapoo siboga, diayo Godeeyo to mapoo tei too goo ee saga pegeliso.
18 Osoloso odoo abo ko oso dagi we ti kauwe kadee mapoo misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to duloso tei teliso.
19 Esino mipoo hageeyo gie badeli goolee sabolo, osoloso bi bei doloso badalai goolee sabolo, osoloso tokenee goo goolee sabolo oso dibada tei too tokenee peliso. Egeesi maga diayo tei too goo oso homokoko masi koo peli.
20 Osoloso odoo abo ko mi tekepo mapoo misigediba egeesi masi doso. Diayo Godeeyo to duloso tei teliso. Osoloso diba Godeeyo to duloso dibada sooloo ma kulodu Godeeyo to oso homokoko masi peliso. Esiga odoo aboso homokoko masi 30 egeesi peliso, osoloso aboso homokoko 60 egeesi peliso, osoloso aboso homokoko 100 egeesi peliso."

Keme maga wudu taka

4:12: Isa 6:9-10; Diye 28:26-27 **4:19:** Mat 19:23-24

goo

(Luka 8:16-18)

21 Osoloso Yesuye dimapoo wudu takolone woosaso, “Odoo heeso keme pouloso gadeebugu ee gooloo-goolame, tolo ma hemidu o, debi ma hemidu mada magelisomo? Haye, yo keme pouloso dokodoo woola mageliso.

22 Goo susuga epedee hamapoo mada egee molo, see hamamee gooleedalame gadeebugu mapoo woola peledabalaiso.

23 Niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui.”

24 Osoloso Yesuye dimapoo egeesee takaso, “To niyo du medee goolee. Niba to hagee medee kibiya gooleedoga, goo abo niyo medee gooleedalaiso.

25 Esiga to taka duli odoo mapoo Godeeye goo goolee tekepo bei tenelaiso. Esino edebeeyo mo to dulega poogooga, Godeeye yimapoo goo goolee tekepo pepooko egee molo see eyo peedee dalaiso.”

Yesuye witi ko oso pala omaga wudu taka

(Mat 13:31-34; Luka 13:18-19)

26 Yesuye see wudu takolone egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoo heeso witi ko o homolee mapoo segeiso.

27 Osoloso yo biame susuga, gesi susuga tialo hogabuo tialo hogabuo dolone witi ko oso pala, yo gooleedele.

28 Witi ko segei eyo mi naga obusomo peliso. Osoloso kauwulone daga bou gasibiliso, osoloso du teliso, osoloso hamameedee ko peliso.

29 Witi ko segei poloso telegeega, segeli odoo oso dileso gwaliso.”

Ko pepooko masted deli maga wudu taka

30 Yesuye egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee kaseeyo? Ayo ogoo goo maga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimapoo ka eligileiyo?

31 Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoo heeso ko pepooko masted deli todileso o homolee mapoo segeiso.

32 Esino ko abo ma kulodu ko masted deli hagee diya pepooko. Esino ko pepooko oso bou pisaloso kauwuga, homolee ee ma kulodu homo su oso toowa malaiso. Osoloso sóso omapoo sibileso o dee mapoo ou tegelaiso.”

33 Yesuye odoo mapoo wudu takolone, Godeeyo to takomo siliso. Eseme wudu taka oso dibada goo goolee sabolo teibaso.

34 Yayo odoo susuga mapoo hedebe wudu takemeliso. Esino Yesu o hamamee dili odoo sabolo diesono

4:21: Mat 5:15; Luka 11:33 **4:22:** Mat 10:26; Luka 12:2 **4:24:** Mat 7:2 **4:25:** Mat 13:12; 25:29; Luka 19:26 **4:29:** Joel 3:13; Yili 14:15

dobolone, yayo wudu taka eyo bei ee dimapoo takeliso.

Yesuye i sabolo howo ki sabolo hamaga taka
(Mat 8:23-27; Luka 8:22-25)

35 Biame hedebe omapoo osoko olo moume, Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Iba abei hodiokoo dalo soowoomo,” diso.
36 Eseme Yesuye odoo abo poogoloso, hedebe o hamamee dili odoo sabolo du maga abei daso. Esino odoo abo du hee mapoo toboloso hamamee daso.
37 Diba olo abei domopoo damolome, i toowa sibume, howo ki toowa simiso. Osoloso howo ki toowa oso sibulone, dibada du ma kulodu howo sasooso. Esiga diba abei osee damolome, howo sasoo oso dibada du howomoo owulame siso.
38 Esino Yesu yo du osio mapoo wolomai wolomaloso tiameleeso. Eseme o hamamee dili odoo diayo yo tidibuguloso yimapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, iba howomoo meilame hagee see, nayo iba sooloo dolosomo?”
39 Eseme Yesu yo tia hogabuloso tobudulone, i sabolo howo ki sabolo omapoo egeesee takaso, “Epedee hamapoo koodobie!” Eseme i sabolo howo ki sabolo o to duloso, saga koodobiaso.
40 Eseme see Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Niba kaseega ka ebiala? Niba amapoo tei too meyo?”
41 Eseme Yesu o hamamee dili odoo diba diya obume, diesono nei woosa nei woosa dolone egeesee takaso, “Hagee odoo ogumo? Yayo i sabolo howo ki sabolo omapoo takeme o to duloso koodobiaso.”

5

Yesuye odoo bo holo pala tekepo moodoo
(Mat 8:28-34; Luka 8:26-39)

1 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo Gelili abei daso. Osoloso dibada du Gelasa mosobia dibada mi su mapoo oluguso.
2 Osoloso diba du olo oluguloso, Yesu yo mubi dokodoo polomeleeno, odoo bo holo pala oso odoo bi maga Yesu mapoo simiso.
3 Odoo hagee biame susuga odoo bi mapoo badeli, yo kitulugu toowaga edebeeyo yo ki tiso koo tialeegeeli.
4 Biame susuga o homo sabolo dee sabolo ki tiso tialogoloso magooga eyo kitulugu oso ki ti kokisa bigiliso. Esiga edebeeyo yo balai eli opupa meli.
5 Biame susuga osoloso gesi susuga odoo bi mapoo osoloso esia mapoo eyo nediliyo yoso kolo kookoome gwa sabolo siliso.
6 Yesu eli sage hoogooga sibumolome, odoo yo Yesu ogoloso yo tugodalame hoguo diso. Osoloso o homo beiyopoo gawuaso.

5:7-8: Maka 1:24

7-8 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Bo holo, no odoo yimaga peegoo gadi.” Esino odoo bo holo pala oso toso neligidi egeesee takaso, “Yesu, dokodoo badeli Godeeyo owolo, nayo amapoo ogoo goo moodoolame ka simiyo? Godeeyo goo maga nayo amapoo dala toowa na tenee!”

9 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nee hu ogumo?”

Eseme odoo oso to nei yimapoo egeesee takaso, “Mo hu Bei. Bei, iba bei odoo hageeyo kulodu.”

10 Osoloso bo holo oso Yesu mapoo see howa see howa diso, bo holo mi hee mapoo seesee peegeeyaga.

11 Eseme koola omapoo esia ma dokodoo be hu mooloogoodoo toowa oso mi namo silesibiso.

12 Eseme bo holo odoo ma kulodu debei oso Yesu mapoo see howolone egeesee takaso, “Nayo iba be mapoo palame seesee pagalai soowayo?” diso.

13 Eseme Yesuye diba be ma kulodu gasoowadee neme, bo holo odoo ma kuloduga galaga sibileso see be ma kulodu soowadeeso. Eseme be bei 2,000 egeesi oso esia dokodooga abei mapoo kukulo meileso, howomoo wediaso.

14 Eseme be bali odoo oso goo hagee ogoloso kukulo dileso, dia mi mapoo osoloso mi pepooko abo mapoo goo egee takomo diso. Eseme odoo susuga oso to hagee duloso, diba agalame sibadeeso.

15 Odoo susuga oso Yesu mapoo sibileso mooloo-goodooso. Esino odoo bo holo pala see tekepo poloso, goo tekepo gooleme dugo tekepo kaloso, Yesubolo badoboome ogoloso diya ebiaso.

16 Eseme be bali odoo diayo goo odoo mapoo peledaba sabolo be mapoo peledaba sabolo ogoloso odoo susuga mapoo takaso.

17 Eseme odoo mooloo-goodoo susuga oso to hagee duloso, Yesu mapoo see howa see howa diso, “No ibada mi hamaga peegoo di,” diso.

18 Yesu dilame du mapoo tooboome, odoo bo holo pala Yesuye tekepo moodoo oso Yesu mapoo egeesee howaso, “A nobolo dilei goomogo.”

19 Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Haye, no mosopoo wedi dileso, Godeeye no sooloo dolone namapoo goo toowa moodoo goo ee nemisi dimapoo oposisi,” diso.

20 Eseme odoo yo see abaga wedi dino Dekapolisi mi mapoo mosobia 10 mapoo takomo diso. Odoo susuga oso to yayo taka ee duloso diya howoogadooso.

Yesu mapoo tei teme nei yayo odoo paiye moodoo

(Mat 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei hodiokoo dalo sibume, abei palaga

mapoo odoo susuga oso yimapoo mooloogoodooso.

22 Mi omapoo Yu odoowo howo gisili moso gibadeli odoo, o hu Yailas, yayo Yesu ogoloso o homo beiyopoo gawuaso.

23 Osoloso yayo see Yesu mapoo howolone egeesee takaso, “Mo sobo holo paiye moodoolame, yo talai koola taba. Esiga nee deeso yo sigilame sibe, yo paiye wediloso, see gie badalame.”

24 Eseme Yesu yibolo dime, odoo mooloogoodoo susuga oso hamamee yo pupugamo diso.

25 Osoloso mooloogoodoo ee ma kulodu sobo aso woolooma oso sawo dimeli ososee dugo 12 poogooso.

26 Sobo yo melesenee neli odoo bei mapoo diayo pidilame dugo susuga dimeliso. Esino diayo yimapoo dala toowa tenemeleeso. Osoloso yayo dimapoo melesenee talame, melesenee eyo nei magolone o molee susuga hosudooso. Esino yo sawo dimeli koodobilega see toowa poloso, sawo osee dimeliso.

27 Esino sobo yo daga Yesuye odoo tekepo moodoomo sili goo ee duloso, yayo odoo mooloogoodoo ee ma kuloduga Yesu yima hamamee sibileso o dugo sage yayo ka mapoo sigeso.

28 Sobo yayo goolee Yesuwo dugo sigoga yo tekepo palai gooleeso.

29 Yayo Yesuwo dugo sigime sawo dimeli saga koodobiaso. Eseme yo eyo egeesee gooleeso, “Sawo dimeli tekepo pa,” dee gooleeso.

30 Eseme Yesu eyo gooleeno, odoo weidilame moodeli kitulugu yimaga peegoo di neme, yo odoo mooloogoodoo mapoo hodio bidi toboloso egeesee takaso, “Odoo agayo mo dugo sigoba?” diso.

31 Eseme o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, “Odoo susuga oso nobolo hodobo dulone, no ka sigo domo du. Esiga nayo kasalame, ‘Odoo agayo mo dugo sigoba’ doloso ka takala? Bei, odoo susuga oso nama sigoso,” diso.

32 Esino Yesuye odoo mooloogoodoo kulodu osee esia meleeso, yo odoo agayo sigebeleeso.

33 Eseme sobo Yesuwo dugo sige oso eyono moodoo gooleebuguloso obulone, kikiliga sabolo sibileso o homo beiyopoo gasuwoloso badebeiso, osoloso eyo goo moodoo Yesu mapoo takaso.

34 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Mo holo, nayo amapoo tei too maga no olo tekepo paso. Esiga no mesie sabolo di. No olo tekepo paso,” diso.

35 Osoloso Yesu to osee takomolome, odoo aboso Yailaseeyo moso abaga sibileso Yailas mapoo

5:30: Luka 6:19 **5:34:** Maka 10:52; Luka 7:50; 17:19

egeesee takaso, “Nee sobo holo olo ta moloso. Esiga nayo eligili odoo hamapoo wulo goo mauwe na ido sibe,” diso.

36 Esino Yesuye goo hagee duloso Yailas mapoo egeesee takaso, “No haga na ebi, wulo amapoo tei te.”

37 Osoloso Yesuye egeesee takaso, “Odoo susuga, niba debee,” doloso hedebe Pita, Yemes, Yonee, osoloso Yailas esee Yesubolo diso.

38 Diba abaga dino Yailas eyo moso mapoo peledoboloso egeino, odoo susuga oso to boowa sabolo pupusiga molome egeiso.

39 Yesuye moso kulodu gadileso odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Niba kaseega to boowa sabolo ka pupusiga malala? Sobo holo hagee koo tamoloso. Esino yo wulo tia moloso,” diso.

40 Eseme odoo susuga oso to Yesuye taka ee duloso yiligaso.

Eseme Yesuye odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Niba moso kuloduga peegoo galagadi,” diso. Osoloso Yesu yo sobo holo oso tia melee debi mapoo dulone, hedebe oma dio owee dio, osoloso o hamamee dili odoo sabolo kulodu gadiso.

41 Yesuye sobo holo ta o dee mapoo toloso yimapoo egeesee takaso, “Talita koum!” (To eyo bei sobo holo, no tebee.)

42 Eseme sobo holo yo epedee omapoo saga toboloso siliso (yo dugo 12). Eseme oma dio owee dio, osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo diya howoogadooso.

43 Yesuye dimapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Ayo sobo holo hagee wedilame moodoo goo ee, niyo odoo hee mapoo na takee,” diso. Osoloso oma dio owee dio mapoo Yesuye egeesee takaso, “Sobo holo mapoo nei tenee,” diso.

6

Nasalet odoo oso Yesu gowe

(Mat 13:53-58; Luka 4:16-30)

1 Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi toowa omaga see o midee Nasalet mapoo diso.

2 Osoloso Yu odoowo hasali biame hee mapoo howo gisili moso mapoo peleso, Godeeyo to odoo mapoo eligilame bei mooloogooso.

Eseme odoo susuga oso yayo eligi duloso diya howoogadolone, egeesee takaso, “Odoo hagoso goo susuga hagee kasee gooleedoowo? Yo goo goolee medee tekepo. Yayo goo toowa opusomo di moodeli kitulugu kapoo toowo?

3 Yo wulo moso tegeli odoo, osoloso Meliyo owolo. Osoloso yo Yemes, Yosep, Yudas, osoloso Saimon egee bia dia emei. Osoloso obooba dio onosee ibolo hodobo hamapoo doso,” diso. Esiga diayo egeesee

5:41: Luka 7:14 **6:2:** Yon 7:15

goolone, Yesuye eligi goo ee talai goweso.

4 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Odoo susuga oso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo eyo to duloso mesiliso. Esino o mosobia sabolo, osoloso o soosoo sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odoo oso o to mapoo duloso koo mesili,” diso.

5 Esiga bei diayo Yesu mapoo gowoolone tei too mauwe poogoloso debei ogoloso, yayo o mi omapoo goo toowa opusomo di moodele poogooso. Esino odoo paigiga abo o deeso sigime weido diso.

6 Yesu diayo yimapoo tei too mauwe poogoo ogoloso diya hoowaso. Eseme Yesu Nasalet mi omaga see poogoloso dileso mi pepooko abo mapoo Godeeyo to eligimo siliso.

Yesuye o hamamee dili odoo 12 diye di
(Mat 10:5-15; Luka 9:1-6)

7 Yesuye o hamamee dili odoo 12 gilimadoloso dieso nediliyo puloso bakadio tooboo, bakadio tooboo doloso mi opusomo opusomo di mapoo diye diso. Yayo diba diye dolone dimapoo kitulugu teneeso, diayo bo holo paladee ee peegoo hasisilame.

8 Osoloso Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niyo dulone bi abo na todi. Esino niba wulo susu toloso diyadee. Osoloso nei sabolo, o sabolo, osoloso molee sabolo toloso na diyadee.

9 Esino homo mapoo kali bi sabolo osoloso dugo niso ka hedebe egee mouloso dulone, dugo kali bi abo na te.”

10 Osoloso Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Niyo mi omapoo dileso peledobooga, biame omapoo mosobia oso goomogolone moso teneega, moso hedebe omapoo doboso mi hee mapoo dulone ka poogoo di.

11 Osoloso niba mi hee mapoo duga, edebeeyo niba idilega poogoloso nibada to mapoo mesilega poogooga, mi egee poogoloso dulone, megegu nibada homo mapoo mologa omapoo te, Godeeye komonolone dimapoo dia goo tokenee eyo nei tenelai goo ee gooleedalame,” diso.

12 Eseme Yesu o hamamee dili odoo diayo dileso, odoo susuga mapoo Godeeyo to takomo sile sibilone egeesee takaso, “Nibada goo goolee su wuduloso goo tokenee maga miligi pie,” diso.

13 Osoloso bo holo odoo ma kulodu paladee diayo peegoo hasiso bugu dolone debeiso. Osoloso odoo paigiga sabolo diayo olipi iso dibada wiligi mapoo soome paigiga weido diso.

Yonee Odoo Howo Oluguli oso ta

14 Mi susuga mapoo odoo susuga oso Yesuwo goo takomo dime, wiligi odoo

6:4: Yon 4:44 **6:8:** Luka 10:4-11 **6:11:** Diye 13:51 **6:13:** Yem 5:14 **6:14:** Mat 16:14; Maka 8:28; Luka 9:19-20

taba Helodeeye duloso gooleedooso. Odoo aboso egeesee takaso, “Yo Yonee Odoo Howo Oluguli ta maga see hogabia, esiga kitulugu goo toowa hagee yima kuloduga tou ka to,” diso.

15 Esino odoo aboso egeesee takaso, “Yo Ilaya.”

Osoloso odoo aboso egeesee takaso, “Yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei egeesi masi bado,” diso.

16 Esino Helodeeye goo hagee duloso yayo egeesee takaso, “Yonee Odoo Howo Oluguli, o wiligi kobugume ta odoo, yo see ta maga hogabia doo,” diso.

(Yonee telega badolone, daga goo peledaba hagoso.)

17-20 Biame heeso Helodeeye omolo Pilipiyo osobo Helodiyes peedee huso. Eseme Yoneeye goo hagee ogoloso Helodee mapoo diya takolone egeesee takaso, “Nayo nomolowo osobo peedee hulei tekeponee,” diso. Eseme Helodiyeseeye komonolone, Helodee mapoo dileso egeesee takaso, “Nayo Yonee neliga moso ma kulodu magee,” diso. Eseme yayo Yonee neliga moso ma kulodu magalame, o ha teli odoo diye dee takeme, diayo dileso yo neliga moso mapoo magooso. Esino Helodiyes Yonee mapoo hegilone, yayo yo wooloomalame gooleeso. Esino yayo yo wooloomele, bei Helodeeye Yonee wooloomalai ebiaso. Yo gooleedooso, Godeeyo howo woola Yonee goo tokenee mauwe, osoloso yo odoo medee tekepo. Esiga yayo Yonee medee bameleeso. Yayo Yoneeyo to duloso goo diya tiadiliso, esino o to mapoo dulei goomogolone, o sooloo ma kulodu goomegeliso.

21 Esino hamamee Yonee wooloomalame biame tekeposo Helodiyes mapoo simiso. Helodee soomagoo biame mapoo wo toowa nalame, gamalee wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso o ha teli wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Gelili mi toowa ma kulodu wiligi odoo tebisaloso debei odoo sabolo Helodeeye gilimadoloso mooloogoodooso.

22 Diba wo nolone doboome, Helodiyeseeyo sobo holo oso diayo wo nolone debei moso ma kulodu gasibileso, dimapoo goomoga tenelone habaso. Eseme Helodeeye sobo yimapoo egeesee takaso, “Nayo goomoga goo amapoo takee, ayo bi egee namapoo tenelaiya,” diso.

23 Osoloso see Helodeeye tei yilone egeesee takaso, “Nayo goomoga goo amapoo takooga, ayo namapoo tenelaiso. Osoloso mi ayo hagee bamolo su sabolo nayo talai goomogoga, ayo namapoo tenelaiso.”

24 Eseme sobo yayo owee Helodiyes mapoo dileso,

6:17-20: Lev 18:16

yayo goomoga goo ee dulame diso.

Eseme sobo owee Helodiyeseeye nei egeesee takaso, “Nayo goomoga Yonee Odoo Howo Oluguli eyo wiligi goomogo dee takee.”

25 Eseme yayo oweeyo to duloso, saga wedi dileso Helodee mapoo egeesee takaso, “Epedee hamapoo Yonee Odoo Howo Oluguli eyo wiligi koodoloso tolo mapoo magoloso tosiboga ee talai, a goomogo,” diso.

26 Helodeeye to hagee duloso yo diya gooheleso. Esino yo odoo susuga eyo howo woola mapoo eyo tei magoo ee gababilei ebiaso. Esiga yayo sobo o to mapoo gowele.

27-28 Osoloso Helodeeye o ha teli odoo hee neliga moso gibali oso Yoneeyo wiligi koodolame diye diso. Eseme yayo neliga moso mapoo dileso Yoneeyo wiligi koodoloso, odoo susuga oso agalame tolo mapoo magoloso, odoo howo woola tosibileso sobo holo mapoo teneeso. Eseme sobo yayo toloso owee mapoo teneeso.

29 Yonee o hamamee dili odoo oso goo hagee duloso, diayo sibileso o kou todileso wulu odoo toga tooseli omapoo kulodu magooso.

Yesuye sobo sabolo, holaiso sabolo, osoloso gisowe 5,000 mapoo nei pi
(Mat 14:13-21; Luka 9:10-17; Yon 6:1-14)

30 Yesuye diye di odoo 12 diba see wedige sibileso, goo diayo moodoo sabolo osoloso goo diayo eligi susuga ee Yesu mapoo oposususo.

31 Odoo susuga Yesuye badebei omapoo dile see sibo di oso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo nei nalai biame tekepo egele. Eseme Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Iba ibusomo odoo mauwe poogoo mi mapoo dileso hasalame dimo,” diso.

32-33 Eseme Yesu o hamamee dili odoo sabolo du ma kulodu bulumaloso, abei hodiokoo odoo koola mauwe mi mapoo dalo soowoolame moumeleeno, odoo abei palaga debei oso ogoloso gooleedooso. Eseme odoo susuga oso mi opusomo opusomo di maga Yesuye di mi mapoo malalo mili hoguga diyadeeso. Diba malalo dileso balaga meleeno, Yesu o hamamee dili odoo sabolo du maga sibileso gimagooso.

34 Osoloso Yesu du maga mi mapoo pubalogoloso, odoo susuga oso mooloogoodoloso debei ogoloso, yayo diba diya sooloo dalaso, bei sipi be hu masi bali odoo mauwe poogoloso doboome. Eseme yayo goo susuga dimapoo eligiso.

35 Osoko olo todobume, Yesu o hamamee dili odoo oso yimapoo sibileso egeesee

6:30: Luka 10:17 **6:34:** Num 27:17; Mat 9:36 **6:35:** Maka 8:1-9

takaso, “Osoko olo todobuo. Osoloso mi iyo hagee do mapoo odoo mauwe. Esiga mi hamapoo nei mauwe.

36 Esiga nayo odoo susuga egee do diyadee dee, diayo mosobia koola kee do mapoo dileso nei dieso nalai ee moleeso talame,” diso.

37 Esino Yesuye o hamamee dili odoo mapoo nei egeesee takaso, “Diayo nei nalai niso toloso dimapoo tenee,” diso.

Eseme diayo Yesu mapoo egeesee takaso, “Iyo nei toloso dimapoo teneega, molee ko* 200 oso teli, esino iba molee mauwe.”

38 Eseme Yesuye dimapoo egeesee woosaso, “Diba wo kasolo molosomo? Niyo agalame di.”

Eseme diayo dileso ogoloso, diayo yimapoo egeesee takaso, “Wo si dee tiadoo sabolo osoloso di bakadio moloso,” diso.

39 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Odoo susuga mapoo egeesee takee, ‘Niba mi mapoo pepooko mooloogoodoloso buluma mooloogoodoloso buluma,’ dee takee,” diso.

40 Eseme diayo dimapoo takeme, diba mooloogoodoo opusomo opusomo doloso mooloogoodoo hee mapoo odoo 100, osoloso mooloogoodoo hee mapoo odoo 50 doloso bulumaso.

41 Eseme Yesuye wo si dee tiadoo sabolo di bakadio sabolo toloso, Kei mi ma dokodoo bolone, Godee mapoo goomoga to takaso. Osoloso yayo wo popeiloso di sabolo agisaloso o hamamee dili odoo mapoo piso, diayo odoo susuga mapoo pilame. Eseme diayo wo si popei sabolo di hwei sabolo odoo susuga mapoo piso.

42 Eseme odoo susuga oso nei teiba nega diya edigaso.

43 Osoloso diayo nei naloso abo poogoo ee, Yesu o hamamee dili odoo oso misigamo dileso bou tegei 12 egeesi metamagisaso.

44 Osoloso sobo sabolo holaiso sabolo nei neso. Esino mooloogoodoo ee ma kulodu gisowe hesiga 5,000 oso nei ka ne.

Yesuye howo dokodooga di

(Mat 14:22-33; Yon 6:15-21)

45 Diba nei nalaga koodobuloso, Yesuye o hamamee dili odoo malalo du maga Betesaida mi mapoo diye doloso, diba abei damolome, Yesuye odoo susuga dibada mi mapoo diye diso.

46 Osoloso Yesuye odoo susuga diye doloso, yo obusomo Godee mapoo takalame mubi dokodoo palaso.

47 Gesi domo o hamamee dili odoo dibada du maga abei domo damolome, Yesu yo obusomo mubi dokodoo badebeiso.

* **6:37:** ***molee ko*** hagee denaliyus deli ee, biame hedebe mapoo tou too eyo nei hedebe hageesee teliso. **6:46:** Luka 5:16

48 Yesu mubi dokodoo
badolone egeino, poo sabolo
howo ki sabolo simi oso,
o hamamee dili odoo dia
du mapoo woome, diba
kwasu sabolo du sulug-
amo diyadaga molome
egeiso. Osoloso gesikolo
kudi olo tadageme, yo howo
dokodooga diba daga dilame
dimeleeso.
49 Esino o hamamee dili
odoo diayo Yesu howo
dokodooga dimelee ogoloso,
diayo goolee boso siba bele
dolone diya googaso. 50 Yesu
o hamamee dili odoo oso
yo ogoloso obugume, yayo
dimapoo egeesee takaso,
“Niba howaleegee. Haga na
ebi. Ayo siba.”
51 Osoloso Yesu yo du
ma kulodu daboogoome,
howo ki sabolo poo sabolo
saga koodobiaso. Eseme
Yesu o hamamee dili odoo
oso goo hagee ogoloso diya
howoogadooso.
52 Diba Yesuwo kitu-
lugu gooleedoo diepi, diba
howoogele pegeliyo. Esino
diba howoogadooso, bei dia
goo goolee oso gooleedalai
tebilega.

53 Osoloso diba abei daloso
abei hodiokoo Genesalet mi
mapoo dibada du oluguso.
54 Diba du oluguloso mu-
biyodoo dalaga poogoome,
odoo omapoo tebisa melee
oso yo kibiya hoodo egeiso.
55 Odoo susuga mi opu-
somo opusomo di mapoo
hoguga dileso, odoo paigiga
dibada kida mapoo tiediga-
loso Yesu mapoo emigado
sibadeeso.
56 Yesu mi opusomo
opusomo di mapoo silime,
edebeeyo odoo paigiga kida
mapoo tieduloso, bi teli go
mapoo emigado sibileso ma-
gooso. Eseme odoo paigiga
oso Yesu mapoo howolone
egeesee takaso, “Iyo wulo
nee dugo su mapoo sigilei
soowayo?” diso. Osoloso
odoo paigiga oso Yesuwo
dugo su mapoo sigime, odoo
egee bia wegigadooso.

7

Godeeye tei eligi goo sabolo edebeeyo tei eligi goo sabolo
(Mat 15:1-9)

1 Biame hedebeso Pelisi
odoo sabolo osoloso tei elig-
ili odoo abo oso Yelusalem
mi maga sibileso Yesu mapoo
mooloogoodooso.
2 Osoloso diayo egeino,
Yesu o hamamee dili odoo
abo oso Yu odoowo tei
dedelega poogoloso nei
nalame, dibada dee howo
koo hapagali.
3 (Esino Yu odoo sabolo
Pelisi odoo sabolo dibada
adaga dia tei eligi goo ee
dodolone, daga nei nalame
dee howo hapagaliso.
4 Diba bi teli go mapoo bi
toloso nala poogolone, daga
dibada dee medee howo ha-
pagaloso ka nali. Osoloso
dibada adaga dia tei eligi goo
ee dodolone, dibada kapu

6:49: Luka 24:37 **6:51:** Maka 4:39 **7:2:** Luka 11:38 **7:4:** Mat 23:25

sabolo sesepeni sabolo osoloso disi sabolo howo hapagaliso.)

5 Eseme Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo oso Yesu mapoo egeesee woosaso, “Bei kasalame nee hamamee dili odoo oso ibada adaga dia tei eligi goo ee dedelega ka pagala? Diba dee howo hapegelega nei naliso,” diso.

6 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba goo bakadio gweli odoo. Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee Aisayaye nibada goo maga tei goo takaso. Bei, yayo goo Godeeye taka egeesee hoguguso,

‘Odoo hagee bia oso dia magaso wulo gamenee amapoo goomogolone mo hu dokodoo poudiliso. Esino dibada sooloo ma kulodu tei amapoo mesili goo ee mauwe.

7 Diayo amapoo goomogolone mo hu dokodoo poudili goo eyo bei mauwe. Bei, diayo tei edebeeyo eligi goo ee ayo eligi masi see diayo odoo mapoo eligimo silesibiliso,’ diso.

8 Niba Godeeyo tei eligi goo ee poogoloso, see nibada adaga dia tei eligi goo ee deedeeso.”

9 Yesuye dimapoo see tobu egeesee takaso, “Niyo tei Godeeye eligi goo ee peegoo magoona, nibada adaga dia tei eligi goo ee talame.

10 Esiga daga hoogoo Moseseeye tei goo Godee maga simi nimapoo tenee hagoso,

‘Nama dio noowee dio oso to taka duloso dimapoo mesie. Esino odoo agayo ama dio owee dio mapoo to tokenee takooga, yo wooloomalaiso.’

11 Esino niyo egeesee takeliso, ‘Soowa, edebeeyo ama dio owee dio mapoo takoo, “Emegei, niba ayo pidileime, bei molee amapoo egee molo Godee mapoo tenelame siga. Molee egee ibada toso hedi koloban.” ’

12 Niyo odoo owee dio ama dio ee pidilei tei magooso.

13 Niyo tei magoo ee dodolone Godeeyo tei magoo peegoo magolone ka doso. Osoloso niba goo abo susuga egeesi masi tomo silesiboso.”

Odoo sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee peli goo

(Mat 15:10-20)

14 Eseme Yesuye odoo mooloogoodoo see gilimadoloso, dimapoo egeesee takaso, “Odoo susuga niba, mo to hagee duloso medee gooleede.

15 Esiga edebeeyo nei nali oso o sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee koo peli. Esino odoo o sooloo ma kulodu goo gooleemeleso, to tokenee

7:6: Isa 29:13 **7:10:** Exo 20:12; 21:17; Deut 5:16 **7:15:** Diye 10:14-15

taka sabolo, osoloso yayo goo tokenee tomo sili oso, o sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee peliso. [
16 Niba dulubolo, ayo hagee takoo niyo medee hoodo dui," diso.]*
17 Eseme Yesuye odoo mooloogoodoo poogoo dileso, moso kulodu gadime, o hamamee dili odoo oso dileso yimapoo egeesee takaso, "Nayo wudu taka goo eyo bei imapoo medee takee," diso.
18-19 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba goo eyo bei medee koo gooleedolo? Esiga nei niyo toloso nali oso nibada sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee koo peli. Bei, nei egee sooloo ma kulodu koo gameli. Esino nayo nalo sooloogoloso see nee gemedei maga peegoo gadiliso." (Yesuye goo hagee takolone, yayo to kitulugu sabolo takaso, nei nali bi susuga nalai tekepo, diso.)
20 Esino Yesuye see egeesee takaso, "Odoo o sooloo ma kulodu goo gooleemeleso, to taka sabolo, osoloso yayo goo tokenee tomo sili oso, o sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee peliso.
21 Esino o sooloo ma kuloduga goo tokenee susuga hagoso woola peledebeliso: tokenee gweli goo, osoloso sobo obuo sabolo giso kadiga sabolo goo heli teli goo, osoloso adaba bi heli teli goo, osoloso odoo wooloomali goo, osoloso adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli teli goo,
22 bi bei doloso badalai gweli goo, osoloso tokenee teli goo, osoloso emegei dimapoo gamenee takeli goo, osoloso odoo susuga eyo howo woola ebili goo talai, osoloso emegei dimapoo kweli goo, osoloso emegei dia goo maga to tokenee takeli goo, osoloso suwa peli goo, osoloso goo tekepo goolee me sili goo.
23 Esiga goo tokenee susuga egee talame odoo o sooloo ma kulodu gooleemeleso toga, o sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee peliso."

Yu sobonee oso tei too (Mat 15:21-28)

24 Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee poogoloso, see Taya mi toowa koola mapoo diyadeeso. Osoloso yo dileso, odoo susuga oso yayo simi ogoloso gooleedeeyaga, moso hee mapoo kulodu gapeleso mada badebeiso. Esino odoo susuga oso yayo simi goo ee duloso, odoo abo mapoo saga takomo dime, diba gooleedooso.
25-26 Eseme Yu sobonee hedebe Ponesiya Siliya mi mapoo badeli oso Yesuwo goo ee duloso, yayo badebei mi omapoo simiso. Yayo

* **7:16:** To hagee odoo abo oso taka Makaye hogugu dee takeliso, esino odoo bei oso taka Makaye hogugule dee takeliso.

sibileso Yesuwo homo beiyopoo gauwuloso badolone egeesee hoowaso, “Mo sobo holo yima kulodu bo holo peleso badoso. Esiga nayo sibileso o kulodu bo holo egee bado peegoo habigilame sibe,” diso.

27 (Yu odoo oso Yu odoonee mapoo so, dee takeliso. Osoloso Yu odoo ee takolone odoo holaiso, deliso. Eseme sobo yayo goo egee moodoolai kitulugu teiba doloso yimapoo tei too mala beleso agalame) Yesuye sobo mapoo egeesee takaso, “Holaiso dia nei toloso so mapoo tenelai tekeponee. Esino daga holaiso dimapoo nei tenelai tekepo,” diso.

28 Eseme sobo hagoso Yesu mapoo nei egeesee takaso, “O. Lodee, nayo tei takoo. Esino so moso hemidu silesibulone, holaisoso nei nolone kokou miyomoo mou ee nalagamo silesibiliso,” diso.

29 Eseme Yesuye sobo mapoo egeesee takaso, “Nayo amapoo to nei tekepo takaso. Esiga no mosopoo dileso nowolo sobo holo mapoo ege, yo tekepo badoso. Bo holo epedee o beliye ma kulodu mauwe,” diso.

30 Eseme yo o mosopoo dileso, o sobo holo egeino bo holo o kulodu pala mauwe poogoloso, tekepo poloso debi mapoo wulo tia molome egeiso.

Yesuye odoo dulu taba ibaya tekepo moodoo

31 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Taya mi poogoloso Saidon mi mapoo peledabaso. Osoloso diba see abaga dino Dekapolisi mosobia mapoo peledoboloso, Gelili abei mapoo mouso.

32 Osoloso odoo aboso odoo dulu taba ibaya Yesu mapoo ido sibileso howaso, yayo o deeso sigiloso tekepo palame.

33 Yesuye odoo dulu taba ibaya odoo mooloogoodoo omaga peegoo ido dileso, Yesuwo dee woluguso dulu taba ibaya eyo dulu ou mapoo tuluguloso, makawo o dee mapoo paga magoloso, odoo dulu taba ibaya eyo i mapoo sigeso.

34 Osoloso Yesuye Kei mi ma dokodoo bolone sooloo toowa polomeleso homodobuloso yimapoo o toso egeesee takaso, “Epata!” (to eyo bei ee yiliga magee).

35 Eseme epedee omapoo dulu taba ibaya eyo dulu tekepo poloso to taka o duluso medee duso, osoloso o iso to medee kalame bei mooloogooso.

36 Osoloso Yesuye odoo susuga mapoo takolone, goo yayo moodoo ee na oposisi doloso, dimapoo to kitulugu sabolo takeliso. Esino yayo takolone diayo odoo abo mapoo na oposisi dee taka poogoloso, see odoo abo mapoo oposisiliso.

37 Eseme odoo susuga oso Yesuye goo moodoo duloso diya howoogadooso. Osoloso

7:36: Maka 1:43-45 **7:37:** Isa 35:5

diayo see egeesee takaso, “Yesu goo susuga tomo sili medee tekepo. Iyo goolee edebeeyo odoo dulu tabaga ibaya tekepo koo moodoogamo silabelee dee. Esino yayo odoo dulu tabaga osoloso to koo kalagali yayo tekepo moodoogamo siliso.”

8

Yesuye odoo 4,000 mapoo nei pi
(Mat 15:32-39)

1-2 Biame heeso Yesuye goo eligi ee dulame see yimapoo odoo susuga mooloogoodoloso debeiso. Esino nei mauwe poogoome, Yesuye o hamamee dili odoo gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Ayo odoo susuga hagee diya sooloo dolo, bei diba abolo dobolone biame bakadio hedebe di poogooga. Esiga diayo nei nalai mauwe.

3 Osoloso ayo diba nei tenelega, dibada mosopoo diyadee dee takooga, diba eli domopoo houdaso kitulugu me poogoloso howamadagalaiso, bei odoo abo dibada mi koola hapoonee,” diso.

4 Eseme Yesu mapoo o hamamee dili odoo oso egeesee woosaso, “Nei mauwe, osoloso moso mauwe miwe poogoo mi hamapoo, iyo nei kamapoo toloso odoo susuga hamapoo ka tenelaiyo?” diso.

5 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee woosaso, “Nimapoo wo si kasolo molosomo?” dee takaso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, “Imapoo wo si 7 moloso,” diso.

6 Eseme Yesuye odoo susuga mi mapoo bulume diso. Osoloso yayo wo si 7 toloso Godee mapoo goomoga to takaso. Osoloso wo si popeiloso odoo susuga mapoo pilame, o hamamee dili odoo mapoo piso. Eseme diayo odoo mooloogoodoo susuga mapoo piso.

7 Osoloso odoo mooloogoodoo ma kulodu di pepooko abo molo egeiso. Eseme Yesuye di toloso Godee mapoo goomoga to takoloso, o hamamee dili odoo mapoo teneme, diayo toloso odoo mooloogoodoo mapoo piso.

8 Eseme odoo susuga nei ne oso diya edigime, diayo nei naloso abo poogoo ee, Yesu o hamamee dili odoo oso misigaloso, bou tegei ma kulodu soo bou 7 egeesi metamagisaso.

9 Esiga biame omapoo odoo 4,000 oso nei egee neso. Osoloso diba nei naloso, hamamee Yesuye dibada mi mapoo diyadee, diso.

10 Osoloso diba diye doloso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei mapoo meileso du ma kulodu bulumaloso, Dalmanuta mi mapoo dalo soowaso.

Pelisi odoo oso goo toowa opusomo di ee agalame goomoga
(Mat 16:1-4)

8:1-2: Maka 6:35-44

11 Diba Dalmanuta mi
mapoo soowooleso pele-
doboome, Pelisi odoo oso
Yesu mapoo toso agadilame
sibadeeso. Bei, diba goomo-
gaso, Yesuye kitulugu egee
tomolo tei Godee maga sim-
ibeleso kukuloso agalame.
Egeesee meleso, diayo Yesu
mapoo goo toowa opusomo
di moodee doloso takaso.
12 Eseme Yesuye goo
hagee duloso, yo diba
gooheleme sooloo toowa
polomeleso homodobuloso
dimapoo egeesee takaso,
“Bei kasi maga epedee biame
hamapoo odoo susuga hagee
do oso goo toowa opusomo di
moodoo ee agalame ka woos-
aliyo? Esiga ayo nimapoo
tei goo taka, ayo goo toowa
opusomo di odoo epedee
biame hamapoo hagee do
omapoo niyo agalame see
moodoolaime,” diso.
13 Osoloso Yesuye goo
hagee takemelee koodobu-
loso, see o hamamee dili
odoo gilimadoloso du mapoo
meileso, abei hodiokoo dalo
soowaso.

Yesuye wo habili maga wudu taka
(Mat 16:5-12)

14 Diba abei hodiokoo
dalo soowoolone wo talai
boobado bugunabu. Esino
du ma kulodu wo si hedebe
molome egeiso.
15 Eseme Yesuye dimapoo
kokodo takalame, wudu
takolone egeesee takaso,
“Niba obeeyamo! Bei, Pelisi
odoo sabolo osoloso Helodee
dibada goo ee wo habili
masi moloso. Osoloso wo
giedege sabolo wo habia
sabolo hamaga, wo giedege
habia oso tokenee palaiso,”
diso.
16 Eseme diayo Yesuye taka
duloso diesono to moulone
egeesee takaso, “Iyo wo tel-
ega boobada poogoo simiga
Yesuye iba ogoloso egeesee
ka takoo,” diso.
17 Esino diayo to moulone
debei ee Yesuye ogoloso
dimapoo egeesee takaso,
“Bei kasi maga niyo wo
telega boobada poogoo simi
maga goo diya koudulone
ka dabala? Esiga niba ayo
kitulugu goo ee gooleedelega
osee doso. Nibada sooloo
ma kulodu goo ayo eligi ee
gooleedoloso, nibada sooloo
ma kulodu magalai diya
kalawado?
18-19 Niba howo mauwega,
egele ka pagala? Niba dulu
mauwega, dule ka pagala?
Niba ayo wo si dee tiadoo
giso 5,000 mapoo pi goo
ee boobadoolo? Diayo nei
naloso, wo abo poogoome,
niyo misigamo di bou tegei
kasolo metamagisayo?” diso.

Eseme diayo nei egeesee
takaso, “Bou tegei 12.”

20 Eseme Yesuye see
egeesee takaso, “Ayo odoo
4,000 mapoo wo si 7 popu-
loso pi, wo abo poogoome,
niyo misigamo di bou tegei
kasolo metamagisayo?” diso.

Eseme diayo nei egeesee
takaso, “Bou tegei 7.”

8:12: Mat 12:39; Luka 11:29 **8:15:** Luka 12:1 **8:17:** Maka 6:52 **8:18-19:** Maka 6:41-44

21 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Ayo odoo susuga mapoo wo pi goo ee niyo egeiso. Esino bei kasi maga Pelisi odoo sabolo Helodee dibada goo wo habili masi maga ayo hagee takoo niyo gooleedelega osee ka dabala?”

Yesuye Betesaida mi omapoo odoo howo bakadio si tekepo moodoo

22 Osoloso diba Betesaida mi omapoo peledoboloso, odoo abo oso odoo howo bakadio si Yesu mapoo ido sibadeeso. Osoloso diayo Yesu mapoo howoolone egeesee takaso, “Odoo hagee nee deeso sigoloso yo tekepo pe,” diso.

23 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo sabolo dulone, yayo odoo howo bakadio si eyo dee mapoo toloso mosobia omaga yo peegoo ido diso. Osoloso Yesuye o howo mapoo makawo paganuloso, yayo odoo egeeyo howo mapoo sigoloso, Yesuye yimapoo egeesee woosaso, “No epedee bi susuga ogolo?”

24 Eseme odoo yayo peegoo ogogolone egeesee takaso, “O, olo ogoso. Esino odoo silesibono medee koo ogo. Diba homo masi silesibo,” diso.

25 Eseme Yesuye o deeso see odoo howo bakadio si eyo howo mapoo sigeme, olo epedee omapoo o howo tekepo poloso bi ogogolone egeesee takaso, “Bi susuga medee ogo,” diso.

26 Yesu odoo howo bakadio si tekepo moodooloso, Yesuye yo tekepo moodoo odoo abo mapoo takelega pagalame, yo mosopoo diye dolone yimapoo takaso, “No duga mosobia kuloduga na di,” diso.

Pitaye Yesuwo goo yilige bugu

(Mat 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Yesu o hamamee dili odoo sabolo abaga mosobia koola Kasaliya-Pilipai mi mapoo polone, eli domo dulone, Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee woosaso, “Edebeeyo a odoo ogu deliyo?”

28 Eseme diayo Yesu mapoo nei egeesee takaso, “Odoo aboso taka, no Yonee odoo howo oluguli odoo toloso hogado simi deliso. Aboso taka, no Ilaya deliso, osoloso odoo aboso taka, no Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei deliso.”

29 Yesuye dimapoo egeesee woosaso, “Niyo a odoo ogu deliyo?”

Eseme Pitaye nei egeesee takaso, “No Keliso, Godeeye hudi magoo oso.”

30 Eseme Yesuye dimapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Odoo mapoo a Keliso Godeeye hudi magoo dee na takeeye!” diso.

8:28: Maka 6:15 **8:29:** Yon 6:68-69 **8:30:** Maka 9:9

Yesu eyo talai goo ee taka (Mat 16:21-23; Luka 9:22)

31 Yesuye o hamamee dili odoo eligi bei mooloogolone egeesee takaso, “Odoo Holo, a dala toowa bei talaiso, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, tei eligili wiligi odoo tebisa sabolo oso a gowoolone pagalaiso. Osoloso edebeeyo a wooloomaloso, bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo see bi maga hogadileiso.”

32 Yesuye goo hagee o hamamee dili odoo dimapoo woola yilige bugume, Pitaye yo peegoo ido dileso yimapoo egeesee takaso, “No egeesee na takee.”

33 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo bidi toboloso bolone, Pita mapoo egeesee takaso, “Saiten, no amaga peegoo di! Nayo to egee takoo Godeeye taka ee koo takoo. Esino edebeeyo taka goo ee takoo.”

34 Yesuye o hamamee dili odoo sabolo osoloso odoo mooloogoodoo gilimadoloso, dimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo ayo di hamamee sibilei goomogoga, yo daga eyo goomoga goo tomo sili ee poogoloso, eyo talai sabolo dala toowa talai sabolo medee mopoodoo doloso ama hamamee ka sibe.

35 Esiga edebeeyo o gie badeli eyo goodogoga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mo goo maga sabolo osoloso to tekepo eyo goo maga o gie badeli eyo goodegelega poogooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

36 Esino edebeeyo mipoo hamapoo badolone, eyo goomoga goo susuga ee tomo siloso, hedebe gie badeli goo ee telega dagaduga, yo see ogoo goo talaisomo? Mauwe.

37 Bei, yayo gie badeli eyo nei talai mipoo hamapoo bi hee mauwe.

38 Esiga edebeeyo Godeebolo ebilega poogoloso, goo tokenee osee tomo silesibo epedee biame hamapoo, edebeeyo abolo osoloso mo to mapoo gowooga, hamamee ayo mo Maye toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu sabolo, osoloso o momaiye sabolo sibileso, nei ayo yo gowoolaiso.”

9

1 Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo ka taka, odoo abo hamapoo hagee do, niba epedee talaime. Esino daga malalo Godeeye wiligi doloso badalai biame goo kitulugu sabolo siboga agalaiso.”

Yesu o su opusomo di (Mat 17:1-8; Luka 9:28-36)

2 Osoloso biame 6 olo poogoloso, hamamee Yesuye Pita, Yemes, osoloso Yonee esee mubi hoo dokodoo odoo mauwe mapoo ido paladeeso. Mubi hoo dokodoo o hamamee dili

8:34: Mat 10:38-39; Luka 14:27 **8:38:** Mat 10:33 **9:1:** Maka 13:30 **9:2:** 2Pita 1:17-18; Diye 3:22

odoo oso balaga molome Yesu o su opusomo paso.

3 Eseme egeino Yesu o dugo diya hohodi ka heliye omaga poni oso howo dooso. Esiga mi hamapoo odoo heeso dugo hapooga dugo heliye egeesi molo agalaime.

4 Diba omapoo dobolone egeino, Moses dio Ilaya dio peledoboloso Yesubolo to kesamolome egeiso.

5 Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, iba hamapoo dabalai tekepo. Esiga iyo waseme bakadio hedebe di tegegalaiso, hee nee, hee Moseseeyo, osoloso hee Ilayayo," dee takaso.

6 Pitaye takalai kibiya gooleedele, diba obume.

7 Eseme koloboso sibileso, diba gidisooso. Osoloso kolobo ma kuloduga toso egeesee takaso, "Hagee ayo gooma mo holo oso. Esiga o to mapoo medee dui," diso.

8 Eseme Pita, Yonee, osoloso Yemes to taka duloso egeino, Moses dio Ilaya dio mena, esino hedebe Yesu dibolo tobudume egeiso.

9 Osoloso diba mubi dokodooga see kumoo moulone, Yesuye to kitulugu sabolo dimapoo egeesee takaso, "Goo niyo egei ee odoo abo mapoo na takee. Esino Odoo Holo, a ta maga see hogado pala ogoloso, niyo hamamee ka takomo silesibe," dee takaso.

10 Eseme Yesuye to taka diayo wulo kookoodooso. Esino diayo Yesu ta maga see hogado pala goo eyo bei ee diesono nei woosa nei woosa demeleeso.

11 Osoloso diayo Yesu mapoo egeesee woosaso, "Bei kasalame tei eligili odoo oso takolone, daga malalo Ilayaye sibileso, Keliso hamamee sibileigo, dee ka takeliyo?" diso.

12 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ilaya tei sibileso goo susuga see medee mopoodoo dalaiso. Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Odoo Holo, a dala toowa talaiso, osoloso edebeeyo a gowoolaiso.'

13 Esino ayo nimapoo taka, Ilaya yo olo simiso. Osoloso edebeeyo yimapoo dala teneeso, bei Godeeyo to booka maga taka ee dodolone."

Yesuye giso holo bo holo pala tekepo moodoo (Mat 17:14-21)

14 Yesu o hamamee dili odoo bakadio hedebe di sabolo mubi dokodooga meileso egeino, Yesu o hamamee dili odoo abo oso tei eligili odoo sabolo agadiga molome egeiso. Eseme odoo susuga sibileso mooloogoodooso.

15 Diba diesono mooloogoodoloso balaga meleeno, Yesu dimapoo simi ogoloso, diya howoogadooso. Osoloso diayo Yesu mapoo goomoga sabolo hoguga sibadeeso.

16 Eseme Yesuye dimapoo egeesee woosaso, "Niba ogoo

9:11: Mal 3:1 **9:12:** Mal 4:5-6; Psa 22:1-18; Isa 53:3 **9:13:** Mat 11:14

goo maga agadiga malala?" diso.

17 Osoloso mooloogoodoo ee ma kuloduga odoo heeso egeesee takaso, "Eligili odoo, mo giso holo bo holo pala oso ibaya paga, nayo moodoolame ido simino, no hamapoo mena.

18 Esiga bo holo yimapoo pologa, yo miyomoo homodobuloso, kakawa molone o mei wulo tekeliso, osoloso maga maga makawo tiodiliso. Esino nee hamamee dili odoo dimapoo mo holo bo holo peegoo hasiso bigilame woosano, diayo bo holo peegoo hasiso bigile, bei diayo kitulugu tebilena."

19 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba tei too mauwe odoo. Niyo amapoo tei talame, a biame kasolo nibolo hodobo ka badalaiyo? Ayo biame sage nibolo hodobo badebeino, niyo amapoo tei telega osee doga, a nimapoo diya gowooso. Esino giso holo egee amapoo ido sibe," diso.

20 Eseme diayo giso holo Yesu mapoo ido simiso. Esino bo holo eyo Yesu ogoloso, giso holo yo bo holoso o kulodu degiga meleso miyomoo homodobiaso. Eseme maga mapoo makawo oudoo sabolo mi mapoo bidigamo sileeso.

21 Yesuye holopeyo ama mapoo egeesee woosaso, "Goo hagee kopolone holope yimapoo bei ka mooloogoowo?"

Eseme holopeyo amameeye nei Yesu mapoo egeesee takaso, "Yo pepooko mapoo bei mooloogoo.

22 Biame susuga bo holoso holope wooloomalame yo dou mapoo toodoo, osoloso howomoo huso demeleeso. Esiga no kitulugu teiba mologa, nayo iba sooloo dele, osoloso iba pidi," diso.

23 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Nayo taka, 'No kitulugu teiba daga iba pidi,' diso. Esino edebeeyo amapoo tei toga, goo susuga haga kalawanee."

24 Eseme holopeyo amameeye Yesu mapoo toso neligidi egeesee takaso, "Ayo namapoo tei tooso, esino nayo a pidi, mo tei too pepooko see toowa dee," diso.

25 Eseme odoo susuga oso Yesu mapoo saga mooloogoodalame sibadee ogoloso, Yesuye bo holo mapoo toso neligidi egeesee takaso, "No odoo mapoo dulu taba ibaya teneli. Esiga ayo namapoo to kitulugu sabolo ka taka, no epedee holope hageeyo kuloduga peegoo gasiboga, see holope hageeyo kulodu na gadi."

26 Osoloso bo holo gwa sabolo diya degiga meleso holope miyomoo togobuloso, yo peegoo gadiso. Eseme holope mi mapoo degigilega kakawoloso meleeso. Eseme odoo aboso goolee, yo olo ta, dee gooleeso.

9:23: Mat 21:21; Maka 11:23 **9:26:** Maka 1:26

27 Esino Yesuye holopeyo dee mapoo toloso, yo tabalame pidiso. Eseme holope yo tabaso.

28 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo dibusomo moso kulodu dobolone, diayo Yesu mapoo egeesee woosaso, “Iyo kaseme bo holo holopeyo kulodu pala ee peegoo habigilei kitulugu mauwe ka poogoowo?” diso.

29 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo daga Godee mapoo takooga, bo holo egeesi masi peegoo ka hasiso bigiya,” diso.

Yesu eyo talai goo see taka (Mat 17:22-23; Luka 9:44-45)

30 Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee poogoloso, see Gelili mi ee ma kuloduga diso. Osoloso Yesu yo goomegele, odoo heeso yo egeyaga.

31 Bei, Yesuye o hamamee dili odoo eligi meleeso. Yayo dimapoo egeesee takaso, “Odoo Holo, a amapoo ha teli odoo mapoo tenelame tiasalaiso. Osoloso diayo a wooloomalaiso, esino a bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo gie badeli toloso hogadileiso.”

32 Esino diayo Yesuye taka goo eyo bei medee kibiya gooleedele. Eseme diayo see Yesu mapoo woosalai ebigaso.

Odoo agayo wiligi doloso ka badalaiyo? (Mat 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Kapeniyum mi mapoo peledabaso. Osoloso diba moso dieso dabalai mapoo dobolone, Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee woosaso, “Niba eli domopooga sibulone, ogoo goo maga toso agadigamo simiyo?”

34 Esino diayo to nei wedi dile. Bei, diayo dieso nediliyo dima kulodu odoo agayo wiligi doloso badalai goo maga toso agadigaso.

35 Yesu yo biamolone o hamamee dili odoo gilimadoloso, dimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo malalo wiligi doloso badalai goomogoga, yo eyo nediliyo pepooko doloso badebee, osoloso yo tou teli odoo masi mesie sabolo odoo susuga ee halo tou tolone ka badebee.”

36 Yesuye holope hee ido sibileso, dibada mudugiyopoo tebidiso. Osoloso holope Yesuye maduloso dimapoo egeesee takaso,

37 “Edebeeyo holope hageesi masi mo hu maga o mosopoo ido pologa, yayo a ido poloso. Osoloso edebeeyo o mosopoo a ido pologa, yayo mo Ma a diye di ee ido poloso.”

Odoo imapoo ha koo teli, diba ibada odoo (Luka 9:49-50)

9:30: Yon 7:1 **9:31:** Maka 8:31; 10:32-34 **9:32:** Luka 9:45 **9:35:** Luka 22:24-26; Mat 20:25-27; Maka 10:43-44 **9:37:** Mat 10:40

38 Eseme Yoneeye Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, iba odoo heeso bo holo ee nee hu maga odoo ma kuloduga peegoo hasiso bugume egeiso. Eseme iyo yo hamaga takaso. Bei, yo ibada mooloogoodoo ma kulodu koo badeli.”

39 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Na hamaga takee. Odoo heeso mo hu maga goo toowa opusomo di moodooga, yayo mo goo maga tokenee goo saga takalaime.

40 Osoloso edebeeyo imapoo ha telega badoga, yo ibada odoo oso.

41 Ayo nimapoo taka, bei niba Kelisowo odooga, odoo heeso nimapoo howo keneega, yo nei toowa talaiso. Esiga hagee tei goo.”

Tokenee goo mapoo gido dili
(Mat 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Odoo heeso tei too odoo hee goo tokenee mapoo gido duga, nei odoo heeso o mu mapoo yo toowa bagagoloso howo bou mapoo toosoolai ee dala haga toowanee. Bei, hamamee Godeeye odoo goo egeesi moodeli mapoo dala toowa tenelaiso.

43 Osoloso nee dee hodio oso no goo tokenee talame gido duga, dee hodio egee kobigi, dee hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee dee bakadio sabolo Dou mi mapoo dilei tekeponee. Dou egee koo semili.*

45 Osoloso nee homo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, homo hodio egee kobigi, homo hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee homo bakadio sabolo Dou mi mapoo dilei tekeponee.

47 Osoloso nee howo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, nee howo hodio egee tabigi. Godeeye wiligi doloso badeli omapoo howo hediliwe gadilei tekepo. Esino howo bakadio sabolo Dou mi mapoo toodalai tekeponee.

48 Bei, mi omapoo
‘boobee egee molo koo
wedili osoloso dou koo
semili.’

49 Esiga odoo susuga dala toga douso gawe masi gawoolaiso. Bei, Godee yo goomogoso, iba medee tekepo dabalame.

50 Solu ee bi tekepo. Esino soluso hadali me poogooga, nayo solu ee see hadalame kasee moodoolaiyo? Esiga niba solu masi molone nemegei dimapoo mesie sabolo debee.”

10

Sobo huloso pegeli goo
(Mat 19:1-12; Luka 16:18)

9:40: Mat 12:30; Luka 11:23 **9:41:** Mat 10:42 **9:43:** Mat 5:30 * **9:43:** 9:44 sabolo 9:46 sabolo Makaye hamapoo hogugule. Esino 9:48 maga taka to hedebe. **9:47:** Mat 5:29 **9:48:** Isa 66:24 **9:50:** Mat 5:13; Luka 14:34

1 Yesu o hamamee dili
odoo sabolo Kapeniyum mi
poogoloso abaga dino Yudiya
mi mapoo peledoboloso, see
abaga dino Yoden howo
daso. Osoloso omapoo
egeino, odoo mooloogoodoo
yimapoo sibademe, Yesuye
dimapoo Godeeyo goo eyo
daga eligi egeesee eligiso.

2 Eseme Pelisi odoo aboso
sibileso Yesuye to tokenee
takabeleso, kukulo agalame
yimapoo egeesee woosaso,
“Edebeeyo sobo huloso wulo
goo hee maga osobo pagalai
tei molosomo?” diso.

3 Eseme Yesuye dimapoo
nei egeesee takaso, “Sobo hu-
loso pegeli eyo goo Mosese-
eye nimapoo tei kasee elig-
iliyo?” diso.

4 Eseme diayo egeesee
takaso, “Moseseeye imapoo
tei egeesee eligiso, gisoso
sobo poogooga, daga sobo
pegeli peipa mapoo to
hoguguloso sobo yo ka
peegeena.”

5 Esino Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
“Moseseeye egeino, yayo
eligi goo mapoo niyo mesi-
lega poogolo neme, bige,
sobo pagalai soowa, dee
takoloso tei hagee ka magoo.

6 Godeeye mipoo hagee
daga moodoo biame mapoo,
giso sabolo sobo sabolo
moodooso.

7 Goo egeesi maga gisoso
ama dio owee dio poogoloso,
see osobo sabolo hedebe
doloso dabalaiso.

8 Osoloso obakadio su
hedebe doloso dabalaiso.
Esiga diayo debei ee ma
kulodu diba bakadio nee,
esino diba see olo hedebe
doloso ka doso.

9 Esiga Godeeye diba
hedebe di goo ee see odoo
heeso domo na pi,” diso.

10 Osoloso hamamee Yesu
o hamamee dili odoo sabolo
moso kulodu dobolone, sobo
huloso pegeli goo maga di-
ayo see tobu Yesu mapoo
woosaso.

11 Eseme Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Edebeeyo
osobo poogoloso, see sobo
hee huga, yo odoo heeyo os-
obo ee peedee huso.

12 Osoloso sobo yo omo
poogoloso, see giso hee
mapoo obuoga, yo odoo
heeyo giso ee peedee huso.”

Yesu sabolo holaiso sabolo (Mat 19:13-15; Luka 18:15-17)

13 Biame hedebeso odoo
aboso holaiso Yesu mapoo
ido sibadeeso, o deeso
sigoloso diba pidilame.
Esino o hamamee dili odoo
oso goo egee ogoloso hamaga
takaso.

14 Eseme Yesuye o
hamamee dili odoo oso ho-
laiso hamaga taka ogoloso,
komonolone dimapoo
egeesee takaso, “Holaiso
amapoo sibilei soowa. Niyo
na hamaga takee. Bei, ede-
beeyo holaiso hageesi masi
oso Godeeye wiligi doloso
badeli mapoo gasibileiso.

15 Ayo nimapoo taka,
edebeeyo o goo holaiso masi

10:4: Deut 24:1-4; Mat 5:31 **10:6:** Gen 1:27; 5:2 **10:7:** Gen 2:24; Epe 5:31-33
10:11: Mat 5:32 **10:15:** Mat 18:3

amamo to mapoo mesimo sili, egeesi selega poogoloso, Godee mapoo mesilega poogooga, yo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei mauwe."

16 Osoloso Yesuye holaiso gilimadoloso, yayo hedebe maduloso o deeso sigolone Godeeye no pidi dee takoo, hedebe maduloso o deeso sigolone Godeeye no pidi dee takoo, diso.

Bi bei odoo
(Mat 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi hee mapoo dimeleeno, odoo heeso hoguo sibileso, o homo beiyopoo gauwuloso, yimapoo egeesee takaso, "Eligili odoo tekepo, ayo ogoo goo toga badoboso kookaiyo gie badeli ka talaiyo?" diso.

18 Eseme Yesu yo Godeeye hudi magoo doloso gooleedalame, yayo nei egeesee takaso, "Bei kasalame nayo a tekepo ka takala? Hedebe Godeeno medee tekepo.

19 Esino nayo woosa to eyo nei, Godeeyo tei magoo no olo gooleedooso: odoo na wooloome, adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli na te, heli na te, odoo hee mapoo gamenee na gigidi, odoo hee mapoo gamenee goo maga heli na te, osoloso nama dio noowee dio to taka mapoo mesie."

20 Eseme odoo ogoso Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, a holope maga simi tei magoo susuga hagee ayo tobuloso tomo simiso," diso.

21 Eseme Yesuye sooloo dala sabolo odoo omapoo bolone yimapoo egeesee takaso, "No goo hedebe dooboo dagadi moloso. No dileso, nee bi susuga odoo abo mapoo nei moleeso talame todi. Osoloso bi too eyo nei molee bi mauwe odoo mapoo pi. Nayo egeesee seega, Kei mi ma dokodoo bi tekepo nee hu sabolo mologa agalaiso. Osoloso no a dodomo sibe," diso.

22 Osoloso bi bei odoo oso Yesuwo to duloso, diya goohele sabolo diso. Bei, yo bi bei doloso badebeiga.

23 Eseme bi bei odoo dime, Yesuye o hamamee dili odoo mapoo bolone egeesee takaso, "Bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa."

24 Yesuye to taka duloso diba howoogaso. Esino Yesuye see dimapoo egeesee takaso, "Mo holo dio, Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa.

25 Esiga dugo duseli midole ou maga kemol be toowa oso gadilei kalawa. Esino bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa toowa," diso.

26 Eseme o hamamee dili odoo oso yayo eligi

10:19: Exo 20:12-17; Deut 5:16-20

goo hagee duloso diya howoogadooso. Osoloso diesono nei woosa nei woosa dolone egeesee takaso, “Goo egee diya kalawadoo. Esiga odoo agayo gie badeli ka talaisomo?” diso.

27 Eseme Yesuye dimapoo bolone egeesee takaso, “Edebeeyo o gie badeli eyo nediliyo pidilei tebile. Esino Godee yo teiba. Bei, goo susuga yayo moodoolai haga kalawanee,” diso.

28 Eseme Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, “No ege, iba ibada bi susuga hoogoo poogoloso, nayo di hamamee deedee simiso,” diso.

29 Esino Yesuye egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, edebeeyo ayo di hamamee sibilame, osoloso to tekepo eyo goo maga, o moso, o emei, o omoo, o omolo, o owee, o ama, o holaiso, osoloso mi poogooga,

30 odoo yayo o bi susuga poogoo eyo nei toowa talaiso. Esiga yo mipoo hamapoo badolone, see moso, emei, omoo, omolo, owee, holaiso, osoloso mi bei malaiso. Osoloso edebeeyo yimapoo dala tenelaiso, bei yayo mo to mapoo mesiliga. Osoloso hamamee yo kookaiyo badoboso gie badeli talaiso.

31 Esiga odoo abo epedee hamapoo malalo hagee do ee see diba hamamee dabalaiso. Esino odoo abo epedee hamapoo hamamee hagee do oso see malalo dabalaiso.”

Yesu eyo talai see tobu taka

(Mat 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mi mapoo dulone, Yesuye malaso. Esino o hamamee dili odoo goo howoogamo dime, odoo abo hamamee sibadee diya ebigaso. Bei, odoo susuga oso goolee Yelusalem mapoo goo tokenee peledebeyaga. Osoloso Yesuye o hamamee dili odoowe peegoo gilimado dileso dobolone, Yelusalem mapoo gooso yimapoo peledabalai goo ee takolone dimapoo egeesee takaso,

33 “Iba Yelusalem mapoo peledobooga, Odoo Holo, a Yu odoo dia tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo abo mapoo tiasalaiso. Osoloso diayo mo goo midiloso, ayo talai goo ee takalaiso. Osoloso Yu odoonee mapoo tenelaiso.

34 Diayo a manalaiso, osoloso amapoo makawo pagalaiso, osoloso a tiso dabalaiso, osoloso a wooloomalaiso. Esino biame bakadio hedebe di poogoloso hamamee a ta maga see gie badeli toloso hogadileiso.”

Yemes dio Yonee dio goomoga goo Yesu mapoo ogo taka

(Mat 20:20-28)

35 Osoloso Sebediyo owolo Yemes dio Yonee dio Yesu mapoo sibileso egeesee takaso, “Eligili odoo, goo iyo

10:31: Mat 20:16; Luka 13:30 **10:32:** Maka 8:31; 9:31

goomoga namapoo taka," diso.

36 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "Ogoo goowo?"

37 Eseme diayo nei egeesee takaso, "Nama Godeeye wiligi doloso badeli mi toowa mapoo siboga, iba goomogo, odoo hee nee dee deedee dokolo buo, osoloso hee nee dee dobusu dokolo buo doloso goo susuga nobolo wiligi dalame," diso.

38 Esino Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Niyo egee takoo goo ee niba koo gooleedo. Esiga dala toowa ayo talame egee molo, niba nosee dala egeesee talai teibayo? Osoloso niba ayo talame egee molo, niba egeesee talai teibayo?" diso.

39 Eseme diayo nei egeesee takaso, "O. Iba teiba," dee takaso.

Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Dala toowa ayo talame egee molo, niba dala egeesee talaiso. Osoloso ayo talame egee molo, niba egeesee talaiso.

40 Esino mo dee deedee dokolo dabalai odoo sabolo, osoloso mo dee dobusu dokolo dabalai odoo hesigilei amapoo kitulugu mauwe. Esino hedebe Godeeye hesiga odoo oso mi omapoo dabalaiso."

41 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo abo 10 diayo Yemes dio Yonee dio to taka duloso, dimapoo diya kamanaso.

42 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo gilimadoloso, dimapoo egeesee takaso, "Yu odoonee dia wiligi odoo oso dima hemidu debeli odoo ee diya kitulugu sabolo gidebeliso.

43 Esino nima kulodu egeesee selai tekeponee. Esiga nima kulodu edebeeyo toowa doloso badalai goomogoga, yo tou teli odoo masi mesie sabolo odoo abo halo tou tolone ka badebee.

44 Osoloso edebeeyo malalo badalai goomogoga, yo tou wulayo teli odoo masi odoo susuga halo tou tolone ka badebee.

45 Bei, Odoo Holo, ayo mipoo hamapoo simi hagee, edebeeyo a pidilame ka sibile. Esino ayo odoo pidilame ka simi. Osoloso odoo susuga Godee mapoo iyado sibilame a talame ka simi."

Yesuye odoo howo neliga tekepo moodoo

(Mat 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Osoloso diba Yeliko mi mapoo peledoboloso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee poogoloso dimeleeno, odoo mooloogoodoo susuga diayo di hamamee simiso. Eseme odoo howo neliga o hu Batimeyes, Timayes eyo owolo, Yesuye sibilei eli pee mapoo badolone molee howameleeso.

47 Esiga Batimeyesye Yesu Nasalet odoo sibogo di

10:38: Maka 14:36; Luka 12:50 **10:39:** Diye 12:2; Yili 1:9 **10:42:** Luka 22:25-26 **10:43:** Mat 23:11; Maka 9:35

duloso, toso neligidi takolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Yesu, Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dolone a pidiye!”

48 Eseme odoo aboso yo hamaga takaso. Esino yo koodobilega, see diya neligidi egeesee takaso, “Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dolone pidiye!” dee takaso.

49 Eseme Yesuye o to duloso, kookoo toboloso tobudulone egeesee takaso, “Yo hapoo sibe dee takee.” Eseme diayo howo neliga odoo iso, osoloso yimapoo egeesee takaso, “Goomege. No toboloso, di. Yesuye no i,” diso.

50 Eseme Batimeyes o gidei togobuloso, saga dokodoo pupeleso, Yesu mapoo simiso.

51 Yesuye yimapoo egeesee takaso, “No ayo namapoo ogoo goo moodoolai goomogolo?”

Eseme howo neliga odoo oso nei egeesee takaso, “Eligili odoo, a see agalai goomogo.”

52 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “No wulo di. Nee tei too goo oso no tekepo paso.” Eseme howo neliga odoo yo epedee omapoo see medee egeiso, osoloso yo Yesubolo eli maga diso.

11

Yesuye Yelusalem mi mapoo wiligi odoo masi toboloso gadi
(Mat 21:1-11; Luka 19:28-40; Yon 12:12-19)

1-2 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mi koola mapoo dulone, Olipi mubi kumoo mosobia bakadio, Betapage osoloso Betani mapoo peledabaso. Osoloso Yesuye o hamamee dili odoo bakadio diye doloso dimapoo egeesee takaso, “Mosobia koogee mapoo dileso, omapoo ogoga be hu gie kauwa donki, edebeeyo wagi ma dokodoo buloso dilega poogoo ee, o mu mapoo ebigiso bagagoloso, omou mapoo bagagoo moloso. Esiga be ee niyo ebigi pidi poogoloso, hapoo hado sibe.

3 Egeesi ma kulodu odoo heeso sibileso nimapoo takolone, niba ogoo toowala, dee takooga, niyo nei yimapoo egeesee takee, ‘Lodeeye donki be hagee epedee talai goomogogona, osoloso see hamamee odoo heeso ka hado sibileigo,’ dee takeeye,” diso.

4 Yesu o hamamee dili odoo bakadio mosobia omapoo dileso, donki be moso peegoo ebigi bagagoloso eli palaga tobudume egeiso.

5 Eseme diayo donki be ebigi bagagoo pidi meleeno, odoo abo omapoo debei oso dimapoo egeesee takaso, “Niyo ogoo talame donki be ebigi bagagoo egee ka pidala?”

6 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso to nei Yesuye

10:52: Maka 5:34

dimapoo takee doloso taka tobuloso egeesee takaso. Eseme odoo abo oso donki be hado dilei soowa diso.
7 Eseme diayo donki be Yesu mapoo hado sibume, o wagi mapoo dugo pooloso, Yesu dokodoo buloso diso.
8 Eseme odoo susuga oso Yesu mapoo goomogolone dia kekeisu dugo tigadoloso, eli Yesuye dilei mapoo malalo palagamo dime, odoo aboso weiyo dibada go mapoo segei kookooloso eli mapoo palagamo diso.
9 Eseme Yesuye donki be ma dokodoo buloso dimolome, malalo diyadee odoo sabolo osoloso Yesu ma hamamee sibadee odoo oso to neligidi egeesee takaso,

"Inolome! Iba Godee mapoo goomogo!
Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo yo Godeeye pidiye dee!
10 Wiligi doloso badeli mi ee sibo Godeeye pidiye dee. Hagee ibada amawe Deibidiye wiligi doloso badebei mi egeesi masi malaiso.
Osoloso iba Kei mi ma dokodoo badeli Godee mapoo goomogo," dee takomo diyadeeso.

11 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mapoo sibileso, Yesu Yu odoo dia tei moso ma kulodu gadiso. Yo moso kulodu bi susuga mapoo egegemeleso diso. Bei olo neligime, osoloso o hamamee dili odoo 12 sabolo Betani mi mapoo diyadeeso.

Yesuye pigi homo mapoo to taka
(Mat 21:18-19)

12 Yesu Betani mapoo tialoso, gesikolo Yelusalem mapoo dimeleeno, eli domopoo yo diya hodiaso.
13 Eseme Yesu eli sage abaga sibulone, pigi homo du egeiso. Eseme ko pa beleso agalame hodu diso. Esino ko pelega wulo duwe molome egeiso. Bei, pigi ko peli eyo biamenee.
14 Yesuye pigi homo hamapoo egeesee takaso, "No hamamee homokoko see palaime!" Yesuye egeesee taka, o hamamee dili odoo duso.

Yesuye Yu odoo dia tei moso ma kuloduga odoo peegoo hasiso bugu
(Mat 21:12-17; Luka 19:45-48; Yon 2:13-22)

15 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mapoo peledoboloso, Yesu Yu odoo dia tei moso ma kulodu gadileso egeino, odoo aboso bi abo nei moleeso talame si sabolo, osoloso odoo aboso bi abo nei moleeso telaga molome egeiso. Osoloso molee piligeli odoo dia debi pooba sabolo bidige buguso. Osoloso molo huyado sibileso nei moleeso teli odoo susuga oso bili pooba sabolo bidege buguloso, diba susuga peegoo hasiso buguso.

11:9: Psa 118:25-26; 148:1 **11:13:** Luka 13:6

16 Osoloso odoo susuga bi
toloso tei moso tegei eli pee
kuloduga gadiyaga Yesuye
hamaga takaso.
17 Yayo dimapoo eligilone
egeesee takaso, “Godeeyo
to booka mapoo hogugu
oso egeesee takooso, ‘Mo
tei moso ee odoo mosobia
susuga maga oso sibileso
Godee mapoo takeli moso,’
diso. Esino niyo goo egeesi
tolone, adaba molee heli
teliso. Esiga niyo Godeeyo
moso hagee heli teli odoo oso
mada wuli moso paso.”
18 Eseme tei moso wiligi
odoo tebisa sabolo, osoloso
tei eligili odoo susuga oso
to hagee duloso, diayo
Yesu wooloomalame eli
esigamo silesibiso. Bei, diayo
Yesubolo ebiaso, bei diayo
eligi mapoo odoo susuga
oso tei telega peegeeyaga,
osoloso odoo susuga oso
Yesuye eligi goo ee duloso
howoogadooso.
19 Osoloso habe omapoo
Yesu o hamamee dili odoo
sabolo Yelusalem poogoloso
diyadeeso.

Pigi homo oso sia goo
(Mat 21:20-22)

20 Gesikolodee mapoo
diba eli domopoo diyadeega
meleeno, diayo pigi homo
egeiso. Pigi homo o dee
sabolo o kou sabolo, os-
oloso too susuga sio doloso
molome egeiso.
21 Pita Yesuye daga homo
mapoo to taka gooleebugu-
loso, Yesu mapoo egeesee
takaso, “Eligili odoo, no ege.
Nayo daga pigi homo mapoo
to taka oso olo sio doloso
molo,” diso.
22 Eseme Yesuye o
hamamee dili odoo dimapoo
egeesee takaso, “Niba Godee
mapoo tei te,” diso.
23 “Ayo nimapoo taka,
edebeeyo mubi hamapoo
egeesee takooga, ‘No dileso,
abei mapoo kulodu mei,’
dee takooga, o sooloo ma
kulodu goo goolee bakadio
delega, yayo taka goo oso
tei peledabalai dee gooleega,
Godeeye goo hagee tei
peledabalame moodoolaiso.
24 Esiga ayo nimapoo taka,
niyo bi talame Godee mapoo
takoloso, see bi egee talai
doloso tei toga, bi egee niyo
talaiso.
25 Esiga niyo Godee
mapoo takolone, odoo
heeso nimapoo goo toke-
nee moodoo mologa, niyo
odoo egeeyo goo tokenee
daga malalo boobado bigi.
Egeeseega nibada Ama Kei
mi ma dokodoo egee bado,
Godeeye nibada goo tokenee
hapoloso boobado bigileiso.
[
26 Niyo odoo heeyo goo to-
kenee boobado bigilega poo-
googa, nei nibada Ama Kei
mi ma dokodoo egee bado
Godeeye nibada goo toke-
nee hapoloso boobado big-

11:17: Isa 56:7; Jer 7:11 **11:18:** Maka 14:1 **11:23:** Mat 17:20 **11:24:** Mat 7:7 **11:25:** Mat 6:14-15 * **11:26:** To hagee odoo abo oso taka Makaye hogugu, dee takeliso. Esino odoo bei oso taka Makaye hogugule, dee takeliso.

ileime."]*

Yesuye kitulugu maga woosa
(Mat 21:23-27; Luka 20:1-8)

27-28 Diba see Yelusalem mapoo sibadeeso, osoloso Yesu Yu odoowo tei moso ma kulodu sileeme, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso Yesu mapoo sibileso egeesee woosaso, "No agamo kitulugu maga goo hagee ka moodoomo silala? Odoo agayo namapoo kitulugu hagee ka teneeyo?" diso.

29 Eseme Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Ayo woosali to hedebe nimapoo woosalaiso. Osoloso niyo to eyo nei amapoo takooga, ayo kitulugu toloso hagee silo eyo goo ee nimapoo takalaiso."

30 Esiga Yesuye dimapoo egeesee woosaso, "Odoo agayo Yonee mapoo kitulugu ka teneeyo, yayo odoo howo olugulame? Kitulugu Godeeye teneeyo, o, edebeeyo teneeyo? Niyo amapoo to nei takee!" diso.

31 Eseme diayo to hagee duloso dieso nediliyo to moulone egeesee takaso, "Iyo kasee takalaisomo? Iyo takolone Yoneeye kitulugu ee Godeeye teneedoo, dee takooga, see nei Yesuye imapoo egeesee takalaiso, 'Niba bei kaseme Yoneeyo to mapoo tei telega ka poogoowo?' dee takalaiso.

32 Esino iyo takolone yayo kitulugu egee odoo maga simi dee takooga, odoo susuga oso imapoo diya kamanalaiso." Bei, odoo susuga oso goolee Yonee yo tei Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo, dee gweli.

33 Egeeseelone diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, "Yoneeye kitulugu too goo eyo bei, iba gooleedele," diso.

Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Esiga ayo goo hagee moodoomo silame kitulugu too hagee nimapoo takalaime," diso.

12

Geleipi ko segei homolee sabolo bali odoo sabolo
(Mat 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Yesuye see wudu takolone Yu odoo dia wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, "Biame heeso odoo hee o homolee mapoo geleipi ko sogoloso, pee maga beeleeso. Osoloso ko i debilame, yo ou poogoloso, see homolee egee gibadalame doko moso tegeiso. Osoloso yayo homolee bali odoo abo mapoo bameleeye doloso, yo see mi eli sage mapoo badalame diso. 2 Osoloso yo omapoo dileso badoboome, homokoko palagaloso olo bi moodoogaso. Eseme yayo o tou teli odoo hee mapoo takolone, o homolee mapoo dileso homokoko egee gooloogaloso o hodio

12:1: Isa 5:1-2

ee yimapoo tosibeye diso.
3 Esino yo omapoo dileso
peledoboome, homolee
bali odoo oso yo woomele
poogoloso geleipi ko telega
mosoowe see wedi diye diso.
4 Eseme egeesee ogoloso,
homolee eyo amaye see o
tou teli odoo hee diye diso.
Esino homolee bali odoo oso
odoo hagee o wiligi mapoo
wooloso, yimapoo ebili goo
teneloso see wedi diye diso.
5 Eseme homolee eyo
amaye o tou teli odoo hee
diye diso. Esino homolee bali
odoo oso yo wooloomaso.
Eseme homolee eyo amaye
o tou teli odoo abo susuga
diye diso. Esino homolee bali
odoo oso abo wulo wooloso
poogooso, osoloso abo diayo
piliguso.

6 Esino yayo gooma owolo
hedebe diye dolone egeesee
gooleeso, 'Homolee bali odoo
oso mo holowo to duloso,
yimapoo mesileiso,' dee
gooleeso.

7 Esino homolee bali odoo
diayo homolee eyo amayo
owoloye simi ogoloso dieso
nediliyo egeesee takaga
meleeso, 'Holo hagoso
hamamee ama toga, yayo
geleipi ko segei hagee ta-
laiso. Esiga geleipi ko segei
hagee see iyo talame yo
wooloomamo,' diso.
8 Eseme diayo homolee
eyo amayo owolo toloso
wooloomaso. Osoloso o
kou homolee maga peegoo
togobuguso."

9 Yesuye to hagee taka
koodobuloso badolone, o to
dulone debei odoo mapoo
egeesee takaso, "Esiga
homolee eyo amaye see
kasee moodoolaisomo? Yayo
sibileso homolee bali odoo
piliguloso, see homolee
bali odoo abo mapoo beye
dalaiso.
10 Esiga niba Godeeyo to
booka mapoo hogugu hagee
hesigeleyo? Bei, omapoo
egeesee takooso,

'Moso tegeli odoo diayo
omou gowoolone
togobugu oso epedee
hamapoo moso omu
domo pupodoo ka
moloso.

11 Goo hagee Godeeye ka
moodoo. Esiga iba goo hagee
ogoloso howoodolone tekepo
deeso.' "
12 Eseme Yu odoo dia
wiligi odoo tebisa oso Yesuye
wudu taka goo ee duloso,
"Ibada goo takolone bado,"
doloso egeesee gooleeso.
Egeeseelone diayo Yesu talai
eli esigamo silesibiso. Esino
diba odoo mooloogoodoo
toowa ogoloso, diayo yo talai
ebigaso. Esiga Yesu telega
poogoo diyadeeso.

Sisa mapoo tekisi molee teneli
(Mat 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Osoloso hamamee Yu
odoo dia wiligi odoo tebisa
oso Yesuye Loum gamalee
mapoo goo tokenee abo
takalame gooleeso. Eseme
diayo Pelisi odoo abo sabolo

12:8: Hib 13:12 **12:10:** Psa 118:22-23 **12:13:** Luka 11:53-54

Helodeeyo hamamee dili odoo abo sabolo Yesu mapoo gamenee takalame diye diso.

14 Eseme odoo egee bia oso dileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, iba gooleedooso, no tei goo takeli odoo. Osoloso no odoo bolo koo ebili, osoloso nayo odoo kolo mapoo koo egeli. Osoloso nayo Godeeyo goo odoo susuga mapoo tei eligi moloso. Esiga Loum gamalee wiligi odoo Sisa mapoo tekisi molee tenelai tekepowo, o, tokeneeyo?

15 Iyo tenelaisomo, o, tenelaimeyo?” dee takaso.

Esino Yesuye diayo goo tokenee moodoolame to mou goo ee, yo olo gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga niyo a kukulo agalame ka sala? Niba molee ko hedebe a agalaiya tosibe,” diso.

16 Eseme diayo Yesu mapoo molee ko hedebe tosibileso teneme, yayo dimapoo egeesee takaso, “Molee hamapoo agamo mudu sabolo osoloso agamo hu oso ka mololo?”

Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Sisayo mudu sabolo, osoloso o hu oso ka molo,” diso.

17 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo Sisayo bi ee Sisa mapoo tenee. Osoloso Godeeyo bi ee Godee mapoo tenee,” diso.

Eseme diba to hagee duloso diya howoogadooso.

Ta maga hogabili eyo goo maga Yesu mapoo woosa
(Mat 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Osoloso Sedisi odoo aboso Yesuye badebei mapoo sibadeeso. Odoo hagee bia oso takolone, “Odoo wedia see hogabileime,” dee takeliso. Eseme diayo Yesu mapoo sibileso egeesee woosaso,

19 “Eligili odoo, tei magoo Moseseeye hogugu oso imapoo egeesee takooso, ‘Gisoso sobo huloso holo soomagelega toga, see omoloye emei tayo osobo bau ee huloso emeiyo hu maga holo soolooga magee,’ diso.

20 Esiga odoo heeso giso holo 7 soomagooso. Osoloso daga emeiye sobo huso. Osoloso yo holo soomagelega taso.

21 Eseme omolo yima hamamee soomagoo oso emeiyo osobo bau ee huso. Esino yo holo soomagelega taso. Eseme see omolo yima hamamee soomagoo oso emeiyo osobo bau ee huso. Esino yinosee holo soomagelega taso.

22 Egeeseelone giso holo 7 susuga hagee bia oso holo soolooga magelega wediaso. Osoloso hamameedee sobo bau yinosee taso.

23 Esiga odoo wedia maga see hogogadilei biame mapoo sobo egee tei odoo agamo osobo dalaisomo? Bei, giso 7 oso sobo hedebe hagee huso,” diso.

12:17: Loum 13:7 **12:18:** Diye 23:8 **12:19:** Deut 25:5

24 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba goo dooboo gweli odoo. Bei, niba Godeeye kitulugu sabolo osoloso o to sabolo gooleedelega ka doso.
25 Bei, odoo wedia ee bi maga see hogogabuoga, diba see sobo huleime, osoloso giso obileime. Esino diba see Godeeyo momaiye oso Kei mi mapoo egee do egeesi masi dabalaiso.
26 Esiga Moseseeye odoo wedia see hogogadilei goo ee o book mapoo hogugu, niyo hesigeleyo? Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob olo taso. Esino homo douso nademe, paiya biame omapoo Godeeye Moses mapoo egeesee takaso, ‘Epedee hamapoo a Eibalahameeyo Godee, Aisekeeyo Godee, osoloso Yekobowo Godee doloso ka badoso,’ diso. Odoo hagee wediaso, esino dibada dio oso epedee hamapoo gie doso.
27 Esiga Godee hagee odoo wedia eyo Godeenee. Haye, odoo gie egee do eyo Godee. Esino niyo odoo toloso see gie badeli talaime dee gooleega, niba goo dooboo gweli odooso.”

Tei magoo kaso toowa ka molosomo?
(Mat 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Tei eligili odoo hee diayo toso agadigamelee omapoo sibileso badolone dumeleeso. Osoloso Yesuye Sedisi odoo mapoo to nei tekepo taka duloso, yayo Yesu mapoo egeesee woosaso, “Tei magoo kaso diya toowa ka molosomo?” diso.
29 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Tei magoo toowa hagoso, ‘Isalael odoo niba dui! Ibada wiligi odoo Godee hedebe.
30 Esiga nayo nee wiligi odoo Godee diya goolee, nee sooloo ma kuloduga goolee sabolo, osoloso nee dioso goolee sabolo, osoloso nayo goo goolee sabolo, osoloso nayo kitulugu oso diya goolee.’
31 Osoloso tei magoo toowa hee hagoso: ‘Nayo no nediliyo diya egee goolee, egeesee goolone nee odoo nosee diya egeesee goolee.’ Tei magoo toowa aboso, tei bakadio hagee dagadile,” diso.
32 Eseme tei eligili odoo ogoso see Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, nayo tei goo olo takaso. Esiga Godee hedebe badoso, Godee hee mauwe.
33 Esiga gala hu wooloso dou mapoo siloso Godee mapoo teneli sabolo, bi abo teneli sabolo, tei oso taka hagee haga goo toowanee. Esino tei magoo bakadio hagoso goo toowa ka moloso: Nayo Godee diya goolee, nee sooloo ma kuloduga goolee sabolo, osoloso nayo goo goolee sabolo, osoloso nayo

12:26: Exo 3:2, 6 **12:28:** Luka 10:25-28 **12:29:** Deut 6:4-5 **12:31:** Lev 19:18 **12:33:** 1Sam 15:22; Hos 6:6

kitulugu oso, diya goolee. Osoloso nayo no nediliyo diya egee goolee, egeesee goolone nee odoo nosee diya egeesee goolee," diso.

34 Eseme Yesuye odoo ogoso to nei tekepo taka duloso yimapoo egeesee takaso, "No Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei koola bado," diso. Eseme odoo aboso goo abo Yesu mapoo woosalai obulone yimapoo hee woosele poogooso.

Keliso agamo owolowo?
(Mat 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Hamamee Yesuye Yu odoo dia tei moso tegei ma kulodu odoo susuga mapoo eligilone yayo egeesee woosaso, "Bei kasi maga tei eligili odoo diayo Keliso ee Deibidiyo amawe, dee ka takeliyo?

36 Deibidiye to kitulugu sabolo Dio Tei maga egeesee takaso,

'Godeeye mo Lodee mapoo egeesee takaso:
"No abolo wiligi doloso badalame mo dee deedee dokolo bie.
Esiga nayo badolone namapoo ha teli odoo ee ayo dagadileiso," diso.'

37 Deibidiye Keliso o Lodee diso. Esiga bei kasi maga tei eligili odoo diayo 'Keliso Deibidiyo amawe' dee ka takeliyo? Kelisoye Lodee osoloso Deibidiyo amawe dalai teibayo? O, Keliso yo Lodee osoloso yo Deibidiyo amawe oso."

Odoo susuga goomogolone o to mapoo medee duso.

Yesuye tei eligili odoo dia goo taka
(Mat 23:1-36; Luka 20:45-47)

38 Yesuye odoo susuga mapoo eligilone egeesee takaso, "Niba tei eligili odoo mapoo medee ege. Diba dugo medee tekepo megigaloso silesibiliso, osoloso bi neiso teli go mapoo debeli odoo oso diba ogoloso gauwuloso emegei di to takooga ee dulei onosee diya goomegeliso.

39 Diba howo gisili moso ma kulodu wiligi odoo taba eyo debi mapoo bulumulame, osoloso wo toowa nologolone debei mi mapoo wiligi odoo toowa taba eyo debi mapoo bulumulame goomegeliso.

40 Esino diayo sobo bauwe ebilame gamenee takoloso, dia moso sabolo bi sabolo diayo toloso omapoo dobolone, dia goo gagaloso Godee mapoo taka diya sageliso, odoo aboso diba tekepo odoo dee goolame. Esiga goo egeesi maga diba nei dala toowa talaiso."

Sobo bauso emegei di bi tenee
(Luka 21:1-4)

41 Yesu tei moso tegei kulodu edebeeyo emegei di molee tooseli ki bi oso moodoo mapoo sooloogamelee koola mapoo

12:36: Psa 110:1

badolone odoo susuga bameleeso. Bi bei odoo oso molee ko toowa sooso.
42 Osoloso sobo bau bi mauwe oso sibileso molee ko ta bakadio toosooso.
43 Eseme Yesu o hamamee dili odoo gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka, sobo bau bi mauwe hagoso tenee oso odoo abo susuga oso tenee ee dagadiso.
44 Bei, bi bei odoo dia molee toowa osee molome molee su pepooko teneeso. Esino sobo bau bi mauwe hagee yimapoo molee ko esiesibo meleeno teneeso. Esiga yo wo talai molee olo mauwe."

13

Yesuye Godeeyo tei moso tegei oso tokenee palai goo taka
(Mat 24:1-2; Luka 21:5-6)

1 Biame omapoo Yesu tei moso poogoo dileso dimolome, o hamamee dili odoo heeso sibileso yimapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, ibada tei moso yoso tegei medee tekepo hagee, no ege, osoloso yo toowa medee tekepo, no ege," diso.
2 Eseme Yesuye to nei yimapoo egeesee takaso, "Tei moso tekepo tegei epedee no hagee ogo, hamamee guobigileiso, eseega yo hedebeso yo hee ma tobudoo malaime," diso.
3 Osoloso Yesu Olipi mubi ma dokodoo peleso, tei moso tegei ma hodiokoo bolone badoboome, Pita, Yemes, Yonee, osoloso Endulu diayo dibusomo sibileso yimapoo egeesee woosaso,
4 "Nayo imapoo takee, goo susuga hagoso kopolone ka peledabalaiyo? Osoloso goo susuga hagoso peledabalame mologa, ogoo gooso imapoo ka eligileiyo?" diso.

5 Eseme Yesuye dimapoo to nei egeesee takaso, "Niba obeeyamo! Odoo heeso tei goodee maga niba peegoo gilimado diyaga.
6 Odoo aboso mo hu maga sibileso takolone, dieso nediliyo diba Kelisoso, dee takalaiso. Egeeseelone diayo odoo bei tei goo maga peegoo gilimado dileiso.
7 Esiga ha too goo sabolo osoloso biliga goo oso peledoboomo duga goo ee duloso, niba haga na ebi. Bei, goo hageesi oso daga malalo peledabalaiso. Esino biame egee hoo poogoo osonee, hamamee sibileiso.
8 Osoloso mi toowa heeso mi toowa hee mapoo ha talaiso. Osoloso mi susuga mapoo mibia toowa sibileiso. Osoloso nei me pagalaiso. Esino goo susuga hagoso peledobooga, dala biame oso bei mooloogolone ka seeso.

9 Esiga goo susuga hagoso peledobooga, niba obeeyamo. Edebeeyo niba toloso goo midili moso mapoo ido polo dolone dabalaiso. Osoloso niba dibada howo gisili moso mapoo ido

12:43: 2Kol 8:12 **13:2:** Luka 19:44 **13:9:** Mat 10:17-20

peleso wooloogolone dabalaiso. Osoloso amapoo tei too goo maga niba gamalee wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso wiligi odoo toowa tebisa abo dia mudugiyopoo gilimado peleso, niyo mo goo ee dimapoo takalaiso.

10 Mi hoo pagalai hoogoo mologa, to tekepo hagee daga edebeeyo mi susuga mapoo takomo dileiso, odoo susuga oso to tekepo ee dulame.

11 Osoloso edebeeyo niba goo midili moso mapoo ido pologa, niyo takalai goo ee haga na goolee. Bei, biame omapoo niyo takalai goo goolee tekepo ee nimapoo Godeeye tenelaiso. Esino niba niso goolee takalaime, Dio Tei oso nibolo toboloso to ka takalai.

12 Biame omapoo edebeeyo emei dio omolo dio wooloomalame, diba goweli odoo mapoo tiasalaiso. Osoloso amaye owolo mapoo egeesee selaiso. Osoloso owoloye dibada ama dio owee dio mapoo mesilega poogoloso diba wooloomalame tiasalaiso.

13 Bei niyo amapoo tei too goo omaga odoo susuga oso nimapoo heiga toowa malaiso. Esino edebeeyo eyo tei too kibiloso badolone, hoo poogoo mapoo dileso peledobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

14 (Hesigeli odoo, no to hageeyo bei medee gooleede.) Niba bi diya tokenee mudu opusomo di oso tei moso ma kulodu molo agalaiso. Esiga bi ogoso Godeeyo howo woola tei moso tokenee palaiso. Egeeseega Yudiya mi toowa mapoo debeli odoo oso bi mudu opusomo di ee ogoga mubi ma dokodoo kukulo pele.

15 Osoloso odoo moso hau mapoo badoga, bi talame moso kulodu na gadi.

16 Osoloso odoo homolee mapoo nei howo sogomo siloga, o gidei talame mosopoo see na wedi di.

17 Osoloso biame omapoo sobo koowasi sabolo, osoloso holope too nedili sobo ee kukulo dilei diya kalawa toowa molo agalaiso.

18 Esiga Godee mapoo takee, goo hagoso wau biame mapoo peledebelega pagalame.

19 Bei, biame omapoo dala toowa oso sibileiso. Esiga mi toowa bei mooloogoo biame abaga simino epedee hamapoo, odoo susuga oso dala goo hageesi egele. Esino dala goo toowa hagoso sibileso koodobuoga, hamamee dala goo hageesi see agalaime.

20 Esiga Godeeye dala biame deiyepo moodoolaiso. Esino yayo biame sage magoo diepi, odoo heeso dala ee ma kulodu badalai tebile pegeliyo. Esino dala

13:11: Luka 12:11-12 **13:12:** Mat 10:21 **13:13:** Mat 10:22; Yon 15:21 **13:14:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 **13:15:** Luka 17:31 **13:17:** Luka 23:29 **13:19:** Dan 12:1; Yili 7:14

ee ma kulodu Godee eyo hesiga odoo ee halo, yayo dala biame see deiyepo moodoolaiso.
21 Biame omapoo odoo heeso sibileso nimapoo takolone, ‘Hamapoo ege, Keliso hagoso’ o, ‘Koo ege, Keliso ogoso,’ dee takooga, o to mapoo tei na te.
22 Bei, gamenee keliso deli sabolo, osoloso gamenee godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso sibileso goo toowa opusomo di edebeeyo howeli moodoolaiso, odoo susuga sabolo osoloso odoo Godeeye hesiga oso peegoo dia beleso kukulo agalame.
23 Esiga niba obeeyamo! Goo hagee peledebelega mologa, ayo daga goo susuga nimapoo ka taka.”

Yesuye see sibilei goo
(Mat 24:29-44; Luka 21:25-33)

24 “Osoloso hamamee, biame omapoo dala goo hagoso dileso koodobuoga,

‘osoko semelaiso. Egeeseega a nosee gadeebigileime.
25 Osoloso giwo kei ma dokodoo egee molo mi hamapoo tigedibileiso. Osoloso kei ma dokodoo kitulugu bi egee molo Godeeye halabuga ki me pagalaiso.’

26 Biame omapoo odoo susuga oso Odoo Holo, ayo kolobo maga gadeebugu sabolo, osoloso kitulugu toowa sabolo siboga agalaiso.
27 Osoloso ayo sibileso, mo momaiye diye dalaiso, diayo dileso odoo susuga Godeeye hesiga mi susuga mapoo egee do ee gilimalame.
28 Esiga niba sogai maga goo hagee medee gooleede. Sogai du pisigaga ogoloso, wau biame koola tooboo doloso gooleedeliso.
29 Esiga goo hagee egeesi masi moloso. Goo ayo taka hagoso peledaba ogoga, Odoo Holo ayo sibilei olo koola tooboo doloso niba olo gooleedalaiso.
30 Ayo nimapoo taka, epedee biame hamapoo odoo hagee do wedilega doga, goo susuga hagoso peledabalaiso.
31 Kei sabolo mipoo sabolo mauwe pagalaiso. Esino mo to kookaiyo moloso osee malaiso.”
32 “Esiga Odoo Holo ayo sibilei biame ee odoo hee gooleedele. Osoloso Godeeyo momaiye Kei mi ma dokodoo egee do sabolo osoloso Godeeyo owolo anosee gooleedele. Esino hedebe mo Ma Godeeye biame egee gooleedoloso ka badoso.
33 Esiga niba medee koolone ka debee. Bei, biame ogoso sibilei ee niba gooleedele.
34 Odoo Holo, ayo sibilei goo ee egeesi moloso. Odoo

13:22: Yili 13:13 **13:24:** Isa 13:10; Joel 2:10, 31; 3:15; Yili 6:12-13 **13:26:** Yili 1:7 **13:27:** Mat 13:41

heeso mi hee mapoo dulone, o tou teli odoo mapoo moso hagee medee bameleeye, dee takoloso dileiso. Osoloso yayo tou teli odoo mapoo moso egee bamalame, tou opusomo opusomo di pileiso. Osoloso osulu gibalai odoo mapoo yayo see wedi sibilei maga egeesee takalaiso, 'Medee be!'

35 Esiga mosowo ama masi aso. Esiga niba mopoodoo doloso koolone ka debee. Bei, ayo sibilei biame ee niba gooleedele. Habe sibumobelee, o gesi domo sibumobelee, o kudi takooga sibumobelee, o gesikolodee sibumobelee.

36 Osoloso ayo saga sibileso ogoga, niba tiesa molo agalai tekeponee.

37 Ayo nimapoo to taka see odoo susuga mapoo takooso, niba mopoodoo doloso, koolone ka debee," diso.

14

Yesu wooloomalame to mou
(Mat 26:1-5; Luka 22:1-2; Yon 11:45-53)

1 Osoloso Godeeye Gababia wo nalai sabolo osoloso wo mosoowe nalai biame bakadio hoogoo meleeso. Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo diayo Yesu toloso mada wooloomalame eli esiamo silesibiso.

2 Esino diayo dieso nediliyo egeesee takaso, "Iyo Gababia wo ne biame hamapoo yo toloso wooloomalaime. Bei, odoo susuga oso imapoo kamanaloso ibolo biligiyaga," diso.

Betani mi mapoo soboso mopoodoo soo medee tekepo oso Yesuwo wiligi mapoo soo
(Mat 26:6-13; Yon 12:1-8)

3 Yesu Betani mi mapoo badolone, odoo daga agagisa bia Yesuye tekepo pa Saimonowo moso mapoo palaso. Yo omapoo nei nolone badoboome, sobo heeso mai masi pepooko yo alabasta deli oso moodoo mapoo mopoodoo soo medee tekepo nad deli i salama soo tosimiso. Yayo tosibileso, me gooboo buguloso Yesuwo wiligi mapoo sooso.

4 Eseme odoo abo omapoo debei oso ogoloso komonolone dieso nediliyo egeesee woosagaso, "Bei kasalame sobo hagoso mopooodoo soo medee tekepo ee wulo goo mauwe yimapoo soomeleso ka hosudoowo?" diso.

5 "Yayo mopoodoo soo medee tekepo hagee odoo mapoo neiso talame tenee diepi, molee ko 300 ee toloso bi mauwe odoo mapoo tenelai tebiliyo." Diayo dee takoloso, sobo yimapoo kamanaso.

6 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Yimapoo egeesee na takee. Bei kasi maga niyo yimapoo kamanaloso ka takala?

13:35: Luka 12:38 **14:3:** Luka 7:37-38

Yayo amapoo goo tekepo moodooso.
7 Esiga bi mauwe odoo ee biame susuga nibolo hodobo dabalaiso. Esiga niyo diba gooleebuguga, diba biso pidilei tekepo. Esino biame susuga a nibolo hobobo badalaime.
8 Esiga sobo hagoso yayo moodoolai dee goolee goo ee amapoo moodooso. Yayo mopoodoo soo egee mo wiligi mapoo soo oso mo suso bi ma kulodu malai ee mopoodoo doo.
9 Ayo nimapoo ka taka. Edebeeyo mi kamapoo Godeeyo to tekepo takooga, diayo sobo hagoso goo amapoo moodoo onosee takalaiso. Osoloso edebeeyo o goo onosee goolee malaiso," diso.

Yudaseeye Yesu tiasalame goomoga magoo
(Mat 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Osoloso Yesu o hamamee dili 12 ee ma kulodu odoo hee Yudas-Iskaliyot yayo tei moso wiligi odoo tebisa mapoo dileso Yesu dimapoo tiasalame diso.
11 Eseme diayo o goo duloso, diya goomogolone yimapoo molee nei tenelame to takoloso edidi magooso. Eseme Yudaseeye Yesu dimapoo tiasalame eli esiamo silone biame tekepo bameleeso.

Yesuye o hamamee dili odoo sabolo Godeeye Gababia wo ne
(Mat 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yon 13:21-30)

12 Isipi mi maga peegoo di gooleebugu wo ne bei mooloogoo biame mapoo, Yu odooso Godeeye Gababia wo nalame, sipi be hu weliso. Eseme Yesuwo hamamee dili odoo oso Yesu mapoo egeesee woosaso, "Nayo iba kamapoo dileso Godeeye Gababia wo nalai mopoodoo dalai ka goomogolo?" diso.
13 Eseme Yesu o hamamee dili odoo bakadio diye dolone egeesee takaso, "Niba Yelusalem mi mapoo diyadee. Osoloso niba omapoo dileso ogoga odoo hee howo keedoloso eli domopoo dumologa tugodalaiso. Niba yo tugodoloso yo deedee di.
14 Osoloso niba yayo dileso moso kulodu gaduga omapoo dobolone, mosowo ama mapoo egeesee takee, 'Eligili odoo oso egeesee taka, "Ayo mo hamamee dili odoo gilimadoloso, Godeeye gababia wo nalame debi pooba gooboogoo kasomo?" ' dee takee.
15 Osoloso yayo niba moso dokohodoo ido peleso debi pooba gooboogoo toowa olo moodoo doloso melee eligileiso. Esiga niba iyo Godeeye Gababia wo nalai omapoo ka mopoodoo de," diso.
16 Eseme Yesu o hamamee dili odoo bakadio oso Yelusalem mi mapoo diyadeeso. Diba omapoo

14:7: Deut 15:11 **14:8:** Yon 19:40 **14:12:** Exo 12:6

dileso egeino, goo susuga ee Yesuye dimapoo taka goo sabolo tobuloso molome egeiso. Eseme diayo Godeeye Gababia wo nalame omapoo mopoodoo doloso, diba see Yesuye o hamamee dili odoo abo sabolo debei mapoo wedi diso.

17 Osoloso habedee mapoo Yesu o hamamee dili 12 sabolo sibileso moso omapoo peledabaso.

18 Diba omapoo wo nolone doboome, Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, nima kuloduga odoo hee abolo wo hagee namolo oso a ha teli odoo mapoo tiasalaiso,” dee takaso.

19 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso, goohele sabolo dobolone, Yesu mapoo egeesee takaso, “Ayonee, o ayowo?” dee takaga meleeso.

20 Eseme yayo dimapoo nei takaso, “Odoo 12 mooloo-goodoo hagee ma kulodu, odoo agayo mo peleta mapoo abolo hodobo wo olugu-doloso naga, a ha teli mapoo tiasalai odoo ogoso.

21 Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka ee dodolone, Odoo Holo a talaiso. Esino Odoo Holo a ha teli odoo mapoo tiaseli odoo yo dala toowa talaiso. Oweeye yo soomagelega poogoo diepi, yo dala tele pegeliyo,” diso.

Lodee gooleebugu wo ne
(Mat 26:26-30; Luka 22:19-20)

22 Diba wo nolone doboome, Yesuye wo toloso Godee mapoo goomoga to takoloso wo popeiso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo wo pulone egeesee takaso, “Wo hagee toloso ne. Hagee mo suso,” diso.

23 Osoloso yo see kapu wain i keesoo toloso, Godee mapoo goomoga to takoloso, dimapoo teneme, diayo susuga wain i neso.

24 Eseme Yesuye see egeesee takaso, “Hagee mo sawo, odoo susuga dia tokenee hapalame ka sologo bugu. Mo sawo oso Godeeye o odoo mapoo to kitulugu magoo goo oso tei peledabalame.

25 Esiga ayo nimapoo taka. Ayo epedee hamaga dulone wain i see nalaime. Esino hamamee Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo wain i dia see nalaiso,” diso.

26 Osoloso diba goomoga kosaiya hedebe pouloso, see Olipi mubi dokodoo paladeeso.

Pitaye Yesu boobado bigilei goo ee Yesuye taka
(Mat 26:31-35; Luka 22:31-34; Yon 13:36-38)

27 Eseme Yesuye see o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Odoo susuga niyo a poogoloso kukulo dileiso. Bei, Godeeyo

14:18: Psa 41:9 **14:24:** Exo 24:8; Zec 9:11; Jer 31:31-34; 1Kol 10:16; Hib 9:20
14:27: Zec 13:7

to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,
'Godeeye sipi be bali odoo ee wooloomaga,
sipi be susuga oso yimaga peegoo kukulo dileiso.' "

28 Osoloso Yesuye see egeesee takaso, "Esino a ta maga hogado dileso, ayo daga malalo dileso Gelili mi mapoo niba tugodalaiso."

29 Eseme Pitaye nei Yesu mapoo egeesee takaso, "Odoo susuga oso namaga peegoo kukulo duga, hedebe ayo no poogoo dileime."

30 Esino Yesuye yimapoo see egeesee takaso, "Ayo namapoo tei goo taka. Epei gesi kolokoloso taka bakadio delega, malalo hoogoo mologa, nayo mo goo gagadilei ee bakadio hedebe dalaiso," dee takaso.

31 Esino Pitaye to kitulugu sabolo nei egeesee takaso, "Ayo egeesee selaime! Edebeeyo no wooloomaga, a nobolo hodobo talaiso," diso. Eseme Yesuwo hamamee dili odoo susuga oso to hedebe egeesee takaso.

Yesuye Getesemeni homolee mapoo Godee mapoo taka
(Mat 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo Getesemeni olipi homo segei homolee omapoo sibadeeso. Osoloso Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, "A dileso Godee mapoo takalaiya, niba hamapoo debee," diso.

33 Osoloso yayo egeesee takoloso, hedebe Pita, Yemes osoloso Yonee esee ido palaso. Yo peleso badoboome, goohele goo sabolo osoloso su hegi goo oso yimapoo simiso.

34 Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, "Mo su ma kulodu hegi goo toowa oso molone, ayo talai olo koola tooboo. Esiga niba hamapoo koolone debee," diso.

35 Osoloso Yesu egeesee takoloso, dimaga pepooko hoogoo dileso, ebiso miyomoo tugusaloso balaboo tialoso molone Godee mapoo takaso, yimapoo dala toowa egee sibo ee Godeeye peegoo magalame.

36 Yayo Godee mapoo takolone egeesee takaso, "Ma, mo Ma! Goo susuga namapoo kalawanee. Esiga dala toowa oso amapoo hagee sibo, nayo peegoo magalai soowayo? Esino nayo goomoga goo moodee, ayo goomoga goonee," diso.

37 Osoloso yo Godee mapoo taka koodobuloso wedi dileso egeino, o hamamee dili odoo bakadio hedebe di tiesamolome egeiso. Eseme yayo Pita mapoo egeesee takaso, "Saimon, no tiayo? No biame deiyepo hamapoo abolo hodobo koolone badalai tebiledo?

14:28: Mat 28:16; Maka 16:7 **14:30:** Maka 14:66-72 **14:31:** Yon 11:16 **14:32:** Yon 18:1 **14:34:** Yon 12:27 **14:36:** Maka 10:38; Yon 6:38

38 Esiga niba bolone Godee mapoo takolone ka debee, niba kukuli goo mapoo homodobiyaga. Bei nibada goo goolee oso goo tekepo talame goomogoso, esino nibada su oso ki me ka poogooso," diso.

39 Osoloso yo see wedi dileso, Godee mapoo takolone goo hedebe onosee takaso.

40 Osoloso yo see dimapoo wedi sibileso egeino, diba tiesa molome egeiso, bei diba tila paga oso howo seme. Osoloso diayo Yesu mapoo to nei takalai gooleedele poogooso.

41 Yesu yo see bakadio hedebe di mapoo Godee mapoo takoloso, o hamamee dili odoo mapoo wedi sibileso, dimapoo egeesee takaso, "Niba hosolone wulo tiesa malala? Tia olo oso! Odoo Holo, a tokenee odoo mapoo toloso tenelai biame olo epedee hamapoo sibo.

42 Esiga koo ege, a tokenee odoo mapoo tiasalai odoo ee olo sibo. Esiga niba tebise, dimapoo dimo!" diso.

Edebeeyo Yesu too (Mat 26:47-56; Luka 22:47-53; Yon 18:3-12)

43 Yesu to osee komolome, o hamamee dili odoo hee Yudaseeye Yesu talame odoo mooloogoodoo toowa gilimado simiso. Egeesi ma kulodu tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, tei eligili odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso Yesu talame odoo hagee bia diye diso. Eseme diayo sibulone kaiya sabolo kodolo sabolo toloso sibadeeso.

44 Egeesi ma kulodu Yudas yo epedee sibilega badolone, odoo Yesu talai mapoo egeesee takaso, "Ayo dileso adaga, odoo ogoso. Eseega niyo yo toloso medee bolone ka ido di," diso.

45 Osoloso Yudas yo odoo mooloogoodoo poogoloso dileso, Yesuye tebidi mapoo hoogoo dileso, yayo egeesee takaso, "Eligili odoo!" dee takoloso, Yesu adaso.

46 Eseme odoo abo oso sibileso Yesu tooso.

47 Esino Yesu o hamamee dili odoo hee koola omapoo tebidi oso o kaiya tadoloso, tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo kaiyaso woomeleso eyo dooboo poogoome, dulu asooso.

48 Eseme Yesuye yo talame sibadee odoo omapoo egeesee takaso, "Niyo ogoga a mesiya daga, a talame kaiya sabolo osoloso kodolo sabolo misigaloso ka sibadala?

49 Esino ayo biame susuga tei moso ma kulodu eligimo sileeme, niyo a egeliso. Esiga bei kaseme niyo a omapoo telega ka poogoowo? Esino niyo epei a talame simi hagoso Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka to sabolo olo tobuoso," diso.

50 Eseme Yesu o hamamee dili odoo susuga oso yo poogoloso kukulo diyadeeso.

51 Osoloso odoo gie kauwa

14:49: Luka 19:47; 21:37; Yon 18:20 **14:50:** Psa 31:11

dugo booloso, Yesu diayo toloso dime hamamee deedee diso. Eseme diayo yo ogoloso, yibolo talame o dugo mapoo temeleso, o dugo puobuguso.

52 Esino o dugo dimapoo yane poogoloso, yo boodo diwe piaso.

Yesu wiligi odoo tebisa mapoo goo midilame ido di
(Mat 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yon 18:13-14, 19-24)

53 Osoloso diayo Yesu toloso tei moso wiligi odoo taba eyo mosopoo ido diso. Esiga moso ee ma kulodu tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo oso daga olo mooloogoodoloso debeiso.

54 Eseme Pitaye hamameedee Yesu deedee dileso, tei moso wiligi eyo moso eyo beelee ma kulodu gadiso. Yo omapoo badolone, tei moso gidebeli odoo sabolo kekeisime dou hameleeso.

55-56 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia goo midili wiligi tebisa oso Yesuwo goo maga gamenee takeli odoo ee esiaso, yimapoo goo tokenee hee mologa, Yesu ka wooloomalame. Egeeseelone edebeeyo wulo gamenee takolone Yesuwo goo maga goo opusomo opusomo di takaso. Esino diayo taka ee ma kulodu, tei goo hee molo egele.

57 Esino odoo aboso tebisaloso, Yesuwo goo maga gamenee egeesee takaso,

58 "Iba odoo hagoso egeesee takeme duso, 'Edebeeyo tei moso tegei hagee ayo guobuguloso, see biame bakadio hedebe di ee ma kulodu tei moso dia tegelaiso. Esino edebeeyo tegelaime,' yayo dee takeme duso," diso.

59 Esino diayo to opusomo opusomo di taka ee ma kulodu tei goo egele.

60 Eseme tei moso wiligi odoo taba oso odoo susuga mooloogoodoo ma kuloduga toboloso Yesu mapoo egeesee woosaso, "Odoo hagee biaso nee goo maga goo opusomo opusomo di egee takoo mapoo nayo to eyo nei takalaimeyo?" diso.

61 Esino Yesuye to nei takele poogooso.

Eseme tei moso wiligi odoo taba oso to see Yesu mapoo egeesee woosaso, "No Godeeyo owolo, Kelisosomo?" diso.

62 Eseme Yesuye to nei egeesee takaso, "O, aso. Esiga hamamee Odoo Holo, a Kitulugu Godeeyo dee deedee dokolo mapoo buloso yibolo wiligi doloso badoga niyo agalaiso, osoloso Kei mi ma dokodooga, kolobo ma kuloduga see wedi siboga niyo agalaiso," diso.

63 Eseme tei moso wiligi odoo taba oso to hagee duloso, diya komonolone o dugo tologo buguloso egeesee takaso, "Iyo o goo

14:58: Yon 2:19-21

see midilame to abo taka ee dulei koo goomogo.
64 Bei yayo ‘a Godeeyo owolo oso’ dee taka maga, yayo Godee mapoo mesilega osoloso ebilega to tokenee taka, niyo olo duso. Esiga niyo goolee yimapoo ogoo goo moodoolaiyo?” diso.

Eseme Yu odoo dia wiligi odoo tebisa susuga oso egeesee takaso, “Yesu diya tokenee odoo, esiga yo wooloomalai tekepo,” diso.
65 Eseme odoo aboso Yesu mapoo makawo pagaso. Osoloso diayo o howo dugoso gagaloso, dibada dee tiadoo oso woolone yimapoo egeesee takaso, “Keliso, no tei Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo daga, no odoo agayo woolo?” dee takaga meleeso. Osoloso tei moso gidebeli odoo oso yo ido dulone woomodiso.

Pitaye Yesuwo goo gagadi (Mat 26:69-75; Luka 22:56-62; Yon 18:15-18, 25-27)

66-67 Osoloso Pita yo tei moso wiligi odoo taba eyo moso beelee ma kulodu kekeisime dou holone badebeiso. Eseme tei moso wiligi odoo taba o tou teli sobo heeso sibileso yimapoo medee bolone, egeesee takaso,

“No nosee Nasalet odoo Yesubolo silee odoo hee noso,” diso.
68 Eseme Pitaye sobo yimapoo gamenee egeesee takaso, “Nayo egee takoo eyo goo ee, a gooleedele,” diso. Osoloso Pita yayo egeesee takoloso, moso beelee osulu gasibili pee mapoo diso. Eseme kolokolo takaso.
69 Osoloso tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli sobo hagoso Pita see omapoo tebidi ogoloso, yayo odoo abo omapoo tebisamelee mapoo egeesee takaso, “Odoo hagee tei Yesubolo sili hee yoso,” diso.
70 Eseme Pitaye see egeesee takaso, “Haye! Asonee,” diso.

Eseme diba pepooko doboso hamamee, odoo abo koola omapoo tebisamelee oso Pita mapoo see egeesee takaso, “Bei no Gelili odoo osoloso Yesu sabolo Gelili odoo, esiga no Yesubolo sili odoo hee noso,” diso.
71 Eseme Pitaye to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Ayo tei goo takelega poogooga, Godeeye amapoo dala toowa tenelai goomogo! Niyo odoo egee takoo a gooleedele!” diso.
72 Osoloso Pita yo egeesee takoloso epedee omapoo, kolokolo taka bakadio diso. Eseme Pita Yesuye yimapoo to taka hagee gooleebuguso, “Epei gesi kolokoloso taka bakadio delega, malalo hoogoo mologa, nayo mo goo gagadilei ee bakadio hedebe dalaiso.” Eseme Pitaye to hagee gooleebugume, goohele toowa sibume, diya pisaso.

15

14:64: Lev 24:16; Yon 19:7 **14:72:** Maka 14:30

Yesu Pailet mapoo ido di
(Mat 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yon 18:28-38)

1 Osoloso gesikolodee mapoo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso wiligi odoo tebisa abo susuga oso goo hee moodoolai to mouso. Osoloso diayo to mouloso, Yesuwo dee tiso tiegisaloso, Loum gamalee mi toowa wiligi odoo taba, Paileteeye badebei mapoo ido dileso yimapoo teneeso.

2 Eseme Paileteeye Yesu mapoo egeesee woosaso, "No tei Yu odoo dia wiligi odoo taba nosomo?" diso.

Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "O, no olo egee takooso," diso.

3 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa oso Yesu tokenee goo bei tooso doloso, diya gigidiso.

4 Eseme Paileteeye see Yesu mapoo egeesee woosaso, "No odoo susuga oso nee goo maga goo opusomo opusomo di egee takoo omapoo nayo to nei takalaimeyo?" diso.

5 Esino Yesuye to nei takele. Eseme Pailet yayo goo egee ogoloso diya dio diso.

Paileteeye Yesu wooloomalame woosa
(Mat 27:15-26; Luka 23:13-25; Yon 18:39—19:16)

6 Dugo susuga ma kulodu Paileteeye Yu odoo goomogalame, Godeeye Gababia wo ne biame mapoo odoo susuga oso goomoga odoo hee neliga moso ma kuloduga peegoo tamageeye deliso.

7 Biame omapoo odoo hee neliga moso ma kulodu badebeiso, o hu Balabas. Daga yayo o odoo sabolo oso Loum gamalee odoo mapoo ha temeleso, diayo odoo hee wooloomaso.

8 Eseme odoo mooloogoodoo oso sibileso, Pailet mapoo egeesee takaso, "Nayo odoo hee neliga moso ma kuloduga peegoo tamageliso. Esiga nayo dugo hamapoo odoo hee neliga moso maga peegoo tamagee," diso.

9-10 Egeesi ma kulodu tei moso wiligi odoo tebisa oso Yesu mapoo koolone, yo Pailet mapoo ido simi goo ee, yo ogoloso olo gooleedooso. Eseme Paileteeye odoo susuga mapoo egeesee woosaso, "Ayo Yu odoo nibada wiligi odoo hagee peegoo tamagalai, niba goomogosomo?" dee takaso.

11 Esino tei moso wiligi odoo tebisa diayo odoo susuga mapoo toso pupulone, Pailet mapoo egeesee takee diso, "Iba Yesu gowoo, esino Balabas neliga moso ma kuloduga peegoo tamageeye, dee takee," diso.

12 Eseme Paileteeye dimapoo egeesee woosaso, "Ayo Balabas yo neliga moso ma kuloduga peegoo

15:1: Luka 22:66 **15:5:** Isa 53:7; Maka 14:61 **15:11:** Diye 3:13-14

tamagooga, odoo hee hagee niyo Yu odoowo wiligi odoo taba deli ee, ayo kasee moodoolaisomo?" dee takaso.

13 Eseme nei diayo to neligidi takolone Pailet mapoo egeesee takaso, "Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige!" diso.

14 Eseme Paileteeye egeesee woosaso, "Bei kasi magayo? Yayo ogoo goo tokenee toowo?" diso.

Esino odoo susuga oso to diya neligidi egeesee takaso, "Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige!" diso.

15 Eseme odoo susuga goomogalame, Paileteeye Balabas yo neliga moso maga peegoo tamagooso. Osoloso yayo o ha teli odoo mapoo takolone, Yesu we tiso wooloso homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige, dee takaso.

Ha teli odoo oso Yesu mane
(Mat 27:27-31; Yon 19:2-3)

16 Eseme Pailet o ha teli odoo oso Yesu we tiso wooloso Loum gamaleeyo moso mapoo ido palaso. Osoloso omapoo ha teli odoo susuga gilimadoloso mooloogoodooso.

17 Osoloso diayo Yesu manolone gamenee yo wiligi odoo taba masi palame, kali dugo bige sage ee yimapoo kadiloso, we ti sidoloso o wiligi mapoo kadiso.

18 Osoloso diayo Yesu mapoo manolone egeesee takaso, "Yu odoo dia wiligi odoo taba, iyo nee hu dokodoo poudoso," dee takaga meleeso.

19 Osoloso Yesuwo wiligi mapoo diayo weiso see woo see woo dolone, yimapoo makawo paga demeleeso. Osoloso diayo Yesu mapoo manolone o mudugiyopoo dibada ebiso miyomoo tugusaloso wiligi gauwuloso gamenee yimapoo tei to demeleeso.

20 Egeesee soloso koodobuloso ha teli odoo oso dugo Yesuye ka ee tamagoloso see Yesu o dugo kadiso. Osoloso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ido diso.

Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga
(Mat 27:32-44; Luka 23:26-43; Yon 19:17-27)

21 Osoloso ha teli odoo oso Yesu idoloso diyadaga meleeno, diayo Saimon eli domopoo Yelusalem mapoo sibumolome tugodooso. Osoloso diayo yo idoloso Yesuwo homo bulubo magoo imado diye, diso. (Saimon hagee Alesanda dio Lupus dio dibada ama. Yo Kulene mi mapoo badeli odoo.)

22 Osoloso diayo Yesu toloso Gologota mi mapoo ido simiso. (Mi hu eyo bei ee wiligi ki mi.)

23 Osoloso mi omapoo ido dileso, diayo Yesu mapoo sibileso wain i sabolo dala

15:21: Loum 16:13

mauwe pegeli melesenee sabolo wuluguloso, Yesu mapoo tenelame siso. Esino Yesuye wain i egee nele poogooso.

24-25 Eseme gesikolo osoko howo bakadio hedebe di poogoloso osoko pouneme, diayo Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso tuluguso. Osoloso Yesuwo dugo pilame, diayo yoso dasigeli hee dasigaso.

26 Osoloso edebeeyo Yesu woolooma goo eyo bei ee odoo susuga oso gooleedalame, odoo heeso Yesuwo wiligi oo poogoo dokodooga to egeesee hoguguloso kalamaso,

"Yu odoo dia wiligi odoo taba."

27 Osoloso mesiya bakadio sabolo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaso. Odoo hee Yesuwo dee deedee dokolo tulugu, osoloso odoo hee o dee dobusu dokolo tulugu diso. [

28 Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Yo mesiya masi talaiso." Esiga Yesuye mesiya masi talame homo bulubo magoo ma dokodoo molone, to hagee tei diso.]*

29 Osoloso odoo aboso eli omaga dulone, Yesu ogoloso manolone dia wiligi wabisaso. Osoloso diayo yimaga to tokenee yimapoo takaga meleeso. Egeeseelone diayo yimapoo egeesee takaso, "Nayo takolone, tei moso ee guobuguloso, biame bakadio hedebe di ee ma kulodu see dia ka tegelaigona, dee taka.

30 Esiga no telega pagalame homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo mei!" diso.

31 Osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo dibolosee Yesu manolone dieso dimapoo egeesee takaso, "Yayo odoo abo pidimo siliso. Esino yo epedee eyo nediliyo pidilei tebiledoo.

32 Keliso, Isalael odoo ibada wiligi odoo daga, yo homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo meilei tekepo. Egeeseega yayo mou ogoloso iyo yimapoo tei talaiso," diso. Eseme mesiya bakadio oso, homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso molone, dibolosee Yesu mapoo maneso.

Yesuye ta
(Mat 27:45-56; Luka 23:44-49; Yon 19:28-30)

33 Osoloso osoko olo oo domopoo tooboome, mi toowa egee nolugo doloso melee, osoko howo bakadio hedebe di poogooso.

34 Osoloso neliga melee ee mauwe poogoome, Yesuye o to oso neligidi egeesee iso, "Eloi, Eloi, lama sabakatani?" To hageeyo bei ee egeesi moloso, "Mo Godee,

15:24-25: Psa 22:18 **15:27:** Isa 53:12 * **15:28:** To hagee odoo abo oso taka Makaye hogugu dee takeliso, esino odoo bei oso taka Makaye hogugule dee takeliso. **15:29:** Psa 22:7; 109:25; Maka 14:58 **15:34:** Psa 22:1

mo Godee, bei kasi maga nayo a ka pagala?" diso.

35 Eseme odoo koola omapoo tebisa melee oso to hagee duloso, diayo egeesee takaso, "Dui! Yo Ilaya i," diso.

36 Eseme odoo heeso hoguo dileso dugo toloso wain i mei nali mapoo olugu doloso homo sage su mapoo tialogoloso Yesuye nalame o maga mapoo heligiso. Osoloso yayo egeesee takaso, "Ougo. Ilayaye sibileso yo toloso miyomoo mouwa beleso bamo," diso.

37 Eseme epedee omapoo Yesuye neligidi iloso taso.

38 Eseme Yesuye ta biame omapoo, tei moso tegei ma kulodu dugo kodia oso kisi melee ee, dokodooga eyo tologomo abaga mouno miyomoo sabuguso.

39 Eseme ha teli odoo gibadeli odoo oso Yesuwo homo bulubo magoo ma koola omapoo tobudulone, Yesuye tolone goo moodoo ogoloso, yayo egeesee takaso, "Tei takoo, odoo hagee tei Godeeyo owolodoo," diso.

40-41 Eseme sobo abo Yesubolo Gelili abaga Yelusalem mapoo sibadee oso, eli sage abaga Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo molome balaga meleeso. Sobo mooloogoodoo egee ma kulodu debei, dibada hu Meli-Magadalin sabolo, osoloso Meli hee (Yemes pepooko dio Yosep dio dibada owee) sabolo, osoloso Salome sabolo, diayo Yesu mapoo bameleeso. Sobo bakadio hedebe di hagoso daga Yesubolo Gelili mapoo silone, Yesu pidimo siliso.

Yesu midoo ma kulodu toosoo
(Mat 27:57-61; Luka 23:50-56; Yon 19:38-42)

42-43 Yu odoowo hasali biame malalo hoogoo molome, diayo tei doloso dabalame bi mopoodoo doo biame habe omapoo, Yosep Alimatiya odoo yayo Paileteeye badebei omapoo diso. Yo Yu odoowo wiligi toboloso badolone, Godeeye wiligi doloso badeli oso sibilei omapoo bameli. Yayo ebilega Yesuwo kou talame Pailet mapoo woosaso.

44 Eseme Yosepeeye Yesu taso dee takeme, Pailet diya hoowaso. Bei, Paileteeye goolee Yesu tele, dee gooleeso. Esino Yesu olo saga taso. Eseme yayo ha teli odoo gibadeli odoo Yesuye ta egei mapoo egeesee woosaso, "Yesu taso dee takemeni teiyo?" diso.

45 Eseme ha teli odoo gibadeli odoo oso Yesu tei taso dee takeme, Paileteeye Yosep mapoo egeesee takaso, "Yesuwo kou todi," diso.

46 Eseme Yosepeeye dugo sage medee tekepo moleeso toloso, Yesuwo kou homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo tomeileso, dugoso tiadooso. Osoloso yayo Yesuwo kou toloso wulu ou sage yoso moodoo ma

15:36: Psa 69:21 **15:40-41:** Luka 8:2-3

kulodu magooso. Osoloso yayo yo toowa bidigamo dileso, wulu ou miyopoo kisiso.
47 Osoloso Meli-Magadalin dio Yosepeeyo owee Meli dio Yesuwo kou magoo mi diayo egeiso.

16

Yesu ta maga hogadi
(Mat 28:1-8; Luka 24:1-12; Yon 20:1-10)

1 Osoloso Yu odoowo hasali biame oso dileso koodobuloso, Meli-Magadalin, Yemeseeyo owee Meli, osoloso Salome, diayo sisigageli bi medee tekepo Yesuwo kou mapoo hedilame moleeso misigaso.
2 Osoloso Sadee toowa biame gesikolodee osoko gie pouneme, diba Yesuwo bi agalame diyadeeso.
3 Diba eli domopoo diyadulone, dieso dimapoo egeesee takaso, "Yo toowa wulu ou miyopoo kisi ee, odoo agayo peegoo bidige bigileisomo?" diso.
4 Esino diba dileso egeino, yo toowa wulu ou miyopoo kisi ee peegoo bidigamo dileso molome egeiso. Yo hagee diya toowa.
5 Eseme sobo diayo wulu ou ma kulodu galaga dileso egeino, odoo gie kauwa dugo sage heliye mouloso dee deedee dokolo badoboome egeiso. Eseme sobo diayo ogoloso, diba diya ebigaso.
6 Esino yayo dimapoo egeesee takaso, "Niba haga na ebi. A gooleedooso, niba Yesu Nasalet odoo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga odoo ee esiamo silesibo. Esino yo hamapoo koo moloso. Yo ta maga hogado diso. Esiga niba sibileso o kouso melee mi mapoo ege.
7 Esiga niyo dileso, Yesu o hamamee dili Pita dimapoo takee, 'Niba Gelili mapoo diyadee. Bei, Yesu yo daga malalo Gelili mapoo duso. Esiga niba dileso Gelili mapoo Yesu agalaiso. Bei, Yesu yayo to hagee daga nimapoo takaso,' " diso.
8 Eseme diayo goo tiadoo sabolo obulone kikiligolone midoo maga hoguo diyadeeso. Esino diayo eli domopooga diyadulone, odoo hee mapoo to takele poogooso, bei diba obume.

*Yesuye daga odoo abo mapoo dileso peledaba**
(Mat 28:9-10; Yon 20:11-18)
[
9 Yesuye sadee toowa gesikolodee mapoo ta maga hogaduloso, yo daga Meli-Magadalin mapoo dileso peledabaso. Meli hagee Yesuye daga telega silone, bo holo 7 o kulodu doboome, yayo peegoo hasiso bugu sobo yoso.
10-11 Eseme Meli yayo Yesu ta maga hogaduloso silee

16:7: Mat 26:32; Maka 14:28 * **16:8:** To hagee odoo abo oso taka Makaye hogugu, dee takeliso. Esino odoo bei oso taka Makaye hogugule, dee takeliso.

ogoloso, Yesuwo hamamee dili odoo diayo goohele sabolo pupusugulone debei mapoo dileso egeesee takaso, “Yesu ta maga hogaduloso sileeme, ayo egeiso,” diso. Esino diayo to hagee duloso, o to mapoo tei tele poogooso.

12 Osoloso see hamamee Yesubolo silesibili odoo bakadio Yelusalem abaga sibadaga molome, Yesu yo mudu opusomo doloso dimapoo peledabaso.

13 Eseme diayo Yesu ogoloso, diba see wedi dileso, Yesuwo hamamee dili odoo dimapoo diayo Yesu egei takeme, diayo dibada to mapoo tei tele poogooso.

Yesuye o hamamee dili odoo 11 dimapoo dileso peledaba

(Mat 28:16-20; Luka 24:36-49; Yon 20:19-23; Diye 1:6-8)

14 Osoloso hamamee, Yesuwo hamamee dili odoo 11 wo nalaga molome, Yesu omapoo dileso peledabaso. Osoloso Yesuye to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Niba tei too mauwe odoo! Bei kasi maga odoo abo oso a ogoloso, sibileso nimapoo takeme, dimapoo tei telega ka poogoowo?” diso.

15 Osoloso Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba mi susuga mapoo dileso, to tekepo odoo susuga mapoo takomo di.

16 Esiga odoo agayo to tekepo mapoo tei toloso howo oluguga, yo badoboso, kookaiyo gie badeli talaiso. Esino odoo agayo to tekepo mapoo tei telega poogooga, Godeeye goo midilei biame mapoo o goo midiloso yimapoo nei dala tenelaiso.

17 Osoloso edebeeyo to tekepo mapoo tei toga, diayo mo kitulugu sabolo goo toowa opusomo di moodoogamo silesibileiso. Egeesi ma kulodu diayo odoo bo holo oso paladee mo hu maga peegoo hasiso bigileiso. Osoloso diayo to opusomo opusomo di kalagalaiso.

18 Osoloso dibada deeso sa talaiso, osoloso pei i nalagaga, diba wedileime. Osoloso odoo paigiga mapoo dibada deeso sigo daga, susuga weido dalaiso,” diso.

19 Osoloso Lodee Yesuye dimapoo to taka koodobuloso, Godeeyo kitulugu oso yo Kei mi mapoo ido peleso, Godeebolo wiligi doloso badalame, Godeeyo dee deedee dokolo peleso biaso.

20 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso Yesuwo to ee mesilone, mi susuga mapoo to tekepo takomo diyadeeso. Egeeseelone diayo Lodeeye kitulugu sabolo goo toowa opusomo di moodoogaso. Bei, edebeeyo to tekepo mapoo tei doloso ogoloso gooleedalame.]

16:14: 1Kol 15:5 **16:15:** Diye 1:8 **16:16:** Diye 2:38 **16:17:** Diye 2:4; 8:7 **16:18:** Luka 10:19; Diye 28:3-6 **16:19:** Diye 1:9-11; 2:33-34 **16:20:** Diye 14:3; Hib 2:3-4

Luka
To tekepo Lukaye hogugu

Luka booka goo eyo bei

Odoo Luka hagee Yu odoonee osoloso Yesuwo hamamee dili odoonee. Esino yo melesenee neli odoo badolone o odoo Poloye Godeeyo to takomo sileeme yibolosee silee. Lukaye goo toowa booka hamapoo hogugu ee egeesee moloso. Goo ee, Yesu Kelisoye hedebe Yu odoono pidilame ka sibile. Esino yayo Yu odoo sabolo osoloso mipoo toowa hamapoo debeli odoo susuga sabolo pidilame ka simi. Osoloso dala ma kulodu egee do sabolo osoloso goohele ma kulodu egee do sabolo pidilame ka simi. Osoloso Yesuye odoo susuga mapoo eligimo silee goo ee o booka hamapoo hoguguso.

1-2 Godeeye ima kulodu tou temelee odoo aboso bei mooloogoo maga goo egee ogoloso diba see Godeeyo tou talame, odoo ma kulodu goo egee takomo silesibilame bei mooloogooso. Diayo egee takomo silesibo goo ee iba olo duso. Eseme goo tei duluga odoo sabolo osoloso goo tei egei odoo sabolo oso taka duloso, diayo goo ee hoguguso.

3-4 Esino goo susuga bei mooloogoo maga ayo medee gooleedooga, ayo to hagee see medee ka hoguga. Esiga Tiyopoles wiligi odoo hu toowa too, nayo du goo ee medee tei goodoo dalame, ayo namapoo to hogugu hagee ka teneeso.

Yonee odoo howo oluguli soomagalai goo ee yebugu

5 Helodeeye Yudiya mi mapoo wiligi toboloso badebei biame omapoo, Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo hee badebeiso, o hu Sekalaya. Yo Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo mooloogoodoo hee Abiyayo mooloogoodoo ma kulodu badebeiso. Osoloso osobowo hu Elisabet, obakadio Elonowo soosoo.

6 Sekalaya dio Elisabet dio Godeeyo howo woola mapoo tekepo doloso dobolone, Godeeye kokodo taka to sabolo osoloso yayo tei magoo goo ee medee dodolone debeiso.

7 Esino diba holo soomagelega debeiso. Bei, Elisabet yo sobo deme taba, osoloso sobo adaga poloso badebei. Osoloso Sekalaya onosee olo adaga poloso badebei.

8 Biame heeso Sekalaya o mooloogoodoo oso tou talai biame simiso. Eseme Sekalayaye Yu odoo dia tei moso mapoo peleso Godeeyo howo woola tobodulone tou temeleeso.

9 Osoloso Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo oso dima kulodu odoo hee hesilame diayo yo odoo hu

1:1-2: Diye 1:1 **1:9:** Exo 30:7

ma ee kobumeleso Sekalaya hesiaso. Eseme diayo Sekalaya yo Godeeyo tei moso ma kulodu sisigageli medee tekepo Godee mapoo gigalagalame hesiaso. Eseme Sekalayaye Yu odoowo tei moso mapoo peleso sisigageli medee tekepo gigalegemeleeso.

10 Eseme yayo sisigageli medee tekepo gigalogo-molome, odoo susuga oso tei moso pee mapoo dobolone Godee mapoo takemeleeso.

11 Sekalaya yo tei moso ma kulodu osee badoboome, Godeeyo momaiye oso sisigageli medee tekepo gigaligili dosulu deedee dokolo mapoo peledoboloso tebidiso.

12 Eseme Sekalayaye momaiye ogoloso dio dulone diya ebiaso.

13 Esino Godeeyo momaiye oso yimapoo egeesee takaso, “Sekalaya, no haga na ebi! Nayo Godee mapoo taka ee yayo olo duso. Nosobo Elisabet koowasi moodooloso giso holo soomagalaiso. Eseega nayo holope o hu Yonee hedi.

14 Yayo namapoo goomoga tosibileiso. Osoloso yo soomagooga, odoo susuga oso goomogalaiso.

15 Bei, yayo Godeeyo howo woola hu toowa toloso badalaiso. Osoloso yo yugune nalaime. Esino oweeye yo soomagoo maga bei mooloogoloso Dio Tei oso kitulugu sabolo badalaiso.

16 Osoloso yayo Isalael odoo see tobu dibada wiligi odoo Godee mapoo gilimado sibileiso.

17 Yo Ilayaye kitulugu sabolo badebei egeesi masi badolone, Lodeeye sibilei mologa daga malalo yayo sibileiso. Osoloso yayo odoo susuga Lodeeye egee sibo goo omapoo mopoodoo dolone dobolone, ma dio sabolo owolo dio sabolo mesie goo mapoo gilimado sibileiso. Osoloso yayo Godeeyo to mapoo koo mesimo silesibili odoo dia goo goolee ee see Godeeyo howo woola tekepo goo talame dia goo goolee su wudileiso.”

18 Esino Sekalayaye Godeeyo momaiye mapoo egeesee takaso, “Ayo ogoo goo ogoloso nayo egee takoo goo mapoo tei doloso ka gooleedalaiyo? Bei, a olo giso adaga osoloso mo sobo onosee sobo adaga,” diso.

19 Godeeyo momaiye oso yimapoo nei egeesee takaso, “Mo hu ee Geibulu. A Godeeyo mudugiyopoo badeli. Ayo namapoo to tekepo hagee takalame, Godeeye a sibeye diso.

20 Esino no dui! No to kelega poogoloso badalaiso. Bei, nayo mo to mapoo koo tei to. Esiga no to kelega badoga, ayo namapoo taka goo hagoso peledabalai biame tugodoo omapoo ogoloso see to kalaiso,” diso.

1:15: Num 6:2-3 **1:17:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 17:11-13 **1:19:** Dan 8:16; 9:21

21 Sekalayaye tei moso ma kulodu badebei diya koodoowoome, odoo aboso peegoo yo bolone dobolone egeesee takaga meleeso, “Yo ogoo goo tamalabele?” diso.

22 Sekalaya tei moso maga gasibileso, to kelega tobudulone, wulo deeso edidi takaso. Eseme odoo susuga oso goo ee ogoloso gooleedooso, yo tei moso tegei ma kulodu badolone o howo opusomo deme, goo hee egeidoo, diso.

23 Sekalayaye tei moso ma kulodu tou temelee biame ee koodobuloso, yo see o mi mapoo wedi diso.

24 Osoloso hamamee Sekalayayo osobo Elisabet koowasi moodooloso badolone, a dee tiadoo ma kulodu Elisabeteeye o moso kuloduga peegoo gadile.

25 Osoloso Elisabet eyo nediliyo egeesee gweliso, “Godeeye a pidiso, osoloso ayo deme toboloso badolone odoo howo woola simili goo ee yayo amaga peegoo togobuguso,” deliso.

Yesu soomagalai goo ee yebugu

26-27 Elisabet koowasi moodooloso badebei a 6 poogoloso badoboome, Godeeye o momaiye Geibulu sobo obuo Meli mapoo meiye, diso. Meli yo Gelili mi toowa ma kulodu Nasalet mi pepooko mapoo badeli. Esino odoo hee Meli hulame badebeiso, o hu ee Yosep, yo Deibidi dio bala hedebe.

28 Osoloso Godeeyo momaiye oso meileso Meli mapoo egeesee takaso, “Emegei, Godeeye sobo no olo hesiaso. Osoloso Godeeye nobolo hodobo badoso,” dee takaso.

29 Meli to hagee duloso goo tiademe, to hageeyo bei ee diya goolee meleeso.

30 Esino Godeeyo momaiye oso Meli mapoo to nei egeesee takaso, “Meli, no haga na ebi. Bei, Godeeye namapoo diya goomogoso.

31 No koowasi moodooloso giso holo soomagalaiso. Osoloso nayo o hu Yesu hedi.

32 Yayo hu toowa toloso badalaiso. Osoloso yo Godeeyo owolo dalaiso. Osoloso amawe Deibidiye wiligi toboloso badebei goo ee see wiligi odoo Godeeye yimapoo tenelaiso.

33 Esiga yayo Yekobowo bala ma kulodu wiligi toboloso badalaiso. Osoloso yayo wiligi toboloso badoga hoo pagalai mauwe,” diso.

34 Eseme Meliye Godeeyo momaiye mapoo to nei egeesee takaso, “Goo hagee amapoo egeesee kasee peledabalaiyo? A sobo obuo, esiga giso dia goo ee a gooleedele,” dee takaso.

35 Esino Godeeyo momaiye oso yimapoo egeesee takaso, “Dio Tei oso namapoo sibileiso, osoloso Godeeye kitulugu oso no gagalaiso. Esiga nayo holope soomagalame egee see ee tei holo,

1:26-27: Mat 1:16, 18 **1:31:** Isa 7:14; Mat 1:21-23 **1:32:** 2Sam 7:12, 13, 16; Isa 9:7

osoloso yo Godeeyo owolo dalaiso.
36 Esiga no dui! No nemisi Elisabet goolee. Yo sobo adaga poloso badolone deme toboloso badoso diso. Esino yo epedee koowasi badebei a 6 poogooso.
37 Bei, Godeeye goo susuga ee moodoolai yo teiba," diso.
38 Meliye egeesee takaso, "A Godeeyo tou teli sobo. Esiga nayo amapoo taka goo ee amapoo moodoolai a goomogo," diso. Eseme Godeeyo momaiye oso Meli poogoo diso.

Meliye Elisabet agalame di

39-40 Osoloso biame omapoo Meli yo mopoodoo doloso Elisabet agalame saga diso. Yo Yudiya esia mapoo peleso, Sekalayaye badebei mi pepooko mapoo peledoboloso, see Sekalayayo mosopoo diso. Yo Sekalayayo mosopoo dileso Elisabet ogoloso emegei di to takaso.
41 Elisabet Meliye emegei di to taka du domo mapoo holope oso o beliye ma kuloduga dabaso. Osoloso Dio Tei oso Elisabet mapoo sibume, yo kitulugu tooso.
42 Eseme yayo to neligidi egeesee takaso, "Sobo susuga ma kulodu Godeeye namapoo diya goomogolone, nama kulodu holope egee bado sabolo yimapoo diya goomogoso.
43 A hu toowa too sobonee. Esino mo Lodeeyo oweeye a agalame simiso. Goo omapoo a diya goomogo.
44 Eseme nayo amapoo emegei di to takeme, holope mo beliye ma kulodu badebei oso goomogolone dabaso.
45 Godeeye namapoo peledabalai goo ee takeme duloso tei too maga, Godeeye namapoo goomoga tenelaiso," diso.

Meliye Godeeyo hu dokodoo poudoolone goomoga tenee

46 Osoloso Meliye egeesee takaso,
"Mo sooloo ma kuloduga Godee mapoo goomoga to taka.
47 Osoloso mo dio oso mo Godee mo gie badeli pidili mapoo goomogo.
48 Bei, yayo o tou teli wuluge sobo a toowa doloso gooleeso.
Esiga epedee hamaga dulone odoo susuga oso a Godeeye pidi sobo dalaiso.
49 Bei, Kitulugu Godeeye amapoo goo toowa abo olo moodooso.
Yo tei.
50 Edebeeyo Godee mapoo mesilone doga,
Godeeye sooloo deli goo oso dimapoo kookaiyo osee malaiso.
51 Osoloso yayo kitulugu oso goo toowa abo olo moodoogaso.
Osoloso yayo odoo dieso nediliyo tekepo doloso

1:37: Gen 18:14 **1:46:** 1Sam 2:1-10 **1:50:** Psa 103:13, 17 **1:51:** 2Sam 22:28

si howeli odoo ee peegoo hasiso buguso.

52 Osoloso yayo wiligi odoo tebisa diayo wiligi dalame kitulugu too hu ee peegoo tabuguso.

Esino odoo dieso pepooko doloso debeli odoo ee pidilone, diba dokodoo poudooso.

53 Osoloso yayo nei mauwe odoo ee bi tekepo oso pidiso.

Esino bi bei odoo ee mosoowe peegoo hasiso buguso.

54-55 Osoloso yayo ibada amawe dio sabolo to kitulugu magoo ee dodolone

o to mapoo mesimo silesibili Isalael odoo pidiso.

Esiga yayo sooloo deli goo oso Eibalaham sabolo osoloso amawe dimapoo kookaiyo moloso osee malaiso," diso.

56 Meliye Elisabet dio badebei a bakadio hedebe di poogoloso see o mi mapoo wedi diso.

Yonee odoo howo oluguli soomagoo

57 Elisabet damamee ti biame omapoo, yayo giso holo soomagooso.

58 Godeeye Elisabet mapoo goo tekepo moodoo maga o soosoo sabolo, osoloso yima koola mapoo debeli odoo sabolo oso goo hagee duloso, goomoga hodobo Elisabet bolo poudooso.

59 Osoloso giso holo soomagoloso abaga dino biame 8 mapoo diayo holope o kolo koolame mooloogoodooso. Osoloso diayo holope o hu amamo hu Sekalaya hedilame goomogaso.

60 Esino owee Elisabeteeye egeesee takaso, "Haye, o hu Yonee hedilei," diso.

61 Esino diayo yimapoo egeesee takaso, "Yonee egee namawe dio eyo hunee," diso.

62 Osoloso diayo see holope eyo ama mapoo o hu odoo ogu hedileiyo doloso deeso edidi takaso.

63 Eseme Sekalayaye holope eyo hu magalame odoo susuga mapoo dasogo sabolo homo kolo sabolo yimapoo tenee doloso deeso edidi takaso. Eseme yayo holope eyo hu egeesee magooso, o hu Yonee. Eseme odoo susuga oso goo hagee ogoloso dio diso.

64 Eseme epedee omapoo Sekalaya to kelega poogoloso badebei see to kolone Godeeyo hu dokodoo poudoomo sileeso.

65 Osoloso mi omapoo debeli odoo oso goo hagee ogoloso ebigaso. Osoloso Yudiya esia mapoo debeli odoo susuga oso goo hagee duloso to kesameleeso.

1:52: Job 12:19; 5:11; Psa 147:6 **1:53:** Psa 34:10 **1:54-55:** Gen 17:7; Psa 98:3; Mica 7:20 **1:59:** Gen 17:12; Lev 12:3; Luka 2:21

66 Osoloso goo hagee duli
odoo oso goolone egeesee
woosaso, “Holope hagee
odoo kasi masi badobomo-
belee,” diso. Bei, diba egeiso,
Godeeye kitulugu oso yibolo
molome.

Sekalayaye Godeeyo hu dokodoo poudoolone goomoga tenee

67 Yoneeyo ama Sekalayaye
Dio Tei oso kitulugu toloso
badolone malalo hoogoo
peledabalai Godeeyo to ee
yayo malalo egeesee takaso,
68 “Isalael odoo dia wiligi
odoo Godeeyo hu
dokodoo poude!
Bei, yayo sibileso o odoo
see eyo gilimadalame
neiso tooso.
69 Osoloso Godeeyo tou teli
odoo Deibidiyo bala
ee ma kuloduga gie
badeli pidili odoo kitu-
lugu toowa imapoo olo
teneeso.
70 Daga hoogoo Godeeye goo
hagee o howo woola
todoloso dobolone
Godee maga to toloso
kokodo takomo sili
odoo oso imapoo olo
takaso.
71 Esiga imapoo ha teli odoo
osoloso imapoo hegili
odoo oso kitulugu ee
ma kuloduga Godeeye
iba peegoo gilimado
dileiso.
72-73 Osoloso Godeeye ibada
amawe dio sooloo
dolone pidileiso diso.
Osoloso yayo Eibalaham
dio to kitulugu magoo
ee osee goolee malaiso
diso.
74 Esiga Godeeye imapoo ha
teli odoo ma kuloduga
gilimadoloso peegoo
dileiso,
iyo Godeeyo tou tolone
dobolone ebia goo
mauwe poogoloso
dabalame.
75 Esiga iyo debei ma kulodu
Godeeyo howo woola
tekepo dobolone
todolone dabalai
tekepo.
76 Esino mo holo, no odoo
susuga oso dokodoo
badeli Godee maga to
toloso kokodo takomo
sili odoo dalaiso.
Bei, Lodee sibilega
badoga, daga malalo
nayo dileso yayo
sibilei goo mapoo
odoo mopoodoo
dalame gu takala
dileiso.
77 Nayo o odoo gie badeli
pidilei goo ee elig-
ileiso.
Goo ee dibada goo
tokenee hapooga, gie
badeli talaiso.
78 Godeeye iba sooloo dolone
diya goolee moloso.
Esiga Kei mi ma
dokodooga yayo hudi
magoo odoo oso mi gie
hadobuoga osokoso
egee pouno egeesee
masi imapoo sibileiso.
79 Godeeye hudi magoo odoo
hagoso teli mapoo dili

1:68: Psa 72:18 **1:69:** Psa 18:2 **1:71:** Psa 106:10 **1:72-73:** Gen 17:7; 22:16-17; Psa 105:8-9 **1:75:** Tait 2:12-14 **1:76:** Isa 40:3 **1:77:** Jer 31:34 **1:78:** Isa 60:1-2

eli omapoo egee do sabolo
osoloso neliga ma kulodu egee do odoo dimapoo pounileiso.
Osoloso yayo iba gilimado dileiso, Godee sabolo mesie dabalame," diso.
80 Yonee kauwulone o dio oso kitulugu sabolo badebeiso. Yo miwe poogoo mi mapoo badoboso biame oso sibume, Isalael odoo dimapoo to tekepo takalame simiso.

2

Yesu soomagoo (Mat 1:18-25)

1 Biame omapoo Sisa-Ogastas yayo Loum odoo dia wiligi odoo toboloso badolone, odoo susuga eyo hu booka mapoo magalame tei magooso.
2 Hu tomo di hagee hu telega moloso Kuliniyos yayo Siliya mi mapoo wiligi odoo toboloso badolone daga bei ka mooloogoo.
3 Eseme odoo susuga dibada midee mapoo dia hu magalame diyadeeso.
4 Yosep hagee Deibidiyo amawe. Esiga yo Gelili mi ee ma kulodu mi hee Nasalet maga, see Yudiya mi mapoo mi hee Betilihem mapoo o hu magalame palaso. Bei, Betilihem mi egee Deibidi o soosoo dibada midee.
5 Yo Meli hulame dadagoloso dia hu magalame palaso. Esino Meli yo olo koowasi moodooloso badebeiso.
6 Diba Betilihem mi mapoo dileso peledoboloso omapoo doboome, Meli damamee tiso.
7 Osoloso yayo holope daga malalo giso holo soomagooso. Holope soomagoloso dugoso tiadoloso gala hu nei nedili moso tegei eyo kulodu howogi masi mapoo tiediso. Bei, odoo soo oso sibileso tieli moso ee ma kulodu debi mauwe neme.

Sipi be bali odoo oso Yesu soomagoo goo ee du

8 Yesu soomagoo gesi omapoo sipi be bali oso Betilihem mi koola mapoo dibada sipi be balaga meleeso.
9 Eseme Godeeyo momaiye oso saga epedee omapoo dimapoo sibileso peledabaso. Osoloso Godee yayo toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu oso diba teme, diya ebigaso.
10 Esino momaiyeso dimapoo egeesee takaso, "Niba haga na ebi. Bei, odoo susuga oso goomogalame ayo nimapoo to tekepo tosiba.
11 Epei Deibidiyo mi mapoo odoo susuga eyo gie badeli pidilei holope ee soomagooso. Yo Keliso Lodee.
12 Yo dugoso tiadoloso gala hu nei nedili howogi masi mapoo tiamologa ogoloso gooleedalaiso," dee takaso.
13 Osoloso epedee saga omapoo momaiye mooloogoodoo toowa oso Kei mi maga sibileso, momaiye daga malalo simi sabolo

hodobo mooloogoodooso. Osoloso momaiye susuga oso Godeeyo hu dokodoo poudoolone egeesee takaso,

14 “Kei mi ma dokodoo
badeli Godee mapoo
goomoga poude!
Osoloso mipoo hamapoo
Godeeye goomoga
odoo dimapoo mesie
goo oso mele dee,”
diso.

15 Osoloso momaiye susuga oso diba poogoloso Kei mi ma dokodoo see wedi paladeeso. Eseme sipi be bali odoo oso dieso nediliyo egeesee takaso, “Iba Betilihem mi mapoo Godeeye imapoo taka goo ee peledaba beleso agalame dimo,” diso.

16 Eseme diba saga dileso egeino, Meli dio Yosep dio holope gala hu nei nedili howogi masi mapoo tiedi molome egeiso.

17 Osoloso diba dileso holope ogoloso momaiyeso holopeyo goo dimapoo taka ee see diayo odoo abo omapoo debei mapoo takaso.

18 Eseme sipi be bali odoo oso holope eyo goo takeme duloso odoo susuga diya howoogadooso.

19 Esino Meli yo goo hagee duloso biame susuga ma kulodu boobado bigilega osee goolee meleeso.

20 Eseme sipi be bali odoo diba see wedi dulone, diayo du goo sabolo osoloso diayo egei goo omaga Godee mapoo goomoga toowa poudooso. Bei, diayo egei goo susuga ee momaiyeso taka goo sabolo teibaneme.

Yesu yo tei moso mapoo ido pala

21 Osoloso holope soomagoloso abaga dino biame 8 mapoo o kolo kooso. Osoloso yo Yesu hediso. Bei, daga yo Meliyo beliye ma kulodu mauwe mapoo momaiyeso hu hagee olo hediso.

22-24 Meli dio Yosep dio Moseseeye tei magoo ee dodolone Godeeyo howo woola tokenee mauwe dabalame, mopoodoo doo biame koodobuloso, diayo Yesu idoloso Yelusalem mi mapoo diso. Osoloso diba Yu odoowo tei moso mapoo peleso, diba see Godeeyo howo woola tokenee mauwe dabalame, só bakadio wooloso Godee mapoo teneeso. Bei, Godee o tei magoo oso egeesee takooso, “Niba molo bakadio o, wi pepooko bakadio wooloso amapoo tenee,” deeso. Osoloso diba tei moso tegei mapoo peleso, Yesu see Godee mapoo teneeso. Bei, Godee o tei magoo oso egeesee takooso, “Malalo soolooga magoo giso holo

2:14: Luka 19:38 **2:19:** Luka 2:51 **2:21:** Luka 1:31 **2:22-24:** Exo 13:2, 12; Lev 12:1-8 * **2:22-24:** Yu soboso Moseseeye tei magoo ee dodolone giso holo soomagooga, yo biame 40 ee ma kulodu kee koododilega, o moso mapoo obusomo badeliso. Osoloso biame oso koodobuoga, see kee koododilame, Yu odoo dia tei moso mapoo dileso Godee mapoo emegei di bi teneliso.

susuga Godee mapoo tenee," deeso.*
25 Biame omapoo Yelusalem mi mapoo adaga hee badebeiso, o hu Simiyon. Yo Godeeyo howo woola tekepo doloso badolone, hedebe Godeeno diya goolee sabolo badeliso. Esino yayo Godeeye Isalael odoo mapoo hegi goo melee ee togobigilame biame oso sibilei ee bolone bameleeso. Osoloso Dio Tei oso yibolo badebeiso.
26 Esino yo adaga poloso telega badolone, Godeeye hesia Keliso yo agalai goo ee Dio Tei oso yimapoo olo takaso.
27 Osoloso Dio Tei oso Simiyon yo tei moso tegei mapoo ido diso. Osoloso Meli dio Yosep dio oso tei magoo ee dadalame holope Yesu yo tei moso mapoo ido palaso.
28 Eseme adaga Simiyoneeye Yesu ogoloso maduloso Godee mapoo goomogolone to egeesee takaso,
29 "Godee nayo takolone a
Keliso ogoloso ka talai diso.
Esiga epei nee tou teli odoo ayo mesie sabolo talai tekepo.
30-31 Bei, mo howoso gie badeli pidili odoo ee
nayo odoo susuga mapoo tenee a egeiso.
32 Yo gadeebugu, Yu odoonee dimapoo Godeeyo goo ee yilige bigilame.
Osoloso yimaga nee Isalael odoo diba dokodoo poudileiso," diso.
33 Yesuwo ama dio owee dio Simiyoneeye taka to duloso diya howoogadooso.
34 Osoloso Simiyoneeye Godeeye diba pidilame takoloso Meli mapoo egeesee takaso, "Godeeye holope hagee hesiaso, Isalael odoo aboso holope hagee gowooga, Godeeye diba pepooko dalame. Osoloso odoo aboso holope hamapoo tei toga, Godeeye diba dokodoo poudileiso. Esiga odoo aboso o goo talai gowoolone yimapoo ha talaiso.
35 Goo egeesi maga dibada sooloo ma kulodu egee molo goo ee woola yilige bigileiso. Osoloso goohele goo oso nee sooloo mapoo kaiyaso heleegee masi halagalaiso," diso.
36 Osoloso domo omapoo Godee maga to toloso kokodo takomo sili sobo hee tei moso tegei ma kulodu badebeiso, o hu Ana. Sobo yo o bala Asel. Osoloso amamo hu Panuwel. Yo sobo adaga poloso badebeiso. Yo daga gisoso huloso dugo 7 ma kulodu omobolo badoboso, omo taso.
37 Eseme yayo badebei dugo 84 poogoloso, omapoo yo bau osee badebeiso. Yo biame susuga tei moso tegei mapoo howo gisimo silone, biame sabolo osoloso gesi sabolo Godeeyo hu dokodoo poudoolone nei tei yuloso badolone Godee mapoo

2:30-31: Isa 52:10; Luka 3:6; Tait 2:11 **2:32:** Isa 42:6; 49:6; 52:10 **2:34:** Isa 8:14; Mat 21:42; 1Pita 2:8

takemeleeso.
38 Osoloso Simiyoneeye
Meli dio Yosep dio to ke-
samolome, yo domo omapoo
simiso. Yo sibileso Godee
mapoo goomoga to takaso.
Osoloso Yelusalem mi eyo
hegi goo ee ma kuloduga
gilimadoloso peegoo dilame
balagamelee odoo dimapoo
Yesuwo goo takaso.
39 Yosep dio Meli dio Gode-
eye taka tei goo susuga toloso
koodobuloso, see Gelili mi ee
ma kulodu dia midee Nasalet
mapoo wedi diso.
40 Osoloso holope oso
kitulugu sabolo kauwuloso
goo goolee medee tekepo
yimapoo meleeso. Osoloso
Godeeye yo sooloo dolone
pidimeleeso.

Yesu yo pepooko mapoo tei moso mapoo peleso badebei

41 Dugo susuga ma ku-
lodu biame hedebe mapoo
Yesuwo owee dio ama dio
Yelusalem mapoo Godeeye
gababia wo nalame diliso.
42 Osoloso dugo hee mapoo
diba see gababia wo nalame
dime, Yesu yo dibolo diso.
Biame domo omaga Yesu o
dugo 12.
43 Gababia wo ne bi-
ame koodobume, diba see
wedi diso. Esino Yesu yo
dibolo dilega, Yelusalem
mapoo badebeiso. Yesuye
Yelusalem mapoo badebei
owee dio ama dio gooleedele.
44 Esino ama dio owee dio
goolee, Yesu odoo abo sabolo
malalo di bele dolone, diba
nosee diso. Diba dileso eli
domopoo tilame dobolone,
diayo dia soosoo ma kulodu
osoloso dia odoo ma kulodu
Yesu esiaso.
45 Diba omapoo Yesu
esiameleso koo egeme, see
Yelusalem mapoo Yesu
esilame wedi diso.
46 Osoloso biame baka-
dio hedebe di poogoloso
hamamee diayo Yesu Yu
odoo dia tei moso mapoo Yu
odoowo tei eligili odoo abo
sabolo to kolone doboome
egeiso. Ee ma kulodu Yesuye
tei eligili odoo oso eligi goo
ee dulone badolone, yayo nei
dimapoo woosa demeleeso.
47 Osoloso nei tei eligili
odoo oso woosa to eyo
nei dimapoo medee tekepo
wedi di duloso, osoloso o
goo goolee tekepo ogoloso
odoo susuga oso diya
howoogadooso.
48 Yesuwo owee dio ama
dio oso Yesuye tei eligili odoo
sabolo to kolone badoboome
ogoloso dio diso. Eseme
oweeye egeesee takaso,
“Mo holo, nayo kasalame
goo egeesee imapoo ka
moodoowo? Nama asalo no
esiamo silone diya kukuda
sabolo sileeso,” diso.
49 Esino Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
“Niyo kasalame a ka esiamo
sileeyo? Ayo mo mayo moso
mapoo badalai goo ee niba
gooleedeleyo?” diso.
50 Esino Yesuye taka to
eyo bei diba medee kibiya
gooleedele.

2:39: Mat 2:23 **2:41:** Exo 12:24-27; 23:14-17; Deut 16:1-8 **2:51:** Luka 2:19

51 Osoloso Yesu see dibolo hodobo Nasalet mapoo wedi diso. Osoloso omapoo badolone, dibada to mapoo mesimo sileeso. Esino Meliye goo susuga hagee biame susuga osee goolee sabolo badebeiso.
52 Yesu yo kauwulone goo goolee tekepo sabolo kauwaso. Eseme Godee sabolo osoloso odoo sabolo oso yimapoo diya goomegeliso.

3

Yonee odoo howo oluguli oso to taka
(Mat 3:1-12; Maka 1:1-8; Yon 1:19-28)

1 Sisa-Taibiliyeseeye Loum wiligi toboloso badebei dugo 15 poogoloso, odoo abo hagee bia oso yima hemi wiligi tebisaloso debeiso. Pontiyus-Paileteeye Yudiya mi bameleeso, osoloso Helodeeye Gelili mi bameleeso, osoloso omolo Pilipiye Ituliya mi sabolo Talakonitis mi sabolo bameleeso. Osoloso Lisaniyaseeye Abilene mi bameleeso.
2 Osoloso Anas dio Kayapas dio Yu odoo dia tei moso wiligi toboloso debeiso. Biame omapoo Sekalayayo owolo Yonee miwe poogoo mi mapoo badoboome, Godeeye o to yimapoo teneeso.
3 Eseme yayo dileso Yoden howo koola ogolone debeli mi mapoo Godeeyo to takomo silone, odoo susuga mapoo egeesee takomo sileeso, "Nibada tokenee mapoo miligi pialoso howo ogusige. Eseega Godeeye nibada tokenee hapoloso boobado bigileiso," dee takemeleeso.
4 Goo hagee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye o booka mapoo hogugu to sabolo tobuoso. Bei, yayo o booka mapoo hageesee hoguguso,

"Miwe poogoo mi omaga
edebeeyo egeesee
idagoo,
'Lodee yayo sibilei eli
moodee,
osoloso medee hoodo
magee.
5 Osoloso mi godobia mologa,
omapoo mi abo kuge.
Osoloso eli mapoo esia
mologa, esia egee
gebese.
Osoloso eli halaga medee
hoodo magee.
Osoloso eli tokenee
medee moodee.
6 Eseega odoo susuga oso
gie badeli pidili Godee
maga simi agalaiso,'
diso."

7 Odoo mooloogoodoo Yoneeye diba howo ogusigilame sibademe, yayo dimapoo egeesee takaso, "Niba hebise, nimapoo odoo agayo takolone howo ogusiga goo oso Godeeye kamana goo egee sibo maga mada pia dabalaiso, dee ka takana?
8 Esiga niyo debei goo maga nibada goo tokenee mapoo tei miligi pia goo

2:52: 1Sam 2:26; Prov 3:4 **3:3:** Diye 13:24 **3:4:** Isa 40:3-5 **3:7:** Mat 12:34; 23:33 **3:8:** Yon 8:33, 39

ee eligi. Osoloso niba niso nediliyo iba Eibalahameeyo amawe dioga, Godeeye kamana maga mada pia dabalaiso dee na goolee. Bei, ayo nimapoo taka. Godee yimapoo kitulugu moloso, yo hagoso see Eibalahameeyo amawe dio palai.

9 Esiga kabee homo bei mapoo olo magoo moloso. Esiga homo kaso ko tekepo pelega mologa, homo egee holoso dou mapoo toodalaiso," diso.

10 Eseme odoo susuga Yoneeye taka to ee duloso nei egeesee takaso, "Egeeseega iba ogoo goo moodoolaisomo?" diso.

11 Eseme Yoneeye nei dimapoo egeesee takaso, "Namapoo sedi bakadio mologa, nee odoo sedi me daga, hee yimapoo tenee. Osoloso namapoo nei mologa, nee odoo hee nei me daga, abo yimapoo tenee."

12 Osoloso tekisi molee misigeli odoo abo diba nosee howo ogusigilame sibileso Yonee mapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, iba ogoo goo moodoolaisomo?" diso.

13 Eseme Yoneeye nei egeesee takaso, "Niyo odoo mapoo tekisi molee misigaga, hodio niyo talai ee goolone tekisi molee magalame tobuloso magoo ee na dagapele. Esino hedebe teiba ono odoo mapoo ka misige," diso.

14 Osoloso ha teli odoo aboso Yonee mapoo egeesee takaso, "Iba nosee ogoo goo moodoolaisomo?" diso.

Eseme Yoneeye nei dimapoo egeesee takaso, "Niyo emegei dia molee heli talame na seesee. Osoloso emegei dia molee heli talame dimaga gamenee goo na takee. Esino hedebe niso tou too eyo nei molee ee tolone goomoga sabolo ka debee," diso.

15 Odoo susuga oso Keliso bolone debei mapoo Yoneeye simi ogoloso, diayo goolee yo Keliso bele dee gooleeso.

16 Eseme nei Yoneeye dimapoo egeesee takaso, "Ayo niba howodeeso oluguliso. Esino odoo hee ama hamamee egee sibo yayo kitulugu oso ayo kitulugu dagadi. Esiga ayo o homo beiyopoo gauwuloso o homo bi ee pidigilei a tebile. Osoloso yayo Dio Tei nima kulodu tenelaiso. Esino yayo yimapoo tei tele poogoo odoo ee dou mapoo toodalaiso.

17 Yayo witi wo ko sabolo osoloso so ee pilame o tou teli bi sabolo mopoodoo doloso badoso. Osoloso witi wo ko ee moso mapoo kukuleiso. Osoloso witi wo so dou koo semili mapoo toodalaiso," diso.

18 Yoneeye to tekepo ee eli opusomo opusomo di maga odoo Godee mapoo gilimado sibilame, Godeeyo to tekepo takomo siliso.

19 Esino Gelili mi eyo wiligi odoo taba Helodeeye goo tokenee tooso. Goo ee omolo

3:9: Mat 7:19 **3:12:** Luka 7:29 **3:16:** Diye 13:25 **3:19:** Mat 14:3-4; Maka 6:17-18

osee badoboome, yayo omolowo osobo Helodiyes peedee huso. Eseme Yoneeye goo hagee ogoloso yimapoo diya takolone o tokenee goo abo sabolo yilige buguso.
20 Eseme hamamee Helodee komonolone yo tokenee hee toowa tooso. Goo ee yayo Yonee neliga moso ma kulodu husooso.

Yesu howo olugu
(Mat 3:13-17; Maka 1:9-11)

21 Biame Yoneeye odoo howo ogusigamelee domo mapoo, Yesu yinosee howo oluguso. Yesu howo oluguloso gasibileso tobudulone Godee mapoo takomolome Kei mi osulu yamagooso.
22 Eseme Dio Tei oso molo masi pusibileso yimapoo pubalagaso. Osoloso Kei mi ma dokodooga toso egeesee takaso, “No ayo gooma mo holo noso, a namapoo diya goomogo,” diso.

Yesuwo amawe diowo hu
(Mat 1:1-17)

23 Yesu yo dugo 30 domo mapoo badolone, o tou bei mooloogooso. Odoo susuga oso Yosepeeyo owolo gweliso.
Yosep yo Heliyo owolo.
24 Heli yo Matateeyo owolo.
Matat yo Libaiyo owolo.
Libai yo Melkiyo owolo.
Melki yo Yanaiyo owolo.
Yanai yo Yosepeeyo owolo.
25 Yosep yo Matatiyaseeyo owolo.
Matatiyas yo Amoseeyo owolo.
Amos yo Nahumeeyo owolo.
Nahum yo Esliyo owolo.
Esli yo Nagaiyo owolo.
26 Nagai yo Mateeyo owolo.
Mat yo Matatiyaseeyo owolo.
Matatiyas yo Semeineeyo owolo.
Semein yo Yosekeeyo owolo.
Yosek yo Yodayo owolo.
27 Yoda yo Yohanayo owolo.
Yohana yo Lesayo owolo.
Lesa yo Selubabeleeyo owolo.
Selubabel yo Selatiyeleeyo owolo.
Selatiyel yo Neliyo owolo.
28 Neli yo Melkiyo owolo.
Melki yo Adiyo owolo.
Adi yo Kosameeyo owolo.
Kosam yo Elamadameeyo owolo.
Elamadam yo Eleeyo owolo.
29 El yo Yosuwayo owolo.
Yosuwa yo Eliyeseleeyo owolo.
Eliyesel yo Yolimeeyo owolo.
Yolim yo Matateeyo owolo.
Matat yo Libaiyo owolo.
30 Libai yo Simiyoneeyo owolo.
Simiyon yo Yudayo owolo.
Yuda yo Yosepeeyo owolo.
Yosep yo Yonameeyo owolo.
Yonam yo Eliyakimeeyo owolo.
31 Eliyakim yo Meleyayo owolo.
Meleya yo Menayo owolo.

3:22: Yon 1:32 **3:23:** Luka 4:22; Yon 6:42

Mena yo Matatayo owolo
Matata yo Neiteneeyo owolo.
Neiten yo Deibidiyo owolo.
32 Deibidi yo Yesiyo owolo.
Yesi yo Obedeeyo owolo.
Obed yo Bowaseeyo owolo.
Bowas yo Salmoneeyo owolo.
Salmon yo Nasoneeyo owolo.
33 Nason yo Aminadabeeyo owolo.
Aminadab yo Adimineeyo owolo.
Adimin yo Aliniyo owolo.
Alini yo Hesloneeyo owolo.
Heslon yo Peleseeyo owolo.
Peles yo Yudayo owolo.
34 Yuda yo Yekobeeyo owolo.
Yekob yo Aisekeeyo owolo.
Aisek yo Eibalahameeyo owolo.
Eibalaham yo Telayo owolo.
Tela yo Naholeeyo owolo.
35 Nahol yo Selugeeyo owolo.
Selug yo Lewuyo owolo.
Lewu yo Pelegeeyo owolo.
Peleg yo Ebeleeyo owolo.
Ebel yo Selayo owolo.
36 Sela yo Keinaneeyo owolo.
Keinan yo Alapakasadeeyo owolo.
Alapakasad yo Semeeyo owolo.
Sem yo Nowayo owolo.
Nowa yo Lamekeeyo owolo.
37 Lamek yo Metuselayo owolo.
Metusela yo Inokeeyo owolo.
Inok yo Yeledeeyo owolo.
Yeled yo Mahalaleleeyo owolo.
Mahalalel yo Kenaneeyo owolo.
38 Kenan yo Enoseeyo owolo.
Enos yo Seteeyo owolo.
Set yo Adameeyo owolo.
Adam yo Godeeyo owolo.

4

Saitenso Yesu kukulo egei (Mat 4:1-11; Maka 1:12-13)

1 Yesu yo Yoden howo mapoo Yoneeye howo oluguloso, Yesu Dio Tei oso kitulugu toloso yo miwe poogoo mi mapoo Dio Tei oso ido diso.
2 Yesu miwe poogoo mi mapoo biame 40 ee ma kulodu nei nelega badoboome, Saitenso yo kukulo ogo demeleeso. Osoloso biame 40 poogoloso hamamee Yesu yo diya hodiaso.

3 Eseme Saitenso ogoloso yimapoo egeesee takaso, “No tei Godeeyo owolo daga, nayo yo hagoso see wo pe dee takee,” diso.

4 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Edebeeyo hedebe nei nolone badoga oso gie badeli talaime,’ ” diso.

5 Eseme see Saitenso Yesu idoloso mubi dokodoo ido palaso. Eseme saga omapoo

3:32: Ruth 4:17-22 **3:36:** Gen 11:10-26 **3:38:** Gen 4:25-26 **4:4:** Deut 8:3

Saitenso mi edebeeyo bia susuga yimapoo eligiso.

6-7 Osoloso yayo Yesu mapoo egeesee takaso, “Daga Godeeye bi susuga hagee amapoo teneme, ayo bamo simiso. Esiga nayo amapoo gasuwoloso a dokodoo poudoga, mi susuga hagee sabolo, osoloso bi susuga ee ma kulodu egee molo sabolo, ayo namapoo tenelaiso. Bei, amapoo kitulugu moloso, odoo hee mapoo tenelai,” diso.

8 Eseme Yesuye Saiten mapoo nei egeesee takaso, “Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Nayo hedebe nee wiligi odoo Godee mapoo gauwuloso yo dokodoo poude. Osoloso hedebe o to mapoo mesie,’” diso.

9 Osoloso see tobu Saitenso Yesu idoloso Yelusalem mapoo diso. Osoloso tei moso tegei omu ma dokodoo ido peleso tobudume yimapoo egeesee takaso, “No tei Godeeyo owolo daga, no moso omu ma dokodooga miyomoo bologobigi.

10 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Godeeye o momaiye mapoo
no medee bamelee dee takaso.
11 Esiga diayo no dia deeso douguleiso,
no yo mapoo homodobiyaga,’” diso.

12 Esino Yesuye egeesee takaso, “Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Nee wiligi odoo Godee oso
kitulugu ee hoodo
agalame yimapoo na
kukulo ege,’” diso.

13 Saitenso Yesu kukulo ogomo silee koodobuloso yo see tobu kukulo agalame biame tekepo ee bolone Yesu epedee poogoloso diso.

Yesuye Gelili mapoo o tou bei mooloogoo

(Mat 13:53-58; Maka 6:1-6)

14 Yesu Dio Tei oso kitulugu sabolo Gelili mapoo wedi diso. Osoloso Gelili mi toowa ee ma kulodu odoo susuga oso Yesuwo goo dudobuguso.

15 Yayo Yu odoowo howo gisili moso susuga mapoo eligimo sileeme, odoo susuga oso yimapoo goomegeliso.

16 Biame heeso Yesu eyo yo kauwa o midee Nasalet mapoo diso. Osoloso Yu odoo oso hasali biame mapoo Yesu eyo seli egeesee solone, yo howo gisili moso mapoo palaso. Osoloso yo Godeeyo to booka mapoo hogugu ee hesigilame tabaso.

17 Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye hogugu booka ee yimapoo teneeso. Yo booka toloso piligamo abaga dino to hogugu domo ee ogoloso, to hagee hesigaso,

4:8: Deut 6:13-14 **4:10:** Psa 91:11-12 **4:12:** Deut 6:16; 1Kol 10:9 **4:13:** Hib 2:18; 4:15 **4:18:** Isa 61:1-2; 58:6

18 “Godeeyo dio abolo
hodobo badoso.
Bei, yayo a hesiaso, to
tekepo bi mauwe odoo
mapoo takalame.
Osoloso Godeeye a diye diso,
neliga moso ma kulodu
debeli odoo mapoo
yayo diba peegoo
gilimado dileiso dee
takalame.
Osoloso howo siliga
odoo see agalaiso dee
takalame.
Osoloso Godeeye a diye diso,
edebeeyo hegili odoo
hegi goo ma kuloduga
ayo peegoo gilimado
dilame.
19 Osoloso Godeeye a diye
diso, ayo Lodeeye
o odoo mapoo goo
tekepo moodoolai
biame oso egee sibo
goo ee odoo mapoo
eligilame.”

20 Yesu booka hesigamelee koodobuloso, see booka bali odoo omapoo teneloso biaso. Eseme odoo susuga moso ee ma kulodu debei oso howoso medee kitulugu sabolo yimapoo bologolone debeiso.

21 Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, “Niyo Godeeyo to hogugu booka maga takeme du goo oso nimapoo epei olo simiso,” diso.

22 Eseme o to du odoo susuga oso yo tekepo odoo doloso, yayo to taka susuga ee tekepo diso. Diayo egeesee takoloso, see egeesee takaga meleeso, “Iba gooleedooso yo Yosepeeyo owoloso. Egesino yayo kaseme to tekepo egeesee ka takayo?” dee takaga meleeso.

23 Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “A gooleedooso, niyo goo hamaga amapoo takalaiso, ‘Melesenee neli odoo, no no nediliyo tekepo moodee. Osoloso nayo Kapeniyum mi mapoo goo mudu opusomo di moodoogamelee see nee midee hamapoo moodee,’ dee takalai malaiso,” diso.

24 Esino Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo yo o mosobia oso gowoolaiso.

25 Esiga niba susuga dui. Ilayaye badebei biame omapoo mi toowa kibaso. Osoloso dugo bakadio hedebe osoloso a 6 ma kulodu howo sibilega nei mauwe badebeiso. Ee ma kulodu Isalael mi mapoo sobo bauwe debeiso.

26 Esino ee ma kulodu Godeeye Ilayaye diba pidiye doloso yimapoo takele. Esino yo Ilayaye wulo Yu dele poogoo sobo Saidon mi ma kulodu mi hee Salipat mi mapoo badeli sobo bau ono pidilame diye diso.

27 Osoloso Ilaisaye badebei biame omapoo, Isalael mi omapoo kolo tokenee odoo bei debeiso. Esino Ilaisaye odoo egee bia yayo pidile.

4:22: Luka 3:23; Yon 6:42 **4:24:** Yon 4:44 **4:25:** 1Ki 17:1, 7 **4:26:** 1Ki 17:8-16 **4:27:** 2Ki 5:1-14

Esino yayo Yu odoonee o hu Naman, Siliya mi mapoo badeli odoo ono tekepo moodooso," diso.

28 Eseme odoo howo gisili moso mapoo debei oso to hagee duloso diya kamanagaso.

29 Eseme diba tebisaloso Yesu toloso mosobia pee mapoo esia goosoo mapoo halagasalame ido diso.

30 Esino Yesu odoo mooloogoodoo ee ma kuloduga peegoo diso.

Odoo bo holo pala (Maka 1:21-28)

31 Osoloso Yesu Gelili mi toowa ma kulodu mi hee Kapeniyum mapoo diso. Yo omapoo dileso badolone Yu odoo oso hasali biame heeso yayo howo gisili moso ma kulodu Godeeyo to eligimeleeso.

32 Eseme odoo susuga oso yayo eligi duloso diya howoogadooso. Bei, yayo diya kitulugu sabolo eligime.

33 Howo gisili moso ma kulodu odoo bo holo pala hee omapoo badebeiso. Yayo to neligidi Yesu mapoo egeesee takaso,

34 "Hei, Yesu Nasalet odoo, nayo imapoo ogoo goo moodoolame ka simiyo? Nayo iba tokenee palame ka simiyo? Esiga no iba poogoloso di. Bei, a gooleedoo no Godeeye hesia odoo oso," diso.

35 Eseme Yesuye to kitulugu sabolo bo holo mapoo egeesee takaso, "No to koodobuloso odoo ma kuloduga peegoo di," diso. Yesuye egeesee takeme, bo holo oso peegoo poogolone odoo egee odoo howo woola miyomoo homodobuloso molone yimaga peegoo diyadeeso. Esino bo holo oso yimaga peegoo dulone yimapoo dala hee tenele.

36 Eseme odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaga meleeso, "Yayo taka goo ee kasiyo? Bei, yayo to kitulugu sabolo bo holo mapoo takooga diba o to mapoo mesiloso peegoo dilidoo," dee takaga meleeso.

37 Eseme odoo susuga oso goo hagee ogoloso mosobia susuga koola mapoo debeli mapoo takomo diyadeeso.

Yesuye odoo paigiga tekepo moodoo (Mat 8:14-17; Maka 1:29-34)

38 Yesu howo gisili moso maga see Saimonowo mosopoo diso. Moso ee ma kulodu sobo Saimonowo nalobo pailone kolo diya dei moodoome tiameleeso. Eseme odoo susuga oso yo Yesuye tekepo moodoolame Yesu mapoo o goo takaso.

39 Eseme Yesuye sibileso yayo tiamelee koola mapoo gauwuloso badolone paiye mapoo egeesee takaso, "Yo poogoloso di," diso. Eseme paiye saga weidooso. Eseme yayo toboloso nei toloso dimapoo piso.

4:32: Mat 7:28-29

40 Eseme osoko todobume odoo susuga oso odoo paigiga susuga Yesu mapoo gilimado sibadeeso. Eseme yayo o deeso odoo paigiga susuga sigime wegigadooso.
41 Eseme Yesuye odoo bo holo paladee tekepo moodoogoome bo holo oso peegoo dulone to neligidi takolone egeesee takaso, “No Godeeyo owoloso,” dee takaga meleeso. Esino Yesuye to kitulugu sabolo dimapoo egeesee takaso, “Niba to na ke,” diso. Bei, bo holo oso Yesu yo Godeeye hesia Keliso doloso diba gooleedooso.

42 Gesikolodee mi hadobilega, Yesu tia maga hogabuloso odoo koola mauwe mi mapoo diso. Esino odoo susuga oso egeino yo me neme yima hamamee yo esiamo silesibiso. Diba Yesu esiamo silesiboso yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “No iba na poogoo di,” diso.
43 Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “A mi abo mapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee takomo dilei tekepo. Bei, Godeeye goo hamaga a diye diso,” diso.
44 Osoloso Yesuye Yudiya mi toowa mapoo diayo howo gisili moso susuga mapoo Godeeyo to eligimo sileeso.

5

Yesuye o hamamee dili odoo daga malalo abo gilimadoo
(Mat 4:18-22; Maka 1:16-20)

1 Biame hee mapoo Yesuye Gelili abei palaga mapoo Godeeyo to takomolome odoo susuga oso o to dulame diya mooloogoodooso.
2 Yesu osee tobudulone di kebigeli odoo oso dia pei howo hapagalame dia du bakadio mubi dokodoo gisibado peleso ma molome egeiso.
3 Yesu du bakadio ee ma kulodu Saimonowo du mapoo meileso badolone Saimon mapoo takaso, “Du abei pee maga pepooko hoogoo pupubigi,” diso. Eseme yo du ma kulodu badolone odoo susuga mubiyodoo doboome, yayo Godeeyo to dimapoo eligiso.

4 Yesuye odoo susuga mapoo Godeeyo to taka koodobuloso Saimon mapoo egeesee takaso, “Nee du howo bou mapoo sudo dileso di talame nibada pei howomoo oguse,” diso.
5 Esino Saimonoye egeesee takaso, “Wiligi odoo, iba eiyo gesi pei ogusulone tou toowa tooso, esino iba di giligile. Esino nayo amapoo takaga, mo pei howomoo ogusuleiso,” diso.
6 Osoloso diba dia pei howomoo ogusume di susuga oso dia pei mapoo tulone, dibada pei tologo bugulame seeso.

4:41: Mat 8:29; Maka 3:11-12 **4:44:** Mat 4:23 **5:1:** Mat 13:1-2; Maka 3:9-10 **5:5:** Yon 21:3-8

7 Eseme diayo dia odoo abo du hee mapoo debei deeso iso, diba pidilame. Eseme diba sibademe dibada du bakadio ee diso metamagisilone howomoo owulame sino poogooso.

8 Saimon-Pitaye goo hagee ogoloso, Yesuwo homo beiyopoo gauwuloso egeesee takaso, “Lodee, amaga peegoo di, a tokenee odoo,” diso.

9 Bei, yibolo osoloso o odoo sabolo diayo di bei giliga ogoloso diya howoogadooso.

10 Osoloso Saimonobolo tou teli odoo Yemes dio Yonee dio diba nosee goo hagee ogoloso diya howoogadooso. Odoo bakadio Yemes dio Yonee dio hagee Sebediyo owolo.

Osoloso Yesuye Saimon mapoo egeesee takaso, “No haga na ebi! No daga di giligeli odoo badebeiso. Esino epei hamaga no see odoo Godee mapoo gilimado sibili doloso badalaiso,” diso.

11 Osoloso diba dileso dia du oluguloso bi susuga omapoo poogoloso, see Yesubolo hodobo diyadeeso.

Yesuye odoo agagisa bia moodoo
(Mat 8:1-4; Maka 1:40-45)

12 Biame heeso Yesu see mi hee mapoo diso. Mi omapoo odoo agagisa bia badebeiso. Odoo ogoso Yesu ogoloso o homo beiyopoo ebiso miyomoo tugusaloso egeesee howaso, “Lodee, nayo a tekepo moodoolai goomogoga, a tekepo moodee,” diso.

13 Eseme Yesuye o deeso odoo egee sigolone egeesee takaso, “Ayo no tekepo palai goomogo. Esiga no tekepo pe,” diso. Eseme omapoo o kolo mapoo agagisa bia saga mauwe poogooso.

14 Eseme Yesuye yo diye dolone to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Nayo dileso no ayo tekepo pa goo ee odoo abo mapoo na takee. Esino, nee su tekepo pa goo ee, Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo yimapoo dileso eligi. Osoloso nee su tekepo pa omaga emegei di bi tenee, Moseseeye tei magoo goo ee dodolone, odoo susuga oso ogoloso tekepo pa ee gooleedalame,” diso.

15 Esino odoo susuga oso Yesuwo goo ee mi susuga mapoo oposusumo dime, odoo susuga oso dulugaso. Eseme odoo susuga oso Yesuye Godeeyo to taka ee dulame sibadeeso. Osoloso Yesuye dimapoo paigiga egee molo tekepo palame.

16 Esino Yesu biame susuga dimaga peegoo dileso, odoo koola mauwe mi mapoo Godee mapoo takalame diliso.

Yesuye odoo su kakawa poogoo tekepo moodoo
(Mat 9:1-8; Maka 2:1-12)

17 Biame heeso Yesuye odoo susuga eligimolome, Pelisi odoo sabolo tei eligili odoo sabolo diba onosee

5:11: Mat 19:27 **5:14:** Lev 14:1-32

omapoo debeiso. Odoo hagee bia Gelili mi susuga maga, osoloso abo oso Yudiya mi maga, osoloso odoo abo oso Yelusalem mi maga sibadeeso. Eseme Yesuye odoo paigiga susuga tekepo moodoogalame Godeeye kitulugu oso yibolo meleeso.

18 Eseme mi omapoo odoo aboso odoo su kakawa poogoo kida mapoo magoloso tosimiso. Osoloso diayo yo Yesuye badebei mapoo todilame goomogaso.

19 Esino odoo beiga Yesu mapoo dilei eli egele. Eseme diayo odoo su kakawa poogoo kida sabolo moso omu ma dokodoo imado palaso. Osoloso Yesuye to kemelee domo omaga seme ou tologo poogoloso tiso kida mapoo bagagoloso kida sabolo moso kulodu toosooso.

20 Diayo odoo su kakawa poogoo moso omu maga toosooloso goolee, odoo egee yayo moodoolai teiba doloso, Yesuye dia tei too ogoloso, odoo su kakawa poogoo mapoo egeesee takaso, “Mo odoo, nee goo tokenee olo hapoloso boobado buguso,” diso.

21 Eseme omapoo debei tei eligili odoo sabolo Pelisi odoo sabolo oso o to duloso, dieso nediliyo egeesee gooleemeleeso, “Odoo hagoso kaseme egeesee ka takayo? Yayo Godee dagadilame see, esino goo tokenee hapeli hedebe Godeeso,” diso.

22 Eseme Yesuye diayo dibada sooloo ma kulodu gooleemelee goo ee gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Niyo kasi maga nibada sooloo ma kulodu egeesee ka goolee malala?

23 Niba odoo su kakawa poogoo hagee ege. Yimapoo goo kasee takalai oso sebe ka mololo? Ayo odoo su kakawa poogoo mapoo ‘Nee tokenee ayo boobado buguso,’ dee takooga, o tokenee boobado bugu niyo gooleedalaime. Esino ayo yimapoo takoo, ‘No toboloso nee kida toloso di,’ dee takoloso, yo tobooga, amapoo odoo moodeli kitulugu molo doloso niyo gooleedalaiso.

24 Esino Odoo Holo amapoo kitulugu olo teneeso, mipoo hamapoo goo tokenee hapoloso boobado bigilei goo ee niyo ogoloso gooleedalame, ayo nimapoo eligileiso,” doloso yayo odoo su kakawa poogoo mapoo egeesee takaso, “No hogabuloso nee kida toloso mosopoo di,” diso.

25 Diayo balaga molome odoo su kakawa poogoo hogabuloso, o kida toloso o mosopoo dulone Godee mapoo goomoga poudoomo diso.

26 Diayo odoo su kakawa poogoo toboloso di ogoloso diya howoogadooso, osoloso Godee mapoo goomoga poudooso. Osoloso diayo

5:20: Luka 7:48; Isa 43:25 **5:24:** Yon 5:8

obulone egeesee takaso, “Iba epei goo toowa mudu opusomo di egeiso,” diso.

Yesuye Libai idoo goo (Mat 9:9-13; Maka 2:13-17)

27 Goo hagee koodobuloso hamamee, Yesu moso kuloduga peegoo gadiso. Eseme yayo dulone egeino, tekisi molee misigeli odoo Libai tekisi molee misigeli moso kulodu badoboome egeiso. Osoloso Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Ama hamamee sibe,” diso.

28 Eseme Libaiye bi susuga omapoo poogoloso Yesuye di hamamee diso.

29 Eseme Yesuye Libai yo idoo goo omaga Libaiye o mosopoo nei toowa siso. Eseme tekisi molee misigeli odoo bei sabolo osoloso odoo abo sabolo Yesubolo nei nameleeso.

30 Esino Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso goo hagee ogoloso gowoolone Yesu o hamamee dili odoo mapoo egeesee woosaso, “Niyo kaseega tekisi molee misigeli odoo sabolo osoloso goo tokenee teli odoo sabolo nei nologolone ka dabala?” diso.

31 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Odoo paiye mauwe melesenee neli odoo mapoo dileime. Esino odoo paiye ee melesenee neli odoo mapoo dileiso.

32 Ayo simi hagee, Godeeyo howo woola tekepo teli odoo doloso gweli odoo ee gilimalame ka sibile. Esino tokenee teli odoo doloso gooleedoo odoo ee gilimadoloso Godee mapoo sibilame ka simi,” diso.

Nei tei doloso badalai goo (Mat 9:14-17; Maka 2:18-22)

33 Eseme odoo aboso Yesu mapoo egeesee takaso, “Yoneeyo hamamee dili odoo oso howo gisilone nei tei doloso debeliso. Osoloso Pelisi dia hamamee dili odoo sabolo egeseliso. Esino bei kasi maga nee hamamee dili odoo oso biame susuga nei sabolo howo sabolo ka nalagamalala?” diso.

34 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo sobo hulei biame omapoo yo o odoo abo sabolo osee doga, diba nei nelega dabalaisomo? Haye! Diayo sobo hulei odoo sabolo hodobo dobolone goomoga sabolo nei nalaiso.

35 Esino biame heeso odoo hagee dimaga peegoo ido duga, nei nelega tei doloso dabalaiso,” diso.

36 Eseme Yesuye dimapoo wudu taka hee hagee takaso, “Edebeeyo o sedi dia koodoloso sedi nape mapoo opodoloso koo duseli. Egeeseega o sedi dia tokenee palaiso. Osoloso sedi dia koodoloso sedi nape mapoo opodoloso dusa ee sedi nape sabolo tebileime.

37 Osoloso see edebeeyo wain i dia katolo gout be koloso moodoo nape mapoo

5:30: Luka 15:1-2 **5:34:** Yon 3:29

koo salama seli. Bei, wain i dia oso kitulugu oso katolo be gout koloso moodoo nape ee gabuguga, wain i ee peegoo sologo bigileiso. Osoloso katolo gout be koloso moodoo ee tokenee palaiso.

38 Esiga wain i dia ee medee katolo gout be koloso moodoo dia mapoo salama salai tekepo.

39 Esiga edebeeyo wain i nape naga, yo see wain i dia nalai koo goomegeli. Bei, yayo egeesee takalaiso, 'Wain i nape ono diya hadali,' dalaiso."

6

Yu odooso hasali biame (Mat 12:1-8; Maka 2:23-28)

1 Yu odooso hasali biame heeso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo witi wo segei ma kuloduga diyadaga meleeso. Osoloso o hamamee dili odoo oso witi wo ko ee gooloogaloso kolo soosoo poloso ko kulodu melee ono nalagamo diyadeeso.

2 Eseme Pelisi odoo abo oso goo hagee ogoloso dimapoo egeesee takaso, "Niba bei kasi maga ibada hasali biame mapoo witi wo ka gwayo? Niyo ibada tei gababuo," diso.

3 Yesuye dimapoo to nei egeesee takaso, "Deibidiye o odoo sabolo houdume diayo moodoo goo ee Godeeyo toso booka mapoo hogugu niyo hesigeleyo?

4 Bei, Deibidiye Godeeyo tei moso ma kulodu gadileso tei wo toloso o odoo sabolo neso. Esino tei wo hagee Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo hedebe oso nali. Esino Deibidiye o odoo sabolo wo ne oso tei magoo ee gababiaso," diso.

5 Yesuye dimapoo see egeesee takaso, "Niyo hasali biame egee Odoo Holo ayo wiligi doloso ka badoso," diso.

Yesuye odoo dee deedee seeseegedoo poogoo tekepo moodoo

6 See Yu odooso hasali biame hee mapoo, Yesu Yu odoowo howo gisili moso ma kulodu gapeleso odoo mapoo eligimeleeso. Moso ee ma kulodu odoo dee deedee seeseegedoo poogoo badebeiso.

7 Esino tei eligili odoo sabolo Pelisi odoo sabolo oso Yesu tokenee odoo dalame, Yesuwo goo ee medee balagamo silesibiso. Egeeseelone Yesuye dia hasali biame mapoo odoo dee deedee seeseegedoo poogoo tekepo moodabeleso bologolone debeiso.

8 Esino diayo goo goolee melee Yesuye ogoloso gooleedoloso, dee seeseegedoo poogoo odoo mapoo egeesee takaso, "No toboloso woola hamapoo sibileso tebee," diso. Eseme dee seeseegedoo poogoo odoo oso woola dileso tabaso.

9 Osoloso Yesuye Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili

6:1: Deut 23:25 **6:2:** Yon 5:10 **6:3:** 1Sam 21:1-6 **6:4:** Lev 24:5-9

odoo sabolo mapoo egeesee takaso, “Ibada tei goo oso ibada hasali biame mapoo ogoo goo takoosomo? Biame omapoo goo tekepo talai ee tekepowo? O, goo tokenee talai ee tekepowo? Osoloso tei goo oso imapoo ibada hasali biame omapoo odoo gie badeli pidilei goo ee takoosomo? O, odoo gie badeli wooloomalai goo ee takoosomo?” diso.

10 Yesuye dimapoo egeesee takoloso, see dimapoo bolone odoo dee seeseegedoo poogoo mapoo egeesee takaso, “Nee dee seeseegedoo poogoo egee see hoodode,” diso. Eseme odoo dee seeseegedoo poogoo oso o dee hoododeme o dee see tekepo paso.

11 Eseme Pelisi odoo sabolo tei eligili odoo sabolo oso goo hagee ogoloso diya komonogolone dieso nediliyo dima kulodu Yesu toloso kasee woolaisomo, doloso to mouso.

Yesuye diye di odoo 12 gilimadoo goo
(Mat 10:1-4; Maka 3:13-19)

12 Biame domo mapoo Yesu mubi ma dokodoo peleso gesi hedebe omapoo Godee mapoo takemeleeso.

13 Eseme mi hadobume Yesu yima hamamee dodomo silesibili odoo susuga gilimadooso. Osoloso dima kulodu odoo 12 ono toloso, dimapoo diye di hu teneeso. Yesuye gilimadoo 12 odoo dia hu hagoso.

14 Saimon (odoo hagee Yesuye o hu hee Pita hediso), osoloso Saimonowo omolo Endulu sabolo, osoloso Yemes, osoloso Yonee, osoloso Pilipi, osoloso Batolome,

15 osoloso Matiyu, osoloso Tomas, osoloso Alpiyeseeyo owolo Yemes, osoloso Loum gamalee odoo mapoo ha teli odoo Saimon,

16 osoloso Yemeseeyo owolo Yudas, osoloso Yudas-Iskaliyot (yayo hamamee Yesu ha teli odoo dimapoo tiasooso).

Yesuye odoo eligilone odoo susuga tekepo moodoo
(Mat 4:23-25)

17 Yesuye o hamamee dili odoo 12 sabolo mubi dokodooga meileso kubo mapoo debeiso. Diba omapoo meileso dobolone egeino, Yesu o hamamee dili odoo susuga sabolo, osoloso odoo abo susuga Yudiya maga osoloso Yelusalem maga osoloso abei toowa palaga debeli Taya mi sabolo Saidon mi sabolo omaga sibileso doboome egeiso.

18 Diayo Godeeyo to Yesuye taka ee dulame sibadeeso. Osoloso paiye dimapoo melee tekepo palame sibadeeso. Egeesi ma kulodu Yesuye odoo ma kulodu bo holoso dala tenemelee ee dimaga peegoo hasiso buguso.

19 Odoo susuga oso Yesuwo kolo sigilame goomogaso. Bei, diayo egeino kitulugu Yesu maga simi oso odoo

susuga tekepo moodooga neme.

Niba goomege
(Mat 5:1-12)

20 Yesuye o hamamee dili odoo mapoo bolone egeesee takaso,
"Bi mauwe odoo niba goomege.
Bei, Godeeye wiligi doloso badeli ee ma kulodu niba gasi-bileiso.
21 Odoo epedee hodia hagee do, niba goomege.
Bei, hamamee niba nei nameleso diya edigileiso.
Osoloso goohele sabolo egee pupusiga molo, niba goomege.
Bei, niyo goomogalai biame ee nimapoo tenelaiso.
22 Odoo Holo mo goo maga edebeeyo niba heigoga, niba goomege, osoloso diayo niba tokenee odoo doloso gowoolone managa niba goomege.
23 Esiga domo omapoo goomoga toowa sabolo debee. Bei, Kei mi ma dokodoo niyo talai nei ee nibada hu sabolo olo mopoodoo doloso moloso. Esiga niyo medee goolee, nimapoo dala teneli odoo egee bia dia amawe dio oso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo daga hoogoo debei mapoo dala hedebe hageesee masi tenemeleeso."

Niba obeeyamo!

24 "Ye-ee! Bi bei odoo niba obeeyamo!
Bei, niso goomoga goo olo tooso.
25 Ye-ee! Niba epedee nei naloso oduguloso egee do odoo, niba obeeyamo!
Bei, hamamee nimapoo hodia goo toowa oso sibileiso.
Ye-ee! Yiligeli odoo niba obeeyamo!
Bei, hamamee niba goohele goo sabolo dobolone pupusiga malaiso.
26 Ye-ee! Odoo susuga oso niba tekepona deli odoo niba obeeyamo!
Bei, nimapoo tekepona deli odoo egee bia dia amawe dio oso gamenee godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo onosee diba tekepo odoo dee takaga meleeso."

Nimapoo ha teli odoo mapoo sooloo dele
(Mat 5:38-48; 7:12)

27 "Mo to duli odoo, ayo nimapoo ka taka, nimapoo ha teli odoo ee sooloo dele osoloso niba hegili odoo mapoo goo tekepo moodee.
28 Nimapoo duwa takeli odoo dimapoo goo tekepo tolone dimapoo goomoga tenee. Osoloso nimapoo dala teneli odoo diba halo Godee mapoo takee.
29 Osoloso odoo heeso nee haleegi mapoo kobuguga, see nee haleegi hodio mapoo

6:21: Yili 7:16-17; Psa 126:5-6; Isa 61:3 **6:22:** Yon 15:19; 16:2; 1Pita 4:14

kobugulame heligi magalai tekepo. Osoloso odoo heeso nee kekeisu sedi tadoduga, see yimapoo nee sedidee tenee.
30 Osoloso odoo heeso namapoo bi howaga yimapoo wulo tenee. Osoloso odoo heeso nee bi toloso toduga nayo nei yimaga see peedee dalame na takee.
31 Esiga edebeeyo nimapoo ogoo goo moodoolame ka gooleesomo, nei niyo dimapoo goo hedebe egeesi masi moodoolai tekepo.
32 Niyo hedebe niba sooloo deli odoo mapoo sooloo dolone doga, odoo aboso niba tekepo odoo dalaisomo? Haye. Bei, tokenee teli odoo oso diba sooloo deli odoo mapoo nei diayo sooloo deliso.
33 Osoloso niyo hedebe nimapoo goo tekepo moodeli odoo mapoo tekepo moodooga, edebeeyo niba tekepo odoo dalaisomo? Haye. Bei, tokenee teli odoo diba nosee egeesee seliso.
34 Niyo teneega nei tobuloso teneli odoo hedebe mapoo bi ka tenee domologa, edebeeyo niba tekepo odoo dalaisomo? Haye. Bei, tokenee teli odoo diba nosee egeesee seliso. Diayo nei talai ee goolone dia bi odoo abo mapoo tenee deliso.
35 Esino niba nimapoo ha teli odoo mapoo sooloo dolone ka debee. Osoloso dimapoo goo tekepo moodee. Osoloso dimapoo bi wulo wulayo teneloso see nei talai doloso na goolee. Niyo goo hageesi tolone doga, niba nei toowa talaiso. Osoloso niba dokodoo badeli Godeeyo owolo dalaiso. Bei, Godeeye yimapoo goomoga to koo takeli odoo sabolo osoloso tokenee teli odoo sabolo mapoo goo tekepo tenelone ka badoso.
36 Nibada Ama Godee yo emegei sooloo dolone badoso. Esiga niba nosee emegei sooloo dolone ka debee."

Odoo heeyo goo tokenee haga na goolee mele
(Mat 7:1-5)

37 "Nayo nee odoo heeyo goo ee goo mauwe na midi, eseega nei nee goo midileime. Osoloso nee odoo ee tokenee odoo dee na takee, eseega nei no tokenee odoo dalaime. Osoloso nee odoo oso namapoo goo tokenee toga, nayo o tokenee goo ee boobado bigi. Nayo egeesee seega nei nee goo tokenee onosee boobado bigileiso.
38 Esiga nayo wulo tenemologa, no nei talaiso. Nayo odoo abo mapoo tenemologa, nei Godeeye namapoo toowa tenelaiso. Esiga Godeeye namapoo tenee goo hagoso bei molone abo peegoo misigedibileiso. Nayo bi kasee nee odoo mapoo ka teneesomo, nei Godeeye nei teiba egeesi namapoo tenelaiso," diso.

6:31: Mat 7:12 **6:37:** Mat 6:14 **6:38:** Maka 4:24 **6:39:** Mat 15:14

39 Osoloso Yesuye see
wudu takolone egeesee
takaso, “Odoo howo si oso
o odoo hee howo si ido
dilei tekepowo? Haye. Bei,
o bakadio wulu mapoo
tigedibigileiso.
40 Esiga holaiso goo goolee
gie tomolo oso o eligili
odoo oso gooleedoo ee
dagadileime. Haye. Esino
yo o eligili odoo oso holaiso
medee kibiya eligiga, holaiso
yayo gooleedoo goo ee o
eligili odoo oso gooleedoo
goo sabolo tebileiso.
41 Nayo kasi maga nee
odoowo howo mapoo gelesi
pepooko egee molo medee
ogolone, hee nee howo
mapoo homo toowa egee
molo egelega ka pagala?
42 Osoloso nee howo
mapoo homo toowa egee
molo egelega no see kaseega
nee odoo mapoo takolone,
‘Nee howo mapoo gelesi
pepooko egee molo ayo
tabiga,’ dee ka takeliyo? No
tei goo goolee bakadio gweli
odoo. Bei, daga nee howo
mapoo homo toowa egee
molo ee tabigi. Egeeseega
nee odoowo howo mapoo
gelesi pepooko egee molo
medee ogoloso nayo tabigilei
tebileiso.”

*Homokoko maga homo o
su ee goolee deliso*
(Mat 7:16-20; 12:33-35)
43 “Esiga homo ko tekepo
peli oso ko tokenee koo peli.
Osoloso homo ko tokenee
peli oso ko tekepo koo peli.
Haye.
44 Bei, homo susuga ee ko
oso pa maga goolee deliso.
Esiga pigi ko sabolo geleipi
ko sabolo oso wulo homo hee
mapoo ko koo peli. Haye.
45 Esiga odoo tekepo oso o
sooloo ma kulodu goo tekepo
egee molo ee o maga maga
woola yilige bigiliso. Osoloso
odoo tokenee oso o sooloo
ma kuloduga goo tokenee ee
woola yilige bigiliso. Esiga
ogoo goo oso odoo sooloo
ma kulodu bei mologa, o
maga maga goo egeesee taka-
malaiso.”

*Odoo bakadio oso moso
tegei*
(Mat 7:24-27)
46 “Niyo kasi maga amapoo
‘Lodee, Lodee,’ dolone
dobolone hee nei ayo taka
goo ee telega ka poogoo-
somo?
47 Odoo agayo amapoo
sibileso mo to duloso mes-
imo siloga, yo egeesee
badalaiso.
48 Yo edebeeyo moso
togolone mi nelegedi dooloso
omou sooloso moso tegei
egeesi masi badoso. Bei,
howo duwolone howo ki
simi oso moso omapoo
weiso. Esino moso egee
dabisile. Bei, moso medee
kalawa tegeiga.
49 Esino odoo agayo mo to
duloso mesilega siloga, yo
odoo heeso moso togolone
omou mi nelegedi doolega,
moso tegei egeesi masi
badoso. Bei, howo duwolone
howo ki simi oso moso
omapoo woome kibilega
saga goboloso guobuguso.”

6:40: Mat 10:24-25 **6:46:** Mat 7:21

7

Loum ha teli odoo gibadeli odoo oso tei too (Mat 8:5-13)

1 Yesu goo susuga odoo mapoo eligimelee koodobuloso see Kapeniyum mi mapoo diso.

2 Kapeniyum mi mapoo Loum ha teli odoo 100 gibadeli odoo badebeiso. Esino domo omapoo yo o tou teli odoo hee paiye oso talai koola taba molome egeiso. Osoloso yayo o tou teli odoo egee bia diya gweliso.

3 Esiga yayo Yesuye simi duloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa abo mapoo Yesu idilame diye diso, Yesuye sibileso o tou teli odoo ee tekepo palame.

4 Osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa egee bia oso sibileso Yesu mapoo howolone egeesee takaso, “Iba diya goomogo, nayo dileso ha teli odoo gibadeli ee pidilei.

5 Bei, yayo ibada odoo halo ibada howo gisili moso tegeiso.”

6 Eseme Yesu to hagee duloso dibolo diso.

Yesu moso koola mapoo dimeleeno, ha teli gibadeli odoo oso o odoo abo diye neme, diayo sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Ha teli odoo gibadeli odoo oso namapoo to egeesee taka, nayo o moso mapoo dilei yo koo goomogogona. Bei, yo tokenee odooga, no o moso mapoo na sibiyena.

7 Esiga yo see nayo bado mapoo sibilei koo goomogogona. Esino yo goomogogona nayo wulo no egee bado maga toso takeeyena o tou teli odoo ee tekepo palame.

8 Osoloso yayo see egeesee taka, yo odoo abo ma hemiduga tou tolone dia to mapoo mesiloso siliso. Osoloso yima hemi tou teli odoo abo dosogona. Esiga yayo dimapoo koo diye daga diliso. Osoloso yayo odoo hee mapoo no hamapoo sibeye daga sibiliso. Osoloso goo egee teye daga, yo see goo egee tobuloso teliso. Esiga yo goo egeesee teliga nayo see wulo hamaga badolone toso takeeyena, o tou teli odoo ee weidilame.”

9 Eseme Yesuye ha teli odoo gibadeli odoo oso to taka duloso diya howoodooso. Osoloso odoo mooloogoodoo yima hamamee simi omapoo bidi toboloso dimapoo bolone egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, ayo Isalael mi mapoo silee ee ma kulodu odoo kibiya tei too odoo hee egeesi egele,” diso.

10 Osoloso ha teli gibadeli odoo oso diye di odoo diayo see wedi dileso egeino, ha teli gibadeli odoo eyo tou teli odoo ee weidiloso badoboome egeiso.

Yesuye sobo bauwo owolo giso holo ta maga see hogabidi

11 Osoloso biame abo olo poogoloso hamamee Yesu mi hee Nein mapoo diso. Eseme

o hamamee dili odoo sabolo osoloso odoo abo susuga oso yo dodomo diso.

12 Yesu dileso beelee osulu miyopoo dumolome odoo aboso edebeeyo bia mi maga giso holo gie kauwa ta eyo su imadoloso sibadeeso. Giso holo ta hagee sobo bau heeyo owolo hedebe oso. Osoloso odoo susuga oso sobo bau sabolo sibadeeso.

13 Lodeeye sobo bau hagee ogoloso yo diya sooloo dolone yimapoo egeesee takaso, “Haga na pise,” diso.

14 Eseme Yesuye dileso giso holo ta eyo su magoo sa tegei homo su mapoo sigime, odoo ta imadoloso diyadee diba omapoo kookoodabaso. Eseme Yesuye giso holo ta yimapoo egeesee takaso, “Mo holo, ayo namapoo takooso, no tebee!” diso.

15 Eseme giso holo yo hogabuloso badolone to kemeleeso. Eseme Yesuye giso holo yo owee mapoo ido diso.

16 Odoo susuga oso goo hagee ogoloso diya dio dulone Godee mapoo goomoga goo poudo demeleeso. Egeeseelone diayo egeesee takaga meleeso, “Godee maga to toloso kokodo takomo sili kitulugu odoo oso imapoo peledabadoo. Osoloso Godeeye o odoo pidilame olo simidoo,” dee takaga meleeso.

17 Edebeeyo Yesuye goo moodoo ogoloso Yu odoowo mi Yudiya mi susuga mapoo osoloso mi abo koola omapoo oposusumo diyadeeso.

Yonee odoo howo oluguli oso Yesuwo goo duloso woosa (Mat 11:2-6)

18 Yonee o hamamee dili odoo oso Yesuye goo tomo silee ee Yonee mapoo takaso. Eseme Yoneeye goo hagee duloso o hamamee dili odoo bakadio oso dileso, Yesu mapoo hageesee woosalo egeye diso,

19 “No tei Keliso iyo hagee bamolo osomo? O, iyo odoo hee bamalaiyo?” diso.

20 Eseme Yoneeyo hamamee dili odoo oso dileso, Yesu mapoo egeesee takaso, “Yonee odoo howo oluguli oso iba namapoo sibeye dolone egeesee taka, ‘No tei Keliso iyo bamelee osomo? O, iyo see odoo hee bamalaiyo?’ dee taka,” diso.

21 Esino biame domo omapoo Yesuye odoo paigiga sabolo osoloso odoo bo holo paladee sabolo osoloso odoo howo siliga sabolo tekepo moodoomo sileeso.

22 Yayo egeeseemo silone Yonee o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Niba see wedi dileso Yonee mapoo niyo egei goo sabolo osoloso niyo du goo sabolo takee. Bei, odoo howo siliga oso see medee ogowa. Osoloso odoo kido tigediba sabolo see tekepo poloso silesiboso. Osoloso odoo kolo e bia

7:15: 1Ki 17:23; 2Ki 4:36 **7:16:** Luka 1:68 **7:19:** Psa 40:7; Mal 3:1; Yili 1:8 **7:22:** Isa 35:5-6; 61:1; Luka 4:18

sabolo tekepo poloso silesiboso. Osoloso odoo dulu tabaga nosee tekepo poloso to taka dulugamo silesiboso. Osoloso odoo wedia sabolo hogogabuloso see silesiboso. Osoloso to tekepo hagee bi mauwe odoo oso duluga moloso.

23 Esiga odoo agayo ayo goo moodoo ee ogoloso diayo amapoo tei too goo ee pegelega poogooga, Godeeye dimapoo goomoga goo tenelaiso," diso.

Yesuye Yonee odoo howo oluguli eyo goo taka (Mat 11:7-19)

24 Yonee o hamamee dili odoo oso see wedi dime Yesuye odoo mapoo Yoneeyo goo ee takalame bei mooloogooso. Osoloso yayo egeesee takaso, "Niba miwe poogoo mi mapoo ogoo goo agalame ka diyo? Pooso siboga obuso dabisa ee agalame ka diyo?

25 Niba edebeeyo dugo tekepo kaloso badoboome ee agalame ka diyo? Haye. Bei, dugo tekepo kalagali odoo ee wiligi odoo oso debeli moso tekepo mapoo debeli.

26 Esino niba wulo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee agalame ka diyo? O. Niyo dileso egei odoo Yoneeye Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo daga hoogoo debei yayo dagadiso.

27 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee egee takoo, o goo ee takooso,

'Ayo mo to tosili odoo yo daga
malalo diye dalaiso.
Yayo nee eli hoodo magalame.'

28 Esiga ayo nimapoo taka, odoo daga hoogoo debei susuga ee Yoneeye dagadileso badoso. Esino Godeeye wiligi doloso badeli mapoo odoo wuluge oso Yonee dagadileso ka badoso," diso.

29 Odoo susuga sabolo osoloso tekisi molee misigeli odoo abo sabolo to hagee duloso Godeeyo goo ee tekepo diso. Bei, diba nosee Yoneeye howo ogusigaso.

30 Esino Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso Godeeye goomoga goo diayo ee talai gowoolone diba howo ogusigilega poogooso.

31 Osoloso Yesuye see egeesee takaso, "Epedee domo hamapoo egee do odoo ee odoo kasi masiyo?

32 Diba holaiso masi go domo mapoo dobolone emegei dimapoo nei takoo nei takoo dolone dobolone egeesee takaga meliso,

'Iyo goomoga kosaiya poume
niba hepele, osoloso
iyo goohele kosaiya
poume niba pupusigele.'

33 Niba odoo egeesi masi doso. Bei, Yonee odoo howo oluguli oso simi ee yo wo sabolo wain i sabolo namo sile. Esino niyo yo bo holo paladoo dee takeliso.

34 Osoloso hamamee Odoo Holo anosee olo simiso. Ayo

7:26: Luka 1:76 **7:27:** Mal 3:1 **7:29:** Luka 3:12 **7:30:** Mat 21:32 **7:34:** Luka 15:2

sibileso wo sabolo wain i sabolo namo siloga, niyo a wo sabolo yugune sabolo dooboo nali odoo deliso. Osoloso niyo a tekisi molee misigeli odoo sabolo osoloso tokenee teli odoo sabolo hedebe doloso ka badeli deliso.
35 Esino odoo agayo Godeeye goo goolee tekepo gooleedoloso tomo siloga, yayo Godeeye goo goolee ee tekepo dolone ka eligiso," diso.

Tokenee teli sobo oso Yesuwo homo hapoo

36 Biame heeso Pelisi odoo Saimonoye Yesu idoloso o moso mapoo nei nalame diso. Eseme Yesu Saimonowo moso mapoo nei nalame biaso.
37 Mi omapoo goo tokenee teli sobo hee badebeiso. Esino yayo Yesuye Pelisi odoowo moso mapoo nei namelee goo ee duloso sisigageli i medee tekepo yoso moodoo howogi mapoo salamasoloso tosimiso.
38 Osoloso Yesuwo miligi maga gauwuloso pusulone o didawoso Yesuwo homo balagieso. Osoloso yayo see Yesuwo homo mapoo o wudu oso tolone adameleeso. Osoloso sisigageli i medee tekepo oso Yesuwo homo mapoo soomeleeso.
39 Osoloso Pelisi odoo Saimonoye goo hagee ogoloso egeesee goolee meleeso, "Odoo hagee tei Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso diepi, soboso yo sige medee hoodo egeliyo. Bei, sobo hagee goo tokenee teli sobo," diso.
40 Eseme Yesuye Pelisi odoo mapoo egeesee takaso, "Saimon, ayo namapoo goo takalai, a goomogo," diso.

Eseme Saimonoye egeesee takaso, "Eligili odoo, takee," diso.
41 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Odoo heeso odoo bakadio mapoo molee teneeso. Egeeseelone yayo odoo hee mapoo molee ko 500 tenelone, odoo hee mapoo hedebe molee ko 50 teneeso.
42 Esino hamamee odoo bakadio hagee bia dimapoo molee mauwe poogoome, nei o hedebe egeesi yimapoo tenelega poogooso. Eseme bi eyo amameeye goo hagee ogoloso dimapoo egeesee takaso, 'Bige boobado bigi,' diso. Esiga odoo bakadio hagee ma kulodu odoo hee kaso bi eyo ama diya ka gooleebuguba?" diso.
43 Eseme Saimonoye nei yimapoo egeesee takaso, "A goolee, molee toowa too odoo oso ama diya goolee malaiso," diso.

Eseme nei Yesuye Saimon mapoo egeesee takaso, "Nayo tei goo takoo," diso.
44 Yesuye sobo mapoo bolone Saimon mapoo egeesee takaso, "No sobo hagee ege! Ayo nee moso mapoo sibume, nayo mo homo hapalame howo amapoo tenele. Esino sobo hagoso o didawoso mo homo

7:37: Mat 26:7; Maka 14:3; Yon 12:3

hapoloso see o wuduso mo homo taso.
45 Osoloso ayo nee moso sibume nayo goomogolone a edele. Esino ayo nee moso mapoo simi domo omaga sobo hagoso mo homo mapoo adamelee koodobile.
46 Osoloso nayo olipi i oso mo wiligi mapoo soole. Esino sobo hagoso sisigageli i medee tekepo oso mo homo mapoo sooso.
47 Esiga ayo namapoo taka. Sobo hagee o goo tokenee susuga olo hapoloso boobado buguso. Esiga sobo hagoso a diya goolee goo ee weliga yilige buguso. Esino odoo agayo ayo o goo tokenee pepooko hedebe hapoloso boobado buguga, yayo a goolee goo ee haga toowanee," diso.
48 Osoloso Yesuye sobo omapoo egeesee takaso, "No nee goo tokenee susuga ee olo hapoloso boobado buguso," diso.
49 Eseme odoo abo yibolo hodobo dobolone nei nalaga melee odoo oso goo hagee ogoloso dieso nediliyo dima kulodu egeesee takaga meleeso, "Odoo hagee odoo ogumo? Yayo goo tokenee hapoloso kasee boobado bugu domo ka silosomo?" diso.
50 Diayo egeesee takomolome Yesuye sobo yimapoo egeesee takaso, "Nayo tei too goo maga badoboso kookaiyo gie badeli nayo olo tooso. Esiga no goomoga sabolo di," diso.

8

Sobo aboso Yesubolo di
1 Goo hagoso dileso koodobume, Yesuye to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligimo silone, mi hee maga mi hee mapoo du domo silesibiso. Osoloso o hamamee dili odoo 12 yibolo hodobo sileeso.
2 Osoloso sobo paigiga Yesuye tekepo moodoo sabolo osoloso sobo bo holo paladee Yesuye tekepo moodoo oso Yesubolo sileeso. Sobo egee bia hagoso: Meli, o hu hee Magadalin. Yesuye sobo hageeyo kuloduga bo holo 7 peegoo hasiso buguso.
3 Osoloso sobo hee Helodeeyo moso bali odoo hee Kusayo osobo Yowana, osoloso Susana, osoloso sobo abo dibolo silesibiso. Sobo hagee bia oso Yesu sabolo osoloso o hamamee dili odoo sabolo dimapoo diayo dia molee oso diba pidimo silesibiso.

Witi wo ko segei maga wudu taka
(Mat 13:1-9; Maka 4:1-9)
4 Odoo susuga mi opusomo opusomo di maga sibileso mooloogoodeme Yesuye wudu taka hamaga oposususo,
5 "Biame heeso odoo hee witi wo ko segelame diso. Yo witi wo ko sogomo sileeme, ko abo eli domo mapoo

7:50: Luka 8:48; 18:42 **8:2:** Mat 27:55-56; Maka 15:40-41; Luka 23:49

misigedibaso. Eseme edebeeyo eli omaga silesibulone witi wo ko dia homoso topoomo dime sóso sibileso neso.
6 Eseme witi wo ko abo ee yugogisi mi mapoo misigedibaso. Osoloso bou gasibileso palame sino haga booloogelega wediaso. Bei, yugogisi mi ee ma kulodu howo mauwega.
7 Osoloso witi wo ko abo obu ma kulodu misigedibaso. Esino haga booloogelega saga paladeeso. Esino oso polone obu sabolo palaga tiso tiadolone witi wo susuga wediaso.
8 Osoloso witi wo ko abo mi tekepo mapoo misigedibaso. Osoloso bou pisaloso kauwuloso ko diya palagaso. Eseme witi wo ko susuga oso ko pa homokoko 100 egeesi oso palagaso."

Yesuye to hagee takoloso tobudulone toso neligidi egeesee takaso, "Odoo niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui!" diso.

Wudu taka goo eyo bei
(Mat 13:10-23; Maka 4:10-20)

9 Yesuwo hamamee dili odoo oso Yesu mapoo egeesee takaso, "Wudu taka goo hageeyo bei kasiyo?" diso.
10 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niyo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee ogoloso gooleedalaiso. Bei, daga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee mada meleeso. Esino epei nimapoo woola ka yilige buguso. Esino odoo abo mapoo ayo biame susuga wudu takeliso. Bei,

'diayo ogoloso medee kibiya
egelega pagalame.

Osoloso diayo duloso goo
eyo bei medee kibiya
gooleedelega pa-
galame.'

11 Esiga wudu taka goo eyo bei hagoso: Witi wo ko ee Godeeyo to oso.
12 Esiga odoo abo witi wo ko eli domopoo misigediba egeesi masi doso. Diba to tekepo duliso. Esino Godeeyo to hagee dibada sooloo ma kulodu egee molo ee boobado bigilame Saitenso dimapoo boobado bigili goo teneliso. Bei, diayo to omapoo tei toloso gie badeli teyaga.
13 Esiga odoo abo witi wo ko yugogisi mi mapoo misigediba egeesi masi doso. Esiga diba Godeeyo to taka duloso goomoga sabolo medee teliso. Esino witi wo ko oso yugogisi mi mapoo polone o too medee meilega poogoo egee, diba onosee egeesee seliso. Godeeyo to oso dibada sooloo ma kulodu too medee koo meili. Osoloso diayo Godeeyo to duloso biame deiyepo mapoo wulo tei teliso. Esino diayo Godeeyo to mapoo tei too maga, hegi goo sabolo dala goo sabolo oso dimapoo siboga, diayo Godeeyo to

8:10: Isa 6:9-10

mapoo tei too goo ee saga pegeliso.
14 Osoloso odoo abo witi wo ko oso we ti kauwe kadee ma kulodu misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to duloso to ee teliso. Esino mi toowayo gie badeli goolee sabolo, osoloso bi bei doloso dabalai goo gweli sabolo, osoloso dibada su oso goomoga goo ee goolee sabolo diyadulone dibada tei too tokenee peliso. Goo egeesi maga diayo tei too goo oso homokoko masi koo peli.
15 Osoloso odoo abo witi wo ko mi tekepo mapoo misigediba egeesi masi doso. Diayo dibada sooloo ma kuloduga tekepo goo gweli sabolo osoloso goomoga sabolo Godeeyo to duloso dibada sooloo ma kulodu medee tei teliso. Osoloso diayo o to kibiya kookoodoloso, dobolone homokoko masi diya peliso."

Mo to medee dui
(Maka 4:21-25)

16 "Edebeeyo keme pouloso tolo oso koo gagali, osoloso mada koo mageli. Yo keme pouloso woola mapoo pou mageliso, edebeeyo moso kulodu gasibileso gadeebugu ee agalame.
17 Bei, goo susuga epedee mada egee molo, see hamamee odoo susuga oso agalame woola peledabalaiso. Osoloso odoo susuga oso koo duli goo ee see odoo susuga oso dulame woola yilige bigileiso.
18 Mo to hagee niyo medee dui. Bei, to taka medee duli odoo mapoo Godeeye goo goolee tekepo tenelaiso. Esino edebeeyo eyo nediliyo yo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee yo gooleedoo doloso mo to dulega poogooga, Godeeye yimapoo goo goolee pepooko egee molo see eyo peedee dalaiso," diso.

Yesuwo owee sabolo omolo dio sabolo
(Mat 12:46-50; Maka 3:31-35)

19 Biame heeso Yesuwo owee sabolo omolo dio oso Yesu agalame sibadeeso. Esino odoo bei diya mooloogoodoloso ka doboome, diba Yesuye badebei mapoo hodu dilei tebile.
20 Eseme odoo heeso diba ogoloso, Yesu mapoo egeesee takaso, "Noowee sabolo osoloso nomolo dio sabolo oso peegoo no agalame balaga moloso," diso.
21 Eseme Yesuye odoo mooloogoodoo mapoo nei egeesee takaso, "Edebeeyo Godeeye eligi goo ee duloso mesimo silesiboga, diba mo wee dio osoloso molo dio oso," diso.

Yesuye i sabolo howo ki sabolo hamaga taka
(Mat 8:23-27; Maka 4:35-41)

22 Biame heeso Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, "Iba abei hodiokoo dalo soowoomo," diso. Eseme diba du mapoo bulumaloso soowadeeso.

8:16: Mat 5:15; Luka 11:33 **8:17:** Mat 10:26; Luka 12:2 **8:18:** Mat 25:29; Luka 19:26

23 Diba abei domopooga damolome, Yesu tila poogoome tiaso. Eseme haga booloogelega i toowa sibume, abei omapoo howo ki toowa simiso. Eseme howo ki toowa oso sibulone dibada du ma kulodu howo sasoo oso diba dia du sabolo howomoo owulame siso.

24 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso dileso, Yesu tidilone egeesee takaso, “Wiligi odoo, iba howomoo owuloso wedilame see!” diso.

Eseme Yesu tia hogabuloso tobudulone i sabolo howo ki sabolo koodobilame to kitulugu sabolo takaso. Eseme i sabolo howo ki sabolo simi saga omapoo koodobiaso.

25 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Niyo tei too kasomo?” diso.

Eseme Yesuwo hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso howoogadoloso obugulone diesono egeesee takaga meleeso, “Odoo hagee odoo ogumo? I sabolo howo ki sabolo o to duloso koodobiaso,” dee takaga meleeso.

Yesuye odoo bo holo pala ee tekepo moodoo

(Mat 8:28-34; Maka 5:1-20)

26 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo Gelili mi maga abei daloso Gelasa mi mapoo peledabaso.

27 Yesu du maga widi pee mapoo pubalogolone egeino, odoo bo holo pala oso yo tugodalame sibume egeiso. Odoo hagee daga hoogoo dobudu boodo diwe silone biame susuga odoo bi mapoo badeli.

28-29 Bei, bo holo oso kitulugu oso yimapoo toga edebeeyo ki tiso yo tialogoloso mageliso. Esino bo holoso kitulugu oso ki tiso tialogoloso magoo ee kookoobuguloso odoo ee idoloso dobudu diliso. Esino odoo hagoso Yesu ogoloso miyomoo gasuwoloso gwa sabolo tiamolone toso neligidi yimapoo egeesee takaso, “Dokodoo badeli Godeeyo owolo Yesu, nayo amapoo ogoo goo moodoolame ka simiyo?” diso. Osoloso yayo Yesu mapoo howoolone see egeesee takaso, “Nayo amapoo dala na tenee,” diso. Odoo bo holo pala oso to hageesee taka. Bei, daga Yesuye bo holo odoo ma kulodu egee bado mapoo takolone peegoo gasibeye, dee takeme ka taka.

30 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nee hu ogumo?” diso.

Eseme yayo to nei egeesee takaso, “Ibada hu ee Bei,” diso. Bei, bo holo susuga oso yima kulodu doso.

31 Eseme bo holo odoo ma kulodu debei oso egeesee takaga meleeso, “Nayo iba Dou mi mapoo na seesee peegee,” dee takaso.

32 Eseme biame omapoo, esia ma dokodoo be hu susuga oso mooloogoo doloso, mi nalagamo silesibiso. Eseme bo holo odoo ma kulodu debei oso Yesu mapoo howoolone egeesee

takaso, “Iba be ma kulodu galaga di dee takee,” diso. Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba be ma kulodu galaga dilei soowa!” diso.
33 Eseme bo holo susuga oso odoo ma kuloduga peegoo galaga dileso see be ma kulodu galaga diso. Eseme be susuga oso godobia maga kukolo meileso, howomoo wediaso.
34 Eseme be bali odoo oso goo hagee ogoloso kukulo dileso dia mi mapoo osoloso mi pepooko abo mapoo goo egee takomo diso.
35 Eseme odoo susuga oso goo hagee duloso ee agalame sibadeeso. Diba sibileso egeino, bo holo pala odoo ee tekepo poloso Yesuwo homo beiyopoo badolone goo goolee tekepo toloso dugo kaloso badoboome egeiso. Eseme diba diya ebigaso.
36 Eseme Yesuye odoo bo holo pala ee tekepo moodoome egei odoo oso diayo egei goo ee agalame sibadee odoo dimapoo oposususo.
37 Eseme Gelasa mosobia odoo susuga sabolo osoloso koola omapoo debeli odoo susuga sabolo oso Yesu mapoo egeesee takaso, “No mi hamaga saga peegoo di,” diso. Bei, diba Yesuye goo moodoo mapoo ogoloso diya obugume. Eseme Yesu dilame yo du mapoo dabagaso.
38 Eseme odoo bo holo pala Yesuye tekepo moodoo oso Yesubolo dilame goomogaso. Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso,
39 “Haye. No abolo na sibe. No nee mi mapoo see wedi dileso Godeeye namapoo goo toowa moodoo goo ee oposisi,” diso. Eseme odoo yo o mi mapoo see wedi dileso, Yesuye yo tekepo moodoo goo ee oposusumo sileeso.

Yesuye Yailaseeyo owolo ta ee see hogabilame tekepo moodoo sabolo osoloso sobo paiye tekepo moodoo goo
(Mat 9:18-26; Maka 5:21-43)
40 Yesu see abei hodiokoo dalo sibume, yo bolone debei odoo susuga oso yayo simi ogoloso diya goomogaso.
41 Eseme omapoo haga booloogelega odoo hee, Yu odoo dia howo gisili moso gibadeli odoo taba, Yailaseeye, sibileso Yesuwo homo beiyopoo gawusoloso badolone Yesu mapoo howoolone egeesee takaso, “No mo mosopoo sibe!
42 Bei, mo sobo holo hedebe, o dugo 12, paiye oso olo talame soomoloso,” diso.
Eseme Yesuye Yailaseeyo mosopoo dumolome eli domopoo odoo susuga oso yima hodu diya mooloogoo doloso dulone nei halagabugu nei halagabugu domo diyadeeso.
43 Osoloso odoo mooloogoo doloso diyadee ee ma kulodu sobo hee aso wooloomaloso badebei sabolo diso. Yo aso wooloomaloso badebei ososee dugo 12 poogooso.

Esino odoo heeso yo tekepo moodoolai tebile.
44 Esino sobo hagoso Yesu dumolome, mada miligiy-opooga sibileso Yesuwo dugo su mapoo sigeme, aso wooloomа oso sawo soomelee omapoo saga koodobiaso.
45 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Odoo agayo a ka sigoba?” diso.

Esino odoo susuga oso Yesu sigile doloso diya pulugume, Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, “Wiligi odoo, odoo susuga oso nobolo hodobo dulone no ka sigo domo du,” diso.
46 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Haye. Egeesee sele. Odoo heeso a ka sigiwa. Eseme odoo weidilame moodeli kitulugu ama melee oso peegoo di mawo gooleedoso,” diso.
47 Sobo hagoso goo moodoo ee mada magalai tebile doloso gooleedoloso kikiliga sabolo dileso, Yesuwo homo beiyopoo gasuwoloso badebeiso. Osoloso Yesuye sobo yo weidilame moodoo goo sabolo, osoloso yayo Yesu sige goo ee oposusume odoo susuga oso duso.
48 Eseme Yesuye sobo yimapoo egeesee takaso, “Mo sobo holo, no tei too maga no olo tekepo paso, esiga no mesie sabolo di,” diso.
49 Osoloso Yesuye sobo yimapoo to takomolome, odoo heeso Yailaseeyo moso abaga sibileso, Yailas mapoo egeesee takaso, “Nee sobo holo olo ta moloso. Esiga nayo eligili odoo hamapoo wulo goo mauwe na ido sibe,” diso.
50 Esino Yesuye goo hagee duloso Yailas mapoo egeesee takaso, “No haga na ebi, wulo amapoo tei te. Egeeseega nee sobo holo ta egee molo see weidileiso,” diso.
51 Diba dileso mosopoo doboome, Yesuye dulone hedebe Pita, Yonee, Yemes, osoloso sobo holo eyo owee dio ama dio ono gilimadoloso, moso kulodu galagadiso.
52 Diba moso kulodu galagadileso egeino, odoo susuga oso sobo holo ta ee halo pupusiga molome egeiso. Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba egee pupusiga molo epedee omapoo koodobie. Bei, sobo holo yo koo ta moloso. Esino yo wulo tia moloso,” diso.
53 Eseme Yesuye egeesee taka duloso diba yiligaso. Bei, sobo holo oso ta diba olo egeiga.
54 Esino Yesuye sobo holo ta eyo dee mapoo toloso yimapoo egeesee takaso, “Sobo holo, no tebee,” diso.
55 Eseme sobo holo ta ee o gie badeli see wedi sibume, yo hogabuloso tabaso. Eseme Yesuye dimapoo

8:48: Luka 7:50

egeesee takaso, “Sobo holo mapoo nei tenee,” diso.
56 Esino sobo holo eyo ama dio owee dio goo hagee ogoloso diya howoogadooso. Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niso egei goo hagee odoo abo mapoo na takee,” diso.

9

Yesuye o hamamee dili odoo 12 diye di
(Mat 10:5-15; Maka 6:7-13)

1 Yesuye o hamamee dili odoo 12 gilimadoloso dimapoo kitulugu teneeso, diayo bo holo odoo ma kuloduga peegoo hasiso bugu domo silesibulone odoo paigiga sabolo tekepo moodoo dalame.
2 Osoloso yayo diba diye diso, diayo dileso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee odoo mapoo eligimo silesibulone, odoo paigiga sabolo tekepo moodoo dalame.
3 Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, “Niyo dulone, susu, osoloso o, osoloso wo, osoloso molee, osoloso kali bi bakadio na todi, wulo hedebe todi.
4 Niba mi omapoo dileso peledobooga, omapoo edebeeyo niba o moso mapoo ido pologa, moso hedebe omapoo tia melee. Osoloso niyo mi omaga mi hee mapoo dulone, mi egee wulo poogoo du domo silesibe.
5 Osoloso niyo mi hee mapoo dileso edebeeyo niba o moso mapoo ido pelega poogooga, niba mi egee poogoo dulone, nee homo mapoo basago mologa omapoo tegene peegee, Godeeye komonolone dimapoo dia goo tokenee eyo nei tenelai goo ee gooleedalame,” diso.
6 Osoloso diba see diyadeeso. Diba mi hee maga mi hee mapoo du domo silesibulone, Godeeyo to tekepo takomo silesibiso. Osoloso odoo paigiga susuga see tekepo moodoo domo silesibiso.

Helodeeye goo tiadoo
(Mat 14:1-12; Maka 6:14-29)

7 Yesuye moodoomo sili goo susuga ee Gelili mi ee bali odoo Helodee duso. Eseme goo hagee duloso yo diya goo tiadooso. Bei, odoo aboso Yesuwo goo mapoo egeesee takaso, “Yo Yonee odoo howo oluguli ta maga see ka hogabiadoo,” diso.
8 Osoloso odoo aboso egeesee takaso, “Yo Ilayadoo.” Osoloso odoo aboso egeesee takaso, “Yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei oso ta maga hogabuloso see ka simidoo,” diso.
9 Eseme Helodeeye goo hagee duloso egeesee takaso, “Yonee ayo wooloomeye neme olo wooloomaso. Esino ayo goo toowa hagee dumolo ee agamo goo ee

9:3: Luka 10:4-11 **9:7:** Mat 16:14; Maka 8:28; Luka 9:19 **9:9:** Luka 23:8

dumolosomo?" diso. Yo diya goo tiademe, yayo Yesu agalame diya goomogaso.

Yesuye odoo 5,000 mapoo nei pi
(Mat 14:13-21; Maka 6:30-44; Yon 6:1-14)

10 Yesuye diye di odoo 12 diba see wedige sibileso, goo diayo moodoo sabolo osoloso goo diayo eligi susuga ee Yesu mapoo oposususo. Osoloso Yesuye diba gilimadoloso Betesaida mi mapoo dibusomo dabalame diyadeeso.

11 Esino odoo susuga oso goo hagee duloso diba nosee hamamee diyadeeso. Eseme diayo simi Yesuye ogoloso diba gilimadoloso dimapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligilone odoo paigiga sabolo weidilame tekepo moodoo demeleeso.

12 Yesu yo egeeseemo sileeme, o hamamee dili odoo oso habe sibileso yimapoo egeesee takaso, "Odoo susuga hagee epedee diye dee, diba mosobia koola omapoo dileso dieso nei nalai sabolo moso tilei sabolo ee esilame. Bei, mi iyo hagee do mapoo nei iyo nalai sabolo moso iyo tilei sabolo mauwedoo," diso.

13 Eseme Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Niyo dimapoo nei tenee," diso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, "Odoo hagee diya bei. Esino imapoo wo si hedebe dee tiadoo sabolo di bakadio sabolo moloso. Esino nayo imapoo nei abo talame diye doloso ka takala?" diso.

14 Bei, biame omapoo mooloogoodoo ee ma kulodu gisowe hesiga ee 5,000.

Eseme Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, "Odoo susuga nei nalame odoo 50 egeesiso mooloogoodolo ka buluma, odoo 50 egeesiso mooloogoodolo ka buluma dee takee," diso.

15 Eseme odoo susuga olo nei nalame egeesee bulumamo diso.

16 Osoloso wo si dee tiadoo sabolo di bakadio Yesuye toloso, Kei mi ma dokodoo bolone nei pidilame goomoga goo Godee mapoo takaso. Osoloso yayo wo popeiloso di bakadio agisaloso, o hamamee dili odoo mapoo piso, see diayo odoo susuga mapoo pilame. Eseme diayo wo si popei sabolo di hwei sabolo odoo susuga mapoo piso.

17 Eseme odoo susuga nei ne oso diya edigime nei hosudelega abo poogooso. Osoloso diayo nei naloso abo poogoo ee Yesu o hamamee dili odoo oso misigamo dileso bou tegei mapoo soo 12 egeesi metamagisaso.

Pitaye Yesuwo goo yilige bugu
(Mat 16:13-19; Maka 8:27-29)

18 Biame heeso Yesu obusomo Godee mapoo takolone badoboome, o hamamee dili odoo oso yimapoo sibadeeso. Eseme Yesuye dimapoo

egeesee takaso, “Edebeeyo a odoo ogu deliyo?” diso.

19 Eseme diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Odoo aboso taka no Yonee odoo howo oluguli dee takeliso. Aboso taka no Ilaya deliso, osoloso odoo aboso taka no Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei oso ta maga hogabuloso see ka simidoo, dee takeliso.”

20 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Esino nei niyo a odoo ogu deliyo?” diso.

Eseme Pitaye nei egeesee takaso, “No Godeeye hudi magoo Kelisoso,” diso.

21 Eseme see Yesuye nei o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Niyo odoo abo mapoo takolone a Keliso dee na takee,” diso.

Yesuye eyo talai goo ee taka
(Mat 16:21; Maka 8:31)

22 Osoloso see tobu Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Odoo Holo, a dala toowa bei talaiso. Osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, tei eligili odoo sabolo oso a diya gowoolone pagalaiso. Osoloso edebeeyo a teli mapoo magalaiso. Esino biame bakadio midoo ma kulodu ta moloso biame hee mapoo see hogabileiso.”

Yesuye yayo di hamamee dilei goo ee eligi
(Mat 16:24-28; Maka 8:34-38)

23 Yesuye see odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Edebeeyo ayo di hamamee sibilei goomogoga, yo daga eyo goomoga goo tomo sili ee poogoloso, biame susuga ma kulodu eyo talai sabolo dala toowa talai goo sabolo medee mopoodoo doloso ama hamamee ka sibe.

24 Osoloso odoo agayo o gie badeli eyo nediliyo pidilame seega, yo o gie badeli ee osugobalaiso. Esino odoo agayo mo goo maga o gie badeli peegoo magooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

25 Esino odoo agayo mipoo toowa hamapoo badolone, eyo goomoga goo susuga tomo siloso, hedebe gie badeli goo ee telega dagaduga, yo see ogoo goo talaisomo? Mauwe.

26 Osoloso odoo agayo abolo osoloso mo to mapoo gowooga, Odoo Holo ayo toowa doloso badeli goo omaga mo gadeebugu sabolo, osoloso mo Maye toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu sabolo, osoloso Godeeyo momaiye oso toowa doloso debei omaga gadeebugu sabolo sibileso nei diba gowoolaiso.

27 Esiga ayo nimapoo ka taka. Nima kulodu odoo abo olo doso, diba Godeeye

9:19: Luka 9:7-8 **9:20:** Yon 6:68-69 **9:22:** Luka 9:44; 18:32-33 **9:23:** Mat 10:38; Luka 14:27 **9:24:** Mat 10:39; Luka 17:33; Yon 12:25 **9:26:** Mat 10:33; Luka 12:9

wiligi doloso badalai biame oso simi ogoloso, hamamee wedileiso," diso.

Yesu o su opusomo di (Mat 17:1-8; Maka 9:2-8)

28 Osoloso biame 8 egeesi poogoloso, hamamee Yesuye dulone, Pita, Yonee, osoloso Yemes esee gilimadoloso mubi dokodoo Godee mapoo takalame palaso.

29 Yesuye Godee mapoo takomolome, o mudu opusomo doloso o dugo diya heliye poloso omaga poniso.

30 Eseme haga booloogelega, Ilaya dio Moses dio galaga sibileso Yesubolo to kemeleeso.

31 Diayo Kei mi diya gadeebugu sabolo peledoboloso Yesuye Godeeyo to dodolone Yelusalem mapoo dileso talai goo ee oposususo.

32 Pita o odoo abo sabolo tiesaloso hogogabuloso keesee egeino, Yesu yayo toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu sabolo tobudulone odoo bakadio sabolo to kesamolome egeiso.

33 Odoo bakadio oso Yesubolo to kesameleso dilame doboome, Pitaye medee goo goolega Yesu mapoo egeesee takaso, "Wiligi odoo, iba hamapoo dabalai tekepo. Esiga iyo waseme bakadio hedebe di tegegalaiso. Hee nee, hee Moseseeyo, osoloso hee Ilayayo," diso.

34 Pita to osee komolome, koloboso sibileso diba gidiseme, diya ebigaso.

35 Osoloso kolobo maga toso egeesee taka, "Hagee mowolo, ayo hesia oso. Esiga o to medee dui!" diso.

36 Kolobo ma kuloduga to taka koodobuloso, diayo Yesu obusomo tobudume egeiso. Pita diayo mubi ma dokodoo egei goo ee odoo abo mapoo saga takele.

Yesuye giso holo bo holo pala tekepo moodoo (Mat 17:14-18; Maka 9:14-27)

37 Diba biame hee mapoo mubi maga kumoo meileso doboome, odoo susuga oso Yesuye badebei mapoo saga sibadeeso.

38 Eseme odoo mooloogoodoo ma kuloduga odoo hedebeso toso neligidi Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, ayo namapoo howaso, nayo mo giso holo agalame sibe. Bei, yo mo holo hedebega.

39 Bei, bo holo oso yimapoo pologa, yo kikiliga sabolo homodobuloso gwa sabolo molone maga maga makawo tiodiliso. Bo holo oso yimapoo dala tenemolome yo biame susuga ma kulodu haga medee koo sili.

40 Esino ayo nee hamamee dili odoo mapoo bo holo hagee peegoo hasiso bigi deme, diayo peegoo hasiso bigilei tebilena," diso.

41 Eseme Yesuye egeesee takaso, "Niba tei too mauwe tokenee odoo. Niyo amapoo tei talame a biame kasolo nibolo hodobo ka badalaiyo?

9:31: Luka 9:22 **9:32:** 2Pita 1:16-18 **9:35:** Luka 3:22

Esino nowolo amapoo ido sibe," diso.

42 Giso holo Yesu mapoo ido sibumolome, bo holo yimapoo pala oso kilikolone mi mapoo homodobiaso. Eseme Yesuye bo holo peegoo hasiso buguloso, yo tekepo poloso oma mapoo ido diso.

43 Eseme odoo susuga oso Godeeye kitulugu goo ogoloso diya howoogadooso.

Odoo susuga oso Yesuye goo moodoo susuga ee osee goolone doboome, Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso,

44 "Odoo Holo, a ha teli odoo mapoo tiasalaiso. Esiga niba ayo epedee goo hagee takoo na boobadee," diso.

45 Esino o hamamee dili odoo oso Yesuye taka goo eyo bei medee kibiya gooleedele poogooso. Bei, goo eyo bei ee dimaga mada magoloso meleeso. Eseme diayo see Yesu mapoo woosalai ebigaso.

Odoo agayo toowa doloso ka badalaiyo?

(Mat 18:1-5; Maka 9:33-37)

46 Yesu o hamamee dili odoo oso dima kulodu odoo agayo toowa doloso ka badalaisomo, doloso dieso nediliyo toso agadigaso.

47 Esino Yesuye dibada goo goolee ogoloso holope idoloso yima koola mapoo sibileso tobudume, o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso,

48 "Odoo agayo holope hageesi masi mo hu maga yibolo badalame idoga, yayo a idoso. Osoloso odoo agayo a idoga, yayo mo Ma a diye di ee idoso. Esiga nima kulodu odoo agayo eyo nediliyo pepooko daga, yo see toowa doloso badalaiso," diso.

Edebeeyo namapoo ha telega badoga, yo nee odooso

(Maka 9:38-40)

49 Eseme Yoneeye egeesee takaso, "Wiligi odoo, iba odoo heeso bo holo ee nee hu sabolo odoo ma kuloduga peegoo hasiso bugume egeiso. Eseme iyo yo hamaga takaso. Bei, yo ibada mooloogoodoo ma kulodu koo badeli," diso.

50 Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Yo na hamaga takee. Bei, edebeeyo nimapoo ha telega badoga, yo nibada odoo oso," diso.

Samaliya odooso Yesu gowe

51 Yesu yo Kei mi ma dokodoo ido palai biame ee olo koola tooboome, yo Yelusalem mapoo dilame goomogaso.

52 Eseme yayo odoo abo Samaliya mi ee ma kulodu mi pepooko hee mapoo malalo diye diso, diayo dileso omapoo yayo tilei moso ee mopoodoo dalame.

53 Esino mosobia oso Yesuye Yelusalem mapoo dileigo di goo ee duloso,

9:44: Luka 9:22 **9:45:** Luka 18:34 **9:46:** Luka 22:24 **9:48:** Mat 10:40 **9:50:** Mat 12:30; Luka 11:23 **9:54:** 2Ki 1:9-16

diayo yo gowoolone yimapoo moso tenele.
54 Eseme Yesu o hamamee dili odoo Yonee dio Yemes dio goo hagee duloso yimapoo egeesee takaso, “Lodee, douso mosobia odoo hagee piligilame, iyo Kei mi ma dokodooga dou toose dee takalai, no goomogosomo?” diso.
55 Esino Yesuye dimapoo bidi toboloso tobudulone dimapoo diya takaso.
56 Osoloso diba see mi hee mapoo diyadeeso.

Yesu dadalai doloso to taka odoo
(Mat 8:19-22)
57 Yesu o hamamee dili odoo sabolo eli maga diyadaga molome, odoo hedebe oso sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Nayo mi hee kamapoo dusomo, ayo no deedee sileiso,” diso.
58 Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, “Dobu so oso debeli mi ee moloso. Osoloso sóso tieseli ou moloso. Esino Odoo Holo, ayo tieli moso mauwe,” diso.
59 Eseme Yesuye see odoo hee mapoo egeesee takaso, “Nayo a deedee sibe,” diso.

Esino odoo ogoso nei egeesee takaso, “Lodee, nayo epedee amapoo biame tenee, ayo mo ma toga midoosoolaiya,” diso.
60 Eseme Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, “Dio maga odoo wedia oso dieso nediliyo odoo wedia ee midoosodolone dabalai tekepo. Esino no sibileso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee odoo mapoo takomo sile,” diso.
61 Eseme odoo heeso see egeesee takaso, “Lodee, a nama hamamee dadalai goomogo. Esino a epedee hamapoo mo soosoo dimapoo emegei di to takalame dia,” diso.
62 Eseme Yesuye see yimapoo nei egeesee takaso, “Odoo agayo ama hamamee dodolone see wedi dilame hamamee bidi ogo domo duga, odoo egeesi masi oso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee halo tou talai tebile,” diso.

10

Yesuye odoo 72 diye di
1 Goo hagoso dileso koodobume, Lodeeye odoo 72 hesigaso. Osoloso dima kulodu odoo bakadio tooboo bakadio tooboo doloso yayo dilei mosobia pepooko mapoo diba malalo diye diso.
2 Egeeseelone yayo dimapoo egeesee takaso, “Homolee ma kulodu bi susuga ee olo teeleegeeloso goolai ee moloso. Esino bi ee gooloogalai odoo ee haga beinee. Esiga homolee gibadeli odoo mapoo woose, yayo o homolee ma kulodu bi susuga teeleegee ee gooloogali odoo diye dalame.
3 Esiga niba di! Esino niba goolee sabolo di. Bei, ayo niba sipi be hu pe masi dobu so kamanali oso egee

9:61: 1Ki 19:20 **10:1:** Maka 6:7 **10:2:** Mat 9:37-38; Yon 4:35 **10:3:** Mat 10:16

do mi ma kulodu diye deeso.
4 Niba dulone molee sabolo,
o sabolo, osoloso homo
mapoo kali bi sabolo na todi.
Osoloso niba eli domopoo
dulone, odoo abo tugodoloso
dibolo to na ke.
5 Niyo mi hee mapoo dileso
peledobooga, moso kamapoo
gilimado polosomo, niyo
daga moso mapoo egee do
odoo mapoo emegei di to
takolone, 'Godeeyo mesie
goo nibolo mele,' dee takee.
6 Esiga mesie odoo oso
moso ee ma kulodu doga,
niyo emegei di to taka oso
dibolo osee malaiso. Esino
moso ee ma kulodu debeli
odoo koo mesili daga, niyo
emegei di to taka oso dibolo
malaime.
7 Osoloso moso kasee
nimapoo ka teneesomo, niba
moso hedebe omapoo debee.
Osoloso niba moso hedebe
omapoo dobolone, diayo
nimapoo nei teneega, nei ee
nolone ka debee. Bei, tou teli
odoo ee dia nei talai tebiliso.
Esiga niba moso hee mapoo
dobolone, moso hee mapoo
na du dee.
8 Niba mi hee mapoo duga,
mosobia odoo oso emegei
dolone nei teneega, hedebe
ee namelee.
9 Osoloso mi omapoo
odoo paigiga tekepo
moodoogolone dimapoo
'Godeeye wiligi doloso badeli
goo ee nima koola mapoo
moloso,' dee takee.
10-11 Esino niba mi hee
mapoo dileso peledobooga,
mosobia oso niba gowoolone
moso tenelega poogooga,
niba diayo bia eli domopoo
dileso, to kitulugu sabolo
dia mi basago oso nibada
homo mapoo obooga ee
dia howo woola mapoo
te, Godeeye komonolone
dimapoo dia goo tokenee
eyo nei tenelai goo ee
gooleedalame. Osoloso
niyo dimapoo egeesee takee,
'Niba medee goolee, Godeeye
wiligi doloso badeli goo ee
koola hamapoo moloso.'
12 Esiga ayo nimapoo
taka, mosobia kaso niba
sibadeega, ogoloso goomoga
sabolo niba iyadelega poo-
googa, nei Godeeye midilei
biame omapoo dala toowa
diayo talai oso Sodom
mosobia oso dala talai ee
dagadileiso."

Yesuye tei tele poogoo mosobia odoo mapoo taka (Mat 11:20-24)

13 "Ye-ee! Kolasin mosobia
odoo osoloso Betesaida
mosobia odoo sabolo. Dala
toowa oso niba bamoloso.
Bei, ayo nibada mi mapoo
goo toowa mudu opusomo
opusomo di ee moodoogamo
silee egeesi masi Yu odoonee
mosobia Taya mapoo os-
oloso Saidon sabolo mapoo
moodoogamo silee diepi,
diba haga booloogelega,
dibada goo tokenee maga
miligi pialoso debeli. Os-
oloso diayo dibada goo
tokenee maga miligi pia goo

10:4: Mat 10:7-14; Maka 6:8-11; Luka 9:3-5 **10:7:** 1Kol 9:6-14; 1Tim 5:18 **10:8:** 1Kol 10:27 **10:10-11:** Diye 13:51; 18:6 **10:12:** Gen 19:24-25; Mat 10:15; 11:24

ee eligilone dugo tokenee megigaloso dosou holugaloso silesibili.

14 Goo egeesi maga Godeeye goo midilei biame mapoo dala toowa Kolasin mosobia sabolo osoloso Betesaida mosobia oso talai oso Taya mosobia sabolo osoloso Saidon mosobia oso dala talai ee dagadileiso.

15 Esino Kapeniyum mosobia odoo niba biame omapoo Kei mi ma dokodoo ido palaiso, doloso goolee sabolo dosomo? Haye, niba toloso Dou mi mapoo toodalaiso.

16 Esiga odoo agayo nibada to duloso toga, yo mo to tolone ka seeso. Esino odoo agayo nibada to duloso niba diya gowooga, yo a gowoolone ka seeso. Esino odoo agayo a gowooga, yayo mo Ma a diye di ee gowoolone ka seeso," diso.

Odoo 72 oso see wedi simi

17 Yesuye odoo 72 diye di oso goomoga sabolo see wedi sibileso egeesee takaso, "Lodee, iyo nee hu sabolo takomo sileeme, bo holo odoo ma kulodu debei oso ibada to duloso mesiloso peegoo galagadiso," diso.

18 Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Keiso saga egee ebedigebugu egeesi masi Kei mi ma dokodooga Saiten miyomoo homodobume ayo egeiso.

19 Esiga niba dui, niyo hebise sabolo homolobe sabolo mapoo dokodoo nibada homoso hamadabalame ayo nimapoo kitulugu olo teneeso. Esiga kitulugu oso Saitenso kitulugu ee dagadileso moloso. Esiga bi heeso nimapoo dala tenelai mauwe.

20 Esino bo holo oso nibada to duloso mesiloso peegoo kukulo di goo mapoo haga na goomege. Esino nibada hu ee tei gie badeli booka mapoo egee molo omaga goomege," diso.

Yesuye Ama Godee mapoo goomoga tenee
(Mat 11:25-27; 13:16-17)

21 Yesu yo Dio Tei oso kitulugu maga goomoga sabolo badolone egeesee takaso, "Ma, Kei mi sabolo osoloso mipoo sabolo nayo wiligi doloso badoso. Esiga a namapoo goomogo. Bei, nayo wiligi doloso badeli goo mada egee molo, goo goolee toowa odoo mapoo yilige bigile poogooso. Esino nayo goo goolee dele poogoo odoo mapoo yilige buguso. O. Tei takoo, Ma. Goo hagee nayo goomoga goo oso.

22 Mo Maye goo susuga amapoo olo teneeso. Esiga odoo heeso Owolo a gooleedele. Esino hedebe Maye Owolo, a ka gooleedoo. Osoloso odoo heeso Ma gooleedele. Esino hedebe Owolo ayo Ma ka gooleedoo. Esiga odoo ogu bia mapoo Owolo ayo Mayo goo ee yilige bigilame gooleega, odoo egee

10:16: Mat 10:40; Luka 9:48; Yon 5:23 **10:18:** Yon 12:31; Yili 12:8-9 **10:19:** Psa 91:13; Maka 16:18 **10:20:** Pil 4:3; Yili 3:5 **10:22:** Yon 3:35; 10:15

bia oso Mayo goo ee diba gooleedalaiso," diso.

23 Osoloso o hamamee dili odoo mapoo bidi toboloso omapoo tobudulone dimapoo egeesee takaso, "Niyo egeli goo susuga mapoo goomege.

24 Bei, ayo nimapoo taka, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo daga hoogoo debei sabolo osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa daga debei oso niyo epedee hagee ogo goo ee agalai doloso balaga meleeso. Esino diayo egele. Osoloso diayo goo niyo epedee egee dumolo goo sabolo dulei doloso balaga meleeso. Esino diba dule," diso.

Samaliya odooso emegei di goo

25 Biame hee mapoo tei eligili odoo heeso sibileso Yesu tei ma susuga ee gooleedoloso badaba beleso egeesee takaso, "Eligili odoo, a gie badeli talame ogoo goo talaiyo?" diso.

26 Yesuye to nei egeesee takaso, "Godeeyo to booka mapoo hogugu oso kasee takoolo? Nayo hesigaloso kasee gweliyo?" diso.

27 Odoo oso to nei egeesee takaso, "Nee sooloo ma kuloduga goolee sabolo, osoloso nee dio maga, osoloso nayo kitulugu sabolo, osoloso nayo goo goolee sabolo oso nee wiligi odoo Godee diya goolee. Osoloso no nediliyo diya gweli egeesi masi nee odoo onosee diya egeesee goolone ka badebee," diso.

28 Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, "Nayo tei goo takoo. Esiga no goo egeesi tolone badoga, goo oso no badoboso kookaiyo gie badeli talaiso," diso.

29 Esino odoo yayo eyo nediliyo yo tekepo dolone egeesee takaso, "Esino mo odoo ogumo?" diso.

30 Eseme Yesuye yimapoo oposusu hee hagee oposususo, "Odoo hee Yelusalem maga Yeliko mapoo moumeleeso. Yo eli domopoo moumolome, mesiya aboso yo woomele poogoloso eli domopoo magoloso o dugo yayo ka sabolo osoloso o bi susuga sabolo heli toloso diyadeeso.

31 Yo eli domopoo talame seemolome, Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo oso eli hedebe omaga sibulone egeiso. Osoloso yayo sibulone egeino, odoo egee olo talame semelee ogoloso peegooga boloodabaso.

32 Osoloso yima hamamee abaga tei moso tegei mapoo tou teli odoo, o bala Libai, yinosee sibulone egeino, odoo eli domopoo mi mapoo homodobuloso tiamolome, peegooga boloodabaso.

33 Esino Samaliya odoo yinosee eli hedebe omaga sibulone egeino, odoo eli domopoo talame seemolome

10:25: Mat 22:35-40; Luka 18:18 **10:27:** Deut 6:5; Lev 19:18 **10:28:** Lev 18:5

egeiso. Yayo odoo egee ogoloso yo diya sooloo dalaso.
34 Eseme yo odoo oso tiamelee mapoo dileso o kolo kookoo mapoo olipi i sabolo wain i sabolo oso hoduloso dugoso tialogooso. Osoloso yayo yo o be donki ma dokodoo tiedoloso, odoo soowo moso mapoo ido dileso yo bameleeso.
35 Osoloso see biame hee mapoo Samaliya odoo oso odoo soowo moso gibadeli odoo mapoo molee ko bakadio yimapoo tenelone egeesee takaso, 'Odoo hagee nayo medee bamelee. Esino nayo odoo hagee bolone molee hagee hosudoloso, see nee molee oso pidimologa, ayo see wedi simi biame omapoo, nei o egeesi ayo namapoo tenelaiso,' diso."
36 Osoloso Yesuye see egeesee takaso, "Odoo bakadio hedebe di hageeyo kulodu mesiyaso wei eyo odoo tei ogumo?" diso.
37 Eseme tei eligili odoo oso nei egeesee takaso, "Edebeeyo yo sooloo dolone yo pidi odoo ono tei o odoo oso," diso.
Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "O. Tei takoo. Esiga no dileso goo egeesi tomo sile," diso.

Meli dio Mata dio

38 Yesu o hamamee dili odoo sabolo dulone, mi hee mapoo dileso peledabaso. Eseme mi omapoo badeli sobo hedebe Mataye o moso mapoo Yesu ido palaso.
39 Eseme Matayo omolo Meliye sibileso Yesuwo homo beiyopoo badolone o to dulone badebeiso.
40 Biame omapoo Mataye moso kulodu Yesuwo mooloogoodoo odoo eyo wo silone, tou bei neme Yesu mapoo sibileso egeesee takaso, "Lodee, moloye nobolo badoga, ayo mobusomo tou ka toga, diya kwasio. Esiga yayo a pidilame nayo yo sibeye dee takee," diso.
41 Esino Lodeeye egeesee takaso, "Mata emegei, no tou susuga tomo silone goolone goo diya kodio.
42 Esino tou susuga ee ma kulodu tou hedebe hagono toowa ka moloso. Esino Meliye goo tekepo toowa olo tooso. Esiga odoo heeso goo egee yimaga peedee dalaime," diso.

11

Yesuye Godee mapoo takeli goo ee eligi
(Mat 6:9-13; 7:7-11)

1 Biame heeso Yesu mi hee mapoo dileso Godee mapoo takemelee koodobume, o hamamee dili odoo heeso egeesee takaso, "Lodee, Yoneeye o hamamee dili odoo mapoo Godee mapoo takeli goo eligimo silee egeesi masi nayo iba nosee Godee mapoo takeli goo ee eligi," diso.

10:39: Yon 11:1; 12:2-3 **10:42:** Mat 6:33

2 Eseme Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Niyo Godee
mapoo takolone egeesee
takee:
‘Ma, biame susuga ma ku-
lodu hedebe nee hu
oso toowa doloso mele
dee, odoo susuga oso
dokodoo poudalame.
Esiga nayo wiligi doloso
badeli goo oso sibilei
iba goomogo.
3 Osoloso biame susuga ma
kulodu nei iyo nalai
imapoo tenemelee.
4 Osoloso ibada tokenee
hapoloso boobado
bigi.
Bei, iba nosee odoo
susuga oso goo toke-
nee susuga imapoo
moodeli ee boobado
bigiliso.
Osoloso iba goo tokenee
mapoo na gido di
dee’,” diso.
5-6 Yesu Godee mapoo
takeli goo hagee eligimeleso
koodobuloso dimapoo see
egeesee takaso, “Niba to hee
hagee goolee. Odoo soo
heeso gesi domo mapoo nee
mosopoo sibileiso. Esino
nayo yimapoo nei siloso
tenelai nei mauwe daga,
mosobia ma kulodu nee
odoo mapoo nei talame
dileiso. No nee odoowo
mosopoo dileso osulu mapoo
kalamadulone egeesee
takalaiso, ‘Mo odoo, odoo
soo hee mo mosopoo simiga.
Esino ayo yo pidilei nei
mauwe. Esiga ayo namapoo
nei talame ka siba,’ dee.
7 Eseega nee odoo moso
kulodu badebei oso egeesee
takalaiso, ‘No see wedi di.
Bei, a mo holo dio sabolo
osulu kisiloso tiesamoloso.
Esiga a toboloso namapoo
nei tenelaime,’ dee.”
8 Eseme Yesuye see
dimapoo egeesee takaso,
“Esino ayo nimapoo taka,
yayo no wulo emegei
doloso bi tenelaime. Esino
nayo kalamadulone osee
howamologa, yayo toboloso
namapoo bi tenelaiso.
9 Esiga ayo nimapoo taka,
niba woose. Egeeseega
nimapoo tenelaiso. Osoloso
niba esie. Egeeseega, niyo
agalaiso. Osoloso niba
osulu mapoo kalamadi.
Egeeseega osulu ee nimapoo
yamagalaiso.
10 Bei, woosali odoo oso
goo talaiso. Osoloso es-
ieli odoo oso goo agalaiso.
Osoloso osulu mapoo kala-
madili odoo mapoo osulu ya-
magalaiso.
11 Esiga ma dio niba dui!
Odoo agayo owoloye di nala
poogoo daga, yimapoo sa
tenelisomo? Haye.
12 Osoloso yayo só ho
nala poogoo daga, nayo
yimapoo homolobe tenelisomo? Haye.
13 Niba tokenee odoo.
Esino niba gooleedooso,
nibada owolo dimapoo bi
tekepo tenelai. Esiga iba
gooleedooso, Ma Godee
Kei mi ma dokodoo egee
bado oso yimapoo woosali
odoo mapoo Dio Tei wulo
tenemoloso,” diso.

Yesu dio Belsebul dio (Mat 12:22-30; Maka 3:20-27)

14 Biame heeso odoo hee badebeiso. Daga bo holo oso odoo eyo su ma kulodu palademe, to kelega poogoloso badebeiso. Eseme Yesuye odoo eyo su ma kulodu bo holo paladee peegoo habuguso. Osoloso bo holo oso odoo ma kuloduga peegoo gadime, to koo keli odoo yo see to keiso. Eseme odoo susuga oso goo hagee ogoloso diya howoogadooso.

15 Esino odoo aboso egeesee takaga meleeso, "Yesu yo Belsebuleeye kitulugu maga bo holo peegoo ka hasiso bigili molodoo. Bei, Belsebul yo bo holo dia wiligi odoo taba oso," dee takaga meleeso.

16 Eseme odoo aboso Yesuye kitulugu egee tomolo tei Godee maga simibeleso agalame yimapoo egeesee takaso, "Nayo Kei mi ma dokodooga goo toowa opusomo di ee imapoo eligi," diso.

17 Esino Yesuye diayo goo goolee olo gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, "Mi toowa mapoo debeli odoo oso abo puloso dieso nediliyo ha toga mi toowa egee malaime, tokenee palaiso. Osoloso soosoo heeso abo puloso dieso nediliyo ha toga soosoo egee pododalaiso.

18 Esiga Saitenso o mooloogoodoo ma kulodu domo puloso dieso nediliyo ha toga, kaseega yayo wiligi doloso badeli goo oso osee ka malaiyo? Tokenee palaiso. Bei, niyo a Belsebul oso kitulugu maga bo holo peegoo ka hasiso bugu deligo daga, ayo goo hagee nimapoo ka taka.

19 Esino ayo bo holo peegoo hasiso bigili kitulugu hagee tei Belsebul oso kitulugu maga ka hasisimo silo daga, nibada hamamee dili odoo oso bo holo peegoo egee hasisimo silesibo kitulugu ee kamapoo toowo? Esiga diayo takooga, niyo amapoo egee takoo goo ee tei goonee, dee takalaiso.

20 Esino ayo Godeeye kitulugu maga bo holo peegoo ka hasisimo silo daga, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimapoo olo simiso.

21 Esiga kituluguli odoo oso tai sabolo tio sabolo toloso o moso gibadoga, o bi moso kulodu meli ee edebeeyo heli talaime.

22 Esino see diya kitulugu odoo oso siboga, yayo moso gibadeli odoo wooloso o tai sabolo tio sabolo peedee dalaiso. Osoloso moso kulodu peleso o bi susuga toloso odoo abo mapoo pileiso.

23 Esiga odoo agayo a dokolo tebelega poogooga, yo amapoo ha tomoloso. Osoloso odoo agayo abolo odoo Godee mapoo gilimado sibilega poogooga, yayo odoo ee Godee maga peegoo hasiso bugu domoloso."

11:15: Mat 9:34; 10:25 **11:16:** Mat 12:38 **11:22:** Kol 2:15 **11:23:** Luka 9:50

Bo holo oso see wedi sibili goo
(Mat 12:43-45)

24 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Esiga bo holo oso odoo maga peegoo gaduga, yo dileso miwe poogoo mi mapoo eyo badalai mi esiamo sileiso. Yo mi esiamo siloso koo ogoga, eyo nediliyo egeesee takalaiso, ‘A mawo daga badebei mapoo see wedi dia,’ dalaiso.

25 Yo sibileso ogoga, moso gelesi kadoloso bi medee mopoodoo ma molo agalaiso.

26 Osoloso yo see wedi dileso bo holo diya kitulugu abo 7 gilimadoloso moso omapoo dabalaiso. Egeeseega odoo hagee eyo daga badeli poogoloso see diya tokenee badalaiso.”

Odoo agayo goomoga sabolo ka dosomo?

27 Yesuye goo hagee odoo mapoo takomolome, odoo mooloogoodoo ma kuloduga sobo heeso toso neligidi egeesee takaso, “No soomagoloso too nedimo silee sobo omapoo Godeeye goomoga tenelai tekepo,” diso.

28 Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Haye, emegei. Goo egeesi koo moloso. Odoo agayo Godeeyo to duloso omapoo mesie sabolo siloga, odoo yimapoo Godeeye goomoga teneliso,” diso.

Edebeeyo goo opusomo di ee agalame goomoga
(Mat 12:38-42)

29 Edebeeyo Yesu mapoo sibileso mooloogoodeme, Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Epedee hamapoo egee do odoo ee diya tokenee. Osoloso diba wulo goo opusomo di agalame amapoo takeliso. Esino ayo dimapoo goo toowa opusomo di hee eligileime. Esino hedebe Yonayo goo ono dimapoo ka eligilei.

30 Bei, Godeeye Yona mapoo moodoo goo oso Niniba odoo mapoo yayo tei Yona diye di goo ee eligiso. Esiga Odoo Holo amapoo goo peledabalai ee odoo epedee hagee do mapoo Godeeye tei a diye di goo ee eligileiso.

31 Osoloso goo midilei biame mapoo Siba mi eyo wiligi taba sobo onosee nibolo goo midi mapoo badolone nibada goo midiloso, niba tokenee odoo dalaiso. Bei, yayo eli sage abaga sibileso odoo toowa Solomonoye eligi goo ee dulame simiso. Esino ayo Solomono dagadileso ka badoso. Esino niyo mo to dulei ka gowooso.

32 Esiga Niniba odoo oso goo midi mapoo nibolo dobolone, nibada goo midiloso, niba tokenee odoo dalaiso. Bei, Yonaye Godeeyo to dimapoo tosibume, diba dia goo tokenee mapoo miligi piaso. Esino Yona ayo dagadileso badoso. Esino

11:27: Luka 1:28, 42, 48 **11:29:** Mat 16:4 **11:31:** 1Ki 10:1-10 **11:32:** Jona 3:5-10

ayo Godeeyo to nimapoo takomo sibume, niyo duloso nibada goo tokenee mapoo miligi pile.”

Ibada su mapoo howo oso gadeebugu ka moloso
(Mat 5:15; 6:22-23)

33 “Edebeeyo keme pouloso mada koo mageeya. Osoloso toloso koo geegeeya. Haye, keme pouloso woola mageeya edebeeyo moso kulodu gasiboga gadeebugu ee agalame.
34 Esiga nee su mapoo nee howo oso keme masi ka moloso. Osoloso nee howo oso tekepo mologa, nee su susuga gadeebugu malaiso. Esino nee howo oso tokenee poga nee su susuga neliga malaiso.
35 Esiga obeeyamo. Nee su mapoo gadeebugu egee molo medee hoodo ege. Bei, gadeebugu ee neliga molo malaiso.
36 Esiga nee su ma kulodu gadeebugu toowa oso molone neliga hee me daga, nee su mapoo kemeso pouni masi gadeebugu malaiso.”

Yesuye Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo dimapoo taka
(Mat 23:1-36; Maka 12:38-40)

37 Yesu to takameleso koodobume, Pelisi odoo heeso o mosopoo nei nalame ido diso. Eseme Yesu yibolo dileso nei nalame biaso.
38 Pelisi odoo oso Yesuye Yu odoo dia tei magoo ee dedelega poogoloso dee howo sauwilega nei ne ogoloso dio dulone diya gooleeso.

39 Eseme Lodeeye yimapoo egeesee takaso, “Pelisi odoo niba wulo nibada kapu sabolo peleta sabolo hedebe kolo ee hapoolone hee kulodu hapelega pegeli niba egeesi masi doso. Bei, niyo nibada kolo ono hapeliso. Esino sooloo ma kulodu tokenee goo sabolo osoloso bi goomegeli goo oso ka moloso.
40 Niba boobada odoo! Bei, Godeeye kolo sabolo osoloso kulodu sabolo moodooso.
41 Esiga nimapoo bi teiba mologa bi mauwe odoo pidi. Niyo egeesee seega niba tokenee goo mauwe malaiso.

42 Ye-ee Pelisi odoo! Bei, niyo Godee mapoo emegei di bi kobu sabolo bi pepuso abo sabolo medee molone 10 ma kulodu hedebe Godee mapoo tenee dolone nei tei ma hogugu ee ma kulodu goo toowa magoo ee telega pegeliso. Goo ee odoo mapoo goo tekepo moodeli sabolo osoloso Godee gweli goo sabolo oso. Esiga niyo Godee mapoo emegei di bi tenelone goo toowa bakadio hagee tobuloso moodee.

43 Ye-ee Pelisi odoo! Bei, edebeeyo niba agalame howo gisili moso kulodu peleso odoo hu toowa too oso bili mapoo bilame goomegeliso. Osoloso eli domopoo edebeeyo nimapoo gauwuloso emegei di to

11:33: Maka 4:21; Luka 8:16

takooga ee dulei, niba diya goomegeliso.
44 Ye-ee Pelisi odoo! Niba odoo bi mada magoo masi moloso. Edebeeyo odoo bi egelega, dokodooga diliso. Niba egeesi masi moloso."
45 Osoloso tei eligili odoo heeso Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, nayo Pelisi odoo mapoo tokenee sisi oso ibolo hodobo tokenee ka susu," diso.
46 Osoloso Yesuye see tei eligili odoo mapoo egeesee takaso, "Ye-ee, tei eligili odoo! Bei, niyo tei eligi goo oso odoo mapoo hegi goo teneliso. Esino niyo diba pidilone hegi goo ee see niso koo teli.
47 Ye-ee tei eligili odoo! Bei, niyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ta eyo bi mapoo moso pepooko medee tekepo tegeliso. Esino niba gooleedeleyo, odoo egee bia namawe diayo piligu oso?
48 Niyo namawe diayo goo moodoo tekepona doloso odoo dieso piligu eyo bi ma dokodoo moso pepooko tegeliso.
49 Esiga Godeeye niyo goo moodoo olo hoodo ogoloso egeesee takaso, 'Ayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo sabolo diye di odoo sabolo Isalael odoo mapoo diye dalaiso. Esino diayo abo piligilone abono wulo dala tenelaiso,' diso.
50-51 Osoloso mi bei mooloogoo omaga sibulone namawe diayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo piligimo simiso. Egeeseelone diayo Eibol maga wooloomalai bei mooloogooloso abaga simino Sekalaya wooloomaloso omapoo koodobiaso. Bei, diayo Sekalaya yo tei moso tegei ogo osoloso Godee mapoo gala wooloso sili dousulu ogo doloso domo omapoo wooloomaso. Esiga epedee hagee do odoo niyo namawe diayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo piligu eyo nei tokenee niyo talaiso. Esiga ayo nimapoo tei goo taka. Bei, niyo namawe diowo tokenee eyo nei talaiso.
52 Ye-ee tei eligili odoo! Bei, Godee gooleedalai osulu yeli ki bi niyo mada magoloso ka doso. Osoloso niyo edebeeyo osulu omaga gadiyaga, kisiloso see niso koo gadu domoloso."
53-54 Yesuye Pelisi odoo sabolo tei eligili odoo mapoo to takameleso koodoboloso diba poogoloso diso. Eseme diayo diya komonolone hamamee biame abo mapoo Yesu mapoo woosali goo opusomo opusomo di woosameleeso. Bei, diayo goomoga Yesuye to nei taka ee ma kulodu Moseseeye tei magoo gababuoga, yo toloso goo midilame.

12

Yesuye goo bakadio gweli odoo mapoo kokodo taka
(Mat 10:26-27)
1 Osoloso biame domo omapoo odoo susuga

oso Yesu mapoo mooloo-goodolone diya kumugu-lone nei halagabugu nei halagabugu diso. Eseme Yesuye daga o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Niba obeeyamo! Pelisi odoo oso goo bakadio gweli goo ee wo habia egeesi masi moloso. Bei, wo giedege wo habia sabolo hamaga, wo giedege tokenee palaiso.

2 Esiga goo susuga mada egee molo see woola peled-abalaiso. Osoloso edebeeyo koo duli goo ee see woola takooga duleiso.

3 Osoloso niyo mada taka to ee see woola takooga duleiso. Osoloso niyo moso kulodu dulu mapoo mada taka see hamamee odoo susuga dulame moso omu ma dokodooga neligidi woola takalaiso.

Godeebolo ebi
(Mat 10:28-31)

4 Esiga emegei, ayo nimapoo taka. Odoo wulo su hagee wooloomali yibolo na ebi. Bei, yo hedebe su wooloomali ee gooleedoo, esino dio wooloomali yo tebile.

5 Esino ayo nimapoo taka. Niba hedebe Godeebolo obulone ka debee. Bei, odoo wooloomaloso dio Dou mi mapoo toodalai kitulugu yimapoo moloso. Esiga niba hedebe Godeebolo obulone ka debee.

6 Esiga niyo só pepuso dee tiadoo molee ko ta oso teliso. Esino ee ma kulodu Godeeye só pepuso hedebe koo boobado bigili.

7 Osoloso Godeeye nibada wudu susuga yo gooleedooso. Bei, wudu susuga egee yayo olo hesigaso. Esiga niba haga na ebi. Bei, Godeeyo howo woola só ee goo toowa koo moloso. Haye. Niyo goo toowa ka moloso.”

Odoo howo woola Kelisowo goo yilige bigi
(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Esiga ayo nimapoo taka. Odoo agayo odoo howo woola tobudulone yayo amapoo tei too goo ee woola yilige buguga, nei Odoo Holo ayo Godeeyo momaiye eyo mudugiyo abaga tobudulone yo mo odoo dalaiso.

9 Esino odoo agayo odoo howo woola tobudulone amapoo tei tele poogoo goo ee woola yilige buguga, nei ayo Godeeyo momaiye dia mudugiyo abaga tobudulone yo mo odoonee dalaiso.

10 Osoloso odoo agayo Odoo Holo amaga to tokenee takooga, Godeeye o tokenee hapoloso boobado bigileiso. Esino odoo agayo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, o tokenee ee Godeeye hapalaime.

11 Esiga edebeeyo niba howo gisili moso mapoo osoloso wiligi odoo taba eyo moso mapoo nibada goo midilame ido pologa, niyo nei takalai ee haga na goolee.

12:2: Luka 8:17 **12:7:** Luka 12:24; Diye 27:34 **12:11:** Maka 13:11; Luka 21:12-15

12 Bei, niyo omapoo peleso
tobudulone, to takalai ee Dio
Tei oso nimapoo eligileiso."

Yesuye bi bei odoowo goo oposusu

13 Odoo mooloogoodoo ma
kuloduga odoo heeso Yesu
mapoo egeesee takaso, "Elig-
ili odoo, nayo mo ei mapoo
takee, yayo ibada ama ta
eyo bi gilibo toloso badolone
bi susuga yayo egee bamolo
puloso abo hodio amapoo
tenelame," diso.

14 Eseme Yesuye yimapoo
nei egeesee takaso, "Emegei,
amapoo kitulugu mauwe,
nee bakadio nimapoo nibada
nama ta eyo bi domo puloso
pilei," diso.

15 Yesuye see odoo omapoo
debei mapoo egeesee takaso,
"Niba obeeyamo! Niba bi bei
doloso badalai goo omapoo
haga na goomege. Bei, bi bei
doloso badalai goo oso tei gie
badeli koo teneli," diso.

16 Osoloso Yesu to hagee
takoloso see wudu taka
hagee oposususo, "Bi bei
odoo o mi mapoo yayo nei
howo segei oso nali bi diya
palagaso.

17 Osoloso eyo nediliyo
egeesee takaso, 'Nei nali bi
hagee malai amapoo moso
hee mauwe. Esiga ayo ogoo
goo talaiyo?' diso.

18 Eseme yayo egeesee
takaso, 'A mo nei nali bi
mageli moso guobuguloso
see moso toowa abo tege-
laiso. Osoloso ayo nei nali
bi sabolo bi abo sabolo moso
ee ma kulodu malaiso.

19 Egeeseega amapoo bi
tekepo bei oso dugo susuga
ee ma kulodu osee ma
malaiso. Esiga a tou hee talai
mauwe. Esino a goomoga
sabolo wulo badolone, wo
sabolo osoloso howo sabolo
namalaiso,' diso.

20 Eseme Godeeye yimapoo
egeesee takaso, 'No boobada
odoodoo! Esiga epei gesi
nee gie badeli ayo namaga
peedee dalaiso. Osoloso
nayo nee su pidilame bi
maloso meli see odoo agayo
ka talaiyo?' diso."

21 Osoloso Yesuye see
egeesee takaso, "Odoo
agayo mipoo hamapoo
bi bei mooloogoo maloso
badolone, nei Godeeyo howo
woola goo toowa telega
poogooga, goo hageesi oso
yimapoo peledabalaiso,"
diso.

Tei toloso dobolone haga na goolee
(Mat 6:19-21, 25-34)

22 Yesuye see o hamamee
dili odoo mapoo egeesee
takaso, "Ayo nimapoo taka.
Niyo dobolone nei nalai
sabolo osoloso dugo kalai
sabolo omapoo haga na
goolee.

23 Bei, nei nali bi oso goo
toowa koo moloso. Haye.
Esino nibada gie badeli goo
oso goo toowa ka moloso. Os-
oloso kali bi oso goo toowa
koo moloso. Haye. Esino
nibada su oso goo toowa ka
moloso.

12:15: 1Tim 6:9-10 **12:21:** Mat 6:19-20

24 Esiga niba só ogoloso goolee. Diba nei nali bi dieso sogoloso koo gooloogali. Osoloso diba nei nali bi magalai moso mauwe. Esino Godeeye dimapoo nei nali bi ka tenemoloso. Esino Godeeyo howo woola só oso goo toowa koo moloso. Esino niyo goo toowa ka moloso.

25 Esiga edebeeyo kali bi sabolo osoloso nei nali bi sabolo omapoo diya gooleega, o gie badeli see hoogoo sagelisomo? Haye.

26 Goo pepooko hageesi moodoolai nimapoo kitulugu me daga, niba see goo abo mapoo haga na goolee.

27 Osoloso niba see dobudu meli palapalawa tekepo ogoloso goolee. Bei, diayo dieso nediliyo pidilei tou koo teli. Osoloso dugo dieso kalai koo duseli. Esiga ayo nimapoo ka taka, daga Solomonoye wiligi odoo toboloso badebei mapoo yayo kali bi medee tekepo kalaga meleeso. Esino dobudu meli palapalawa oso tekepo oso dugo tekepo Solomonoye kali ee dagadi.

28 Esiga dobudu meli palapalawa tekepo oso epei gasibileso moloso, see biame hee mapoo wooseliso. Esino Godeeye palapalawa omapoo dugo masi tekepo ka kadili daga, a tei toso, Godeeye nimapoo dugo tekepo tenelaiso. Niba tei too kibile odoo oso debei masi na debee.

29 Esiga niba nei sabolo howo sabolo namalai mapoo haga na goolee.

30 Bei, mi odoo oso bi egee talame diya gweliso. Esino Nama Godeeye bi niyo talame goomegeli ee yayo malalo olo gooleedooso.

31 Esino niba daga malalo diya esie, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee talame. Niyo egeesee seega nei yayo bi niyo goomoga ee nimapoo tenelaiso.

32 Esiga niba haga na ebi. Bei, sipi be bali odoo oso o be medee bali egeesi masi, Godeeye niba medee egeesee bamoloso. Osoloso niba ebia sabolo na debee. Bei, Godeeye niba yibolo wiligi doloso badalame yayo goomoga sabolo niba olo hesiaso.

33 Nibada bi odoo mapoo teneloso nei molee toloso bi mauwe odoo mapoo pi. Niyo egeesee seega, nei Kei mi ma dokodoo bi bei nibada hu sabolo malaiso. Bi bei ogoso Kei mi ma dokodoo mologa mauwe pagalaime. Bei, mi omapoo heli teli odoo oso sibileso bi ee heli koo teli. Osoloso siso bi koo nali.

34 Nimapoo bi bei toowa ma mologa, nibada goo goolee oso omapoo meliso.

Odoo Holo oso sibilei goo mapoo mopoodoo doloso debee

(Mat 24:45-51)

35 Esiga niba bi mopoodoo doloso goo mapoo dulone dobolone keme peyigaloso debee.

12:33: Luka 18:22 **12:35:** Mat 25:1-13

36 Bei, tou teli odoo oso dia
wiligi odoo ee sobo hu wo
nalame di siboga, agalame
bameli egeesi masi debee.
Bei, yayo see wedi sibileso
osulu mapoo kalamadiga
osulu saga yadalaiso.
37 Tou teli odoo oso sibilei
mapoo dulone dobolone osee
bamologa, yayo simi ogoloso
dimapoo goomogalaiso. Es-
iga ayo nimapoo taka, wiligi
odoo yayo o tou teli odoo
ogoloso goomogolone, diba
bulume doloso dimapoo nei
nali tenelaiso.
38 Esiga wiligi odoo oso
sibilei, yo gesi domo sibumo-
belee o, kudi daga takooga
sibumobelee, biame diba
gooleedele. Esino o tou teli
odoo oso yayo egee sibo
mapoo dulone dobolone osee
bamologa, yayo sibileso diba
ogoloso dimapoo goomo-
galaiso.
39 Esino niba goo hagee
medee goolee. Edebeeyo
heli teli odoo oso o mosopoo
sibilei biame ee duloso bade-
bei diepi, yo olo mopoodoo
doloso bolone badolone, heli
teli odoo oso simi ogoloso
yayo habigili.
40 Esiga niba olo mopoodoo
doloso dulone bolone ka
debee. Bei, Odoo Holo
ayo sibilei biame niba
gooleedele."
41 Eseme Pitaye egeesee
takaso, "Lodee, no wudu
hagee takoo wulo hedebe
iyo dulame ka takala o,
odoo susuga oso dulame ka
takala?" diso.
42 Eseme Lodeeye nei
egeesee takaso, "Goo mapoo
mesimo silone tou tekepo
teli bali odoo ogumo? Wiligi
odoo oso odoo egeesi masi
mapoo kitulugu tenelaiso,
yayo o tou teli odoo susuga
gibolone yayo dimapoo wo
tenemalame.
43 Osoloso wiligi odoo
oso peegoo dileso badoboso
see wedi sibileso ogoga o
tou teli odoo oso o tou
ee medee tekepo tolone
badebei ogoloso yimapoo
goomogalaiso.
44 Esiga ayo nimapoo taka,
wiligi odoo oso o tou teli
odoo oso tou medee tekepo
tolone badebei ogoga, yayo
see yimapoo o bi susuga ee
bamelee dalaiso.
45 Esino tou tokenee teli
odoo oso o wiligi odoo
saga sibilega poogooga eyo
nediliyo egeesee takalai
malaiso, 'Mo wiligi odoo saga
koo sibo,' doloso, emegei
sobo sabolo giso sabolo
tou teli odoo abo woomele
poogoloso, wo sabolo yu-
gune sabolo ee nolone
halabolone badalaiso.
46 Yo egeesee badolone
mopoodoo delega bade-
bei mapoo, o wiligi odoo
oso sibileso peledabalaiso.
Egeeseega o wiligi odoo oso
sibileso yo Godee mapoo
odoo koo mesili sabolo
badalame, yo diya woome-
leso peegoo togobigileiso.
47 Esiga tou teli odoo oso o
wiligi odoo oso goomoga goo
ee gooleedoloso tou ee telega

12:39: Mat 24:43-44; 1Tes 5:2 **12:44:** Mat 25:21, 23 **12:47:** Yem 4:17

poogoloso mopoodoo delega badoga, yo diya woolaiso.
48 Esino tou teli odoo oso o wiligi odoo oso goomoga goo ee gooleedelega badolone goo ee telega badoga yo haga woolaime. Esiga Godeeye edebeeyo yo tou toowa talame goo goolee tekepo teneeso. Esiga yo goomogoso, goo goolee tekepo sabolo tou ee toowa tolone badalame. Osoloso Godeeye edebeeyo tou pepooko talame goo goolee tekepo teneeso. Esiga yo goomogoso, goo goolee tekepo sabolo tou pepooko ee tolone badalame.

Mesie goo mauwe, esino domo pilei moloso
(Mat 10:34-36)
49 Ayo odoo susuga domo puloso dou gigalagalame mi toowa mapoo ka simi. Esino dou oso paiya ee agalai a goomogo.
50 Esino ayo dala talai biame olo siboso. Esiga amapoo goohele toowa oso moloso. Esino ayo dala ma kuloduga gaduga, goohele amapoo egee molo amapoo mauwe pagalaiso.
51 Esiga niyo goo goolee oso a mipoo hamapoo mesie goo tosimidoo dee gweliyo? Haye, domo pilei goo ee tosimi.
52 Esiga epedee domo hamaga dulone soosoo ma kulodu domo pimalaiso.
53 Egeeseelone ama dio owolo giso holo dio domo pileiso. Osoloso owee dio owolo sobo holo dio domo pileiso. Osoloso gisowo owee dio osobo dio domo pileiso."

Gooso peledabalai biame ee medee ogoloso gooleedalai
(Mat 16:2-3)
54 Yesuye see odoo susuga mapoo egeesee takaso, "Niba kei ma dokodoo ogoga hemiye mologa, niyo egeesee takeliso, 'Epedee howo sibulodoo,' deliso. Egeeseega howo tei sibiliso.
55 Osoloso niba kei ma dokodoo ogoga kolobo me poogoloso kei dasege mologa, niyo egeesee takeliso, 'Epei mi kibolodoo,' deliso. Egeeseega mi kibiliso.
56 Niba goo bakadio gweli odoo! Howo sibilei goo sabolo osoloso mi kibilei goo sabolo niba olo gooleedooso. Esino bei kasi maga niba epedee hamapoo goo egee peledoboo ogoloso gooleedelega ka dabala?"

Namapoo goweli odoo sabolo mesie
(Mat 5:25-26)
57 "Niba kasi maga nisono goo tekepo talai goo ee gooleedelega ka dabala?
58 Esiga namapoo goweli odoo oso no goo midilei mapoo ido duga, no saga eli domopoo yibolo dulone yayo namapoo gowe egee molo pagalame yibolo emegei dee. Esino nayo goo egeesi moodelega poogooga, yayo no goo midili odoo mapoo ido peleso nee goo midileiso. Egeeseega see goo midili odoo oso no neliga

12:50: Maka 10:38-39 **12:53:** Mica 7:6; Mal 4:6

moso gibadeli odoo mapoo tenelaiso. Egeeseega see yayo no neliga moso ma kulodu toosoolaiso.
59 Esiga ayo namapoo taka, no neliga moso ee ma kulodu badolone, nayo peegoo dilei eli agalaime. Esino molee yayo hesia sabolo tobuloso nayo yimapoo teneega, no peegoo dileiso."

13

Niba nibada goo tokenee maga miligi pilega poogooga, niba wedileiso

1 Biame omapoo odoo abo oso sibileso Yesu mapoo Gelili odoo aboso Godee mapoo gala hu wooloso tenelone doboome, Paileteeye diba piligu goo ee oposususo.
2 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niyo goo hagee ogoloso kasee gooleesomo? Gelili odoo abo piligu odoo hagee biaso Gelili odoo susuga ma kulodu hedebe diayo goo tokenee toowa tomo silesibume ka seeyo?
3 Haye, egeeseenee. Esino niyo nibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo bidiga debelega poogooga, goo hedebe egeesee nosee nimapoo peledabalaiso.
4 Osoloso niba goo hee hagee goolee. Sailowam mi mapoo moso egi doko tegei oso goboolone odoo 18 piliguso. Odoo 18 piligu hagee biaso Yelusalem odoo ma kulodu hedebe diayo goo tokenee toowa tomo silesibume ka seeyo?
5 Haye, egeeseenee. Esino niyo nibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo bidiga debelega poogooga, goo hedebe egeesee nosee nimapoo peledabalaiso."
6 Osoloso Yesuye dimapoo wudu taka hee hagee takaso, "Odoo heeso geleipi ko segei ma kulodu pigi homo tabameleeso. Esino biame heeso segeli odoo oso pigi ko goolame agalame simiso. Esino sibileso egeino, pigi ko pelega molome egeiso.
7 Eseme yayo o homolee bali tou teli odoo mapoo egeesee takaso, 'Dugo bakadio hedebe di ma kulodu a goomogaso, pigi homo hagoso ko poga nalame. Esino yo ko pele. Esiga heemagee. Yayo mo homolee ma kulodu molone mi tekepo ee namalai tekeponee,' diso.
8 Eseme o tou teli odoo oso yimapoo egeesee takaso, 'Iba epedee dugo hedebe ma kulodu bolone, ayo medee mi nemalaiso.
9 Egeesi ma kulodu yayo ko poga, tekepo. Esino yayo ko pelega poogooga, omapoo iba homo su egee heemagalaiso,' diso."

Yesuye sobo gauwuloso sili tekepo moodoo

10 Yu odoowo hasali biame hee mapoo Yesuye dia

13:2: Yon 9:2 **13:7:** Luka 3:9 **13:8:** 2Pita 3:9, 15

howo gisili moso mapoo peleso eligimeleeso.
11 Biame omapoo sobo hee dugo 18 ee ma kulodu badolone bo holoso o kulodu badoboome, yayo biame susuga ma kulodu gauwuloso siliso.
12 Esino Yesuye yo ogoloso yo malalo hapoo sibe doloso yimapoo egeesee takaso, “Sobo no biame susuga ma kulodu gauwuloso egee silo epedee hamapoo olo mauwe poogooso,” diso.
13 Egeesee takoloso Yesuye o deeso sobo ee sigeso. Eseme biame omapoo sobo gauwuloso sili ee see hoododoloso tekepo silame bei mooloogooloso Godee mapoo goomoga poudooso.
14 Eseme howo gisili moso wiligi odoo taba oso Yesuye diayo hasali biame mapoo sobo tekepo moodoo ogoloso diya komonolone odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Sadee hedebe ma kulodu biame 7 moloso. Esiga odoo susuga oso biame 6 ma kulodu tou talai tekepo. Esiga niyo biame 6 hama kulodu odoo paiye susuga gilimado sibileso tekepo moodoolai tekepo. Esino niyo iyo hasali biame mapoo sibileso goo egeesi moodoolai tekeponee,” diso.
15 Eseme Lodeeye nei yimapoo egeesee takaso, “Niba goo bakadio gweli odoo. Bei, niba susuga oso hasali biame mapoo bulumakau ebigi pidiga buguloso howo nalame hado diliso.
16 Esiga niyo iyo hasali biame mapoo nibada be hu pidiliso. Esino iyo hasali biame mapoo Eibalahameeyo eiye hagee tiso tia masi tiamolome pidibugu egee tekeponeeyo? Bei, Saitenso kitulugu oso sobo hagee dugo 18 ee ma kulodu tiso tialoso melee masi meleeso.”
17 Yesuye to hagee taka goo oso yimapoo kamanali odoo mapoo simili goo teneeso. Esino odoo abo oso Yesuye goo medee tekepo moodoogamo sili ogoloso diya goomogaso.

Godeeye wiligi doloso badeli goo ee Yesuye wudu takolone eligi
(Mat 13:31-33; Maka 4:30-32)

18 Osoloso Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee kaseeyo? Ayo ogoo goo maga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimapoo ka eligileiyo?
19 Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoo heeso ko pepooko masted deli todileso o homolee mapoo segeiso. Esiga ko pepooko oso peleso homo toowa poloso, dee bo moodooga, sóso sibileso omapoo ou tegegeliso.
20 Ayo ogoo goo maga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimapoo ka eligileiyo?

13:14: Exo 20:9-10; Deut 5:13-14 **13:15:** Luka 14:5

21 Ee egeesi masi. Soboso palawa wo silame, daga homolone palawa wo toowa ma kulodu yist pepooko kuko siliso. Egeeseega yist pepooko oso palawa wo ee diya kodiliso.”

Osulu pepooko
(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Yesuye Yelusalem mapoo dulone, mosobia pepooko abo eli domopooga dagamo dulone, Godeeyo to eligimo diso.

23 Egeeseemo dumolome odoo heeso Yesu mapoo egeesee woosaso, “Lodee, odoo wulo hedebe bakadio oso gie badeli ka talaiyo?” diso.

Eseme yayo nei yimapoo egeesee takaso,

24 “Niba osulu pepooko maga gadilame diya kitulugi. Bei, ayo nimapoo taka, odoo susuga oso osulu pepooko omaga gadilame diya kituluguleiso, esino diba omapoo gadilei tebileime.

25 Bei, moso eyo amaye toboloso osulu kisileiso. Egeeseega niyo peegooga silesibulone osulu yamagalame osulu mapoo kalamadileiso. Egeeseelone egeesee takalaiso, ‘Wiligi odoo, iba gasibileiya osulu yamagee,’ dalaiso.

Esino yayo egeesee takalaiso, ‘A niba gooleedele. Niba mi kamaga sibadeeyo?’

26 Egeeseega niyo nei egeesee takalaiso, ‘Iba nobolo hodobo silesibulone wo sabolo howo sabolo namo siliso. Osoloso ibada mi mapoo nayo imapoo to tekepo eligimo siliso,’ dalaiso.

27 Esino yayo nimapoo see egeesee takalaiso, ‘A niba gooleedele. Niba mi kamaga sibadeeyo? Niba ayo hagee bado mapoo na sibadee. Amaga peegoo diyadee, niba goo tokenee tomo silesibili odoo,’ dalaiso.

28 Esiga niba Godeeye wiligi doloso badeli mi maga peegoo poogooga, peegooga dobolone, Eibalaham dio Yekob dio osoloso Aisek dio osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo susuga oso Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo do ogoloso gooholone mei kumudoo sabolo dobolone pupusiga malaiso.

29 Osoloso mipoo toowa hamapoo debeli mi susuga maga odoo susuga oso Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo wo nalame sibileso dabalaiso.

30 Esiga odoo susuga eyo howo woola odoo hu toowa toloso epedee hagee do, ee see hamamee Godeeyo howo woola odoo wuluge masi dabalaiso. Esino odoo susuga eyo howo woola odoo wuluge epedee hagee do, ee see hamamee Godeeyo howo woola diba hu toowa toloso dabalaiso.”

Yesuye Yelusalem goolee goo
(Mat 23:37-39)

13:25: Mat 25:10-12 **13:27:** Psa 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Psa 107:3 **13:30:** Mat 19:30

31 Biame omapoo Pelisi odoo aboso sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, “No mi hagee poogoloso see mi hee mapoo di. Bei, Helodeeye no wooloomalame ina,” diso.
32 Eseme nei Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba dileso dobu so masi Helodee mapoo takee, ‘A epei osoloso godigi mapoo bo holo paladee odoo sabolo osoloso odoo paigiga sabolo ee tekepo moodoolone badalaiso. Osoloso see biame bakadio hedebe di mapoo a mo tou hosudalaiso,’ dee takee.
33 Tei taka, epei sabolo osoloso godigi sabolo osoloso biame hee sabolo mapoo mo tou ee osee tomo dileiso. Bei, edebeeyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee Yelusalem mi peegoo wooloomalai tekeponee.
34 Yelusalem, Yelusalem, nayo kasi maga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo piliguloso see Godeeye diye di odoo ee piligilame yoso ka enigeliyo? A biame kasolo mapoo kolokoloso o pe medee gilimadoloso wili egeesee selame ayo nee holo gilimado sibilame goomegeliso. Esino no koo goomegeli.
35 Esiga Yelusalem odoo, niba dui. Nibada tei moso ee mosoowe malaiso. Esiga ayo nimapoo taka. Niyo a see agalaime. Esino biame oso siboga, niyo egeesee takalaiso, ‘Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo Godeeye yimapoo goomogoso,’ dalaiso. Biame omapoo niyo a see agalaiso.”

14

Yesuye Pelisi odoowo mosopoo di

1 Yu odoo diayo hasali biame heeso Yesu Pelisi odoowo wiligi odoo taba eyo mosopoo peleso nei nalame badebeiso. Eseme odoo susuga oso Yesu mapoo medee hodu dileso yimapoo balaga meleeso.
2 Bei, moso ee ma kulodu odoo hee paiye toowa oso toloso o su susuga tidodoloso molome egeiso.
3 Egeesee ogoloso Yesuye Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo dimapoo egeesee takaso, “Iyo hasali biame mapoo odoo tekepo moodoolai ee ibada teiyo?” diso.
4 Esino diba to hee takele. Eseme Yesuye odoo ee o deeso sigime tekepo paso. Osoloso yo diye diso.
5 Osoloso yayo see Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo mapoo egeesee takaso, “Nima kulodu nibada holo hee, o, bulumakau egeesi oso iyo hasali biame mapoo midoo ma kulodu todobuoga, yo peegoo tamagelega pagalaisomo? Haye. Niyo yo midoo ma kuloduga peegoo tamagalaiso,” diso.
6 Eseme diayo Yesu mapoo nei takalai me poogooso.

13:35: Psa 118:26 **14:3:** Luka 6:9 **14:5:** Mat 12:11; Luka 13:15

Eyo nediliyo toowa dalai sabolo osoloso pepooko dalai goo sabolo

7 Yesu moso ee ma kulodu badolone egeino, odoo susuga oso wo ne mapoo sibulone odoo hu toowa too oso bili mapoo bulumalame diya goolee sabolo sibume egeiso. Eseme Yesuye wudu taka hagee dimapoo egeesee takaso,

8 "Odoo heeso namapoo takolone sobo hu wo ne mapoo sibeye daga, no sibileso wo nalame saga dileso odoo hu toowa too oso bili mapoo na bie. Bei, odoo hu toowa too hee nama hamamee sibilei malaiso.

9 Egeeseega mosowo amaye namapoo egeesee takalaiso, 'Nayo egee bado mapoo odoo toowa oso bie dee. Esiga no toboloso hamamee koo bilame di,' dalaiso. Egeeseega no hamameedee mapoo bilame diya simiye sabolo dileso bileiso.

10 Esino sobo hu wo nalame no sibeye daga, no sibileso hamameedee bie. Egeeseega mosowo amaye no hamameedee mapoo badebei ogoloso no see malalo koodoo peleso bie dalaiso. Osoloso wo ne mapoo buluma odoo oso goo hagee ogoloso no odoo toowa dalaiso.

11 Esiga odoo agayo eyo nediliyo yo toowa daga, nei yo Godeeye pepooko dalaiso. Esino odoo agayo eyo nediliyo yo pepooko daga, nei yo Godeeye toowa dalaiso."

12 Osoloso Yesuye see yo sibeye dee taka Pelisi odoo mapoo egeesee takaso, "No wo toowa nalame nee odoo sabolo osoloso nemei dio sabolo osoloso nee soosoo sabolo osoloso nee bi bei odoo sabolo na gilime. Bei, nayo diba gilimaga, nei diayo dibolo hodobo wo nalame no idileiso. Egeeseega no nei hee talaime.

13 Esino no wo toowa nalame mopoodoo doloso wulo bi mauwe odoo sabolo, osoloso kido todobia odoo sabolo, osoloso su kakawa poogoo odoo sabolo, osoloso howo si odoo sabolo ee gilime.

14 Bei, nayo goo hageesi moodooga, Godeeye namapoo nei tenelaiso. Bei, diayo nei namapoo egeesi pidilei tebile. Esiga Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo oso wedia maga hogadilei biame omapoo Godeeye namapoo nei tenelaiso."

Wo ne toowa eyo goo maga wudu taka
(Mat 22:1-10)

15 Yesubolo hodobo wo nolone debei odoo heeso to hagee duloso Yesu mapoo egeesee takaso, "Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo peleso hodobo wo nalai odoo diba diya goomogalaiso," diso.

16 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Odoo heeso

14:8: Prov 25:6-7 **14:11:** Mat 23:12; Luka 18:14 **14:14:** Yon 5:29 **14:15:** Luka 13:29

wo toowa nalame mopoodoo doloso odoo susuga gilimaso.
17 Osoloso wo olo nalame o tou teli odoo hee mapoo dileso yayo gilimadoo odoo ee iyado sibe diso.
18 Eseme o tou teli odoo oso diba gilimalame simi ogoloso diayo wo ne mapoo sibilei gowoolone goo abo maga gamenee goo takaso. Egeeseelone odoo heeso yimapoo egeesee takaso, 'A mi neiso epedee too. Esiga a dileso mi egee agalaiso. Esiga nayo dileso nee wiligi odoo mapoo takee, a wo ne mapoo sibileimego dee takee,' diso.
19 Eseme see odoo heeso egeesee takaso, 'A bulumakau 10 neiso epedee too. Esiga bulumakau egee sabolo tou talai teiba beleso dibolo tou talame dileiso. Esiga nayo dileso nee wiligi odoo mapoo takee, a wo ne mapoo sibileimego dee takee,' diso.
20 Osoloso see odoo heeso egeesee takaso, 'A sobo epedee hu. Esiga a wo ne mapoo sibileime,' diso.
21 Odoo susuga oso egeesee takageme, to todili odoo oso see wedi dileso o wiligi odoo mapoo odoo susuga oso taka goo susuga ee yimapoo takaso. Eseme wo ne eyo wiligi odoo taba oso diya komonolone see o tou teli odoo mapoo egeesee takaso, 'No saga dileso mosobia domopoo bi mauwe odoo sabolo, osoloso kido todobia odoo sabolo, osoloso su kakawa poogoo odoo sabolo, osoloso howo si odoo sabolo iyado sibe,' diso.
22 Eseme o tou teli odoo oso saga dileso odoo iyado sibileso o wiligi odoo mapoo egeesee takaso, 'Wiligi odoo, ayo odoo abo olo iyado simiso. Esino debi pooba abo odoo mauwe moloso,' diso.
23 Eseme wiligi odoo oso see o tou teli odoo mapoo egeesee takaso, 'No see dileso odoo eli domopoo egee silesibo sabolo osoloso wadou moso mapoo debeli odoo ee hapoo sibilame to kitulugu sabolo takee, mo moso kulodu debi pooba ee edebeeyo tolo tebilame.
24 Esiga ayo namapoo taka, wo ne hagee ma kulodu odoo daga ayo gilimome sibilei gowe odoo oso wo ayo mopoodoo doo nalaime,' diso."

Yesu dadalai goo ee kaseeyo?
(Mat 10:37-38)

25 Odoo susuga oso Yesu dedeme, Yesuye dimapoo bidi toboloso tobudulone egeesee takaso,
26 "Odoo agayo ama sabolo, osoloso owee sabolo, osoloso osobo sabolo, osoloso owolo sabolo, osoloso o soosoo sabolo, osoloso o gie badeli sabolo mapoo diya goolone, nei a goolee pepooko daga, yo ayo di hamamee deedee sibilei tebile.
27 Osoloso odoo agayo talai sabolo dala toowa talai sabolo goo medee

14:20: 1Kol 7:33 **14:26:** Luka 9:23

moodelega poogoloso ayo di hamamee dedelega poogooga, yo ayo di hamamee deedee sibilei tebile.

28 Edebeeyo kulo moso tegelame gooleega, yo daga badolone yayo kulo moso tegelai molee teiba beleso agalame hesigileiso.

29-30 Bei, yo daga molee hesigelega tou bei mooloogooga, molee hosudoga, tou hoo malaime. Egeeseega odoo susuga oso moso ee togodelega poogoo ogoloso manolone yiligilone egeesee takalaiso, ‘Odoo hagee moso tegelame bei mooloogooso. Esino hosudalai tebile,’ dalaiso.

31 Wudu taka hee hagoso. Mi bakadio oso ha talaiso. Egeesi ma kulodu mosodei heeso odoo 10,000 gilimado sibileiso. Osoloso mosodei heeso odoo 20,000 gilimado sibileiso. Esino odoo 10,000 gilimadoo ha teli wiligi odoo taba oso daga medee badolone, odoo 20,000 mapoo ha talai teiba beleso goo ee goolone badalaiso.

32 Osoloso yayo o odoo sabolo odoo 20,000 mapoo ha talai ee koo tobuoga, yayo o odoo hee odoo 20,000 gilimado simi dia wiligi odoo taba mapoo to todi dalaiso, yibolo see mesilame.

33 Esiga odoo agayo ama hamamee dadalame gooleega, yayo o bi susuga poogoloso a ka deedee sibe.

34 Solu ee bi tekepo. Esino solu hadali me daga, nayo solu ee see hadalame kasee moodoolaiyo?

35 Esiga solu egee goo mauwe mologa, odoo susuga oso solu egee togobigileiso.

Odoo niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui.”

15

Yesuye sipi be osugoba maga wudu taka
(Mat 18:12-24)

1 Tekisi molee misigeli odoo sabolo osoloso goo tokenee teli odoo sabolo Yesuwo to dulame sibileso debeiso.

2 Esino Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso goo hagee ogoloso gowoolone egeesee takaga meleeso, “Odoo hagoso tokenee teli odoo ee gilimadoloso dibolo hodobo wo namo siliso,” diso.

3 Eseme Yesuye wudu taka hagee dimapoo takaso,

4 “Sipi be hu bali odoo oso o sipi 100 bameleeso. Egeesi ma kulodu hedebe osugobooga, yayo ogoo goo moodoolaisomo? Yayo go woolalowe poogoo mapoo o sipi be abo 99 omapoo holoogoloso, see hedebe osugoba ee esiamo dileiso.

5-6 Yayo esiameleso ogoga, yo goomogolone sipi be ee mosopoo imado sibileiso. Osoloso o odoo abo ee gilimadoloso egeesee takalaiso, ‘Mo sipi be osugoba epedee olo egeiso. Esiga niba sibileso abolo goomoga

15:2: Luka 5:30 **15:4:** Ezek 34:11, 16; Luka 19:10

poude,' dalaiso. 7 Esiga ayo nimapoo taka, Kei mi mapoo odoo 99 Godeeyo howo woola tekepo debeli dia goo mapoo goomoga goo oso osee moloso. Esino goo tokenee teli odoo hedebeso o goo tokenee maga miligi pialoso see Godee mapoo bididoobooga, Kei mi mapoo goomoga toowa oso malaiso."

Yesuye molee ko oso osugoba maga wudu taka

8 "Biame hee mapoo sobo hee o molee ko 10 ma kulodu hedebe osugobalaiso. Eseega yo ogoo goo moodoolaisomo? Yayo keme pudoloso esiamo silone, o moso kulodu goko oso kakabalaiso.

9 Osoloso yayo o molee ko osugoba ee ogoga, yayo o odoo ee iyadoloso egeesee takalaiso, 'Mo molee ko osugoba epedee olo egeiso. Esiga niba sibileso abolo hodobo goomoga poude,' dalaiso.

10 Esiga ayo nimapoo taka. Goo tokenee teli odoo hedebeso o goo tokenee maga miligi pialoso see Godee mapoo bididoobooga, Godeeyo momaiye susuga Kei mi ma dokodoo egee do oso goomoga toowa poudileiso."

Yesuye holaisoso peegoo dobudo di maga wudu taka

11 Yesuye see wudu taka hee hagee odoo mapoo egeesee oposususo, "Odoo hee owolo giso holo bakadio debeiso.

12 Esino biame heeso omoloye ama mapoo egeesee takaso, 'No toga nee bi ayo talai malalo epedee amapoo tenee,' diso. Eseme amaye owolo bakadio ee ma kulodu o bi abo puloso dimapoo piso.

13 Eseme omoloye biame abo poogoloso hamamee amameeye yimapoo bi pi ee toloso see odoo abo mapoo neiso toloso see mi hee eli sage mapoo diso. Yo omapoo dileso tokenee goo ma kulodu badolone, o molee toowa hosudooso.

14 Yayo o molee toowa hosudoloso melee biame omapoo mi kibiya oso mi omapoo hodia goo meleeso. Eseme yayo see gilibo holo masi badolone, hodia goo toowa egeliso.

15 Esiga yayo molee tou talame mosobia odoo hee mapoo dileso peledabaso. Eseme mosodei odoo ogoso yo o go mapoo dileso o be bamelee diso.

16 Eseme yo dileso be hu nei nolone beso nali nei ee ogoloso nalame gweliso. Esino odoo heeso beyo nei sabolo osoloso nei abo sabolo yayo nalame koo tosibili.

17 Yayo egeesee badebei ma kulodu, biame heeso yimapoo goo goolee tekepo oso sibume, yayo egeesee gooleeso, 'Mo mamo tou toloso nei teli odoo susuga ee hodia sabolo koo debeli. Esino a hamapoo hodia sabolo badolone talame ka seeso.

15:18: Psa 51:4

18 Esiga a see wedi dileso
mo ma mapoo egeesee
takalaiso: Ma, ayo Godee
mapoo osoloso namapoo goo
tokenee olo tooso.
19 A tokenee odoo. Esiga
nayo see epedee amapoo mo
holo dalai tekeponee. Esino
tekepo, nayo a nee tou toloso
nei teli odoo hee dee takee,'
diso.
20 Osoloso yo amameeye
badebei mi mapoo diso.

Esino yo eli sage abaga
osee sibumolome, amaye
ogoloso owolo diya sooloo
dolone, yayo saga hoguo
dileso owolo mapoo
booloomaloso adaso.
21 Eseme owoloye yimapoo
egeesee takaso, 'Ma, a Godee
mapoo osoloso namapoo goo
tokenee olo tooso. A tokenee
odoo. Esiga nayo amapoo mo
holo dalai tekeponee,' diso.

22 Esino amaye o tou teli
odoo mapoo egeesee takaso,
'Dugo tekepo sabolo osoloso
homo bi sabolo osoloso dee
sesa mapoo kali ki bi sabolo
saga tosibileso yimapoo
kadige.
23 Osoloso mo gala hu ma
kulodu bulumakau be hu
kauwa wooloso si. Osoloso
hodobo wo nolone goomo-
galaiso.
24 Bei, mo holo hagee olo
tano, see epedee gie ba-
doso. Osoloso olo dobudo
diso, esino epedee ogoso,'
diso. Esiga diayo hodobo wo
nolone goomoga poudooso.

25 Diba egeeseelone do-
boome, emei o homolee ma
kulodu tou temeleso sibu-
lone, amayo moso kulodu
odoo susuga goomogolone
hopolone kosaiya pegig-
amolome duso.
26 Eseme yayo o tou teli
odoo hee idoloso yimapoo
woosaso, 'Mo mamo moso
ma kulodu ogoo goo tolo?'
diso.
27 Eseme o tou teli odoo
oso yimapoo egeesee takaso,
'Nomolo epei simiso. Esiga
namaye owolo yo medee
tekepo wedi simi ogoloso,
goomogolone bulumakau be
hu kauwa wooloso siloso
wo toowa ka nalagamoloso,'
diso.

28 Eseme emei goo hagee
duloso komonolone wo ne
mapoo dile. Eseme amaye
sibileso o daga holo yo wo ne
mapoo gadilame giso.
29 Esino yayo ama mapoo
egeesee takaso, 'Ayo dugo
susuga ma kulodu nee tou
teli odoo masi silone nee to
mapoo mesimo silone tou
toowa temeleeso. Esino nayo
gout be hu pepooko wooloso
amapoo takolone, nee odoo
sabolo neye, dee takele.
30 Esino nowolo hagoso
nee bi sabolo nee molee
sabolo toloso domo sili sobo
sabolo badolone hosudoloso
sibume, nei nayo yimapoo
goomogolone be kauwa
wooloso wo toowa nolone ka
dabala?' diso.
31 Esino amaye owolo
mapoo egeesee takaso, 'Mo
holo, nayo biame susuga
abolo badebeiso. Esiga mo
bi susuga ee nee.

15:24: Epe 2:1, 5

32 Esino epei iba goomogalai tekepo. Bei, nomolo hagee olo tano, epedee yo see gie ka badoso. Osoloso yo osugobano, see epei yo ogoso,' diso."

16

Molee gibadeli odoo maga wudu taka

1 Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Biame heeso bi bei odooso o molee gibadeli idoloso badebeiso. Egeesi ma kulodu bi bei odoo o molee gibadeli odoo oso o molee mada namelee goo ee yo duso.

2 Osoloso yayo o molee gibadeli odoo ee idoloso yimapoo egeesee takaso, 'Nayo mo molee tokenee bameleena. Esiga no tekepo, nayo tou temelee goo susuga ee booka mapoo hoguguloso amapoo eligi. Bei, nayo see mo molee gibadalai tekeponee. Esiga no tou epedee pagalaiso,' diso.

3 Eseme molee gibadeli odoo oso egeesee gooleeso, 'Mo wiligi odoo oso mo tou ee olo peegoo magooso. Esiga a see ogoo tou toomoba? A nei howo segelame mi gabalai a kitulugu mauwe. Osoloso ayo odoo mapoo wulo hoowamo silei diya simileeyo.

4 Esino ayo mo tou poogooga, mo odooso a dia mosopoo ido palame, ayo goo talai epedee olo gooleedoso.'

5 Egeesee gooloso yayo o wiligi odoo mapoo bi wulayo temelee odoo ee gilimadooso. Osoloso daga odoo hee mapoo egeesee takaso, 'Nayo mo wiligi odoo mapoo bi wulayo too eyo nei tenelega ka pagala? Nei kasolowo?' diso.

6 Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, 'Ayo mo dalamoo 100 mapoo olipi i keedoo ee nei tenele,' diso.

Eseme molee gibadeli odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, 'Wiligi odoo o booka hagoso. Esiga no saga buloso booka hamapoo nayo dalamoo 100 mapoo olipi i keedeme hogugu ee tabuguloso, see dalamoo 50 mapoo olipi i keedoo ono too doloso hogugi,' diso.

7 Osoloso molee gibadeli oso see odoo hee mapoo egeesee takaso, 'Nayo mo wiligi odoo mapoo bi wulayo too eyo nei tenelega ka molosomo? Nei kasolowo?' diso.

Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, 'Ayo mo wogai 100 mapoo palawa wo soo too eyo nei tenele,' diso.

Eseme molee gibadeli odoo oso yimapoo nei egeesee takaso, 'Wiligi odoo o booka hagoso. Esiga no saga buloso booka hamapoo nayo wogai 100 mapoo palawa wo soo too hogugu ee tabuguloso, see wogai 80 mapoo palawa wo soo ono too doloso hogugi,' diso.

8 Esino o wiligi odoo oso goo hagee duloso o molee tokenee gibadeli odoo

mapoo egeesee takaso, ‘Nayo odoo abo pidi goo oso see hamamee no pidileiso,’ diso.”

Eseme Yesuye see egeesee takaso, “O, mi odoo oso eyo nediliyo goolone emegei dimaga pidili goo susuga ee medee gooleedooso. Esino Godeeyo odoo oso goo egeesi moodoolai kibiya gooleedele.

9 Esiga ayo nimapoo taka, niyo mipoo toowa hamapoo dobolone, nibada molee sabolo osoloso nibada bi sabolo oso emegei pidi osoloso emegei dolone ka debee. Niyo egeeseega nei bi egee mauwe poogooga, Godeeye niba Kei mi ma dokodoo kookaiyo moloso osee malai moso omapoo ido palaiso.

10 Esiga edebeeyo goo pepooko medee kibiya bamologa, yo see goo toowa balai tebileiso. Osoloso odoo agayo goo pepooko balai tebilega poogooga, yo goo toowa balai tebileime.

11 Esiga niyo mi toowa eyo bi medee belega poogooga, see niyo Kei mi eyo goo ee medee kasee balaisomo?

12 Osoloso see niyo nee odoowo bi medee belega poogooga, odoo agayo nee bidee ee no balame namapoo ka tenelaiyo?

13 Esiga edebeeyo wiligi odoo bakadio eyo to mapoo mesiloso silone tou talai tebile. Bei, yo o wiligi odoo hee goomogolone hee gowoolaiso. Egeeseelone yayo wiligi odoo heeyo to mapoo mesiloso silone, see heeyo to mapoo mesileime. Esiga edebeeyo Godee mapoo mesimo silone molee toowa toloso badalai goo mapoo mesilei tebile.”

14 Eseme Pelisi odoo oso Yesuye to taka hagee duloso manolone yiligaso. Bei, Pelisi odoo hagee bia molee diya goomegeli.

15 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba wulo edebeeyo tekepo odoo dalame, odoo howo woola gamenee goo tekepo moodeliso. Esino ee ma kulodu Godeeye niyo goo goolee olo gooleedooso. Esiga edebeeyo nibada goo ogoloso tekepo deli ee nei Godeeye nibada goo ee diya tokenee deliso.

16 Godeeye tei magoo Moses mapoo tenee ee hogugu sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso to hogugu oso odoo abaga gilimado simino, Yoneeye badebei biame omapoo peledabaso. Osoloso Yoneeyo biame poogoloso hamamee mapoo to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee odoo mapoo takaso. Esiga edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadilame diya ka kituluguso.

17 Esiga mipoo sabolo kei sabolo oso me pagalai ee teiba. Esino Godeeye tei ma-

16:10: Luka 19:17-26 **16:15:** Mat 23:28; Luka 18:9-14 **16:16:** Mat 11:12-13
16:17: Mat 5:18

goo hogugu ee ma kulodu hu bei pepuso hee peegoo pagalai tebile.

18 Esiga edebeeyo osobo poogoloso, see sobo hee huga, yo sobo egee goo heli toso. Osoloso edebeeyo sobo omoye poogoo huga, yo odoo heeyo osobo ee peedee huso."

Bi bei odoo dio Lasales dio

19 "Biame heeso bi bei odoo badebeiso. Yo biame susuga dugo kali bi tekepo kaloso badolone nei medee tekepo nolone badebeiso.

20-21 Biame domo mapoo bi mauwe odoo badebeiso, o hu Lasales. Yo o su susuga e buloso badebeiso. Esino yo biame susuga bi bei odoowo moso osulu miyopoo iboduloso badolone bi bei odoo oso nei ne kokou mou ee nalame goomegeliso. Osoloso soso sibileso o e mapoo pieliso.

22 Osoloso biame abo poogoloso hamamee bi mauwe odoo Lasales taso. Eseme Godeeyo momaiye oso yo todileso Eibalahameeye badebei koola mapoo ibediso. Osoloso hamamee bi bei odoo taso. Eseme odoo aboso o su midoosooso.

23 Yo toloso abaga dino odoo wedia oso debeli mi mapoo dala ma kulodu badebeiso. Yo omapoo badolone, dokodoo egeino, Eibalaham eli sage badoboome ogoloso, yima koola mapoo Lasales badoboome egeiso.

24 Eseme yo ilone egeesee takaso, 'Ma Eibalaham, nayo a sooloo dele. Osoloso Lasales amapoo sibeye dee, yayo sibileso o dee wolugu oso howomoo olugudoloso, mo i mapoo sigoga, kekebie palame. Bei, a dou hagee ma kulodu dala sabolo bado,' diso.

25 Esino Eibalahameeye nei egeesee takaso, 'Mo holo, no goolee. Nayo gie badebei biame omapoo bi medee tekepo ono temeleeso. Esino Lasales yo bi mauwe gilibo holo masi badebeiso. Esiga epedee Lasaleseeye hamapoo goomoga sabolo badoga, nei nayo dala ma kulodu ka badoso.

26 Osoloso goo hee ee, niba ogo osoloso iba ogo doloso domo omapoo goodobia diya toowa edebeeyo hodiokoo dabagalai tebile moloso. Esiga iyo hagee do omaga niyo egee do mapoo dabagalai eli mauwe. Osoloso niyo egee do omaga edebeeyo iyo hagee do mapoo dabagalai onosee eli mauwe,' diso.

27 Eseme bi bei odoo oso nei egeesee takaso, 'Ma Eibalaham, ayo namapoo howaso, nayo Lasales mo mayo moso mapoo wedi diye dalame.

28 Bei, mo mayo moso mapoo molo dio dee tiadoo omapoo doso. Esiga Lasaleseeye see wedi dileso dimapoo kokodo takalai tekepo, diba toga see dala mi hamapoo sibiyaga,' diso.

29 Eseme Eibalahameeye egeesee takaso, 'Dimapoo Moseseeye tei hogugu sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso Godeeyo to hogugu sabolo

olo moloso. Esiga dia goo goolee tekepo palame, diayo kokodo taka to ee dulei tekepo,' diso.

30 Eseme bi bei odoo oso nei egeesee takaso, 'Haye, egeesee selaime. Esino odoo hee ta maga see hogado sibileso dimapoo takooga, diayo dibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo ka sibilei,' diso.

31 Esino Eibalahameeye see tobu yimapoo egeesee takaso, 'Diayo Moseseeye tei hogugu sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso Godeeyo to hogugu omapoo tei telega poogooga, diayo see kasi maga odoo hee ta maga hogado sibileso to takooga, omapoo tei ka talaiyo?' diso."

17

Tokenee goo mapoo gido dili goo
(Mat 18:6-7, 21-22; Maka 9:42)

1 Biame heeso Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Edebeeyo goo tokenee mapoo gido dilei goo ee tei sibileiso. Esino goo egee bei mooloogoomo sili odoo mapoo, ayo yimapoo ka taka, ye-ee!

2 Esiga odoo heeso tei too odoo hee goo tokenee mapoo gido duga, nei odoo heeso o mu mapoo yo toowa bagagoloso howo bou mapoo toosoolai ee dala haga toowanee. Bei, hamamee Godeeye odoo goo egeesi moodeli mapoo dala toowa tenelaiso.

3 Esiga niba niso nediliyo medee bamelee.

Osoloso nee odoo tei too odoo oso goo tokenee toga, yimapoo takee. Osoloso yayo o goo tokenee mapoo goohele sabolo o tokenee mapoo miligi piaga, o tokenee egee boobado bigi.

4 Osoloso yayo biame hedebe ma kulodu namapoo tokenee too ee 7 daga, osoloso namapoo sibileso yayo emegei di to taka onosee 7 daga, nayo o tokenee goo ee boobado bigi."

Tei too goo

5 Diye di odoo oso Lodee mapoo egeesee takaso, "Iyo tei too goo ee toowa moodee," diso.

6 Eseme Lodeeye nei egeesee takaso, "Niyo tei too goo oso homokoko pepooko egeesi masi nimapoo mologa, niba teiba niyo molobei hamapoo takolone, 'No nee too sabolo tado dileso abei mapoo tebee,' daga egeesee selaiso," diso.

Wiligi odoo o tou teli odoo eyo goo

7 "Tou teli odoo oso o wiligi odoowo homolee mapoo mi doomelee maga, o, sipi be hu bamelee maga siboga, yo wulo sibileso nei nalaime, haye.

8 Yo daga o wiligi odoo taba eyo nei siloso, dugo hapoo ee kaloso, nei si ee yimapoo

17:3: Mat 18:15 **17:6:** Mat 17:20; 21:21

tenelaiso. Osoloso o wiligi odoo taba oso nei naloso koodobuoga, see hamamee yayo wo sabolo howo sabolo nalaiso.
9 Esino yayo tou egeesi tomo siloga, o wiligi odoo taba oso nei yimapoo goomoga to takalaime. Bei, egee o tou.
10 Esiga niba egeesee selai tekepo. Ayo nimapoo tou teye daga, niyo goo egee toloso egeesee takalai tekepo, 'Iba wulo tou teli odoo. Esiga iyo tou hagee tomo silesibo goo hee talame koo seeso,' dee takee," diso.

Yesuye odoo e bia 10 ee tekepo moodoo

11 Yesu Yelusalem mi mapoo dulone, Gelili mi ogo osoloso Samaliya mi ogo doloso domo abaga diso.
12 Yo eli domo mapoo mi pepooko hee mapoo dumolome, odoo e bia 10 egeiso. Odoo e bia 10 oso Yesu ogoloso yima hegi sibadele. Esino wulo eli sage tebisamolone,
13 toso neligidi yimapoo egeesee takaso, "Yesu, wiligi odoo, nayo iba sooloo dolone pidi!" diso.
14 Eseme yayo diba ogoloso egeesee takaso, "Niba dileso Godee ogo odoo ogo doloso domo debeli odoo mapoo nibada su eligi," diso. Diba Yesuye egeesee taka duloso dimelee omapoo, dia kolo see tekepo paso.
15 Osoloso dima kulodu odoo hee o kolo tekepo pa ogoloso Yesu mapoo wedi sibulone, toso neligidi Godee mapoo goomoga poudoomo simiso.
16 Egeeseemo sibileso Yesuwo homo beiyopoo gasuwoloso badolone Yesu mapoo goomoga teneeso. Odoo hagee Samaliya odoo.
17 Eseme Yesuye egeesee takaso, "Ayo odoo 10 olo tekepo moodooso. Esino odoo abo egee bia kasomo?
18 Bei kasi maga, Yu odoonee hedebe hagoso obusomo Godee mapoo goomoga tenelame ka wedi simiyo?" diso.
19 Osoloso Yesuye odoo hamapoo egeesee takaso, "Nayo amapoo tei too maga no olo tekepo paso. Esiga no toboloso di," diso.

Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei
(Mat 24:23-28, 37-41)

20 Biame heeso Pelisi odoo oso Yesu mapoo egeesee takaso, "Godeeye wiligi doloso badeli goo ee kopolone sibileiyo?" diso.

Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Godeeye wiligi doloso badeli goo ee woola sibo agalaime.
21 Osoloso edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee hamapoo hagee moloso, o, koogee moloso, dee takalaime. Bei, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nima kulodu moloso," diso.
22 Osoloso see o hamamee dili odoo mapoo egeesee

17:13: Lev 13:45-46 **17:14:** Lev 14:2-3; Mat 8:3-4

takaso, “Odoo Holo mo biame oso siboga niyo agalame goomogalai biame ee sibileiso. Esino niba agalaime.

23 Osoloso see edebeeyo nimapoo takolone, ‘Odoo Holo a koo badoso, o, hamapoo badoso,’ dee takooga, dia to mapoo tei toloso omapoo na agala di.

24 Esino Odoo Holo ayo sibilei biame ee, kei ebiedi buguga mi susuga egee gadeebugu egeesee selaiso. Egeeseega odoo susuga oso agalaiso.

25 Esino daga Odoo Holo a dala toowa talaiso. Osoloso odoo epedee hagee do oso a diya gowoolaiso.

26 Nowaye badebei biame omapoo goo peledaba, goo hedebe egeesi masi oso Odoo Holo ayo sibilei biame omapoo peledabalaiso.

27 Nowaye badebei biame mapoo edebeeyo nei na howo na dolone dobolone, soboso giso obuo osoloso gisoso sobo huya dolone debeiso. Egeesee solone doboome, biame heeso Nowa du ma kulodu gadiso. Eseme howo toowa duwa oso sibileso odoo susuga piliguso.

28 Osoloso goo hedebe egeesi masi oso Loteeye badebei biame mapoo peledabaso. Bei, Loteeye badebei biame mapoo edebeeyo nei na howo na dolone debeiso. Osoloso biso emegei nei pidi nei pidi dolone debeiso. Osoloso nei howo sogo, moso togo dolone debeiso.

29 Egeesee solone doboome biame heeso, Loteeye Sodom mi poogoloso dime, kei ma dokodooga dou sabolo osoloso yo dei heliye oso sibileso odoo Sodom mi mapoo debeli susuga piliguso.

30 Esiga Odoo Holo ayo sibilei biame mapoo odoo susuga oso goo egeesi tolone doga, ee ma kulodu a ka sibilei.

31 Esiga biame omapoo odoo hau mapoo badebei oso see moso kulodu o bi talame gadilei tekeponee. Osoloso odoo homolee mapoo nei howo sogomologa, yo see mosopoo wedi dilei tekeponee.

32 Esiga niba Loteeyo osobowo goo ee goolee.

33 Esiga odoo agayo o gie badeli eyo nediliyo pidilame wegegeega, o gie badeli egee osugobalaiso. Esino odoo agayo mo goo maga o gie badeli peegoo magooga, yo badoboso kookaiyo gie osee badalaiso.

34 Esiga ayo nimapoo taka, biame omapoo giso bakadio kida hedebe mapoo tileiso. Esino odoo hee ido polone, odoo heeno omapoo pagalaiso.

35 Osoloso biame omapoo sobo bakadio wo gamalaiso. Esino sobo hee ido polone, sobo heeno omapoo pa-

17:23: Maka 13:21; Luka 21:8 **17:28:** Gen 18:20; 19:25 **17:31:** Mat 24:17-18 **17:32:** Gen 19:17, 26 **17:33:** Luka 9:24

galaiso. [
36 Osoloso biame omapoo giso bakadio homolee ma kulodu tou tomo sileiso. Esino odoo hee ido polone, heeno omapoo pagalaiso."]
37 Yesuye to hageesee takoloso koodobume, o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, "Lodee, goo hagee kamapoo peledabalaiyo?" diso.

Eseme Lodeeye dimapoo nei egeesee takaso, "Mi hee mapoo gala ta eyo su hune mologa, kukodee susuga hune egee nalame omapoo busiliso," diso.

18

Sobo bauwo goo maga wudu taka
1 Osoloso Yesuye see tobu wudu taka hamaga o hamamee dili odoo dimapoo eligiso, diayo biame susuga Godee mapoo takomo silone gowoolega pagalame.
2 Egeeseelone yayo egeesee takaso, "Mi hee mapoo goo midili odoo badebeiso. Esino yo Godeebolo ebilega badolone, odoo koo gweli.
3 Osoloso mi hedebe omapoo sobo bau hee badebeiso. Esino sobo hagoso biame susuga goo midili odoo hamapoo sibileso howolone egeesee takeliso, 'Nayo a pidilone odoo amapoo ha egee tomolo eyo goo midi,' deliso.
4 Esino goo midili odoo oso daga sobo hagee pidilei yo goomegele. Esino biame susuga sobo hagoso yimapoo sili sileeme ogoloso egeesee gooleeso, 'A Godeebolo koo ebili osoloso a odoo koo gweli.
5 Esino a sobo hageeyo to dumeleso diya gowoo. Esiga yayo see mo moso mapoo sibili ee pagalame yo pidileiso,' diso."
6 Esiga Lodeeye egeesee takaso, "Goo medee koo midili odoo eyo goo hagee ogoloso goo goolee medee kibiya te. Bei, goo midili odoo hagoso daga sobo hagee pidilei gowoomeleso see hamamee yo pidiso.
7 Esiga Godeeye hesiga odoo oso biame sabolo gesi sabolo yimapoo hoowa mologa ogoloso diba tei pidileiso. Osoloso yayo diayo yimapoo taka to ee duloso nei tenelai koo dagili.
8 Esiga ayo taka, Godee o odoo oso yimapoo hoowa duloso goomoga sabolo diba pidiliso. Esino Odoo Holo ayo see wedi sibilei biame mapoo, mipoo hamapoo tei too goo ee molo agalaisomo?"

Pelisi odoo sabolo osoloso tekisi molee misigeli odoo sabolo
9 Odoo abo dieso nediliyo diba Godeeyo howo woola tekepo dolone, hee odoo abo tokenee deli odoo mapoo Yesuye wudu taka hageesee takaso,
10 "Odoo bakadio, Pelisi odoo sabolo osoloso tekisi molee misigeli odoo sabolo,

18:1: Kol 4:2; 1Tes 5:17

Yu odoowo tei moso mapoo Godee mapoo takalame palaso.

11 Osoloso Pelisi odoo oso toboloso obusomo to-budulone dokodoo hageesee takaso, ‘Godee, a namapoo goomoga to taka. Bei, a odoo abo egeesinee. Bei, diba adaba bi teliso, osoloso goo tokenee teliso, osoloso diba adaba sobo sabolo giso sabolo heli teliso. Osoloso a see tobu namapoo goomoga to taka. Bei, a tekisi molee misigeli odoo keeseenee.

12 Bei, a sadee hedebe ee ma kulodu biame baka-dio nei nelega tei doloso badeliso. Osoloso ayo bi too biame mapoo mo bi 10 ee ma kulodu hedebe namapoo teneliso,’ diso.

13 Esino tekisi molee misigeli odoo oso hamameedee hoogoo bia omaga toboloso o goo tokenee mapoo gooholone o su eyo nediliyo o budo mapoo kobuguloso oo goobodo buloso tobudu-lone Godee mapoo egeesee takaso, ‘Godee, a tei medee diya tokenee odoo. Esiga nayo a sooloo dolone mo goo tokenee eyo nei na tenee,’ diso.

14 Esiga ayo nimapoo taka, tekisi molee misigeli odoo hagoso o mosopoo wedi dulone, Godeeyo howo woola abaga tekepo odoo doloso diso. Esino Pelisi odoo mapoo goo hageesi mauwe meleeso. Esiga odoo agayo eyo nediliyo yo toowa daga, nei yo Godeeye pepooko dalaiso. Esino odoo agayo eyo nediliyo yo pepooko daga, nei Godeeye yo toowa dalaiso.”

Yesu sabolo holaiso sabolo (Mat 19:13-15; Maka 10:13-16)

15 Biame hedebeso odoo aboso holope Yesu mapoo ido sibadeeso, o deeso sigoloso pidilame. Esino o hamamee dili odoo oso goo egee ogoloso hamaga takaso.

16 Eseme Yesuye holaiso gilimadoloso, o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Holaiso amapoo sibilei soowa. Niyo na hamaga takee. Bei, edebeeyo holaiso hageesi masi poga, diba Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibileiso.

17 Ayo nimapoo taka, edebeeyo o goo holaiso masi amamo to mapoo mesimo sili, egeesi selega poogoloso, Godee mapoo mesilega poogooga, yo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasi-bilei mauwe.”

Bi bei odoo (Mat 19:16-30; Maka 10:17-31)

18 Wiligi odoo heeso sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo tekepo, ayo ogoo goo toga kookaiyo badoboso gie badeli ka talaiyo?” diso.

19 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Bei kasalame nayo a tekepo odoo dee ka takala? Tekepo

18:12: Isa 58:1-4; Mat 23:23 **18:13:** Psa 51:1 **18:14:** Mat 23:12; Luka 14:11 **18:17:** Mat 18:3 **18:18:** Luka 10:25

odoo hee koo badoso. Esino hedebe Godeeno tekepo.

20 Esiga Godeeyo tei magoo no olo gooleedooso: adaba kooka sobo na peedee hui, osoloso odoo na wooloome, osoloso heli na te, osoloso odoo hee mapoo gamenee na gigidi, osoloso nama dio noowee dio oso taka to omapoo mesie."

21 Eseme odoo oso Yesu mapoo egeesee takaso, "A holope pepooko maga simi tei magoo susuga hagee tobuloso tomo simiso," diso.

22 Eseme Yesuye o to duloso nei egeesee takaso, "No goo hedebe dooboo dagadi moloso. No dileso nee bi susuga odoo abo mapoo tenee, nei molee talame. Osoloso bi too eyo nei molee ee bi mauwe odoo mapoo pi. Nayo egeesee seega, Kei mi ma dokodoo bi tekepo nee hu sabolo mologa agalaiso. Esiga no a deedee sibe," diso.

23 Odoo hagoso Yesuwo to duloso diya pupudaso. Bei, yimapoo bi bei meleega.

24 Eseme Yesuye yimapoo bolone egeesee takaso, "Bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadilei diya kalawa.

25 Esiga dugo duseli midole ou maga kemol be toowa oso gadilei kalawa. Esino bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa toowa."

26 Eseme o hamamee dili odoo oso eligi goo hagee duloso egeesee takaso, "Esino kalawa egee odoo agayo gie badeli ka talaisomo?" diso.

27 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Edebeeyo eyo nediliyo o gie badeli pidilei tebile. Esino hedebe Godee yino teiba. Bei, yayo goo susuga ee moodoolai yimapoo kalawa mauwe," diso.

28 Eseme Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, "Iba ibada bi susuga poogoloso, no dodomo simiso," diso.

29-30 Eseme Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka, edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo maga o moso sabolo, osoloso osobo sabolo, osoloso emei dio sabolo omolo sabolo, osoloso ama dio owee dio sabolo, osoloso owolo dio sabolo poogoloso siboga, yayo epedee hamapoo nei toowa talaiso. Osoloso hamamee yo kookaiyo badoboso gie badeli talaiso," diso.

Yesuye see eyo talai goo ee taka
(Mat 20:17-19; Maka 10:32-34)

31 Osoloso see Yesuye o hamamee dili odoo 12 gilimadoloso peegoo gilimado dileso dobolone dimapoo egeesee takaso, "Iba epei Yelusalem mi mapoo poloso. Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso daga Odoo Holo mo goo hogugu susuga omapoo peledabalaiso.

18:20: Exo 20:12-16; Deut 5:16-20 **18:31:** Luka 24:44 **18:32:** Luka 9:22, 44

32 Osoloso a Yu odoonee mapoo tenelaiso. Osoloso diayo a manalaiso, osoloso amapoo tokenee goo moodoolaiso, osoloso amapoo makawo pagalaiso.
33 Osoloso a tiso dabalaiso, osoloso a wooloomalaiso. Esino a midoo ma kulodu tamoloso, biame bakadio hedebe di poogoloso see gie badeli toloso hogabileiso," diso.
34 Esino Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso goo eyo bei medee kibiya gooleedele. Bei, goo eyo bei dimaga mada magooga.

Yesuye odoo howo neliga tekepo moodoo
(Mat 20:29-34; Maka 10:46-52)

35 Yesu Yeliko mi koola mapoo sibumolome, odoo howo neliga oso Yesuye sibilei eli pee mapoo badolone molee howameleeso.
36 Egeeseelone odoo mooloogoodoo susuga oso to boowoomo sibume duloso odoo abo mapoo woosaso, ogoo goo oso peledaba beleso.
37 Eseme odoo aboso yimapoo takolone egeesee takaso, "Yesu Nasalet odoo oso odoo abo sabolo ka diyadee," diso.
38 Yo to hagee duloso neligidi iso, "Yesu, Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dolone a pidiye!" demeleeso.
39 Esino odoo malalo diyadee oso yimapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, "No to mauwe badebee," diso. Esino edebeeyo yimapoo egeesee takeme, yayo dia to mapoo dulega, to kitulugu sabolo neligidi egeesee takolone badebeiso, "Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dolone a pidiye!" demeleeso.
40 Eseme Yesu o to duloso omapoo kookoo toboloso tobudulone, odoo abo dimapoo egeesee takaso, "Odoo egee hamapoo ido sibe," diso. Osoloso odoo howo si olo Yesu mapoo ido sibileso badoboome, Yesuye yimapoo egeesee takaso,
41 "No ayo namapoo ogoo goo moodoolai goomogodo?" diso.
Eseme howo neliga odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, "Lodee, mo howo tekepo pe. A see agalai goomogo," diso.
42 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Esiga no epedee nee howo see ege. Bei, no tei tooga, no see olo tekepo paso," diso.
43 Eseme haga booloogelega o howo bakadio see tekepo paso. Eseme yayo Yesubolo dulone Godee mapoo goomoga poudoomo diso. Eseme goo peledaba hagee egei odoo susuga oso Godee mapoo goomoga poudoomo diyadeeso.

19

Sekiyes tekisi molee misigeli odoo

18:34: Maka 9:32

1 Yesu Yeliko mi mapoo
peledoboloso, see mi domo
abaga dimeleeso.
2 Mi omapoo tekisi molee
misigeli wiligi odoo taba
badebeiso, o hu Sekiyes.
Osoloso yo bi bei odoo.
3 Yesu eli domo abaga
dumolome, odoo susuga oso
yo agalame diya mooloo-
goodooso. Sekiyes yo Yesu
agalai goomogaso. Esino yo
odoo diya deiyepoga, yayo
Yesu agalai odoo mooloo-
goodoo oso yo gooloogooso.
4 Eseme Sekiyes yo
Yesu agalame Yesu diayo
sibademelee eli su mapoo
malalo saga hoguo dileso
homo ma dokodoo peleso
badebeiso.
5 Eseme Yesuye sibileso
egeino, Sekiyes yo homo ma
dokodoo peleso badoboome
ogoloso yimapoo egeesee
takaso, "Sekiyes, no saga
miyomoo mei. A epei nobolo
hodobo nee mosopoo dilei
goomogo," diso. 6 Eseme
yo saga miyomoo meileso,
goomoga sabolo Yesu o
mosopoo ido diso.
7 Osoloso odoo susuga
oso goo hagee ogoloso diya
gowoolone egeesee takaso,
"Yesu tokenee teli odoowo
mosopoo diso," dee takaga
meleeso.
8 Osoloso diba dileso
Sekiyeseeyo moso mapoo
dobolone Sekiyeseeye to-
boloso egeesee takaso,
"Lodee, a epei goo hageesi
moodoolaiso: Ayo mo bi
abo hodio ee bi mauwe
odoo mapoo pileiso. Osoloso
adaba molee ayo gamenee
taka maga ayo hedebe too
eyo nei see mawo dimapoo
nei toowa bakadio bakadio
di egeesi dimapoo tenelaiso,"
diso.
9 Eseme Yesuye Sekiye-
seeyo to duloso yimapoo
egeesee takaso, "Epei moso
hageeyo kulodu debeli odoo
mapoo gie badeli goo olo
tosimiso. Bei, Sekiyes
hagee nosee Eibalahameeyo
amawe.
10 Bei, Odoo Holo ayo
simi hagee tei tele poogoo
odoo peegoo osugoba ee
esiameleso ogoloso diba
gilimadoloso dimapoo gie
badeli tenelame ka simi,"
diso.

Wiligi odoo oso o tou teli odoo mapoo molee tenee
(Mat 25:14-30)

11 Edebeeyo Yesuwo to
hagee dulone dobolone
egeesee goolone debeiso,
"Yesu Yelusalem koola
mapoo sibileso badoso.
Esiga Godeeye wiligi doloso
badeli goo onosee koola
tooboo malaiso," demeleeso.
Egeesee gooloogamelee
ogoloso, Yesuye wudu taka
hagee takaso,
12-13 "Osoloso wiligi odoo
hee mi eli sage mapoo
gibadeli hu tala dilame
badolone, o tou teli odoo

19:7: Luka 15:2 **19:8:** Exo 22:1; Num 5:6-7 **19:9:** Diye 16:31; Luka 13:16
19:10: Luka 15:4-5; Yon 3:17; 1Tim 1:15 * **19:12-13:** ***Molee ko mina*** deli hagee molee toowa. Esiga tou teli odoo oso tou tomo dimeleso biame 100 tugodoga, eyo nei molee ko mina deli hedebe teliso.

10 gilimadoloso dimapoo molee ko mina* deli hedebe tenee, hedebe tenee diso. Esiga yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Niyo ayo see wedi sibilei ee bolone molee see toowa palame, biyo moso togoloso bei mooloogee,’ diso.

14 Osoloso yo dime, o mosobia oso yo diya gowoolone, yima hamamee odoo abo diye diso, yayo diba gibadalai goo maga diayo gowe goo ee takalame.

15 Esino odoo egee gibadeli hu toowa toloso see wedi simiso. Yo see wedi sibileso odoo molee yayo pi ee gilimadooso, molee toowa mala beleso agalame.

16 Osoloso daga odoo heeso malalo sibileso egeesee takaso, ‘Nayo molee amapoo tenemeni oso biyo moso togoloso bei mooloogoloso see molee ko mina deli abo 10 egeesi tooso,’ diso.

17 Eseme gibadeli odoo oso yimapoo goomogolone egeesee takaso, ‘No tou medee tekepo todoo. Esiga nayo goo pepooko hagee medee bameleega, see nayo mi 10 wiligi doloso bolone badalaiso,’ diso.

18 Eseme see omapoo badeli tou teli odoo hee oso sibileso egeesee takaso, ‘Nayo molee amapoo tenemeni oso biyo moso togoloso bei mooloogoloso see molee ko mina deli abo dee tiadoo egeesi tooso,’ diso.

19 Eseme gibadeli odoo oso yimapoo egeesee takaso, ‘Nayo mi dee tiadoo wiligi doloso bolone badalaiso,’ diso.

20 Osoloso see tou teli odoo hamameedee oso sibileso egeesee takaso, ‘Wiligi odoo, nee molee hagoso. Nayo amapoo teneme, todileso dugoso tiadoloso mada magooso.

21 Bei, no diya kitulugu odoo. Esiga a nobolo diya ebiaso. Osoloso nayo kitulugu maga odoo aboso bi ma ee teliso. Osoloso odoo aboso nei segei nayo gebiseliso,’ diso.

22 Eseme o wiligi odoo taba oso yimapoo egeesee takaso, ‘No tou tokenee teli odoo. Esiga no to egeesee taka goo omaga, ayo nee goo midileiso. Bei, nayo takolone a diya kitulugu odoo diso. Osoloso nayo amapoo takolone ayo kitulugu maga odoo aboso bi ma ee teliso diso. Osoloso odoo aboso nei segei nayo wulo gebiseliso.

23 Egeesi ma kulodu bei kasi maga molee toowa palame molee gibadeli odoowo mosopoo magelega ka poogoowo, ayo see wedi sibileso molee toowa poloso mologa ka talai?’ diso.

24 Yo egeesee badolone odoo koola omapoo tebidi mapoo egeesee takaso, ‘Niba yimapoo molee ko mina deli egee molo toloso see molee ko mina deli 10 too odoo mapoo tenee,’ diso.

25 Eseme diayo yimapoo egeesee takaso, ‘Wiligi odoo,

19:17: Luka 16:10

no ege, yo molee ko mina deli
10 olo toloso badoso,' diso.
26 Esino wiligi odoo oso
dimapoo egeesee takaso,
'Ayo nimapoo taka, odoo
agayo dimapoo bi tenee ee
medee gibadoga, dimapoo
see bei tenelaiso. Esino odoo
agayo dimapoo tenee bi ee
medee gibadelega poogooga,
dimapoo bi pepuso abo egee
molo toloso peegoo todileiso.
27 Osoloso odoo agayo
ayo diba gibadalame
seme amapoo gowe, diba
hamapoo iyado sibileso mo
howo woola piligi,' diso."

Yesuye Yelusalem mi mapoo wiligi odoo masi toboloso gadi
(Mat 21:1-11; Maka 11:1-11; Yon 12:12-19)

28 Yesuye to taka hagee
koodobuloso see Yelusalem
mapoo dimeleeso.
29 Yo Olipi mubi kuli
mapoo mosodei bakadio,
Betapage osoloso Betani
koola mapoo peledabaso.
Osoloso o hamamee dili
odoo bakadio diye dolone
dimapoo egeesee takaso,
30 "Mosodei koogee mapoo
dileso omapoo ogoga, be hu
gie kauwa donki edebeeyo
wagi ma dokodoo buloso di-
lega poogoo ee, o mu mapoo
ebigiso bagagoloso, omou
mapoo bagagoo moloso.
Esiga be ee niyo ebigi pidi
poogoloso, hapoo hado sibe.
31 Egeeseega odoo heeso
sibileso nimapoo takolone,
'Bei kasalame be hu donki
ebigi ka pidibagala', dee
takooga, niyo yimapoo to nei
egeesee takee, 'Lodeeye be
hagee talai goomogona,' dee
takee," diso.
32 Eseme o hamamee
dili odoo oso Yesuye taka
to ee duloso mi omapoo
diyadeeso. Diba dileso
egeino, goo susuga Yesuye
taka to sabolo tobuloso
molome egeiso.
33 Eseme diba donki be hu
ee ebigi pidimeleeno, be eyo
amameeye dimapoo egeesee
takaso, "Niba kasalame be
ebigi ka pidibagala?" diso.
34 Eseme nei diayo
dimapoo egeesee takaso,
"Lodeeye be hagee talai
goomogona," diso.
35 Eseme diayo donki be ee
Yesu mapoo hado simiso. Os-
oloso dibada kekeisili dugo
tigadoloso donki be eyo wagi
ma dokodoo maloso, Yesu
dee mapoo toloso dokodoo
bediso.
36 Yo be ma dokodoo
buloso dumolome, odoo
susuga oso dibada kekeisu
dugo susuga tigadoloso yayo
dilei eli mapoo poomo diso.
37 Osoloso Yesuye Olipi
mubi ma dokodooga
Yelusalem mapoo moumolome,
o hamamee dedeli odoo
susuga oso yayo goo opu-
somo di moodoomo silee
goo maga Godee mapoo
goomoga neligidi poudoomo
mouso.
38 Egeeseelone diayo
egeesee takaga meleeso,
"Wiligi odoo taba ee
Godeeyo hu maga

19:26: Mat 13:12; Luka 8:18 **19:38:** Psa 118:26; Luka 2:14

kitulugu sabolo egee
sibo o hu dokodoo
poude!
Osoloso Kei mi ma
dokodoo mesie goo
oso mele dee!
Osoloso Kei mi ma dokodoo
badeli Godee mapoo
goomoga poude!" dee
takolone debeiso.
39 Esino mooloogoodoo
toowa ee ma kulodu Pelisi
odoo abo omapoo debeiso.
Diayo Yesu mapoo egeesee
takaso, "Eligili odoo, no nee
hamamee dedeli odoo diba
to koodobilame dimapoo to
kitulugu sabolo takee," diso.
40 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
"Ayo nimapoo taka, odoo
hagee bia oso to mauwe
duga, nei yo susuga hagoso
to neligidi kesalaiso," diso.

Yesuye Yelusalem mi ogoloso pisa

41 Yesu Yelusalem koola
mapoo dulone, Yelusalem
mi ee malalo molo ogoloso
pusulone egeesee takaso,
42 "Yelusalem odoo, niba
kaseeyo? A diya goomogo,
epedee niyo mesie goo
toloso sibilei goo ono diya
gooleedalame. Esino niba
goo hagee medee ogoloso
koo gooleedo. Bei, mesie
goo ee nimaga mada magoo
moloso.
43 Esiga nimapoo ha teli
odoo oso nee mi beelee
pee maga sulo doboloso mi
kukaloso omaga peleso mi
edebeeyo bia ee ma kulodu
gadilei biame oso nimapoo
sibileiso.
44 Osoloso diayo nibada
moso guobuguloso odoo
susuga piligileiso. Osoloso
nibada mi guobugu ee ma
kulodu yo heeso yo hee
ma tobudoo molo agalaime.
Esiga goo hageesi oso
nimapoo peledabalaiso. Bei,
Godeeye niba pidilame simi
ee niyo medee ogoloso koo
gooleedo."

Yesuye Yu odoowo tei moso mapoo pala

(Mat 21:12-17; Maka 11:15-19; Yon 2:13-22)

45 Yesu Yelusalem mi
mapoo gadileso Yu odoowo
tei moso mapoo palaso. Yo
moso ee ma kulodu gapeleso
tobudulone egeino, odoo
susuga oso bi odoo abo
mapoo tenelo nei ka to
domolome egeiso. Eseme
yayo bi eyo ama dio susuga
moso ee ma kuloduga pee-
goo hasiso bugulone egeesee
takomo sileeso,
46 "Niba goolee, Godeeyo
to booka mapoo hogugu
oso egeesee takooso, 'Mo
tei moso ee howo gisili
moso oso,' diso. Esino niyo
Godeeyo moso hagee heli teli
odoo oso mada debeli moso
paso," diso.
47 Yesu Yelusalem mi
mapoo dileso badolone
biame susuga Yu odoowo
tei moso ma gapeleso odoo
susuga mapoo Godeeyo to
eligimeleeso. Eseme tei
moso wiligi odoo tebisa

19:44: Luka 21:6 **19:46:** Isa 56:7; Jer 7:11 **19:47:** Luka 21:37

sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso Yesu wooloomalame eli esiamo silesibiso.
48 Esino diba Yesu wooloomalai eli egele. Bei, odoo susuga oso Yesuye eligi goo ee hodu dileso diya goomoga sabolo duliso.

20

Yesuye kitulugu maga woosa
(Mat 21:23-27; Maka 11:27-33)

1 Biame hee mapoo Yesu Yu odoowo tei moso mapoo peleso odoo susuga mapoo Godeeyo to eligimolome, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo oso Yesu mapoo sibileso egeesee takaso,
2 "No ogoso kitulugu maga goo hagee ka moodoomo silala? Odoo agayo namapoo kitulugu hagee ka teneeyo?" diso.
3 Eseme Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Ayo woosali to hedebe nimapoo woosalaiso. Esiga niyo amapoo takee,
4 Odoo howo olugumo silame Yonee mapoo kitulugu odoo agayo ka teneeyo? Godeeye teneeyo, o, edebeeyo teneeyo?" diso.
5 Eseme diayo to hagee duloso, dieso nediliyo dima kulodu to moulone egeesee takaso, "Iyo kasee takalaiyo? Iyo Godee maga simi dee takooga, yayo imapoo egeesee takalaiso, 'Bei kasi maga niyo Yoneeyo to mapoo tei telega ka poogoowo?' dee takalaiso.
6 Osoloso iyo see yayo kitulugu ee edebeeyo teneedoo, dee takooga, see odoo susuga oso imapoo komonolone iba wooloomalame yoso enigileiso. Bei, odoo susuga oso Yonee yo tei Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoodoo, dee gweliso," diso.
7 Egeeseelone diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, "Yoneeye kitulugu too eyo bei, iba gooleedele," diso.
8 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Esiga ayo kitulugu tomo hagee sulo goo ee nimapoo takalaime," diso.

Tou tokenee gibadeli odoo eyo goo maga wudu taka
(Mat 21:33-46; Maka 12:1-12)

9 Osoloso Yesuye see wudu taka hamaga odoo mapoo egeesee takaso, "Biame heeso odoo hee o homolee ma kulodu geleipi howo segeiso. Yo geleipi howo sogoloso eyo nei odoo abo maga nei tamalame dimapoo bameleeye doloso, yo mi hee eli sage mapoo badalame diso.
10 Yo omapoo dileso badoboome, homokokoso bi moodoolai biame oso simiso. Osoloso yayo o tou teli odoo hee mapoo o homolee mapoo dileso homokoko abo diayo goolooga ee tala dileso tosibeye diso. Esino omapoo

20:9: Isa 5:1

dileso peledoboome, homolee gibadeli odoo oso yo woomele poogoloso bi mauwe see wedi di diso.

11 Egeesee ogoloso amameeye tou teli odoo hee diye diso. Esino gibadeli odoo oso odoo hagee sabolo woolone yimapoo ebili goo teneloso bi mauwe see wedi diye diso.

12 Eseme amameeye see tobu o tou teli odoo hee diye diso. Esino yinosee gibadeli odoo oso woomele poogoloso peegoo habuguso.

13 Egeesee see ogoloso amameeye eyo egeesee gooleeso, 'Ayo ogoo goo moodoolaiyo? A see mo holo ayo gooma diye dalaiso. Egeesee seega diayo o to mapoo mesilei malaiso,' diso.

14 Esino homolee gibadeli odoo oso homolee eyo amayo owoloye simi ogoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, 'Holo hagoso ama toga, amamo bi gilibo susuga ee yayo talaiso. Esiga yo wooloomaloso homolee hagee iyo tomo,' dee takaga meleeso.

15 Egeeseelone diayo holo egee homolee peegoo ido dileso wooloomaso."

Yesuye to hagee taka koodobuloso badolone o to dulone debei odoo mapoo egeesee takaso, "Homolee eyo amameeye homolee gibadeli odoo mapoo ogoo goo moodoolaiyo?

16 Yo sibileso diba piliguloso see odoo dia toloso o homolee gidebeeye dalaiso," diso.

Eseme odoo susuga Yesuwo to dulone debei oso egeesee takaso, "Goo hageesi oso peledabalai tekeponee," dee takaga meleeso.

17 Esino Yesuye dimapoo bolone egeesee takaso, "Esino bei kasalame Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee ka takoosomo?

'Moso tegeli odooso omou
gowoolone togobugu
oso see moso omu domo
pupodoo ka moloso.'

18 Esiga odoo agayo omou omapoo takodee buguloso homodobuoga, yo dala toowa talaiso. Osoloso omou oso odoo hee bulugu magooga, odoo ee ebidi bigileiso," diso.

19 Eseme tei eligili odoo sabolo osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo oso Yesuye wudu taka hagee gooleedoloso takolone, "Ibada goo ee takoo," doloso, yo omapoo talame eli esiaso. Esino diba odoo mooloogoodoo toowa ogoloso Yesu talai ebigaso.

Sisa mapoo tekisi molee tenelai goo
(Mat 22:15-22; Maka 12:13-17)

20 Egeesi ma kulodu tei eligili odoo sabolo, osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo oso Yesu wooloomalame eli esilone, diayo eli kweli odoo abo diye dolone egeesee takaso, "Niba dileso

20:17: Psa 118:22 **20:18:** Isa 8:14-15 **20:20:** Luka 11:54

gamenee odoo tekepo masi silesibulone, yimapoo woosali to oso woosamo silesibe. Egeesi ma kulodu Yesuye nei to tokenee kasee takooga, iyo yo toloso gamalee wiligi odoo mapoo tenelaiya," diso.

21 Eseme diayo Yesu mapoo dileso to hodolone egeesee takaso, "Eligili odoo, iba gooleedooso, nayo eligi ma kulodu no hedebe tekepo goo ono eligili. Osoloso no odoo su mapoo koo egeli. Esino no tei Godeeyo goo ono ka eligimo sili.

22 Esiga Loum gamalee wiligi odoo Sisa mapoo tekisi molee tenelai tekepowo, o, tokeneeyo?" diso.

23 Esino diayo Yesu yimapoo gamenee takalame si gooleedoloso dimapoo egeesee takaso,

24 "Amapoo molee ko hee eligi," diso. Osoloso yayo molee ko toloso tobudulone egeesee takaso, "Molee hamapoo agamo mudu sabolo osoloso agamo hu sabolo mololo?" diso.

25 Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, "Sisayo mudu sabolo, osoloso o hu sabolo oso ka molo," diso.

Eseme Yesuye tobudulone dimapoo egeesee takaso, "Niba Sisayo bi ee Sisa mapoo tenee, osoloso Godeeyo bi ee Godee mapoo tenee," diso.

26 Eseme diayo Yesuye to nei tekepo taka duloso diya howoogadolone to abo takele poogooso. Egeesi ma kulodu Yesuye odoo howo woola to tokenee takelega poogoome, diayo yo talai eli egele poogooso.

Ta maga see hogabili eyo goo maga Yesu mapoo woosa (Mat 22:23-33; Maka 12:18-27)

27 Osoloso Sedisi odoo aboso Yesuye badebei mapoo sibadeeso. Odoo hagee biaso takolone odoo wedia see hogogabileime deliso. Eseme diayo sibileso Yesu mapoo egeesee takaso,

28 "Eligili odoo, Moseseeye imapoo kokodo takolone egeesee hoguguso, 'Gisoso sobo huloso holo soomagelega toga, see omoloye emei ta eyo osobo bau huloso emeiyo hu maga holo soolooga magee,' diso.

29 Esiga odoo heeso giso holo 7 soomagooso. Osoloso daga emeiye sobo huso. Osoloso yo holo soomagelega taso.

30 Osoloso omoloye emei ta eyo osobo bau huso. Esino holo soomagelega taso.

31 Osoloso omolo hee domo oso bau see huloso, holo soomagelega taso. Egeesee semelee ososee omolo dio 7 susuga holo soolooga magelega wediaso.

32 Osoloso hamameedee sobo bau yinosee taso.

33 Esiga odoo wedia maga see hogogadilei biame mapoo sobo egee tei odoo agamo osobo dalaisomo? Bei, giso 7 oso sobo hedebe hagee huso," diso.

20:28: Deut 25:5

34 Esino Yesuye to nei
dimapoo egeesee takaso,
“Epedee hagee do biame
omapoo gisoso sobo huya,
osoloso soboso giso obuo
dolone ka doso.
35 Esino Godeeye hesiga
odoo oso wedia maga hogab-
uloso doga, diba see giso
sabolo sobo sabolo huleime.
36 Bei, diba Godeeyo mo-
maiye masi dobolone see
wedileime. Osoloso diba
Godeeyo owolo dio doloso
dabalaiso. Bei, diba wedia
maga hogogadi goo oso ka
eligiso.
37 Esiga Moseseeye daga
hoogoo edebeeyo wedia
maga hogogabilei goo ee
o booka mapoo hoguguso.
Bei, yayo homo du douso
namolome, ogoloso goo
ee hogugulone egeesee
takaso, ‘Lodee yo Eibalaham,
Aisek, osoloso Yekob dibada
Godeeso,’ diso.
38 Esiga Godee hagee
wedia odoo dia Godeenee.
Haye, odoo gie egee do dia
Godee. Bei, Godeeyo howo
woola odoo susuga gie doso.”
39 Eseme tei eligili odoo
abo oso Yesu mapoo nei
egeesee takaso, “Eligili odoo,
nayo egee takoo tekepo,”
diso.
40 Eseme ee ma kulodu
odoo susuga oso see Yesu
mapoo woosalai ebiaso.

Keliso agamo owolowo?
(Mat 22:41-46; Maka 12:35-37)

41 Osoloso Yesuye see odoo
susuga mapoo woosali to
hagee takaso, “Bei kasi maga
odoo aboso takolone Keliso
ee Deibidiyo amawe dee ka
takeliyo?
42 Esino Deibidi eyo Sam
booka ma kulodu egeesee
takaso,
‘Godeeye mo Lodee mapoo
egeesee takaso:
No abolo wiligi doloso
badalame mo dee
deedee dokolo bie.
43 Esiga nayo badolone
namapoo ha teli odoo
ee ayo dagadileiso.’
44 Esiga Deibidiye Keliso o
Lodee diso. Esino kasi maga
Keliso ee Deibidiyo amawe
dee ka takalaiyo?” diso.

Yesuye tei eligili odoo eyo goo taka
(Mat 23:1-36; Maka 12:38-40)

45 Odoo susuga oso to du-
lone osee doboome, Yesuye
o hamamee dili odoo mapoo
egeesee takaso,
46 “Niba obeeyamo! Niyo
tei eligili odoo mapoo medee
ege. Diba dugo medee tekepo
megigaloso silesibiliso, os-
oloso bi neiso teli mi mapoo
debeli odoo oso diba ogoloso
gauwuloso emegei di to
takooga ee dulei onosee diya
goomegeliso. Osoloso diba
howo gisili moso ma kulodu
wiligi odoo taba eyo debi
mapoo bulumulame, osoloso
wo toowa nolone odoo hu
toowa too oso bili mapoo
bulumulame goomegeliso.
47 Esino diayo sobo bauwe
ebilame gamenee takoloso,

20:37: Exo 3:6 **20:42:** Psa 110:1

dia moso sabolo bi sabolo diayo toloso omapoo dobolone, dia goo gagaloso Godee mapoo taka diya sageliso, odoo aboso diba tekepo odoo dee goolame. Esiga goo egeesi maga diba nei dala toowa talaiso."

21

Sobo bauso emegei di bi tenee
(Maka 12:41-44)

1 Yesu tei moso mapoo osee badolone egeino, bi bei odoo oso emegei di molee tooseli ki bi oso moodoo mapoo soomolome egeiso.

2 Osoloso biame omapoo sobo bau bi mauwe oso molee ko ta bakadio tosibileso toosoome egeiso.

3 Eseme Yesuye goo hagee ogoloso egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka, sobo bau bi mauwe hagoso tenee oso bi bei odoo oso tenee ee dagadiso.

4 Bei, bi bei odoo dia molee toowa osee molome molee su pepooko teneeso. Esino sobo bau bi mauwe hagee yimapoo molee ko esiesibo meleeno teneeso. Esiga yo wo talai molee olo mauwe," diso.

Yesuye tei moso guobigilei goo sabolo osoloso mi hoo poogoo mapoo gooso peledabalai goo ee taka
(Mat 24:1-14; Maka 13:1-13)

5 Biame omapoo odoo aboso tei moso yo tekeposo tegei sabolo osoloso odoo susuga oso Godee mapoo tenee bi tei moso ma kulodu ma molome ogoloso tekepo dee takaga meleeso. Esino Yesuye diayo takaga melee to ee duloso dimapoo egeesee takaso,

6 "Niyo epedee moso sabolo osoloso bi sabolo ogoloso tekepo dee takemeni, ee hamamee guobigileiso. Egeesi ma kulodu yo heeso hee ma tobudoo malaime. Esino moso guobuguga, yo susuga oso mi mapoo misigeduboloso molo agalaiso," diso.

7 Eseme odoo aboso yimapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, goo hagee kopolone ka peledabalaiyo? Osoloso goo hagoso peledabalame mologa, ogoo gooso imapoo ka eligileiyo?" diso.

8 Esino Yesuye see dimapoo egeesee takaso, "Niba obeeyamo! Odoo heeso niba tei goo maga see peegoo gilimado diyaga. Bei, odoo aboso sibileso gamenee takolone ayo diba diye di, dee takolone dieso nediliyo diba Kelisoso dalaiso. Egeeseelone diayo takolone Godeeyo biame olo simiso dee takooga, dia to duloso omapoo tei na te.

9 Esiga ha too goo sabolo osoloso galali goo sabolo oso peledoboomo duga, duloso niba haga na ebi. Bei, goo hageesi oso malalo peledabalaiso. Esino ee ma kulodu biame hamameedee saga sibileime."

10 Osoloso Yesuye see tobu

21:3: 2Kol 8:12 **21:6:** Luka 19:44

dimapoo egeesee takaso, “Mi toowa heeso mi toowa hee mapoo ha talaiso.

11 Osoloso biame omapoo mi abo mapoo mibia toowa sibileiso, osoloso hodia goo sibileiso. Osoloso paiye opusomo opusomo di oso mi abo mapoo sibileiso. Egeesee semelee mapoo goo opusomo di oso kei ma dokodoo peledaba ogoloso odoo susuga oso diya ebigileiso.

12 Esino goo hagoso epedee peledebelega mologa, niyo mo goo maga dala toowa talaiso. Egeesi ma kulodu odoo susuga oso nibada goo midilame dibada howo gisili moso mapoo ido polo dolone dabalaiso. Osoloso diayo niba neliga moso mapoo huyaso dolone dabalaiso. Osoloso see diayo mo goo maga niba gamalee wiligi odoo toowa tebisa mapoo gilimado peleso nibada goo midileiso.

13 Esino domo egee niyo mo goo ee dimapoo yilige bigilei biame tekepo ogoso.

14 Esiga niba goo medee goolee. Bei, odoo susuga oso niba goo midilei mapoo ido duga, niyo to takalai goo mapoo haga na koude.

15 Bei, domo omapoo ayo nimapoo goo goolee tekepo sabolo osoloso to tekepo takalai goo sabolo tenelaiso, nimapoo goweli odoo oso nibada to ee duloso to nei takelega pagalame.

16 Osoloso biame omapoo nibada ama dio sabolo, osoloso noowee dio sabolo, osoloso nemei dio sabolo, osoloso nomolo dio sabolo, osoloso nee soosoo sabolo, osoloso nemegei odoo sabolo oso nimapoo dala teneli odoo mapoo tiasalaiso. Osoloso diayo nima kulodu odoo abo piligileiso.

17 Esiga odoo susuga oso mo goo maga nimapoo heiga toowa malaiso.

18 Esino goo hagoso niba Godee maga pileime.

19 Esiga medee kibiya debee. Niba kibiya doga, gie badeli talaiso.”

Yesuye Yelusalem mi oso tokenee palai goo ee taka

(Mat 24:15-21; Maka 13:14-19)

20 “Esiga niba Yelusalem mi ee ha teli odoo oso moso silodoboloso tebisamelee ogoga, Yelusalem mi ee olo tokenee palame ka seeso doloso ogoloso niba gooleedalaiso.

21 Egeeseega biame omapoo Yudiya mi mapoo debeli niba mubi dokodoo kukulo pele. Osoloso edebeeyo biame omapoo Yelusalem mi ma kulodu osee doga, diba onosee saga kukulo di. Osoloso odoo agayo biame omapoo Yelusalem mi peegoo doga, diba mi ee ma kulodu na gadi.

22 Bei, biame omapoo Godeeyo to booka mapoo hogugu goo sabolo tobulone, nei dala tenelame ka selai.

21:14: Luka 12:11-12 **21:15:** Diye 6:10 **21:16:** Mat 10:21-22 **21:22:** Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7

23 Osoloso biame omapoo sobo koowasi sabolo osoloso holope too nedili sobo oso dala toowa agalaiso. Bei, biame omapoo Godeeyo kamana goo oso siboga, goohele toowa sabolo osoloso dala toowa sabolo mi hamapoo sibileiso.

24 Ee ma kulodu odoo abo ee ha teli odoo oso kaiyaso piligileiso. Osoloso odoo abo ee tiso tegisaloso tou nei mauwe talame mi abo mapoo iyado du dolone dabalaiso. Osoloso biame omapoo Yelusalem ee Yu odoonee oso gagalabuguloso homoso abalaiso. Diba osee tebisa mologa, diayo goo egeesee semelee oso hoo pagalai Godeeye biame ee tenelaiso."

Odoo Holo oso sibilei goo (Mat 24:29-35; Maka 13:24-31)

25 "Esiga goo opusomo di oso osoko mapoo, osoloso a mapoo, osoloso giwo mapoo peledabalaiso. Osoloso mi toowa hamapoo abei maga howo ki toowa oso goowa duleiso. Egeeseega odoo susuga oso dimapoo ogoo goo oso peledaba beleso obulone goo tiadalaiso.

26 Osoloso kei ma dokodoo kitulugu bi egee molo ee Godeeye halabigileiso. Egeeseega odoo susuga oso dimapoo ogoo goo oso peledaba beleso obugulone hoowama dalaiso.

27 Esiga biame omapoo Odoo Holo ayo kitulugu sabolo osoloso ayo toowa doloso badeli goo omaga mo gadeebugu sabolo osoloso kolobo sabolo siboga agalaiso.

28 Esiga niba goo susuga hagoso bei mooloogoo ogoga, ebilega toboloso bolone ka debee. Bei, Godeeye niba gilimado dilei biame ee koola toobooso."

Sogai maga wudu taka (Mat 24:32-35; Maka 13:28-31)

29 Yesuye see goo hamapoo wudu taka hamaga egeesee takaso, "Niba sogai ogoloso homo abo mapoo egege.

30 Sogai du pisigaga ogoloso, wau biame koola tooboo doloso gooleedeliso.

31 Esiga hagonosee egeesi masi moloso. Niba goo ayo taka hagoso peledaba ogoga, Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei koola tooboo doloso gooleedalaiso.

32 Ayo nimapoo taka, odoo biame omapoo dabalai ee osee doga, goo susuga hagoso peledabalaiso.

33 Esiga kei sabolo osoloso mi toowa sabolo mauwe pagalaiso. Esino mo to ee mauwe pagalaime."

Niso nediliyo medee be

34 "Esiga niba niso nediliyo medee be. Osoloso niba wo sabolo howo sabolo nolone dobolone mi toowa eyo goo mapoo haga na goolee. Bei, ti gama mapoo beso gaduga, tiso be egee bagagooga egee

21:24: Psa 79:1; Yili 11:2 **21:25:** Isa 13:10; Ezek 32:7; Joel 2:31; Yili 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13; Mat 26:64; Yili 1:7

dio du egeesi masi ayo sibilei biame oso nimapoo dio di egeesi masi tenelai malaiso.
35 Bei, biame ogoso odoo susuga mi toowa hamapoo egee do mapoo sibileiso.
36 Esiga niba niso nediliyo medee bolone Godee mapoo takolone ka debee, niba biame oso peledabalai ee ma kuloduga kitulugu sabolo peegoo ka gadilame. Osoloso Odoo Holo mo mudugiyopoo kitulugu sabolo dabalame."
37 Yesu biame susuga Yu odoowo tei moso mapoo peleso odoo susuga mapoo Godeeyo to eligimeleso koodobuloso, see tilame gesi Olipi mubi mapoo polo demeleeso.
38 Eseme odoo susuga oso Yesuye eligi goo ee dulame gesikolodee tei moso mapoo sibileso mooloogoo deliso.

22

Yudaseeye Yesu wiligi odoo tebisa mapoo tiasalame to magoo
(Mat 26:14-16; Maka 14:10-11)

1 Isipi mi maga peegoo di ee gooleebugu wo nalai biame ee koola tabaso. Wo nali hagee Yu odooso takolone Godeeye gababia wo nali deliso.
2 Biame omapoo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso odoo mooloogoodoo toowa ogoloso obugulone, mada Yesu wooloomalame eli esiaso.
3 Biame omapoo Saitenso Yudas-Iskaliyot eyo kulodu gapalaso. Yudas hagee Yesuwo hamamee dili odoo 12 ma kulodu odoo hee yoso.
4 Esiga Yudaseeye tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei moso pee mapoo gidebeli dia wiligi odoo tebisa mapoo dileso, yayo Yesu toloso dimapoo tenelame dibolo to mouso.
5 Eseme diayo goo hagee duloso tekepo doloso goomogolone Yudas mapoo molee tenelame takaso.
6 Eseme Yudaseeye yibolosee goo hamapoo tekepo dolone mada Yesu toloso dimapoo tenelame eli esiaso.

Godeeye gababia wo nalame mopoodoo doo
(Mat 26:17-25; Maka 14:12-21; Yon 13:21-30)

7 Isipi mi maga peegoo di gooleebugu wo ne bei mooloogoo biame mapoo, Yu odooso Godeeye gababia wo nalame, sipi be hu weliso.
8 Eseme Yesuye see Pita dio Yonee dio mapoo egeesee takaso, "Niba dileso iyo gababia wo nalai ee mopoodoo dalame di," diso.
9 Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, "Iyo kamapoo dileso wo nalai ee ka mopoodoo dalaiyo?" diso.
10-11 Eseme Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Niba Yelusalem mapoo gadi. Niba omapoo gadileso ogoga, odoo hee howo keedoloso dumologa tugodalaiso. Niba yo tugodoloso

22:3: Yon 13:2, 27 **22:7:** Exo 12:1-27

yo deedee di. Niba yayo dileso moso kulodu gaduga omapoo dobolone, mosowo ama mapoo egeesee takee, ‘Eligili odoo oso o hamamee dili odoo sabolo Godeeye gababia wo nalai debi ee kasomo?’ dee takee.

12 Egeeseega yayo moso dokohodoo debi pooba toowa nimapoo eligileiso. Egeeseega niba iyo Godeeye gababia wo nalai omapoo ka mopoodoo de,” diso.

13 Eseme Pita dio Yonee dio to hagee duloso dileso egeino, goo susuga ee Yesuye taka goo sabolo tobuloso molome egeiso. Eseme diba gababia wo nalame omapoo mopoodoo dooso.

Lodee gooleebugu wo ne
(Mat 26:26-29; Maka 14:22-25; 1Kol 11:23-25)

14 Eseme diayo wo nalai biame ee sibume, Yesuye o hamamee dili odoo sabolo wo nalame bulumaso.

15 Yesu badolone o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “A goomoga toowa sabolo badebeiso, ayo dala ma kulodu gadilega badolone, ayo nibolo Godeeye gababia wo nalai.

16 Bei, ayo nimapoo taka, ayo Godeeye gababia wo nali hagee hamamee see saga nalaime. Esino Godeeye wiligi doloso badeli mi oso sibulone wo nali hageeyo goo bei woola yilige buguga, ayo wo nali hagee see nalaiso,” diso.

17 Eseme Yesuye kapu wain i keesoo toloso Godee mapoo goomoga takoloso koodobuloso dimapoo tenelone egeesee takaso, “Niba kapu wain i keesoo toloso odoo heeso naloso koodobuoga see odoo hee mapoo ka tenee domo di.

18 Bei, ayo nimapoo taka, a epedee wain i naloso hamamee see wain i saga nalaime. Esino Godeeye wiligi doloso badeli mi oso siboga, ayo see wain i ee nalaiso,” diso.

19 Yesu see wo toloso Godee mapoo goomoga takoloso wo popeiso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo pulone egeesee takaso, “Hagee mo suso, niba halo ka teneeso. Esiga niba a goolee sabolo dobolone wo hagee nolone ka debee,” diso.

20 Diba wo naloso koodobuloso Yesu see kapu wain i keesoo toloso Godee mapoo goomoga takaso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo tenelone egeesee takaso, “Kapu wain i keesoo hagee Godeeye mo sawo maga to kitulugu magoo dia hagoso. Mo sawo hagoso niba halo ka sologo buguso.

21 Esino niba ege. A ha teli odoo mapoo tiasalai odoo ee mooloogoodoo hageeyo kulodu abolo badolone wo namoloso.

22 Esiga Godeeye to magoo ee dodolone Odoo Holo a talaiso. Esino Odoo Holo a ha teli odoo mapoo tiaseli odoo yo, ye-ee! Bei, odoo yo dala talaiso.”

22:21: Psa 41:9; Yon 13:21-22

23 Eseme o hamamee dili oso to hagee duloso dieso nediliyo dima kulodu egeesee takaga meleeso, “Agayo ima kulodu goo hageesi ka moodoolaiyo?” diso.

Toowa doloso badalai goo maga wegiga

24 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso dieso nediliyo dima kulodu odoo agayo toowa ka badosomo doloso wegigaso.

25 Osoloso Yesuye goo hagee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Yu odoonee dia wiligi odoo tebisa oso dima hemi debeli odoo ee diayo diya kitulugu sabolo gidebeliso. Esino diba dieso nediliyo odoo susuga mapoo takolone diba odoo susuga eyo odoo deliso.

26 Esino niba nima kulodu egeesee selai tekeponee. Esiga nima kulodu odoo agayo toowa ka badosomo? Yo daga malalo eyo nediliyo pepooko doloso badebee. Osoloso nima kulodu odoo agayo gibadeli odoo masi ka badosomo? Yo tou teli odoo masi mesie sabolo tou tolone ka badebee.

27 Niba medee goolee, wo nalame badeli odoo sabolo wo pili odoo sabolo dima kulodu, odoo agayo toowa doloso ka badosomo? Odoo ee badolone wo nalame badeli oso toowa doloso ka badoso. Esino nima kulodu a wo pili odoo masi badoso.

28 Niba ayo hegi goo ee ma kulodu sileeme, a koo poo-goo dili.

29 Esiga mo Mameeye o odoo gibadalame kitulugu amapoo tenee egeesi ayo nimapoo tenelaiso.

30 Esiga ayo wiligi doloso badeli mi oso siboga, ee ma kulodu niba abolo hodobo dobolone wo nalaiso. Os-oloso niyo wiligi odoo oso debeli debi mapoo dobolone Isalael odoowo bala 12 ee gidobolone dia goo ee midileiso,” diso.

Pitaye Yesu boobado big-ilei goo ee Yesuye taka
(Mat 26:31-35; Maka 14:27-31; Yon 13:36-38)

31 Yesu badolone Saimon-Pita mapoo egeesee takaso, “Saimon, Saimon, Saitenso niba tei kibiya beleso kukulo agalame Godee mapoo woosome, Godeeye yimapoo kitulugu olo teneeso, yayo egeesee moodoolame.

32 Esino ayo no halo Godee mapoo dokodoo olo takaso, nayo tei too peegeeyaga. Osoloso nayo amapoo see wedi simi biame mapoo, mo hamamee dili odoo hagee bia oso tei too ma kulodu kibiya dabalame nayo diba pidi,” diso.

33 Eseme Pitaye nei yimapoo egeesee takaso, “Lodee, a nobolo neliga moso ma kulodu osoloso teli mapoo dilei mopoodoo doloso ka siloso,” diso.

22:24: Luka 9:46 **22:25:** Mat 20:25-27; Maka 10:42-45 **22:26:** Mat 23:11; Maka 9:35 **22:27:** Yon 13:12-15 **22:30:** Mat 19:28 **22:32:** Yon 17:15 **22:34:** Luka 22:56-62

34 Eseme Yesuye Pita
mapoo nei egeesee takaso,
“Pita, ayo namapoo taka,
epei gesi kolokolo takelega
mologa, nayo a gooleedele
doloso puodalai ee bakadio
hedebe dalaiso,” diso.

35 Yesuye see o hamamee
dili odoo mapoo egeesee
takaso, “Ayo daga niyo to
tekepo takomo silesibilame
diye dolone molee sabolo,
osoloso o sabolo, osoloso
kali bi abo sabolo toloso na
di diso. Esino niba ee ma
kulodu silesibulone, hegi goo
abo egeisomo?” diso.

Eseme diayo nei egeesee
takaso, “Haye, egele,” diso.

36 Eseme Yesuye see
dimapoo egeesee takaso,
“Epedee hamapoo nimapoo
molee sabolo o sabolo
mologa, ee toloso di. Osoloso
nimapoo kaiya mauwe daga,
nibada kekeisu dugo odoo
hee mapoo teneloso nei
molee toloso kaiya te.

37 Bei, Godeeyo to booka
mapoo hogugu oso egeesee
takooso, ‘Edebeeyo yo
mesiya masi wooloomalaiso,’ diso. Esiga Godeeyo
to booka mapoo hogugu
oso taka goo oso amapoo
peledabalaiso. O, tei takoo,
Godeeyo to booka mapoo
hogugu oso mo goo maga
taka goo susuga oso peledabalame siboso,” diso.

38 Eseme o hamamee dili
odoo oso yimapoo egeesee
takaso, “Lodee, no ege. Iba
kaiya bakadio moloso,” diso.
Eseme Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Bige oso,”
diso.

Yesuye Olipi mubi mapoo badolone Godee mapoo taka
(Mat 26:36-46; Maka 14:32-42)

39 Yesu goo eyo moodeli egeesee moodoolone
Yelusalem maga peegoo
dileso Olipi mubi mapoo
palaso. Eseme o hamamee
dili odoo yibolo diyadeeso.

40 Osoloso diba dileso
omapoo dobolone, Yesuye
dimapoo egeesee takaso,
“Niba Godee mapoo
takolone ka debee, goo
tokenee mapoo gido duga
homodobiyaga.”

41 Yesu egeesee takoloso
dimaga pepooko hoogoo
dileso ebiso miyomoo tugusaloso Godee mapoo
takemeleeso.

42 Yesuye Godee mapoo
takolone egeesee takaso,
“Ma, no goomogoga, amapoo
dala hagee sibo peegoo
magee. Esino no goomoga
goo ee te, ayo goomoga goo
ee na te,” diso.

43 Eseme Godeeyo momaiye oso Kei mi ma
dokodooga sibileso yo
pidilone kitulugu teneeso.

44 Egeesi ma kulodu Yesu
dala talame hegi goo oso
sibume, yo sooloo habasaga
toowa sabolo Godee mapoo
diya takaso. Eseme o debiaso
sawo masi mi mapoo salagadibaso.

45 Osoloso yo Godee mapoo
taka koodobuloso dileso

22:35: Luka 9:3; 10:4 **22:37:** Isa 53:12

egeino, o hamamee dili odoo goo halagameleso tiesamolome egeiso.

46 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba kaseega ka tiesamalala? Niba hogogabuloso Godee mapoo takolone ka debee, goo tokenee mapoo gido duga homodobiyaga,” diso.

Odoo susuga oso Yesu wooloomalame ido di
(Mat 26:47-56; Maka 14:43-50; Yon 18:3-11)

47 Yesu o hamamee dili odoo sabolo to osee komolome, o hamamee dili odoo hee Yudaseeye odoo mooloogoodoo gilimadoloso sibileso omapoo peledabaso. Eseme Yudaseeye Yesu adalame simiso.

48 Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Yudas, nayo Odoo Holo a ada sabolo ha teli odoo mapoo tiasalame ka sala?” diso.

49 Eseme Yesu o hamamee dili odoo diayo odoo susuga oso Yesu talame simi ogoloso egeesee takaso, “Lodee, iyo kaiyaso ka biligileiyo?” diso.

50 Egeeseeme Yesu o hamamee dili odoo heeso tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo hee kaiyaso o dulu deedee dokolo ee kobuguso.

51 Esino Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Omapoo koodobie! Goo egeesee na moodee!” diso. Osoloso Yesuye odoo o dulu mapoo sigime see tekepo paso.

52 Yesu yo omapoo tobudulone yo talame sibadee, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, tei moso pee maga gidebeli dia wiligi odoo tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo mapoo egeesee takaso, “Niyo ogoga a mesiya daga a talame, kaiya sabolo wei sabolo toloso ka sibadeeyo?

53 Esino niba ayo biame susuga tei moso ma kulodu eligimo sili egeliso. Esino niyo kaseme a omapoo badoboome telega ka poogoowo? Esino epedee hamapoo nibada biame oso olo siboso. Bei, epedee hagee neliga wiligi odoo taba Saiteneeyo biameso,” diso.

Pitaye Yesuwo goo puodoo
(Mat 26:69-75; Maka 14:66-72; Yon 18:15-18, 25-27)

54 Osoloso odoo susuga oso Yesu toloso tei moso wiligi odoo taba eyo mosopoo ido diso. Eseme Pitaye hamameedee toboloso deedee diso.

55 Yo deedee dileso, odoo susuga oso moso pee beelee ma kulodu dou tooloso dou halagamolome, yo dibolo hodobo omapoo badolone dou hameleeso.

56 Pita omapoo dou holone badoboome, sobo obuo omapoo tou teli oso sibileso Pita mapoo medee bolone egeesee takaso, “Odoo hagee Yesubolo sili hee yoso,” diso.

57 Esino Pitaye nei egeesee takaso, “Sobo, odoo egee a gooleedele,” diso.

22:54: Maka 14:53-54

58 Osoloso see hamamee odoo heeso sibileso yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “No Yesubolo sili odoo hee noso,” diso.

Eseme Pitaye nei egeesee takaso, “Giso, asonee,” diso.

59 Osoloso osoko howo hedebe poogoloso hamamee odoo heeso sibileso to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Tei takoo, odoo hagee Yesubolo sili hee yoso. Bei, yinosee Gelili odooso,” diso.

60 Eseme Pitaye nei egeesee takaso, “Giso, nayo egee takoo goo ee tei a gooleedele,” diso. Pita to osee komolome, kolokolo takaso.

61 Eseme Lodeeye hamameegoo bidi toboloso Pita mapoo bameleeso. Eseme biame omapoo Yesuye taka to hagee Pitaye gooleebuguso, “No epei gesi kolokolo takelega mologa nayo a gooleedele doloso puodalai ee bakadio hedebe dalaiso,” diso.

62 Egeeseelone yo to hagee gooleebuguloso diya gooheleme peegoo gadileso pisaso.

Yesu wiligi odoo tebisa oso to mou mapoo ido pala

(Mat 26:59-68; Maka 14:55-65; Yon 18:19-24)

63 Eseme Yesu yo gidebeli odoo oso yo manolone toloso weiso.

64 Osoloso diayo o howo dugoso gagaloso wooloso egeesee takaso, “Imapoo takee, no odoo agayo wala?” dee takaso.

65 Egeeseelone to tokenee abo sabolo yimapoo takaso.

66 Osoloso mi hadobume gesikolodee Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo hodobo mooloogoodooso. Osoloso diayo to moulone debei mapoo Yesu ido palaso.

67 Eseme diayo dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Nayo imapoo takee, no tei Godeeye hudi magoo Keliso nosomo?” diso.

Eseme Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Ayo nimapoo takooga, niyo ayo taka goo mapoo tei talaime.

68 Ayo nimapoo woosaga, niyo amapoo to eyo nei takalaime.

69 Esino epedee biame hamaga Odoo Holo a Godee kitulugu eyo dee deedee dokolo mapoo yibolo wiligi doloso badalame bileiso,” diso.

70 Eseme odoo susuga oso yimapoo egeesee takaso, “Esiga no tei Godeeyo owolowo?” diso.

Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo a Godeeyo owolo dee egee takoo ee tei goo takoo,” diso.

71 Eseme diayo egeesee takaso, “Esiga iba o goo midilei maga to abo dulei koo goomogo. Bei, yo eyo o goo ee olo yebugulone yo Godeeyo owolo diso. Esiga

22:61: Luka 22:34 **22:67:** Yon 3:12 **22:69:** Diye 7:56

yo wooloomalai tekepo," diso.

23

Yesu yo Pailet sabolo osoloso Helodee mapoo ido di
(Mat 27:1-2, 11-26; Maka 15:1-15; Yon 18:28—19:16)

1 Osoloso wiligi odoo tebisa mooloogoodoo oso tebisaloso Yesu Pailet mapoo ido diso.

2 Diayo dileso Pailet mapoo Yesuwo goo maga takolone egeesee takaso, "Odoo hagoso ibada odoo eli tokenee mapoo gilimado di ogoloso ka too. Bei, yayo ibada odoo oso Sisa mapoo tekisi molee misigeli hamaga takoloso see eyo nediliyo yo wiligi odoo Keliso dee takemeleeso," diso.

3 Eseme Paileteeye Yesu mapoo egeesee takaso, "No tei Yu odoo dia wiligi odoowo?" diso.

Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "O, nayo olo egee takooso," diso.

4 Osoloso Paileteeye Yu odoowo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso odoo abo omapoo mooloogoodoloso debei mapoo egeesee takaso, "Ayo yo talaino yimapoo goo tokenee hee koo ogo," diso.

5 Esino diba goo egee pagalai gowoolone to kitulugu sabolo egeesee takaso, "Edebeeyo Loum gamalee mapoo kamanalame, yayo Yudiya mi toowa mapoo silone odoo goo tiadili goo ee eligimo siliso. Osoloso yayo goo hagee Gelili mi maga bei mooloogooloso see hamapoo sibileso ka eligimo siloso," diso.

6 Osoloso Paileteeye goo hagee duloso, Yesu tei Gelili odoo beleso odoo mapoo woosaso.

7 Egeesi ma kulodu yayo Yesu tei Gelili odoo dee taka goo ee duloso, Yesu Helodee mapoo ido di diso. Bei, Helodeeye Gelili mi mapoo wiligi odoo toboloso ka badebei. Biame omapoo Helodee Yelusalem mapoo sibileso badebeiso.

8 Ee ma kulodu Helodeeye Yesu ogoloso diya goomogaso. Bei, yo Yesuwo goo epedee eiyo dumelega, yo agalai goomegeliso. Osoloso Yesuye goo opusomo di o mudugiyo moodoolame diya goomogaso.

9 Eseme Helodeeye Yesu mapoo woosali to bei woosagaso. Esino ee ma kulodu Yesuye yimapoo to nei hee takele.

10 Osoloso biame omapoo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoo tebisa sabolo oso to kitulugu sabolo takolone Yesu mapoo gigidiso.

11 Eseme Helodeeye o odoo sabolo Yesu manolone wiligi odooso kali dugo kadiso. Osoloso yo Pailet mapoo see ido di diso.

12 Biame domo omapoo Pailet dio Helodee dio emegei diso. Esino daga debei ee ma kulodu dieso

23:7: Luka 3:1

nediliyo nei heigo nei heigo dolone debeiso.
13 Eseme Yesu Pailet mapoo see ido di ogoloso, Paileteeye tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo osoloso odoo susuga gilimadoloso egeesee takaso,
14 "Niyo odoo hagoso Yu odoo oso Loum gamalee mapoo kamanalame, odoo goo tiadili goo ee eligimo silo doloso, amapoo ka ido simi. Esino ayo nibada mudugiyo o goo midino, yimapoo goo tokenee hee molo egele.
15 Osoloso Helodee nosee Yesu mapoo goo tokenee hee molo egele. Egeeseeme yayo yo see imapoo ido sibe dee takaso. Esiga niso ogoso, odoo hagee wooloomalai yimapoo goo tokenee hee mauwe.
16 Esiga ayo yo wulo woomele poogoloso diye dalaiso."
[
17 Esino Paileteeye Yu odoo oso goomogalame diayo Godeeye gababia wo nali biame mapoo odoo hee neliga moso ma kuloduga peegoo diye deliso.]
18 Osoloso odoo susuga oso to neligidi egeesee takaso, "Yesu wooloomolone, nei Balabas neliga moso ma kuloduga peegoo diye dee!" dee takaga meleeso.
19 Balabas hagoso daga Loum gamalee mapoo ha temeleso odoo hee wooloomaso. Egeeseega yo neliga moso ma kulodu husooso.
20 Paileteeye Yesu pee-goo tamagalame diya goomogolone, see tobu odoo mooloogoodoo mapoo woosaso.
21 Esino odoo susuga oso to neligidi yimapoo nei egeesee takaso, "Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige! Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige!" dee takaga meleeso.
22 Eseme Paileteeye see tobu odoo mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, "Bei, niyo kasalame yo wooloomalame ka sala? Yayo goo tokenee kasee toowo? Ayo o goo midi mapoo ayo yo wooloomalame ido dino, yimapoo goo tokenee hee molo egele. Esiga ayo yo wulo woomele poogoloso diye dalaiso," diso.
23 Esino odoo susuga oso toso neligidi diya takaso, "Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige!" dee takaga meleeso. Diayo egeesee takemelee Pailet to ee dulei diya gowoolone, bige dimapoo deedeebeegee diso.
24 Egeeseeme yayo dia to duloso odoo susuga oso goomoga goo ee tooso.
25 Esiga Paileteeye Loum gamalee mapoo ha tolone odoo wooloomali Balabas ono neliga moso ma kuloduga peegoo diye diso. Esino Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo talame yayo yo odoo susuga mapoo teneeso.

Yesu homo bulubo magoo

ma dokodoo yoguso eniga
(Mat 27:32-44; Maka 15:21-32; Yon 19:17-27)

26 Osoloso ha teli odoo oso Yesu toloso mi ee ma kuloduga peegoo ido dumolome, Kulene odoo Saimon Yelusalem mi mapoo dumolome eli domopoo tugodooso. Osoloso diayo homo bulubo magoo toloso see o ei mapoo imeduloso Yesu ma hamamee diye diso. 27 Osoloso biame omapoo, Yesu toloso diyadaga molome odoo susuga hamamee diyadeeso. Osoloso ee ma kulodu sobo abo sabolo dulone Yesu halo gooholone hamamee dulone pupusigamo diyadeeso.

28 Eseme Yesuye bidi toboloso dimapoo bolone egeesee takaso, "Yelusalem sobo, niba a halo haga na pupusige. Esino niso nediliyo osoloso nibada holo halo ka pupusige.

29 Bei, dala biame oso siboga, edebeeyo egeesee takagalaiso, 'Sobo deme taba nibolo osoloso sobo holo soomagoloso too koo nedili niba diya goomege.'

30 Bei, biame egeesi oso peledaba omapoo edebeeyo egeesee takagalaiso,

'Mubi sabolo osoloso esia niyo goodobuloso iba toogoode!' dee takalaiso.

31 Esiga goo hageesi oso homo su gie mapoo peledobooga, see ogoo goo oso homo su sia mapoo ka peledabalaisomo?" diso.*

32 Osoloso biame omapoo ha teli odoo oso Yesu ido dulone, mesiya bakadio homo bulubo magoo ma dokodoo wooloomalame ido diso.

33 Diba sibileso mubi hee, eyo hu Wiligi ki mi deli mapoo, Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso tuluguso. Osoloso mesiya bakadio onosee homo bulubo magoo mapoo yoguso enigaloso, odoo hee Yesuwo deedee dokolo tulugu, osoloso hee dobusu dokolo tulugu diso.

34 Osoloso Yesuye homo bulubo magoo ma dokodoo telega molone egeesee takaso, "Ma, odoo hagee bia oso goo tokenee amapoo egee moodoo ee nayo hapoloso boobado bigi. Bei, diayo goo egee moodoo eyo bei diba gooleedele," diso. Osoloso ha teli odoo oso Yesuwo dugo talame diayo yo pepuso odoo hu ma ee kobuso.

35 Odoo susuga oso peegooga tebisamolone balaga molome, Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso manolone egeesee takaga meleeso, "Yayo odoo abo pidimo siliso. Esiga yo tei Godeeye hudi magoo Keliso oso daga, o su eyo nediliyo pidilei tekepo," dee takaga meleeso.

23:29: Luka 21:23 **23:30:** Hos 10:8; Yili 6:16 * **23:31:** Esiga to hogugu hageeyo bei egeesee moloso, "Niyo kasee gooleedo? Goo hagoso tokenee mauwe odoo mapoo peledabalai teiba daga, hee tokenee teli odoo dimapoo ogoo gooso peledabalaiyo?" **23:34:** Psa 22:18 **23:35:** Psa 22:7-8 **23:36:** Psa 69:21

36 Osoloso ha teli odoo
sabolo oso Yesu manolone,
wain i mei nali keesoloso
Yesuye nalame tenelone
yimapoo egeesee takaso,
37 “No medee tei Yu odoo
dia wiligi odoo taba daga, no
telega pagalame, no nediliyo
pidi,” diso.

38 Yesu o wiligi oo poo-
goo dokodooga to hageesee
hoguguloso kalamaso,
“Odoo hagee Yu odoo dia
wiligi odoo taba.”

39 Mesiya hee Yesuwo
ho hodiokooga eniga oso
Yesu mapoo tokenee sisilone
yimapoo egeesee takaso, “No
medee tei Keliso daga, nee
su no nediliyo pidilone, iba
nosee pidi,” diso.

40 Esino mesiya hee oso o
odoowo to su maga to kitu-
lugu sabolo egeesee takaso,
“No Godeebolo koo obudo?
Bei, yayo dala egee to, no
nosee dala hedebe egeesi
toso.
41 Esiga iba asalo ibada
tokenee eyo nei maga ka
wodioso. Esino Yesu mapoo
tokenee hee mauwe,” diso.

42 Osoloso yayo see Yesu
mapoo egeesee takaso,
“Yesu, nayo wiligi doloso
badebei mapoo, nayo a
gooleebigi,” diso.

43 Eseme Yesu nei yimapoo
egeesee takaso, “Ayo
namapoo tei goo taka,
esiga epei no abolo hodobo
goomoga mi Paladais mapoo
badalaiso,” diso.

Yesuye ta eyo goo
(Mat 27:45-56; Maka 15:33-41; Yon 19:28-30)

44 Osoloso osoko olo oo
domo tooboome, mi susuga
neligaso, mi neligamelee os-
osee osoko howo bakadio
hedebe di poogooso.
45 Bei, goo ogoso peledo-
boome, osoko pelega poo-
gooso. Osoloso tei moso
tegei ma kulodu dugo ko-
dia oso kisimelee ee eyo
mosoowe domo tologodooso.
46 Eseme Yesuye to neligidi
egeesee takaso, “Ma, a mo
dio nee dee mapoo maga,”
diso. Yesu to hamameedee
hageesee takoloso taso.
47 Osoloso ha teli odoo
gibadeli odoo oso Yesuwo
homo bulubo magoo ma
hemidu badolone Yesuye
ta goo ee ogoloso, Godeeyo
hu dokodoo poudoolone
egeesee takaso, “Tei takoo,
odoo hagee Godeeyo howo
woola tekepo odoodoo,”
diso.
48 Osoloso odoo susuga oso
gooso peledaba ee agalame
omapoo dileso balagamelee
odoo oso goo hagee ogoloso
dulone diya gooholone dia
budo mapoo kobugumo see
wedi diyadeeso.
49 Osoloso Yesu o odoo
sabolo osoloso sobo abo
Yesubolo Gelili abaga
sibadee oso wulo eli sage
abaga tebisamolone goo
hagoso peledaba mapoo
balaga meleeso.

Yesu mi doosoo
(Mat 27:57-61; Maka 15:42-47; Yon 19:38-42)

23:45: Hib 6:19-20; 10:19-20

50-51 Dima kulodu odoo hee badebeiso, o hu Yosep. Yudiya mi toowa ee ma kulodu mi pepooko Alimatiya ee o midee. Yo Godeeyo howo woola tekepo badolone Godeeye wiligi doloso badeli goo oso siba beleso bameleeso. Osoloso yo Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso mooloogoodoo ee ma kulodu yo dibolo hodobo badebeiso. Esino Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso Yesu Loum gamalee odoo oso wooloomalame dimapoo tiaseme, yo goo omapoo gowoolone yayo hamaga takaso.
52 Osoloso yayo Yesu ta eyo su ee talame, Pailet mapoo dileso woosaso.
53 Osoloso yayo Yesuwo kou homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo to meileso, dugoso tiadoloso yo ou madu magooso. Midoo hagee dia. Esiga daga odoo hee teme omapoo magele.
54 Esino biame domo egee Yu odoo diayo hasali biame bei mooloogoolai osoko howo koola tooboome ka see.
55 Osoloso sobo abo Yesubolo Gelili abaga sibadee oso Yosepeeye Yesuwo kou mi doo ma kulodu magalame todime, diba yima hamamee diyadeeso. Diba omapoo dileso Yosepeeye Yesuwo kou magoo medee egeiso.
56 Osoloso diba see wedi dileso sisigageli bi medee tekepo Yesuwo su mapoo hedilame mopoodoo dooso. Esino diba Yu odoo diayo hasali biame olo bei mooloogoome, Moseseeye tei magoo ee dodolone epedee koodobuloso hasaso.

24

Yesu midoo ma kuloduga hogabia
(Mat 28:1-10; Maka 16:1-8; Yon 20:1-10)

1 Esiga Sadee toowa biame gesikolodee sobo hagee bia oso sisigageli bi medee tekepo mopoodoo doo ee toloso Yesuwo bi mapoo diyadeeso.
2 Diba omapoo dileso egeino, yo toowa wulu ou miyopoo kisi ee peegoo bidigamo dileso molome egeiso.
3 Eseme diayo kulodu galagadileso egeino, Lodee Yesuwo su omapoo mauwe molo egeiso.
4 Osoloso diayo kulodu galagadileso goo tiademe balaga meleeno, odoo bakadio dugo diya gadeebugu kalaga oso saga peledoboloso soboso debei mapoo hodiokooga tebisaso.
5 Osoloso sobo diba diya dio dulone, ebia sabolo miyomoo gawuaso. Eseme odoo bakadio oso dimapoo nei egeesee takaso, “Niyo kasalame odoo see gie badeli too ee midoo ma kulodu ka esiamo silesibala?
6 Yo kulo hadu mauwe. Esino yo see hogado dina. Esiga niba Yesubolo Gelili mapoo silone, yayo nimapoo taka goo ee gooleebigi.

23:56: Exo 20:10; Deut 5:14 **24:6:** Luka 9:22

7 Bei, yayo egeesee takaso, ‘Odoo Holo, a tokenee teli odoo dimapoo tiasalaiso, osoloso a homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigileiso. Osoloso a biame bakadio midoo ma kulodu tamoloso, biame bakadio hedebe di mapoo midoo ma kuloduga see hogado dileiso,’ diso.”
8 Eseme sobo diba to hagee duloso Yesuye takomo sili to ee gooleebuguso.
9 Osoloso diba midoo maga see wedi dileso, diye di odoo 11 sabolo osoloso odoo susuga mapoo diayo egei goo susuga ee dimapoo oposususo.
10 Esiga sobo hagee bia oso goo peledaba hagee ka egei, Meli-Magadalin osoloso Yowana osoloso Yemeseeyo owee Meli osoloso sobo abo.
11 Esino sobo hagee bia oso sibileso diye di odoo mapoo takeme diba duno, halabolone taka masi takeme to omapoo tei tele poogooso.
12 Esino Pita toboloso midoo ee agalame hoguo diso. Yo dileso gasuwoloso wulu ma kulodu egeino, dugo Yesuwo su tiadoloso magoo ee see mosoowe wulu ma kulodu molome egeiso. Eseme Pita goo hagee ogoloso howoodoomo wedi diso.

Odoo bakadio oso Emaus mi mapoo dulone Yesu egei

13 Biame hedebe omapoo Yesuwo hamamee dili odoo bakadio oso Yelusalem mi poogoloso, see Emaus mi mapoo diyadaga meleeso. Emaus mi egee Yelusalem omaga haga hoogoonee, wulo 11 kilomita egeesi masi.
14 O bakadio dumo dulone goo susuga Yesu mapoo peledaba goo ee oposusumo diyadeeso.
15 Osoloso o bakadio osee oposusumo diyadaga molome, Yesu dima hamamee sibileso diba tugodoloso dibolo hodobo diso.
16 Esino odoo bakadio hagoso Yesu medee kibiya hoodo egele. Bei, diayo Yesu kibiya hoodo egeyaga, Godeeye diba gooloogooso.
17 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba ogoo goo oposusumo diyadaga malana?” diso.

Eseme diba eli domo omapoo kookoo toboloso goohele sabolo mudu olugodoloso tebisameleeso.
18 Osoloso dima kulodu odoo hee, o hu Keleopas, yayo Yesu mapoo egeesee takaso, “Yelusalem mi mapoo odoo soo sibadee ee ma kulodu mi omapoo goo peledaba ee, no dulega badosoba?” diso.
19 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Nayo egee takoo ogoo goo takala?” diso.

Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Iba Yesu Nasalet odoo eyo goo ee taka. Bei, yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo doloso badolone Godeeyo howo woola osoloso odoo susuga eyo mudugiyo Godeeyo to kitulugu sabolo takomo siliso. Osoloso

yayo goo toowa opusomo di moodoomo siliso.
20 Esino tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso ibada wiligi odoo tebisa oso Yesu Loum gamalee oso wooloomalame dimapoo teneeso. Eseme yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso taso.
21 Esino iyo goolee, yayo Isalael odoo iba Loum gamalee gidebeli omaga peegoo gilimado dileiso doloso dobolone balaga meleeso. Esiga goo hagoso peledaba ee biame bakadio olo poogooso.
22-23 Osoloso ibada mooloogoodoo ee ma kulodu sobo abo oso epei gesikolodee dileso midoo mapoo egeino, Yesuwo su mauwe molo egeiso. Eseme diayo sibileso imapoo takolone, 'Ibada howo opusomo doloso Godeeyo momaiye egeiso,' diso. Eseme momaiye oso Yesu ta maga hogado di goo ee dimapoo takaso. Eseme goo susuga hagee takeme, iba diya dio diso.
24 Osoloso ibada mooloogoodoo ma kulodu debeli odoo abo diba nosee dileso midoo egeino, soboso taka to sabolo tobulone, Yesuwo su midoo ma kulodu mauwe molo egeiso."
25 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niba medee diya boobada odoodoo. Niba kaseega Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo dia to mapoo tei telega ka dosomo?
26 Bei, diayo egeesee takaso, 'Godeeye hesia Kelisoye dala goo hageesi toloso see Godeeye egee bado mapoo peleso hu toowa toloso kitulugu sabolo badalaiso,' diso."
27 Osoloso Yesuye dimapoo Moses sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo susuga oso Kelisowo goo hogugu goo eyo bei dimapoo medee eligiso.
28 Osoloso diba Emaus mi olo koola tooboome omapoo dulone Yesuye dimapoo egeesee takaso, "A hamapoo hasalaime. Esino a olo wulo duso," diso.
29 Eseme odoo bakadio oso to kitulugu sabolo yimapoo egeesee takaso, "Emegei, no epedee na di, no ibolo hodobo tiamo. Bei, olo nolugo," diso. Eseme Yesu yo dibolo hodobo tilame diso.
30 Osoloso diba moso kulodu peleso nei nalame dobolone, Yesuye wo toloso goomoga to takoloso koodobuloso wo populoso dimapoo piso.
31 Egeesee semelee biame omapoo diayo Yesu medee kibiya hoodo egeiso. Omapoo diayo Yesu medee kibiya hoodo egeme, yo saga omapoo osugoboodooso.
32 Eseme obakadio dobolone dibusomo egeesee takaga meleeso, "O. Tei takoo, iba eli domo abaga sibadaga molome, yayo Godeeyo to eyo bei imapoo

24:21: Luka 19:11; Diye 1:6 **24:24:** Yon 20:3-10 **24:26:** Luka 9:22 **24:27:** Psa 22:1-21; Isa 53

takeme, ibada sooloo ma kulodu diya goomogaso," diso.

33 Osoloso diba saga tebisaloso see Yelusalem mapoo wedi diyadeeso. Diba omapoo dileso egeino, diye di odoo 11 sabolo osoloso Yesuye di hamamee dedeli odoo susuga oso diesono hodobo mooloogoodoloso doboome egeiso.

34 Eseme odoo omapoo mooloogoodoloso debei oso dimapoo egeesee takaso, "O. Tei takoo, Lodee yo ta maga see hogado didoo. Osoloso yo see Saimon-Pitaye badebei mapoo peledabadoo," dee takaga meleeso.

35 Osoloso odoo bakadio hagee bia oso Yesu eli domopoo diba tugodoloso di eyo goo sabolo osoloso Yesuye dibolo hodobo nei nalame dobolone, wo toloso popume, diayo yo medee kibiya hoodo egei goo ee dimapoo oposususo.

Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo dileso peledaba

(Mat 28:16-20; Maka 16:14-18; Yon 20:19-23; Diye 1:6-8)

36 Diba goo hamapoo to osee kesamolome, haga booloogelega diayo debei domo omaga Yesu peledoboloso tobudulone dimapoo egeesee takaso, "Emegei, mesie goo oso nibolo hodobo mele," diso.

37 Esino diayo goolee yo odoo dio bele dolone, dio dulone diya ebigaso.

38 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niba kaseega ebia sabolo goo tiadoo sabolo nibada goo goolee ma kulodu ka malana?

39 Esiga niba mo dee sabolo osoloso mo homo sabolo ogoloso tei aso doloso gooleede. Osoloso mo su sige, niyo a tei su moloso doloso gooleedalame. Bei, odoo dio diba su mauwe," diso.

40 Yo to hagee takoloso o dee boowo sabolo osoloso o homo boowo sabolo dimapoo eligiso.

41 Esino diayo medee tei telega goomoga sabolo osoloso dio dulone debei ogoloso Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Nimapoo nei nali hee molosomo?" diso.

42 Eseme diayo yimapoo di si pepooko teneeso.

43 Osoloso yayo dia howo woola di egee neso.

44 Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, "Ayo nibolo hodobo silone nimapoo takeliso, 'Mo goo maga Moseseeye hogugu sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso hogugu sabolo, osoloso Sam booka mapoo hogugu goo oso amapoo peledabalaiso,' deliso. Esiga epei goo hagoso amapoo olo ka peledobooso," diso.

24:34: 1Kol 15:4-5 **24:37:** Mat 14:26 **24:44:** Luka 9:22

45 Osoloso Godeeyo to
booka mapoo hogugu goo ee
medee kibiya gooleedalame,
Yesuye dibada goo goolee
medee hoodo magooso.
46 Yesu egeesee solone to-
budulone dimapoo egeesee
takaso, “Esiga Godeeyo to
booka mapoo hogugu ee
egeesee moloso: Godeeye
hesia Keliso, a dala toloso
biame bakadio midoo ma
kulodu ta moloso see bi-
ame bakadio hedebe di
mapoo hogabuloso toboloso
dileiso.”
47 Osoloso Yesuye see tobu
dimapoo egeesee takaso,
“Niba Yelusalem abaga bei
mooloogooloso mipoo toowa
mapoo mo hu maga odoo
mapoo hageesee eligimo
silesibe, ‘Niba goo goolee
su wuduloso nibada goo
tokenee maga miligi pie.
Eseega nibada goo tokenee
hapoloso boobado bigileiso,’
dee takomo silesibe.
48 Esiga niyo mo goo hagee
ogoloso takomo silesibileiso.
49 Osoloso niba Yelusalem
poogoloso epedee na di.
Esino niba epedee hamapoo
osee doga, Kei mi ma
dokodooga kitulugu siboga
talaiso. Bei, ayo mo Maye
taka to ee dodolone nimapoo
Dio Tei tenelaiso,” diso.

Yesu Kei mi ma dokodoo ido pala

(Maka 16:19-20; Diye 1:9-11)

50 Osoloso Yesuye o
hamamee dili odoo gili-
madoloso Betani mi koola
mapoo diyadaga meleeso.
Diba omapoo dileso pele-
doboloso Yesuye dee
dokodoo poudoloso diba
halo Godee mapoo takolone
diba pidilame goomoga to
takaso.
51 Yo egeesee takomolome,
Yesu Kei mi ma dokodoo ido
palaso.
52 Eseme diayo Yesuwo
hu dokodoo poudoloso,
goomoga sabolo Yelusalem
mi mapoo see wedi
diyadeeso.
53 Osoloso biame susuga ee
ma kulodu, diba Yu odoowo
tei moso mapoo dobolone,
Godee mapoo goomoga
poudoolone debeiso.

24:48: Yon 15:27; Diye 1:8 **24:49:** Yon 14:16; 15:26; Diye 1:4

Yonee
To tekepo Yoneeye hogugu

Yonee booka goo eyo bei

Yonee booka hagee Yesu o hamamee dili odoo hee Yoneeye hogugu. Yayo to hogugu ee ma kulodu goo toowa hagoso. Yesu yo Keliso* osoloso yo tei Godeeyo Owolo. Esiga iyo Yesu mapoo tei toga, iba gie badeli talaiso.

Toso odoo su paso

1 Daga mipoo hagee moodelega molome, To* olo badebeiso. To oso Godee sabolo badebeiso. Osoloso To ee Godee.

2 Yo mipoo gie daga moodoo omapoo Godee sabolo badebeiso.

3 Esiga bi hee yo mauwe moodele poogoo me. Esino bi susuga hedebe yimaga ka moodoo.

4 Esiga gie badeli eyo bei hedebe yoso. Gie badeli oso odoo susuga mapoo gadeebugu tenemeleeso.

5 Esiga gadeebugu oso neliga ma kulodu ka pounimoloso. Esiga gadeebugu egee neligaso semidilei tebile.

6 Esiga biame omapoo Godeeye odoo hee diye diso, o hu ee Yonee.

7 Yayo odoo mapoo gadeebugu oso sibilei goo ee takalame simiso. Osoloso odoo susuga oso to yayo taka ee duloso tei ka talame.

8 Yonee yo gadeebugunee, esino yayo gadeebugu eyo goo ee odoo mapoo takalame ka simi.

9 Bei, tei gadeebugu oso odoo susuga mapoo pouni meli oso mipoo hamapoo sibilei ee olo koola tabaso.

10 Esiga To ee mipoo hamapoo meleeso. Osoloso mipoo hagee yimaga moodooso. Esino mi odoo oso yo medee hoodo egele.

11 Yo o odoo mapoo simiso. Esino o odoo oso yo idile.

12 Esino edebeeyo yo idoloso yimapoo tei teme, yayo odoo egee bia dimapoo kitulugu teneeso, diayo Godeeyo owolo dio doloso dabalame.

13 Esino edebeeyo owee dio ama dio eyo sawoso, o, suso gilee, o, odoo heeso gilee goo maga diba Godeeyo owolo dio dee ka sele. Esino Godeeye goomoga goo omaga diba Godeeyo owolo dio diso.

14 Osoloso Toso odoo su poloso ima kulodu badebeiso. Yayo iba diya sooloo dolone pidiliso. Osoloso yayo tei goodee ee takeliso. Osoloso yayo hu toowa toloso badeli goo ee iyo egeiso. Esiga Ma Godee maga simi, Owolo hedebe yayo hu toowa egeesi toloso ka badoso.

---

* :: ***Keliso*** dee egee takoo hu eyo bei ee Godeeye hesia dolone ka takooso. **1:1:** Yon 17:5; 1Yon 1:1-2; Yili 19:13 * **1:1:** ***To*** ee Yesu **1:3:** 1Kol 8:6; Kol 1:16-17; Hib 1:2 **1:4:** Yon 5:26 **1:5:** Yon 3:19 **1:6:** Mat 3:1; Luka 1:13-17, 76 **1:9:** Yon 8:12 **1:13:** Yon 3:3-6; 2:11; 1Pita 1:23 **1:14:** Pil 2:7

15 Yoneeye o goo maga takolone toso neligidi egeesee takaso, “Ayo takolone, odoo hee ama hamamee sibileiso dee takomo silimenee, odoo ee hagoso. Yayo kitulugu oso ayo kitulugu ee dagadi. Bei, a soomagelega badoboome, yo daga olo badebeiso.”

16 Esiga sooloo dolone pidili goo toowa yimapoo egee molo maga biame susuga yayo iba ka pidimoloso.

17 Tei magoo goo ee Godeeye Moses maga imapoo teneeso. Esino sooloo dolone pidili goo sabolo osoloso tei goodee ee Yesu Keliso maga simi.

18 Egeesi ma kulodu odoo heeso Godee egele. Esino hedebe Godeeyo Owolo yayo imapoo Godeeyo goo ee yilige buguso. Bei, yayo Godee koola ogolone badolone yo tei Godee doloso ka badoso.

Yoneeye takolone a Kelisonee dee taka
(Mat 3:1-12; Maka 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Yelusalem mapoo debeli Yu odoo dia wiligi odoo oso Godee ogo odoo ogo doloso debeli sabolo, osoloso odoo abo Libaiyo bala* maga Yonee mapoo diye diso, diayo Yonee yo tei odoo ogumo doloso woosalame. Eseme diayo Yonee mapoo dileso egeesee woosaso, “No tei odoo ogumo?” diso.

20 Eseme Yonee yo to nei takalai gowele. Esino yayo nei dimapoo egeesee takaso, “A Kelisonee,” diso.

21 Eseme diayo see yimapoo egeesee woosaso, “No odoo ogumo? No Ilayayo?” diso.

Eseme yayo nei egeesee takaso, “Haye, a Ilayanee,” diso.

Eseme see diayo yimapoo egeesee woosaso, “No Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo sibileigo neme bamelee,* odoo ee nosomo?” dee takaso.

Eseme yayo nei dimapoo egeesee takaso, “Haye, asonee,” diso.

22 Eseme see diayo yimapoo egeesee takaso, “No tei odoo ogumo? Iba goomogo, to nei nayo taka ee iyo todileso ibada wiligi odoo iba diye di mapoo takalaiya. Esiga no tei odoo ogumo?” diso.

23 Eseme nei Yoneeye Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye taka to ee dimapoo egeesee takaso,

1:17: Exo 34:28; Loum 6:14 **1:18:** Exo 33:20; Yon 6:46; 1Tim 6:16 * **1:19:** ***Libaiyo bala*** eyo bei ee egeesi moloso. Eibalahameeyo amawe Yekobowo owolo hee eyo hu ee Libai. Osoloso Libaiyo bala ee ma kulodu debeli odoo oso Yu odoo dia tei moso ma kulodu tou opusomo opusomo di ee teliso. Esino Godee ogo odoo ogo doloso debeli odoo diba nosee tei moso ma kulodu tou teliso. Diba Eloneeyo bala hedebe. **1:21:** Deut 18:15, 18; Mat 11:14 * **1:21:** Yu odooso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Moses egeesi masi oso sibilei ee bameleeso. (Deut 18:18) **1:23:** Isa 40:3

"A miwe poogoo mi maga
idageli odoo ee aso,
Niba Lodeeye sibilei eli
medee hoodo magee."

24 Eseme Pelisi odoo dia
wiligi odoo oso diye di odoo
oso dileso, nei Yonee mapoo
egeesee takaso,
25 "Nayo takolone, no Ke-
lisonee, osoloso no Ilayanee,
osoloso no Godee maga to
toloso kokodo takomo sili
odoo osonee, dee takooso.
Esino bei kasalame nayo
odoo howo ka olugumo
silala?" diso.
26 Eseme nei Yoneeye
dimapoo egeesee takaso,
"Ayo wulo odoo howomoo
oluguliso. Esino odoo hee
nima kulodu badoso. Esino
niba yo gooleedele.
27 Yo ama hamamee egee
siboso. Esino a tekeponee,
ayo o homo mapoo kali bi ee
pidigilei."
28 Osoloso Yoden howo
hodiokoo Yoneeye odoo
howo olugumelee Betani
mi mapoo goo ogoso peled-
abaso.

Yesu Godeeyo Lam be

29 Biame hee mapoo
Yesu Yonee mapoo sibume
ogoloso Yoneeye egeesee
takaso, "Ege, hagee Godeeyo
Lam beso.* Yayo mipoo
hamapoo debeli odoo dia goo
tokenee susuga ee hapoloso
boobado bigileiso.
30 Ayo takolone, odoo
sibileisogo doloso takomo
sileemeni, odoo ee hagoso.
Bei, ayo egeesee takomo
sileeso, odoo hee ama
hamamee sibileiso. Esino
yayo kitulugu oso ayo kitu-
lugu ee dagadi, dee takeliso.
Bei, a soomagelega molome,
yo daga olo badebeiso, dee
takeliso.
31-33 Esiga Isalael odooso
Kelisowo goo ee medee
gooleedalame ayo diba howo
olugulame ka simi."

Esiga Yonee eyo egei goo
ee egeesee takaso, "Ayo daga
Keliso odoo ogu bele dolone
medee kibiya gooleedele.
Esino ayo odoo howomoo
olugulame, Godeeye a diye
dolone amapoo egeesee
taka, 'Nayo Keliso egeesee
gooleedalaiso. Dio Tei
sibileso yibolo hodobo
badoga agalaiso. Osoloso
yayo odoo mapoo Dio Tei
tenelaiso,' diso. Gode-
eye egeesee taka duloso
hamamee Dio Tei molo
masi pusibileso yimapoo
pubalegeme egeiso.
34 Esiga ayo goo hagee
tei ogoloso yo tei Godeeyo
Owolo dolone to hagee ayo
nimapoo ka taka."

Yesuye o hamamee dili odoo
daga hudi magoo

35 Biame hee mapoo Yonee
o hamamee dili odoo baka-
dio dibolo hodobo mi hedebe
omapoo tebisa meleeso.

1:27: Yon 1:15 **1:29:** Isa 53:6-7; 1Pita 1:18-19 * **1:29:** ***Lam be*** dee egee takoo sipi be hu gie kauwa ee takooso. Bei, Isalael odoo oso tokenee goo hapalame sipi be gie kauwa wooloomaloso Godee mapoo teneliso. **1:30:** Yon 1:15 **1:31-33:** Mat 3:16 **1:34:** Mat 3:17 **1:36:** Yon 1:29

36 Egeesee semelee omapoo Yesuye di ee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Niso ege, odoo egee Godeeyo Lam be ogoso,” diso.

37 Eseme Yonee o hamamee dili odoo oso to egee duloso Yesuye di hamamee diso.

38 Eseme Yesuye bidi toboloso, odoo bakadio oso yima hamamee simi ee ogoloso, yayo dimapoo egeesee takaso, “Niba ogoo goo tala sibala?” diso.

Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Labai, no kapoo badeliyo?” diso. Labai hu eyo bei ee eligili odoo dolone ka takooso.

39 Eseme yayo nei egeesee takaso, “Niso sibileso ege,” diso. Osoloso neli tigime, odoo bakadio hagoso Yesubolo dileso yayo badeli mi ee egeiso. Eseme diba biame omapoo yibolo hodobo debeiso.

40 Odoo bakadio hagee bia dia kulodu odoo hee o hu ee Endulu. Endulu yo Saimon-Pitayo omolo.

41 Esiga Enduluye Yesu ogoloso emei Saimon esiaso. Yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Iba Mesaya egeiso,” diso. Mesaya hu eyo bei ee Keliso dolone ka takooso.*

42 Osoloso Enduluye Saimon Yesu mapoo ido diso. Eseme Yesuye yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Saimon, Yoneeyo owolo, nee hu see Kepas hedileiso.” Kepas dee egee takoo ee Pita dolone ka takooso.*

Yesuye Pilipi dio Nataniyol dio gilimadoo

43 Osoloso biame hee mapoo Yesu yo see Gelili mi mapoo dilame goomogaso. Esino biame omapoo yo odoo hee Pilipi tugodoloso yimapoo egeesee takaso, “No ama hamamee sibe,” diso.

44 Pilipi hagee Betesaida odoo. Betesaida mi hagee Endulu dio Pita dio dia midee.

45 Osoloso Pilipiye dileso Nataniyol ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Moses sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso dia booka mapoo to hogugu oso takolone, odoo hee hamamee sibileisogo, dee takemelee odoo ee iyo olo egeiso. Yo Yesu, Nasalet mi mapoo badeli, yo Yosepeeyo owolo,” dee takaso.

46 Esino Nataniyoleeye Pilipi mapoo egeesee takaso, “Goo tekepo oso Nasalet mi maga kasee sibileiyo?” diso.* Eseme Pilipiye nei yimapoo

1:40: Mat 4:18-20 * **1:41:** Esiga Hibulu dia toso Mesaya dee egee takoo sabolo osoloso Guliki toso Keliso dee egee takoo goo eyo bei ee hedebe Godeeye hesia dolone ka takooso. **1:42:** Mat 16:18 * **1:42:** Esiga Hibulu toso Kepas dee egee takoo sabolo osoloso Guliki toso Pita dee egee takoo hu eyo bei ee yo dolone ka takooso. **1:45:** Deut 18:18; Isa 7:14; 9:6; Jer 23:5; Ezek 34:23 * **1:46:** Yu odooso goolee, Nasalet mi ee haga goo toowanee, dee gweliso. Esiga odoo hu toowa too oso mi omaga sibileime, dee gweliso.

egeesee takaso, “No sibileso ege,” diso.

47 Eseme Nataniyoleeye Yesu yima hegi simi ee ogoloso Yesuye o goo maga egeesee takaso, “Niso ege, odoo hagee tei Isalael odoo. Yo medee tei goo takeli odoo,” diso.

48 Eseme Nataniyoleeye nei yimapoo egeesee takaso, “Nayo a kasee gooleedoowo?” diso. Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “No daga Pilipiye dileso egelega badoboome, no pigi homo bei mapoo badoboome, ayo no egeiso,” diso.

49 Eseme Nataniyoleeye Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, no Godeeyo Owolo. Osoloso no Isalael odoo ibada wiligi odoo,” dee takaso.

50 Eseme Yesuye nei Nataniyol mapoo egeesee takaso, “No homo bei mapoo badoboome, ayo egei goo maga nayo amapoo tei ka toowala? Esino goo hagee pepooko, no hamamee goo toowa agalaiso.

51 Esiga ayo nimapoo tei goo taka. Niyo Kei mi osulu yamagoloso mologa, Godeeyo momaiye oso Odoo Holo* amaga dokodoo polo osoloso amapoo sibo domologa agalaiso,” dee takaso.

2

Yesuye howo ee wain i palame moodoo

1 Biame bakadio poogoloso hamamee Gelili mi toowa ee ma kulodu Kana mi pepooko mapoo odoo heeso sobo hu wo neso. Biame domo omapoo Yesuwo owee onosee omapoo badebeiso.

2 Osoloso Yesu sabolo o hamamee dili odoo sabolo sobo hu wo ne ee agalame diba gilimadoloso debeiso.

3 Wo ne biame domo mapoo wain i hosudoo ee ogoloso Yesuwo oweeye Yesu mapoo egeesee takaso, “Wain i olo hosudoona,” diso.

4 Eseme Yesuye nei owee mapoo egeesee takaso, “Mo wee, ayo ogoo goo talame no amapoo ka simiyo? Mo biame tugodele,” dee takaso.

5 Eseme oweeye nei odoo moso kulodu tou teli mapoo egeesee takaso, “Niba Yesuye to nimapoo takooga duloso to egee te,” dee takaso.

6 Egeesi ma kulodu sesepeni yugoso moodoo 6 omapoo bediga meleeso. Sesepeni 6 hedebe hedebe di egee howo 100 lita egeesi keeseli. Yu odooso dia adaga dia goo ee dodolone, sesepeni howo keesoo hamapoo dee sabolo, homo sabolo, osoloso bi abo hapeliso.

7 Eseme Yesuye odoo moso kulodu tou teli dimapoo

1:49: Mat 14:33; 16:16; Maka 3:11 **1:51:** Gen 28:12 * **1:51:** ***Odoo Holo*** - Yesuye eyo nediliyo takolone, a Odoo Holo, dee taka hagee yo tei odoo dolone ka takomo silee. **2:4:** Yon 7:30; 8:20

egeesee takaso, “Sesepeni susuga hagee howoso metamagise,” diso. Eseme diayo sesepeni susuga egee howoso metamagisaso.

8 Eseme yayo tou teli odoo mapoo egeesee takaso, “Niba sesepeni omapoo howo keesaloso todileso, odoo sobo hu wo ne eyo wiligi odoo mapoo tenee,” diso. Eseme diayo egeesee moodooso.

9 Esino howo eyo see wain i paso. Eseme wiligi odoo oso wain i egee wulo nalo egeiso. Egeesi ma kulodu wain i hagoso simi eyo bei yo gooleedele. Esino o tou teli odoo diba olo gooleedoo.

10 Egeeseelone yayo sobo hulame simi giso ee idoloso yimapoo egeesee takaso, “Odoo susuga oso Yu odoo dia adaga dia goo ee dodolone, wo ne mapoo sibadee odoo mapoo daga wain i hadali keeneliso. Osoloso diba wain i toowa naloso halabolone doga, see wain i haga koo hadali ee dimapoo keeneliso. Esino nayo wain i dooboo hadali ee magoo moloso, see epedee keedoloso ka teneeso,” diso.

11 Esiga Gelili mi toowa ma kulodu Kana mi pepooko mapoo Yesuye daga malalo goo toowa opusomo di ee moodoo maga, yayo hu toowa toloso badeli goo ee eligiso. Eseme o hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso yimapoo tei tooso.

12 Osoloso goo hagoso dileso koodobume, Yesuye owee sabolo, osoloso omolo dio sabolo, osoloso o hamamee dili odoo sabolo Kapeniyum mi mapoo diso. Osoloso diba omapoo dileso dobolone biame abo poogooso.

Yesuye tei moso ma kuloduga
odoo peegoo hasiso bugu
(Mat 21:12-13; Maka 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Osoloso Yu odoo dia Gababia wo nali biame ee olo koola tooboome, Yesu Yelusalem mi mapoo palaso.

14 Osoloso yo omapoo peleso egeino, odoo susuga oso tei moso beelee ma kulodu bulumakau be sabolo, osoloso sipi be sabolo, osoloso molo sabolo edebeeyo neiso talame, tosibileso odoo mapoo tenee domolome egeiso. Osoloso odoo aboso molee opusomo opusomo di ee tei moso eyo molee piligeli debi pooba mapoo doboome egeiso.

15 Osoloso Yesuye gowoolone tiso wei masi moodooloso wei oso sipi be sabolo, osoloso bulumakau be sabolo, osoloso odoo susuga peegoo hasiso buguso. Osoloso molee piligeli debi pooba bidige buguloso molee ko sabolo peegoo kugobuguso.

16 Osoloso see molo neiso talame debei odoo mapoo egeesee takaso, “Bi susuga hagee toloso moso hamaga peegoo diyadee. Niyo mo Mamo moso ee bi teli moso dee na see,” dee takaso.

2:12: Mat 4:13 **2:13:** Exo 12:1-27

17 Esiga goo hagoso peledaba ogoloso Yesu o hamamee dili odoo oso Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka goo ee egeesee gooleebuguso,

“Ayo nee moso ee diya gooleeso.
Esiga edebeeyo a wooloomalaiso.”

18 Eseme Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso bi susuga maloso gidebei odoo egee bia ee Yesuye tei moso ma kuloduga peegoo hasiso bugu goo ee ogoloso diayo yimapoo egeesee takaso, “No ogoso kitulugu toloso goo hageesee ka moodoowo? Esiga nayo kitulugu egee Godee maga too, dee takooga, nayo goo toowa opusomo di hee imapoo eligilei tekepo,” diso.

19 Eseme Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Niyo tei moso hagee guobigi. Egeeseega, ayo see tobu biame bakadio hedebe di ee ma kulodu tegelaiso,” dee takaso.

20 Eseme diayo yimapoo egeesee takaso, “Iyo dugo 46 ee ma kulodu tei moso hagee tegeiso. Esiga biame bakadio hedebe di ee ma kulodu nayo saga kasee togo dalaiyo?” diso.

21 Esino Yu odoowo wiligi odoo hagee biaso Yesuye taka goo ee medee kibiya gooleedele. Bei, Yesuye tei moso eyo goo maga taka hagee, eyo nediliyo o su ee taka.

22 Esiga Yesuye toloso hogado polome, hamamee Yesu o hamamee dili odoo oso Yesuye taka goo hagee gooleebuguso. Egeeseelone diayo Godeeyo to booka maga taka sabolo osoloso Yesuye taka to omapoo tei tooso.

23 Yesuye Gababia wo ne biame omapoo Yelusalem mapoo peleso goo toowa opusomo di moodoo ogoloso odoo susuga oso yimapoo tei tooso.

24 Esino Yesuye dimapoo haga tei dele. Bei, yo odoo susuga dia sooloo ma kulodu goo goolee ee yo olo gooleedoo.

25 Esiga yimapoo odoo heeso odoo dibada goo goolee ee takalai ee bei me. Bei, goo goolee susuga dibada sooloo ma kulodu egee molo ee, yayo malalo olo gooleedooso.

3

Nikodimaseeye Yesu mapoo simi

1 Esiga odoo hee badebeiso, o hu Nikodimas. Yo Pelisi odoo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa ee ma kulodu yinosee wiligi odoo hee yoso.

2 Osoloso yayo gesi sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, iba gooleedoo, no eligili odoo Godeeye diye di ee noso. Bei, edebeeyo eyo goolee goo toowa opusomo di nayo egee moodoomo

2:17: Psa 69:9 **2:19:** Mat 26:61; 27:40 **2:21:** 1Kol 6:19 **2:22:** Luka 24:6-8; Yon 12:16 **2:23:** Yon 7:31 **3:1:** Yon 7:50; 19:39

silo egeesi moodoolai tebile. Esino Godee nobolo hodobo badoga, nayo goo toowa opusomo di hageesi moodoolai tebileiso," diso.

3 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Ayo namapoo taka. Edebeeyo see soomagelega poogooga, yo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadileime," dee takaso.

4 Eseme Nikodimaseeye nei yimapoo egeesee takaso, "Odoo kauwa ee oweeyo beliye maga see tobu kasee soomagalaiyo? Yo see holope poloso oweeye see tobu soomagalai tebile," diso.

5 Esino Yesuye see egeesee takaso, "Ayo namapoo taka. Edebeeyo howo maga osoloso Dio Tei maga see dia delega poogooga, yo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadileime.

6 Mi odoo oso holope soomagoloso mi hamapoo debeliso. Esino Dio Tei oso gie badeli egee tenemolo odoo ee, Godeeyo owolo dio doloso badoboso kookaiyo gie badalaiso.

7 Esiga ayo namapoo takolone no see tobu soomagee dee hagee takoo duloso haga na dio di.

8 No pooso eyo goomoga maga sibulone goowa ee duliso. Esino yayo sibili eli sabolo osoloso yayo dili eli ee no gooleedele. Esiga Dio Tei oso odoo mapoo gie badeli egee tenemolo edebeeyo ogoloso koo gooleedeli."

9 Eseme Nikodimaseeye egeesee takaso, "Ha? Goo hagoso kasee peledabalaiyo?" diso.

10 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "No Isalael odoo dia eligili odoo, esino no goo hagee koo gooleedolo?

11 Esiga ayo namapoo taka. Iyo gooleedoo sabolo osoloso iyo egei goo ee Yu odoo nimapoo ka takomo siloso. Esino niyo ibada to mapoo tei talai ee ka gowooso.

12 Esiga ayo nimapoo mi goo maga takeme, niyo tei tele. Egeesi ma kulodu ayo see nimapoo Kei mi eyo goo maga takooga, niyo kasee tei talaisomo?

13 Odoo heeso bi Kei mi ma dokodoo egee molo ee agalame pele. Haye. Hedebe Odoo Holo ayo Kei mi mapoo ka badebei. Osoloso ayo Kei mi ma dokodooga mipoo hamapoo simiso.

14 Esiga daga hoogoo Isalael odoo diba miwe poogoo mi mapoo doboome, Moseseeye hebise ki biso moodoo ee homo sabolo poudooso.* Goo hedebe egeesi masi, edebeeyo Odoo Holo anosee toloso egeesee poudileiso. 15 Goo egeesi

3:3: Mat 18:3; 1Pita 1:23 **3:5:** Ezek 36:25-27 **3:6:** Yon 1:13 **3:14:** Num 21:9; Yon 8:28; 12:32 * **3:14:** ***hebise ki biso moodoo*** - Daga hoogoo Isalael odooso Godee mapoo mesile poogoome, diba palame hebise diye diso. Esino Moseseeye hebise ki biso moodoo ee homo sabolo poudoome omapoo ogoloso diba hebiseso pa ee see weidooso. **3:15:** Yon 20:31

maga edebeeyo amapoo tei toga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

16 Godeeye mi odoo diya sooloo dolone Owolo hedebe a meiye diso, ayo mi odoo ee halo talame. Esiga edebeeyo amapoo tei toga, diba Godee maga pileime, esino diba badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.
17 Esiga Godeeye Owolo a mipoo hamapoo meiye dee taka hagee, mi odoo dia goo tokenee eyo nei tenelame ka meiye dele. Esino mi odoo oso amaga gie badeli pidili talame ka simi.
18 Osoloso edebeeyo Godeeyo Owolo amapoo tei toloso doga, dia goo tokenee eyo nei dimapoo dala tenelaime. Esino odoo agayo amapoo tei telega doga, diba dia goo tokenee eyo nei talame ka doso. Bei, diba Godeeyo Owolo hedebe amapoo tei telega.
19 Gadeebugu mipoo hamapoo simiso. Esino mi odoo oso gadeebugu egee goomegele poogoloso see neliga ono diya goomogaso. Bei, diayo dia suso goo moodoo ee diya tokeneega. Goo egeesi maga Godeeye dia goo tokenee eyo nei tenelaiso.
20 Esiga goo tokenee teli odoo ee gadeebugu hegilone gadeebugu mapoo sibilei diya ebiliso. Bei, gadeebugu oso dia goo tokenee ee woola eligiyaga.
21 Esino edebeeyo Godeeye goomoga goo ee tomo siloga, diba gadeebugu mapoo sibilei ebileime. Bei, gadeebugu oso dia goo ee yilige buguga, goo susuga diayo moodoo ee Godeeye kitulugu maga ka moodoodoo doloso edebeeyo gooleedalaiso."

Yonee odoo howo oluguli oso Yesuwo goo taka

22 Osoloso goo hagoso dileso koodobume, Yesuye o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem poogoloso see Yudiya mi toowa ee ma kulodu mi pepooko abo mapoo diso. Diba omapoo dileso dobolone odoo howo olugumeleeso.
23-24 Esino Yonee yo neliga moso ma kulodu tooselega badolone, Salim mi koola mapoo Ainon mi mapoo yayo odoo howo oluguso. Bei, mi omapoo howo toowa meleega, odoo susuga diba Yoneeye howo olugulame yimapoo sibumeleeso.
25 Egeesee semelee biame omapoo Yonee o hamamee dili odoo aboso Yu odoo dia adaga dia goo ee dodolone dee sabolo, homo sabolo, osoloso bi abo hapeli goo maga Yu odoo hee sabolo toso agadigaso.
26 Osoloso diayo sibileso Yonee mapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, daga Yoden howo hodiokoo odoo nobolo hodobo badebei ee no gooleedoo. Esiga nayo

3:16: Yon 3:36; 10:28; Loum 5:8; 8:32; 1Yon 4:9-10 **3:17:** Luka 19:10 **3:18:** Yon 5:24 **3:19:** Yon 1:5, 9; 8:12 **3:22:** Yon 4:1-2

odoo egeeyo goo imapoo takemeni oso odoo howo ka olugumoloso. No ege, odoo susuga oso no poogoloso see yimapoo ka duso," dee takaso.

27 Esino Yoneeye egeesee takaso, "Edebeeyo eyo goolee goo hee moodoolai tebile. Esino Godeeye yimapoo kitulugu teneega, yo goo egee moodoolai ee tebileiso.

28 Esiga ayo nimapoo takolone, a Kelisonee, dee taka goo ee niba olo duso. Esino a wulo o eli moodoolame malalo diye di odoo ee aso.

29 Soboso giso obuoga, yo olo giso egeeyo. Odoo giso ido peli ee omapoo tobudulone, giso sibabeleso bameliso. Osoloso gisoso peledoboloso to taka ee duloso yo diya goomegeliso. Egeesi ma kulodu odoo giso ido peli masi ee aso. Esiga a epedee diya goomoga sabolo ka badoso.

30 Esiga Kelisoye toowa dolone, nei ayo pepooko dolone badalai tekepo.

31 Esiga Kei mi ma dokodooga simi odoo oso odoo susuga dagadileso ka badoso. Esino mipoo hamapoo soomagoo ee mi odooso. Esiga yo wulo mipoo hageeyo goo ee takomo sili. Esino Kei mi ma dokodooga simi odoo yayo goo susuga diya dagadileso ka badoso.

32 Osoloso yayo egei goo sabolo osoloso yayo du goo ee takeliso. Esino odoo heeso o to mapoo tei koo teli.

33 Esino odoo agayo o to duloso tei too goo oso Godee yo tei goo takeli dolone ka eligiso.

34 Esiga Godeeye diye di odoo oso Godee maga to toloso takomo siliso. Bei, Godeeye o Dio Tei su good-egelega yimapoo olo teneeso.

35 Godeeye Owolo sooloo dolone goo susuga ee yayo wiligi doloso badalame kitulugu yimapoo olo teneeso.

36 Esiga odoo agayo Owolo mapoo tei toga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. Esino odoo agayo Owolo mapoo mesile poogooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaime. Esino Godeeyo kamana goo oso yimapoo kookaiyo osee malaiso."

4

Yesu dio Samaliya sobo dio

1 Yesuye howo olugu odoo oso diya bei molone, yima hamamee deedeeso. Osoloso diayo Yoneeyo hamamee dili odoo ee dagadi goo ee, Pelisi odoo diba duso.

2 Esino Yesuye odoo howo olugumo sile. Hedebe o hamamee dili odoo oso odoo howo ka olugumo silee.

3 Esino Yesu yo Pelisi odoo oso o goo gooleedoo goo ee yo olo duloso, Yudiya

3:28: Yon 1:20; Mat 11:10 **3:31:** Yon 8:23 **3:32:** Yon 3:11 **3:35:** Mat 11:27; Yon 5:20 **3:36:** Yon 3:16-18; 1Yon 5:12 **4:1:** Yon 3:22

mi poogoloso see Gelili mi mapoo wedi diso.

4 Osoloso yo Gelili mi mapoo wedi dulone, Samaliya mi domo abaga dili eli omaga diso.

5 Yesuye Samaliya mi mapoo sibileso mi edebeeyo bia Saika deli mapoo peledabaso. Esiga Saika mi edebeeyo bia hagee mi hee daga hoogoo Yekobeeye owolo Yosep mapoo tenee eyo koola omapoo moloso.

6 Esiga Yekobeeyo howo ou omapoo osee meleeso. Egeesi ma kulodu Yesu yo mi eli sage simiga kwasime, howo ou koola ogolone omapoo badebeiso. Biame egee osoko olo oo domo taba mapoo egeesee ka see.

7-8 Osoloso Yesu o hamamee dili odoo ee edebeeyo bia mi mapoo nei neiso talame dime, Samaliya sobo howo ou omapoo howo kalame simiso. Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo a howo keenee,” diso.

9 Esino sobo egee yayo taka to ee duloso dio diso. Bei, Yu odooso Samaliya odoo maga peegooga booloogamo silesibiliso. Eseme sobo ogoso Yesu mapoo egeesee takaso, “Nayo kasi maga amapoo howo keenee dee ka takala? Bei, no Yu odoo. Esino a Samaliya sobo,” dee takaso.

10 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Nayo Godeeye wulo egee tenemolo goo ee gooleedoloso, odoo namapoo howo hoowa mo goo ee, no gooleedoloso badebei diepi, nayo amapoo kookaiyo gie badeli teneli howo ee hoowali. Osoloso nayo amapoo hoowa diepi, ayo nei namapoo howo egee teneli,” diso.

11 Eseme sobo ogoso nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Wiligi odoo, no gie badeli teneli howo ee kamapoo keelaiyo? Osoloso namapoo ou howo keli me. Osoloso howo ou hagonosee diya gooboodomou.

12 Esiga ibada amawe Yekob pepooko dolone see nayo toowa dalame ka sala? Bei, ibada amawe Yekobeeye howo hagee ka ou, osoloso yayo owolo dio sabolo osoloso o be sabolo howo ou hedebe hagee naliso. Osoloso yayo howo ou hagee imapoo poogoo diso.”

13 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo howo ou hamapoo howo naga, diba see howo nala pagalaiso.

14 Esino odoo agayo howo ayo hagee keenee ee naga, yo see howo nala pagalaime. Esiga kookaiyo gie badeli teneli howo ayo yimapoo tenelai oso yima kulodu howo ou masi molone, yimapoo badoboso kookaiyo gie badeli ee tenelaiso.”

15 Eseme sobo ogoso nei yimapoo egeesee takaso,

4:5: Gen 33:19; Josh 24:32 **4:9:** Ezra 4:1-5 **4:10:** Yon 7:37-38; Yili 21:6 **4:12:** Yon 8:53 **4:14:** Yon 6:35

“Wiligi odoo, nayo egee takoo howo egee amapoo tenee, a hamamee see howo nala pegelega pagalame. Os-oloso hamamee a hamapoo see howo kala sibilega pagalame,” dee takaso.

16 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “No dileso nomo ido sibe,” diso.

17 Eseme sobo ogoso nei yimapoo egeesee takaso, “A giso me,” diso.

Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Nayo takolone, no giso me, dee egee takoo tei goo takoo.

18 Bei, no daga giso dee tiadoo egeesi mapoo obiaso. Esino giso epedee nobolo hagee bado ee tei nomonee. Esiga nayo egee takoo, tei goo takoo,” dee takaso.

19 Eseme sobo ogoso nei yimapoo egeesee takaso, “Wiligi odoo, a gooleedo, no Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee nosodoo.

20 Samaliya bia ibada amawe dio oso mubi hagee ma dokodoo Godeeyo hu dokodoo poudiliso. Esino Yu odoo niyo takolone hedebe Yelusalem mi mapoo Godeeyo hu dokodoo ka poudilei tekepo dee takeliso. Esiga nayo amapoo takee, mi tekepo kamapoo iyo Godeeyo hu dokodoo ka poudileiyo?” dee takaso.

21 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Emegei, no mo to mapoo tei te. Edebeeyo Ma Godeeyo hu dokodoo poudalame Yelusalem mapoo osoloso mubi hamapoo sibilega pagalai biame ee olo siboso.

22 Samaliya odoo niyo goomoga poudili goo ee niba gooleedele. Esino Yu odoo iyo goomoga poudili goo ee iba gooleedooso. Bei, gie badeli pidili odoo ee hedebe Yu odoo imaga sibileiso.

23 Esiga biame olo siboso, esino biame ee olo simiso, tei yimapoo goomoga poudili odoo oso Dio Tei oso kitulugu maga, osoloso tei goo maga, Ma Godee mapoo goomoga poudalame. Bei, Ma Godeeye goo hageesi maga yimapoo goomoga poudili odoo omapoo diya goomegeliso.

24 Godee yo Dio. Os-oloso yimapoo goomoga poudili odoo oso Dio Tei maga, osoloso tei goo maga yimapoo goomoga ka poudilei tekepo,” dee takaso.

25 Eseme sobo ogoso nei yimapoo egeesee takaso, “A gooleedooso, Mesaya edebeeyo takolone Keliso deli ee sibileiso. Osoloso yayo sibileso imapoo goo susuga medee eligileiso,” diso.

26 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Odoo ee Mesaya aso, nobolo to egee komolo,” dee takaso.

27 Egeesee semelee mapoo

4:20: Deut 12:5-14; Psa 122:1-5 **4:22:** 2Ki 17:29-41; Isa 2:3; Loum 9:4-5 **4:24:** 2Kol 3:17; Loum 12:1; Pil 3:3 **4:25:** Yon 1:41 **4:26:** Maka 14:61-62

Yesuwo hamamee dili odoo oso edebeeyo bia mi ee ma kuloduga wedi sibileso egeino, Yesuye sobo sabolo to komolome, diya dio diso. Esino odoo heeso sobo omapoo woosolone, no ogoo goomogolo, dee takele. Osoloso odoo heeso Yesu mapoo woosolone, nayo kasalame sobo sabolo to ka kamalala, dee takele.

28 Osoloso sobo oso o ou howo keli omapoo magoloso see o moso bia takalame see wedi diso.

29 Sobo ogoso dileso egeesee takaso, “Niba odoo hee hagee agalame sibe. Yayo goo ayo moodoo susuga ee takaso. Esiga odoo egee Keliso malaiso.”

30 Eseme moso bia susuga Yesu agalame diyadeeso.

31 Odoo susuga Yesu agalame sibadaga molome, Yesuwo hamamee dili odoo oso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, no nei ne,” diso.

32 Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “A nei moloso. Esino nei ayo nali ee niba gooleedele,” dee takaso.

33 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso diesono egeesee takaso, “Odoo heeso yimapoo nei tenee bele?” dee takaga meleeso.

34 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Mo nei ee Godeeye goomoga goo talai goo oso. Osoloso yayo a diye diso, tou yayo amapoo tenee ee tomo dimeleso hoo poogoo mapoo hosudalame.

35 Niyo egeesee takeliso, ‘a bakadio bakadio di poogoloso nei howo segei tala dileiso,’ dee takeliso. Esino ayo nimapoo taka. Niba howo puo ogoloso nei howo segei* mapoo ege. Bei, epedee hagee nei telegee ee talai biame hagoso.

36 Esiga nei howo segei teli odoo oso dia tou eyo nei epedee hamapoo toso. Osoloso diayo odoo ee homokoko masi gooloogaloso tosibileso kookaiyo gie badeli talai mi mapoo mooloogoo mageliso, nei howo segeli odoo sabolo, osoloso nei howo segei teli odoo sabolo hodobo goomogalame.

37 Egeesi ma kulodu toso hagee takoo ee tei takooso, ‘Odoo heeso nei howo segeliso. Osoloso see odoo heeso nei howo segei ee teliso.’

38 Esiga a niyo nei howo segele poogoo mi mapoo nei howo segei ee talame diye diso. Bei, mi omapoo odoo aboso daga tou toowa tooso. Esino see niyo dileso talaiso.”

Samaliya odooso tei too

39 Samaliya soboso dileso o odoo mapoo takolone, “Goo susuga ayo moodoo ee yayo amapoo taka,” dee takeme, Samaliya odoo susuga mi omapoo debeli oso to hagee duloso Yesu mapoo tei tooso.

4:34: Yon 6:38 **4:35:** Luka 10:2 * **4:35:** ***nei howo segei*** - Yesuye wudu taka hagee tei neidee eyo goo maga takele. Esino edebeeyo Godeeyo to tekepo takomo dilei goo sabolo, osoloso odoo Godee mapoo gilimado sibilei goo ee wudu taka.

40 Osoloso diayo sibileso
Yesu mapoo egeesee takaso,
“No epedee ibolo hodobo
hamapoo badebee,” diso. Es-
eme Yesu yo biame bakadio
dibolo hodobo omapoo bade-
beiso.
41 Egeesi ma kulodu odoo
susuga oso to yayo taka ee
duloso yimapoo tei tooso.
42 Eseme diayo sobo
omapoo egeesee takaso,
“Nayo daga Yesuwo goo
ee imapoo takeme, nee to
duloso tei tooso. Esino iba
epedee yayo takooga iso
duloso tei toso. Esiga iba
gooleedooso, odoo hagee mi
odoo susuga dia gie badeli
pidili odoo osodoo,” diso.
43-44 Egeesi ma kulodu
Yesu eyo daga egeesee
takaso, “Godee maga to
toloso kokodo takomo sili
odoo ee tei o moso bia oso
goweliso,” diso. Yesu biame
bakadio Samaliya mi mapoo
badoboso see Gelili mapoo
diso.
45 Osoloso yo Gelili mapoo
sibileso peledoboome, ede-
beeyo yo ido diso. Bei,
diba nosee Yesuye Yelusalem
mapoo Gababia wo ne bi-
ame mapoo goo susuga yayo
moodoo ee diba egeiga.

Yesuye gamalee odoo eyo owolo tekepo pa

46 Osoloso Yesu Gelili mi
toowa omapoo badolone see
Kana mi pepooko mapoo
diso. Daga mi omapoo
howodee ee see yayo wain
i palame moodooso.
Biame omapoo Kapeniyum
mi mapoo gamalee odoo
heeyo giso holo paiye bade-
beiso.
47 Esino gamalee odoo
ogoso Yesuye Yudiya mi
maga see Gelili mi mapoo
simi goo ee duloso Yesu
mapoo diso. Yo dileso
howolone egeesee takaso,
“Mo holo paiyeso talame
badoso. Esiga nayo mo holo
tekepo palame Kapeniyum
mi mapoo abolo sibe,” dee
takaso.
48 Esino Yesuye yimapoo
egeesee takaso, “Niyo ayo
goo toowa opusomo di
moodoo ee egelega poo-
googa, amapoo tei talaime,”
dee takaso.
49 Eseme odoo ogoso nei
Yesu mapoo egeesee takaso,
“Wiligi odoo, mo holo
teyaga, nayo saga sibileso
yo tekepo palame moodee,”
diso.
50 Esino Yesuye yimapoo
egeesee takaso, “No see wedi
di. Nee holo wedileiso,” diso.
Eseme odoo yo Yesuwo to
duloso tei toloso see o mi
mapoo wedi diso.
51 Osoloso yo see eli
domopoo osee dimolome,
o tou teli odoo oso sibileso
yimapoo egeesee takaso,
“Nee holo olo weidiloso
badoso,” dee takaso.
52 Eseme odoo ogoso
nei dimapoo egeesee
takaso, “Osoko howo domo

4:42: 1Yon 4:14 **4:43-44:** Mat 13:57 **4:45:** Yon 2:23 **4:46:** Yon 2:1-11
4:47: Mat 8:5-6 **4:48:** Yon 2:18; 1Kol 1:22 **4:50:** Mat 8:13

kamapoo molome, yo kekebisa ka koododiala?" diso. Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, "Eiyo osoko olo wudu magoo mapoo ka koododia," diso.

53 Eseme odoo yo gooleedoloso egeesee gooleebuguso, bei, eiyo osoko howo hedebe omapoo Yesuye yimapoo takolone, "nee holo weidileiso," dee taka goo ee goolee buguso. Eseme odoo susuga o moso kulodu debeli sabolo osoloso yibolo Yesu mapoo tei tooso.

54 Esiga Yesuye Yudiya mi maga see Gelili mi mapoo sibileso goo toowa opusomo di moodoo hagoso olo bakadio diso.

5

Yesuye Betesada howo sauwili ou mapoo odoo hee tekepo moodoo

1 Osoloso goo hagoso dileso koodobume, Yu odooso wo nali hee nalame Yelusalem mapoo polome, Yesu yinosee omapoo palaso.

2 Esiga Yelusalem mi beelee mapoo osulu hee Sipi Be Osulu deli meleeso. Osoloso ee ma kulodu howo sauwili dadabayo ou toowa meleeso. Howo sauwili dadabayo ou o hu ee Yu odoo dia toso takolone Betesada deliso. Osoloso howo ou pee mapoo hau pooba dee tiadoo egeesi meleeso.

3-4 Egeeseelone odoo paigiga sabolo, osoloso odoo howo neliga sabolo, osoloso odoo kido todobia sabolo, osoloso odoo su kakawa poogoo sabolo hau omapoo tieseliso. [Osoloso diba omapoo tiesamolone, biame abo mapoo Godeeyo momaiye heeso sibileso howo egee wolabeleso bolone osee tiesameliso. Bei, momaiyeso howo wolomeleso koodobuoga, odoo daga malalo howo ee ma kulodu meili odoo ee tekepo peliso.]

5 Egeeseelone giso hee dugo 38 ee ma kulodu paiye melee onosee hau omapoo badebeiso.

6 Odoo daga yayo hoogoo pailoso badebei Yesuye ogoloso yimapoo egeesee takaso, "No see weidilei goomogolo?" dee takaso.

7 Eseme odoo ogoso yimapoo nei egeesee takaso, "Wiligi odoo, howo weeleega, a pidilame ido meilei odoo hee me. Bei, a meilame seega, odoo heeso malalo meiliso," dee takaso.

8 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "No toboloso nee kida toloso di," diso.

9 Osoloso biame omapoo odoo egee see olo tekepo poloso o kida toloso diso. Esino goo hagoso peledaba ee Yu odoo dia hasali biame omapoo ka peledaba.

10 Eseme Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso odoo hagoso o kida toloso di ee ogoloso yimapoo egeesee takaso, "Hasali biame hamapoo odoo heeso o kida toloso dilei tei," dee takaso.

4:54: Yon 2:11 **5:8:** Mat 9:6 **5:10:** Jer 17:21-22; Neh 13:19

11 Eseme odoo ogoso
nei egeesee takaso, “Odoo
a tekepo pa oso amapoo
takolone, mo kida toloso di,
dee takeme a ka di,” diso.
12 Eseme diayo yimapoo
nei egeesee takaso, “Odoo
agayo namapoo takolone,
nee kida toloso di, dee ka
takala?” dee takaso.
13 Esino odoo yo tekepo
pa ee yo medee kibiya
gooleedele. Bei, odoo susuga
oso diya mooloogoodeme,
Yesu yo mooloogoodoo ee ma
kulodu esigaboodooso.
14 See hamamee Yesuye
odoo egee tei moso tegei
ma kulodu badebei ogoloso
yimapoo egeesee takaso,
“No, no medee goolee, no
epedee olo tekepo paso.
Esiga no see goo tokenee
na te. Nayo goo tokenee
see tobu tomo siloga, goo
tokenee toowa see namapoo
peledebeyaga,” dee takaso.
15 Eseme odoo ogoso dileso
Yu odoo dia wiligi odoo
dimapoo takolone egeesee
takaso, “Yesuye a tekepo ka
pa,” diso.
16 Egeesi ma kulodu Yesuye
Yu odoo dia hasali biame
mapoo goo hageesee teme,
Yu odoo dia wiligi odoo
tebisa oso komonolone
yimapoo hegi goo tenelame
bei mooloogooso.
17 Esino Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Mo Ma bi-
ame susuga tou tomoloso.
Esiga anosee biame susuga
tou ka tomoloso,” diso.
18 Yesuye to egeesee
takeme, nei diayo yo
wooloomalame diya goomo-
gaso. Bei, yayo hedebe
Yu odoo dia hasali biame
ee gababile, esino yayo
takolone, Godee yo tei Ama,
dee taka goo omaga, eyo
nediliyo yo Godee sabolo
hodobo teiba neme.

Godeeye kitulugu Owolo
Yesu mapoo tenee

19 Esiga Yesuye Yu odoo
dia wiligi odoo tebisa
mapoo egeesee takaso, “Ayo
nimapoo taka. Owolo ayo
mawo goomoga goo hee
talai tebile. Esino Owolo
ayo hedebe Maye teli goo ee
ogoloso anosee goo ee teliso.
20 Maye Owolo a diya
sooloo dalaga, goo yayo teli
susuga ee Owolo amapoo
eligiliso. Eseme niyo Owolo
ayo goo moodoo ee ogoloso
hoowoolame, Maye amapoo
goo diya toowa moodoolai
eligileiso.
21 Egeesi ma kulodu Maye
odoo wedia hogogaduloso
see gie badeli egee tenemolo,
egeesee solone, Owolo ayo
odoo mawo goomoga mapoo
gie badeli ka tenemoloso.
22 Esiga Maye odoo goo
koo midili. Esino yayo
Owolo amapoo kitulugu olo
teneeso, ayo odoo susuga dia
goo ee midilame.
23 Egeesi ma kulodu Maye
goo egee moodooso, odoo
susuga oso Ma mapoo
goomogolone o hu dokodoo
poudalame. Osoloso diayo

5:18: Mat 26:4; Yon 7:1; 10:30 **5:19:** Yon 5:30 **5:22:** Yon 5:27; Diye 10:42
5:23: Pil 2:10-11; 1Yon 2:23

Owolo amapoo goomogolone mo hu onosee dokodoo ka poudalame. Esiga odoo agayo Owolo amapoo goomoga poudilega badoga, yo Ma Godee a diye di odoo mapoo goomoga koo poudoso.

24 Esiga ayo nimapoo ka taka. Mo to duloso a diye di odoo mapoo tei teli odoo ee badoboso kookaiyo gie badeli olo tooso. Odoo egeesee seli ee o goo tokenee eyo nei talaime. Yo teli maga dagadileso see gie badeli mapoo badoso.

25 Esiga ayo nimapoo ka taka. Biame oso sibileiso, esino biame ee olo simiso, odoo tei telega wedia oso Godeeyo Owolo mo to dulei. Egeesi ma kulodu edebeeyo mo to duloso tei toga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

26 Bei, Ma yo gie badeli eyo bei yoso. Esiga Owolo ayo gie badeli eyo bei doloso badalame, yayo kitulugu amapoo olo teneeso.

27 Osoloso Maye Owolo amapoo kitulugu olo teneeso, ayo odoo susuga dia goo ee midilame. Bei, a Odoo Holo.

28 Esiga ayo taka to hagee duloso niba haga na dio di. Bei, biame oso sibileiso, odoo wedia dia bi mapoo egee tiesamolo oso Odoo Holo mo to duloso dia bi maga hogogadileiso.

29 Egeesi ma kulodu goo tekepo tomo sili odoo diba badoboso gie badeli talame hogogadileiso. Esino goo tokenee tomo sili odoo diba dia goo tokenee eyo nei talame hogogadileiso.

30 Ayo goo mawo goolee ee tomo silei tebile. Bei, Ma a diye di oso goo midilei goo amapoo takooga, ayo goo egeesi ka midili. Esiga ayo goo midili ee diya tekepo. Bei, ayo mawo goomoga goo koo tomo sili. Esino ayo hedebe odoo a diye di oso goomoga goo ee ka tomo siloso.

Yesuwo goo taka

31 Esiga ayo hedebe mo goo maga takooga, edebeeyo mo to mapoo tei talai goo eyo bei mauwe dalaiso.

32 Esino mo Maye mo goo maga takomoloso. Bei, a gooleedoo, yayo mo goo maga egee takoo, ee tei takooso.

33 Esiga niyo odoo abo Yonee mapoo diye diso. Eseme yayo dimapoo tei goo takaso.

34 Esino edebeeyo mo goo maga tei goo egee takoo goo ee tei beleso, a medee koo gooleeso. Esino niyo gie badeli talame ayo goo susuga hagee nimapoo takaso.

35 Yonee yo keme masi gadeebugu nimapoo teneeso. Esiga niyo biame deiyepo ee ma kulodu gadeebugu sabolo dabalame diya goomogaso.

36 Esiga Yoneeye mo goo maga tei goo takomo siliso.

5:24: Yon 3:15-18 **5:29:** Dan 12:2; Mat 16:27; Diye 24:15 **5:30:** Yon 5:19; 6:38 **5:36:** Yon 3:2; 14:11

Esino tou ayo temeleso hosudalame Godeeye amapoo tenee oso Yoneeye mo goo takomo sili ee dagadiso. Bei, tou ayo tomo sili oso Maye a diye di goo ee ka eligiso.

37 Osoloso mo Maye a diye di oso mo goo maga tei goo ka takooso. Esino niyo to yayo taka ee dule, osoloso o mudu egele.

38 Esiga niba Godeeyo to duloso nibada sooloo ma kulodu tei koo teli. Bei, niyo Maye diye di odoo amapoo tei koo teli.

39 Niyo Godeeyo to booka mapoo hogugu medee hesigaloso gooleedoloso dobolone, nei to oso nimapoo gie badeli tenelaiso doloso doso. Esino niyo to hesiga ee mo goo takeli.

40 Esino ayo nimapoo gie badeli tenelame seega, niyo amapoo sibilei koo goomegeli.

41 Osoloso niyo see mo hu dokodoo poudilei, ayo haga koo gooleeso.

42 Bei, a gooleedooso, niyo nibada sooloo ma kulodu Godee goolee mauwe.

43 Esiga ayo mo Ma Godeeyo hu maga simiso. Esino niyo a koo goomogoso. Esino edebeeyo eyo goolee o hu maga siboga, niyo odoo egee goomogolone yo idiliso.

44 Esiga niyo wulo edebeeyo nibada hu dokodoo poudilei goomogolone debeliso. Esino Godee hedebe yayo nibada hu ono dokodoo poudalame, niyo ki koo kituluguli. Esiga niyo amapoo kasee tei talaiyo?

45 Esiga ayo Mayo mudugiyopoo niba odoo tokenee dee takeeya dee na goolee. Niyo goolee, Moseseeye niba pidilei gooleeso. Esino yayo Mayo mudugiyopoo niba odoo tokenee dalaiso.

46 Egeesi ma kulodu niyo Moseseeye taka to mapoo tei too diepi, niba ayo taka to mapoo tei teliyo. Bei, Moseseeye mo goo ee Godeeyo to booka mapoo ka hogugu.

47 Esino niyo Moseseeye to hogugu mapoo tei telega ka doso. Esiga niyo to ayo hagee takoo mapoo kasee tei talaiyo?”

6

Yesuye odoo 5,000 mapoo nei pi

(Mat 14:13-21; Maka 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Eseme goo hagoso dileso koodobume, Yesu yo see Gelili abei hodiokoo du maga dalo soowaso. Gelili abei hageeyo hu hee ee Taibiliyes deliso.

2 Egeeseelone Yesuye goo toowa opusomo di moodoolone, odoo paigiga susuga tekepo moodoo demelee maga, odoo mooloogoodoo toowa oso goo egee ogoloso yima hamamee mili diyadeeso.

5:37: Mat 3:17; Yon 5:32; 8:18 **5:39:** Luka 24:27 **5:46:** Diye 3:22

3 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo sabolo mubi ma dokodoo peleso debeiso.
4 Osoloso biame omapoo Yu odoo dia Gababia wo nali biame ee olo koola tabaso.
5 Biame omapoo odoo mooloogoodoo toowa oso yimapoo sibadee ee ogoloso Yesuye Pilipi mapoo egeesee takaso, “Iyo nei moleeso kamapoo toloso odoo susuga hamapoo ka pileiyo?” diso.
6 Esiga Yesuye odoo hagee bia dimapoo moodoolai goo ee yo olo gooleedoloso badolone, see wulo Pilipiye tei too ee agalame yimapoo egeesee ka taka.
7 Eseme Pilipiye nei egeesee takaso, “Odoo susuga hagee bia dimapoo iyo nei toloso pilei ee, molee toowa kamapoo talaiyo? Bei, edebeeyo odoo susuga hagee bia nei pilame molee talame biame 200 ee ma kulodu tou toowa toga, molee oso odoo hedebe hedebe di mapoo wulo nei pepooko pilei tebileime,” dee takaso.
8-9 Eseme Yesu o hamamee dili odoo hee Saimon-Pitayo omolo Enduluye Yesu mapoo egeesee takaso, “Hagee ma kulodu giso holo heeso wo si dee tiadoo sabolo osoloso di bakadio sabolo toloso badoso. Esino nei pepooko hagoso odoo susuga ee pilei tebile,” diso.
10 Eseme Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Odoo susuga hagee bia bulume doloso takee,” diso. Mi omapoo obu bouwe meleeso. Eseme odoo susuga go domo omapoo bulumaso. Egeesi ma kulodu hedebe gisowe hesiga ee 5,000 egeesi tugodooso.
11 Eseme Yesuye wo si toloso Godee mapoo goomoga to takoloso, wo si popeiloso odoo susuga mapoo piso. Osoloso di bakadio toloso goo hedebe o egeesi moodooso. Eseme odoo susuga oso nei egee naloso diya edigaso.
12 Diba nei naloso oduguloso doboome, Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Nei abo poogoo susuga ee misigamo di. Nei abo wulo gamenee peegeeyaga,” diso.
13 Eseme wo si dee tiadoo odoo susuga oso naloso abo poogoo ee, Yesu o hamamee dili odoo oso misigamo dileso bou tegei 12 egeesi metamagisaso.
14 Odoo susuga oso Yesuye goo toowa opusomo di moodoo hagee ogoloso egeesee takaso, “Tei takoo, odoo hagee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo iyo sibileiso doloso bolone debei odoo ee hagosodoo,” dee takaga meleeso.
15 Eseme Yesuye dia wiligi odoo tabalame, Yesu mapoo sibileso seselame gooleemelee goo ee, yo olo gooleedooso. Esino Yesuye olo ogoloso diba poogoloso

6:15: Yon 18:36

see obusomo mubi ma dokodoo palaso.

Yesuye howo ma dokodooga di
(Mat 14:22-33; Maka 6:45-52)

16 Olo habedee mapoo Yesu o hamamee dili odoo oso yo balame abei mapoo mouso.
17 Esino Yesu sibilega molome olo neligaso. Eseme diba dia du mapoo toboloso Kapeniyum mi mapoo dalo soowaso.
18 Diba sudaso olo sulugamo diyadaga molome, i toowa simi oso howo ki toowa simiso.
19 Diba eli sage 5 kilomita egeesi diyadaga molome, Yesuye howo ma dokodooga dimapoo sibume egeiso. Eseme diba diya obulone dio diso.
20 Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. Ayo siba,” diso.
21 Eseme diayo goomoga sabolo yo dia du ma kulodu dabeegee diso. Egeesee semelee mapoo haga booloogelega mi diayo di omapoo peledoboloso dia du omapoo oluguso.

Yesu yo wo gie badeli teneli
22 Biame hee mapoo Yesuye nei pi odoo susuga oso du dali hedebe omapoo meileso Yesu bameleeso, daga omapoo du hedebe meleega, diayo goolee Yesu omapoo badaba bele dolone. Bei, Yesu o hamamee dili odoo dibusomo daga malalo du egee toloso dime diayo egeiga.
23 Eseme biame domo omapoo odoo du abo maga Taibiliyes mi maga sibileso odoo mooloogoodoo toowa oso debei mapoo peledabaso. Daga mi koola omapoo Yesuye Godee mapoo goomoga to takoloso odoo susuga mapoo nei piso.
24 Esino diayo omapoo egeino, Yesu sabolo o hamamee dili odoo sabolo me neme, see diayo du omaga Yesu esilame Kapeniyum mi mapoo soowaso.

25 Diayo abei daloso Kapeniyum mi mapoo peledoboloso Yesu ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, no kopolone hamapoo ka simiyo?” dee takaso.

26 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Niyo a esiamo simi egee, ayo goo toowa opusomo di moodoo ee egeiga, niyo a ka esiamo sibile. Esino niba ayo nei pime ne oso diya edigaga, niyo wulo a ka esiamo simidoo.
27 Esiga niba nei saga me pegeli egeesi haga na esiamo silesibe. Esino niba kookaiyo moloso osee meli nei ono ka esiamo silesibe. Odoo Holo ayo nei hagee nimapoo tenelaiso. Bei, Ma Godeeye Owolo ayo goo hagee talame amapoo kitulugu olo teneeso.”

6:27: Yon 6:48-58

28 Eseme diayo nei egeesee takaso, “Godeeye iyo ogoo goo talame diya ka goomogosomo?” dee takaso.

29 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Godee yo goomogoso, yayo diye di odoo amapoo tei talame.”

30-31 Eseme odoo mooloogoodoo oso yimapoo egeesee takaso, “Iyo namapoo tei talame, nayo ogoo goo toowa opusomo di ka moodoolaiyo? Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso takolone, ibada amawe dio oso miwe poogoo mi mapoo silesibume, Moseseeye Kei mi ma dokodooga wo mana deli* ee diayo nalame teneliso. Esiga Moseseeye ibada amawe dimapoo goo hagee moodooso. Esino iyo namapoo tei talame, nayo imapoo ogoo goo moodoolaiyo?” dee takaso.

32 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Moseseeye nibada amawe dio mapoo Kei mi wo ee tenele. Esino mo Maye dimapoo wo egee ka tenee. Goo hedebe egeesi masi, yayo Kei mi ma dokodooga tei wodee ee nimapoo ka tenemoloso.

33 Esiga Godeeyo wo Kei mi ma dokodooga mi hamapoo sibeye dee taka ee aso. Bei, ayo mi odoo mapoo gie badeli ka tenemoloso.”

34 Eseme nei diayo yimapoo egeesee takaso, “Wiligi odoo, biame susuga gie badeli wo egee nayo imapoo tenemelee,” dee takaso.

35 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Gie badeli teneli wo aso. Esiga odoo agayo amapoo siboga, yo see hodileime. Osoloso odoo agayo amapoo tei toga, yo see howo nala pagalaime.

36 Daga ayo nimapoo takolone, goo toowa opusomo di ayo moodoo ee niyo olo egeiso, dee takaso. Esino niba amapoo tei koo to.

37 Odoo mo Maye amapoo tenee oso amapoo sibileiso. Esiga dima kulodu odoo hee ayo peegoo habigileime.

38 Bei, ayo Kei mi ma dokodooga mi hamapoo simi egee, mawo goomoga goo ee talame ka sibile. Esino mo Ma, a diye di odoo oso goomoga goo ee talame ka simi.

39 Egeesi ma kulodu yayo goomoga goo ee hagoso. Odoo yayo amapoo tenee dima kulodu ayo hedebe osugobalai, yo koo goomogoso. Esino hamameedee biame mapoo ayo diba wedia maga see gie badeli talame hogogadileiso.

40 Bei, mo Ma yo goomogoso, odoo agayo

6:29: 1Yon 3:23 **6:30-31:** Exo 16:14-15; Num 11:7-9; Psa 78:24; Mat 16:1; Yon 2:18 * **6:30-31:** ***wo mana deli*** - Yu odooso dugo 40 ee ma kulodu miwe poogoo mi mapoo silesibume, Godeeye wo mana deli hagee diayo nalame teneliso. Mana deli hagee, wo masi heliye pepooko dooboo hadali. **6:35:** Yon 4:14 **6:39:** Yon 10:28-29; 17:12

Owolo a ogoloso amapoo tei toga, diba badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. Osoloso hamameedee biame mapoo ayo diba wedia maga see hogogadileiso."

41 Egeesee semelee biame omapoo Yesuye takolone, "A Kei mi ma dokodooga simi wo aso," dee takeme, Yu odoo oso duloso komonolone to boowaso.

42 Eseme diayo egeesee takaso, "Odoo hagee Yosepeeyo owolo Yesuso. Esiga ama dio owee dio, iba gooleedoo. Esino yayo takolone, yo Kei mi maga simi, diso. Yayo kasalame egeesee ka takayo?" dee takaso.

43 Esino Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Nima kulodu to boowa egee molo omapoo koodobie.

44 Bei, edebeeyo eyo goolee amapoo sibileime. Esino Ma a diye di oso amapoo sibilame gi odoo oso amapoo sibileiso. Osoloso hamameedee biame mapoo ayo yo ta maga see hogadileiso.

45 Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo heeso egeesee hoguguso, 'Godeeye odoo susuga eligileiso,' diso. Esiga odoo agayo Mayo to duloso yimaga goo gooleedoga, diayo amapoo sibileiso.

46 Odoo heeso Ma egele. Esino hedebe Ma Godee maga simi odoo ayo Ma egeiso.

47 Esiga ayo nimapoo taka. Amapoo tei too odoo yo olo badoboso kookaiyo gie badeli tooso.

48 Gie badeli teneli wo ee aso.

49 Esino nibada amawe dio oso miwe poogoo mi mapoo dobolone, wo mana deli ee nolone debeiso. Esino wo mana deli ee nali odoo egee bia olo wediaso.

50 Esino wo hagee Kei mi maga simi. Esiga wo hagee naga odoo egee bia wedileime.

51 Kei mi ma dokodooga simi gie badeli teneli wo ee aso. Esiga edebeeyo wo hagee naga, yo badoboso kookaiyo gie badalaiso. Osoloso wo ayo tenelai egee molo ee mo hwei, mi odoo oso gie badeli talame."

52 Eseme Yu odooso to hagee duloso dima kulodu to boowoolone egeesee takaso, "Odoo hagoso o hwei iyo nalame kasee tenelaiyo?" dee takaso.

53 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka. Niyo Odoo Holo mo sawo sabolo osoloso mo hwei sabolo nelega poogooga, niba gie badeli talaime.

54 Esiga mo hwei sabolo osoloso mo sawo sabolo nali odoo, diba badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. Osoloso hamameedee biame mapoo ayo diba wedia maga see hogogadileiso.

55 Mo hwei sabolo osoloso mo sawo ee tei nei dee oso.

6:42: Mat 13:55 **6:44:** Yon 6:65 **6:45:** Isa 54:13 **6:46:** Yon 1:18 **6:47:** Yon 3:15-16 **6:48:** Yon 6:32, 58

56 Egeesi ma kulodu mo
hwei sabolo osoloso mo
sawo sabolo nali odoo oso
abolo hedebe doloso ka
badoso. Osoloso anosee
dibolo hodobo badoso.
57 Esiga Ma a diye di oso
gie badoga anosee ka ba-
doso. Esiga mo hwei sabolo
osoloso mo sawo sabolo nali
odoo oso amaga gie badeli
talaiso.
58 Egeesi ma kulodu a ni-
bada amawe diayo namo
silee wo egeesinee. Bei, di-
ayo wo egee ne oso dimapoo
gie badeli tenele. Esino a Kei
mi ma dokodooga simi wo
tei aso. Esiga edebeeyo wo
hagee naga, diba badoboso
kookaiyo gie badalaiso."
59 Yesuye Kapeniyum
mapoo howo gisili moso ma
kulodu odoo susuga mapoo
eligilone goo susuga egeesee
ka taka.

Yesuwo to ee gie badeli teneli

60 Esino Yesu yo deedee
silesibili odoo oso Yesuye
eligi goo ee duloso egeesee
takaso, "Eligi goo hagee diya
koudadoo. Odoo agayo to
hagee talai ka teibayo?" dee
takaso.
61 Egeesi ma kulodu
Yesu yo deedee silesi-
bili odoo oso dima ku-
lodu to boowoogamelee
ee gooleedoloso dimapoo
egeesee takaso, "Goo ayo
hagee takoo oso nimapoo
dala teneedo?
62 Goo hagoso nimapoo
dala teneega, niyo Odoo Holo
ayo see Kei mi ma dokodoo
wedi pala ogoloso kasee
goolaisomo?
63 Dio Tei oso gie badeli
ka tenemoloso. Esino suso
goomoga goo oso gie badeli
koo tenemoloso. To ayo
nimapoo taka ee Dio Tei
maga simi, esiga to oso gie
badeli ka tenemoloso."
64 Yesu yo daga malalo olo
gooleedooso, yimapoo tei te-
lega pagalai odoo ee. Os-
oloso yo toloso ha teli odoo
mapoo tiasalai odoo onosee
yo olo gooleedooso. Es-
iga yayo dimapoo egeesee
takaso, "Odoo abo nima ku-
lodu egee do amapoo tei koo
toso.
65 Goo egeesi maga ayo
to hagee nimapoo olo
takaso, 'Edebeeyo eyo goolee
amapoo sibileime. Esino
Maye amapoo sibilame kitu-
lugu tenee odoo oso amapoo
sibileiso,' dee takooso."
66 Yesuye to hagee taka
koodobume, yo deedee sile-
sibili odoo aboso yo deedee
silei gowoolone yo poogoo
diso.
67 Eseme Yesuye o
hamamee dili odoo 12
mapoo egeesee takaso,
"Niba nosee a poogoo dilei
goomogosomo?" dee takaso.
68 Eseme Saimon-Pitaye
nei egeesee takaso, "Lodee,
iba odoo ogu mapoo dileiyo?
Hedebe nee to oso gie badeli
ka tenemoloso.
69 Esiga iyo namapoo tei
toso. Osoloso iba goolee-
dooso, no tei odoo Godee
maga simi oso," diso.

6:57: 1Yon 3:24 **6:64:** Yon 13:11 **6:65:** Yon 6:44 **6:68:** Mat 16:16

70 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo odoo 12 niba olo hudi magooso. Esino nima kulodu odoo hedebe Saiteneeyo tou teli odoo badoso.”
71 Esiga Yesuye to hageesee taka egee, Saimon-Iskaliyot eyo owolo Yudas eyo goo ee taka. Bei, Yudas yinosee Yesuwo hamamee dili odoo 12 ee ma kulodu badeli. Esino yayo hamamee Yesu ha teli odoo mapoo tiasalaiso.

7

Yesuwo omolo dio oso yimapoo tei tele poogoo

1 Esiga goo hagoso dileso koodobume, Yesu yo Yudiya mi mapoo silei gowoolone, see Gelili mi mapoo dileso siliso. Bei, Yudiya mi omapoo Yu odoo dia wiligi odoo oso Yesu wooloomalame eli esiamo siliso.
2 Osoloso Yu odoo dia Waseme moso maga wo nalai biame* olo koola tabaso.
3 Eseme Yesuwo omolo dio oso yimapoo egeesee takaso, “No mi hagee poogoloso see Yudiya mi mapoo di, no deedee silesibili odoo oso nayo goo toowa opusomo di moodooga ee agalame.
4 Bei, edebeeyo o goo ee odoo susuga oso gooleedalai goomogoga, yo goo mada koo moodoomo siliya. Esiga no goo toowa opusomo di medee woola moodoomo sile, odoo susuga oso nee goo ee ogoloso gooleedalame,” diso.
5 Goo egeesi ma kulodu Yesuwo omolo dio oso yimapoo tei telega debeiso.
6 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo Yelusalem mapoo dilei biame koo tugodo. Esino niba dilei goomogoga, wulo biame hee mapoo dilei tekepo.
7 Mi odoo oso niba hegilei eyo bei me. Esino diayo a hegiliso. Bei, ayo dia goo tokenee ee woola yilige buguga.
8 Esiga niba wo ne mapoo diyadee. Esino a dileime. Bei, mo biame tugodelega.”
9 Yesuye egeesee takoloso Gelili mi mapoo badebeiso.

Waseme moso maga wo ne biame mapoo Yesuye odoo mapoo eligi

10 Yesuwo omolo dio oso Waseme moso maga wo nalame Yelusalem mapoo paladee neme, Yesu yinosee hamamee palaso. Esino odoo howo woola palai gowoolone mada palaso.
11 Osoloso wo ne ee ma kulodu Yu odoo dia wiligi odoo oso Yesu esilone egeesee takaso, “Yesu kasomo?” dee takaso.

7:1: Yon 5:18 **7:2:** Lev 23:34 * **7:2:** Yu odoo dia amawe diayo miwe poogoo mi mapoo dobolone, dugoso moso tegegaloso omapoo debeliso. Biame ee goolone, Yu odooso Waseme moso maga wo nali biame mapoo homo deeso waseme moso tegegaloso omapoo debeliso. Osoloso Yu odoo dia wo nali hagee sabolo osoloso abo ee Yelusalem mapoo naliso. **7:5:** Diye 1:14

12 Eseme odoo mooloo-
goodoo toowa oso mada
dima kulodu Yesuwo goo
maga mada takomo silesi-
bulone, odoo aboso egeesee
takaso, “Yesu odoo tekepo,”
dee takaso. Esino odoo aboso
takolone, “Haye, yo wulo
gamenee goo maga odoo
peegoo ka gilimado du,” dee
takaso.
13 Esino Yu odoo dia wil-
igi odoo bolo obulone, diayo
Yesuwo goo maga to woola
takele.
14 Osoloso wo ne olo domo
taba mapoo, Yesuye tei moso
mapoo peleso Godeeyo to
eligilame bei mooloogooso.
15 Eseme Yu odoo oso
yayo eligi goo ee duloso
diya howoogadolone diayo
egeesee takaso, “Odoo hagee
kasi maga Godeeyo to susuga
ka gooleedoowo? Bei,
yo Godeeyo to gooleedeli
sukulu mapoo dile,” dee
takaso.
16 Eseme Yesuye nei
dimapoo egeesee takaso,
“Ayo hagee eligi wulo mawo
goolee koo eligili. Esino a
diye di Godee maga simi goo
ee eligili.
17 Esiga Godeeye goomoga
goo ee talame goomoga odoo
oso ayo eligi goo hagee tei
Godee maga simidoo doloso
gooleedalaiso. Osoloso ayo
mawo goolee koo eligili goo
onosee gooleedalaiso.
18 Edebeeyo eyo goolee
eligimo siloga, yo o hu
eyo nediliyo doko topoloso.
Esino edebeeyo yo diye di
odoo oso goolee ee eligimo
siloga, yo diye di odoo eyo
hu ee doko topoloso. Esiga
yo tei goo takeli, osoloso yo
gamenee koo takeli.
19 Moseseeye nimapoo tei
magoo hogugu ee teneeso.
Esino niba susuga tei magoo
hagee koo dedeli. Esiga kasi
maga niyo a wooloomalame
ka sala?”
20 Eseme odoo mooloo-
goodoo oso nei yimapoo
egeesee takaso, “Bo holoso
nama kulodu palaga, no to
egeesee ka takoo. Iba no
wooloomalame koo seeso,”
diso.
21 Esino Yesuye dimapoo
nei egeesee takaso, “Niyo
hasali biame mapoo ayo goo
toowa opusomo di hedebe
moodoo ogoloso niba susuga
dio diso.
22 Egeesi ma kulodu niba
nosee Moseseeye tei magoo
ee dodolone niyo hasali
biame mapoo tou teliso. Bei,
niyo Moseseeye tei magoo
ee dodolone holope kolo
kweliso. Esino holope kolo
koolame tei magoo hagee
Moseseeye magele. Esino
nibada amawe diayo ka
magoo.
23 Esiga Moseseeye tei
magoo gababiyaga hasali
biame mapoo niyo holope
kolo kweliso. Esino niyo
kaseega ayo niyo hasali
biame mapoo odoo paiye
tekepo moodooga niyo
amapoo ka komonowala?

7:15: Mat 13:54; Luka 2:47 **7:16:** Yon 12:49; 14:10 **7:18:** Yon 8:50 **7:19:** Diye 7:53; Loum 2:21-24 **7:20:** Yon 8:48; 10:20 **7:22:** Lev 12:3; Gen 17:9-13 **7:23:** Yon 5:8-10, 16

24 Esiga niyo wulo edebeeyo o suso goo moodoo ee ogoloso saga na midi. Esino tei goodee maga niyo o goo ka midi."

Yesu tei Kelisowo?

25 Osoloso Yesuye to taka hagee duloso, Yelusalem odoo aboso dieso nediliyo egeesee takaso, "Odoo hagee ibada wiligi odoo oso wooloomalaigo dee takemeni osobele?

26 Niba ege, yayo odoo susuga eyo howo woola eligime, odoo heeso yimapoo to hee koo takooso. Esiga ibada wiligi odoo oso goolee yo tei Keliso goolee malaiso.

27 Esiga Kelisoye siboga, mi yayo simi ee odoo heeso gooleedalaime. Esino mi Yesuye simi ee iba gooleedooso," diso.

28 Eseme Yesuye tei moso mapoo osee eligilone toso neligidi egeesee takaso, "O. Tei takoo. Mo goo sabolo osoloso ayo simi mi sabolo niba olo gooleedoodoo. Esino a mawo goolee maga sibileso hamapoo koo badoso. Haye, a diye di odoo eyo goo ee tei, esino niba yo gooleedele.

29 Esino hebebe ayo yo ka gooleedoo. Bei, a yimaga simi osoloso yayo a nimapoo sibeye diso."

30 Eseme biame omapoo wiligi odoo diba goomogaso, Yesu omapoo talame. Esino odoo heeso yimapoo goo hee moodele. Bei, o biame tugodelega.

31 Esino odoo mooloogoodoo ee ma kulodu odoo aboso Yesu mapoo tei tolone egeesee takaso, "Odoo heeso sibileso goo toowa opusomo di moodooga, goo toowa opusomo di Yesuye moodoo hagee dagadileime. Esiga Yesu hagee tei iyo hagee bamolo Keliso oso," dee takaso.

32 Esiga odoo mooloogoodoo oso Yesuwo goo maga taka ee Pelisi odoo oso duso. Esiga Pelisi odoo egee bia sabolo osoloso tei moso wiligi odoo tebisa oso tei moso gidebeli odoo diye diso, diayo dileso Yesu talame.

33 Yesuye see odoo mapoo takolone egeesee takaso, "A biame deiyepo hamapoo nibolo hodobo badalaiso. Osoloso a diye di odoo mapoo see wedi dileiso.

34 Niyo a esileiso. Esino niyo a agalaime. Bei, ayo badalai mi omapoo sibilei niba tebileime," diso.

35 Eseme Yu odooso dieso nediliyo dima kulodu egeesee takaga meleeso, "Yo kamapoo duga iyo yo egelega ka pagalaiyo? Yo ibada odoo abo Guliki odooso debeli mi mapoo egee do mapoo dileso Guliki odoo mapoo Godeeyo to eligilame ka sabele.

36 Osoloso yayo imapoo takolone, iyo yo esileiso, esino iyo yo agalaime. Osoloso, yayo badalai mi omapoo sibilei iba tebileime, dee taka eyo bei ogoobo?" dee takemeleeso.

7:27: Yon 7:41; 9:29 **7:28:** Mat 11:27; Yon 8:55 **7:30:** Yon 7:44 **7:34:** Yon 8:21; 13:36

Gie badeli teneli howo

37 Esiga Waseme moso
maga wo ne hamameedee
biame egee goo toowa.
Osoloso biame omapoo
Yesuye toboloso to neligidi
egeesee takaso, “Odoo agayo
howo ka na poogoosomo, yo
amapoo howo nala sibeye
dee.
38 Osoloso Godeeyo to
booka mapoo hogugu oso
egeesee takooso, ‘Edebeeyo
amapoo tei toga, gie badeli
teneli howo oso yima kulo-
duga gasibileiso.’ ”
39 Esiga Yesuye goo taka
hagee, yimapoo tei too odoo
mapoo Dio Tei tenelai goo
ee takolone egeesee ka taka.
Esino epedee omapoo Dio Tei
dimapoo tenele. Bei, Yesu yo
Ama mapoo pelega.

40 Esiga odoo mooloo-
goodoo ee ma kuloduga
odoo aboso Yesuye taka to
ee duloso egeesee takaso,
“Odoo hagee tei Godee maga
to toloso kokodo takomo sili
odoo sibabeleso iyo bamelee
osodoo,” dee takaga meleeso.

41 Eseme odoo aboso
egeesee takaso, “Yo Keliso,”
dee takemeleeso. Esino
aboso egeesee takaso, “Haye,
yo Kelisonee. Bei, Keliso yo
Gelili mi maga sibileime.

42 Bei, Godeeyo to booka
mapoo hogugu oso egeesee
takooso, ‘Keliso yo Deibidiyo
amawe dio dima kulo-
duga sibileiso. Osoloso yo
Deibidiye badebei mi Betil-
ihem mapoo soomagalaiso,’
diso,” dee takaso.
43 Egeeseelone Yesuwo goo
maga odoo abo puloso de-
beiso.
44 Osoloso odoo aboso Yesu
talame goomogaso. Esino
odoo heeso yimapoo goo hee
moodele.

Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso
tei tele poogoo

45 Eseme epedee omapoo
tei moso gidebeli odoo oso
see mosoowe wedi simi
ogoloso, tei moso wiligi odoo
tebisa sabolo, osoloso Pelisi
odoo oso dimapoo egeesee
takaso, “Bei kaseme niyo
Yesu hamapoo ido sibilega
ka poogoowo?” diso.
46 Eseme diayo nei egeesee
takaso, “Daga odoo heeso to
Yesuye keli egeesee koo keli,”
dee takaso.
47 Eseme Pelisi odooso nei
dimapoo egeesee takaso,
“Niba nosee yayo eligi goo
oso peegoo gilimado disomo?
48 Esino Pelisi odoo ima
kulodu osoloso ibada wil-
igi odoo dima kulodu odoo
heeso yimapoo tei too niyo
egeisomo? Haye.
49 Esino odoo mooloo-
goodoo hagee ma kulodu,
odoo aboso Moseseeye
tei magoo goo ee kibiya
gooleedelega tei tooso. Esiga
diba Godeeyo kamana ma
hemidu doso.”
50 Esiga dima kulodu Pelisi
odoo hee badebeiso, o hu

7:37: Lev 23:36; Isa 55:1; Yon 4:14 **7:38:** Isa 58:11 **7:39:** Yon 16:7; 20:22; Diye 2:4 **7:40:** Yon 6:14 **7:41:** Yon 1:46 **7:42:** Psa 89:3-4; Mica 5:2 **7:46:** Maka 1:22 **7:48:** Yon 12:42 **7:50:** Yon 3:1-2

Nikodimas. Daga yayo gesi Yesu agalame diso. Esiga yayo dimapoo egeesee takaso,
51 "Moseseeye tei magoo ee dodolone iyo daga odoo o goo midilega, wulo o tokenee eyo nei tenelai ee tekeponee," diso.
52 Eseme Pelisi odoo abo sabolo osoloso wiligi odoo tebisa oso yimapoo egeesee takaso, "Nonosee Gelili odoowo? No Godeeyo to booka mapoo hogugu ee medee hesigaloso gooleede. Bei, Godeeyo toso egeesee takooso, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee Gelili mi maga sibileime."
[
53 Osoloso to kesamelee omapoo koodobuloso odoo susuga dia mosopoo diyadeeso.

8

Kooka soboso adaba giso goo heli too
Yesu mapoo ido simi

1 Esino Yesu Olipi mubi ma dokodoo palaso.
2 Osoloso gesikolodee Yesu yo tei moso mapoo wedi sibileso badoboome, odoo susuga oso yimapoo simiso. Eseme yayo omapoo badolone odoo eligimeleeso.
3 Eseme domo omapoo tei eligili odoo sabolo, osoloso Pelisi odoo oso kooka sobo heeso adaba giso goo heli too ee ogoloso, diayo yo ido sibileso odoo howo woola tebediso.
4 Eseme diayo Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, kooka sobo hagoso adaba giso goo heli tomo sileeme ogoloso yo hamapoo ka ido simi.
5 Moseseeye tei magoo hogugu oso egeesee takaso, 'Sobo heeso goo hageesee toga, yo yoso enigameleso wooloome,' dee takooso. Esiga nayo imapoo takee, iyo sobo hamapoo goo kasee moodoolaisomo?" dee takaso.
6 Goo egeesi maga Yesuye to tokenee takooga ka midilame, diayo yo kukolo egeiso.*

Esino Yesu miyomoo gauwuloso dee woluguso mi mapoo hogugu meleeso.
7 Esino diayo yimapoo osee woosa molome, Yesu yo toboloso dimapoo egeesee takaso, "Esiga nima kulodu odoo hee goo tokenee koo teli daga, odoo ogoso malalo sobo omapoo yoso ka enige," diso.
8 Osoloso Yesu see tobu miyomoo gauwuloso dee woluguso mi mapoo hogugu

7:52: Yon 7:41-42 **8:5:** Lev 20:10; Deut 22:22-24 * **8:6:** Biame omapoo Yu odoo oso tei magoo bakadio ee dodolone debeiso. Moseseeye tei magoo hogugu oso egeesee takaso, "Sobo heeso goo hageesee toga, yo yoso enigameleso wooloome," dee takooso. Esino Loum gamalee eyo tei magoo hogugu oso egeesee takaso, "Goo ee tei." Yesuye takolone, sobo egee wooloome, dee takooga, yayo Loum gamalee eyo tei magoo ee gababileiso. Esino yayo takolone, sobo egee na wooloome, dee takooga, yayo Moseseeye tei magoo ee gababileiso. **8:7:** Deut 17:7

meleeso.
9 Eseme odoo susuga sobo egee ido simi oso Yesuwo to duloso obulone, daga adaga dimaga bei mooloogooloso hedebe du, hedebe du diso. Osoloso odoo susuga olo poogoo dulone, hedebe Yesu dio sobo egee dio omapoo poogooso.
10 Eseme Yesuye toboloso sobo mapoo egeesee takaso, "Sobo, no goweli odoo hamapoo debei ee kasomo? Odoo hee nee tokenee eyo nei namapoo dala tenelai hedebe badolo?" dee takaso.
11 Eseme sobo ogoso nei Yesu mapoo egeesee takaso, "Wiligi odoo, haye, odoo hee medoo," diso.
Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Anosee nee tokenee eyo nei ayo namapoo dala tenelaime. Esiga no di. Esino no tokenee see tobu na te," dee takaso.]

Yesu mipoo hageeyo gadeebugu

12 Eseme Yesuye odoo mooloogoodoo mapoo see egeesee takaso, "Mipoo hageeyo gadeebugu ee aso. Esiga a dodomo sili odoo yo neliga ma kulodu sileime. Esino yo gie badeli talai eligili gadeebugu ee talaiso," dee takaso.
13 Eseme odoo mooloogoodoo ee ma kuloduga Pelisi odooso nei egeesee takaso, "No wulo nee goo ee takomolo. Esiga nayo egee takoo goo ee iba tei koo toso," dee takaso.
14 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "O. Tei takoo. A mo goo ee takooso. Esino ayo hagee takoo tei goo taka. Bei, ayo simi mi ee a gooleedoo. Osoloso ayo dileso badalai mi onosee a gooleedoo. Esino ayo simi mi sabolo, osoloso ayo dileso badalai mi ee, niba gooleedele.
15 Esiga mi odoo dia goo ee dodolone, niyo emegei dia goo ee midiliso. Esino ayo emegei dia goo ee koo midili.
16 Esino ayo emegei dia goo midilei gooleega, ayo medee tei goo maga dia goo midileiso. Bei, ayo mobusomo koo midili. Esino mo Ma a diye di sabolo goo ka midili.
17 Esiga Moseseeye tei magoo hogugu oso egeesee takooso, 'Goo hedebe mapoo odoo bakadio oso to hedebe onosee takooga, diayo egee takoo ee tei goo takooso,' deliso.
18 Esiga anosee tei magoo egee dodolone mawo nediliyo mo goo maga tei goo takooso. Osoloso mo Ma a diye di oso mo goo maga tei goo takeliso."
19 Eseme Pelisi odooso nei yimapoo egeesee takaso, "Nama kasomo?" diso. Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Mo Ma sabolo osoloso a, niba gooleedele. Niba a gooleedoo diepi, mo

8:11: Yon 5:14 **8:12:** Isa 49:6; Yon 1:4-9; 9:5; 12:46 **8:14:** Yon 5:31-32; 7:28
8:15: Yon 12:47 **8:16:** Yon 5:30; 8:29 **8:17:** Deut 19:15 **8:18:** 1Yon 5:9

Ma nosee niba gooleedeliyo," dee takaso.
20 Yesuye tei moso ma kulodu emegei di molee tenee mageli koola omapoo tobodulone, goo susuga hagee eligimeleeso. Esino odoo heeso yo tele. Bei, o biame tugodelega.

Yesu eyo o goo taka

21 Eseme Yesuye see dimapoo egeesee takaso, "Ayo peegoo duga, niyo a esileiso. Esino niba goo tokenee ma kulodu dobolone, nibada goo tokenee hapelega poogoloso wedileiso. Osoloso ayo badalai mi omapoo sibilei, niba tebileime," dee takaso.
22 Esino Yu odoo oso egeesee takaso, "Bei kasi maga Yesuye takolone, yayo badalai mi omapoo sibilei, iba tebileime, dee ka takayo? Iba gooleedele, Yesu eyo nediliyo wooloomalame ka sabele," diso.
23 Eseme Yesuye dia to duloso nei egeesee takaso, "Niba mipoo hamapoo debeli odoo. Esino a Kei mi ma dokodooga simi. Esiga niba mi odoo. Esino a mi odoonee.
24 Goo egeesi maga ayo nimapoo takolone, nibada goo tokenee hapelega poogoloso wedileiso, dee ka taka. Bei, ayo mo goo* maga taka mapoo niyo tei telega poogooga, niba nibada goo tokenee hapelega poogoloso wedileiso."
25 Eseme diayo nei egeesee takaso, "No odoo ogumo?" diso. Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo eligi bei mooloogooloso abaga simino epedee hamapoo mo goo nimapoo olo eligiso.
26 Esiga ayo nimapoo tokenee odoo dee takalai goo bei moloso. Esino a diye di odoo oso takeme du goo ono ayo odoo mapoo ka takomo sili. Bei, yo tei goo takeli."
27 Egeesi ma kulodu Yesuye amamo goo takano, Yu odooso duloso medee kibiya gooleedele.
28 Eseme Yesuye see dimapoo egeesee takaso, "Niyo Odoo Holo a toloso dokodoo poudoga,* omapoo niyo mo goo ee medee kibiya gooleedalaiso. Osoloso ayo mawo goomoga goo koo tomo sili goo onosee niba gooleedalaiso. Bei, mo Maye amapoo taka goo hedebe ee ayo ka eligimo sili.
29 Esiga a diye di odoo ee abolo hodobo badoso. Yo a koo poogoo dili. Bei, ayo hedebe yo goomogalai goo ono tomo sili."
30 Esiga Yesuye goo hagee takeme, odoo susuga yimapoo tei tooso.

Tei goo oso odoo tokenee

8:20: Yon 7:30 **8:21:** Yon 7:34; 13:33 **8:23:** Yon 3:31 * **8:24:** ***ayo mo goo*** - Godeeyo to Guliki odoo dia toso hogugu mapoo Yesuye takolone, yo aso, dee taka egee yo Keliso, Godeeye hesia dolone ka taka. **8:28:** Yon 3:14 * **8:28:** ***a toloso dokodoo poudoga*** - Yesuye taka hageeyo bei ee, yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso pouduloso tulugilei ee taka.

ma kuloduga
peegoo gilimado dili

31 Eseme Yesuye Yu odoo yimapoo tei telaga odoo mapoo egeesee takaso, “Niyo ayo eligi goo hamapoo medee kibiya kookoodoloso dodomo silesiboga, niba tei mo hamamee dili odoo dalaiso.

32 Esiga niba tei goo ee gooleedalaiso. Osoloso tei goo oso niba nei mauwe tou teli goo maga peegoo gilimado dileiso.”

33 Eseme diayo Yesu mapoo egeesee takaso, “Eibalahameeyo amawe dio ibaso. Esiga iba odoo heeso wiligi doloso badoboome, hegi goo ma kulodu nei mauwe o tou tolone ka debele. Bei kasi maga nayo imapoo takolone, ‘hegi goo ma kuloduga puo pagalaiso,’ dee ka takala?”

34 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Edebeeyo goo tokenee tolone badoga, yo goo tokeneeso wiligi doloso ka badoso.

35 Esiga nei mauwe tou teli odoo ee o wiligi odoo eyo soosoo sabolo kookaiyo osee koo badeli. Esino owoloye o soosoo sabolo kookaiyo osee badeliso.

36 Esiga Owolo ayo niba tokenee goo ma kuloduga puo poogooga, niba tokenee goo ma kuloduga tei olo puo pagalaiso.

37 A gooleedooso, niba Eibalahameeyo amawe dio. Esino niyo a wooloomalame ka goomogoso. Bei, ayo eligi goo ee nima kulodu malai, niba koo goomogoso.

38 Mo Maye goo amapoo eligi ee ayo nimapoo ka takomo siloso. Esino niba nosee nibada amaye takeme du goo ee tomo silesiboso.”

39 Eseme diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Ibada ama ee Eibalaham,” diso.

Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba tei Eibalahameeyo owolo dio diepi, niyo goo Eibalahameeye moodoo egeesee moodoolone debeli.

40 Esino tei goo Godeeye amapoo tenee ee ayo takomo sileeme, niyo a wooloomalame seeso. Esino Eibalaham goo egeesi moodele.

41 Esiga goo nibada amaye moodoo hedebe onosee niyo ka moodoomo siloso.”

Eseme diayo Yesu mapoo egeesee takaso, “Iba giba holonee. Esino ibada Amadee ee hedebe Godeeso,” dee takaso.

42 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Godee tei nibada Ama diepi, a niyo diya goolee sabolo debeliyo. Bei, a Godee maga sibileso hamapoo ka badoso. Yayo a diye diso. Esiga a mawo goolee sibileso hamapoo koo badoso.

43 Niba kasi maga goo ayo taka ee duloso gooleedelega ka dabala? Niba goo ayo eligi ee dulei gowoolone ka seeso.

8:33: Mat 3:9 **8:34:** Loum 6:16, 20 **8:39:** Mat 3:9 **8:41:** Isa 63:16 **8:44:** 1Yon 3:8

44 Esiga nibada ama ee Saiten. Esiga niyo o goo ogoloso yayo goomoga goo ee talame diya goomegeliso. Bei, bei mooloogoo biame maga epedee hamapoo sibulone yo odoo wooloomali doloso badebeiso. Osoloso yo gamenee takeli odoo. Bei, yima kulodu tei goo takeli me. Osoloso yayo gamenee takooga, yayo wulo o goo ee takeli. Bei, yo gamenee takeli odoo. Osoloso gamenee takeli eyo bei yoso.

45 Esino ayo nimapoo tei goo takeliso. Goo egeesi maga niyo mo to mapoo tei koo teli.

46 Esiga goo tokenee ayo moodoo ee niyo egeisomo? Haye, me. Ayo tei goo takomo silino, niyo kaseega mo to mapoo tei tele ka pagala?

47 Godeeyo odoo oso o to duloso omapoo mesimo silesibiliso. Esino niba Godeeyo odoonee. Esiga goo egeesi maga niba o to duloso omapoo mesilega ka poogooso."

Yesuye Eibalaham dagadi

48 Eseme Yu odooso nei Yesu mapoo egeesee takaso, "Iyo namapoo takolone no Samaliya odoo bo holo pala, dee takemeni ee tei taka."

49 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Mo kulodu bo holo koo badoso. Esino ayo mo Mayo hu dokodoo poudiliso. Esino niyo abolo takolone mo hu dokodoo poudilega pegeliso.

50 Esiga edebeeyo mo hu dokodoo poudalame ayo goo hagee koo tomo siloso. Esino odoo heeso diya goomogoso, edebeeyo mo hu dokodoo poudalame. Yo goo midili odoo.

51 Esiga ayo nimapoo tei goo taka. Odoo agayo mo to mapoo mesimo siloga, yo talaime."

52 Eseme Yu odooso Yesu mapoo egeesee takaso, "Iba epedee olo gooleedo, no tei nee kulodu bo holo bado. Bei, nayo daga egeesee takaso, 'odoo agayo nee to mapoo mesimo siloga, yo talaime,' diso. Esino ibada amawe Eibalaham dio osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo diba olo wediaso.

53 Esiga ibada amawe Eibalaham ee nayo dagadi doloso ka takala? Bei, ibada amawe Eibalaham olo taso, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo onosee olo wediaso. Egeesi ma kulodu nayo goolee no odoo ogu gweliyo?" dee takaso.

54 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ayo goo tomo sili hagee mo hu dokodoo poudalame ka tomo sili diepi, goo hagee bei mauwe meliyo. Esino mo Maye mo hu dokodoo ka poudomoloso. Yo niyo takolone nibada Godee deliso.

8:46: 2Kol 5:21; 1Pita 2:22 **8:47:** 1Yon 4:6 **8:48:** Maka 3:21-22 **8:51:** Yon 5:24

55 Esino niba yo gooleedele. Esino ayo yo ka gooleedoo. Esino ayo takolone, ‘a o goo gooleedele,’ dee takeli diepi, a gamenee takeli odoo niba egeesi masi badeliyo. Esino a o goo gooleedoo, osoloso a to yayo taka mapoo mesimo siliso.
56 Esiga nibada amawe Eibalaham goomogaso, ayo mipoo hamapoo simi ee agalame. Osoloso a olo sibume, yayo ogoloso diya goomogaso.”
57 Eseme Yu odooso nei yimapoo egeesee takaso, “No dugo 50 tugodele. Esino nayo takolone, no Eibalaham olo egeiso, dee ka takala?”
58 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo tei goo nimapoo ka taka. Bei, Eibalaham soomagelega badoboome, daga a olo badebeiso.”
59 Yesuye egeesee taka duloso diayo komonolone, yo toloso enigilame sino poogooso. Eseme Yesu mada wua moloso tei moso ma kuloduga peegoo diso.

9

Yesuye odoo howo neliga osee soomagoo ee tekepo pa

1 Esiga Yesu yo dulone odoo hee egeiso. Odoo egee oweeye soomagolone howo neliga o egeesi soomagoona.
2 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, odoo agamo goo tokenee oso yo howo neliga egeesee ka soomagoowo? O goo tokenee oso egeesee ka soomagoowo, o owee dio ama dio eyo goo tokenee maga howo neliga egeesee ka soomagoowo?” dee takaso.
3 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Odoo howo neliga hagee o goo tokenee oso egeesee ka sele, osoloso ama dio owee dio eyo goo tokenee oso egeesee ka sele. Esino odoo howo neliga soomagoo goo eyo bei ee egeesi moloso. Godeeye kitulugu goo ee yimaga woola yilige bigilame, yo howo neliga egeesee ka soomagoo.
4 Esiga biame osee mologa, iba odoo a diye di eyo tou ee tomo. Esino gesi olo siboga, odoo heeso tou hee talai tebileime.
5 Esiga ayo mipoo hamapoo osee hagee bado oso mipoo hamapoo keme masi gadeebugu ka moloso.”
6 Yesu to hagee takoloso mi mapoo magawo pagamagoloso, deeso deeseegoloso omapoo beesee doloso odoo howo neliga eyo howo mapoo hediso. 7 Osoloso odoo omapoo egeesee takaso, “No Sailowam howo ou mapoo nee howo hapalame di,” diso. Esiga Sailowam hu eyo bei ee diye dolone takeli. Eseme odoo egee dileso o howo hapoome tekepo paso. Eseme yo see wedi sibulone medee ogomo simiso.

8:58: Yon 1:1 **9:2:** Ezek 18:20; Luka 13:2, 4 **9:3:** Yon 11:4 **9:5:** Mat 5:14; Yon 8:12 **9:6:** Maka 8:23

8 Egeesi ma kulodu odoo koola mapoo debeli sabolo osoloso odoo aboso yo daga eli domopoo bi howolone badoboome egei oso egeesee takaso, “Odoo hagee eli palaga bi howolone badoboomeni osobele,” diso.

9 Eseme odoo aboso egeesee takaso, “O. Odoo hedebe ogoso,” dee takemeleeso. Esino odoo aboso egeesee takaso, “Haye, odoo ogosonee, odoo hee yo masi molodoo,” dee takemeleeso. Eseme odoo eyo egeesee takaso, “Odoo egee tei aso,” dee takemeleeso.

10 Eseme diayo yimapoo egeesee takaso, “Nee howo kaseme tekepo ka payo?” diso.

11 Eseme yayo egeesee takaso, “Edebeeyo takolone Yesu deli oso mi mapoo magawo pagamagoloso, deeso deeseegoloso omapoo beesee doloso mo howo mapoo basago hediloso amapoo egeesee taka, a Sailowam howo ou mapoo mo howo hapalame diyena. Eseme a dileso mo howo keesee hapoono tekepo ka poowa,” diso.

12 Eseme diayo yimapoo egeesee takaso, “Odoo egee kasomo?” Eseme yayo dimapoo egeesee takaso, “A gooleedele,” dee takaso.

Pelisi odooso odoo howo neliga
tekepo pa mapoo woosa

13-14 Yesuye odoo howo neliga tekepo pa hagee, Yu odooso hasali biame mapoo tekepo ka pa. Esiga odoo aboso odoo howo neliga Yesuye tekepo pa ee Pelisi odoo mapoo ido diso.

15 Eseme Pelisi odooso yimapoo egeesee takaso, “Nee howo kaseme tekepo ka payo?” diso. Eseme nei yayo dimapoo egeesee takaso, “Yesuye basago beesee doloso mo howo mapoo hedime, mo howo howomoo keesee hapoono, see tekepo ka pa,” dee takaso.

16 Egeesee taka duloso Pelisi odoo aboso egeesee takaso, “Yesu hagee Godee maga sibile. Bei, yo Godee maga simi diepi, ibada hasali biame mapoo tou tolone tei magoo ee gababile pegeliyo,” diso.

Esino odoo aboso egeesee takaso, “Kasee maga goo tokenee teli odoo oso goo toowa opusomo di hageesee ka moodoomo silosomo?” dee takemeleeso. Goo egeesi maga Pelisi odooso Yesuwo goo maga dieso dima kulodu domo pi meleeso.

17 Osoloso Pelisi odooso odoo howo neliga tekepo pa mapoo see tobu egeesee woosaso, “Odoo nee howo tekepo pa ee odoo ogu gooleesomo?” diso. Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, “Ayo goolee, yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo gooleeso,” dee takaso.

9:17: Yon 4:19

18 Esino odoo hagee daga tei howo noluguloso badebei goo omapoo Yu odoo dia wiligi odoo diba tei dele. Esiga tei goo beleso gooleedalame, diayo owee dio ama dio idooso.
19 Osoloso diba olo sibileso tebisamolome, wiligi odooso dimapoo egeesee takaso, "Niyo takolone, nowolo howo neliga osee soomagoogo, dee takemeni ee hagosomo? Esiga kasi maga epedee o howo olo tekepo poloso ka badosomo?" dee takaso.
20 Eseme owee dio ama dio oso nei egeesee takaso, "O. Hagee tei ibada owolo howo neliga osee soomagoo oso, goo ee iba gooleedooso.
21 Esino o howo kasee tekepo payo? Iba gooleedele. Osoloso odoo yo tekepo pa onosee, iba gooleedele. Esiga niso ibada owolo mapoo woosalo ege. Bei, yo olo kauwudooga, yayo o goo ee nimapoo takalai teiba," dee takaso.
22 Diayo dia wiligi odoo tebisa ogoloso obulone wulo dimapoo to hageesee ka taka. Bei, Yu odoo dia wiligi odoo oso goomoga goo hageesee olo magooso, "Edebeeyo takolone Yesu ee Keliso dee takooga, yo Yu odoo dia howo gisili moso ma kuloduga hu taloso peegoo magoo damalaiso," dee takaso.
23 Goo egeesi maga owee dio ama dio oso takolone, "Yo olo kauwudooga, yayo o goo ee nimapoo takalai teiba," dee ka taka.
24 Esiga Yu odoo dia wiligi odoo oso see tobu odoo howo neliga tekepo pa ee idoloso yimapoo egeesee takaso, "Godeeyo howo woola nayo imapoo tei goo takee. Bei, odoo no tekepo pa egee goo tokenee teli odoo, iba gooleedoo."
25 Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, "A gooleedele, yo goo tokenee teli odoo bele, o, goo tekepo teli odoowo. Egeesi ma kulodu goo hagee a gooleedoo, a daga howo neliga badebeiso. Esino epedee hamapoo mo howo olo tekepo poloso see ka ogomo siloso."
26 Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, "Odoo hagoso namapoo kasee moodoome, nee howo see tekepo ka payo?" dee takaso.
27 Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, "Ayo nimapoo goo susuga olo takaso. Esino niyo mo to medee dule. Esiga niyo bei kasalame goo egee see dulame ka sala? Esiga niba nosee yayo di hamamee dilei goomogolone ka sala?" dee takaso.
28 Eseme diayo yo manolone yimapoo egeesee takaso, "No o hamamee dili odoo. Esino iba Moseseeyo hamamee dili odoo.
29 Bei, Godeeye Moses mapoo to taka ee, iba gooleedooso. Esino odoo no tekepo pa ee, iba gooleedele."

30 Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, “Goo hagee kaseeyo? Yayo mo howo tekepo paso. Esino niba o goo gooleedelega ka dosomo?
31 Bei, iba gooleedoo, Godee yo goo tokenee teli odoo eyo to koo duli. Esino yayo o to mapoo mesiloso yayo goomoga goo tomo silesibili odoo eyo to ee duli.
32 Esiga mipoo hagee bei mooloogoo maga simino epedee hamapoo, odoo heeso odoo howo neliga soomagoo ee tekepo paso dee taka goo ee iba dule.
33 Esino Yesuye mo howo tekepo ka pa. Esiga yo Godee maga sibile diepi, yayo goo hee moodoolai tebile pegeliyo.”
34 Eseme diayo gowoolone nei yimapoo egeesee takaso, “No gie daga soomagoo biame maga simino epedee hamapoo, no goo tokenee teli odoo doloso badebeiso. Esiga nayo kasalame imapoo goo eligilame ka sala?” dee takaso. Eseme diayo yo toloso howo gisili moso ma kuloduga peegoo ido diso.

Diowo howo seme

35 Esino Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso odoo howo neliga tekepo pa ee howo gisili moso maga peegoo ido di goo ee Yesu yo duso. Esiga yayo odoo egee ogoloso yimapoo egeesee takaso, “No Odoo Holo mapoo tei tosomo?” dee takaso.
36 Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, “Odoo Holo ee odoo ogumo? Amapoo takee, eseega ayo yimapoo tei ka talaiya,” dee takaso.
37 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “No yo olo egeiso. Esiga yayo epedee nobolo to egee komoloso,” diso.
38 Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, “Lodee, a namapoo tei toso.” Osoloso yo gasuwoloso badolone Yesuwo hu dokodoo poudooso.
39 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Ayo mipoo hamapoo goo midilame simiso. Goo ee odoo howo neliga oso see medee agalame, osoloso odoo howo tekepo ee see howo neligalame,” dee takaso.
40 Eseme Pelisi odoo abo koola omapoo tebisamelee oso Yesuye to egeesee taka ee duloso yimapoo egeesee takaso, “Nayo goolee, iba howo neliga goolone, egeesee ka takala?” dee takaso.
41 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba howo neliga odoo diepi, niba goo tokenee teli odoo dele pegeliyo. Esino niyo takolone, niba howo neliga odoonee dee egee takoo oso niba goo tokenee teli odoo doloso osee ka doso.”

10

Sipi be bali odoo eyo goo

9:31: Psa 34:15 **9:34:** Psa 51:5 **9:40:** Mat 15:14

maga
wudu taka

1 Yesuye see egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Edebeeyo sipi be beelee ma kulodu osulu maga gadilega, see eli hee maga sibileso kulodu gaduga, yo heli teli odooso.
2 Esino osulu maga gadili odoo ee tei sipi be bali odoo oso.
3 Esiga osulu gibadeli odoo oso osulu yadeliso, sipi be bali odoo oso kulodu gadilame. Osoloso sipi beso dia bali odoo eyo to duliso. Osoloso dia bali odooso dia hu hesigaloso, beelee ma kuloduga peegoo gilimado diliso.
4 Osoloso yayo o sipi be susuga peegoo gilimado dileso, daga yayo malalo duga, diba yima hamamee diliso. Bei, diba o to gooleedooga.
5 Esino diba odoo heeso di hamamee koo dili. Esino ee ma kulodu odoo heeso diba sibilame haga, diayo yimaga kukulo dileiso. Bei, diba odoo egeeyo to gooleedelega.”
6 Yesuye wudu takolone odoo mapoo hageesee eligiso. Esino wudu taka goo eyo bei ee diba medee kibiya gooleedele.

Yesu yo osulu

7 Osoloso Yesuye dimapoo see egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Sipi be beelee eyo osulu ee aso.* 8 Esino a sibilega badoboome, odoo susuga daga malalo sibadee egee bia ee heli teli odooso. Esiga sipi beso dibada to duloso mesile.
9 Osulu aso. Edebeeyo amaga gaduga, yo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadileso, kookaiyo badoboso gie badeli talaiso. Osoloso yo siloga, Yesuye medee bamalaiso.
10 Esiga heli teli odoo ee wulo heli talame, osoloso odoo wooloomalame, osoloso tokenee palame ka sibili. Esino ayo simi hagee, niyo gie badeli toloso, goo tekepo susuga ee tolone dabalame ka simi.”

Yesu sipi be medee bali odoo

11 “Esiga sipi be medee bali odoo ee aso. Egeesi ma kulodu sipi be medee bali odoo oso o sipi be ee gooloogalame o gie badeli teli mapoo mageliso.
12 Esino nei talame tou teli odoo oso sipi be medee belega pegeliso. Bei, yo sipi be bali odoonee, osoloso sipi be hagee tei onee. Esiga dobu so simi ogoloso sipi be omapoo poogoloso yo pulo diliso. Eseega dobu soso sibileso sipi be abo wooloomaga, abo kukulo diliso.
13 Bei, nei talame tou teli odoo oso sipi be medee goolega, wulo pulo diliso.
14-15 Esiga sipi be medee bali odoo ee aso. Egeesi ma kulodu mo Maye mo goo

* **10:7:** Edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadili ee Yesu maga ka gadili. **10:8:** Jer 23:1-2; Ezek 34:2-3 **10:11:** Psa 23:1; Yili 7:17 **10:12:** Diye 20:29 **10:14-15:** Mat 11:27; 1Yon 3:16

ee gooleedoloso ka badoso. Osoloso ayo mo Mayo goo onosee gooleedoloso ka badoso. Goo egeesi masi mo sipi beso a gooleedoloso ka doso, osoloso ayo diba gooleedoloso ka badoso. Esiga mo sipi be ee gooloogalame ayo mo gie badeli teli mapoo magalaiso.

16 Osoloso mo sipi be abo* dono, diba mooloogoodoo hagee ma kulodu mauwe. Esiga a goomogoso, diba nosee gilimado sibilame. Osoloso diayo mo to duleiso. Osoloso diba soosoo hedebe doloso doga, bali odoo hedebeso bamalaiso.

17 Esiga mo Maye a diya gweliso. Bei, ayo mo gie badeli ee teli mapoo magalaiso, osoloso see ka talame.

18 Esiga odoo heeso mo gie badeli ee amaga peedee dalaime. Esino mawo goomoga goo ee dodolone, ayo mo gie badeli ee wulo wulayo tenelaiso. Esiga ee ma kulodu, ayo mo gie badeli ee odoo halo teli mapoo magalai amapoo kitulugu moloso, osoloso see peedee dalai amapoo kitulugu moloso. Bei, goo hagee mo Maye ayo moodoolame amapoo kitulugu sabolo olo takaso."

19 Eseme Yu odooso Yesuwo to duloso dieso dima kulodu toso agadigilone abo piso.

20 Egeeseelone odoo aboso egeesee takaso, "Yo bo holo peleso badolone ka halaboomo silo. Esiga o to na dui," dee takaga meleeso.

21 Esino odoo aboso egeesee takaso, "Odoo bo holo pala oso goo tekepo hageesi kasee takomo sileiyo? Osoloso bo holoso odoo howo neliga tekepo palai teibayo?" dee takaga meleeso.

Yu odooso Yesu mapoo tei tele poogoo

22 Esiga wau biame mapoo Yelusalem mi mapoo Yu odooso dia tei moso osulu ya ee gooleebugulone wo neso.*

23 Osoloso wo ne biame omapoo Yesuye tei moso tegei beelee ee ma kulodu Solomonowo hau mapoo sileeso.

24 Eseme Yu odooso yo ogoloso sibileso tobolo sidiboloso yimapoo egeesee takaso, "Iba biame susuga nee goo mapoo diya goolone ka doso. Esiga nayo imapoo woola takee, no tei Kelisowo?" dee takaso.

25 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo olo takaso. Esino niyo mo to mapoo tei tele. Esiga goo toowa

---

10:16: Isa 56:8; Ezek 34:23 * **10:16:** ***sipi be abo*** - odoo hagee Yu odoonee ee takooso. Osoloso mooloogoodoo hagee Yu odoo ee takooso. **10:17:** Pil 2:8-9 * **10:22:** Daga hoogoo Siliya biaso Yu odoo sabolo ha temeleso Yelusalem peedee buguso. Osoloso diayo tei moso mapoo be wooloso, siloso dia godee mapoo teneeso. Esiga tei moso ee Godeeyo howo woola tokenee paso. Osoloso see hamamee Yu odooso Siliya bia habuguloso Yelusalem see dieso peedee dooso. Osoloso see tobu tei moso ee Godeeyo dalame peegoo magoloso see osulu yaso.

opusomo di ayo mo Mayo hu maga moodeli oso nimapoo mo goo ee eligiso.
26 Esino niyo tei koo toso. Bei, niba mo sipi benee.
27 Mo sipi beso mo to duliso. Osoloso a diba gooleedoo. Osoloso diayo ama hamamee dedeliso.
28 Osoloso ayo dimapoo kookaiyo badoboso gie badeli teneliso. Osoloso diba Godee maga pileime. Osoloso diba mo dee maga odoo heeso peedee dalaime.
29 Mo Maye mo sipi be hagee amapoo olo teneeso. Osoloso yayo kitulugu oso odoo susuga oso kitulugu ee dagadi. Esiga odoo heeso mo Mayo dee maga peedee dalai tebile.
30 A mo Ma sabolo hedebe."
31 Eseme Yu odooso Yesu enigilame yo see tobu misigaso.
32 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Mo Maye amapoo kitulugu teneme, ayo nibada howo woola goo tekepo moodoomo sileeso. Esino goo tekepo susuga ayo moodoo ee ma kulodu goo hee kaso tokenee daga, niyo a wooloomalame ka sala?" dee takaso.
33 Eseme see Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso egeesee takaso, "Nayo goo tekepo moodoo maga iyo no wooloomalame koo seeso. Esino nayo Godeeyo goo maga to tokenee taka ee duloso no wooloomalame ka seeso. Bei, no wulo odoo wuluge, esino see nayo takolone, no Godee, dee takeliso."
34 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Nibada tei magoo ee ma kulodu Godeeye egeesee takooso, 'Niba godee,' deliso.
35 Egeesi ma kulodu iba gooleedoo, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso tei goo takooso. Esiga Godeeye o to mapoo tei teli odoo mapoo takolone, diba godee, deliso.
36 Esiga ayo takolone, a Godeeyo Owolo doloso ka takano, bei kasi maga niyo takolone, ayo Godeeyo goo maga to tokenee takoo, dee ka takala? Bei, mo Maye a hesialoso mipoo hamapoo sibeye diso.
37 Esiga ayo mo Maye goomoga goo ee moodelega badoga, niyo to ayo taka mapoo tei tele ka peegee.
38 Esino niyo to ayo taka mapoo tei tele poogolone, wulo goo ayo hagee tomo silo ee ogoloso to ayo taka mapoo tei ka te. Bei, niyo egeesee seega, mo Ma asalo hedebe doloso hagee do goo ee niba gooleedalaiso."
39 Eseme odoo susuga oso to hagee duloso Yesu see talame seme, Yesu dimaga peegoo diso.
40 Osoloso Yesu see Yoden howo dalo sooweleso, Yoneeye daga odoo howo olugumelee mi omapoo badebeiso.

10:28: Yon 3:16; 6:39 **10:33:** Lev 24:16 **10:34:** Psa 82:6 **10:38:** Yon 14:10-11 **10:40:** Yon 1:28

41 Eseme odoo susuga oso yimapoo sibileso egeesee takaso, “Yoneeye goo toowa opusomo di moodoomo sile. Esino yayo Yesuwo goo maga taka goo susuga ee tei goodoo,” dee takaga meleeso.
42 Eseme odoo susuga omapoo debeli oso Yesu mapoo tei tooso.

11

Lasaleseeye ta

1 Betani mi mapoo badeli odoo hee paiye badebeiso, o hu Lasales. Osoloso omoo Meli dio Mata dio onosee Betani mi omapoo debeli.
2 Meli hagoso hamamee Lodeeyo homo mapoo mopoodoosoo sooloso o wuduso talaiso.
3 Esiga Meli dio Mata dio odoo hee mapoo dia to takaso, yayo dileso Yesu mapoo takalame. Eseme yayo dileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, odoo no gooma ee paiyega badoso,” dee takaso.
4 Esino Yesu to hagee duloso egeesee takaso, “Paiye ogoso yo talaime. Esiga goo hagoso peledabalaiso, edebeeyo goo hagee ogoloso Godeeye kitulugu sabolo osoloso Owolo ayo kitulugu ee gooleedalame,” dee takaso.
5 Esiga ee ma kulodu Yesuye Mata dio, omolo Meli dio, osoloso Lasales diya gweliso.
6 Esino yo Lasaleseeye paiye goo ee duloso saga dilega, biame bakadio omapoo badebeiso.
7 Biame bakadio poogoloso Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Iba see Yudiya mi mapoo wedi dimo,” dee takaso.
8 Eseme o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, no omapoo badoboome, Yu odooso no yoso wooloomalame sino poogooso. Esiga no see kasalame mi omapoo wedi dilame ka sala?” dee takaso.
9 Eseme Yesuye egeesee takaso, “Biame hedebe ma kulodu osoko howo 12 moloso. Esiga edebeeyo biame siloga, yo takodee bigileime. Bei, yo gadeebugu ma kulodu siloga.*
10 Esino edebeeyo gesi siloga, yo takodee bigileiso. Bei, yimapoo gadeebugu mega.”
11 Yesuye to hagee takoloso see egeesee takaso, “Ibada odoo Lasales yo tiamoloso. Esiga ayo yo tidibigileiso,” dee takaso.
12 Eseme o hamamee dili odoo oso egeesee takaso, “Lodee, yo wulo tiaga, see weidileiso,” dee takaso.
13 Esino Yesuye taka goo ee ma kulodu Lasales yo tei olo ta neme ka taka. Esino Yesu

11:1: Luka 10:38-39 **11:2:** Yon 12:3 **11:4:** Yon 9:3 * **11:9:** To hageeyo bei ee egeesi moloso. Yesu yo gadeebugu. Yayo o hamamee dili odoo dibolo hodobo egee bado goo maga, diayo goo kodilei bei mauwe. Bei, Godeeye goomoga goo ee talame yayo biame teiba dimapoo teneeso.

o hamamee dili odoo oso goolee Lasales wulo tiamolo gooleeso.

14 Eseme Yesuye dimapoo woola egeesee takaso, “Lasales olo ta moloso.

15 Esiga a goomogoso, ayo niba halo yo agalame dile. Esino ayo yimapoo goo moodoo ee niso ogoloso amapoo tei talaiso. Esiga yimapoo dimo.”

16 Eseme Tomas, o hu hee Didimas deli, oso Yesu o hamamee dili odoo abo mapoo egeesee takaso, “Iba nosee Yudiya mi mapoo dimo, Yesu bolo hodobo talame,” dee takaso.

Odoo wedia hogogaduloso see
gie badeli teneli ee Yesu yoso

17 Yesuye sibileso Betani mi mapoo peledoboloso egeino, Lasales bi ma kulodu tamelee biame bakadio bakadio di poogoloso molome egeiso.

18 Betani mi hagee Yelusalem mi maga haga hoogoonee, wulo kilomita bakadio hedebe di egeesi.

19 Osoloso Meli dio Mata dio omolo Lasaleseeye ta maga goohele sabolo doboome, Yu odoo aboso dibolo hodobo dabalame, Yelusalem maga sibadeeso.

20 Eseme Mataye Yesuye simi goo ee duloso, yo eli domopoo tugodalame diso. Esino Meli yo mosopoo badebeiso.

21 Eseme Mataye Yesu tugodoloso yimapoo egeesee takaso, “Lodee, no hamapoo badebei diepi, molo telega pegeliyo.

22 Esino a gooleedoo, goo hagee ma kulodu, nayo ogoo goo ee Godee mapoo woosaga, Godeeye goo egee namapoo tenelaiso,” dee takaso.

23 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nomolo see hogabileiso,” diso.

24 Eseme Mataye nei yimapoo egeesee takaso, “A gooleedoo, yo biame hamameedee mapoo odoo wedia oso hogogabuoga, yinosee omapoo hogadileiso,” dee takaso.

25 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Odoo wedia maga hogogaduloso see gie badeli teneli ee aso. Esiga edebeeyo amapoo tei toloso badoboso toga, yo kookaiyo gie badalaiso.

26 Osoloso edebeeyo amapoo tei toga, o dio talaime, esino yo kookaiyo gie badalaiso. Esiga Mata no goo hamapoo tei tosomo?”

27 Eseme Mataye nei yimapoo egeesee takaso, “O, Lodee, a goo hamapoo tei toso. Bei, no Keliso, Godeeyo Owolo, mipoo hamapoo sibileigo dee takemelee ee noso,” dee takaso.

28 Mataye to hagee taka koodobuloso see wedi dileso omolo Meli mapoo mada egeesee takaso, “Eligili odoo olo sibileso bado. Esiga yayo

11:16: Maka 14:31 **11:24:** Yon 6:40 **11:27:** Yon 6:69

no agalai goomogona," dee takaso.
29 Meli to hagee duloso toboloso Yesu agalame saga diso.
30 Yesu mosopoo peledebelega, Mataye dileso yo tugodoo mi omapoo osee badebeiso.
31 Eseme Yu odooso Meli pidilone diba yibolo hodobo mosopoo debeiso. Esino yayo saga toboloso di ogoloso yima hamamee diso. Diayo goolee Meli bi mapoo dileso pisilei gooleeso.
32 Esino Meliye Yesuye badebei mapoo dileso o homo beiyopoo gauwuloso badolone egeesee takaso, "Lodee, no hamapoo badebei diepi, molo telega pegeliyo," dee takaso.
33 Yesuye Meli dio osoloso Yu odoo abo Melibolo sibadee oso hodobo pupusiga molome ogoloso su hegi sabolo badolone diya gooheleso.
34 Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, "Niyo yo kapoo magooba?" diso. Eseme diayo nei egeesee takaso, "Lodee, no agalame ibolo hodobo sibe," dee takaso.
35 Eseme Yesu yinosee pisaso.
36 Eseme Yu odooso goo egee ogoloso egeesee takaso, "Yesuye Lasales diya gweli goo ee niso ege," diso.
37 Esino odoo aboso egeesee takaso, "Odoo hagoso odoo howo neliga ee tekepo paso. Esiga bei kasi maga yayo Lasales telega pagalame pidile ka poogoowo?" dee takaso.

Yesuye Lasales ta maga see hogadi

38 Yesu su hegi osee molone, Lasales magoo wulu ou miyopoo simiso. Osoloso wulu ou ee yo toowaso kisiso.
39 Osoloso Yesuye egeesee takaso, "Yo egee peegoo bidibigi," diso.
Eseme Lasaleseeyo omoo Mataye egeesee takaso, "Lodee, o kou ee wulu ma kulodu melee biame bakadio bakadio di egeesi poogooga, olo hune koko," dee takaso.
40 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Ayo namapoo daga takolone egeesee takaso, nayo tei toga, no Godeeye kitulugu ee agalaiso," diso.
41 Eseme odoo aboso yo toowa wulu ou kisi ee peegoo bidibuguso. Eseme Yesuye dokodoo bolone egeesee takaso, "Ma, ayo namapoo goomoga to ka taka. Bei, ayo namapoo taka goo ee nayo duga.
42 Osoloso a gooleedoo, nayo biame susuga ayo namapoo taka goo ee nayo duliso. Esino odoo hamapoo egee tebisamolo oso nayo a diye di goo mapoo tei talame, goo hagee ayo ka taka."
43 Yesuye egeesee takoloso to neligidi egeesee takaso, "Lasales, no wulu ma kuloduga peegoo gasibe," dee takaso.

11:37: Yon 9:6-7

44 Eseme Lasales o dee
sabolo, osoloso o homo bodo
sabolo, osoloso o mudu ee
dugo semeso tiegisa sabolo
wulu ma kuloduga peegoo
gasibileso tobudume egeiso.
Eseme Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Dugo egee
puobigi, osoloso yo diye
dee,” dee takaso.

Yesu wooloomalame eli esia
(Mat 26:1-5; Maka 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Esiga Yu odoo susuga
Meli agalame sibadee oso
goo Yesuye moodoo ee
ogoloso yimapoo tei tooso.

46 Esino odoo aboso dileso
goo Yesuye moodoo ee Pelisi
odoo mapoo takaso.

47 Esiga tei moso wiligi
odoo tebisa sabolo osoloso
Pelisi odoo oso Yu odoo
dia wiligi odoo mooloo-
goodoo Sanhedelin deli
ee gilimadoloso dimapoo
egeesee takaso, “Iyo kasee
selaisomo? Bei, odoo hagoso
goo toowa mudu opusomo di
bei moodoogamo siliso.

48 Iyo wulo baga, odoo
susuga oso yimapoo tei ta-
laiso. Osoloso Loum gamalee
odoo oso ibada tei moso ee
guobuguloso ibada odoo to-
kenee palaiso,” dee takaso.

49 Eseme dima kulodu
odoo hee badebeiso, o hu
Kayapas. Dugo omapoo yayo
tei moso wiligi odoo toboloso
badolone, odoo mooloo-
goodoo mapoo egeesee
takaso, “Niba goo goolee
mauwe odoo.

50 Esiga niba koo
gooleedolo? Odoo hedebeso
odoo susuga ee halo talai
tekepo. Egeeseega, Yu odoo
susuga iba tokenee palaime,”
diso.

51 Esiga Kayapaseeye taka
goo hagee, wulo eyo goolee
takele. Esino yayo dugo
omapoo tei moso wiligi odoo
toboloso badoboome, Yesuye
Yu odoo halo talai goo ee
Godeeye yimapoo eligime,
yayo egeesee ka taka.

52 Esino hedebe Yu odoo
halo talaime. Esino Godeeyo
odoo mi opusomo opusomo
di mapoo egee do ee see
hedebe dalame ka talai.

53 Esiga biame omaga bei
mooloogoloso dulone Yu
odoo dia wiligi odoo tebisa
oso Yesu wooloomalame eli
esiameleeso.

54 Goo egeesi maga Yesu
see Yu odoo dia howo woola
koo sili. Esino yayo o
hamamee dili odoo sabolo
mi egee poogoloso, see miwe
poogoo mi koola mapoo mi
hee, Epelaim deli, mapoo
dileso debeiso.

55 Osoloso Godeeye
Gababia wo nalai biame
olo koola tooboome, Yu
odoo dia mi pepuso maga
Yelusalem mapoo palaso,
Godeeyo howo woola diba
medee mopoodoo doloso
tekepo dabalame.*

11:45: Yon 7:31 **11:46:** Luka 16:31 **11:52:** Yon 10:16 **11:53:** Yon 5:18

* **11:55:** Biame omapoo Yu odoo diba Godeeyo howo woola subugo mauwe dabalame, dia adaga dia goo ee dodolone, dia su medee hapoloso gala wooloso, siloso Godee mapoo teneliso.

56 Osoloso diayo Yelusalem
mapoo dobolone Yesu esi-
amo silesibiso. Egeeseelone
tei moso ma kulodu
mooloogodoloso dieso nei
woosa nei woosa demeleeso,
“Niyo kasee gooleedo? Yesu
wo ne hamapoo sibilei-
somo?” dee takaga meleeso.
57 Esino tei moso wiligi
odoo tebisa sabolo osoloso
Pelisi odoo oso to kitulugu
sabolo odoo susuga mapoo
egeesee takaso, “Odoo heeso
Yesuye badebei egei daga,
imapoo takee, egeeseega iyo
dileso yo ka talaiya,” dee
takaso.

12

Meliye Yesuwo homo mapoo mopoodoo soo soo (Mat 26:6-13; Maka 14:3-9)

1 Gababia wo nalai ee
biame 6 malalo hoogoo
molome, Yesu yo Lasale-
seeyo mi Betani mapoo see
wedi diso. Lasales hagee
daga Yesuye ta maga hogadi
ee yoso.
2 Osoloso habe mi omapoo
diayo Yesuwo nei toowa
mopoodoo dooso. Osoloso
Mataye nei piso. Os-
oloso Lasales yinosee ee
ma kulodu dibolo hodobo
dobolone Yesubolo nei
nameleeso.
3 Eseme Meliye mopoodoo
soo tekepo nad deli i salama
soo lita botoloo gegelee
egeesi toloso Yesuwo homo
mapoo sooso. Osoloso o
homo o wuduso taso. Eseme
mopoodoo soo oso sisigage
oso moso kulodu tiadooso.
Mopoodoo soo tekepo hagee
molee toowaso teli.
4 Esino domo omapoo Yesu
o hamamee dili odoo hee
badebeiso, o hu ee Yudas-
Iskaliyot. Odoo hagoso
hamamee Yesu ha teli odoo
mapoo tiasalaiso. Osoloso
yayo egeesee takaso,
5 “Mopoodoo soo tekepo
hagee molee ko* 300 oso
teli. Esino bei kasi maga
mopoodoo soo tekepo hagee,
iyo odoo mapoo teneloso
nei molee toloso bi mauwe
odoo mapoo tenele ka
poogoowo?” dee takaso.
6 Esino Yudaseeye to
hageesee taka egee, yo bi
mauwe odoo ee sooloo
dolone to hagee ka takele.
Esino yo heli teli odooga to
hageesee ka taka. Bei, yayo
Yesu o hamamee dili odoo
dia molee ee gibadolone abo
mada heli temeleeso.
7 Eseme Yesuye egeesee
takaso, “Meliye goo egee
moodoo ogoloso yimapoo
goo hee na moodee. Bei,
yayo goo egeesi moodoo
egee a toga mi doosalai ee
gooleebugulone ka moodoo.
8 Osoloso bi mauwe odoo
oso biame susuga nibolo
dabalaiso. Esino a biame
susuga nibolo badalaime,”
dee takaso.

Wiligi odoo oso Lasales wooloomalame to mou

12:1: Yon 11:1, 43 **12:2:** Luka 10:40 **12:3:** Luka 7:37-38 * **12:5:** ***molee ko*** hagee denaliyus deli ee, biame hedebe mapoo tou too eyo nei hedebe hageesee teliso. **12:8:** Deut 15:11

9 Esiga biame domo omapoo Yu odoo mooloogoodoo toowa oso Yesuye Betani mi mapoo sibileso badebei goo ee duloso Yesu agalame dulone, Lasales yinosee agalame diyadeeso. Bei, Yesuye yo ta maga see hogadiso.

10 Goo egeesi maga tei moso wiligi odoo tebisa oso Lasales onosee wooloomalame to mouso.

11 Bei, Lasales see hogadi eyo goo maga Yu odoo aboso dia wiligi odoo ee poogoloso see Yesu mapoo tei tooso.

Yesuye Yelusalem mi mapoo gadi

(Mat 21:1-11; Maka 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Osoloso biame hee mapoo odoo mooloogoodoo toowa Yelusalem mapoo Gababia wo ne mapoo di odoo oso Yesu sibosogo di goo ee duso.

13 Osoloso diayo weiyo kookoloso Yesu tugodalame dulone to neligidi egeesee takomo diyadeeso,

“Iba Godeeyo hu dokodoo poudoomo.
Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo, yo wiligi odoo Godeeye pidiye dee.
Osoloso Isalael odoo dia wiligi odoo, yo Godeeye pidiye dee,” dee takomo diyadeeso.

14 Biame domo omapoo Yesuye donki be gie kauwa ogoloso o wagi ma dokodoo biaso. Goo peledaba hagee Godeeyo to booka mapoo hogugu sabolo tebilame ka seeso. Bei, Godeeyo toso egeesee takooso,

15 “Yelusalem odoo, niba haga na ebi.
Nibada wiligi odoo donki be pe eyo wagi ma dokodoo buloso siboso,” diso.

16 Esino biame omapoo Yesuwo hamamee dili odoo oso goo hagee medee kibiya gooleedele. Esino Yesu ta maga hogaduloso hamamee goo susuga Yesu mapoo moodoo oso Godeeyo to booka mapoo hogugu sabolo tobume, goo ee ogoloso gooleedooso.

17 Esiga Yesuye Lasales ta maga hogaduloso see wulu ou ma kuloduga peegoo gasibilame i goo ee egei odoo mooloogoodoo hagee biaso odoo abo mapoo takalame diyadeeso.

18 Eseme odoo susuga oso goo toowa opusomo di Yesuye moodoo ee duga, diba Yesu tugodalame diso.

19 Eseme Pelisi odooso dieso dima kulodu egeesee takaso, “Niso ege. Iba kitulugu olo me poogoo. Bei, odoo susuga oso yima hamamee deedeeso,” dee takemeleeso.

Yesuye eyo talai goo ee edidi taka

20 Osoloso Guliki odoo aboso odoo Yelusalem mapoo Gababia wo ne mapoo paladee sabolo

12:11: Yon 11:45 **12:13:** Psa 118:25-26; Yon 1:49 **12:15:** Zec 9:9 **12:16:** Yon 2:22

palaso, Godeeyo hu dokodoo poudalame.

21 Osoloso diba dileso Gelili mi ma kulodu mi pepooko Betesaida mapoo badeli odoo hee Pilipi mapoo egeesee takaso, “Emegei, iba Yesu agalai goomogo,” dee takaso.

22 Eseme Pilipiye Endulu takala dileso obakadio Yesu takalame diso.

23 Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Odoo Holo ayo toowa doloso badalai biame ee olo siboso.

24 Esiga ayo nimapoo ka taka. Edebeeyo ko mi mapoo segele poogooga, ko egee see opusomo dalaime. Esino ko hedebe onosee osee malaiso. Esino ko mi mapoo sogoloso opusomo doloso pologa, bou dia gasibileso kauwuloso ko okopolo palaiso.*

25 Esiga edebeeyo o gie badeli ee eyo diya goodogoga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mipoo hamapoo badolone o gie badeli goodogelega badoga, odoo egee o gie badeli osugobalaime. Esino yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

26 Esiga edebeeyo mo tou talai goomogoga, yo a deedee sibe. Eseega, yo ayo egee bado mi omapoo yayo abolo hodobo badalaiso. Esiga mo tou teli odoo ee mo Maye o hu dokodoo poudileiso.

27 Epedee hamapoo a su diya hegi moodoo. Esiga ayo mo Ma mapoo takolone, ‘Ma, dala amapoo egee sibo nayo peegoo magee,’ dee takalai tekepowo? Haye, tekeponee. Bei, a dala egee talame mipoo hamapoo ka simi.

28 Esiga Ma, nayo toowa doloso egee bado goo ee odoo mapoo eligi.”

Eseme toso Kei mi ma dokodooga egeesee taka, “Ayo toowa doloso egee bado goo ee odoo mapoo olo eligiso. Osoloso ayo dimapoo see eligileiso,” dee takaso.

29 Esino odoo mooloogoodoo omapoo tebisamelee oso to hagee duloso egeesee takaso, “Kei woo,” diso. Osoloso odoo aboso takolone, momaiyeso Yesu mapoo to takoo, dee takaso.

30 Osoloso Yesuye see egeesee takaso, “To taka hagee a pidilame ka takele. Esino niba pidilame ka taka.

31 Esiga Godeeye mi odoo dia goo midilei biame ee hagoso. Osoloso mipoo hageeyo wiligi odoo Saiten ee Godeeye daga dileiso.

32 Esiga edebeeyo a toloso mi hamaga dokodoo poudoga,* ayo odoo susuga amapoo gido sibileiso.”

33 Yesuye taka hagee, eyo talai goo ee kasee tomoba

12:23: Yon 13:31-32; 17:1 **12:24:** 1Kol 15:36 * **12:24:** Yesuye wudu taka hagee, eyo toloso see hogadilei goo sabolo, osoloso edebeeyo yimapoo tei talai goo maga ka taka. **12:25:** Mat 16:25 **12:27:** Psa 6:3; 42:5; Mat 26:38 **12:32:** Yon 3:14 * **12:32:** Yesuye taka hageeyo bei ee, yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso pouduloso tulugilei ee taka. **12:33:** Yon 19:6

dolone ka taka.
34 Eseme odoo mooloo-
goodoo oso egeesee takaso,
“Ibada tei magoo oso egeesee
taka duliso, Keliso yo bado-
boso kookaiyo badalaiso,
dee takeliso. Esino bei kasi
maga nayo takolone, Odoo
Holo yo toloso mi hamaga
dokodoo poudileiso, dee ka
takeliyo? Osoloso Odoo Holo
hagee odoo ogumo?” dee
takemeleeso.
35 Eseme Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Gadee-
bugu oso biame deiyepo
nibolo malaiso. Esiga
gadeebugu nimapoo mologa,
niba gadeebugu ee ma
kulodu silesibe, neligaso
niba gooloogeyaga. Egeesi
ma kulodu niba neliga ma
kulodu silesiboga, niba niso
egee du eli ee medee ogoloso
gooleedalaime.
36 Esiga gadeebugu
nimapoo osee egee molo
mapoo tei te. Niyo egeesee
seega, niba gadeebugu eyo
owolo dio dalaiso.” Yesu to
hagee takoloso koodobuloso
peegoo dileso dimaga mada
wuaso.

Yu odooso Yesu mapoo
tei tele poogoo

37 Yesuye goo toowa opu-
somo di susuga odoo howo
woola moodoogaso. Esino
edebeeyo yimapoo tei tele.
38 Esiga Godee maga to
toloso kokodo takomo sili
odoo Aisayaye taka goo
sabolo tebilame, goo hagoso
peledabaso. Aisayaye
egeesee takaso,
“Lodee, odoo agayo iyo taka
goo ee tei ka toba?
Osoloso Lodeeye kit-
ulugu ee odoo ogu
bia dimapoo ka yilige
buguba?” dee takaso.
39 Esiga edebeeyo Yesu
mapoo tei talai tebile. Bei,
Aisayaye see egeesee takaso,
40 “Godeeye odoo susuga dia
howo gooloogooso.
Osoloso yayo diba goo goole
pagalame moodooso,
dia howoso kibiya egel-
ega pagalame,
osoloso diayo medee
kibiya gooleedelega
pagalame,
osoloso see Godee
mapoo wedi sibileso
tekepo pelega pa-
galame.”
41 Aisayaye Yesuye toowa
doloso badeli goo ee ogoloso
o goo maga egeesee ka taka.
42 Esino odoo abo sabolo
osoloso Yu odoo dia wiligi
odoo abo oso Yesu mapoo
tei tooso. Esino diba Pelisi
odoobolo obulone, diayo tei
too goo ee woola yilige big-
ile. Bei, Pelisi odooso dia hu
howo gisili moso ma kulodu
magoo ee tabigiyaga.
43 Osoloso diayo Godee
maga goomoga talai haga
goole poogoloso, hee odoo
maga goomoga talai ono diya
gweliso.
44 Eseme Yesuye to neligidi
egeesee takaso, “Edebeeyo

12:34: Psa 110:4; Isa 9:7; Dan 7:14 **12:35:** Yon 8:12 **12:36:** Epe 5:8 **12:38:** Isa 53:1 **12:40:** Isa 6:10 **12:41:** Isa 6:1 **12:42:** Yon 9:22 **12:43:** Yon 5:44

amapoo tei toga, yo hedebe amapoo tei koo toso. Esino a diye di odoo omapoo nosee tei toso.
45 Osoloso edebeeyo a ogoga, yo a diye di odoo onosee ogoso.
46 Esiga ayo mipoo hamapoo neliga ma kulodu keme masi poudo simiso. Egeesi ma kulodu edebeeyo amapoo tei toga, yo neliga ma kulodu osee badalaime.
47 Esiga edebeeyo mo to duloso mesilega poogooga, ayo o goo midileime. Bei, ayo mipoo hamapoo simi hagee, odoo goo midilame ka sibile. Esino odoo dia gie badeli ee pidilame ka simi.
48 Esino edebeeyo a gowoolone mo to telega poogooga, Godeeye goo midilei biame mapoo to ayo taka oso nei dia goo ee midileiso.
49 Bei, a mawo gooleeso to hagee ka takele. Esino mo Ma, a diye di oso to ayo takalai sabolo osoloso ayo kasee takalai goo ee, yayo amapoo takaga, ayo egeesee ka taka.
50 Esiga Godeeye taka to hagoso odoo mapoo gie badeli tosibiliso. Goo egeesi maga mo Maye amapoo taka goo ee see nimapoo ka takomoloso."

13

Yesuye o hamamee dili odoo dia homo howo hapoo

1 Yu odooso Gababia wo nali biame olo koola tooboome, Yesu yo mipoo hagee poogoloso see Ama mapoo palai biame ee olo koola tooboo, doloso gooleedooso. Esiga yayo mipoo hamapoo gie badolone, o hamamee dili odoo ee sooloo deliso. Esino yayo diba diya sooloo deli goo ee epedee dimapoo eligiso.

2 Osoloso Yesuye o hamamee dili odoo sabolo habe nei nolone debeiso. Esino ee ma kulodu Saimon-Iskaliyoteeyo owolo Yudas mapoo Saitenso goo goolee olo teneeso, yayo Yesu ha teli odoo* mapoo tiasalame.

3 Osoloso Amaye goo susuga ee balame kitulugu Yesu mapoo tenee goo ee yo olo gooleedooso. Osoloso yo Godee maga simi, esiga yo see Godee mapoo wedi palai goo ee yo olo gooleedooso.

4 Osoloso nei nolone debei maga toboloso o dugo sage tamagoloso see dugo howo i tali ee toloso o bagi mapoo booso.

5 Osoloso katolo mapoo howo salama soloso o hamamee dili odoo hedebe hedebe di eyo homo hapoloso, dugo howo i tali o bagi mapoo boo oso howo i ka ta domo dilame bei mooloogooso.

6 Egeeseelone Saimon-Pitayo homo hapalame seme, yayo egeesee takaso, "Lodee,

12:45: Yon 14:9 **12:47:** Yon 3:17 **13:2:** Luka 22:3; Yon 13:27 * **13:2:** ***Yesu mapoo ha teli odoo*** ee Yu odoo dia wiligi odoo tebisa ee takooso. **13:3:** Yon 3:35; 16:28

nayo mo homo hapalame ka sala?" dee takaso.*

7 Eseme Yesuye egeesee takaso, "Goo ayo hagee moodoo eyo bei no epedee koo gooleedoso. Esino no hamamee gooleedalaiso," diso.

8 Eseme Pitaye egeesee takaso, "Nayo mo homo hapalaime," diso. Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Ayo nee homo hapelega poogooga, no mo hamamee dili odoonee," dee takaso.

9 Eseme Saimon-Pitaye see egeesee takaso, "Lodee, nayo hedebe mo homowe ono na hapee. Esino mo dee sabolo osoloso wiligi sabolosee hapee," diso.

10 Eseme Yesuye egeesee takaso, "Odoo howo sauwe ee o su mapoo subugo me meleeya. Esiga hedebe o homowe hapalai tekepo. Esiga niba olo subugo mauwe. Esino nima kulodu odoo hee subugo sabolo badoso."

11 Osoloso Yesu yo ha teli odoo mapoo tiasalai odoo ee, yo olo gooleedooso. Esiga yayo egeesee ka taka, "Odoo hee nima kulodu subugo sabolo badoso," dee ka taka.

12 Yesuye o hamamee dili odoo dia homo hapaga koodobuloso o dugo sage kaloso wedi sibileso bulone egeesee takaso, "Niba goo ayo epedee nimapoo moodoo eyo bei gooleedoosomo?

13 Esiga niyo amapoo takolone, 'eligili odoo,' osoloso 'Lodee,' deliso. Niyo amapoo egeesee takeli ee tei goo. Ee aso.

14 Esiga nibada eligili odoo osoloso nibada Lodee ayo nibada homo ka hapooso. Esiga niyo nee odoowo homo nei hapoo nei hapoo dolone ka debee.

15 Goo ayo nimapoo hagee edidi ee peedee.

16 Esiga ayo nimapoo taka. Odoo tou nei mauwe teli oso o wiligi odoo dagadileso koo badoso. Osoloso to tosili odoo oso yo diye di odoo ee dagadileso koo badoso.

17 Egeesi ma kulodu niyo goo hagee gooleedoloso peedeega, Godeeye goo hagee ogoloso nimapoo goomogalaiso.

18 Esiga goo ayo hagee takoo, haga odoo susuga nimapoo koo takooso. Bei, odoo ayo hesiga ee, a olo gooleedooso. Esino Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Odoo abolo wo nolone badebei oso amapoo ha talaiso.' To hagoso gooso peledabalai sabolo tebilame ka hogugu.

19 Esiga goo hagee peledebelega mologa, ayo nimapoo malalo ka taka. Goo hagoso tei peledobooga, niyo a tei

* **13:6:** ***Homo hapeli*** ee nei mauwe tou teli odoo dia tou. Esiga Yesuye o hamamee dili odoo dia homo hapoo ee ogoloso diya dio diso. Bei, Yesu yo dia wiligi odooga. **13:10:** Yon 15:3; 6:64, 70-71 **13:14:** Mat 20:28; Luka 22:27 **13:15:** Pil 2:5; Kol 3:13; 1Pita 2:21 **13:16:** Mat 10:24 **13:18:** Psa 41:9 **13:19:** Yon 14:29; 16:4

Kelisodoo doloso tei ka talame.
20 Esiga ayo nimapoo taka.
Edebeeyo odoo ayo diye di ee
idoga, yayo a idoso. Osoloso
edebeeyo a idoga, mo Ma a
diye di ee idoso."

Yesu yo tiasalai odoo eyo goo taka
(Mat 26:20-25; Maka 14:17-21; Luka 22:21-23)
21 Yesuye to hagee taka
koodobuloso su hegi sabolo
badolone, o hamamee dili
odoo mapoo egeesee takaso,
"Ayo nimapoo taka. Odoo
heeso nima kuloduga a ha
teli odoo mapoo tiasalaiso,"
dee takaso.
22 Eseme o hamamee dili
odoo oso dieso dima ku-
lodu nei ogo nei ogo dolone
egeesee gooleeso, "goo hagee
odoo ogu mapoo takabele,"
dee gooleeso.
23 Osoloso Yesu o hamamee
dili odoo dima kulodu odoo
hee Yesuye diya gooma ee*
yima koola ogolone bade-
beiso.
24 Eseme Saimon-Pitaye
odoo omapoo howo
gisoloogoso, Yesuye odoo ogu
taka beleso yayo yimapoo
woosalame.
25 Eseme yayo Yesu mapoo
bouwa molone yimapoo
egeesee takaso, "Lodee, odoo
agayo no ha teli odoo mapoo
ka tiasalaiyo?" dee takaso.
26 Eseme Yesuye nei
egeesee takaso, "Ayo wo i
mapoo oluguloso teneega,
odoo oso a ha teli odoo
mapoo tiasalaiso." Os-
oloso Yesuye wo toloso i
mapoo oluguloso Saimon-
Iskaliyoteeyo owolo Yudas
mapoo teneeso.
27 Yudaseeye wo teme,
Saitenso o kulodu palaso.
Eseme Yesuye yimapoo
egeesee takaso, "Nayo goo
talame egee gooleemolo goo
ee saga moodee," diso.
28 Egeesi ma kulodu Yesuye
Yudas mapoo egeesee taka
goo eyo bei ee o hamamee
dili odoo diba medee kibiya
gooleedele.
29 Esiga odoo aboso goolee,
Yudaseeye Gababia wo
nalame bi abo talame di,
dee takoo gooleeso. Os-
oloso odoo aboso goolee,
ee molee odoo bi mauwe
mapoo tenelame di, dee
takoo gooleeso. Bei, Yesu
o hamamee dili odoo
dia molee ee Yudaseeye
gibadeliga.
30 Osoloso gesi Yudaseeye
wo Yesuye tenee ee toloso
peegoo gadiso.

Kokodo takeli to dia
31 Yudas olo peegoo dime,
Yesuye egeesee takaso,
"Epedee Odoo Holo ayo
toowa doloso badeli goo
ee woola yilige bigileiso.
Osoloso Godeeye toowa
doloso badeli goo ee amaga
woola yilige bigileiso.
32 Esiga Godeeye toowa
doloso badeli goo ee amaga
woola yilige buguga, nei
Godee eyo Odoo Holo ayo

* **13:20:** Mat 10:40 **13:23:** Yonee eyo nediliyo o hu dokodoo poudilei goomegele. Esiga o hu woola hesile. **13:27:** Yon 13:2 **13:31:** Yon 12:23 **13:32:** Yon 17:5

toowa doloso badeli goo onosee woola yilige big-ileiso. Esiga goo hagee saga moodoolaiso.

33 Esiga mo odoo, ayo biame deiyepo nibolo hodobo badalaiso. Osoloso a duga, niyo a esileiso. Esino niyo a agalaime. Esiga ayo Yu odoo dimapoo taka goo ee see tobu nimapoo ka taka. Niba mi ayo hagee du mapoo dilei tebile.

34 Esiga kokodo takeli to dia hagee ayo nimapoo ka taka. Niyo nee odoo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka dabalame. Ayo niba goolee sabolo egee bado egeesee masi, nee odoo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka debee.

35 Egeesi ma kulodu niyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone doga, odoo susuga oso niba tei mo hamamee dili odoodoo doloso gooleedalaiso."

Pitaye Yesuwo goo gagadilei goo ee Yesuye taka

(Mat 26:31-35; Maka 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Esino Saimon-Pitaye egeesee takaso, "Lodee, no kapoo dilame ka sala?" diso. Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "No epedee ayo hagee du mapoo sibilei tebile. Esino no see hamamee sibileiso," dee takaso.

37 Eseme Pitaye see egeesee takaso, "Lodee, bei kaseega ayo epedee nobolo sibilei tebile ka molosomo? Ayo no halo talame olo mopoodoo doloso ka badoso," dee takaso.

38 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "No tei a halo talame mopoodoo doloso ka badosomo? Esiga ayo namapoo tei goo taka. Kolokolo takelega mologa, nayo mo goo gagadilei ee bakadio hedebe dalaiso," dee takaso.

14

Eli hedebe Yesuso Ma Godee mapoo palai

1 Eseme Yesuye egeesee takaso, "Niba goo haga koudulone na debee. Esino niba Godee mapoo tei tolone amapoosee tei te.

2 Bei, mo Mayo moso mapoo debi bei moloso. Esiga goo hagee tei goonee diepi, ayo goo hagee nimapoo takele pegeliyo. Esiga ayo omapoo niyo dabalai debi ee moodoolame dileiso.

3 Osoloso ayo omapoo dileso debi mopoodoo doloso see sibileso niba gilimadoloso abolo hodobo palaiso. Osoloso niba mi omapoo abolo hodobo dabalaiso.

4 Esiga ayo hagee du eli ee niba olo gooleedooso."

5 Eseme Tomaseeye Yesu mapoo egeesee takaso, "Lodee, mi nayo egee du, iba gooleedele. Nayo egee du eli

13:33: Yon 7:33-34 **13:34:** Yon 15:12, 17; 1Yon 3:23; 2Yon 1:5 **13:38:** Yon 18:15-18, 25-27 **14:3:** Yon 12:26

ee iyo kasee gooleedalaiyo?" dee takaso.

6 Eseme Yesuye egeesee takaso, "Eli aso. Osoloso tei goo takeli eyo bei aso. Osoloso gie badeli eyo bei aso. Esiga odoo heeso eli hee maga Ma Godee mapoo palaime. Esino yo hedebe amaga Ma mapoo ka palai.

7 Niyo mo goo gooleedoo diepi, niba mo Ma nosee gooleedeliyo. Esino epedee domo hamaga niyo yo olo gooleedooso. Osoloso yo olo egeiso."

8 Eseme Pilipiye egeesee takaso, "Lodee, nayo Ma imapoo eligi, iba hemisileiya," dee takaso.

9 Eseme Yesuye nei Pilipi mapoo egeesee takaso, "Pilipi, ayo biame susuga nibolo hodobo badebeiso. Esino egeesi ma kulodu nayo a gooleedelega osee ka badosoba? Esiga edebeeyo a ogoga, yo Ma olo egeiso. Esiga bei kasi maga nayo amapoo takolone, 'Ma imapoo eligi,' dee ka takala?

10 Ayo mo Ma sabolo hedebe doloso egee bado sabolo, osoloso mo Maye abolo hedebe doloso egee bado goo mapoo no tei telega ka badosoba? Esiga to ayo nimapoo hagee takomo silo mawo goolee koo takomo siloso. Esino Maye abolo badolone yayo amaga o goo ee ka tomoloso.

11 Esiga ayo takolone, ayo mo Ma sabolo hedebe doloso egee bado sabolo, osoloso mo Maye abolo hedebe doloso badoso, dee egee takoo goo omapoo tei te. Esino niyo to ayo taka mapoo tei telega poogooga, goo toowa opusomo di ayo moodoo ee ogoloso to ayo taka mapoo tei dee.

12 Esiga ayo nimapoo taka. Edebeeyo amapoo tei toga, goo toowa opusomo di ayo moodeli egeesi masi yayo moodoolaiso. Osoloso goo toowa opusomo di abo yayo moodooga, oso ayo moodeli ee dagadileiso. Bei, a mo Ma mapoo duso.

13 Osoloso niyo mo hu maga ogoo goo ee woosaga, ayo goo egee moodoolaiso, Maye toowa doloso egee bado goo ee Owolo amaga ka yilige bigilame.

14 Esiga niyo amapoo mo hu maga ogoo goo talame woosaga, ayo goo egee moodoolaiso."

Yesuye Dio Teiso sibilei goo ee taka

15 "Niyo a gooleega, niyo ayo kokodo taka goo mapoo mesimo silesibileiso.

16 Osoloso ayo Ma mapoo woosalaiso, yayo pidili odoo hee nimapoo tenelame. Pidili odoo hagoso kookaiyo nibolo hodobo osee badalaiso.

17 Pidili odoo egee Dio Tei ee takooso. Yayo tei goodee

14:6: Yon 11:25; Loum 5:1-2 **14:7:** Yon 8:19 **14:9:** Yon 12:45; Kol 1:15; Hib 1:3 **14:10:** Yon 12:49 **14:11:** Yon 10:38 **14:12:** Maka 16:19-20 **14:13:** Mat 7:7; Yon 15:16 **14:15:** Yon 15:10; 1Yon 5:3 **14:16:** Yon 14:26; 15:26; 16:7 **14:17:** Yon 16:13

ee eligiliso. Esino mi odooso yo talai tebile. Bei, diayo yo ogoloso koo gooleedeli. Esino niba o goo olo gooleedooso. Bei, yo nibolo hodobo badoso. Osoloso nima kulodu badalaiso.

18 Esiga ayo niba gilibo holo masi wulo domopoo poogoloso badalaime. Esino a see tobu nimapoo wedi sibileiso.

19 Osoloso biame deiyepo poogoloso mi odoo oso a see agalaime. Esino niyo a see agalaiso. Egeesi ma kulodu a gie badeliga, niba nosee gie dabalaiso.

20 Egeesi ma kulodu a ta maga see hogadiga, ayo mo Ma sabolo hedebe doloso egee bado goo ee, niba gooleedalaiso. Osoloso niyo abolo hedebe doloso egee do goo sabolo, osoloso ayo nibolo hedebe doloso egee bado goo ee gooleedalaiso.

21 Esiga edebeeyo ayo kokodo taka to ee duloso mesimo siloga, odoo egee a diya goolee sabolo badoso. Osoloso odoo a diya goolee sabolo badeli mapoo mo Maye yo sooloo dolone ka badoso. Osoloso anosee odoo egee diya sooloo dolone ka badoso. Osoloso ayo mo goo ee yimapoo yilige bigileiso."

22 Eseme Yudas-Iskaliyot nee, esino Yudas heeso egeesee takaso, "Lodee, bei kasi maga nayo nee goo ee mi odoo mapoo yilige bigile poogoloso, see imapoo ka yilige bigileiyo?" dee takaso.

23 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "Edebeeyo a diya gooleega, yayo goo ayo eligi mapoo mesimo sileiso. Osoloso mo Maye yo diya sooloo dalaiso. Osoloso mo Ma asalo sibileso yibolo hodobo badalaiso.

24 Esino edebeeyo a goolega badoga, yo goo ayo eligi mapoo mesiloso koo siloso. Egeesi ma kulodu goo ayo eligime niyo du ee, ayo mawo goolee eligimo sile. Esino eligi hagee mo Ma, a diye di oso taka ee eligi.

25 Esiga ayo nibolo hodobo osee badolone, goo susuga hagee nimapoo olo takaso.

26 Esino mo Maye mo hu maga Dio Tei ee nimapoo meiye dalaiso. Osoloso yayo niba pidilone badolone goo susuga nimapoo eligileiso. Osoloso goo susuga ayo nimapoo taka ee see niyo goolee sabolo dabalame, yayo nibada goo goolee pileiso.

27 Esiga mesili goo ayo nimapoo ka tonowa. Mo mesili goo ayo nimapoo hagee tenee ee mi odooso mesili goo egeesinee. Esiga niba goo diya koudulone ebia sabolo na debee.

28 Esiga ayo nimapoo takolone, 'a mo Ma mapoo peleso badoboso see nimapoo ka wedi sibileisogo,' dee taka goo ee, niba olo duso. Esiga niyo a tei diya goolee sabolo debei diepi, ayo mo Ma mapoo

14:20: Yon 17:21-23 **14:24:** Yon 7:16 **14:28:** Yon 20:17

pologa niba goomegeliyo. Bei, yayo toowa doloso badolone, a dagadileso ka badoga.

29 Egeesi ma kulodu goo egee peledebelega molome, ayo goo susuga hagee nimapoo olo takaso, goo ogoso hamamee peledobooga ogoloso niyo tei ka talame.

30 Esiga ayo niba eligi ee koodobilei olo koola toobooso. Bei, mi odoo dia wiligi odoo Saiten olo sibo. Yayo a dagadilei yimapoo kitulugu mauwe.

31 Esino ayo mo Ma diya goolee sabolo egee bado goo ee mi odoo oso ogoloso gooleedalame, to mo Maye amapoo taka ee ayo tobuloso moodeliso.

Esiga niba tebise, iba dimo.”

15

Yesu tei homokoko su

1 “Esiga tei homokoko sudee aso. Osoloso mo Maye homo su ee ka gibadoso.

2 Osoloso homo dee amaga agaga oso ko pelega mologa, yayo kookooloso peegoo togobiseliso. Esino homo dee ko peli eyo dee abo ee kookeliso, oso see homokoko okopolo palame.

3 Egeesi ma kulodu goo ayo nimapoo eligi oso niba homo dee abo egeesi masi olo kookooloso subugo mauwe ka doso.

4 Esiga niba amapoo oluguloso ka debee. Eseega ayo nimapoo oluguloso badalaiso. Esiga dee obusomo molone ko palai mauwe. Esino dee oso homo su mapoo oluguloso mologa, ko palaiso. Goo egeesi maga, niba amapoo olugulega doga, homokoko palaime. Esino niyo amapoo oluguloso doga, homokoko okopolo palaiso.

5 Esiga homokoko su aso. Osoloso homo dee ee nibaso. Egeesi ma kulodu edebeeyo amapoo sibileso oluguloso badoga, ayo yimapoo oluguloso badalaiso. Eseega yo homokoko okopolo palaiso. Esino niba a mauwe doga, niyo goo hee moodoolai tebileime.

6 Esiga edebeeyo amapoo sibileso olugulega doga, yo homo dee ko koo peli koodoloso peegoo togobugu egeesi masi moloso. Esiga homo dee egee sioga misiga magoloso dou mapoo toodeliso.

7 Goo egeesi maga niyo amapoo oluguloso dobolone, ayo eligi goo omapoo mesimo silesibulone, niyo ogoo goo talame amapoo woosaga, niba goo egee talaiso.

8 Esiga niyo homokoko okopolo poloso mologa, oso mo Mayo hu dokodoo poudiliso, osoloso niba mo hamamee dili odoo doloso egee do goo ee yilige bigiliso.

9 Esiga mo Maye a diya

14:29: Yon 13:19 **15:2:** Mat 3:10 **15:6:** Mat 7:19; 13:42 **15:8:** Mat 5:16

sooloo dolone egee bado egeesi masi ayo niba diya sooloo dolone ka badoso. Esiga niba ayo sooloo deli goo ee ma kulodu debee.

10 Egeesi ma kulodu ayo mo Maye kokodo taka to omapoo mesimo silone, yayo sooloo deli ma kulodu ka badoso. Osoloso hedebe egeesi masi niyo ayo kokodo taka to omapoo mesimo silesiboga, niba nosee ayo sooloo deli goo ee ma kulodu dabalaiso.

11 Esiga goo hagee ayo nimapoo olo takaso, goomoga goo amapoo egee molo niyo talame. Osoloso nimapoo goomoga goo oso kauwuloso ka malame.

12 Esiga ayo kokodo taka to hagoso. Ayo niba sooloo deli egeesi masi niyo nee odoo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka debee.

13 Egeesi ma kulodu edebeeyo o odoo diya sooloo dolone, yo halo o su teli mapoo magalai, goo oso toowa ka moloso.

14 Esiga niyo ayo kokodo taka to mapoo mesimo siloga, niba tei mo odoo.

15 Esiga niba ayo wulo mo tou teli odoo dee koo takooso. Bei, tou teli odoo ee o wiligi odoo eyo goo ee yo gooleedele. Esino niba tei mo odoo deeso. Bei, mo Maye amapoo taka goo susuga ee ayo nimapoo olo eligiso.

16 Egeesi ma kulodu niyo a ka hesile. Esino ayo niba ka hesiga, niyo homokoko okopolo palame. Homokoko egee kookaiyo moloso osee malaiso. Niyo egeesee solone, ogoo goo talame mo hu maga mo Ma mapoo woosaga, yayo nimapoo tenelaiso.

17 Esiga ayo nimapoo kokodo taka to ee hagoso. Niyo nee odoo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka debee.”

Mi odoo oso heiga goo

18 “Mi odoo oso niba heigoga, daga diayo a heigoso doloso gooleede.

19 Esiga niba mi odoo sabolo hedebe doloso ka debei diepi, diayo niba dia odoo dolone diya goolee sabolo debeliyo. Esino ayo niba mi odoo dima kuloduga olo hesiaso, niyo dibolo hedebe doloso debelega pagalame. Goo egeesi maga diayo nimapoo heiga ka moloso.

20 Esiga to ayo nimapoo taka ee medee goolee. Bei, ayo egeesee takaso. Wulo tou teli odoo oso o wiligi odoo ee dagadileso koo badoso. Egeesi ma kulodu edebeeyo amapoo dala olo teneega, diayo niba nosee dala tenelaiso. Osoloso diayo ayo eligi goo mapoo mesiega, diba nosee niyo eligi goo mapoo mesileiso.

21 Esino niba mo odooga, diayo goo susuga hagee nimapoo moodoolaiso. Bei, a diye di odoo ee diba gooleedele.

15:10: Yon 14:15; 1Yon 2:5 **15:12:** Yon 13:34 **15:13:** Yon 10:11; 1Yon 3:16
15:14: Mat 12:50 **15:17:** Yon 13:34 **15:19:** Yon 17:14 **15:20:** Yon 13:16

22 Egeesi ma kulodu ayo sibileso dimapoo to takele diepi, Godeeye dia goo tokenee midilei ee pegeliyo. Esino epedee hamapoo ayo sibileso olo takaso. Goo egeesi maga goo tokenee diayo moodoo ee Godeeye midileiso. Esino diayo to nei takalai tebileime.
23 Edebeeyo a heigoga, yo mo Ma nosee heigoso.
24 Esiga goo toowa opusomo di ayo moodoomo silee egeesi odoo heeso moodoomo sile. Osoloso ayo dima kulodu goo hageesee moodele diepi, Godeeye dia goo tokenee midilei ee pegeliyo. Esino diayo goo toowa ayo moodoo ee egeliso. Esino diayo mo Ma asalo imapoo heiga ka moloso.
25 Esiga goo hagee olo peledabaso, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka sabolo tebilame. Bei, Godeeyo toso egeesee takooso,

‘Diayo wulo goo mauwe amapoo heiga ka moloso,’ deliso.

26 Ayo niba pidilame Dio Tei nimapoo diye dalaiso. Dio Tei oso mo Ma maga sibiliso, osoloso tei goodee eligiliso. Osoloso Dio Tei oso sibileso, mo goo ee woola yilige bigileiso.
27 Osoloso niba nosee niyo mo goo odoo mapoo yilige bigi. Bei, niba daga bei mooloogoo biame omaga abolo hodobo sileeso.”

16

1 “Esiga niyo tei too goo maga peegoo diyaga, ayo goo susuga hagee nimapoo olo takaso.
2 Bei, odoo aboso nibada hu howo gisili moso ma kulodu egee molo taloso niba peegoo hasiso bigileiso. Osoloso odoo aboso tei too odoo ee piliguga, diayo goolee Godeeyo tou to dee goolai, biame ee sibileiso.
3 Esiga diayo goo hageesee nimapoo moodoolaiso. Bei, mo goo sabolo osoloso mo Mayo goo ee diba gooleedelega.
4 Esiga goo hagee ayo nimapoo olo takaso. Egeesi ma kulodu goo hagoso tei peledobooga, niba to ayo taka ee gooleebigileiso.”

Dio Tei oso sibilei eyo goo taka

“Esiga ayo daga Godeeyo tou bei mooloogolone a nibolo hodobo badebeiso. Goo egeesi maga, ayo goo hagee nimapoo takele.
5 Esino a epei odoo a diye di mapoo duso. Esino nima kulodu odoo heeso amapoo takolone, a kapoo diala, doloso koo woosa.
6 Esiga ayo takolone, a epei dileiso, dee taka goo ee niyo duloso niba diya ka gooholoso.
7 Esino ayo tei goo nimapoo ka taka. Ayo niba

15:23: Luka 10:16 **15:25:** Psa 35:19; 69:4 **15:26:** Yon 14:26 **16:2:** Mat 24:9; Luka 6:22; Yon 9:22 **16:3:** Yon 15:21 **16:7:** Yon 14:16

poogoloso duga, goo oso niba pidileiso. Bei, a duga, nei ayo Dio Tei nimapoo diye dalaiso, yayo niba pidilame. Esino a dilega poogooga, Dio Tei ee nimapoo sibileime.

8 Egeesi ma kulodu Dio Tei siboga, yayo mi odoo mapoo goo tokenee eyo goo maga tei goo takalaiso. Osoloso odoo Godeeyo howo woola tekepo dabalai goo onosee takalaiso. Osoloso Godeeye goo midilei goo eyo bei onosee takalaiso.

9 Esiga Dio Tei oso goo tokenee eyo goo maga tei goo takolone, amapoo tei tele pagalai goo ee mi odoo dia goo tokenee toowa ka moloso, dee takalaiso.

10 Osoloso a mo Ma mapoo hagee polo see niyo a agalaime. Goo ogoso Godeeyo howo woola tekepo badalai goo ee yilige bigileiso.

11 Osoloso Dio Tei oso Godeeye goo midili goo ee tei goo takolone, mi odoo dia goo ee midileiso, dee takalaiso. Bei, mi odoo dia wiligi odoo Saiteneeyo goo ee olo midiso.

12 Esiga amapoo goo bei moloso, ayo nimapoo takalai. Esino epedee niyo goo bei egee gooleedalai tebile. Esiga ayo goo egee nimapoo takalaime.

13 Esino Dio Tei oso nimapoo siboga, yayo niba tei goo susuga mapoo gilimado dileiso. Yayo eyo goolee takalaime. Esino yayo to ayo takeme du goo ee takomo sileiso. Osoloso hamamee goo ogoso peledabalai ee yayo nimapoo eligileiso.

14 Esiga Dio Tei oso to ayo yimapoo takalai ee see nimapoo takalaiso. Goo egeesi maga yayo mo hu dokodoo poudileiso.

15 Esiga goo susuga mo Maye toloso hagee molo ee mo. Goo egeesi maga ayo takolone, Dio Tei oso to ayo taka ee nimapoo takalaiso, dee ka taka."

Goohele goo oso goomoga goo tosibileiso

16 "Biame deiyepo badoboso hamamee niyo a agalaime. Esino see biame deiyepo poogoloso hamamee niyo a see agalaiso."

17 Esiga Yesuwo hamamee dili odoo aboso dieso nediliyo egeesee takaso, "Yayo imapoo takolone, biame deiyepo badoboso hamamee iyo yo agalaime, doloso see, biame deiyepo poogoloso hamamee iyo yo see ka agalai, dee taka goo eyo bei ee ogoobo? Osoloso yayo takolone, yo Ama mapoo dia, dee taka goo eyo bei ee ogoobo?

18 Osoloso yayo imapoo takolone, biame deiyepo, dee taka goo eyo bei ogoobo? Iba to yayo taka eyo bei medee koo gooleedo," dee takemeleeso.

19 Yesuye o hamamee dili odoo oso yimapoo woosalo agalame debei goo

16:11: Yon 12:31 **16:12:** 1Kol 3:1-2 **16:16:** Yon 14:19

ee, yo olo gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo takolone, ‘biame deiyepo badoboso hamamee niyo a agalaime,’ dee taka sabolo osoloso, ‘see biame deiyepo poogoloso hamamee niyo a see ka agalai,’ dee taka goo omaga niyo amapoo woosalame ka dabala?

20 Egeesi ma kulodu ayo nimapoo taka. Niba gooholone pisileiso. Esino mi odoo ee goomogalaiso. O, tei takoo, niba goohalaiso. Esino goohele goo oso nimapoo goomoga goo tosibileiso.

21 Esiga niba medee goolee, soboso holo soomagoo biame omapoo yo dala teliso. Esino yo holo soomagoloso hamamee eyo dala too goo ee boobado bigiliso. Bei, yayo holope soomagoo goo maga diya goomogolone.

22 Esiga niba egeesi masi doso. Bei, niba epedee goohele sabolo doso. Esino a see wedi sibileso niba agalaiso. Eseega domo omapoo niba diya goomogalaiso. Goomoga goo hagee odoo heeso nimaga peedee dalaime.

23 Biame omapoo niyo goo hee talame amapoo woosalaime. Esino ayo nimapoo tei taka. Niyo ogoo goo talame mo hu maga Ma mapoo woosaga, yayo nimapoo tenelaiso.

24 Esiga niyo daga goo abo talame mo hu maga woosalo egele. Esino epedee hamaga dulone niyo ogoo goo talame mo hu maga woosaga, niyo goo egee talaiso. Eseega goomoga goo nimapoo egee molo ee kauwuleiso.”

Yesuye mi odoo dia wiligi odoo ee dagadi

25 “Esiga ayo goo susuga hagee takomo silone, wulo wudu takomo sileeso. Esino biame siboga, ayo goo susuga ee see nimapoo wulo wudu takomo sileime. Esino ayo Mayo goo ee nimapoo woola takomo sileiso.

26 Esiga biame omapoo nibada goo ee ayo Ma mapoo woosalaime. Bei, niyo nibada goo ee mo hu maga Ma mapoo woosamalaiso.

27 Bei, niyo tei tolone, a tei Ma maga simi doloso, a diya goolee sabolo egee do goo maga Maye niba diya sooloo dolone ka badoso.

28 Esiga ayo Maye badeli mi maga mipoo hamapoo simiso. Osoloso see epedee mipoo hagee poogoloso Maye badeli mi mapoo ka wedi poloso,” dee takaso.

29 Eseme o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, “Epedee nayo goo hagee imapoo wulo koo wudu takoo. Esino nayo goo susuga hagee imapoo woola yilige buguso.

30 Esiga iba tei toso, no tei Godee maga simiga. Bei, goo susuga ee no diya gooleedoo. Osoloso odoo heeso namapoo woosalame gooleemelee ee ogoloso daga

16:23: Mat 7:7 **16:27:** Yon 14:21, 23

nayo yimapoo nei takeliso," dee takaso.
31 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, "Niba epedee tei tosomo?
32 Esino niba medee dui. Biame olo sibileiso, osoloso olo simiso, niyo a poogoloso nibada mosopoo kukulo dilei. Esino a mobusomo koo badeli. Bei, mo Maye abolo hodobo badeliso.
33 Niyo amapoo tei too goo maga nimapoo mesie goo oso malame, ayo goo susuga hagee nimapoo olo takaso. Niba mipoo hamapoo dala ma kulodu dabalaiso. Esino niba ebilega medee kibiya debee. Bei, mipoo hagoso kitulugu ee ayo dagadileso ka badoso."

17

Yesuye o su halo Godee mapoo taka

1 Yesu to hagee taka koodobuloso, Kei mi ma dokodoo bolone egeesee takaso, "Ma, mo biame olo siboso. Esiga Nowolo ayo toowa doloso badeli goo ee odoo susuga mapoo eligi, Nowolo ayo nei nayo toowa doloso badeli goo ee odoo susuga mapoo eligilame.
2 Bei, odoo susuga ee balame nayo Nowolo amapoo kitulugu olo teneeso, see ayo odoo nayo amapoo tenee dimapoo kookaiyo badoboso gie badeli tenelame.
3 Osoloso kookaiyo badoboso gie badeli goo ee, tei Godee hedebe no gooleedalai sabolo, osoloso nayo diye di odoo, Yesu Keliso a gooleedalai ee takooso.
4 Tou nayo amapoo tenee ee ayo hosudoo maga, ayo mipoo hamapoo badolone, nayo toowa doloso badeli goo ee odoo susuga mapoo eligiso.
5 Esiga Ma, mipoo hagee moodelega molome, ayo nobolo badolone ayo toowa doloso badebeiso. Esiga goo egee see epedee amapoo tenee."

Yesuye o hamamee dili odoo halo Godee mapoo taka

6 "Ma, mipoo hagee ma kuloduga odoo nayo amapoo tenee mapoo ayo nee goo olo eligiso. Hagee nee odoo, nayo amapoo teneeso. Osoloso diayo nee to mapoo mesimo silesibiliso.
7 Esiga goo susuga nayo amapoo tenee ee, namaga siboso doloso diba epedee olo gooleedooso.
8 Osoloso eligi goo nayo amapoo tenee ee, see ayo dimapoo teneme, see diayo eligi goo omapoo tei tooso. Osoloso ayo namaga simi goo ee, diba olo gooleedooso. Osoloso diba nosee nayo a diye di goo mapoo tei tooso.
9 Esiga ayo namapoo hagee takoo mi odoo halo koo takooso. Esino odoo nayo amapoo tenee ee halo namapoo ka taka. Bei, odoo hagee nee odoo.

16:32: Mat 26:31, 56 **16:33:** Yon 14:27; Loum 5:1; 1Yon 5:4 **17:3:** 1Yon 5:20 **17:4:** Yon 4:34 **17:5:** Yon 1:1

10 Egeesi ma kulodu odoo
hagee bia ee ibada odoo.
Diba mo odoo osoloso diba
nosee nee odoo oso. Osoloso
ayo toowa doloso badeli goo
ee dimaga woola yilige big-
iliso.
11 Esiga a mipoo hagee
poogoo dileiso. Bei, a
namapoo olo siboso. Esino
mo hamamee dili odoo
oso mipoo hamapoo osee
dabalaiso. Ma, no tei. Nee hu
oso kitulugu amapoo tenee
oso odoo hagee bia medee
bamelee, nayo abolo hedebe
doloso egee bado egeesee
solone, diba nosee dieso
hedebe doloso dabalame.
12 Egeesi ma kulodu ayo
dibolo hodobo badolone,
nee hu oso kitulugu nayo
amapoo tenee goo oso ayo
diba medee bameleeso.
Eseme odoo hee osugobele.
Esino odoo hee Godee maga
pileigo dee taka hedebe ono
osugobaso, Ma Godee nee
to booka mapoo hogugu oso
taka sabolo tebilame.

13 Esiga a namapoo olo
siboso. Esino a mipoo
hamapoo osee badolone, goo
hagee ayo namapoo ka taka,
goomoga goo amapoo egee
molo oso mo hamamee dili
odoo dima kulodu toowa
doloso malame.
14 Esiga ayo nee to
dimapoo olo takaso.
Esino mi odoo oso diba
heigaso. Bei, a mi odoonee,
egeeseelone diba nosee mi
odoo doloso koo doso.
15 Esiga Ma, ayo namapoo
hagee takoo, nayo mo
hamamee dili odoo mi ham-
aga peegoo gilimado dilame
koo takooso. Esino diba
Saitenso tokenee peeyaga
nayo medee balame ka taka.
16 Esiga a mi odoonee,
egeeseelone diba nosee mi
odoo doloso koo doso.
17 Nee to ee tei goo. Es-
iga nayo nee to omaga diba
nee odoo dalame peegoo pi
magee.
18 Esiga nayo a diye di
egeesee solone, ayo diba
nosee mipoo hagee ma
kulodu diye deeso.
19 Osoloso ayo diba halo
a namapoo teneeso, diba
nosee tei nee odoo doloso
peegoo pi magoloso ka da-
balame.”

Yesuye tei telaga odoo halo
Godee mapoo taka

20 “Esiga ayo hedebe mo
hamamee dili odoo ee halo
namapoo koo takooso. Esino
diayo eligi goo ee duloso
edebeeyo amapoo tei talai
odoo sabolosee diba halo ka
takooso.
21 Osoloso Ma, ayo
namapoo to egeesee ka taka.
Ayo nobolo hedebe doloso
egee bado, egeesee solone
nei nayo abolo hedebe
doloso ka badoso. Egeesee
solone diba nosee hedebe
doloso dabalame ka taka.
Osoloso diba nosee ibolo
hedebe doloso dabalame ka
taka. Egeeseega mi odoo oso
a tei nayo diye di goo mapoo
tei ka talame.
22 Esiga toowa doloso
badeli goo nayo amapoo

17:12: Yon 6:39; 13:18 **17:15:** Mat 6:13; 2Tes 3:3 **17:18:** Yon 20:21 **17:22:** Diye 4:32

tenee ee, see ayo dimapoo teneeso, diba dieso hedebe doloso dabalame. Egeesi ma kulodu iba nosee hedebe doloso egeesee ka doso.

23 Esiga ayo dibolo hodobo badoso, osoloso nayo abolo hodobo badoso. Iyo egee do egeesi masi diba nosee hedebe doloso dabalai a goomogo. Eseega mi odoo oso goo egee ogoloso a tei nayo diye di goo ee gooleedalaiso. Osoloso nayo a diya sooloo dolone egee bado, egeesee solone nayo tei telaga odoo diya sooloo dolone egee bado goo sabolo mi odoo gooleedalaiso.

24 Esiga Ma, tei telaga odoo nayo amapoo tenee hagee bia ee ayo badalai mi mapoo abolo hodobo dabalai, a goomogoso. Osoloso toowa doloso badeli goo ee nayo amapoo tenee ee diayo agalai, a goomogo. Mipoo moodelega molome, nayo a sooloo dolone, toowa doloso badeli goo egee nayo amapoo teneeso.

25 Esiga Ma, hedebe no tekepo. Mi odoo oso no gooleedele. Esino ayo no ka gooleedoo. Osoloso nayo a diye di goo ee tei telaga odoo diba olo gooleedooso.

26 Ayo nee goo dimapoo olo yilige buguso, osoloso see yilige bigileiso, nayo a sooloo dolone egee bado goo egeesi masi oso dima kulodu ka malame. Osoloso anosee dibolo hodobo badalame."

18

Edebeeyo Yesu too
(Mat 26:47-56; Maka 14:43-50; Luka 22:47-53)

1 Yesuye Godee mapoo taka koodobuloso, see o hamamee dili odoo sabolo Kidilon howo tolobo dalo diso. Osoloso mi omapoo olipi segei homolee meleeso. Eseme Yesuye o hamamee dili odoo sabolo omapoo gadiso.

2 Egeesi ma kulodu Yudas, Yesu ha teli odoo mapoo tiaseli odoo onosee homolee ee yo gooleedoo. Bei, biame abo mapoo Yesuye o hamamee dili odoo sabolo omapoo dileso mooloogoodeliso.

3 Esiga Yudaseeye Loum ha teli odoo mooloogoodoo sabolo osoloso tei moso gidebeli odoo gilimado simiso. Tei moso gidebeli odoo hagee bia ee tei moso eyo wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Pelisi odoo oso ka diye di. Diayo sibulone keme sabolo, egime sabolo, osoloso ha teli bi toloso sibileso peledabaso.

4 Eseme Yesuye goo susuga yimapoo peledabalai ee yo olo gooleedoloso malalo toboloso dimapoo egeesee takaso, "Niba odoo ogu esiamo silala?" diso.

5 Eseme diayo nei yimapoo egeesee takaso, "Iba Nasalet odoo Yesu ee esiamo sila," diso. Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niyo egee esiamo silo odoo ee aso," diso. Epedee egeesee semelee mapoo Yesu ha teli odoo mapoo tiaseli

odoo Yudas yinosee omapoo dibolo hodobo tebidiso.
6 Eseme Yesuye dimapoo takolone, odoo egee aso, dee taka duloso diba badayo dileso miyomoo misigedibaso.
7 Eseme Yesuye see tobu dimapoo egeesee woosaso, “Niba odoo ogu esiamo silala?” Eseme see diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Iba Nasalet odoo Yesu ee esiamo sila,” dee takaso.
8 Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Odoo egee aso doloso ayo nimapoo olo takaso. Esiga niyo tei a esiamo silesiboga, odoo abolo hagee silesibo diba nosee diye dalai tekepo.”
9 Esiga goo hagoso egeesee peledabaso. Bei, Yesuye daga o hamamee dili odoo sabolo silesibulone taka to sabolo tebilame. Bei, yayo egeesee ka taka, “Ma, odoo nayo amapoo tenee ee ayo diba medee bameleeso, odoo hee peegoo osugobele,” dee takaso.
10 Eseme Saimon-Pitaye o kaiya tadoloso tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo hee Malakuseeyo dulu deedee dokolo ee kobuguso.
11 Eseme Yesuye Pita mapoo egeesee takaso, “Nee kaiya egee o moso mapoo toose. Maye dala amapoo tenelame egee molo, ayo talai tekepo,” dee takaso.
12 Eseme Loum ha teli odoo mooloogoodoo toowa sabolo, osoloso dia wiligi odoo taba sabolo, osoloso Yu odoo dia tei moso gidebeli odoo oso Yesu toloso dee tiaso.
13 Osoloso diayo yo Kayapaseeyo nalobo Anas mapoo ido diso. Kayapas hagoso dugo omapoo tei moso wiligi odoo toboloso badebeiso.
14 Kayapas hedebe hagoso daga Yesuwo goo maga Yu odoo dia wiligi odoo mapoo takolone, “Odoo hedebeso odoo susuga ee halo talai tekepo,” dee ka taka.

Pitaye Yesuwo goo gagadi (Mat 26:69-70; Maka 14:66-68; Luka 22:54-57)

15 Edebeeyo Yesu toloso ido dime, Saimon-Pita dio osoloso Yesu o hamamee dili odoo hee dio hamamee diso. Esino tei moso wiligi odoo taba oso odoo Pitabolo di ee* yo olo gooleedooso. Eseme yayo Yesuye di hamamee deedee dileso, tei moso wiligi odoo taba eyo moso* beelee ee ma kulodu gadiso.
16 Esino Pita yo beelee osulu miyopoo tebidiso. Eseme odoo Pitabolo simi oso see osulu miyopoo wedi dileso, sobo osulu gibadeli mapoo takoloso, Pita kulodu ido diso.
17 Eseme sobo ogoso Pita ogoloso yimapoo egeesee woosaso, “No nosee, Yesu o hamamee dili odoo hee

18:9: Yon 17:12 **18:11:** Mat 26:39 **18:14:** Yon 11:49-51 * **18:15:** Odoo Pitabolo di ee Yonee. * **18:15:** ***tei moso wiligi odoo taba eyo moso*** hagee Anaseeyo moso. Daga yayo tei moso wiligi odoo toboloso badoboome, see hamamee Kayapaseeye o debi tooso. Esino edebeeyo takolone, Anas yo tei moso eyo wiligi odoo taba doloso osee takeliso.

nosomo?" dee takaso. Eseme Pitaye nei egeesee takaso, "Haye, asonee," diso.

18 Biame omapoo tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo abo sabolo osoloso tei moso gidebeli odoo diba diya kekeisime, dou toloso dou halagameleeso. Eseme Pita yinosee dileso dibolo hodobo tobudulone dou hameleeso.

Tei moso wiligi odoo taba oso Yesu mapoo woosa

(Mat 26:59-66; Maka 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Biame omapoo tei moso wiligi odoo taba oso Yesu yayo eligi goo sabolo, osoloso o hamamee dili odoo dia goo ee yimapoo woosaso.

20 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Odoo susuga eyo howo woola ayo goo susuga hagee takomo sileeso. Osoloso ayo ibada howo gisili moso mapoo osoloso tei moso ma kulodu peleso odoo mapoo eligimo siliso. Bei, Yu odoo susuga oso sibileso omapoo mooloogoo deliso. Egeesi ma kulodu ayo goo hee mada takele.

21 Esiga bei kasi maga nayo amapoo ka woosowala? Nayo odoo ayo eligime du mapoo woose. Bei, to ayo taka ee, diba gooleedooga."

22 Yesuye goo hagee takeme, tei moso gibadeli odoo hee koola omapoo tebidi oso Yesuwo mudu mapoo kobugulone egeesee takaso, "Nayo ibada tei moso wiligi odoo taba mapoo to nei egeesee takalai tekeponee," diso.

23 Eseme Yesuye odoo yo kobugu mapoo nei egeesee takaso, "To ayo taka ee ma kulodu to tokenee hee taka daga, nayo goo egee woola odoo susuga hamapoo yebigi. Esino ayo tei goo takano, bei kasalame nayo a ka kobuguwo?" dee takaso.

24 Eseme Yesu o dee tia sabolo osee tobudume, Anaseeye tei moso wiligi odoo taba Kayapas mapoo ido diye diso.

Pitaye Yesuwo goo see tobu gagadi

(Mat 26:71-75; Maka 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Saimon-Pita dou holone osee tobudume, odoo aboso yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, "No Yesu o hamamee dili odoo hee nosomo?" diso. Eseme Pitaye egeesee takaso, "Haye, asonee," diso.

26 Eseme tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo hee omapoo tebidiso, yo odoo Pitaye dulu kobugu sabolo soosoo hedebe. Osoloso yayo Pita mapoo egeesee takaso, "Ayo no Yesubolo olipi segei homolee ma kulodu sileeme egeiso," diso.

27 Eseme Pitaye see tobu egeesee takaso, "Odoo egee asonee," diso. Eseme epedee omapoo kolokolo takaso.

Yesu Pailet mapoo ido di

(Mat 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Luka 23:1-5)

18:27: Yon 13:38

28 Gesikolodee Yu odoo
dia wiligi odoo oso Yesu
Kayapaseeyo moso abaga
see Loum gamalee odoo
Pailet mapoo ido diso. Esino
diba moso ee ma kulodu
gadilega peegoo debeiso.
Bei, diba goomegele, di-
ayo Yu odoonee dia moso
ma kulodu gaduga goo
oso diba subugo kauwe
dolone Gababia wo nelega
peegeeyaga.*
29 Eseme Pailet peegoo
dileso tobudulone dimapoo
egeesee takaso, "Odoo
hagoso goo kasi moodoowo,
esiga niyo yo hamapoo ka
ido simiyo?" dee takaso.

30 Eseme diayo nei
yimapoo egeesee takaso,
"Odoo hagee goo hee tele
diepi, iyo yo namapoo ido
sibile pegeliyo," diso.

31 Eseme Paileteeye
dimapoo egeesee takaso,
"Niso yo ido dileso nibada
tei magoo sabolo tebilame o
goo midi," dee takaso.

Eseme Yu odoo dia wil-
igi odoo oso nei egeesee
takaso, "Iyo yo wooloomalai
goomogo. Esino iyo odoo
wooloomalai Loum gamalee
odooso imapoo kitulugu
tenele,"
32 Esiga goo hagoso olo
peledabaso, Yesuye eyo talai
goo ee takomo silee sabolo
tebilame.
33 Yayo egeesee taka duloso
Pailet yo see moso kulodu
gadileso badolone, Yesu idol-
oso yimapoo egeesee takaso,
"No tei Yu odoo dia wiligi
odoo taba nosomo?" dee
takaso.

34 Eseme Yesuye nei
egeesee takaso, "Nayo
amapoo egee woosa ee no
goolee takala, o, odoo heeso
mo goo ee namapoo takaga
ka takala?" diso.

35 Eseme Paileteeye nei
egeesee takaso, "Hagee mo
goonee. Bei, a Yu odoonee.
Teiyo? Esino nee odoo
sabolo, osoloso tei moso
wiligi odoo tebisa oso no
amapoo ido simiso. Esiga no
goo kasi moodoowo?"

36 Eseme Yesuye nei
egeesee takaso, "Ayo wil-
igi doloso badeli goo ee
mipoo hamaga koo siboso.
Egeesi ma kulodu ayo wiligi
doloso badeli goo ee mipoo
hamapoo meli diepi, Yu
odooso a teyaga, mo tou teli
odooso a galalo biligeliyo.
Esino ayo wiligi doloso
badeli goo ee mipoo hamaga
koo siboso," dee takaso.

37 Eseme Paileteeye see
egeesee takaso, "Esiga no tei
wiligi odoo. Teiyo, ha?" diso.

Eseme Yesuye nei egeesee
takaso, "Nayo amapoo
takolone, a tei wiligi odoo,
dee takemeni, ee tei taka.
A mipoo hamapoo sooma-
gooso, ayo odoo mapoo tei
goodee takomo silame. Esiga
edebeeyo tei goo ma kulodu

* **18:28:** Yu odoo dia tei magoo oso egeesee takooso, "Yu odoo oso Yu odoonee dia moso ma kulodu gaduga, yo subugo kauwe badalaiso." **18:31:** Yon 19:6-7 **18:32:** Yon 3:14; 12:33 **18:35:** Yon 1:11

doga, diba mo to dulone ka doso."
38 Eseme Paileteeye nei egeesee takaso, "Tei goo ee ogoobo?" diso.

Paileteeye Yesu wooloomalame kitulugu tenee
(Mat 27:15-31; Maka 15:6-20; Luka 23:13-25)

Pailet see peegoo gadileso tobudulone Yu odoo dia wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, "Ayo odoo hamapoo goo hee koo ogo.
39 Esino ayo nibada adaga dia goo ee dodolone, niyo Gababia wo ne biame mapoo, ayo odoo hee neliga moso ma kuloduga peegoo tamageliso. Esiga ayo Yu odoo nibada wiligi odoo hagee peegoo tamagalai, niba goomogosomo?" dee takaso.
40 Eseme diayo toso neligidi nei egeesee takaso, "Haye, odoo egee peegoo tamagalai, iba koo goomogo. Esino nayo Balabas ono peegoo ka tamagee," dee takaga meleeso. Esino Balabas hagoso Loum odoo dia wiligi odoo tebisa mapoo ha temeleeso.

19

1 Osoloso Paileteeye o ha teli odoo mapoo takolone, Yesu toloso we tiso weeye, diso.
2 Eseme diayo yo wooloso we ti sidoloso, o wiligi mapoo mediso, osoloso wiligi odoo tebisa oso kali dugo bige sage yimapoo kadiso.
3 Osoloso diayo yo manolone yimapoo takolone, "Yu odoo dia wiligi odoo taba, iyo nee hu dokodoo poudoso," dolone o mudu mapoo kobugu demeleeso.
4 Eseme Paileteeye see o moso kuloduga peegoo gadileso tobudulone odoo mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, "Niso be, ayo Yesu nimapoo ido sibileiso, ayo yimapoo goo hee egele poogoo goo nimapoo ee eligileiya," dee takaso.
5 Yayo egeesee takeme, Yesu we ti sidoo o wiligi mapoo mediloso dugo bige sage ka sabolo peegoo gasimiso. Eseme Paileteeye dimapoo egeesee takaso, "Niso ege, odoo hagoso," diso.
6 Eseme epedee omapoo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei moso gidebeli odoo oso yo ogoloso toso neligidi egeesee takaso, "Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige. Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige," dee takemeleeso.

Eseme Paileteeye dimapoo egeesee takaso, "Niso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ido di. Bei, ayo yimapoo goo hee koo ogo," diso.

7 Eseme Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso nei yimapoo egeesee takaso, "Ibada tei magoo oso egeesee takooso, yo talai tekepo. Bei, yayo

19:2: Luka 23:11

takolone, yo Godeeyo Owolo, dee takeliso," diso.

8-9 Esino Pailet goo hagee duloso diya obulone, see moso kulodu gadileso tobudulone, Yesu mapoo egeesee takaso, "No odoo ogu biayo?" dee takaso. Eseme Yesuye Paileteeye taka to eyo su nei takele.

10 Eseme Paileteeye yimapoo egeesee takaso, "Nayo amapoo to nei takele poogoosoba? Bei, no gooleedeleyo, ayo no peegoo tamagee dee takalai, osoloso no homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige dee takalai, amapoo kitulugu moloso?" dee takaso.

11 Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Kitulugu epedee namapoo egee molo ee no goolee tele. Esino kitulugu hagee Godeeye namapoo ka tenee. Esiga odoo a toloso namapoo tenee eyo goo tokenee oso nee goo tokenee ee dagadileso ka moloso," diso.

12 Paileteeye to hagee duloso, Yesu peegoo tamagalai yo goomogaso. Esino Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso to neligidi egeesee takaso, "Odoo agayo eyo nediliyo takolone yo wiligi odoo, dee takomo siloga, yo Loum wiligi odoo Sisa mapoo ha toso. Osoloso nayo odoo hagee peegoo tamagooga, no Sisayo odoonee," dee takaga meleeso.

13 Paileteeye to hagee duloso, Yesu peegoo ido sibileso, yo goo midili odoo oso bili mapoo biaso. Bili mi egee takolone, yopoo mi, deliso. Osoloso Hibulu toso takolone, Gabata, deliso.

14 Esiga goo hagee diayo Gababia wo nali sadee ee ma kulodu dia hasali biame ee mopoodoo dalai biame mapoo ka peledaba. Epedee omapoo osoko howo olo oo domo talai koola tabaso. Eseme Paileteeye Yu odoo mapoo egeesee takaso, "Niso ege. Nibada wiligi odoo hagoso," dee takaso.

15 Eseme diayo toso neligidi egeesee takaso, "Yo wooloome. Yo wooloome. Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige," dee takemeleeso.

Eseme Paileteeye dimapoo egeesee takaso, "Niba goomogosomo, ayo nibada wiligi odoo ee homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilei?" dee takaso.

Eseme tei moso wiligi odoo tebisa oso nei yimapoo egeesee takaso, "Ibada wiligi odoo hedebe Sisaso, odoo hee me," diso.

16 Eseme Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame, Paileteeye yo dimapoo teneeso. Eseme o ha teli odoo oso Yesu toloso ido diso.

Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo

19:8-9: Mat 27:12 **19:11:** Yon 10:18; Diye 2:23; Loum 13:1 **19:12:** Luka 23:2; Diye 17:7

yoguso eniga
(Mat 27:32-44; Maka 15:21-32; Luka 23:26-43)

17 Ha teli odoo oso Yesu toloso ido dulone, o homo bulubo magoo ee eyo eimaloso mi hee eyo hu wiligi ki mi deli mapoo ido diso. Mi hagee Hibulu toso takolone Gologota deli.

18 Osoloso mi omapoo diayo Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso tuluguso. Osoloso odoo bakadio onosee homo bulubo magoo mapoo yoguso enigaloso, odoo hee Yesuwo deedee dokolo tulugu, osoloso hee dobusu dokolo tulugu diso.

19 Osoloso Paileteeye o odoo mapoo takolone, to hogugiye dee takeme, diayo to hageesee hoguguloso Yesuwo oo poogoo ma dokodooga kalamaso,

"Yesu Nasalet odoo, Yu odoo
dia wiligi odoo taba."

20 Esiga to hogugu hagee Yu odoo dia to sabolo, osoloso Loum odoo dia to sabolo, osoloso Guliki odoo dia to oso hogugu. Esiga odoo susuga to hogugu egee ogoloso hesigaso. Bei, Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga mi ee Yelusalem maga haga hoogoonee.

21 Egeesi ma kulodu tei moso wiligi odoo tebisa oso sibileso Pailet mapoo egeesee takaso, "Nayo to hogugulone, yo Yu odoo dia wiligi odoo taba doloso na hogugi. Esino hageesee hogugi, 'Odoo hagoso takolone, yo Yu odoo dia wiligi odoo taba, dee takomo siliso,' dee," dee takaso.

22 Eseme Paileteeye nei dimapoo egeesee takaso, "To ayo hogugu hagee osee hogugu malaiso," dee takaso.

23 Ha teli odoo bakadio bakadio di oso Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso, o dugo diesono domo puloso tooso. Osoloso o sedi sage edebeeyo dusele poogoo sabolo diayo tooso.

24 Osoloso ha teli odoo dieso nei takoo nei takoo dolone egeesee takaso, "Iba dugo hagee wulo domo na didamo. Esino dugo hagee odoo agayo toowa beleso yoso dasigeli hee dasigalo ogomo," diso. Osoloso goo hagoso olo peledabaso, Godeeyo to booka mapoo hogugu sabolo tebilame. Bei, Godeeyo to oso egeesee takooso,

"Diayo mo dugo diesono puloso tooso.
Osoloso mo dugo sage ee talame yoso dasigeli hee dasigaso," diso.

Esiga ha teli odoo oso goo egee moodooso.

25 Egeesee somolome, Yesuwo owee sabolo, osoloso oweeyo omolo sabolo, osoloso Kolopaseeyo osobo Meli sabolo, osoloso Meli-Magadalin oso Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo molome, koola omaga tebisamolone balaga meleeso.

19:24: Psa 22:18 **19:25:** Mat 27:55-56 **19:26:** Yon 13:23

26 Eseme Yesuye owee sabolo osoloso o hamamee dili odoo yayo diya gweli diba koola mapoo tebisamolome ogoloso owee mapoo egeesee takaso, “Mo wee, odoo hagee nowoloso,” dee takaso.
27 Osoloso see o hamamee dili odoo hedebe omapoo egeesee takaso, “No ege, noowee hagoso,” diso. Biame domo omaga Yesuwo hamamee dili odoo hagoso o moso mapoo Meli ido dileso medee bameleeso.

Yesuye ta
(Mat 27:45-56; Maka 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Esiga goo hagoso dileso koodobume, tou susuga Godeeye Yesu mapoo tenee ee yayo olo hosudooso doloso gooleedooso. Egeeseelone Godeeyo to booka mapoo hogugu sabolo tebilame egeesee takaso, “A howo na poogoo,” diso.
29 Mi omapoo wain i koo hadali* katolo mapoo keesoo ee magoo meleeso. Eseme odoo heeso homo sage toloso su mapoo dugo tialogoloso, wain i omapoo olugu doloso yayo nalame, Yesuwo maga mapoo heligiso.
30 Eseme Yesuye wain i egee olo naloso egeesee takaso, “Goo susuga olo hosudooso,” dee takaso. Osoloso oo goobodo buloso taso.
31 Esiga biame egee Yu odooso hasali biame ee mopoodoo deli biame oso. Esino dia hasali biame egee goo diya toowa. Bei, Godeeye Gababia goo ee Yu odooso gooleebigili sadee ee ma kulodu hasali biame egee meleeso.* Goo egeesi maga Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso dia hasali biame mapoo odoo ta eyo kou ee homo bulubo magoo ma dokodoo osee malai, diba goomegele. Esiga diayo Pailet mapoo egeesee takaso, “Odoo homo bulubo magoo ma dokodoo egee molo saga wedilame, dibada homo gebisa poogoloso, dia kou miyomoo tomeileso peegoo todi,” dee takaso.
32 Eseme ha teli odoo oso dileso odoo hee Yesuwo dee deedee dokolo eniga eyo homo gebisa poogooso. Osoloso see odoo hee Yesuwo dee dobusu dokolo eniga eyo homo onosee gebisa poogooso.
33 Esino diayo sibileso egeino, Yesu olo taneme, o homo gebisa pegele.
34 Esino ha teli odoo heeso o molo toloso Yesuwo ho hodio mapoo guso. Eseme haga booloogelega, sawo sabolo osoloso howo sabolo moloso gu omaga sooso.
35 Esiga goo hagoso peled-

19:28: Psa 22:15 **19:29:** Psa 69:21 * **19:29:** ***wain i koo hadali*** - bi mauwe odoo sabolo osoloso ha teli odoo oso wain i koo hadali naliso, howo nala pegelega pagalame. **19:31:** Deut 21:22-23 * **19:31:** Godeeye Gababia goo ee Yu odooso gooleebigili sadee ee ma kulodu, diayo Tasdee biame gesi mapoo Gababia wo naliso. **19:35:** Yon 21:24 * **19:35:** Odoo hagee Yonee

aba egei odoo* oso goo hamaga tei goo takaso. Osoloso yo gooleedoo, yo tei goo takeli. Egeesi ma kulodu goo yayo taka hamapoo niyo tei talame ka taka.

36 Esiga goo hagoso tei peledabaso, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka sabolo tebilame. Bei, Godeeyo to oso egeesee takooso,

"O ki hee gebisa pagalaime,"
dee takooso.

37 Osoloso Godeeyo to hogugu heeso see egeesee takooso,

"Edebeeyo odoo dieso moloso gu mapoo balaga malaiso," dee takooso.

Yesu mi doosoo
(Mat 27:57-61; Maka 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Osoloso hamamee, odoo hee Alimatiya mi mapoo badeli, o hu Yosep, yayo Yesuwo kou talame Pailet mapoo dileso woosaso. Yosep hagee Yesu o hamamee dili odoo hee yoso. Esino yo Yu odoo dia wiligi odoo tebisa ee bolo obulone, mada Yesuye di hamamee diliso. Eseme Paileteeye yimapoo kitulugu teneeso, yayo Yesuwo kou talame. Eseme Yosepeeye dileso Yesuwo kou ee homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo tomeileso peegoo todiso.

39 Eseme Nikodimaseeye yo pidimo diso. Nikodimas hagee daga gesi Yesu agalame di odoo oso. Yayo sisigageli bi medee tekepo Yesuwo kou mapoo hedilame todiso. Sisigageli bi medee tekepo hagoso hegi ee 30 kilo egeesi masi.

40 Osoloso odoo bakadio oso Yesuwo kou toloso, Yu odooso odoo toga mi dooseli goo ee dodolone, sisigageli bi medee tekepo oso Yesuwo kou mapoo hediloso dugo semeso tiegisaso.

41 Egeesi ma kulodu Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo eniga mi eyo koola omapoo homolee meleeso. Homolee ee ma kulodu bi dia yo ou poogoo mapoo daga odoo tayo kou magele poogoo meleeso.

42 Esiga dia hasali biame bei mooloogalai koola tooboome, diayo Yesuwo kou toloso saga yo ou poogoo ee ma kulodu magooso. Bei, yo ou poogoo egee haga hoogooneega.

20

Bi mosoowe molo egei
(Mat 28:1-8; Maka 16:1-8; Luka 24:1-12)

1 Sadee toowa gesikolo mi hadobilega molome, Meli-Magadalineeye Yesuwo bi agalame diso. Yayo sibileso egeino, yo toowaso wulu ou kisi ee peegoo bidigamo dileso molome egeiso.

2 Eseme Meliye see hoguo dileso Saimon-Pita dio osoloso Yesuwo hamamee dili odoo yayo diya gweli mapoo egeesee takaso, "Lodeeyo

19:36: Psa 34:20; Exo 12:46; Num 9:12 **19:37:** Zec 12:10; Yili 1:7 **19:39:** Yon 3:1-2

kou peegoo todina. Osoloso diayo o kou todileso magoo mi ee, iba gooleedele," dee takaso.

3 Eseme Pita dio osoloso o hamamee dili odoo hee egee dio bi mapoo agalame diso.

4 Diba hoguo diyadaga molome, o hamamee dili odoo heeso Pita dagadileso bi mapoo peledabaso.

5 Osoloso yo gauwuloso yo ou poogoo ma kulodu keesee egeino, hedebe dugo seme Yesuwo kou tiegisa ono molome egeiso. Esino yo yo ou poogoo ma kulodu gadile.

6 Eseme Saimon-Pitaye hamamee sibileso peledoboloso, yo ou poogoo ma kulodu gadileso egeino, dugo Yesuwo kou tiadoo hedebe ono omapoo molome egeiso.

7 Osoloso dugo Yesuwo wiligi tiadoo ee medee tiadoloso obusomo peegoo magoo molome egeiso.

8 Eseme o hamamee dili odoo hee bi mapoo daga malalo peledaba oso yo ou poogoo ma kulodu gadiso. Yo gadileso goo hagee ogoloso tei tooso.

9 Egeesi ma kulodu Godeeyo to booka mapoo hogugu oso takolone, yo ta maga hogaduloso gie badalaiso, dee taka goo eyo bei ee, diba medee kibiya gooleedelega osee debeiso.

10 Osoloso o bakadio see mosopoo wedi diso.

Yesuye Meli-Magadalin mapoo peledaba

(Mat 28:9-10; Maka 16:9-11)

11-12 Esino Meli-Magadalin bi ma peegoo tobudulone pusumeleeso. Yo omapoo pusulone gauwuloso, yo ou poogoo ma kulodu keesee egeino, Godeeyo momaiye bakadio dugo heliye kalagaloso doboome egeiso. Momaiye heeso Yesuwo wiligi poogoo dokolo buo, osoloso heeso kai poogoo dokolo buo doloso doboome egeiso.

13 Eseme momaiye bakadio oso yimapoo egeesee takaso, "Sobo no, bei kaseega ka pusumalala?" dee takaso.

Eseme Meliye dimapoo egeesee takaso, "Diayo mo Lodeeyo kou ee peegoo todina. Esino diayo o kou magoo ee a gooleedele," diso.

14 Meliye to egeesee takoloso bidi toboloso keesee egeino, Yesu tobudo egeiso. Esino yayo goolee, Yesu odoo hee gooleeso.

15 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Sobo no, bei kaseega ka pusumalala? Osoloso no odoo ogu esiamo silala?" dee takaso.

Eseme Meliye goolee yo homolee mapoo tou teli odoo oso bele dolone yimapoo egeesee takaso, "Emegei, nayo Yesuwo kou peegoo todileso ka magoo daga, mi egee amapoo takee. Eseega ayo dileso o kou egee ka talaiya," dee takaso.

20:9: Diye 2:24-32; 1Kol 15:4 **20:14:** Luka 24:16; Yon 21:4

16 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Meli,” diso.

Eseme Meliye bidi toboloso yimapoo Hibulu toso egeesee takaso, “Laboni.” To hageeyo bei ee eligili odoo dolone ka takooso.

17 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, “A nayo na gide. Bei, a mo Ma mapoo wedi pele. Esino nayo dileso mo hamamee dili odoo mapoo takee, ‘A mo Ma Godee mapoo palame ka seeso. Ma Godee hedebe onosee dibada Godee osoloso nibada Godee,’ dee takee,” diso.

18 Eseme Meli-Magadalineeye see wedi sibileso Yesu o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Ayo Yesu olo egeiso,” diso. Osoloso goo susuga Yesuye yimapoo taka ee see yayo dimapoo takaso.

Yesuye o hamamee dili odoo mapoo peledaba
(Mat 28:16-20; Maka 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Sadee toowa habe omapoo Yesu o hamamee dili odoo oso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa ee bolo obulone, hodobo mooloogoo doloso moso osulu medee kisigaloso debeiso. Eseme omapoo Yesuye sibileso peledoboloso tobudulone dimapoo egeesee takaso, “Mesie goo oso nibolo osee mele dee,” dee takaso.

20 Yayo to egeesee takoloso tobudulone, o dee boowo sabolo, osoloso o ho hodio mapoo moloso gu eyo boowo ee dimapoo eligiso. Eseme Yesu o hamamee dili odooso yo ogoloso diya goomogaso.

21 Osoloso Yesuye see tobu dimapoo egeesee takaso, “Mesie goo oso nibolo osee mele dee. Esiga Maye a diye diga, ayo niba nosee diye deeso,” dee takaso.

22 Yesuye goo hagee takoloso see dimapoo magaso hologoo nilone egeesee takaso, “Niba Dio Tei te,” diso.

23 Osoloso see dimapoo egeesee takaso, “Niyo odoo heeyo goo tokenee boobado buguga, odoo egee bia dia goo tokenee ee hapoloso boobado bigileiso. Esino niyo odoo heeyo goo tokenee boobado bigilega poogooga, odoo egee bia dia goo tokenee ee hapoloso boobado bigileime,” dee takaso.

Tomaseeye Yesu ogoloso tei too

24 Esino Yesu o hamamee dili odoo hee Tomas, o hu hee Didimas* deli, yo Yesuye o hamamee dili odoo mapoo dileso peledaba biame mapoo yo omapoo badele.

25 Eseme Yesu o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, “Iba Lodee olo egeiso,” dee takaga meleeso. Esino Tomaseeye dimapoo egeesee takaso, “A niyo egee takoo duloso

20:17: Loum 8:29; Hib 2:11-12 **20:20:** Yon 16:22; 1Yon 1:1 **20:23:** Mat 16:19

* **20:24:** ***Didimas*** hu eyo bei ee biame hedebe mapoo bakadio soomagoo dolone ka takooso.

epedee tei talaime. Esino a mawo o dee boowo ogoloso mo dee woluguso omapoo sigo, osoloso o ho hodio mapoo moloso gu eyo boowo ee ogo doloso mo deeso omapoo sigoga, a tei ka talai," dee takaso.

26 Osoloso sadee hedebe poogoloso hamamee, Yesu o hamamee dili odoo oso moso hedebe mapoo mooloogoo doloso debeiso. Biame omapoo Tomas yinosee dibolo hodobo omapoo badebeiso. Esino diba osulu susuga kisigaloso doboome, Yesuye diayo debei domo mapoo peledoboloso tobudulone egeesee takaso, "Mesie goo oso nibolo osee mele dee," diso.

27 Osoloso tobudulone Tomas mapoo egeesee takaso, "Nee dee wolugu oso mo dee boowo hamapoo sigolo ege. Osoloso mo ho hodio mapoo moloso gu eyo boowo mapoo nee deeso sige. No goo haga na egege, esino amapoo tei te," dee takaso.

28 Eseme Tomaseeye nei yimapoo egeesee takaso, "Mo Lodee osoloso mo Godee," diso.

29 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Nayo a egeiga, amapoo tei ka toso. Esino edebeeyo a egelega poogoloso wulo amapoo tei toga, Godeeye nei dimapoo diya goomogalaiso," dee takaso.

Yoneeye to booka hamapoo hogugu goo eyo bei

30 Esiga Yesuye o hamamee dili odoo dia howo woola goo toowa opusomo di abo hee moodoogamo siliso. Esino goo egee booka hagee ma kulodu hogugule.

31 Esino to hagee hoguguso, niyo Yesu yo tei Kelisodoo doloso goo omapoo tei talame. Osoloso niyo yo tei Godeeyo Owolodoo doloso goo omapoo tei talame. Osoloso yimapoo tei too goo maga gie badeli ka talame.

21

Yesuye Gelili abei mapoo o hamamee dili odoo mapoo peledaba

1 Osoloso see hamamee Yesu o hamamee dili odoo oso Gelili abei* palaga mapoo doboome, yayo omapoo peledabaso. Goo hagoso egeesee peledabaso.

2 Biame omapoo Yesu o hamamee dili odoo hagee biaso hodobo debeiso. Saimon-Pita, osoloso Tomas (o hu hee Didimas), osoloso Gelili mi toowa ee ma kulodu mi pepooko Kana mapoo badeli odoo hee Nataniyol, osoloso Sebediyo owolo bakadio, osoloso Yesu o hamamee dili odoo bakadio omapoo debeiso.

3 Eseme Saimon-Pitaye o odoo mapoo egeesee takaso, "A pei olugulei dia," diso.

20:29: 1Pita 1:8 **20:31:** Yon 3:15; Loum 1:17; 1Yon 5:13 * **21:1:** ***Gelili abei*** eyo hu hee ee Taibiliyes. **21:3:** Luka 5:4-7

Eseme odoo aboso egeesee takaso, “Iba nobolo hodobo siba,” dee takaso. Eseme diba du mapoo hodobo tebisaso. Esino diba gesi di kobumo sileeno, di hedebe gile.

4 Egeeseelone gesikolodee Yesuye abei palaga mapoo tobudume egeiso. Esino Yesu o hamamee dili odoo du ma kulodu tebisamolone Yesu ogoloso, diayo goolee yo odoo hee gooleeso.

5 Eseme Yesuye abei palaga maga tobudulone dimapoo egeesee idagaso, “Emegei, niba di giligasomo?” diso. Eseme diayo nei egeesee takaso, “Haye, iba di hedebe gile,” dee takaso.

6 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Nibada pei toloso see deedee dokolo mapoo olugi, egeeseega niba di giligileiso,” diso. Eseme diba Yesuwo to duloso goo egeesi moodooso. Eseme di bei dia pei ma kulodu galagadiso. Eseme diayo dia pei pouduloso du ma kulodu magalai tebile poogooso.

7 Eseme Yesu o hamamee dili odoo hee yayo diya gweli oso Pita mapoo egeesee takaso, “Egee yo Lodeedoo,” diso. Pitaye to egeesee taka duloso o dugo tigamagoo see kaloso Yesu mapoo tabuo dilame howomoo bologobuguso.

8 Esino Yesu o hamamee dili odoo aboso du sumo dulone, dia pei ee di sabolo howo kulomooga abei pee mapoo gisibamo diso. Bei, diayo pei olugu omaga widi pee ee haga hoogoonee, wulo 100 mita egeesi.

9 Osoloso diba sibileso dia du gimagoloso mubi mapoo daboogoloso egeino, dou hoo mapoo di sabolo wo sabolo si molome egeiso.

10 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Di niyo epedee giliga egee abo hamapoo tosibe,” dee takaso.

11 Eseme Saimon-Pitaye du ma kulodu daboogoloso pei di sabolo widi pee mapoo gisibamo dileso booboosee mapoo gisubu magooso. Pei ee ma kulodu di toowa bei, 153 egeesi molome egeiso. Esino pei ma kulodu di bei galaga dino dia pei tologo bigile.

12 Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba nei nalame sibadee,” diso. Esino Yesu o hamamee dili odoo dima kulodu odoo heeso Yesu mapoo takolone, “no odoo ogumo?” dee takele. Bei, diba olo gooleedoo, yo tei Lodee.

13 Eseme Yesuye di sabolo wo sabolo toloso dimapoo teneeso.

14 Esiga Yesu ta maga hogaduloso hamamee, o hamamee dili odoo mapoo peledaba hagoso bakadio hedebe diso.

Yesu dio Pita dio

15 Osoloso diba nei naloso koodobuloso, Yesuye Saimon-Pita mapoo egeesee takaso, “Saimon, Yoneeyo

21:7: Yon 13:23; Mat 14:29 **21:11:** Luka 5:6 **21:14:** Yon 20:19, 26

owolo, nayo a gweli oso odoo hagee biaso a gweli ee dagadusomo?" dee takaso.

Eseme Pitaye nei egeesee takaso, "O, Lodee. Ayo no diya goolee sabolo hagee bado goo ee, no gooleedoo," diso.

Eseme Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Mo sipi be ee nayo medee poopoomelee," dee takaso.

16 Osoloso Yesuye see tobu egeesee takaso, "Saimon, Yoneeyo owolo, nayo a diya goolee sabolo badosomo?" diso.

Eseme yayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, "O, Lodee. Ayo no diya goolee sabolo hagee bado goo ee, no olo gooleedoo," dee takaso.

Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Mo sipi be nayo medee bamelee," diso.

17 Osoloso see bakadio hedebe di mapoo Saimon-Pita mapoo egeesee takaso, "Saimon, Yoneeyo owolo, nayo a diya goolee sabolo badosomo?" dee takaso.

Eseme Pita to hedebe hagonosee Yesuye bakadio hedebe di taka ee duloso diya gooheleso. Esiga yayo nei egeesee takaso, "Lodee, goo susuga no gooleedooso. Osoloso ayo no diya goolee sabolo hagee bado goo ee, no olo gooleedooso," diso.

Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Mo sipi be nayo medee poopoomelee.

18 Esiga ayo namapoo tei taka. No gie kauwa mapoo bi medee mopoodoo doloso no goomoga mi mapoo diliso. Esino no adaga poloso badoga, odoo heeso nee dee mapoo tiso bagagoloso, no mi nayo goweli mapoo gisibado dileiso."

19 Yesuye Pita mapoo taka hagee, Pitaye dooboo kasee talai goo ee taka. Esiga Pitaye ta maga Godeeyo hu dokodoo poudileiso. Osoloso Yesuye yimapoo mapoo egeesee takaso, "No a deedee," diso.

20 Eseme Pitaye bidi toboloso egeino, o hamamee dili odoo Yesuye diya gweli oso dima miligiyopooga sibume egeiso. Yesuwo hamamee dili odoo hagee biaso daga o hamamee dili odoo sabolo nei nolone dobolone, Yesu mapoo bouwa melee oso, yimapoo egeesee ka woosa, "Lodee, odoo agayo no ha teli odoo mapoo ka tiasalaiyo?" dee taka odoo ee hagoso.

21 Eseme odoo ogoso dima hamamee simi ee ogoloso, Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, "Lodee, odoo hamapoo kasee moodoolaisomo?" dee takaso.

22 Eseme Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Yo osee badoga, ayo see wedi sibileso yo agalai, a goomogoga, egeesee selaiso. Esino egee nee goonee. No wulo a deedee," dee takaso.

23 Eseme Yesu o hamamee dili odoo egee talaime, dee taka goo ee tei telaga odoo

21:16: Diye 20:28 **21:19:** Mat 16:24-25; 2Pita 1:14 **21:20:** Yon 13:23-25

abo mapoo dudobuguso. Esino Yesuye takolone odoo egee talaime, dee takele. Yo wulo egeesee taka, “Yo osee badoga, ayo see wedi sibileso yo agalai, a goomogoga, egeesee selaiso. Esino egee nee goonee,” dee ka taka.

24 Esiga Yesu o hamamee dili odoo hagoso goo susuga yayo egei ee booka hamapoo hoguguso. Iba gooleedooso, goo susuga yayo hogugu ee tei goo.

25 Esiga Yesuye goo hagee sabolo osoloso goo abo sabolo olo moodooso. Esino goo susuga egee booka hamapoo hogugule. Esino goo susuga egee booka abo mapoo hogugu diepi, mipoo hamapoo booka bei meliyo. Egeeseelone booka magalai debi me meliyo.

21:24: Yon 19:35 **21:25:** Yon 20:30

Diye Di Odoo

Diye di odoo booka goo eyo bei

Lukaye daga malalo o booka mapoo to tekepo Yesu Kelisowo goo hoguguloso, see Diye di odoo booka hagee hoguguso.

Odoo Luka yo daga melesenee neli odoo badolone, o odoo Poloye Godeeyo to takomo sileeme, yibolo sileeso.

Booka hagoso Yesuye toloso see hogabuloso kei mi ma dokodoo polome, hamamee sosee bei mooloogoo goo ee takooso. Diye di odoo booka hageeyo kuloduga taka goo ee dugo 30 egeesi ee ma kulodu sibulone peledoboomo simiso.

Esiga sapta 1 abaga dino sapta 7 omaga takooso, daga malalo Yelusalem mapoo to tekepo Yu odoowe dibusomo toloso debei goo ee. Esino sapta 8 abaga dino sapta 12 omaga takooso, to tekepo Yu odoo abo Yelusalem peegoo debeli odoo mapoo takomo di goo ee. Osoloso see sapta 10 maga takooso, Yu odoonee oso daga malalo to tekepo duloso tei too goo ee. Osoloso hamamee sapta 13 abaga dino hoo poogoo maga takooso, Poloye mi opusomo opusomo di susuga mapoo Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo dimapoo to tekepo takomo di goo ee.

Lukaye Diye di odoo booka hageeyo kulodu hogugu goo toowa bakadio hagoso. Malalo goo hagoso. To tekepo hagee mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoo susuga dibada. Bei, Godeeyo to tekepo tenee hagee hedebe Yu odoo mapoo tenele. Haye, Yu odoonee diba nosee to tekepo dimapoo teneeso.

Osoloso goo hee hagoso. Diye di odoo booka oso daga malalo Dio Tei oso tei telaga odoo mapoo meledaba goo ee eligiso. Osoloso omaga bei mooloogoloso abaga simino epedee hamapoo Dio Tei oso tei telaga odoo susuga pidilone kitulugu ka tenemoloso.

Yesu kei mi ma dokodoo ido pala goo

1-2 Tiyopoles emegei,

Ayo daga namapoo booka hoguguloso tenee omapoo, Yesuye goo tomo sili sabolo yayo eligi goo sabolo hoguguso. Osoloso yo kei mi mapoo ido palai goo sabolo hoguguso. Osoloso yo kei mi mapoo ido pelega badolone, Dio Tei oso kitulugu maga diye di odoo yayo gilimadoo odoo dimapoo kokodo takaso.

3 Osoloso Yesu toloso midoo maga hogabuloso biame 40 eyo kulodu yayo tei hogabia goo ee diayo ogoloso tei talame yayo silone, o hamamee dili odoo mapoo peledoboo

1:1-2: Maka 16:19; Luka 1:3; 24:49-51

1:3: Luka 24:36-49; Diye 10:41

demeleeso. Osoloso dibolo silone, Godeeye wiligi doloso badeli goo dimapoo takomo siliso.
4 Osoloso biame hedebeso Yesu o hamamee dili odoo gilimadoloso nei nolone badolone, Yesuye to kitulugu sabolo takaso, “Niba Yelusalem poogoloso na di! Esino mo Maye taka Dio Tei oso sibilei omapoo dulone bolone ka debee, bei mo Maye to hagee nimapoo olo takaso.
5 Esiga Yoneeye niba howodeeso ogusigaso, esino biame koola mapoo Dio Tei oso sibileso nimapoo kitulugu tenelaiso,” diso.

6 Eseme diye di odoo Yesubolo Olipi mubi mapoo mooloogoodoloso dobolone, diayo yimapoo woosaso, “Lodee, nayo epedee hamapoo Isalael odoo oso ibada mi gidabalame kitulugu see imapoo tenelaisomo?” diso.

7 Eseme Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Hedebe Maye biame hageesi yayo kitulugu sabolo mageliso. Esiga biame egeesi niyo gooleedalai nibada goonee.
8 Esino Dio Tei nimapoo meledobooga, niba kitulugu talaiso. Osoloso niyo mo goo mi toowa mapoo takomo dileiso, Yelusalem abaga bei mooloogoloso abaga dino, Yudiya mi toowa mapoo, osoloso Samaliya abaga dino mi toowa hoopoogoo mapoo takomo dileiso.”
9 Yesuye to hagee takoloso tobudulone, diayo balaga molome, Godeeyo kitulugu oso kei mi mapoo yo ido palaso. Eseme kei ma dokodooga kolobo oso sibileso Yesu gooloogoo bugume diayo egele poogooso.
10 Diba Yesuye kei ma dokodoo pala mapoo osee balaga molome, odoo bakadio dugo heliye megiga oso dima koola omapoo saga sibileso, tebisa meleeso.
11 Diayo egeesee takaso, “Gelili odoo, niba bei kasi maga kei ma dokodoo ka balaga malala? Nibada howo woola Godeeye Yesu kei mapoo ido palaso. Esiga Yesu kei ma dokodoo poolome niso egemenee, yayo hamamee kolobo ma dokodooga, see egeesee siboga agalaiso,” diso.

Diye di odoo hee, Matiyas hesia goo

12 Diye di odoo oso Yesu kei mi ma dokodoo pala ogoloso, Olipi mubi maga Yelusalem mapoo wedi diyadeeso. Yelusalem ee Olipi mubi abaga hoogoonee.
13 Diba Yelusalem mapoo peledoboloso, diso debeli moso mapoo paladeeso. Odoo abo hagoso moso eyo kulodu debeiso: Pita, Yonee, Yemes, Endulu, Pilipi,

1:4: Luka 24:49; Yon 14:16-17; Diye 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luka 24:21 **1:7:** Maka 13:32 **1:8:** Mat 28:19; Luka 24:48 **1:11:** Mat 26:64; Luka 21:27 **1:12:** Luka 24:50-53 **1:13:** Mat 10:2-4

Tomas, Batolome, Matiyu, Alpiyeseeyo owolo Yemes, Saimon (daga Loum gamalee maga ha teli odoo), osoloso Yemeseeyo owolo Yudas.

14 Diye di odoo, sobo abo sabolo, osoloso Yesuwo owee Meli sabolo, osoloso Yesuwo omolo dio sabolo hagee hodobo mooloogoodoloso biame susuga Godee mapoo takeliso.

15 Biame hedebe mapoo tei telaga odoo susuga 120 oso hodobo mooloogoodoloso doboome, Pitaye toboloso dimapoo egeesee takaso,

16-20 "Mo odoo, ayo Yudaseeyo goo nimapoo taka. Yo ibada mooloogoodoo ma kulodu Godeeyo tou hodobo tomo siliso. Esino yayo Yesu ha teli odoo mapoo tiasooso."

(Eseme tei moso wiligi odoo tebisa oso Yudas yimapoo molee teneme, yayo molee oso mi su neiso tooso. Osoloso yo mi omapoo dileso, miyomoo homodobuloso, beliye tologonuloso, kakobo gwadobuloso taso. Eseme Yelusalem mapoo debeli odoo susuga oso goo hagee duloso, mi egee dibada toso hu egeesee hediso, "Akeledama." Hu hageeyo bei, "sawo go.")

Eseme Pitaye see egeesee takaso, "Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso tei diso. Bei, Dio Tei oso Deibidi mapoo eligi maga yayo Yudaseeyo goo daga hoogoo Godeeyo to hogugu Sam booka mapoo egeesee hoguguso,

'O mi mapoo odoo mauwe pagalaiso.
Odoo heeso omapoo badalaime.'

Osoloso see egeesee hoguguso,

'O tou su see odoo heeso talaiso,'" diso.

21-22 Pitaye see egeesee takaso, "Esiga Yudaseeye tou teli ee see odoo heeso talame odoo hee hesiamo. Yayo ibolo silone Yesuye toloso hogabia goo ee takomo silame. Osoloso odoo yayo biame susuga ibolo hodobo silone, Yonee odoo howo ogusiga molome egei sabolo, osoloso abaga simino Yesuye kei ma dokodoo polome egei odoo ee hesileiso," diso.

23 Eseme tei telaga odoo susuga oso Yosep dio Matiyas dio hesiaso. Yosep hagee hu bakadio hedebe di (Balasabas osoloso Yustus).

24-25 Diayo odoo bakadio hagee hesialoso dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, "Lodee, no odoo susuga oso goo goolee no gooleedooso. Esiga odoo bakadio hamapoo nayo hesia imapoo eligi, yayo Yudaseeyo debi omapoo badolone, diye di odoo eyo tou su ee talame. Bei, Yudas yo tokenee tooga, eyo nei yo dou mi mapoo diso," diso.

26 Diayo Yesu mapoo taka koodobuloso, diye di odoo heeso yo bakadio toloso hee mapoo Matiyaseeyo hu

1:16-20: Psa 41:9; 69:25; 109:8; Mat 27:3-8 **1:21-22:** Maka 1:9; 16:19; Yon 15:27

magoo, osoloso hee mapoo Yosepeeyo hu magoo doloso toloso halabume, yo hedebe miyomoo homodobiaso, diayo odoo bakadio hesia ma kulodu Godeeye hesia odoo ee talame. Diayo egeesee moodooloso, odoo hedebe Matiyas tooso. Eseme yo diye di tou ee talame diye di odoo 11 sabolo hedebe diso.

2

Dio Tei oso meledaba

1 Pentikos biame omapoo, tei telaga odoo susuga moso hedebe mapoo mooloogoodoloso debeiso.

2 Eseme haga booloogelega kei ma dokodooga iso goowa masi oso diayo mooloogoodoloso debei moso omapoo tooso.

3 Eseme dou paiya masi oso odoo susuga moso kulodu mooloogoodoloso debei, dimapoo tugusume egeiso.

4 Eseme Dio Tei oso dibada kulodu meledoboloso molome, Dio Tei oso kitulugu maga to opusomo opusomo di kesaso.

5 Biame omapoo Godeeyo goo diya gooleedoo Yu odoo mi susuga maga sibileso, Yelusalem mapoo debeiso.

6 Esino diba iso goowa masi goowa ee duloso, goo ee agalame sibadeeso. Diba sibileso egeino, tei telaga odoo susuga oso to opusomo opusomo di kesamolome duso. Diayo to opusomo opusomo di kesamelee ma kulodu diayo dibada to kei duloso, diya howoogadooso.

7 Eseme diba howoogadoloso goo tiadoo sabolo dobolone egeesee takaso, “Odoo to egee kesa, Gelili odoo oso kesa.

8 Bei kasi maga diayo ibada to kesa iyo ka dusomo?

9 Bei, iba mi opusomo opusomo di hamaga sibadee odoo: Patiya abaga, osoloso Mediya, Elam, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadokiya, Pontus, Asiya,

10-11 Piligiya, Pampiliya, Isipi, Libiya mi toowa ma kulodu mi pepooko Kulene abaga sibadee. Osoloso odoo abo Loum mi abaga sibadee. Osoloso Yu odoonee abo Loum mi abaga sibadee oso, Yu odoowo Godee mapoo tei too maga, Yu odoowo hu too odoo oso. Osoloso odoo abo Kiliti sabolo Alabiya mi abaga sibadee odoo oso. Iba mi opusomo opusomo di omaga sibadee oso. Esino diayo ibada to keseme duso. Esiga diayo to hagee boowoo Godeeye goo toowa moodoo maga ka boowoo,” diso.

12 Diba howooga sabolo, goo tiadoo sabolo, dobolone dieso nediliyo egeesee takaso, “Hagee ogoo goowo?” diso.

13 Esino odoo abo Yelusalem mapoo sibadee oso tei telaga odoo dimapoo manolone dieso nediliyo egeesee takaso, “Odoo hagee yugune naloso ka halabaga,”

2:1: Lev 23:15-21; Deut 16:9-11 **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Diye 4:31; 10:44-46; 19:6; Maka 16:17

diso.

Pitaye to taka goo

14 Eseme Pitaye goo
hagee duloso, diye di odoo
sabolo tebisaloso to neligidi
takolone, odoo mooloo-
goodoo mapoo egeesee
takaso, “Yu odoo Yelusalem
mapoo debeli sabolo, osoloso
odoo soo sibadee, niba mo to
hagee medee dui!
15 Odoo abo niyo imapoo
takolone, iba yugune naloso
ka halabaga, diso. Esino
iba egeesee koo seeso. Bei,
gesikolo osoko simi domo
taba mapoo, edebeeyo yu-
gune naloso koo halabagali.
16 Esino to niyo du sabolo,
osoloso goo niyo egei sabolo
egee, Godee maga to toloso
kokodo takomo sili odoo
Yoweliye to taka goo sabolo
olo teibaso:
17 ‘Godeeye egeesee takaso,
“Biame hamameedee
omapoo ayo Dio Tei
odoo susuga mapoo
tenelaiso.
Osoloso nibada giso ho-
laiso sabolo, sobo ho-
laiso sabolo, oso to
Godeeye taka goo ee
takalaiso.
Nibada holaiso gie kakauwa
oso howo opusomo
doloso, Godee maga
simi goo ee agalaiso.
Osoloso nibada adaga
oso Godee maga simi
goo ee sapootileiso.”
18 Osoloso Godeeye see
egeesee takaso,
“Biame hamameedee
omapoo mo tou teli
odoo susuga, giso
sabolo, sobo sabolo,
dimapoo Dio Tei
tenelaiso.
Osoloso diayo Godeeye
taka to ee duloso odoo
mapoo takalaiso.
19 Osoloso kei ma dokodoo
osoloso mi hamapoo
goo mudu opusomo di
moodoolaiso.
Biame omapoo mi toowa
hamapoo niyo ha too
sabolo, dou sabolo,
osoloso dei i toowa
sabolo agalaiso.
20 Osoloso kei ma dokodoo
osoko neligidi big-
ileiso.
Osoloso a see sawo masi
bigileiso.
Goo egeesi oso peledobooga,
Lodeeyo biame goo
toowa oso sibilei koola
toobooga ka selai.
21 Osoloso edebeeyo Lodeeye
pidilame yimapoo
woosaga, nei yayo
yimapoo gie badeli
tenelaiso.”’
22 Esiga Isalael odoo, niba
to hagee dui! Yesu, Nasalet
odoo, Godeeye niba goolee-
bugulone hesiaso. Osoloso
Yesuye nima kulodu goo
mudu opusomo opusomo di
moodoomo silone, Godeeye
yo hesia goo ee woola yilige
buguso. Esiga goo oso
peledaba niba gooleedooso.
23 Esino Godee eyo
goomoga maga daga hoo-
goo Yesu toloso nimapoo
tenelame to takoloso ma-
gooso. Egeesi maga yayo
Yesu toloso nimapoo ten-
eme, Yu odoo niyo osoloso
Godeeye tei magoo mapoo

2:17: Joel 2:28-32

koo mesili odoo sabolo oso
yo homo bulubo magoo ma
dokodoo yoguso eniga maga
yo wooloomaso.
24 Esino Godeeye Yesu dala
teli goo maga peegoo tama-
galame, Godeeye yo ta maga
hogabidiso. Bei, teli oso yo
talai tebile.
25 Esiga ibada amawe
wiligi odoo taba Deibidiye
Yesuwo goo Godeeyo to
booka mapoo hogugu maga
egeesee takooso,
'A biame susuga Godeeye mo
mudugiyopoo tobudo
doloso gooleedeliso.
Yo koola mapoo tobu-
doso. Esiga a ebileime.
26 Esiga mo sooloo ma kulodu
goomoga toowaso
molone, goomoga goo
hagee ka taka.
A tei toso, mo su see gie
badalaiso.
27 Bei, Godee nayo a toga
mo gie badeli ee odoo
wedia eyo dio oso de-
beli mi mapoo a pa-
galaime.
Nayo hesia odoo eyo
su midoo ma kulodu
hunulame pagalaime.
28 Osoloso gie badeli eli nayo
amapoo eligiso.
Esiga ayo nobolo
badolone, diya goomo-
galaiso,' diso.
29 Emegei, Deibidiye goo
taka hagee, yayo o goo eyo
nediliyo takele. Bei, yo teme
midoosooso. Osoloso midoo
ibolo moloso.
30 Esiga Godee maga to
toloso kokodo takomo sili
odoo daga malalo badebeiso.
Esiga Godeeye to takoloso
magoo ee gooleemeleeso.
Bei, Godeeye yimapoo to
magolone egeesee takaso,
'Deibidiyo amawe heeso
Deibidiye wiligi doloso
badeli mi omapoo, see yayo
wiligi doloso badalaiso,' diso.
31 Esiga Deibidiye malalo
hoogoo peledabalai goo
ee ogoloso, Godeeye hesia
Kelisoye midoo maga hoga-
bilei maga egeesee takaso,
'Godeeye yo midoo mapoo
pagalaime, osoloso o su
hunuleime,' diso.
32 Esiga Godeeye Yesu ta
maga see gie badeli mapoo
hogabidiso. Goo ee iyo
susuga ogoloso ka takomo
siloso.
33 Osoloso Godeeye Yesu
kei ma dokodoo ido peleso, o
dee deedee dokolo badoso,
yayo yimapoo hu toowa
tenelame. Osoloso yayo to
magoo ee dodolone, o Dio
Tei Yesu mapoo teneme, see
Yesuye imapoo teneeso. Goo
hagee niyo epedee hamapoo
ogolone dulone ka badoso.
34 Esiga Deibidi yo kei ma
dokodoo pele. Haye! Yayo
taka egee Yesuwo goo ee
taka,
'Godeeye mo Lodee mapoo
takaso:
No abolo wiligi doloso
badalame mo dee
deedee dokolo bie.
35 Esiga nayo badolone

2:25: Psa 16:8-11 **2:29:** 1Ki 2:10 **2:30:** 2Sam 7:12; Psa 89:3-4; 132:11 **2:31:** Psa 16:10 **2:33:** Diye 5:31; 7:55-56 **2:34:** Psa 110:1

namapoo ha teli odoo
ee ayo dagadileiso.'

36 Esiga Isalael odoo, niba
goo hagee medee goolee!
Niyo Yesu homo bulubo
magoo ma dokodoo yoguso
eniga ee, Godeeye yo Lodee
wiligi toowa taba doloso
hudi magoo Keliso," diso.

37 Eseme odoo mooloo-
goodoo oso to hagee du-
loso, dieso nediliyo dibada
goo tokenee gooleedoloso,
sooloo dala sabolo, ebia
sabolo, Pita diye di odoo
abo sabolo mapoo egeesee
takaso, "Emegei, iyo ogoo
goo moodoolaiyo?" diso.

38 Eseme Pitaye dimapoo
nei egeesee takaso, "Niba
susuga nibada goo to-
kenee maga miligi pi-
aloso, Yesu Kelisowo
hu maga howo ogusige.
Egeeseega nibada goo to-
kenee hapoloso boobado
bigileiso. Egeeseega niba
Godeeye Dio Tei wulayo egee
tenemolo niyo talaiso.

39 Bei, Godeeye to ma-
goo ee dodolone, yayo
Dio Tei nimapoo, osoloso
nowolo dimapoo, osoloso eli
sage debeli odoo dimapoo
tenelaiso. Osoloso odoo
susuga Godeeye gilimadalai
goo ee dimapoo tenelaiso."

40 Eseme Pitaye to sage
takolone kokodo takaso,
"Goo tokenee teli odoo
epedee hamapoo egee do
dala talaiso. Esiga niba
dala teyaga, goo tokenee ee
pagalame Godeeye pidilame
yimapoo takee."

41 Eseme odoo Pitayo to
duloso, tei too odoo diba
howo ogusigaso. Esiga bi-
ame omapoo 3,000 odoo oso
howo ogusigaloso, tei telaga
odoo sabolo hedebe doloso
mooloogoodooso.

42 Osoloso diba howo
ogusigaloso, biame susuga
eyo kulodu diesono mooloo-
goodoloso, diye di odoo
oso eligime, medee duluga
meleeso. Osoloso diba Lodee
gooleebugu wo nalagamo
silesibulone, biame susuga
Godee mapoo takeliso.

Tei telaga odoo oso
mooloogoodoloso debei goo

43 Diye di odoo diayo
Godeeyo kitulugu sabolo goo
mudu opusomo opusomo
di moodoogamo silesibume,
odoo susuga oso ogoloso diya
ebia sabolo howoogadooso.

44 Osoloso tei telaga odoo
susuga oso biame susuga
hodobo mooloogoodoloso, bi
nei pidi, nei pidi deliso.

45 Egeeseemo silesibulone,
dibada mi sabolo, bi sabolo,
odoo mapoo teneloso, nei
molee tooso. Osoloso molee
oso tei telaga odoo abo bi
mauwe odoo ee pidigamo sil-
iso.

46-47 Osoloso biame susuga
diayo howo gisilame, Yu
odoowo tei moso beelee ma
kulodu hodobo mooloogoo
deliso. Osoloso diayo Yesu
gooleebugu wo nolone, diba
moso opusomo opusomo

2:36: Diye 5:30-31 **2:39:** Isa 57:19 **2:41:** Diye 2:47; 4:4 **2:42:** Diye 20:7
2:44: Diye 4:32-35 **2:46-47:** Diye 6:7; 11:21

di mapoo nalagaliso. Os-oloso diayo silesibulone, dibada sooloo ma kulodu goo goolee hedebe doloso, goomoga goo Godee mapoo poudiliso. Eseme Yelusalem odoo susuga oso dibada goo ogoloso tekepo deliso. Osoloso Lodeeye biame susuga odoo abo mapoo gie badeli teneliso. Egeeseelone tei telaga odoo bei deliso.

3

Pitaye odoo kido todobia tekepo moodoo goo

1 Biame heeso habe Yu odooso Godee mapoo takeli osoko howo teme, Pita dio Yonee dio Yu odoowo tei moso mapoo palaso.

2 Diba omapoo peleso egeino, odoo kido todobia osulu mi eyo hu Osulu Medee Tekepo deli omapoo badoboome egeiso. Odoo hagee soomagolone kido todobia sabolo soomagooso. Esiga biame susuga o odoo abo oso yo sa mapoo magoloso imado peleso, osulu mi hamapoo ka ibedi deliso. Osoloso yo omapoo badolone, odoo tei moso mapoo pala ogoga, yayo dimapoo molee howaliso.

3 Yo omapoo howolone badolone egeino, Pita dio Yonee dio moso kulodu gadime, dimapoo molee howaso.

4 Eseme Pita dio Yonee dio yimapoo bolone, Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Imapoo ege!” diso.

5 Eseme yayo goolee, yimapoo molee tenelame kasabele dolone dimapoo egeiso.

6 Eseme Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Amapoo molee tei mauwe. Esino goo hagee amapoo egee molo wulo namapoo tenelaiso. Esiga ayo Yesu Keliso Nasalet odoowo hu maga namapoo ka taka, no toboloso di,” diso.

7 Yayo egeesee takoloso, odoo kido todobia o dee deedee mapoo toloso tebidime, o kido see tekepo paso. 8 Yo o kido tekepo poloso silone, Pita dibolo tei moso ma kulodu galaga diso. Yo tei moso ma kulodu gadileso pupulodomo silone, Godee mapoo goomoga poudooso.

9-10 Odoo susuga oso odoo kido todobia yayo Godee mapoo goomoga poudoomo sili ogoloso howoogadooso. Osoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, “Odoo hagee kido todobia Osulu Medee Tekepo deli eyo osulu miyopoo badolone molee howali hagoso. Esino yo kasee toboloso silone, goo hageesi ka tomo silosomo?” diso.

Pitaye Yu odoowo tei moso mapoo to taka

3:4: Diye 14:9 **3:6:** Diye 4:10; 16:18 * **3:11:** ***Solomonowo hau*** - Solomono yo daga hoogoo Yu odoowo wiligi odoo taba Deibidiyo owolo oso. Yelusalem mi mapoo Yu odoowo tei moso tegei mapoo hau meleeso, hau eyo hu Solomonowo hau.

11 Odoo daga kido todobia oso Pita dio Yonee dio dee mapoo toloso, Solomonowo hau* mapoo silesibi ogoloso, odoo susuga oso howoogadoloso, di-ayo debei omapoo hoguga sibadeeso.

12 Eseme Pitaye odoo susuga ogoloso, dimapoo egeesee takaso, “Isalael odoo, niba bei kasi maga ka howoogowala? Osoloso bei kasi maga niyo imapoo bologolone, goo diya ka tiadowala? Bei, odoo hagee ibada kitulugu sabolo osoloso iyo tekepo doloso debei maga tekepo poloso koo siloso.

13 Esino Eibalaham, Aisek, Yekob, osoloso ibada amawe dibada Godeeye o tou teli odoo Yesu mapoo kitulugu toowa olo teneloso, o hu dokodoo poudooso. Esino diayo yo wooloomalame, niyo yo Yu odoowo wiligi odoo tebisa mapoo teneeso. Osoloso yo goo midilame Pailet mapoo ido dime, Paileteeye egeesee takaso, ‘Ayo yimapoo goo tokenee koo ogo,’ dee takeme, niyo yo goweso.

14 Esino Yesu tekepo, toke-nee mauwe odoo oso. Esino niyo yo gowoolone, Balabas odoo wooloomali odoo ee Paileteeye neliga moso ma kuloduga peegoo di diso.

15 Esino niyo Yesu gie badeli teneli wooloomaso. Esino Godeeye yo ta maga see hogadiso. Esiga yo ta maga see hogabuloso silime, iyo egei goo ee ka takomo siloso.

16 Esiga odoo kido todobia oso Yesu mapoo tei too maga yo tekepo paso. Esiga niba odoo hagee gooleedooso, yo daga kido todobuloso badebeiso. Esino yayo Yesuwo kitulugu mapoo tei too maga odoo susuga oso balaga molome, yo tekepo paso.”

17 Osoloso Pitaye odoo mooloogoodoo mapoo see egeesee takaso, “Emegei, a gooleedooso, nibada wiligi odoo tebisa sabolo oso Yesu boobadolone, yimapoo goo moodoo eyo bei niba gooleedele.

18 Esino daga hoogoo Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo silesibili odoo dimaga Ke-lisoye dala talai goo ee malalo olo takaso. Esiga goo hagee peledabalame Godeeye moodooso.

19 Esiga nibada goo su wuduloso, goo tokenee maga miligi pialoso, Godee mapoo bidiga debee. Egeeseega Godeeye nibada tokenee hapoloso boobado bigileiso. Nibada goo su wuduloso, goo tokenee maga miligi pialoso, Godee mapoo bidiga dobooga, Godeeye nimapoo kitulugu dia tenelaiso.

20 Osoloso owolo Yesu, Godee yayo hesia Keliso nimapoo di dalaiso.

21 Esiga epedee biame

3:13: Exo 3:6, 15; Luka 23:13-25; Diye 2:23 **3:17:** Luka 23:34; 1Tim 1:13
3:19: Diye 2:38

hamapoo Yesu kei ma dokodoo badoso. Yo kei ma dokodoo badolone Godeeye goo susuga dia daga, omapoo sibileiso. Esiga Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo silesibili hesia odoo daga hoogoo debei dimaga goo hagee olo takaso.

22 Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee Moseseeye Godeeyo to booka mapoo egeesee takaso,

‘Godeeye niba gooleebugulone, nima kuloduga o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo hee a egeesi masi hesileiso.
Esiga goo susuga yayo taka mapoo medee dui.
23 Osoloso edebeeyo o to duloso, tei telega poogooga,
odoo ee Godeeyo mooloogoodoo ma kuloduga peegoo peledoboloso, talaiso,’ diso.

24 Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee Semuweleeyo hamamee tebisa sabolo oso epedee biame hamapoo peledabalai goo ee takaso.

25 Esiga Godeeye nibada amawe sabolo, osoloso o odoo yimaga to toloso kokodo takomo silesibili odoo daga hoogoo debei sabolo, oso to magoo ee nibada. Bei, yayo Eibalaham mapoo egeesee takaso, ‘Namawe hee maga ayo odoo susuga mi toowa mapoo hagee do ee pidileiso,’ diso.

26 Esiga Godeeye hesia tou teli odoo Yesu ee nimapoo di diso, niyo malalo to tekepo dulame. Esiga yayo niba pidi maga nibada goo goolee mudu opusomo doloso, nibada tokenee maga miligi pilame,” diso.

4

Pita dio Yonee dio goo midilame ido pala

1-4 Pita dio Yonee dio odoo mooloogoodoo mapoo to takolone Yesuye ta maga hogabia eyo goo takaga meleeso. Esiga diayo egeesee takaso, “Yesu ta maga hogabia maga niba ta maga see hogabileiso,” diso. Eseme omapoo Pitaye to taka duloso tei telaga odoo sabolo, osoloso daga tei telaga odoo sabolo, hodobo mooloogoodeme 5,000 tugodooso. Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, tei moso gidebeli odoo dia wiligi odoo taba sabolo, Sedisi odoo sabolo sibileso, Pitaye Godeeyo to takolone, ta maga see hogabilei goo maga taka duloso, diya kamanaso. Osoloso diayo Pita dio Yonee dio tooso. Osoloso olo neligime diba epedee neliga moso tegei ma kulodu toosooso, osoloso see gesikolo Yu odoowo wiligi odoo tebisa mapoo ka ido dilame.

3:22: Deut 18:15, 18-19 **3:25:** Gen 22:18 **3:26:** Diye 13:46 **4:1-4:** Diye 2:41

5 Osoloso gesikolo Yu odoowo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi tebisa adaga susuga sabolo, osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odoo susuga sabolo, Yelusalem mapoo mooloogoodooso.

6 Dibada mooloogoodoo ma kulodu tei moso wiligi odoo taba Anas sabolo, o soosoo Kayapas sabolo, Yonee sabolo, Alesanda sabolo, osoloso o soosoo abo sabolo mooloogoodooso.

7 Esiga wiligi odoo tebisa susuga oso omapoo mooloogoodoloso dobolone, diayo odoo abo oso Pita dio Yonee dio ido sibe, diso. Eseme Pita dio Yonee dio omapoo doboome, wiligi odoo tebisa oso dimapoo egeesee woosaso, “Niyo odoo kido todobia tekepo kasee moodoowo? Niba agamo kitulugu osoloso agamo hu maga yo tekepo ka payo?” diso.

8 Pita Dio Tei oso kitulugu toloso badolone Dio Tei maga dimapoo to nei egeesee takaso, “Wiligi odoo tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi tebisa adaga sabolo, niba mo to dui.

9 Niba iyo odoo kido todobia yo pidilone tekepo moodoome niyo ogoloso, ibada goo midilame ka ido diala? Niba yo tekepo pa eyo bei gooleedalai goomogosomo?

10 Esino nibolo Yu odoo susuga sabolo goo hagee gooleedalai tekepo. Bei, Yesu Keliso, Nasalet odoo, niyo woolooma Godeeye ta maga hogadi eyo kitulugu maga, iyo epedee niyo egee ogo odoo hagee olo tekepo paso.

11 Esiga Yesuwo goo maga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Moso tegeli odoo diayo
omou gowoolone
togobugu oso epedee
hamapoo moso omu
domo pupodoo ka
moloso.’

12 Esiga Yesu mapoo gie badeli teneli ka moloso. Esiga mi toowa hamapoo odoo hee mauwe edebeeyo badoboso gie badeli talai, hedebe Yesu yimapoo moloso.”

13 Eseme Yu wiligi odoo tebisa oso Pita dio Yonee dio dimapoo ebilega, diayo dimapoo to nei tekepo taka duloso, diba diya howoogadooso. Pita dio Yonee dio sukulu tele osoloso wulo mosoowe odoo. Eseme wiligi odoo tebisa oso egeesee gooleedooso, odoo bakadio hagee Yesubolo silidoo, diso.

14 Osoloso diayo Pita dio Yonee dio odoo kido todobia tekepo moodooloso, Pita dibolo tebisa melee ogoloso, wiligi odoo tebisa oso to nei takele poogooso.

15 Diayo to nei takalai mauwe poogoome, Pita dio Yonee dio moso kuloduga peegoo galaga diye doloso, balaga melee diso. Osoloso wiligi odoo tebisa diesono to mouso.

4:10: Diye 3:6, 13-16 **4:11:** Psa 118:22 **4:12:** Mat 1:21

16 Eseme diesono to moulone egeesee takaso, “Iyo dimapoo ogoo goo moodoolaisomo? Bei, Yelusalem odoo susuga oso diayo mudu opusomo di goo toowa moodoo egee egeiso. Esiga iyo goo hamapoo gamenee takalai tekeponee.

17 Esiga goo hageesi oso toowa diyaga, odoo bakadio hagee toloso, see Yesuwo hu maga odoo susuga mapoo na eligimo silesibe, kitulugu sabolo egeesee takalaiso,” diso.

18 Esiga wiligi odoo tebisa oso Pita dio Yonee dio gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Niyo silesibulone, Yesuwo hu maga goo abo na eligi,” diso.

19 Eseme Pita diayo dimapoo to nei egeesee takaso, “Esiga niba niso nediliyo goo hagee medee goolee. Godeeyo howo woola abaga, nibada to mapoo iyo mesilone, nei iyo Godeeyo to mapoo mesilega pagalai tekepodo?

20 Bei, iyo Yesuye goo tomo silime egei goo sabolo osoloso Yesuye takeme du goo ee takalai pagalaime,” diso.

21 Eseme wiligi odoo tebisa oso dimapoo to kitulugu sabolo takolone, “Yesuwo hu maga niyo see eligimo silesiboga, iyo nimapoo dala tenelaiso,” dee takoloso, goo midili moso maga peegoo diye diso. Bei, odoo susuga oso odoo kido todobia tekepo pa maga Godee mapoo diya goomogome. Eseme wiligi odoo tebisa oso Pita dimapoo dala tenelai biame egele poogooso.

22 Esiga odoo kido todobuloso badebei dugo 40 poogooso.

Tei telaga odoo oso Godee mapoo takeli goo

23 Pita dio Yonee dio goo midili moso maga peegoo galaga dileso, tei telaga odoo sabolo mooloogoodoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa diayo taka goo ee dimapoo takaso.

24 Eseme tei telaga odoo oso to hagee duloso, diesono mooloogoodoloso Godee mapoo takolone egeesee takaso, “Kitulugu Godee, nayo mi sabolo, kei sabolo, osoloso abei sabolo, osoloso bi susuga ee ma kulodu egee molo moodooso.

25 Esiga nayo Dio Tei maga nee tou teli odoo ibada amawe Deibidiye egeesee takaso,

‘Bei kasi maga Yu odoonee oso diya ka kamanaliyo?
Osoloso goo bei mauwe maga to wulo ka moumo siliyo?

26 Mi toowa eyo wiligi odoo tebisa oso diesono hodobo mooloogoodoloso kitulugu Godee sabolo, osoloso yayo hesia Keliso sabolo, mapoo ha

4:18: Diye 5:28 **4:19:** Diye 5:29 **4:24:** Exo 20:11; Neh 9:6; Psa 146:6 **4:25:** Psa 2:1-2

talame mopoodoo doloso doso,' diso.

27 Deibidiye tei goo takaso, bei Yu odoowo wiligi odoo taba Helodee sabolo, Loum gamalee odoo Pontiyus-Pailet sabolo, osoloso Isalael odoo sabolo, Yu odoonee sabolo, diesono Yelusalem omapoo mooloogoodoloso Yesu nayo hesia tou teli odoo Keliso wooloomalame to mouso.

28 Esino diayo goo moodoo hagee, daga hoogoo nayo gooleedoloso, goo hagoso peledabalame, nayo kitulugu sabolo goomoga magooso.

29 Esiga kitulugu Godee, wiligi odoo tebisa hagoso epedee nee tou teli odoo imapoo ebili to taka ee nayo duso. Esiga imapoo kitulugu tenee, iyo nee to takomo silesibulone, ebia goo mauwe pagalame.

30 Esiga nayo kitulugu eligilone, odoo paigiga tekepo pe. Osoloso nee tou teli odoo nayo hesia Yesuwo hu maga goo toowa mudu opusomo di moodee," diso.

31 Esino diayo Godee mapoo taka koodobuloso, diayo debei moso ee halabume egeiso. Eseme Dio Tei oso dimapoo meledoboloso, diba Dio Tei oso kitulugu toloso dobolone, ebia goo mauwe poogoloso, Godeeyo to takomo silesibilame bei mooloogooso.

Tei telaga odoo oso debei goo

32 Esiga tei telaga odoo mooloogoodoo oso dibada sooloo ma kulodu goo goolee hedebe doloso dobolone, odoo heeso bi koo goodegeli, diba diso biso nei pidi, nei pidi deliso.

33 Egeeseelone diye di odoo oso kitulugu toowa sabolo silesibulone, Yesuye toloso hogabia eyo goo takomo silesibiliso. Osoloso Godeeye tei telaga odoo susuga dimapoo goo tekepo moodeliso.

34-35 Esiga tei telaga odoo oso dibada mi sabolo moso sabolo odoo mapoo teneloso, nei molee toloso diye di odoo mapoo teneliso. Egeeseega diye di odoo oso molee egee papisaloso, tei telaga odoo abo bi tebile poogoo mapoo teneliso. Osoloso dibada kulodu odoo heeso bi mauwe koo sili.

36-37 Osoloso tei too odoo hee Yosepeeye o mi odoo abo mapoo teneloso nei molee tooso. Osoloso yayo sibileso, molee ee diye di odoo dimapoo teneeso. (Yosep hagee Saiples mi te omapoo badeli, yo o bala Libai. Esino diye di odoo oso yimapoo hu hee teneeso, Banabas, hu eyo bei emegei pidili odoo.)

5

Ananayas dio osobo Sapila dio dibada goo

1 Osoloso odoo hee badebeiso, o hu Ananayas, osoloso osobowo hu Sapila,

4:27: Mat 27:1-2; Luka 23:7-11; Diye 3:13 **4:28:** Diye 2:23 **4:29:** Epe 6:19 **4:32:** Diye 2:44 **4:34-35:** Diye 2:45

diayo dibada mi su pepooko odoo mapoo teneloso nei molee tooso.
2 Osoloso mosopoo sibileso, obakadio to mouloso, molee abo mada magoloso, Ananayaseeye diye di odoo dimapoo molee abo tosibileso teneeso.
3 Eseme Pitaye Ananayas mapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga nayo Saitenso gamenee taka to mapoo mesilone, Godeeyo Dio Tei mapoo gamenee takolone, mi molee too abo mada ka magoowo?
4 Mi hagee odoo mapoo tenelega melee omapoo nee mi diso. Esino nayo odoo mapoo mi teneloso, nei molee too egee neeso. Esiga nee molee oso, no goomoga goo ee talai tekepo. Bei kasi maga, nayo molee abo nee mosopoo mada magoo egee imapoo takele, esino nayo gamenee takolone, ayo molee susuga tosimi hagoso, dee ka takayo? Esino nayo hedebe imapoo gamenee takele, esino nayo Godee mapoo gamenee takaso," diso.
5-6 Eseme Ananayaseeye to hagee duloso, yo toloso homodobiaso. Eseme odoo gie kakauwa oso dugoso o su tiadoloso midoosooso. Eseme goo hagee takeme duluga, odoo susuga oso diya ebigaso.
7 Esino Ananayaseeyo osobo goo hagee dule. Esino yo osoko howo bakadio hedebe di poogoloso, hamamee Pita diayo debei mapoo simiso.
8 Eseme Pitaye yimapoo egeesee takaso, "Amapoo takee, niyo mi su odoo mapoo teneme molee too ee hagosomo?"

Eseme Ananayaseeyo osoboye nei egeesee takaso, "O, molee iyo too olo ogoso."

9 Esino Pitaye yimapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga nee bakadio Godeeyo Dio Tei mapoo gamenee takalame goomoga ka magoowo? No ege, gie kakauwa odoo oso nomo midoosoo odoo, osulu miyopoo tebisa moloso. Osoloso no toga, diayo no midoosoolaiso," diso.
10 Osoloso yo to kemelee biame omapoo Ananayaseeyo osobo toloso, Pitayo homo beiyomoo homodobiaso. Eseme odoo gie kakauwa odoo oso sibileso ogoloso yo ta molome, diayo o su toloso, omowo midoo hodiokooga midoosooso.
11 Eseme tei telaga odoo susuga sabolo, osoloso goo hagee du odoo susuga sabolo oso diya ebigaso.

Diye di odoo oso odoo paigiga susuga tekepo moodoo

12 Diye di odoo oso goo toowa mudu opusomo opusomo di odoo ma kulodu moodoogamo silesibiliso. Osoloso tei telaga odoo susuga oso tei moso tegei

5:2: Diye 4:34-35 **5:3:** Yon 13:2 **5:12:** Diye 2:43; 14:3

Solomonowo hau mapoo diesono mooloogoodeliso.

13 Eseme tei tele poogoo odoo oso, diye di odoowo goo ee tekepo dee takeliso. Esino diayo dibolo hodobo mooloogoodoloso hedebe dalai diya ebigeliso.

14 Esino biame susuga ma kulodu, sobo sabolo, giso sabolo, Lodee mapoo tei toloso, tei telaga odoo mooloogoodoo sabolo hedebe deliso.

15 Diye di odoo oso goo mudu opusomo opusomo di moodoogamo silesimi ogoloso, odoo susuga oso odoo paigiga iyado sibileso, eli domopoo kida palagaloso, kida mapoo tiedigeliso. Bei, Pitaye osoko pa maga dulone, o dio taba oso goolooogooga, diba ka wedilame.

16 Eseme Yelusalem koola omapoo mosobia pepooko oso odoo paigiga sabolo, odoo bo holo paladee oso dala temelee sabolo, iyado sibadiliso. Egeeseega diye di odoo oso diba tekepo peliso.

Diye di odoo oso
Yesuwo goo maga dala too

17 Diye di odoo oso goo mudu opusomo opusomo di hagee moodoogamo silesibume, tei moso wiligi odoo taba sabolo, osoloso o emegei Sedisi odoo sabolo, goo hagee ogoloso, diye di odoo dimapoo diya kooloogaso.

18 Eseme diayo diye di odoo toloso neliga moso tegei ma kulodu toosooso.

19 Esino gesi mapoo Lodeeyo momaiye oso sibileso neliga moso eyo osulu kisi yamagooso. Eseme diye di odoo neliga moso ma kuloduga peegoo iyado dileso, dimapoo egeesee takaso,

20 "Niba tei moso tegei mapoo dileso odoo mapoo gie badeli goo dia hagee takee," diso.

21 Eseme diye di odoo oso o to mapoo mesiloso, gesikolodee osoko gie sibume, tei moso ma kulodu galaga dileso, Yesuwo goo ee eligilame bei mooloogooso.

Eseme tei moso wiligi odoo taba sabolo, osoloso Sedisi odoo sabolo, oso diye di odoo eyo goo mapoo to meilame, Yu odoowo wiligi odoo tebisa susuga gilimadooso. Osoloso diayo neliga moso gibadeli odoo dimapoo to takaso, diayo diye di odoo susuga iyado sibilame.

22 Eseme gibadeli odoo oso neliga moso tegei mapoo dileso egeino, diye di odoo me molo egeiso. Eseme diba see wedi dileso, wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso,

23 "Iyo dileso neliga moso mapoo egeino, osulu diya kisina, osoloso gibadeli odoo oso pee maga gidoboome egeiso. Eseme iyo osulu yamagoloso, moso kulodu galaga dileso egeino, diye di odoo mauwena," diso.

24 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei moso gidebeli odoo dia

5:19: Diye 12:7-10

wiligi odoo taba oso goo hagee duloso, goo diya gooleeso, ogoo goo oso hamamee ka peledoboomo-belee doloso.
25 Eseme odoo heeso dimapoo sibileso egeesee takaso, “Dui! Niyo odoo neliga moso tegei mapoo toosoo ee, see dileso tei moso mapoo odoo eligi moloso,” diso.
26 Eseme to ee duloso, tei moso gibadeli dibada wiligi odoo taba oso o odoo sabolo diye di odoo ee see iyadalame, diso. Esino diayo diba iyadoloso wele. Bei, edebeeyo gibadeli odoo mapoo gowoolone, yoso diba piligiyaga.
27 Esino diayo diye di odoo wiligi odoo tebisa dibada mudugiyopoo iyado simiso. Eseme tei moso wiligi odoo taba oso dimapoo egeesee takaso,
28 “Iyo to kitulugu sabolo nimapoo egeesee takaso, ‘Niyo Yesuwo goo eligimo na silesibe,’ diso. Esino niyo ibada to mapoo mesile. Esiga niba ege! Niyo eligi goo oso Yelusalem mi toowa ee tooso. Osoloso Yesuye ta goo ee see niyo imapoo gigidilame ka see,” diso.
29 Esino Pitaye diye di odoo abo sabolo to nei egeesee takaso, “Iba Godee mapoo mesimo silesibiliso. Esino edebeeyo goomoga goo ee ta-laime.
30 O, tei takoo, niyo Yesu homo bulubo magoo mapoo yoguso eniga oso wooloomaso. Esino ibada amaweyo Godeeye Yesu niyo woolooma ta maga see hogadiso.
31 Osoloso Godeeye Yesu ta maga hogadiloso o dee deedee dokolo mapoo ibediso, yayo wiligi doloso badolone gie badeli ee pidili odoo dalame. Esiga epedee hamapoo yimapoo kitulugu moloso, Yu odoo susuga oso dibada goo goolee opusomo doloso, dibada goo tokenee mapoo miligi piaga, goo tokenee hapoloso boobado bigileiso.
32 Esiga goo susuga hagee Yesuye moodoomo sili goo sabolo, osoloso yimapoo peledaba goo sabolo, ee iyo ogoloso, see odoo mapoo takomo silesibiliso. Osoloso Dio Tei ima kulodu egee molo oso goo hamapoo tei takoo, deeso. Bei, Godeeyo to mapoo mesimo silesibili odoo mapoo Dio Tei teneliso,” diso.
33 Eseme Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso goo hagee duloso komonolone, diye di odoo piligilame goomogaso.
34 Esino dima kulodu Pelisi odoo hee, o hu Gamaliyoye tabaso, odoo hagee Godeeye tei magoo ee eligili odoo. Osoloso odoo susuga oso yo tekepo odoo dolone, yo dokodoo maluguso. Esino yayo tobudulone, diye di ee epedee biame deiyepo peegoo gilimadoo di, diso.

5:28: Mat 27:25 **5:29:** Diye 4:19 **5:31:** Diye 2:33-34; Epe 1:20; Hib 2:10; 12:2

35 Eseme wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, “Isalael odoo, niyo odoo hagee dimapoo goo moodoolame medee gooleemeleso ka moodee.

36 Bei, niba goolee, daga odoo hee Tudaseeye goo hageesi moodoolone o su toowa diso. Osoloso 400 odoo oso yibolo silesibiliso. Esino edebeeyo yo wooloomome, yibolo silesibili odoo 400 diba kukulo diyadeeso. Egeesi maga goo mauwe poogooso.

37 Eseme yima hamamee, gamalee odoo oso odoo susugayo hu tomo silesimi biame omapoo odoo hee Yudas Gelili odoo oso peledabaso. Yibolosee o su toowa doloso, odoo gilimado sileeso. Eseme edebeeyo yo wooloomome, yibolo silesibili odoo ee kukulo diyadeeso.

38 Esiga ayo goo hagee gooleebuguloso, nimapoo ka kokodo taka, odoo hagee dimapoo goo hee na moodee. Bei, diayo goo moodoogamo egee silesibo, odoo maga simi daga, goo hagoso mauwe pagalaiso.

39 Esino goo egee Godee maga siboga, niyo diba hamaga takooga tebileime. Esino wulo niyo Godee mapoo ha talame ka selai,” diso.

40 Eseme wiligi odoo tebisa oso Gamaliyowo to mapoo tei takoo diso. Osoloso diayo diye di odoo see iyado sibe diso. Osoloso diye di odoo diba sibileso doboome, edebeeyo diba wooloogе, diso. Osoloso diba wooloogaloso, wiligi odoo tebisa oso diba diye dolone to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Niba see Yesuwo goo ee takolone eligimo na silesibe!” diso.

41 Diye di odoo oso wiligi odoo tebisa diba poogoloso dulone, diya goomogaso. Bei, diayo Yesu mapoo tei too maga dala teme, Godeeye diba dokodoo poudooso.

42 Osoloso diba biame susuga tei moso tegei ma kulodu, osoloso odoo abo dia moso ma kulodu odoo mapoo to hagee eligimo silesibulone, “Yesu Godeeye hudi magoo Keliso oso,” dee taka koodobile.

6

Pidili odoo 7 daga hesia goo

1 Biame omapoo tei telaga odoo oso bei moodooso. Esino tei telaga odoo susuga ma kulodu, Guliki to kesali odoo oso Hibulu to kesali odoo sabolo toso agadigaso. Bei, diayo mooloogoodoo ma kulodu, Guliki to kesali dibada sobo bau mapoo nei koo teneme.

2 Eseme diye di odoo oso tei telaga odoo susuga gilimadoloso egeesee takaso, “Iyo Godeeyo to takomo sili poogoloso see sobo bau mapoo nei pilei ee tekeponee.

5:36: Diye 21:38 **5:40:** Diye 4:18 **5:41:** Mat 5:10-12; 1Pita 4:13 **6:1:** Diye 4:35

3 Esiga emegei, nima kulodu pidili odoo giso 7 hesie. Niyo diba hesiaga, odoo goo goolee medee tekepo, osoloso Godeeyo Dio Tei oso kitulugu toloso debeli giso ee hesie. Egeeseega diba iyo emegei pidili tou dimapoo tenelaiso.
4 Esino iba wulo Godeeyo to takomo silesibulone, yimapoo takomo silesibileiso," diso.

5 Esiga tei telaga odoo susuga oso to hagee duloso tekepo doloso, odoo 7 hagee hesiaso: Sitiben (odoo hagee tei too kibiloso badolone Dio Tei oso kitulugu toloso badeli), osoloso Pilipi, osoloso Polokolus, osoloso Nikanolo, osoloso Timono, osoloso Palemenas, osoloso Antiyoka odoo, Nikolas. Odoo hagee Yu odoonee, esino yayo Yu odoowo Godee mapoo tei too maga Yu odoo dia hu ka too.
6 Diba odoo 7 hagee hesialoso diye di odoo mapoo iyado sibadeeso. Eseme diye di odoo oso dimapoo deeso sigolone Godee mapoo takaso, bei diba tou hageesee teli odoo dalame.

7 Eseme tei telaga odoo oso odoo susuga mapoo Godeeyo to takomo sileeme, tei telaga odoo oso Yelusalem mi ee ma kulodu bei moodooso. Osoloso tei moso wiligi odoo tebisa bei oso Yesu mapoo tei tooso.

Tei moso wiligi odoo tebisa oso Sitiben too

8 Godeeye Sitiben tei pidilone kitulugu teneeso, yayo odoo ma kulodu goo toowa mudu opusomo opusomo di moodoolame.
9 Esino Yu odoo abo Libetini howo gisili moso ma debeli odoo oso yimapoo toso agadigaso.* Odoo hagee Kulene mi mapoo debeli, osoloso odoo abo Alesandiliya mi mapoo debeli, osoloso Kilikiya mi mapoo debeli, osoloso odoo abo Asiya mi mapoo debeli. Diayo sibileso Sitiben mapoo toso agadigaso.
10 Esino diayo toso agadiga ma kulodu, Sitibeneeye Dio Tei oso kitulugu maga to takeme, odoo susuga oso to takalai eli egele poogooso.

11 Eseme Sitibenbolo toso agadiga melee odoo oso Sitiben maga gamenee takalame, odoo abo mapoo mada sibileso toso pupume, diayo egeesee takaso, "Sitibeneeye Godeeyo hu sabolo, osoloso Moseseeyo hu mapoo duwa takeme duso," diso.
12 Eseme odoo susuga sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odoo sabolo

6:7: Diye 2:41; 16:5 * **6:9:** ***Libetini howo gisili moso ma debeli odoo*** - Odoo hagee dibada goo egeesi: Daga hoogoo Loum odoo oso gibamelee biame omapoo, diba iyado dileso neliga moso tegei ma kulodu toosooso. Osoloso odoo abo nei mauwe tou talagamo silesibe, diso. Osoloso hamamee Loum odoo oso dibada mi mapoo wedi diyadee, diso. **6:10:** Luka 21:15

oso to hagee duloso, diya komonolone Sitiben tooso. Osoloso diayo Sitiben toloso wiligi odoo tebisa oso to kesamelee mapoo ido palaso.

13 Diba omapoo peleso dobolone, Sitibeneeyo goo maga gamenee takeli odoo oso gamenee egeesee takaso, “Odoo hagoso ibada tei moso maga tokenee goo takeliso, osoloso Moseseeye eligi goo hogugu goo maga tokenee goo takeliso.

14 Osoloso iba yayo egeesee takeme duso, ‘Yesu Nasalet odoo oso ibada tei moso tegei guobuguloso, see Moseseeye tei magoo hogugu ee abo poogoloso, see tei dia abo magalaiso,’ ” diso.

15 Eseme wiligi odoo tebisa susuga dobolone Sitiben mapoo bolone egeino, Sitibeneeyo mudu Godeeyo momaiye eyo mudu masi poloso tobudume egeiso.

7

Sitibeneeye to toowa taka goo

1 Eseme tei moso wiligi odoo taba oso Sitiben mapoo egeesee woosaso, “Odoo susuga oso nee goo maga egee takoo teiyo?” diso.

2 Eseme Sitibeneeye tei moso wiligi odoo tebisa dimapoo to nei takolone egeesee takaso, “Mo ei dio osoloso mo ma dio, niba mo to hagee medee dui. Ibada amawe Eibalaham yo Halan mi mapoo dilega, Mesopotamiya mi mapoo badoboome, ibada Godee kitulugu toowa oso yimapoo peledabaso.

3 Eseme Godeeye Eibalaham mapoo egeesee takaso, ‘Nee mi sabolo nee odoo sabolo poogoloso ayo namapoo eligilei mi mapoo di,’ diso.

4 Esiga Eibalaham Mesopotamiya mi poogoloso see Halan mi mapoo badalame diso. Esino Eibalaham yo mi omapoo badoboso, ama teme, Godeeye yo see epedee niyo egee do mi hamapoo sibe, diso.

5 Eseme Godeeye mi hamapoo Eibalaham mapoo mi su pepooko tenele. Esino Godeeye Eibalaham bolo osoloso amawe dibolo oso hamamee mi hagee talai maga to takoloso magooso. Biame omapoo Eibalaham yo holo soomagelega badebeiso.

6 Osoloso Godeeye yimapoo egeesee takaso, ‘Namawe dio oso mi hee mapoo dileso odoo soo masi dabalaiso. Egeeseega mosobia odoo oso namawe dimapoo tou nei mauwe wulayo talaiso. Osoloso diayo dala ma kulodu dobolone dugo 400 pagalaiso.

7 Esino namawe dimapoo dala egee tenemolo odoo dimapoo ayo nei dala tenelaiso. Egeeseega namawe diayo mi egee poogoloso see hamapoo sibileso, amapoo goomoga

7:2: Gen 11:31; 12:1 **7:5:** Gen 12:7; 15:18; 17:8 **7:6:** Gen 15:13-14; Exo 12:40 **7:7:** Exo 3:12

tenelone mo hu dokodoo poudileiso,' diso.

8 Osoloso Godeeye Eibalaham dio to takoloso magolone egeesee takaso, 'Ayo nobolo osoloso namawe dio eyo Godee doloso badolone, nima koola hamapoo badalaiso. Osoloso niyo amapoo tei too goo ee eligilone nibolo, osoloso nowolo dibolo, osoloso namawe dio susuga hamamee soolooga magalai sabolo, kolo kookoolone dabalaiso,' diso. Eseme Eibalahameeye giso holo Aisek soomageme, biame 8 poogoloso kolo kooso. Osoloso hamamee Aisekeeye giso holo Yekob soomageme, kolo kooso. Osoloso Yekob sabolo owolo giso holo 12 susuga kolo kookooso. Esiga Yekobowo owolo 12 odoo hagoso ibada bala 12 eyo bei ka moloso.

9 Esino Yekobowo owolo susuga hagoso dibada omolo Yosep mapoo diya kweliso. Egeeseelone dibada omolo Yosep yo Isipi odoo mapoo ido dileso neiso talame teneeso. Yayo mi omapoo dileso, nei mauwe tou toowa wulayo tolone badalame. Esino Godee yibolo badolone,

10 dala goo ma kuloduga yo medee pidiliso. Osoloso Godeeye Yosep mapoo goo goolee tekepo teneeso. Eseme Isipi odoowo wiligi odoo taba oso goo hagee ogoloso, Yosep mapoo diya goomogaso. Eseme Yosep mapoo egeesee takaso, 'Nayo ama hemi tou tolone badolone, Isipi mi toowa nayo gibadalaiso. Osoloso mo moso sabolo nayo gibadalaiso,' diso.

11 Osoloso hamamee Isipi mi sabolo, ibada amawe diayo debei Keinen mi sabolo, mapoo osoko pa toowa biame oso nei mauwe poogooso. Eseme odoo omapoo debeli oso dala ma kulodu debeiso. Osoloso ibada amawe sabolo nei mauwe debeiso.

12 Esino Yekobeeye Isipi mi mapoo nei melee goo ee duloso, owolo diayo nei ee neiso talame diye diso. Eseme diayo dileso nei toloso sibadeeso.

13 Nei diayo tosibadee mauwe poogoome, see Isipi mi mapoo nei abo talame diyadeeso. Diba dileso nei talame doboome, Yosep yimapoo pelebada goo ee yayo emei dimapoo woola takaso. Eseme Isipi wiligi odoo taba oso Yosepeeyo soosoo eyo goo gooleedooso.

14 Eseme Yosepeeye ama sabolo, o soosoo sabolo, Isipi mi mapoo sibileso dabalame to teneeso. Eseme diba Yosepeeye to egeesee taka duloso, diba susuga 75 odoo oso Isipi mi mapoo sibadeeso.

15 Eseme Yekobowo owolo dio Isipi mi mapoo dileso dobolone, yibolo, osoloso

7:8: Gen 17:9-14; 21:4 **7:9:** Gen 37:11, 26-28; 39:1-3, 21-23 **7:10:** Gen 41:37-44 **7:11:** Gen 41:54; 42:1-2 **7:13:** Gen 45:1-4, 16 **7:14:** Gen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Gen 46:1-7; 49:33

owolo dibolo mi omapoo wediaso.
16 Hamamee diba wedime,
dibada su Sekem mi mapoo
midoosalame todiyadeeso.
Midoo wulu ou hagee daga
hoogoo Eibalahameeye
Hamolowo owolo mapoo
neiso tooso.
17 Dugo bei poogoloso
hamamee ibada amawe
dio oso Isipi mi mapoo bei
moodooso. Eseme biame
omapoo Godeeye Keinen mi
Eibalaham mapoo, osoloso
amawe dimapoo tenelaiso,
doloso to takoloso magoo
biame oso koola simiso.
18 Esiga wiligi odoo
taba dia, Yosepeeyo goo
gooleedele poogoo odoo oso
Isipi mi ee gibadebeiso.
19 Wiligi odoo taba hagoso
ibada amawe dio diya
gowoolone, dimapoo kuku-
lone dala tenelone bade-
beiso. Osoloso yayo to
kitulugu sabolo pupulone,
ibada amawe dia holope gie
soolooga magoo susuga ee
wedilame, peegoo maloso
peegee diso.
20 Egeeseelone debei bi-
ame omapoo, Isalael sobo
hedebe oso giso holo mudu
medee tekepo soomagooso, o
hu Moses. Osoloso a baka-
dio hedebe di ma kulodu
ama dio owee dio oso dibada
moso kulodu mada gibade-
beiso.
21 Osoloso a bakadio
hedebe di poogoloso holope
peegoo magooso. Eseme
Isipi wiligi odoo taba eyo
owolo sobo holo oso holope
ogoloso, yayo maduloso,
owolo doloso mosopoo
madio dileso poopooso.
22 Eseme Moses kauwume,
Isipi odoo oso yimapoo
sukulu goo goolee tekepo
eligiso. Osoloso yayo to
taka sabolo, tou too sabolo,
kitulugu toowa tomo sileeso.
23 Osoloso Moses dugo 40
poogoloso badolone, yayo o
odoo Isalael odoo ee agalame
dilame gooleeso.
24 Yayo dulone egeino Isipi
odoo heeso Isalael odoo hee
woomelee ogoloso, yayo nei
Isipi odoo hee wooloomaso.
25 Osoloso Moseseeye
egeesee gooleeso, 'Isalael
odoo oso goolee, ayo diba
dala ma kuloduga peegoo
gilimado dilame, Godeeye a
dimapoo ka sibeye di doo,'
dee gooleeso. Esino Isalael
odoo oso goo ee gooleedele.
26 Biame hee mapoo
Moseseeye Isalael odoo
bakadio biliga molome
egeiso. Eseme yayo
diba biliga melee ham-
aga takalame hodu dileso,
egeesee takaso, 'Emegei,
niba kasi maga ka biliga
malala? Niba soosoo
hedebe,' diso.
27 Eseme odoo hee emegei
woomelee oso Moses halaga
buguloso egeesee takaso, 'No
ibada wiligi tabayo, osoloso
goo midili odoowo?
28 Nayo eiyo Isipi odoo hee
wooloomaso. Esiga nayo

7:16: Gen 23:2-20; 33:19; Josh 24:32 **7:17:** Exo 1:7-8 **7:19:** Exo 1:11-22 **7:20:** Exo 2:2 **7:21:** Exo 2:3-10 **7:24:** Exo 2:11-15 **7:28:** Exo 2:14 **7:29:** Exo 2:21-22; 18:3-4

a wooloomalame ka sala?' diso.
29 Eseme Moseseeye to ee duloso obulone, Isipi mi maga see Midiyan mi mapoo pulo diso. Osoloso Midiyan mi omapoo odoo soo masi badolone sobo huloso, giso holo bakadio soolooga magooso.

30-31 Moses Midiyan mi mapoo dileso dugo 40 poogoloso badolone, see Sainai mubi esia kumoo miwe poogoo mi mapoo silone egeino, homo su deiyepo o du douso nadelega dou omapoo paiya molome ogoloso howoodooso. Esino dou paiya oma kulodu Godeeyo momaiye oso tebidi egeiso. Eseme Moses yo dou paiya mapoo agalame hodu dimeleeno, Godeeye yimapoo egeesee takaso,
32 'A namawe dio Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob dibada Godee oso,' diso. Eseme Moses ebia sabolo kikiligolone see tobu egele poogooso.

33 Esiga kitulugu Godeeye see yimapoo egeesee takaso, 'Mi nayo taba egee molo tei mi. Esiga nee homo bi ka egee tiga magee.
34 Ayo mo odoo susuga oso Isipi mi mapoo dobolone dala egee tomolo, ayo egeiso. Osoloso diayo dala ma kulodu dobolone pupusiga melee ayo duso. Esiga ayo diba Isipi mi maga gilimadoloso peegoo dilame ka simi. Esiga no epedee Isipi mi mapoo see wedi di,' diso.

35 Esiga Moses hagee daga Isalael odoo oso gowoolone egeesee takaso, 'No ibada wiligi tabayo, osoloso goo midili odoowo?' diso. Esino Godeeye Moses hedebe yo hesiaso, yayo Isalael odoowo wiligi odoo toboloso badolone, diba dala ma kuloduga gilimadoloso peegoo dilame. Esiga homo deiyepo o du douso nadelega paiya molone, Godeeyo momaiye oso goo hagee takaso.
36 Osoloso Moseseeye o odoo Isipi mi maga gilimadoloso peegoo dilame, yayo goo toowa mudu opusomo opusomo di Isipi mi mapoo, osoloso Abei Bige mapoo moodoogaso. Eseme yayo o odoo Isalael odoo gilimadoloso Isipi mi maga peegoo diso. Osoloso yayo miwe poogoo mi mapoo o odoo gilimadoloso dugo 40 ma kulodu silone goo mudu opusomo opusomo di moodoogamo sileeso.
37 Osoloso Moses hedebe hagoso o odoo Isalael odoo dimapoo egeesee takaso, 'Godeeye niba ee gooleebugulone, nima kuloduga o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo a egeesi masi hesileiso,' diso.
38 Esiga Moses hedebe hagoso ibada amawe dio Isalael odoo sabolo, miwe poogoo mi mapoo silone, yayo Sainai mubi dokodoo

7:30-31: Exo 3:1-10; Diye 7:30-34 **7:35:** Exo 2:14 **7:36:** Exo 7:3; 14:21; Num 14:33 **7:37:** Deut 18:15 **7:38:** Exo 19:3

peleso badoboome, Godeeyo momaiye oso yibolo to kolone yimapoo gie badeli to imapoo tenelame teneeso.

39 Esino ibada amawe dio oso Moseseeyo to mapoo gowoolone, o to mapoo mesile. Eseme diba Isipi mi mapoo wedi dilame goomogaso.

40 Osoloso Moses Sainai mubi dokodoo osee badoboome, odoo susuga oso Moseseeyo emei Elon mapoo egeesee takaso, 'Moseseeye iba Isipi mi maga gilimado simiso. Esino Moseseeye di, iba gooleedele. Esiga iba ee gilimado dilei godee masi deeso moodee,' diso.

41 Eseme biame omapoo Isalael odoo oso gamenee godee bulumakau pe be masi dadabayo moodooso. Osoloso diayo gamenee godee omapoo goomogolone, o hu dokodoo poudalame gala hu wooloogaso. 42 Esiga Godeeye goo hagee ogoloso dimapoo miligi piaso. Eseme diba kei ma dokodoo bi egee molo, a, osoko, osoloso giwo, omapoo godee masi goomogolone doboome, Godeeye diba hamaga takele. Esiga goo hagee Godeeyo to oso booka mapoo taka Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo heeso booka maga egeesee hoguguso:

'Isalael odoo, niba dui!
Niyo miwe poogoo mi mapoo
dugo 40 ma kulodu
silesibulone,
amapoo emegei di bi
sabolo gala hu sabolo
wooloso tenelisomo?
Haye! Esino niyo gamenee
godee mapoo teneliso.
43 Esiga niba tei moso dugoso
tegei ee imadoloso
silesibiliso.
Osoloso niyo moso
oma kulodu goomoga
poudili ee amapoo
goomoga koo poudili.
Esino niyo deeso moodoo
gamenee godee
Moloko sabolo Lepan
godeeyo giwo sabolo
omapoo goomoga
poudiliso.
Esiga niba ayo nibada midee
hamaga see mi eli sage
Babilon mi hodiokoo
hasiso bigileiso,' diso.

44 Esiga tei moso dugoso tegei hagee Godeeye Moses mapoo eligilone egeesee tege diso. Eseme edebeeyo Godeeyo to ee dodolone, moso hagee tegeiso. Osoloso ibada amawe diayo miwe poogoo mi mapoo moso hagee imado silesibulone, 'Godeeye ibolo badoso,' deliso.

45 Eseme dugo abo poogoloso hamamee see Yosuwaye ibada amawe dio gilimadoloso mi hagee talame silone, tei moso hagee sabolo imado sibadeeso. Eseme Godeeye ibada amawe dio ee pidilone, mibia odoo susuga ee mi hamaga peegoo hasiso buguso. Osoloso diayo mi hamapoo tei moso dugoso tegei ee toloso

7:40: Exo 32:1 **7:41:** Exo 32:2-6 **7:42:** Amos 5:25-27 **7:45:** Josh 3:14-17

dobolone, wiligi odoo taba Deibidiyo biame mapoo peledabaso.
46 Eseme Godeeye Deibidi mapoo goomogaso. Eseme Deibidiye tei moso Godee eyo badalame tei moso dia tegelame woosaso.
47 Esino tei moso dia egee yayo tegele. Owolo Solomonoye tegei.
48 Esino ibada Godee kitulugu toowa edebeeyo deeso tegei moso oma kulodu koo badeli. Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso Godeeyo goo maga egeesee takaso,
49 'Godeeye egeesee takooso:
Kei mi mapoo ayo badolone
ka gibadoso.
Osoloso mi toowa hagee
ayo mo homoso koku-
soloso ka tobudoso.
Esiga niyo moso togoga, ayo
moso omapoo badalai
koo tebili.
Osoloso niyo ayo badeli
moso ee tegelai koo
tebili.
50 Ayo mi toowa sabolo, kei
mi sabolo, osoloso
bi susuga sabolo
moodooso,' diso."
51 Osoloso Sitibeneeye o to hamameedee see wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, "Niba koo mesili odoo. Osoloso nibada sooloo ma kulodu tei too goo mauwe. Esiga niba Godeeyo to mapoo koo duli. Osoloso namawe dio Dio Tei oso eligi goo ee gowoolone poogooso. Esiga niyo see egeeseelone, Dio Tei oso eligi goo ee gowoolone poogooso.
52 Osoloso namawe diayo Dio Tei oso eligi gowoolone, Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo susuga mapoo dala teneeso. Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo aboso egeesee takaso, 'Odoo tekepo Keliso hamamee sibileiso,' diso. Eseme namawe dio oso diba piliguso. Egeesi ma kulodu odoo tekepo Keliso simiso. Esino niyo gowoolone yo tiasoloso wooloomaso.
53 Osoloso daga hoogoo Godeeyo momaiye oso Godeeyo tei magoo nimapoo olo teneme, niyo omapoo mesilega poogooso," diso.

Sitiben wooloma goo

54 Eseme wiligi odoo tebisa oso Sitibeneeyo to duloso, diya komonolone, dibada mei diya kumudooso.
55 Eseme Sitibeneeye Dio Tei oso kitulugu toloso badolone, kei mi ma dokodoo egeino, Godeeyo gadeebugu kitulugu toowa ma kulodu Yesu Godeeyo dee deedee dokolo mapoo tobudume egeiso.
56 Eseme yayo wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, "Ege! A kei mi yamagoloso Odoo Holo Godeeyo dee deedee dokolo mapoo tobudo ogoso," diso.
57 Eseme odoo susuga oso Sitibeneeyo to ee dulei gowoolone neligidi agadiga

7:46: 2Sam 7:1-16 **7:47:** 1Ki 6:1-38 **7:49:** Isa 66:1-2 **7:51:** Isa 63:10 **7:52:** Mat 23:31 **7:55:** Psa 110:1 **7:56:** Kol 3:1

sabolo, dibada dulu toobooga doloso sibileso Sitiben tooso.
58 Osoloso diayo Sitiben mosobia oma kuloduga peegoo ido dileso badoboome, yoso enigilame bei mooloogooso. Osoloso Sitibeneeyo goo mapoo gamenee takeli odoo abo oso dibada kekeisu dugo tigadoloso, odoo giekauwa, Solowo homo beiyomoo tigamagooso.
59 Odoo susuga oso yimapoo yoso enigime, Sitibeneeye Godee mapoo takolone egeesee takaso, “Lodee Yesu, mo dio nayo te,” diso.
60 Diayo yoso enigime, yo mi mapoo ebiso tugusaloso badolone, toso neligidi takolone egeesee takaso, “Lodee, dibada goo tokenee hagee hapoloso boobado bigi!” diso. Sitiben to hagee takoloso taso.

8

1-3 Solo omapoo tobudulone Sitiben yoso enigaloso wooloomalame odoo dimapoo goomoga goo takeme, yo wooloomaso. Eseme tei telaga odoo abo oso sibileso Sitibeneeyo su midoosoloso diya pupusigaso.

Edebeeyo tei telaga odoo dimapoo gowe

Eseme Sitiben wooloomа biame omapoo Yelusalem mapoo debeli tei telaga odoo mapoo odoo susuga oso gowoolone, dimapoo dala tenelame bei mooloogooso. Eseme Soloye moso susuga mapoo peleso tei telaga odoo, giso sabolo, sobo sabolo, toloso neliga moso mapoo huyaseliso. Eseme tei telaga odoo susuga oso Yelusalem maga kukulo dulone, mi pepooko abo susuga mapoo Yudiya mi mapoo osoloso Samaliya mi ma kulodu diyadeeso. Esino hedebe diye di odoo susuga Yelusalem mapoo debeiso.

Pilipiye Samaliya mi mapoo Godeeyo to taka

4 Esiga tei telaga odoo susuga oso Yelusalem maga kukulo dileso, mi pepooko opusomo opusomo di mapoo to tekepo takolone, Kelisowo goo takagamo silesibiliso.
5 Osoloso Pilipiye Samaliya mi toowa ee ma kulodu Sebasete mi mapoo dileso peledoboloso, Kelisowo goo odoo susuga mapoo takaso.
6 Eseme Pilipiye to tekepo Kelisowo goo takolone, goo opusomo opusomo di moodoogamo silee diayo ogoloso, odoo susuga oso o to medee duso.
7 Osoloso odoo susuga mooloogoodoo oma kulodu bo holo odoo ma kulodu paladee, Pilipiye peegoo hasiso buguso. Eseme bo holo oso neligidi googa sabolo peegoo galagadiso. Osoloso odoo su kakawa

7:60: Luka 23:34 **8:1-3:** Diye 9:1, 13; 22:4; 26:9-11

poogoo sabolo, kido tigediba sabolo, tekepo moodoogaso.

8 Eseme Sebasete mi oma kulodu odoo susuga oso goomoga toowa meleeso.

9-11 Esino Sebasete mi ma kulodu odoo googoo gooleedoo badebeiso, o hu Saimon. Esiga yayo biame susuga o googoo oso goo toowa opusomo opusomo di moodoogamo siloga, Samaliya mi toowa mapoo debeli odoo susuga oso ogoloso howoogadeliso. Egeeseelone yayo goolee, eyo nediliyo yo tekepo doloso, suwa peliso. Osoloso odoo susuga, hu toowa too odoo sabolo osoloso goo mauwe odoo sabolo oso, yayo goo opusomo opusomo di moodoo ogoloso, o to mapoo medee duloso tei tooso. Osoloso diayo egeesee takaso, "Odoo hagee Godee masi osoloso o hu Kitulugu Toowa," diso.

12 Esino Pilipiye to tekepo takolone, Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo sabolo, Yesu Kelisowo goo sabolo, taka duloso, to omapoo tei teme, giso sabolo, sobo sabolo, howo ogusigaso.

13 Osoloso Saimoneeye Pilipiyo to mapoo tei toloso howo oluguloso, Pilipi bolo sileeso. Osoloso yayo yibolo silone, Pilipiye goo toowa opusomo opusomo di moodoogamo silee ogoloso, diya howoodooso.

14 Eseme Yelusalem mi mapoo diye di odoo oso Samaliya odoo oso Godeeyo to duloso tei too goo ee duloso, Pita dio Yonee dio Samaliya tei telaga odoo dimapoo diye, diso.

15-17 Esino Samaliya mi toowa ee ma kulodu Sebasete mi mapoo debeli tei telaga odoo oso Lodee Yesuwo hu maga howo ogusigaloso, debei odoo omapoo Dio Tei oso dimapoo meledebelega debeiso. Eseme Pita dio Yonee dio Sebasete mi mapoo sibileso, tei telaga odoo mapoo dibada deeso sigolone, Godee mapoo takeme, Dio Tei oso dimapoo meledabaso.

18 Eseme Saimoneeye goo hagee ogoloso, diye di odoo dimapoo molee ayo tosimi ee tenelame goolone,

19 egeesee takaso, "A goomogo, mo deeso odoo mapoo sigolone, Godee mapoo takooga, Dio Tei oso dimapoo ka meledoboo dalame. Niyo kitulugu egee tomo silesibo amapoo tenee," diso.

20 Esino Pitaye yimapoo egeesee takaso, "No nee molee sabolo Dou mi mapoo dileiso. Bei, Godeeye emegei di bi maga Dio Tei wulayo hagee tenemolo, nayo see moleeso talai diso.

21 Osoloso no ibolo Godeeyo tou hodobo talai koo tobuo. Bei, Godeeyo howo woola nee goo goolee egee diya tokenee.

22 Esiga no epedee nayo tokenee goolee omaga mudu

8:15-17: Diye 19:6

opusomo doloso Godee mapoo takee. Egeeseega nayo tokenee egee goolee molo, yayo hapoloso boobado bigilei malaiso," diso.
23 Eseme Pitaye Saimon mapoo see egeesee takaso, "Ayo ogoso, nee sooloo ma kulodu emegei heiga toowa molone, goo tokenee mapoo hamamee dodomo siliso," diso.
24 Esiga Saimoneeye obulone see Pita dio Yonee dio dimapoo egeesee takaso, "A goomogo, niyo a Godee mapoo takee, bei niyo taka goo oso amapoo peledebelega pagalame," diso.
25 Osoloso hamamee Pita dio Yonee dio oso Yesu sabolo silee goo ee odoo susuga mapoo takoloso, see Yelusalem mapoo dulone, Samaliya ma kulodu mibia pepooko abo mapoo to tekepo takomo diso.

Itiyopiya odoo Pilipiye howo olugu goo

26 Biame heeso Godeeyo momaiye oso Pilipi mapoo egeesee takaso, "No toboloso Yelusalem maga Gasa mi mapoo dili eli omapoo di. Eli egee osoko sibili deedee dokolo mapoo miwe poogoo mi mapoo moloso," diso.
27-28 Eseme Pilipiye toboloso dulone eli domopoo egeino, Itiyopiya wiligi odoo hee, Itiyopiya mi eyo wiligi taba sobo Kandake* eyo molee gibadeli odoo egeiso. Yo Yelusalem mapoo Godeeyo hu dokodoo poudalame di oso see wedi sibulone, talaka masi, esino hosee be omapoo bagagoloso, hosee be oso gisibamo dimolome mapoo buloso, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye hogugu booka hesigamo sibumeleeso.
29 Eseme Dio Tei oso Pilipi mapoo egeesee takaso, "No dileso odoo koola omapoo tebee," diso.
30 Eseme Pilipiye odoo hee yima koola omapoo hoguo sibileso tobudulone duno, odoo yayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye hogugu booka hesigamelee duso. Eseme Pilipiye yimapoo egeesee woosaso, "Nayo egee hesigamolo goo eyo bei no gooleedoosomo?"
31 Esino odoo yayo yimapoo nei egeesee takaso, "Haye, oposusu eyo bei a gooleedele. Bei, edebeeyo oposusu hagee eyo bei amapoo koo eligili." Osoloso yayo Pilipi mapoo egeesee takaso, "No talaka masi ma dokodoo peledoboloso ama hodiokooga bilei sibe," diso. Eseme yo peledoboloso biaso.
32 Esiga odoo yayo badolone Godeeyo to hogugu hesigamelee hagoso:

"Yo sipi be hu wooloomalame ido dili egeesi masi ido diso.

* **8:27-28:** ***Kandake*** to eyo bei egeesi moloso. Itiyopiya odoo dia toso wiligi taba sobo dolone ka takeli. **8:32:** Isa 53:7-8

Yo sipi be hu masi o too edebeeyo kooga, to mauwe tabameli egeesi masi, edebeeyo yimapoo dala teneme, dimapoo hamaga takele.
33 Edebeeyo yo manolone yo pepooko dolone, o goo medee hooda midile.
Edebeeyo o amawe dio eyo goo oposisileime.
Bei, yo amawe dio mauwe.
Osoloso edebeeyo yo wooloomaso, esiga yo mi toowa hamapoo holo soomagele," diso.
34 Eseme Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo egeesee woosaso, "Amapoo takee, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hagoso agamo goo takoolo? Eyo nediliyo o goo takoolo, o odoo heeyo goo takoolo?" diso.
35 Osoloso Pilipiye, odoo yayo Godeeyo to hesigamelee eyo bei yimapoo takolone bei mooloogoolone, to tekepo Yesuwo goo sabolo takaso.
36 Osoloso obakadio eli domopooga dulone, howo tolobo mapoo peledabaso. Eseme Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo egeesee takaso, "No ege! Howo tolobo bou hagoso. Nayo a howo olugulei soowayo?" diso.
37 [Eseme Pilipiye nei egeesee takaso, "Nee sooloo ma kulodu tei too mologa, no howo olugulei soowa," diso. Osoloso Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo nei egeesee takaso, "Ayo Yesu Keliso ee Godeeyo owolo doloso yimapoo tei toso," diso.]*
38 Eseme Itiyopiya odoo oso talaka masi hosee be mapoo bagagoloso ido dili odoo mapoo egeesee takaso, "Talaka masi omapoo kookoodebee," diso. Eseme obakadio howo tolobo omapoo meileso, Pilipiye Itiyopiya odoo howo oluguso.
39-40 Osoloso diba howo tolobo maga mubi dokodoo peledoboome, Dio Tei oso Pilipi toloso mi eli sage Asotus mapoo holoogooso. Eseme Itiyopiya odoo oso yo see egele poogooso. Eseme yo Godee mapoo tei tooga, yayo dulone goomoga sabolo o mi mapoo diso. Esino Pilipiye Asotus mi mapoo peledoboloso, to tekepo Yesuwo goo takoloso, see Kasaliya mi mapoo dulone, mi pepooko abo mapoo takomo diso.

9

Yesuye Solo mapoo peledaba goo

1-2 Osoloso biame omapoo Soloye Yelusalem mapoo badolone, tei telaga odoo dimapoo komonolone heiga toowa molone, "diba piligileiso", diso. Egeeseelone yayo Damasko mi mapoo tei telaga odoo, giso sabolo,

* **8:37:** To hagee odoo abo oso taka Lukaye hogugu, dee takeliso. Esino odoo bei oso taka Lukaye hogugule, dee takeliso. **8:39-40:** Diye 21:8 **9:1-2:** Diye 8:3

sobo sabolo, diba dee tiso tegisaloso Yelusalem mapoo iyado sibilame tei moso wiligi odoo taba agalame diso. Eseme tei moso wiligi odoo taba oso peipa mapoo to hogugulone egeesee hoguguso, “To hogugu hagee namapoo kitulugu teneeso, nayo Damasko mi mapoo dileso, Yesu mapoo tei telaga odoo susuga talame. Esiga no Damasko mi mapoo dileso, Yu odoowo howo gisili moso wiligi odoo tebisa dimapoo to hogugu peipa hagee tenee,” diso.

3 Eseme Soloye odoo abo oso kitulugu toloso Damasko mi mapoo debeli tei telaga odoo susuga talame diso. Eseme diba Damasko mi koola mapoo peledabalame dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu oso sibileso Solo tooso.

4 Eseme Solo yo mi mapoo homodobuloso molone, to taka duno, to oso yimapoo egeesee takaso, “Solo, Solo, bei kasi maga nayo amapoo dala ka tenemalala?” diso.

5 Eseme Soloye woosaso, “Wiligi odoo, no ogumo?” diso.

Eseme to oso Solo mapoo egeesee takaso, “A Yesu, nayo tei telaga odoo dimapoo dala egee tenemolo amapoo tenemoloso.

6 Esiga no toboloso Damasko mi toowa ma kulodu di. Egeeseega mi omapoo badeli odoo hee oso nayo goo talai namapoo eligileiso,” diso.

7 Eseme odoo abo Solobolo diyadee oso goo hagee ogoloso, ebiga sabolo tebisamolone to takele poogooso. Bei, to taka diba duso, esino odoo tei egele poogooso.

8 Solo homodobia maga hogabuloso howo puo egeino, howo bakadio siliwe meleeso. Eseme yibolo diyadee odoo abo oso Damasko mi mapoo dulone, o dee mapoo toloso ido diso.

9 Solo howo bakadio siliwe molone Damasko mi mapoo dileso badolone, biame bakadio hedebe di eyo kulodu nei sabolo howo sabolo nelega badebeiso.

10 Eseme Damasko mi toowa ma kulodu tei too odoo hee badebeiso, o hu Ananayas. Biame omapoo Lodeeye Ananayaseeyo howo opusomo doloso yimapoo egeesee takaso, “Ananayas!”

Eseme Ananayaseeye nei egeesee takaso, “Lodee, nayo egee takoo a duso,” diso.

11 Eseme Lodeeye yimapoo egeesee takaso, “No toboloso eli hee, o hu Hooda omaga Yudaseeyo moso ma kulodu peleso, Talesas odoo, o hu Solo, yo agalame woose, bei yo amapoo takolone badoso.

12 Bei, ayo o howo opusomo doloso, Ananayas nayo sibileso nee deeso yo sigoga, o howo tekepo palame ka eliga,” diso.

13 Eseme Ananayaseeye egeesee takaso, “Esino Lodee, odoo susuga oso odoo hagee eyo o goo amapoo

oposususo. Osoloso a gooleedooso, yayo Yelusalem mapoo Godeeyo odoo mapoo dala teneli.

14 Esiga tei moso wiligi odoo tebisa oso yimapoo kitulugu teneme, Damasko mi hamapoo dobolone, Yesu namapoo tei telagali odoo susuga iyadoloso see Yelusalem mapoo iyado diyadeeso," diso.

15 Esino Lodeeye Ananayas mapoo egeesee takaso, "Di, bei ayo Solo yo mo tou talame yo hesiaso. Osoloso Yu odoonee susuga sabolo, osoloso dibada wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo susuga mapoo mo goo woola yilige bigileiso.

16 Osoloso yayo amapoo tei too maga dala toowa talai goo ee ayo yimapoo eligileiso," diso.

17 Eseme Ananayaseeye dileso Yudaseeyo moso kulodu peleso, Solo mapoo o deeso sigolone egeesee takaso, "Mo odoo, Solo, nayo eli domopooga sibulone, Lodee Yesu egei yayo a diye diso. Osoloso yayo nee howo tekepo poloso Dio Tei namapoo meledabalaiso," diso.

18 Biame omapoo di bee masi oso Solowo howo maga homodobume, o howo tekepo paso. Eseme Ananayaseeye yo howomoo ido meileso, howo oluguso.

19 Osoloso Solo nei naloso kitulugu tooso.

Eseme biame abo ma kulodu Soloye tei telaga odoo abo sabolo Damasko mi mapoo debeiso.

Soloye Damasko mi mapoo
to tekepo Yesuwo goo taka

20 Biame olo omapoo yayo Yu odoowo howo gisili moso tegei ma kulodu gapeleso, to tekepo Yesuwo goo takolone bei mooloogoolone egeesee takaso, "Yesu Godeeyo owolo oso," diso.

21 Esiga odoo susuga to hagee dulugaloso howoodolone egeesee takaso, "Odoo hagoso daga Yelusalem mapoo badolone, odoo susuga oso Yesu mapoo tei telagaga, yayo dimapoo dala teneloso piligiliso. Esiga tei moso wiligi odoo tebisa oso yo diye deme, tei telaga odoo susuga ee yayo iyadoloso Yelusalem mapoo dilame ka simidoo," diso.

22 Eseme Soloye Godeeyo to takalame, Godeeye yimapoo kitulugu tenee oso diya toowa diso. Eseme yayo Yesu Godeeye hudi magoo Keliso oso doloso dimapoo eligiga, Yu odoo susuga Damasko mi mapoo debeli oso to nei takalai gooleedele pegeliso.

23 Osoloso biame bei poogoloso hamamee, Yu odoo oso Solo wooloomalame to mouso.

24 Osoloso diayo mosobia pee beelee eyo osulu miyopoo tebisamolone, Solo

9:15: Diye 26:2, 6; 27:24; Loum 1:5 **9:16:** 2Kol 11:23-28 **9:21:** Diye 8:3 **9:22:** Diye 18:28

toloso wooloomalame biame susuga sabolo gesi susuga sabolo gidebeiso. Esino edebeeyo yimapoo sibileso goo hagee takeme, yo duso.

25 Eseme Solo o odoo abo oso yo pidilame yo pulo dilame, gesi hee mapoo yo wogai toowa ma kulodu husoloso beelee dokodooga peegoo toosooso.

26 Eseme Solo Yelusalem mapoo pulo sibileso, tei telaga odoo omapoo debei sabolo hedebe dalame seme, diayo yibolo ebiaso. Bei, Soloye Lodee mapoo tei too goo ee duloso, medee tei tele.

27 Esino Banabaseeye yo pidilone diye di odoo mapoo Solo ido dileso egeesee takaso, "Solo Damasko eli domopooga dimolome omapoo Lodeeye peledoboloso yimapoo to keiso. Eseme Soloye yimapoo tei toloso Damasko mi mapoo kitulugu sabolo Godeeyo to Yesu Kelisowo goo takalai ebile," diso.

28 Eseme Soloye tei telaga odoo sabolo Yelusalem mapoo badolone, odoobolo ebilega, Lodee Yesuwo goo diya kitulugu sabolo mi ee ma kulodu takomo sileeso.

29 Egeeseelone, Guliki dia to keli Yu odoo sabolo Yesuwo goo maga Soloye dimapoo toso agadigeliso. Eseega diayo yo wooloomalame gweliso.

30 Osoloso tei telaga odoo oso goo hagee duloso, Solo ido dileso Kasaliya mi mapoo peledabaso. Osoloso see abaga o midee Talesas mapoo diye diso.

31 Eseme Yudiya, Gelili, osoloso Samaliya mi bakadio hedebe di hageeyo kulodu mi susuga mapoo tei tele poogoo odoo oso tei telaga odoo mapoo dala teneli goo oso mauwe poogoome, dibada tei too toowa diso. Egeeseelone diba Lodee Yesu mapoo mesilone Dio Tei oso pidi goo sabolo badolone tei too odoo bei moodooso.

Pitaye Ainiyas tekepo moodoo goo

32 Pitaye Yu odoowo mi susuga mapoo silone, Godeeyo odoo mapoo Godeeyo to oso pidimo siliso. Egeeseemo silone, Godeeyo odoo abo Lida mi mapoo debeli odoo mapoo dileso peledabaso.

33 Osoloso mi omapoo egeino, odoo su kakawa poogoo, o hu Ainiyas, o kida mapoo teleme egeiso. Yo su kakawoloso dugo 8 ma kulodu biame susuga tiameliso.

34 Esino Pitaye yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, "Ainiyas, Yesu Kelisoye no epedee tekepo poso. Esiga no toboloso nee kida booloogee," diso. Eseme biame omapoo Ainiyas tekepo poloso tabaso.

35 Osoloso Lida mi mapoo debeli odoo sabolo Salon mi kubo mapoo debeli odoo sabolo oso odoo su kakawa poogoo tekepo poloso silee

9:25: 2Kol 11:32-33 **9:26:** Gal 1:17-19 **9:27:** 1Kol 9:1

ogoloso, diayo Lodee Yesu mapoo tei telagaso.

Pitaye Tabita tekepo moodoo

36 Esino Yopa mi mapoo tei too sobo badebeiso, o hu Tabita (o hu hee Guliki toso hedi Dokas). Yayo odoo abo pidimo silone, emegei bi mauwe odoo sabolo diya pidimo siliso.

37 Esino Pita Lida mi mapoo osee badoboome, Tabita paiye toloso taso. Eseme o odoo oso o su howo sauwudoloso moso egi doko tegei ma kulodu debi pooba goopoogoo mapoo magooso.

38 Esino Lida mi egee Yopa mi maga haga hoogoonee. Eseme tei telaga odoo Yopa mi mapoo debeli odoo oso Pita Lida mi mapoo badoso doloso odoo bakadio oso Pita takalame diye diso. Eseme diayo Pita sibilame egeesee takaso, “Pita, no ibada mi mapoo saga sibe!” diso.

39 Eseme Pita dibolo diso. Osoloso yo Yopa mi mapoo peledoboome, diayo Pita yo soboso tamelee debi dokodoo pooba mapoo ido palaso. Moso oma kulodu sobo bau susuga pupusiga melee oso, Pita ogoloso yimapoo Tabitaye telega silone dugo dusa eligiso.

40 Esino Pitaye sobo bau sabolo, osoloso odoo abo sabolo peegoo di doloso, ebiso miyomoo tugusaloso badolone Godee mapoo takaso. Yayo takoloso, sobo ta mapoo bidibuguloso yimapoo bolone egeesee takaso, “Tabita, no tebee,” diso. Eseme Tabita howo puo ogoloso, Pita ogoloso hogabiaso.

41 Eseme Pitaye yo pidilone, o dee mapoo toloso tebidiso. Osoloso tei telaga odoo sobo bau sabolo, osoloso odoo abo sabolo gilimadoloso, Tabita tekepo poloso badebei dimapoo eligiso.

42 Eseme Yopa mi mapoo debeli odoo oso goo hagee duloso, Lodee mapoo tei telagaso.

43 Eseme Pitaye Yopa mi mapoo biame susuga badolone, gala kolo sabolo tou teli odoo Saimonobolo o mosopoo badebeiso.

10

Godeeye Yu odoonee Koneliyas mapoo to taka goo

1 Kasaliya mi mapoo Loum ha teli odoo mooloogoodoo meleeso. Mooloogoodoo hagee Itali mi toowa eyo mooloogoodoo oso. Esino Koneliyas mooloogoodoo egee gibadeliso.

2 Odoo Koneliyas hagee Godeeye goomoga goo tomo silame goomegeliso. Osoloso Koneliyas yibolo osoloso o moso kulodu debeli odoo susuga oso Godee mapoo mesiliso. Osoloso yayo bi mauwe odoo mapoo biso pidilone, biame susuga ma kulodu Godee mapoo takolone badebeiso.

3 Osoloso biame hee habe mapoo Godeeye

Koneliyaseeyo howo opusomo doloso, yayo Godeeyo momaiye tei egeiso. Osoloso momaiye oso sibileso yimapoo egeesee takaso, “Koneliyas!”

4 Eseme Koneliyaseeye Godeeyo momaiye mapoo ebia sabolo bolone egeesee takaso, “Wiligi odoo, nayo ogoo goomogolo?” diso.

Eseme Godeeyo momaiye oso yimapoo egeesee takaso, “Nayo Godee mapoo takemelee goo ee yayo duso. Osoloso nayo bi mauwe odoo pidimelee Godeeye ogoloso goomogoso.

5 Esiga nayo epedee odoo abo Yopa mi mapoo diye, dee takee, diayo Saimon-Pita namapoo ido sibilame.

6 Yo gala kolo sabolo tou teli odoo Saimonobolo o mosopoo badoso. O moso ee abei toowa palaga mapoo tegei moloso,” diso.

7 Osoloso Godeeyo momaiye oso yibolo to kemeleso dime, o tou teli odoo bakadio sabolo, osoloso ha teli odoo hee Godee mapoo tei teli odoo sabolo gilimadooso. Ha teli odoo hagee Koneliyas pidili.

8 Osoloso Koneliyaseeye Godeeyo momaiye oso yimapoo taka goo ee dimapoo takoloso see diba Yopa mi mapoo diyadee diso.

Pitaye howo opusomo di goo

9 Eseme diba Yopa mi mapoo dulone eli domopoo tiesaso. Osoloso mi hadobume dulone, osoko oo domo toboome, Yopa mi koola mapoo peledabalame dimeleeso. Osoloso biame omapoo Pitaye Godee mapoo takalame moso omu ma dokodoo palaso.

10 Eseme yayo Godee mapoo takolone badoboome, hodiaso. Eseme odoo abo oso o nei simolome, Godeeye o howo opusomo diso.

11 Eseme yayo egeino, kei mi yamagoloso molome egeiso. Eseme kei ma dokodooga dugo masi eyo pee mapoo tiso bagagisaloso o mudugiyopaga mi mapoo kukoosoo molome egeiso.

12 Dugo ee ma kulodu gala opusomo opusomo di susuga, homo bakadio bakadio di oso dili sabolo, osoloso beliyeso kolo dili sabolo, osoloso só egeiso.

13 Eseme kei ma dokodooga toso yimapoo egeesee takaso, “Pita, no gala susuga hagee ma kulodu nayo abo wooloso ne,” diso.

14 Esino Pitaye nei egeesee takaso, “Haye, Lodee, a gala egeesi koo nali. Bei, nayo gala egeesi na ne doloso daga hoogoo tei magooso. Esiga ayo gala abo wooloso nalaime,” diso.

15 Eseme toso see nei egeesee takaso, “Godee, ayo bi susuga tekepo di, bi egee see nayo tokenee dee na takee,” diso.

10:14: Lev 11:1-47; Ezek 4:14 **10:15:** Maka 7:15, 19

16 Godeeye Pita mapoo gala
susuga nalai tekepo doloso
taka goo ee bakadio hedebe
di takoloso dugo masi ee see
kei ma dokodoo topeleso os-
ugoboodooso.
17 Eseme Pitaye o howo
opusomo doloso egei goo eyo
bei ee goolone badoboome,
Koneliyaseeye diye di odoo
oso sibileso, Saimonowo
moso beelee osulu miyopoo
tobudulone bameleeso.
18 Osoloso diayo egeesee
takaso, “Odoo hee Saimon-
Pita yo moso kulodu
badolo?” diso.
19 Esino Pita yayo egei goo
ee eyo bei goolone osee bado-
boome, Dio Tei oso yimapoo
egeesee takaso, “Pita, odoo
bakadio hedebe di oso no es-
igamoloso.
20 Esiga no toboloso miy-
omoo meileso dibolo di, bei
ayo diba no hamapoo esiamo
sibe,” diso.
21 Eseme Pitaye miyomoo
meileso dimapoo egeesee
takaso, “Niyo odoo egee
esigamo silesibo odoo ee aso.
Esiga niba hamapoo ogoo
talame ka sibadeeyo?” diso.
22 Eseme diayo Pita
mapoo nei egeesee takaso,
“Ibada wiligi odoo taba
Koneliyas Loum ha teli
odoo gibadeli odoo oso
iba diye diso. Koneliyas
yo Godeeye goomoga goo
tomo silame goomegeliso,
osoloso yo Godee mapoo
mesiliso. Osoloso Yu odoo
susuga oso yo tekepo deliso.
Esiga Godeeyo momaiye
oso sibileso Koneliyas
mapoo takolone, Pita nayo
Koneliyas mapoo Godeeyo
to takee, diso. Esiga iyo no
Koneliyas mapoo ido dilame
ka simi,” diso.
23 Osoloso diayo goo hagee
taka koodobuloso, Pitaye
diba o mosopoo gesi hedebe
omapoo tilame ido palaso.

Osoloso diba omapoo
tiesaloso, mi biamome
Koneliyaseeye diye di odoo
sabolo, tei telaga odoo abo
Yopa mi mapoo debeli odoo
sabolo Pita idoloso Yopa mi
maga Kasaliya mi mapoo
diyadeeso.

Pitaye Koneliyaseeyo moso kulodu Yu odoonee dimapoo Godeeyo to taka

24 Diayo dileso eli do-
mopoo tiesaloso biame hee
oso Kasaliya mi mapoo
dileso peledabaso. Koneliyas
yo biame omapoo bolone, o
soosoo susuga sabolo, o odoo
susuga sabolo, gilimadoloso
balaga meleeso.
25 Eseme Pitaye Koneliyaseeyo
moso kulodu gasibume,
Koneliyaseeye Pitayo homo
beiyomoo ebiso miyomoo
tugusaloso yimapoo goomo-
galame balaboo tiaso.
26 Esino Pitaye Koneliyaseeyo
dee mapoo toloso yo tobudu-
lone egeesee takaso, “No
tebee, nayo a toowa doloso
amapoo na gauwe. Bei, a
mosoowe odoo,” diso.
27 Osoloso Pita dio
Koneliyas dio to komo moso
kulodu gadulone egeino,

10:26: Diye 14:13-15; Yili 19:10

odoo bei mooloogoodoo egeiso.
28 Eseme Pitaye Yu odoonee oso mooloogoodoloso debei ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba Yu odoowo tei gooleedooso. Esiga Yu odoo oso Yu odoonee sabolo hedebe doloso goo tomo silei tei. Osoloso Yu odoo oso Yu odoonee dibada moso kulodu palai tei deliso. Esino Godeeye mo howo opusomo doloso amapoo egeesee eligiso, ‘Yu odoo ibolo osoloso Yu odoonee nibolo Godeeyo howo woola hedebe.’ Esiga ayo Yu odoonee maga Godeeyo howo woola odoo hee tokenee dee takalai koo tobuo.
29 Esiga niyo a ime, ayo nimapoo sibilei gowele. Esiga niyo a hamapoo sibe dee taka goo eyo bei amapoo takee,” diso.
30 Eseme Koneliyaseeye yimapoo nei egeesee takaso, “A biame bakadio hedebe di poogoloso biame hee habe mapoo moso kulodu Godee mapoo takolone badebeiso. Eseme haga booloogelega, odoo hee dugo heliye hohodi kaloso mo mudugiyopoo sibileso tobudume egeiso.
31 Eseme yayo amapoo egeesee takaso, ‘Koneliyas nayo Godee mapoo takemelee goo ee yayo duso. Osoloso nayo bi mauwe odoo pidimelee Godeeye ogoloso goomogoso.
32 Esiga nayo epedee odoo abo Yopa mi mapoo diye, dee takee, diayo Saimon-Pita namapoo ido sibilame. Yo gala kolo sabolo tou teli odoo Saimonowo mosopoo badoso. O moso ee abei toowa palaga mapoo tegei moloso,’ diso.
33 Eseme biame omapoo ayo odoo abo oso no hamapoo ido sibilame diye diso. Osoloso nayo hamapoo simi ogoloso a goomogo. Esiga iba hamapoo Godeeyo mudugiyopoo sibileso mooloogoodoo hagee, to susuga Godeeye namapoo tenee goo ee imapoo takee dee taka, goo ee dulame ka sibadee,” diso.
34 Eseme Pitaye to taka bei mooloogoolone egeesee takaso, “A epedee gooleedoso, Godeeye egei maga odoo susuga ma kulodu odoo heeso, odoo hee dagadi molo koo ogoso.
35 Osoloso mi toowa hamapoo mi opusomo opusomo di ma kulodu edebeeyo Godeeye goomoga goo tomo silone, Godee mapoo mesimo silesibili odoo mapoo Godeeye goomegeliso.
36 Esiga niba Godeeye Isalael odoo dimapoo to tekepo tenee goo ee niba duso. To tekepo ee hagoso, Yesu Kelisoye odoo susuga ma kulodu wiligi odoo toowa taba doloso badoso. Esiga Yesu Keliso maga Godeebolo hedebe doloso mesiloso badeli goo ee imapoo teneeso.
37 Osoloso Yonee odoo

10:34: Deut 10:17; Loum 2:11 **10:37:** Mat 4:12-17

howo oluguli oso to takolone, odoo susuga dibada goo tokenee maga miligi pialoso howo ogusige, dee takoloso koodobume, Gelili maga bei mooloogooloso Yudiya mi toowa mapoo peledaba goo ee, niba olo gooleedooso.

38 Osoloso Godeeye Yesu Nasalet odoo hesialoso yimapoo Dio Tei sabolo osoloso kitulugu sabolo tenee, niba gooleedooso. Bei, Godeeye biame susuga yo pidilone yibolo badolone, yayo Yu odoowo mi susuga mapoo silone, tekepo goo susuga moodoogamo sileeso. Osoloso Saiten oso gibadeli odoo susuga ee tekepo moodoogamo sileeso.

39 Esiga diye di odoo, iba Yesuye Yelusalem mapoo osoloso Yu odoowo mi abo mapoo goo susuga hagee tomo silee, iyo egeiso. Osoloso Yelusalem mapoo debeli odoo oso Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso woolooma, iyo egeiso.

40-41 Esino biame bakadio poogoloso see biame hee mapoo Godeeye Yesu ta maga hogadiso. Osoloso Yesu yo ta maga hogabuloso silone odoo susuga mapoo peledoboo dele. Esino hedebe Godeeye daga hoogoo iba hesialoso diye di odoo imapoo Yesuye ta maga hogabuloso peledoboo demeleeso. Eseme yayo hogabuloso silee ogoloso, iyo yibolo silesibulone, wo sabolo howo sabolo nolone silesibiso.

42 Esiga Yesuye imapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, ‘Niyo odoo susuga mapoo Godeeyo to tekepo takomo silesibe diso. Osoloso Godeeye Yesu ayo odoo susuga wedia sabolo, osoloso mi toowa hamapoo hagee do sabolo, goo midileiso,’ diso.

43 Osoloso daga hoogoo Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo susuga oso goo hamapoo tei takoo diso. Edebeeyo Yesu mapoo tei toga, Godeeye Yesu maga o goo tokenee hapoloso boobado bigileiso,” diso.

Dio Tei oso Yu odoonee dimapoo
daga meledaba goo

44 Pita to osee takomolome, Dio Tei oso meileso Pitaye to takomolome dulugamelee odoo mapoo meledabaso.

45-46 Eseme Dio Tei oso kitulugu maga diayo to opusomo opusomo di ee keselone Godeeyo hu dokodoo poudooso. Eseme Yu odoo tei telaga Pitabolo sibadee oso goo hagee ogoloso diya howoogadooso. Bei, Godeeye Dio Tei Yu odoonee sabolo dimapoo teneeso.

Eseme Pitaye dimapoo egeesee takaso,

47 “Bei, Godeeye Dio Tei imapoo tenee egee

10:38: Mat 3:16; Luka 4:17-21 **10:40-41:** Diye 1:8; Luka 24:42-43 **10:42:** Diye 17:31; 1Pita 4:5 **10:43:** Isa 53:5-6; Jer 31:34; Diye 2:38 **10:44:** Diye 11:15; 15:8 **10:45-46:** Diye 2:4; 19:6

egeesi masi dimapoo ka teneeso. Esiga diayo howo olugulei edebeeyo hamaga takalaime," diso.

48 Eseme Pitaye see egeesee takaso, "Niyo Yesu Keliso mapoo tei too goo ee eligilame, niba howo ogusige," diso. Osoloso diba howo ogusigaloso, diayo Pita biame abo mapoo dibolo hodobo badoboso dilame goomogaso. Eseme Pitaye Yopa mapoo tei telaga odoo sabolo omapoo debeiso.

11

Pitaye Yu odoonee dia goo ee
Yelusalem mapoo taka

1 Diye di odoo sabolo, tei telaga odoo Yudiya mapoo debeli sabolo, oso Yu odoonee oso Godeeyo to duloso tei too goo ee duso.

2 Esiga Pitaye Yu odoonee sabolo badoboso, see Yelusalem mi mapoo wedi sibume, Yu odoo tei telaga odoo oso toso kitulugu sabolo yimapoo diya takolone egeesee takaso,

3 "Bei kasi maga no Yu odoonee dia mosopoo dileso dibolo badolone wo ka nameleeyo? Goo egee tekeponee," diso.

4 Eseme Pitaye goo susuga eyo bei medee dimapoo takolone bei mooloogolone egeesee takaso,

5-6 "A Yopa mi mapoo badolone Godee mapoo takolone badoboome, Godeeye mo howo opusomo diso. Goo egeesi ma kulodu egeino, dugo masi eyo pee mapoo tiso bagagisaloso kei ma dokodooga holomo sibumolome egeiso. Bi oso holomo sibumolome, ayo koola mapoo tobudulone egeino, dugo masi eyo kulodu gala opusomo opusomo di susuga, homo bakadio bakadio di oso dili sabolo, osoloso beliyeso kolo dili sabolo, gala seebee sabolo, osoloso só egeiso.

7 Eseme biame omapoo kei ma dokodooga toso amapoo egeesee takaso, 'Pita nayo gala susuga hagee ma kulodu abo wooloso ne,' diso.

8 Eseme ayo yimapoo nei egeesee takaso, 'Haye, Lodee, a gala egeesi koo nali. Bei, nayo gala egeesi na ne doloso daga hoogoo tei magooso. Esiga ayo gala abo wooloso nalaime,' diso.

9 Eseme toso see nei egeesee taka, 'Godee, ayo bi susuga tekepo di, bi egee see nayo tokenee dee na takee,' diso.

10 Goo hagoso peledaba bakadio hedebe doloso see kei ma dokodoo peleso osugoboodooso.

11 Eseme haga booloogelega odoo bakadio hedebe di oso Kasaliya mi maga a agalame diye di odoo oso ayo tieli moso mapoo sibileso peledabaso.

12 Egeesi ma kulodu Dio Tei oso a Kasaliya mi mapoo dibolo dilei na ebi, dee takaso. Eseme tei telaga

10:48: Diye 19:5 **11:3:** Diye 10:28; Gal 2:12 **11:5-6:** Diye 10:9-48

odoo 6 hamapoo buluma hagee molo oso abolo diso. Osoloso iba dileso Koneliyaseeyo moso kulodu hodobo paladeeso.

13 Eseme Koneliyaseeye Godeeyo momaiye oso moso kulodu peledoboome egei goo ee imapoo oposususo. Godeeyo momaiye oso yimapoo egeesee takabu, 'Nayo odoo abo Yopa mi mapoo diyadee dee takee. Diayo dileso Yopa mi mapoo Saimon-Pita, a Koneliyas namapoo ido sibenabu.

14 Pita, ayo namapoo sibileso nobolo, osoloso nee moso kulodu debeli odoo mapoo Godee maga gie badeli teli goo ee takalaiso,' dee takeme duso.

15 Eseme ayo dimapoo dileso to tekepo takalame bei mooloogoome, Dio Tei daga Pentikos biame mapoo imapoo meledaba egeesi masi oso dimapoo meledabaso.

16 Eseme ayo Lodeeye to taka hagee gooleebuguso, yayo egeesee takaso, 'Yoneeye niba howodeeso oluguso, esino niba hamamee Godeeyo Dio Tei oso sibileso nimapoo kitulugu tenelaiso,' diso.

17 Eseme iyo daga Yesu Keliso mapoo tei teme, Godeeye Dio Tei imapoo teneeso. Egeesi masi diayo Yesu Keliso mapoo tei teme, Godeeye dimapoo Dio Tei ka tenee. Esiga ayo Godeeyo goo ee hamaga takalaime," diso.

18 Esino Yu odoo tei telaga oso Pitaye to taka duloso diayo kamanamelee omapoo poogooso. Eseme diayo Godeeyo hu dokodoo poudoolone egeesee takaso, "Godeeye Yu odoonee mapoo osulu yamagooso, diayo dibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo bidiga toboloso gie badeli talame," diso.

Yu odoonee Antiyoka mi mapoo debeli odoo oso Lodee Yesu mapoo tei too goo

19 Sitiben woolooma biame omapoo tei tele poogoo odoo oso tei telaga odoo mapoo dala teneli goo oso toowa moodoome, tei telaga odoo susuga Yelusalem mi maga mi opusomo opusomo di mapoo kukulo diyadeeso. Diayo kukulo dulone odoo abo oso mi eli sage Ponesiya mi toowa mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso odoo abo Saiples mi te mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso odoo abo Antiyoka mi mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso diba mi omapoo kukulo dileso dobolone, to tekepo Yesu Kelisowo goo hedebe Yu odoo dimapoo takomo silesibiso.

20 Esino Yelusalem maga kukulo diyadee odoo ee ma kulodu Kulene odoo abo sabolo, Saiples odoo abo sabolo, Antiyoka mi mapoo sibileso, Yu odoonee dimapoo Lodee Yesuwo goo takomo silesibiso.

11:14: Diye 16:31 **11:15:** Diye 2:4 14:27 **11:19:** Diye 8:1-4 **11:16:** Diye 1:5 **11:18:** Diye 13:48;

21 Godeeyo kitulugu dimapoo molone, Yu odoonee oso dibada to mapoo tei toloso, dibada goo tokenee maga miligi pialoso Lodee Yesu mapoo bidiga dabaso.
22 Eseme tei telaga odoo Yelusalem mapoo debeli odoo oso Yu odoonee oso tei too goo ee duloso, Antiyoka mi mapoo Banabas diye diso.
23-24 Esiga Banabas odoo tekepo doloso badebeiso, yo tei too kibiya Dio Tei oso kitulugu toloso badebeiso. Osoloso yo Antiyoka mi mapoo dileso badoboome, odoo susuga Godeeye pidi ogoloso, yo diya goomo-gaso. Eseme diba Lodee Yesu mapoo hedebe doloso dobolone, tei too kibiloso badalame, yayo dimapoo kokodo takaso. Eseme Banabaseeye to takomo silee diayo duloso to omapoo tei teme, tei too odoo bei moodooso.
25 Eseme Banabas Talesas mi mapoo Solo esiamo diso.
26 Yayo Solo ogoloso see Antiyoka mi mapoo ido simiso. Osoloso dugo hedebe ma kulodu obakadio tei telaga odoo sabolo badolone, Godeeyo goo eligimeleeso. Esiga Antiyoka mi mapoo odoo susuga oso daga malalo takolone tei telaga odoo ee Kelisowo odoo deliso.
27 Eseme Banabas dio Solo dio Antiyoka mi omapoo osee doboome, Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo abo oso Yelusalem mi maga mi hamapoo sibadeeso.
28 Esiga dima kulodu odoo hee, o hu Agabus, yayo dibolo sileeso. Esiga yayo Dio Tei oso kitulugu maga egeesee takaso, “Mi susuga mapoo dala goo oso siboga, nei nali bi mauwe pagalaiso,” diso. (Esiga daga hoogoo goo hagoso Sisa-Kolodiyaseeye Loum mi toowa wiligi doloso badebei biame omapoo hodia goo toowa hageesi oso peledabaso.)
29 Eseme Antiyoka mi mapoo debeli tei telaga odoo oso emegei Yudiya mi toowa mapoo debeli odoo ee pidilame molee mooloogooso. Egeesi ma kulodu bi bei odoo oso molee toowaso pidiso. Osoloso bi pepooko melee odoo oso molee pepookoso pidiso.
30 Osoloso diayo molee ee toloso Banabas dio Solo dio dimapoo teneeso. Eseme diayo Yelusalem mi mapoo tei telaga wiligi odoo tebisa mapoo todiso.

12

Helodeeye tei telaga odoo dimapoo
dala tenee goo

1 Biame omapoo Yu odoowo wiligi odoo taba Helodee-Agilipaye tei telaga odoo abo toloso dimapoo dala tenelone badebeiso.
2 Egeeseelone yayo diye di odoo hee Yoneeyo emei

11:22: Diye 4:36 **11:25:** Diye 9:30 **11:28:** Diye 21:10 **11:30:** Diye 12:25

Yemes toloso odoo mapoo tenelone, kaiya sage oso wooloome diso. Eseme diayo Yemes wooloomaso.

3 Eseme Yu odoo oso goo hagee ogoloso goomogolone tekepo dee takeme, Helodeeye odoo mapoo Pita onosee wooloomalame te doloso takeme, diayo Pita tooso. Goo moodoo hagee Isipi mi maga peegoo di ee gooleebugu wo nali biame mapoo ka moodoo.

4 Helodeeye goomogaso, Godeeye gababia wo nali biame ee daga dileso, odoo howo woola mapoo goo midiloso ka wooloomalame, Pita yo epedee neliga moso mapoo toosooso. Osoloso o ha teli odoo 16 gilimadoloso diayo Pita medee gibadebee, diso.

5 Esino Pita yo neliga moso ma kulodu badoboome, tei telaga odoo oso yo Godee mapoo takolone debeiso.

6 Helodeeye Pita neliga moso tegei ma kuloduga peegoo tamagoloso, odoo susuga eyo howo woola goo midilei biame godigi molome gesi omapoo, ha teli odoo bakadio oso Pita gitilone, Pitayo dee hodio sabolo, ha teli odoo eyo dee hodio sabolo, ki ti oso tialogoo, osoloso ha teli odoo hee eyo dee sabolo, Pitayo dee sabolo, ki ti oso tialogoo doloso tiesaso. Osoloso ha teli odoo abo oso osulu miyopoo gidebeiso.

7 Eseme epedee omapoo Godeeyo momaiye oso Pita mapoo sibileso peledabaso. Eseme gadeebugu oso neliga moso eyo kulodu gadee magoo meleeso. Osoloso Godeeyo momaiye oso Pita tidilone egeesee takaso, “Pita, no saga tebee,” diso. Eseme ki ti oso o dee sabolo ha teli odoo dibada dee sabolo tiegisamelee eyo mosoowe pidiga poogooso.

8 Eseme Godeeyo momaiye oso Pita mapoo egeesee takaso, “No toboloso nee dugo kolaiyoga gidili ee boolooma doloso nee homo mapoo kali bi ke,” diso. Eseme Pitaye bi egee kalagaso. Osoloso momaiye oso Pita mapoo see egeesee takaso, “Nee dugo sage kaloso abolo sibe,” diso.

9 Eseme Pitaye Godeeyo momaiye sabolo neliga moso tegei debi gooboogoo ma kuloduga peegoo dulone, Pitaye goo hagee ogoloso gooleeso, Godeeye o howo opusomo doloso goo hagee ka ogo diso.

10 Diayo egeeseelone, Godeeyo momaiye sabolo osulu gidebeli odoo bakadio oso gidoboome, diba galagadiso. Esino diayo diba egele. Osoloso diba see ki biso moodoo osulu oso kisi hamameedee omapoo dileso tebisa molome, osulu egee eyo mosoowe yamagooso. Eseme diba neliga moso ma kuloduga peegoo galagadileso dumolome, Godeeyo momaiye omapoo osugoboodooso.

11 Eseme hamamee Pitaye goo omapoo ogoloso

12:10: Diye 5:19

gooleedoloso eyo nediliyo egeesee takaso, “O, goo hagee teidoo. Esiga a epedee gooleedoso, Godeeye o momaiye ee amapoo sibe diso, yayo a Helodeeyo dee maga idoloso peegoo peledabalame. Esiga epedee Helodeeye Yu odoowo mudugiyopoo a wooloomalaime,” diso.

12 Eseme yayo egeesee goolee sabolo Yonee-Makayo owee Meliyo mosopoo dileso palaso. Moso egee ma kulodu odoo susuga oso mooloogoodoloso dobolone Godee mapoo takemeleeso.

13 Eseme Pitaye dileso osulu mapoo kalamadime, moso ee ma kulodu tou teli sobo obuo, o hu Loda, yayo osulu mapoo odoo agayo kalamadia beleso agalame diso.

14 Yayo osulu yilame dulone duno, Pitayo to duloso gooleedoloso diya goomogolone, osulu yilega see moso kulodu gasibileso, odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Pita osulu miyopoo tobudo!” diso.

15 Esino odoo susuga oso to ee duloso nei yimapoo egeesee takaso, “No boobadolone ka takoo,” diso. Esino yayo goo egee taka koodobilega osee takemeleeso. Eseme diayo egeesee takaso, “Egee Pitanee, esino egee Godeeyo momaiye Pita yo bali oso malaiso,” diso.

16 Pita yo peegoo osee tobudulone osulu mapoo osee kalamadimeleeso. Eseme odoo susuga sibileso, osulu yimagoloso egeino, Pita ogoloso diya howoogadooso.

17 Eseme Pitaye diba to kesamelee koodobilame deeso wabisaso. Osoloso Godeeye yo neliga moso maga idoloso peegoo di goo ee dimapoo oposususo. Osoloso yayo see egeesee takaso, “Tei telaga odoowo wiligi odoo taba Yemes sabolo, tei telaga odoo abo sabolo mapoo goo hagee takee,” diso. Eseme Pitaye to hagee takoloso see mi hee mapoo diso.

18 Gesikolodee mapoo ha teli odoo Pita gidebei oso Pita mauwe molo ogoloso goo diya tiadolone ebigaso.

19 Eseme Helodeeye o odoo sabolo Pita diya esiaso. Esino diayo Pita egele poogoome, see wedige dileso, Pita gidebei odoo mapoo woosaso. Eseme yayo odoo abo mapoo takolone Pita gidebei odoo ee piligi diso. Goo oso dileso koodobume, Helodeeye Yudiya mi poogoloso see Kasaliya mi mapoo badalame diso.

Helodee-Agilipaye ta

20 Esino Helodee yayo Kasaliya mi mapoo badolone, Taya mosobia odoo sabolo, osoloso Saidon mosobia odoo sabolo, mapoo diya komonolone badebeiso. Eseme Taya mosobia odoo sabolo, Saidon mosobia odoo sabolo, mesiloso badalame

12:18: Diye 5:22-24

Helodee sabolo to meilame, Helodee mapoo diso. Bei, diba Helodeeyo mi toowa mapoo nei nali ka teli. Bei, Helodeeye dimapoo kamana sabolo osee badoga, diayo nei talai hamaga takeeyaga, Helodeebolo to meilame sibadeeso. Osoloso diayo sibileso Helodeeyo moso gibadeli odoo, o hu Balastus, sabolo emegei diso. Yo dibolo toboloso dibada goo ee Helodee sabolo to tekepo ka moodoolame.

21 Eseme Helodeeye dibolo to meilame biame magooso. Osoloso biame omapoo Helodeeye dibolo to meilame, yayo wiligi odoo taba oso kali dugo tekepo kaloso, wiligi odoo taba oso badeli debi mapoo biaso. Osoloso yayo badolone odoo susuga mapoo to takaso.

22 Yayo to taka koodobume, odoo susuga oso goomogolone to neligidi takolone, diso dimapoo egeesee takaso, “Odoo hagee Godeeye to kei masi keliso, yo edebeeyo to kei masi koo keli!” diso.

23 Esino goo hamaga Helodeeye Godeeyo hu dokodoo poudile. Hedebe o hu ee dokodoo poudooso. Eseme Godeeyo momaiye oso yimapoo paiye saga teneeso. Eseme seeso o su nadoloso taso.

24 Esino tei telaga odoo oso Godeeyo to mi susuga mapoo takomo dime, odoo susuga oso to ee duloso to mapoo tei teme, tei telaga odoo bei moodooso.

25 Eseme Banabas dio Solo dio Antiyoka mi mapoo tei telaga odoo oso molee mooloogoo ee tosibileso, Yelusalem mi mapoo tei telaga wiligi odoo tebisa dimapoo teneloso, see Antiyoka mi mapoo wedi dulone diayo Yonee-Maka ido diso.

13

Banabas dio Solo dio diye di goo

1 Antiyoka mi mapoo tei telaga odoo oso mooloogoodoloso, debei ma kulodu Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo sabolo Godeeyo goo ee eligili odoo ee dibada hu hagoso: Banabas, osoloso Simiyon (o hu hee Nigele), osoloso Kulene odoo Lukiyas, osoloso Manayen (wiligi odoo taba Helodee dio hodobo kauwa), osoloso Solo.

2 Diba nei teyuloso, Godeeyo hu dokodoo poudoolone doboome, Dio Tei oso dimapoo egeesee takaso, “Banabas dio Solo dio idoloso tou ayo hesia ee talame diba diye dee takee,” diso.

3 Eseme diayo nei teyuloso dobolone, Godee mapoo takemelee koodobuloso, Banabas dio Solo dio mapoo dibada deeso sigeso. Bei, diayo Godeeye kitulugu toloso o tou talame. Osoloso

12:23: Dan 5:20 **12:24:** Isa 55:11 **12:25:** Diye 11:29-30; 15:37 **13:2:** Diye 9:15 **13:3:** Diye 6:6

diba Godeeyo tou talame diye diso.

Banabas dio Solo dio Saiples
mi te mapoo diye di goo

4-5 Banabas dio Solo dio Dio Tei oso diye dee takeme, Selukiya mi omaga du toowa toloso Saiples mi te mapoo dulone, diba pidili odoo Yonee-Maka idoloso diso. Diba sibileso Saiples mi te mapoo mi hee eyo hu Salami mi mapoo du oluguso. Osoloso diayo mi omapoo dobolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso Godeeyo to takoo demeleeso.

6-8 Osoloso mi te omapoo osee silesibulone, mi hee Papos mapoo dileso peledabaso. Diba mi omapoo egeino, Yu odoo hee googoo sabolo badoboome egeiso. O hu Bale-Yesu (o hu hee Guliki dia toso hedi Elimas). Yayo mi omapoo gamenee goo eligili odoo badebeiso. Mi te eyo wiligi odoo taba Selegiyas-Polus eyo odoo. Mi te eyo wiligi odoo taba yo goo goolee medee tekepo. Esiga yayo Godeeyo to dulame goomogolone, Banabas dio Solo dio ime simiso. Esino googoo gooleedoo odoo Elimas yayo gowoolone, wiligi odoo taba oso Godeeyo to duloso, Yesu mapoo tei talai goomegele. Eseme yayo Banabas dio Solo dio Godeeyo to takeeyaga gowoolone hamaga takaso.

9 Esino biame omapoo Solo, o hu hee Polo, Dio Tei oso kitulugu toloso badolone, googoo gooleedoo odoo Elimas yimapoo howo hooda tulugu bolone

10 egeesee takaso, “No Saiteneeyo owolo! Nayo goo tekepo susuga mapoo ha teliso. Nayo biame susuga ma kulodu odoo susuga mapoo wulo kukuliso. Esiga nayo Godeeyo goo maga tei goodee, ee see opusomo dee na see.

11 Esiga epedee Godeeye no dala tenelaiso. Epedee no howo bakadio siloso molone, biame abo ma kulodu bi susuga agalaime,” diso. Eseme biame omapoo neliga oso o howo mapoo gidiseme, o howo siso. Eseme yo odoo heeso eli eligilame odoo esiamo sileeso.

12 Eseme wiligi odoo taba oso Elimas mapoo goo moodoo ee ogoloso, yayo Lodee Yesu mapoo tei tooso. Bei, yayo Polo dio Banabas dio Lodee Yesuwo goo kitulugu sabolo eligi ogoloso howoodooso.

Poloye Pisidiya mi Antiyoka mapoo
Godeeyo to taka

13 Osoloso Polo sabolo, odoo yibolo sibadee sabolo, Papos mi maga du toowa toloso abei toowa daloso see Pampiliya mi toowa mapoo sibileso peledabaso. Mi toowa ma kulodu mi hu Pelega mapoo dibada du oluguso. Eseme biame omapoo Yonee-Maka diba

13:4-5: Diye 12:12; 15:39 **13:11:** Diye 9:8 **13:13:** Diye 15:38

poogoloso see Yelusalem mapoo wedi diso.

14 Osoloso Polo dio Banabas dio Pelega mi maga see mili Pisidiya mi Antiyoka mapoo dileso peledabaso. Diba omapoo dileso dobolone, Yu odoowo hasali biame omapoo, diba howo gisilame, Yu odoowo howo gisili moso ma kulodu peleso bulumaso.

15 Eseme howo gisili moso wiligi odoo tebisa oso Moseseeye eligi goo hogugu sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso hogugu goo sabolo, odoo susuga mapoo hesigaso. Osoloso see Polo dio Banabas dio mapoo egeesee takaso, “Emegei, niyo imapoo pidi to takalai mologa, takee,” diso.

16 Osoloso Polo toboloso diayo to kesamelee ee koodobilame o deeso wabisulone egeesee takaso, “Emegei, Isalael odoo sabolo, Yu odoonee Godee mapoo mesili odoo sabolo, niba mo to hagee dui!

17 Isalael odoo ibada Godeeye ibada amawe dio hesiaso. Osoloso diba Isipi mi mapoo doboome, Godeeye diba medee gibadebeiso. Eseme Isalael odoo oso bei moodooso. Eseme Godeeye kitulugu sabolo Isipi mi maga diba gilimadoloso peegoo diso.

18 Osoloso diba dugo 40 ma kulodu miwe poogoo mapoo silesibulone, Godee mapoo diayo gowooloso yimaga miligi pialoso silesibiso, esino Godeeye diba pegele.

19 Eseme Godeeye Keinen mi ma kulodu to opusomo opusomo di kesali 7 mosobia odoo susuga peegoo hasiso buguloso, dibada mi peedee buguloso, see o odoo Isalael odoo imapoo teneeso.

20-21 Eseme ibada amawe dio oso Isipi mi mapoo doboso see mi hagee talame sibadee, dugo 450 poogooso. Osoloso ibada amawe dio oso omapoo osee doboome, Godeeye goo midili odoo hesiaso, diba gibadalame. Esino hamamee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Semuweleeye badebei biame omapoo Isalael odoo see goomogaso, diba gibadalai wiligi odoo taba talame. Eseme Godeeye Benyamin eyo bala ma kulodu odoo hee Kiseeyo owolo Solo wiligi odoo tabalame hesiaso. Eseme Soloye dugo 40 ma kulodu Isalael odoowo wiligi odoo toboloso badebeiso.

22 Eseme Godeeye Solo gowoolone peegoo poogooso. Osoloso see Yesiyo owolo Deibidiye dibada wiligi odoo tabalame hesiaso. Eseme Godeeye Deibidiyo goo maga egeesee takaso, ‘Ayo Yesiyo owolo Deibidi mapoo ogoloso goomogoso. Bei, yayo ayo goomoga goo

13:17: Exo 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Num 14:34; Deut 1:31-32 **13:19:** Deut 7:1; Josh 14:1 **13:20-21:** Judg 2:16; 1Sam 3:20; 8:5, 19; 10:20-24 **13:22:** 1Sam 13:14; 16:12; Psa 89:20 **13:23:** 2Sam 7:12-16

susuga ee talaiso.'

23 Esiga Godeeye daga hoogoo to takoloso magolone egeesee takaso, 'Deibidiyo amawe dima kuloduga Isalael odoo dibada gie badeli pidili odoo sibileiso.' Esiga odoo ee olo simiso. Yo Yesu.

24 Esino Yesu sibilega molome, daga Yoneeye sibileso Isalael odoo susuga mapoo Godeeyo to takomo silone egeesee takaso, 'Niba goo su wuduloso nibada goo tokenee maga miligi pialoso howo ogusige,' diso.

25 Osoloso Yoneeye o tou hoo pagalame dulone egeesee takomo sileeso, 'Niyo a odoo ogu deliyo? Godeeye hesia Keliso asonee. Esino yo ama hamamee sibileiso. Yayo kitulugu toowa ayo kitulugu yayo dagadi. Esiga a tekeponee, o homo bei mapoo gauwuloso o homo bi tigamagalai,' diso."

26 Poloye see egeesee takaso, "Emegei, Eibalaham eyo amawe dio (Yu odoo) nibolo, osoloso Yu odoonee Godee mapoo mesili odoo, niba mo to dui! Gie badeli pidili goo hamaga to ee imapoo teneeso.

27-28 Esino Yelusalem mi mapoo debeli Yu odoo sabolo, dia wiligi odoo tebisa sabolo oso Yesu yo kibiya hoodo egele. Esiga diayo Yesu yo wooloomalame goomogaso. Osoloso diayo goo mauwe dileso Pailet mapoo Yesu wooloomeye doloso tiasooso. Diayo goo hagee tomo silee ee Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso daga hogugu sabolo teibaso. O, esiga goolee, Yu odoowo hasali biame susuga mapoo wiligi odoo tebisa oso, Yu odoowo howo gisili moso kulodu to hogugu ee hesigeliso. Esino diayo goo eyo bei kibiya gooleedele.

29 Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso Yesuwo goo mapoo taka goo susuga oso dileso hosudoloso, diayo Yesu yo homo bulubo magoo dokodooga tomeileso wulu ma kulodu magooso.

30 Esino Godeeye yo ta maga see hogadiso.

31 Osoloso hamamee biame bei ee ma kulodu Yesu yo telega Gelili mi maga Yelusalem mi mapoo yibolo sibadee odoo dimapoo o su eligimo sileeso. Osoloso odoo egee bia oso diayo Yesu ta maga hogabuloso silee ogoloso goo ee, ibada odoo Yu bia odoo mapoo takomo ka siloso.

32-33 Esiga iyo to tekepo nimapoo tosimiso. Osoloso daga Godeeye ibada amawe dio sabolo to magoo goo oso yayo owolo Yesu ta maga see hogadi eyo goo maga epedee dibada amawe dio imapoo peledabaso. Esiga Sam booka ma kulodu, Sam

13:24: Mat 3:1-2 **13:25:** Yon 1:20, 27 **13:27-28:** Mat 27:22-23 **13:29:** Mat 27:59-60 **13:31:** Diye 1:3, 8 **13:32-33:** Psa 2:7

bakadio mapoo Godeeye Yesuwo goo maga egeesee takooso,
'No mo holo deeso.
Epei ayo no moma deeso.'
34 Osoloso Godeeye Yesu ta maga hogadiso. Esiga Godeeyo owolo Yesu see talaime. Goo hamaga Godeeye egeesee takaso,
'Ayo daga Deibidi mapoo to magoo sabolo tei pidili goo ee nimapoo tenelaiso,' diso.
35 Osoloso Godeeye Sam hee mapoo egeesee takaso,
'Nayo hesia odoo eyo su midoo ma kulodu hunuleime,' diso.
36 Esino Godeeyo to hagee Deibidiyo goo takele. Bei, Deibidiye Godeeyo tou susuga tomo siloso hosudoloso taso. Eseme o su ee amawe dio midoosoo pee mapoo midoosooso. Osoloso o su omapoo huneso.
37 Esino Yesu o su ee midoo ma kulodu molone hunule. Bei, Godeeye yo ta maga hogadiso.
38-39 Esiga emegei, niba iyo to hagee taka medee dui! Bei, Yesuye ta maga nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. Esino Moseseeye eligi goo oso nibada goo tokenee susuga hapalaime. Esino edebeeyo Yesu mapoo tei toga, yo o goo tokenee susuga hapoloso, Godeeyo howo woola yo tekepo palaiso.
40 Esiga niba mo to medee kibiya toloso tei too ma kulodu debee. Niyo mo to medee tele poogooga, Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka goo hagoso nimapoo sibileiso. Bei, diayo Godeeyo booka mapoo hageesee hoguguso,
41 Godeeye egeesee takooso,
'Niyo debei domo omapoo ayo goo toowa moodoolaiso.
Esino niyo goo hagee ogoloso tei talaime.
Osoloso odoo heeso goo hageeyo bei nimapoo takooga,
niyo medee tei talaime.
Esiga mo to mapoo manali odoo niba goo hagee ogoloso howoogadalaiso.
Esino niba wedileiso,' diso."
42 Osoloso Poloye to takoloso koodobume, Polo dio Banabas dio howo gisili moso maga meiyadaga molome, odoo aboso sibileso dimapoo egeesee takaso, "Niba see hasali biame heeso niyo to taka goo hagee see medee takalame sibadee!" diso.
43 Gooloogoo oso dileso koodobume, odoo susuga oso dia moso mapoo diyadeeso. Eseme Yu odoo abo sabolo, osoloso Yu odoonee oso, Yu odoowo Godee mapoo tei teli odoo abo sabolo, Polo dio Banabas dio diyadaga molome hamamee diyadeeso. Eseme Polo dio Banabas dio dimapoo

13:34: Isa 55:3 **13:35:** Psa 16:10 **13:38-39:** Loum 10:4 **13:41:** Hab 1:5

egeesee takaso, “Niba Godeeye sooloo dolone pidili ee ma kulodu debee,” diso.

44 Osoloso hasali biame heeso mosobia odoo susuga oso Godeeyo to Yesuwo goo maga taka ee dulame sibadeeso.

45 Eseme Yu bia oso odoo gooloogoo toowa ogoloso Polo dio Banabas dio mapoo diya kooso. Osoloso Poloye Godeeyo to takomolome, diayo tebisaloso, Polowo to su maga gamenee goo takoo doloso, diayo Polowo goo maga to tokenee takaso.

46 Esino Polo dio Banabas dio ebilega to nei dimapoo egeesee takaso, “Godeeye to kitulugu sabolo imapoo taka, malalo nimapoo Godeeyo to Yesuwo goo ee takalaiso. Esino niyo gie badeli talai gowooso. Esiga iyo niba poogoloso see Yu odoonee mapoo Godeeyo to takomo silesibileiso.

47 Bei, Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo hee maga Isalael odoo imapoo to kitulugu sabolo hageesee takaso,

‘Ayo niba Yu odoonee dima kulodu gadeebugu masi badalame hesiaso.
Esiga niyo gie badeli goo ee mipoo toowa hamapoo debeli odoo susuga mapoo takomo dilame.’”

48 Eseme Yu odoonee oso Poloye to taka duloso goomogolone, Lodeeyo goo taka ee tekepo diso. Osoloso dima kulodu Godeeye gie badalame hesia odoo susuga oso tei tooso.

49 Eseme mi omapoo odoo susuga oso Godeeyo to ee dulugamo diso.

50 Esino Yu odoo oso Polo dio Banabas dio dimapoo heiga toowa molone, diayo dileso Godee mapoo mesili Yu sobonee hu toowa too sabolo, osoloso mosobia eyo wiligi odoo tebisa sabolo, oso kamanalame Polo dia goo maga dimapoo gamenee takaso. Eseme diayo Polo dimapoo dala teneloso mi omaga peegoo hasiso buguso.

51 Egeeseeme Polo dio Banabas dio see Ikoniyum mi mapoo dilame dobolone, diayo wudu taka eligilone, Godeeye diba poogolone dimapoo dala tenelaiso dolone, dia homo mapoo basago tidadoo Yu odoowo howo woola mapoo taso.

52 Esino tei telaga odoo diba Dio Tei oso kitulugu toloso dobolone, diya goomogaso.

14

Polo dio Banabas dio Ikoniyome mi mapoo debei

1 Ikoniyum mi mapoo Polo dio Banabas dio Yu odoowo howo gisili moso mapoo Godeeyo to takalame palaso. Omapoo diayo to kitulugu sabolo Yesuwo goo taka duloso, Yu odoo susuga sabolo, osoloso Guliki odoo

13:46: Diye 3:26; 18:6 **13:47:** Isa 49:6 **13:51:** Mat 10:14; Diye 18:6

susuga oso, Lodee mapoo tei tooso.
2 Esino Yu odoo abo oso Poloye Yesuwo goo taka talai gowoolone, Yu odoonee dimapoo Polowo goo ee gamenee takomo silesibiso, Yu odoonee oso tei telaga odoo mapoo kamanalame.

3 Esino ee ma kulodu, Polo dio Banabas dio Ikoniyome mapoo biame kolopo sage debeiso. Diba omapoo dobolone ebilega, Godeeye sooloo dolone pidili eyo goo ee odoo mapoo takolone debeiso. Eseme edebeeyo dibada to mapoo tei talame, Lodeeye Polo dio Banabas dio mapoo goo toowa opusomo opusomo di talame kitulugu teneeso.

4 Egeeseeme mosobia ma kulodu odoo abo oso domo pee toowa meleeso. Odoo abo oso diye di odoo Polo dibolo tooboo, osoloso odoo abo oso Yu odoo sabolo tooboo diso.

5 Osoloso ee ma kulodu Yu odoo sabolo tebisa, Yu odoonee sabolo, osoloso Yu odoo sabolo, osoloso dibada wiligi odoo tebisa sabolo, Polo dimapoo yoso enigaloso wooloomalame to tekepo moodooso.

6-7 Eseme Polo dio Banabas dio to hagee duloso Likaoniya mi toowa mapoo kukulo diso. Osoloso omapoo kukulo dileso dobolone, Listala mi sabolo, osoloso Delebe mi sabolo, osoloso mi pepuso abo sabolo omapoo Yesuwo goo maga to tekepo takomo silesibiso.

Polo dio Banabas dio see Listala mapoo dileso debei

8 Osoloso Listala mi ee ma kulodu odoo hee oweeye soomagolone homo bidiga magoo sabolo soomagooso. Esiga yo koo sili.

9 Esino yo badolone Poloye Godeeyo to takomolome medee dulone badebeiso. Poloye odoo homo bidiga magoo mapoo bolone gooleeso, yayo tei toso, Godeeye yo tekepo palame, diso.

10 Osoloso Poloye yimapoo to neligidi egeesee takaso, “No tebee!” diso. Eseme yo toboloso sileeso.

11 Esino odoo mooloogoodoo oso Poloye odoo tekepo moodoo ogoloso to neligidi takolone Likaoniya toso egeesee takemeleeso, “Ibada godeeye odoo masi poloso kei ma dokodooga imapoo ka simidoo,” diso.

12 Egeeseelone diayo Banabas yo dibada gamenee godee toowa Sus hu hediso. Osoloso Polo yo gamenee godee hee Sus o to tosili odoo Helemes hu hediso. Bei, Poloye biame susuga to takomo sileeso.

13 Esino mosobia odoo dia godee Sus eyo tei moso ee mosobia beelee peegoo eyo tegei meleeso. Esiga Sus godeeyo tei moso wiligi odoo taba oso bulumakau be hu sabolo, palapalawa sabolo, toloso sibileso beelee

14:3: Maka 16:20; Hib 2:4 **14:5:** Diye 14:19 **14:11:** Diye 28:6

osulu mapoo maso. Bei, yibolo osoloso mosobia odoo sabolo goomogaso, Polo dio Banabas dio mapoo goomogolone, be hu woolame. Bei, diayo goolee Polo diba godee bele dolone.

14 Esino Polo dio Banabas dio goo hagee duloso diayo gowe goo ee odoo mapoo eligilone dibada dugo tologo buguso. Osoloso odoo ma kulodu hoguo silesibulone to neligidi egeesee takomo silesibiso,

15 "Emegei, niyo kasi maga goo hageesi imapoo ka moodala? Bei, iba mi odoo, niba egeesi masiso. Esiga iyo nimapoo to tekepo teneeso, niyo gamenee godee ee poogoloso see gie badeli Godee mapoo tei talame. Bei, yayo kei sabolo, osoloso mipoo sabolo, osoloso abei sabolo, osoloso bi susuga ee ma kulodu egee molo sabolo moodooso.

16 Osoloso Godeeye daga edebeeyo diso goomoga goo tomo silesibume, ogoloso hamaga takele.

17 Esino niyo ee ma kulodu doboome, Godeeye yayo sooloo dala goo ee eligilone, kei ma dokodooga howo teneliso, osoloso nei nali bi segei oso tekepo palame pidiliso. Osoloso nimapoo nei nali bi toowa teneloso, see nimapoo goomoga teneliso. Esiga Godeeye eyo nediliyo o goo yilige bugulone goo susuga hagee nimapoo teneliso," diso.

18 Polo dio Banabas dio to hagee takeme, mosobia odoo oso bulumakau be hu wooloso goomoga dimapoo tenelame seme, Polo diayo hamaga takeme, diba hegi moodooso. Esino dimapoo tenele.

19 Esino Yu bia odoo abo Pisidiya mi Antiyoka maga, osoloso Ikoniyum maga sibadeeso. Diayo sibileso mosobia odoo oso kamanalame, Polowo goo maga gamenee takaso. Eseme odoo aboso kamanaloso, Polo yo yoso enigaloso, mosobia peegoo gisibado dileso magooso. Eseme diayo Polo yo olo woolooma gooleeso.

20 Esino tei telaga odoo oso Poloye tiamelee mapoo dileso mooloogoo doloso doboome, Polo yo hogabuloso tabaso. Eseme hodobo mosobia ma kulodu wedi sibadeeso. Osoloso biame hee mapoo Polo dio Banabas dio Delebe mi mapoo diyadeeso.

Polo dio Banabas dio see Siliya mi Antiyoka mapoo wedi di

21-22 Polo dio Banabas dio see Delebe mi mapoo to tekepo takomo silesibume, odoo susuga oso tei tooso. Osoloso diba see Delebe mi maga see mi abo Listala sabolo, osoloso Ikoniyum sabolo, osoloso Pisidiya mi Antiyoka mapoo tei telaga odoo see tobu Godeeyo to

14:15: Diye 10:26; Psa 146:6 **14:16:** Diye 17:30 **14:17:** Jer 5:24 **14:19:** Diye 17:13; 2Kol 11:25 **14:21-22:** Diye 15:32; 1Tes 3:3

sabolo pidimo silesibilame diso, diayo tei too ma kulodu dobolone kibiya dabalame. Egeeseelone diayo egeesee takomo silesibiso, “Tei toloso badalai goo ee diya kodia. Esiga tei telaga odoo oso dala ma kuloduga Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibileiso,” diso.

23 Osoloso Polo dio Banabas dio oso sosee susuga mapoo wiligi odoo tebisalame hesigamo diyadeeso. Osoloso nei teyuloso dobolone, diba Lodeeyo dee mapoo magalame Godee mapoo takeliso. Bei, diba Lodee mapoo tei tooso.

24-25 Osoloso diba Pisidiya mi maga see Pampiliya mi Pelega mapoo sibadeeso. Omapoo Godeeyo to takoloso koodobuloso see Ataliya mi mapoo mouso.

26 Osoloso Ataliya mi maga du toloso see Siliya mi Antiyoka mapoo soowaso. Osoloso mi hamapoo daga tei telaga odoo oso Polo dio Banabas dio diba toloso, mi abo mapoo Godeeyo to takomo diye dolone egeesee takaso, “Godeeye niba sooloo dolone pidiye dee,” diso. Eseme diayo Godeeyo to olo toloso mi abo mapoo dileso siloso tou hosudoome, see wedi sibileso dibada mi Antiyoka mapoo peledabaso.

27 Osoloso Polo dio Banabas dio sibileso Antiyoka mapoo peledoboloso tei telaga odoo susuga gilimadoloso hodobo gooloogoodooso. Osoloso diayo Godeeyo to toloso mi susuga mapoo takomo silone, diayo goo tomo sileeme, Godeeye diba pidi goo ee odoo mapoo oposususo. Osoloso Godeeye Yu odoonee oso tei talai osulu yamagoo goo sabolo oposususo.

28 Osoloso koodobuloso Polo dio Banabas dio tei telaga odoo sabolo mi omapoo biame kolopo sage debeiso.

15

Yelusalem mapoo Yu odoonee
dia goo maga to mou

1 Osoloso egeesi ma kulodu, odoo abo oso Yudiya mi maga Antiyoka mi mapoo sibileso, Yu odoonee tei telaga odoo mapoo eligilone egeesee takaso, “Niba Moseseeye imapoo kolo koolai goo eligi, ee dedelega poogooga, niba gie badeli talaime,” diso.

2 Eseme Polo dio Banabas dio eligi hagee duloso gowoolone dibolo toso diya agadigaso. Egeeseeme sosee odoo oso Polo dio Banabas dio, osoloso tei telaga odoo abo sabolo, toloso Yelusalem mapoo diye diso, diayo dileso diye di odoo sabolo, osoloso Yelusalem sosee eyo wiligi odoo tebisa sabolo, goo hamaga to medee meilame.

3 Diba sosee odoo oso diye deme diyadulone, Ponesiya mi maga osoloso Samaliya mi maga diyadeeso. Omapoo

14:26: Diye 13:1-2 **14:27:** Diye 15:4, 12 **15:1:** Gal 5:2 **15:2:** Gal 2:1

diyadulone, sosee odoo susuga mapoo Yu odoonee oso dibada gamenee godee poogoloso, see Yesu mapoo tei too goo ee oposususo. Eseme tei telaga odoo susuga oso goo hagee duloso diya goomogaso.

4 Esiga diayo sibileso Yelusalem mapoo peledoboome, soseeyo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei telaga odoo susuga oso diba ogoloso diya goomogaso. Eseme Polo dio Banabas dio Godeeye dimaga tou too goo ee oposususo.

5 Esino tei telaga odoo abo Pelisi odoo gooloogoo ma kuloduga tebisaloso egeesee takaso, “Niyo Yu odoonee tei telaga odoo mapoo to kitulugu sabolo takee, ‘Diba odoo heeso dibada kolo kooloso Moseseeye eligi goo ee deedee,’ dee takee,” diso.

6 Egeeseeme diye di odoo sabolo, sosee wiligi odoo tebisa sabolo, to hagee eyo bei medee to meilame hodobo mooloogoodooso.

7 Biame sage ma kulodu goo hagee to moumeleso Pitaye toboloso egeesee takaso, “Emegei niba goolee! Daga Godeeye nima kuloduga, ayo Yu odoonee mapoo to tekepo takomo dilame, a hesiaso. Eseme diayo amaga Godeeyo to duloso tei tooso.

8 Eseme Godee, odoo sooloo ma kulodu egeli oso Yu odoonee oso tei too goo hagee ogoloso, tekepo diso. Bei, yayo goo hagee tei dolone, Dio Tei ee imapoo tenee egeesi masi dimapoo teneeso.

9 Esiga Godeeyo howo woola mapoo iba Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo opusomonee. Esiga diayo tei teme, Godeeye dibada goo tokenee hapoloso boobado buguso.

10 Niyo Yu odoonee oso Moseseeye eligi goo ee dadalame pupu maga niyo Godeeye kamanalai goomogolo? Niyo egeeseega, niyo dimapoo hegi bi masi kadalame teneeso. Osoloso ibolo ibada amawe dio sabolo hegi bi masi ee kadalai tebilena.

11 Esino iba tei toso, ibada Lodee Yesuye imapoo sooloo dolone pidi maga gie badeli tenee ee. Egeesi maga Yu odoonee sabolo eli hedebe omaga gie badeli ka toso,” diso.

12 Eseme gooloogoo toowa oso Pitayo to duloso to mauwe bulumaso. Osoloso diayo to mauwe bulumume, Polo dio Banabas dio Yu odoonee ma kulodu silone, Godeeye dimaga goo toowa opusomo opusomo di moodoo goo ee dimapoo oposususo.

13 Diayo oposusu koodobume, see Yemeseeye toboloso egeesee takaso, “Emegei, mo to dui!

14 Saimon-Pitaye imapoo olo takaso, Godeeye daga malalo yayo sooloo dala goo Yu odoonee mapoo eligiso.

15:4: Diye 14:27 **15:7:** Diye 10:1-43 **15:8:** Diye 10:44; 11:15 **15:10:** Mat 11:30; Gal 3:10 **15:11:** Gal 2:16; Epe 2:5-8 **15:13:** Gal 2:9

Esiga Godeeye Yu odoonee dima kuloduga odoo abo yayo owolo dalame hesiaso.

15 Esiga goo hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka to sabolo tobuoso. Bei, Godeeyo to booka mapoo Godeeye to taka hogugu egeesee moloso,

16 'Goo hagee koodobuoga, a see wedi sibileiso.
Bei, wiligi odoo Deibidiye gibadebei mi goo ee moso egeesi masi guodobuloso moloso.
Esino ayo sibileso moodooloso see tobu tegelaiso.

17 Egeeseega odoo susuga sabolo, osoloso Yu odoonee ayo hesia sabolo, oso Godee amapoo sibileiso.

18 Esiga odoo abo oso goo hagee gooleedalame Godeeye daga hoogoo takaso.'

19 Esiga Yu odoonee Godee mapoo gie tei too odoo oso, Moseseeye eligi goo ee dadalame pupu maga iyo hegi goo dimapoo tenelai, a koo goomogoso.

20 Esino iyo wulo to hogugu ono Yu odoonee dimapoo tenelone egeesee takalaiso, 'Niba gamenee godee mapoo nali bi tenee toloso na ne. Bei, nali bi egee Godeeyo howo woola olo tokenee paso. Osoloso odoo hee mapoo goo heli na te. Osoloso sawo na ne, osoloso hwei sawo sabolo mologa na ne,' diso.

21 Esiga Yu odoonee diba kibiya goo hagee dodolone dabalai tekepo. Bei, daga hoogoo Yu odoo oso mi susuga ma kulodu diayo howo gisili moso mapoo goo egeesi na teye dolone woola olo takaso. Bei, diayo Moseseeye tei hogugu ee hasali biame susuga mapoo odoo mapoo olo hesigaloso eligiliso," diso.

Yu odoonee tei telaga odoo mapoo to hogugu tenee

22 Osoloso diye di odoo sabolo, osoloso sosee wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei telaga odoo susuga oso goomoga magoloso odoo abo toloso, Polo dio Banabas dio see Antiyoka mapoo diye diso. Egeeseelone diayo wiligi odoo mooloogoodoo ma kuloduga odoo bakadio Yudas-Balasabas dio osoloso Sailesi dio hagee hesigaso.

23 Eseme diayo hodobo Antiyoka mapoo diyadulone to hogugu hagee toloso diyadeeso:

Esiga emegei, iba diye di odoo sabolo, osoloso sosee wiligi odoo tebisa sabolo, to hagee ka hoguga. Esiga iyo to hagee Yu odoonee tei telaga odoo susuga Antiyoka mapoo, osoloso Siliya mapoo, osoloso Kilikiya mapoo debeli odoo nimapoo ka hoguga.

15:16: Amos 9:11-12 **15:20:** Exo 34:15-17; Lev 17:10-16

24 Esiga ibada mooloo-
goodoo ma kuloduga odoo
abo oso dileso nimapoo
to abo takeme, niyo goo
tiadoo goo ee iba duso.
Esino iyo dimapoo to
takeme ka moodele.
25-27 Esiga iba see Polo
dio Banabas dio see nimapoo
wedi diye deeso. Bei,
odoo hagee bia Lodee Yesu
Kelisowo goo mapoo dibada
su tenelai koo goweli. Egeesi
ma kulodu iyo goomoga
maga ibada mooloogoodoo
ma kulodu Yudas sabolo,
Sailesi sabolo, Polo dio
Banabas dio dibolo diye
dalame, iyo diba hesiaso.
Esiga diayo nimapoo sibileso
to hedebe iyo hogugu hagee
takalaiso.
28 Bei, iba Dio Tei sabolo
goo goolee olo hedebe
doloso magooso. Esiga iyo
nimapoo hegi hee tenelaime.
Esino niba wulo goo hedebe
hagono deedee.
29 Niba gamenee godee
mapoo nali bi tenee toloso
na ne. Osoloso sawo na
ne, osoloso hwei sawo sabolo
mologa na ne. Osoloso odoo
hee mapoo goo heli na te.
Niba goo hagee telega
doga, niba tekepo dabal-
aiso. Epe-ee emegei, ibada
to oso.
30 Esiga odoo hagee bia
oso to hogugu hagee toloso,
Yelusalem maga see An-
tiyoka mi mapoo diyadeeso.
Osoloso diba Antiyoka
mapoo dileso peledoboloso,
tei telaga odoo susuga
gilimadoloso, to hogugu ee
dimapoo teneeso.
31 Eseme Antiyoka tei
telaga odoo oso pidi to
hogugu hagee hesigaloso
diya goomogaso.
32 Osoloso Godee maga
to toloso kokodo takomo
silesibili odoo Yudas dio
Sailesi dio oso, tei telaga
odoo mapoo diayo tei too
kibilame pidi to takaso.
33 Osoloso biame abo
Antiyoka mapoo doboso, tei
telaga odoo oso Yudas dio
Sailesi dio see Yelusalem
mapoo medee obeeyamo
wedi diyadeeye diso.
34 [Esino Sailesi yo Yu-
das bolo Yelusalem mapoo
wedi dile, esino yo Antiyoka
mapoo badebeiso.]*
35 Eseme Polo dio Banabas
dio Antiyoka mi mapoo osee
dobolone odoo abo sabolo,
Godeeyo to Yesuwo goo
maga takolone debeiso.

Polo dio Banabas dio domo pee

36 Hamamee biame heeso
Poloye Banabas mapoo
egeesee takaso, “Iba see wedi
dileso, iyo daga Lodeeyo to
takomo di mi pepuso susuga
ee ogogomo dimo. Bei, tei
telaga odoo mi omapoo egee
do ee ayo diya gooleega,
iyo dileso diba agalai, a
goomogo,” diso.
37 Esino Banabaseeye
Yonee-Maka dibolo ido
dilame goomogaso.

15:28: Mat 23:4 * **15:34:** To hagee odoo abo oso taka, “Lukaye hogugu,” dee takeliso. Esino odoo abo oso taka, “Lukaye hogugule, odoo heeso hamamee hogugu,” dee takeliso. **15:37:** Diye 12:12, 25

38 Esino Polo yo Yonee-Maka diayo ido dilei tekeponee diso. Bei, diayo daga di ma kulodu Yonee Maka hesiano, yayo o tou dibolo tele poogooso. Bei, Yonee Makaye diba poogoloso Pampiliya mi maga diso.

39 Eseme Polo dio Banabas dio toso diya agadigameleso, hodobo silesibi maga domo puloso diyadeeso. Eseme Banabaseeye Yonee-Maka idoloso du toowa maga Saiples mi te mapoo soowaso.

40 Eseme tei telaga odoo oso Poloye Sailesi ido dilame hesime egeesee takaso, “Diye, Lodeeye niba sooloo dolone pidiye dee,” diso.

41 Eseme diayo dileso Siliya mi sabolo, osoloso Kilikiya mi sabolo, omapoo tei telaga odoo mapoo Godeeyo to takomo silesibume, diayo to ee duloso, diayo tei too kibiyaso.

16

Timotiye Polo dio Sailesi dibolo di goo

1 Polo dio Sailesi dio Delebe mi mapoo dileso peledoboloso, see Listala mi mapoo dileso egeino, tei too odoo hee badoboome egeiso, o hu Timoti. Timotiyo owee ee tei too Yu sobo. Esino ama ee Guliki odoo.

2 Osoloso tei telaga odoo oso Listala mi mapoo debeli sabolo, Ikoniyum mi mapoo debeli sabolo, oso takolone Timoti yo odoo medee tekepo dee takeliso.

3 Egeesi ma kulodu Poloye Timotibolo silame goomogaso. Esino Yu odoo susuga omapoo debei oso, Timotiyo ama ee Guliki odoo doloso gooleedooso. Esiga Poloye Yu odoo goomogalame, Yu odoowo adaga dia goo ee dodolone Timoti idoloso kolo kooso.*

4 Eseme Polo diayo diye di odoo sabolo, osoloso sosee wiligi odoo tebisa sabolo, oso Yelusalem mapoo to hogugu ee odoo susuga oso dadalame mi susuga mapoo to hogugu hagee takomo silesibiso.

5 Eseme biame susuga ee ma kulodu odoo aboso tei teme, tei telaga odoo bei moodoolone, sosee susuga ma kulodu odoo susuga oso tei too kitulugu sabolo debeiso.

Godeeye Polo Makedoniya mi mapoo diye di

6 Poloye o odoo abo sabolo dileso Asiya mi toowa mapoo Godeeyo to takalai, Dio Tei oso hamaga takaso. Esiga diayo dulone Piligiya mi ogo, osoloso Galesia mi ogo doloso domo omaga diyadaga meleeso.

7 Osoloso diayo Misiya mi koola mapoo sibileso peledoboloso, see Bituniya mi

15:38: Diye 13:13; Kol 4:10 **16:1:** Diye 14:6; 2Tim 1:5 **16:2:** Pil 2:19-22

* **16:3:** Yu odoowo howo woola mapoo, Timoti yo Yu odoo. Bei, owee Yu sobo. Esiga Yu odoowo adaga dia goo ee dodolone, Timoti o kolo koolai tekepo diso.

16:4: Diye 15:23-29 **16:6:** Diye 18:23

mapoo dilame seme, Yesuwo dio oso hamaga takaso.

8 Esiga diba Misiya mi dagadileso see Tolowasee mi mapoo mouso.

9 Diba Tolowasee mi mapoo sibileso, gesi domopoo Polowo howo opusomo doloso, Makedoniya mapoo badeli odoo egeiso. Odoo oso yimapoo howolone egeesee takaso, “No abei daloso Makedoniya mi hamapoo sibileso iba pidi,” diso.

10 Polowo howo opusomo doloso melee koodobuloso hamamee, iba Makedoniya mi omapoo dilame mopoodoo dooso. Egeesi ma kulodu, Godeeye iba Makedoniya odoo dimapoo to tekepo takomo diye doloso taka goo ee iba gooleedooso.*

Lidiyaye tei too goo

11 Iba du toowa toloso Tolowasee mi poogoloso, Samoteleisee mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, biame hee mapoo Neyapolisi mi mapoo soowaso.

12 Osoloso iba see abaga mili Pilipai mi mapoo diso. Mi hagee Makedoniya mi eyo kulodu mi toowa hee hagoso. Loum odoo sabolo mi hamapoo debeliso. Osoloso iba biame abo mi hamapoo debeiso.

13 Osoloso iba Yu odoowo hasali biame mapoo mosobia beelee peegoo dileso howo palaga omapoo meiyadeeso. Bei, Yu odoo omapoo howo gisilei malaiso doloso, iba gooleedooso. Eseme iba omapoo meileso sobo abo sabolo mooloogoodoloso omapoo dobolone dimapoo to takemeleeso.

14 Diayo to ee dulone debei ma kulodu Tayatila mi mapoo badeli sobo hedebe badebeiso, o hu Lidiya. Sobo yo o dugo tia bige odoo abo mapoo nei sabolo teliso. Osoloso yayo Yu odoowo Godee mapoo tei toloso mesiliso. Osoloso Poloye to takomolome, Godeeye sobo hagoso Polowo to mapoo medee tei talame pidiso.

15 Osoloso yibolo o moso kulodu mapoo debeli odoo sabolo howo ogusigaso. Osoloso yayo iba o moso ma kulodu gilimadolone egeesee takaso, “Niyo a Lodee mapoo tei too sobo daga, niba dileso mo moso ma kulodu debee,” diso. Eseme yayo egeesee takeme, iba o moso ma kulodu peleso debeiso.

Polo dio Sailesi dio neliga moso mapoo toosoo goo

16 Biame heeso iba howo gisilame howo palaga maga diyadaga meleeno, odoo heeyo tou teli sobo oso iba eli domo tugodooso. Osoloso sobo hagoso sa holo oso yimapoo polome, goo peledabalai odoo mapoo olo malalo takomo siliso. Yayo egeeseemo silone, o gibadeli

* **16:10:** Polobolo Makedoniya mi mapoo diyadee odoo hagoso: Sailesi, Timoti, osoloso Luka (Lukaye Diye Di Odoo booka hagee hoguguso).

odoo tebisa eyo molee toowa teliso.
17 Osoloso sobo hagoso ima hamamee sibulone, to neligidi egeesee takomo sileeso, “Odoo hagee bia dokodoo badeli Godeeyo tou teli odoo oso, esiga diayo epei gie badeli talame ka takomo siloso,” diso.
18 Yayo biame susuga ma kulodu osee takomo siliso. Osoloso yayo osee takomo sileeme, Poloye diya gowoolone, bidi ogolone sa holo o kulodu pala omapoo egeesee takaso, “Ayo Yesu Kelisowo hu maga namapoo ka taka, no yimaga peegoo gadi!” diso. Eseme epedee omapoo sa holo oso yimaga peegoo gadiso.
19-20 Eseme sobo ee gibadeli oso diayo molee teli eli pee ogoloso, sibileso, Polo dio Sailesi dio toloso gamalee odoo mapoo iyado diso. Diayo Polo dio Sailesi dio iyado dileso mosobia domo woola mapoo holoogoloso Loum gamalee odoo dimapoo egeesee takaso, “Odoo hagee bia Yu odoo. Esiga diayo ibada mi hamapoo goo tiadili goo eligimo silesibo.
21 Esiga diayo eligi goo oso Loum odoo ibada adaga dia tei goo sabolo koo tobuo. Esiga Loum odoo iyo diayo eligi goo ee talai tekeponee,” diso.
22 Egeeseelone mosobia odoo susuga oso Polo dio Sailesi dio diya goweso. Eseme gamalee odoo oso dibada odoo mapoo Polo dio Sailesi dio dia dugo ee tologo buguloso, tigamagoloso homoso weeye, diso.
23 Osoloso gamaleeyo odoo oso diba neligidi wooloogaloso, neliga moso ma kulodu huyasooso. Osoloso diayo neliga moso gibadeli odoo mapoo egeesee takaso, “Medee gibadebee,” diso.
24 Eseme yayo egeesee taka duloso, neliga moso gibadeli odoo oso moso kulo hodu osulu kisi ee yamagoloso, Polo dio Sailesi dio moso kulodu iyado dileso, dibada homo homo ou soduga ma kulodu galaga dileso kiso kisiso.
25 Eseme gesi domo mapoo Polo dio Sailesi dio oso Godee mapoo takolone dobolone, yimapoo goomogolone kosaiya poulone debeiso. Eseme mesiya neliga moso tegei ma kulodu debeli odoo abo oso duso.
26 Eseme epedee omapoo mibia toowa saga simi oso neliga moso halabuso. Egeeseeme neliga moso osulu susuga yiliga magooso. Osoloso ki ti oso neliga moso ma kulodu debeli odoo tiegisa ee eyo pidiga poogoloso mouso.
27 Egeesi ma kulodu neliga moso gibadeli odoo oso toboloso egeino, neliga moso osulu susuga yiliga magoloso molome egeiso. Egeesi ogoloso yayo goolee, neliga moso ma kulodu debeli odoo susuga kukulo didoo doloso,

16:17: Maka 1:24 **16:19-20:** Maka 13:9 **16:22:** 2Kol 11:25; 1Tes 2:2 **16:27:** Diye 12:18-19

kaiya toloso eyo nediliyo wooloomalame siso.
28 Esino Poloye neligidi takolone egeesee takaso, “No nediliyo na wooloome! Iba susuga hagee doso!” diso.
29 Eseme neliga moso gibadeli odoo oso o odoo yimapoo keme tosibe, diso. Eseme yayo keme toloso neliga moso kulodu hoguo dileso, obulone kikiliga sabolo Polo dio Sailesi dio dibada homo beiyomoo ebiso miyomoo tugusaloso balaboo tiaso.
30 Osoloso yayo Polo dio Sailesi dio peegoo iyado dileso dimapoo egeesee takaso, “Wiligi odoo, ayo ogoo goo toga, gie badeli ka talaiyo?” diso.
31 Eseme Polo dio Sailesi dio yimapoo egeesee takaso, “No Lodee Yesu mapoo tei te! Egeeseega no gie badeli talaiso. Esiga nobolo osoloso nee moso kulodu debeli odoo oso Lodee Yesu mapoo tei toga, niba gie badeli talaiso,” diso.
32 Eseme yayo Polo dio Sailesi dio o mosopoo ido diso. Eseme diayo yibolo osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo mapoo to tekepo Lodeeyo goo maga takaso.
33 Eseme gesi omapoo neliga moso gibadeli odoo oso Polo dio edebeeyo wei oso kolo koogoo ee howo hapooso. Osoloso omapoo Polo diayo neliga moso gibadeli odoo sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo, howo ogusigaso.
34 Diba howo ogusime, neliga moso gibadeli odoo oso Polo dio Sailesi dio o mosopoo iyado dileso nei teneeso. Osoloso yibolo, osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo, diayo Godee mapoo tei too goo maga diya goomogaso.
35 Osoloso gesikolo gamalee odoo oso dibada odoo ee neliga moso gibadeli odoo mapoo diye dolone egeesee takaso, “Polo dio see peegoo tamagee,” diso. Eseme diayo dileso neliga moso gibadeli odoo mapoo Polo dio peegoo tamagalame, gamalee odoo oso taka to ee yimapoo takaso.
36 Eseme neliga moso gibadeli odoo oso to hagee duloso dileso, Polo mapoo egeesee takaso, “Gamalee odoo oso takolone niba diyena, esiga niba medee diyadee,” diso.
37 Esino Poloye gamalee odoo oso diye di odoo mapoo dileso egeesee takaso, “Nibada wiligi odoo tebisa oso ibada goo ee medee midile. Egeeseelone diayo nimapoo kitulugu teneme, niyo iba odoo howo woola mapoo wooloogaso. Esiga diba Loum mi toowa mapoo debeli odoo mapoo goo egeesi moodoolai tekeponee. Bei, Sailesi asalo iba Loum mi toowa mapoo debeli odoo. Esino niyo iba wooloogaso. Osoloso nibada wiligi odoo tebisa oso iba neliga moso ma kulodu toosooso. Osoloso

16:30: Diye 2:37

see diayo iba neliga moso maga mada peegoo iyado dilame ka sala? Egeesee selai tekeponee. Esiga dieso sibileso iba neliga moso hamaga iyadoloso peegoo dilei tekepo," diso.

38 Eseme gamalee odoo oso diye di odoo ee see wedi dileso, Poloye to taka ee gamalee odoo dimapoo takaso. Eseme gamalee odoo oso Polo dio ee tei Loum mi toowa odoo, dee taka duloso, diya dio dulone ebigaso.

39 Eseme gamalee odoo oso dieso sibileso Polo dimapoo emegei di to takaso. Osoloso diba neliga moso ma kuloduga peegoo iyado dileso howolone egeesee takaso, "Niba epei mi hamaga peegoo diyadee," diso.

40 Eseme Polo diba neliga moso ma kuloduga peegoo dileso, Lidiyayo mosopoo diyadeeso. Omapoo dileso tei telaga odoo mapoo pidi to takoloso diyadeeso.

17

Polo dio Sailesi dio Tesalonika mi mapoo di

1 Polo diba Tesalonika mi mapoo diyadulone, Ampipolis mi sabolo, osoloso Apoloniya mi sabolo, ma kuloduga diyadeeso. Egeesi ma kuloduga Yu odoowo howo gisili moso ee Tesalonika mi mapoo meleeso.

2 Polo see mi omapoo eyo goo moodeli egeesi moodoolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo palaso. Osoloso Yu odoowo hasali biame bakadio hedebe di ma kulodu, Poloye Godeeyo to booka ma kuloduga, Kelisowo goo ee Yu odoo mapoo medee eligi meleeso.

3 Yayo odoo mapoo Godeeyo to eligilone goo eyo bei woola egeesee takaso, "Godeeye to takoloso magooso, yayo hesia Kelisoye dala toloso, toloso ta maga see hogabileiso. Esiga ayo nimapoo Yesuwo goo hagee takoo odoo ee Godeeye hudi magoo Keliso oso," diso.

4 Eseme Yu odoo abo oso Polo dio Sailesi dio dibada to duloso tei toloso dibada mooloogoodoo sabolo hedebe diso. Osoloso Godee mapoo mesili Guliki odoo susuga sabolo, osoloso sobo hu toowa too abo sabolo, tei toloso dibada mooloogoodoo sabolo hedebe diso.

5 Esino Yu odoo Polowo to mapoo tei tele poogoo odoo oso Polo dimapoo diya kooso. Egeeseelone diayo tokenee teli odoo mi domo silesibili, diba gilimadoloso mooloogoodoloso diba diya kamanalame toso diya pupuso. Eseme odoo susuga oso diya komonolone, Yasoneeyo mosopoo toso agadigamo hoguga dileso, Polo dio Sailesi dio toloso, odoo howo woola mapoo dibada goo midilame esiamo diso.

6 Esino diayo Polo dio koo egeme, Yason sabolo tei telaga odoo abo sabolo toloso, mi wiligi odoo tebisa mapoo iyado diso. Eseme kamanalame bei mooloogoo odoo oso wiligi odoo

tebisa dimapoo to neligidi takolone, Polo dibada goo maga egeesee takaso, “Odoo hagee bia oso mi susuga mapoo goo tokenee talame pupugamo silesibo. Esiga epedee hamapoo diba ibada mi hamapoo simiso.

7 Eseme Yason hagoso diba toloso o moso mapoo gilimado peleso doso. Esiga odoo hagee bia oso ibada wiligi odoo taba Sisaye tei goo ma ee gabagamo silesibo. Bei, diayo takolone, Sisa ee ibada wiligi odoo toowa taba osonee, esino odoo hee Yesu ono ibada wiligi odoo deliso,” diso.

8 Eseme mosobia odoo sabolo, wiligi odoo tebisa sabolo, to hagee duloso, kamana sabolo diya to boowoogaso.

9 Osoloso wiligi odoo tebisa oso molee nei meye deme, Yason diayo wiligi odoo tebisa dimapoo molee maloso peegoo diyadeeso.

Polo dio Sailesi dio Beleya mi mapoo di

10 Osoloso gesi domo omapoo tei telaga odoo oso Polo dio Sailesi dio Beleya mi mapoo diye diso. Eseme diayo Beleya mi mapoo peledoboloso, Yu odoowo howo gisili moso mapoo palaso.

11 Osoloso egeesi ma kulodu, Poloye Tesalonika mapoo badebei domo omapoo Yu odoo omapoo debeli oso o to dulei goweso. Esino Beleya mi hamapoo Yu odoo oso Poloye Godeeyo to takeme goomoga sabolo o to duloso, to eyo goo bei esieliso. Osoloso diayo Poloye eligi tei beleso, biame susuga Godeeyo to booka mapoo hogugu medee hesigeliso.

12 Esiga Yu odoo bei sabolo, osoloso Guliki sobo hu toowa too abo sabolo, osoloso giso abo sabolo oso tei tooso.

13 Esino Tesalonika mapoo debeli Yu odoo oso Polo diayo Beleya mapoo Godeeyo to takomolosogo di duloso, diba see Beleya mapoo sibadeeso. Diba Beleya mapoo sibileso, diayo mosobia odoo oso Polo dibada goo maga kamanalame toso diya pupuso.

14-15 Eseme Sailesi dio Timoti dio Beleya mi omapoo osee doboome, tei telaga odoo oso Polo ono du dali mapoo saga ido mouso, yayo omaga du toloso Atene mi mapoo dilame. Osoloso diba Atene mi mapoo dileso peledoboome, Polo yo ido di odoo dimapoo egeesee takaso, “Niba wedi dileso Timoti dio Sailesi dio dimapoo takee, diba see ayo bado mapoo saga sibeye,” diso.

Poloye Atene mi mapoo Godeeyo to taka

16 Polo Atene mapoo Sailesi dio Timoti dio bameleeso. Yo omapoo diba bolone badolone egeino, mosobia ma kulodu edebeeyo deeso dadabayo moodoo gamenee godee bei molo egeiso.

17:7: Luka 23:2; Yon 19:12

Egeesi ogoloso yo sooloo ma kulodu hegi toowa molone diya gooleeso.

17 Osoloso Yu odoowo howo gisili moso mapoo Yu odoo abo sabolo, osoloso Godee mapoo mesili Guliki odoo sabolo to meliso. Osoloso biame susuga ma kulodu mi domopoo gamenee silesibili odoo sabolo to takomo silesibiliso.

18 Eseme goo goolee toowa odoo, Epikuliya mooloogoodoo mapoo debeli odoo sabolo, osoloso Sitoiki mooloogoodoo mapoo debeli odoo sabolo, oso sibileso Polobolo to moulone toso agadigaso. Osoloso Poloye Yesuwo goo sabolo, osoloso odoo wedia see ta maga hogabilei goo ee takeme, goo goolee toowa odoo abo oso egeesee takemeleeso, "Odoo hagee yayo taka goo eyo bei yo gooleedele. Yo ogoo goo eligilame ka silabele?" diso. Osoloso odoo abo oso egeesee takemeleeso, "Yayo imapoo mi abo dibada godeeyo goo ee eligilame ka sulo," deliso.

19 Osoloso diayo Polo yayo eligimo silee goo ee medee takalame, Aleopagi esia dokodoo wiligi odoo tebisa oso to moumelee mapoo ido diso. Omapoo ido dileso diayo Polo mapoo egeesee takaso, "Nayo eligi goo dia egee takomo sulo imapoo medee takee.

20 Bei, nayo eligimo silee iba gooleedele. Esiga iba nayo eligi goo eyo bei gooleedalai goomogoso," diso.

21 (Osoloso goo ee ma kulodu Atene mapoo debeli odoo sabolo, osoloso mi abo maga sibadee odoo sabolo, biame susuga diayo goomoga goo talai biame ee poogoloso, see gamenee eligi goo maga to dia meliso.)

22 Osoloso Poloye mooloogoodoo ma kuloduga toboloso egeesee takaso,

"Atene bia odoo, niba mo to dui! Niba eli bei maga godee susuga mapoo goomoga tenelai gooleedoona.

23 Bei, ayo nibada mi ma kulodu ogogomo silone egeino, niyo goomegeli godee opusomo opusomo di egegeiso. Osoloso ee ma kulodu, godee heeyo goo maga to egeesee hogugu yo mapoo molo egeiso, 'Mi hamapoo edebeeyo gooleedele poogoo godee o hu dokodoo poudiliso,' ee egeiso. Esiga niyo gooleedele poogoo godee mapoo goomoga goo teneliso. Esino ayo nimapoo Godeeyo goo hagee takalaiso.

24 Esiga niba goolee, Godee hagoso mipoo toowa sabolo, kei dokodoo sabolo eyo wiligi doloso badoso. Bei, mipoo toowa sabolo, osoloso kei dokodoo sabolo, osoloso ee ma kulodu bi susuga egee molo sabolo, yayo moodooso. Esiga yo moso

17:17: Diye 18:19 **17:24:** 1Ki 8:27; Diye 7:48 **17:25:** Psa 50:12

edebeeyo tegei mapoo koo badeli.
25 Esiga Godee hagoso gie badeli sabolo, bi susuga sabolo, odoo mapoo teneliso. Esiga iyo yo pidilei eli mauwe. Bei, yimapoo bi susuga yibolo tobuloso badoso.
26 Esiga Godeeye daga hoogoo odoo hedebe moodooso. Osoloso odoo hedebe yimaga odoo opusomo opusomo di susuga oso mipoo susuga mapoo diayo dabalame moodooso. Osoloso Godeeye mi diayo dabalai sabolo biame diayo dabalai oso hoo pagalai magooso.
27 Bei, Godeeye odoo howo si masi oso esiameleso yo agalame goomogaso. Esino yo imaga hoogoo koo badoso.
28 Bei, yayo imapoo gie badeli teneeso. Osoloso iba yayo kitulugu maga silone ka doso. Esiga to hagee nibada odoo oso taka to sabolo teiba. Bei, daga nima kulodu badebei odoo heeso egeesee takaso, 'Iba nosee Godeeyo owolo dio,' diso."
29 "Iba Godeeyo owolo dio doloso dobolone egeesee na goolee, 'Godee yo edebeeyo dadabayo yoso, osoloso bi abo sabolo oso deeso moodoona,' dee na goolee.
30 Godeeye daga hoogoo odoo ee egeesi goo ma kulodu osee doboome dimapoo takele. Bei kasi magayo, diba Godee gooleedelega debeiso. Esino epedee hamapoo Godeeye egeesee takooso, 'Odoo susuga mi susuga ma kulodu nibada goo tokenee maga miligi pie!' diso.
31 Bei, yayo mi odoo susuga dibada goo ee midilei biame olo magooso. Esiga yayo medee midileiso. Egee yayo daga hesia odoo oso ka selai. Esiga Godeeye to hamapoo tei dolone, yayo hesia odoo ee ta maga hogadiso," diso.
32 Poloye eligi goo maga odoo oso Yesuye ta maga hogabia duloso odoo abo oso maneso. Esino odoo abo oso Polo mapoo egeesee takaso, "Iba goo hagee biame hee mapoo see tobu dulei goomogo," diso.
33 Osoloso Polo to takoloso koodobuloso diba poogoo diso.
34 Esino ee ma kulodu, odoo abo oso Polowo to duloso Yesu mapoo tei tolone, yibolo hedebe diso. Polowo to mapoo tei telaga odoo eyo kulodu odoo hee Dionisiyas, Aleopagi mooloogoodoo ma kulodu badeli odoo. Osoloso sobo hee Damalis, osoloso odoo abo sabolo tei tooso.

18

Poloye Kolin mi mapoo badebei
1 Hamamee Polo Atene mi mapoo badoboso see Kolin mi mapoo diso.
2 Yo mi omapoo dileso Yu odoo hee tugodooso, o hu Akwila, o midee Pontus. Odoo hageeyo osobo Plisila dio,

17:27: Psa 145:18; Jer 23:23 **17:29:** Isa 40:18-20; 44:10-17; Diye 19:26 **17:31:** Psa 96:13 **18:2:** Loum 16:3

epedee Itali mi toowa ee ma kulodu Loum mi maga Kolin mi mapoo sibadeeso. Bei, Sisa-Kolodiyaseeye Yu odoo susuga ee Loum mi maga peegoo hasiso buguso.

3 Esino Poloye dileso Akwila dio osobo Plisila dio dibada moso mapoo hodobo debeiso. Bei, diba hodobo dugoso moso tegegeli tou temeliso.

4 Yu odoowo hasali biame susuga mapoo Poloye Yu odoo sabolo, Guliki odoo sabolo, Yesu mapoo tei talame, Yu odoowo howo gisili moso mapoo Yesuwo goo ee to meliso.

5 Eseme Sailesi dio Timoti dio Makedoniya maga Poloye badebei mapoo sibume, Poloye o tou poogoloso biame susuga mapoo hedebe Godeeyo to takalai bei mooloogoloso sileeso. Egeeseelone yayo Yu odoo dimapoo, Yesuwo goo woola mapoo eligimo silone, Yesu yo Godeeye hudi magoo Kelisoso deliso.

6 Esino diayo Poloye eligi to talai gowoolone, see Polo mapoo duwa takemeleeso. Eseme Poloye Godeeye kamanali goo ee dimapoo eligilone, o dugo megegu pilidibuguloso dimapoo egeesee takaso, “Ayo niba goolone tou toowa tooso. Esino niyo gie badeli tele poogooga, ee nibada goo. Esiga a epedee domo hamaga see Yu odoonee mapoo Godeeyo to takomo dileiso,” diso.

7 Osoloso Polo Yu odoowo howo gisili moso poogoloso, see koola mapoo Yu odoonee Titiyus-Yustus eyo moso mapoo badalame diso. Odoo hagee Yu odoowo Godee mapoo mesili odooso.

8 Osoloso howo gisili moso wiligi odoo taba Klispas sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo, Lodee Yesu mapoo tei tooso. Osoloso Kolin mi mapoo debeli odoo abo sabolo Polowo to duloso tei teme, diba howo ogusigaso.

9 Osoloso gesi heeso Lodeeye Polo howo opusomo doloso yimapoo egeesee takaso, “No haga na ebi! Osoloso nayo to takomo sili ee na koodobie!

10 Bei, a nobolo badalaiso. Esiga odoo heeso namapoo dala tenelaime. Bei, Kolin mi toowa hama kulodu ayo hesiga odoo susuga doso,” diso.

11 Eseme Poloye Kolin mi mapoo Godeeyo to eligilone, dugo hedebe poogoloso, osoloso see dugo hee bei mooloogoloso dulone a 6 badebeiso.

Yu odoo oso Polo yo gamalee odoo Galiyo mapoo ido di

12 Loum odoo Galiyoye Kolin mi mapoo badolone, Akaya mi toowa gibadebeiso. Esino Poloye Kolin mi ee ma kulodu Godeeyo to eligimo silime, Yu odoo susuga oso gowoolone goo goolee

18:3: Diye 20:34 **18:5:** Diye 17:14-15 **18:6:** Diye 13:46, 51; 20:26 **18:10:** Josh 1:9; Isa 41:10

hedebe doloso, Polowo goo midilame, yo Galiyo mapoo ido simiso.
13 Egeeseelone, diayo Polo ido sibileso Galiyo mapoo egeesee takaso, “Odoo hagoso eli hee maga Godee mapoo goomogalai eligimo silone, ibada tei magoo goo sabolo koo tobuo,” diso.
14 Osoloso Poloye epedee to hee takalame molome, Galiyoye Yu odoo dimapoo egeesee takaso, “Yu odoo, edebeeyo goo tokenee toowa too diepi o, Loum gamaleeyo tei gababia diepi, ayo o goo medee midiliyo.
15 Esino nibada tei goo maga goo pepooko tosimiga, niso midilei tekepo! Esiga a goo egeesi midilei gowoo,” diso.
16 Eseme yo to hagee dimapoo takoloso goo midili moso maga diye diso.
17 Eseme goo midili moso ma kulodu odoo susuga oso howo gisili moso wiligi odoo Sostenes toloso weiso. Esino Galiyoye goo hagee ogoloso yimapoo goonee diso.

Poloye Antiyoka mapoo see wedi di

18 Polo Kolin mi mapoo tei telaga odoo sabolo biame bei badebeiso. Osoloso yo Siliya mi mapoo wedi dilame badolone, Akwila sabolo Plisila sabolo hodobo Kenekeleya mi mapoo sibadeeso. Omapoo Polo yayo Godee sabolo to magoo dodolone, o wudu waso.*
19 Osoloso diba du toloso see Epeses mi mapoo soowaso. Epeses mapoo dileso peledoboloso, Plisila dio Akwila dio omapoo holoogooso. Polo Epeses mapoo osee badolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso, Yesuwo goo maga Yu odoo sabolo to moumeleeso.
20 Eseme tei telaga odoo oso Polo mapoo egeesee takaso, “No biame sage ibolo badalai tekepo,” diso. Esino Polo yo mi omapoo badalai goomegele goo takoloso see egeesee takaso,
21 “Godeeye goomogoga, a see nimapoo wedi sibileiso,” diso. Osoloso yo du toowa toloso Epeses mi maga Kasaliya mi mapoo diso.
22 Polo Kasaliya mapoo sibileso du oluguloso see Yelusalem mapoo palaso, tei telaga odoo mapoo emegei di to takalame. Poloye Yelusalem tei telaga odoo dimapoo emegei di to takoloso, see Antiyoka mapoo wedi diso.
23 Osoloso Antiyoka mapoo biame deiyepo badoboso, see Galesia mi sabolo osoloso Piligiya mi sabolo mapoo silone, tei telaga odoo di-ayo tei too kibilame pidimo sileeso.

Apoloseeye Epeses mi

* **18:18:** Num 6:18; Diye 21:24 **18:18:** Yu odoo oso wudu wali eyo goo bei hagoso. Yu odooso Godee sabolo to magolone biame hesieliso, yayo biame hesia ee ma kulodu Godeeyo tou tolone o wudu woolega badalame. Osoloso hamamee o tou oso dileso koodobuoga o wudu waliso.

mapoo to taka

24 Domo omapoo Yu odoo Apolos, Alesandiliya mapoo badeli odoo ee Epeses mapoo simiso. Yo Godeeyo to booka mapoo hogugu diya gooleedoo. Esiga yayo Godeeyo to taka domo mapoo medee tekepo takeli.

25 Odoo hagee Lodee Yesuwo goo ee odoo heeso eligiso. Esiga yayo Yesuwo goo ee kitulugu sabolo tekepo eligiliso. Esino yo odoo Yesuwo hu maga howo oluguli goo ee gooleedelega badolone, wulo Yoneeye odoo susuga howo ogusiga goo ono gooleedoloso badebeiso.

26 Osoloso Apoloseeye Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso, ebilega, Godeeyo to ee kitulugu sabolo takemeleeso. Eseme Plisila dio Akwila dio o to dulone dobolone, yo dibada moso mapoo ido dileso, Godeeye odoo mapoo gie badeli teneli eyo goo maga yimapoo medee eligiso.

27 Osoloso hamamee Apolosee Akaya mapoo dilei goomogaso. Eseme tei telaga odoo oso tekepo dolone, to hogugu ee Akaya tei telaga odoo mapoo teneeso, yo sibileso dibolo badolone diba pidilame siboga, diayo yimapoo goomoga to tenelame. Eseme yayo omapoo dileso tei telaga odoo medee pidimeleeso. Osoloso odoo hagee diayo Yesu mapoo Godeeye mesilone wulayo pidi goo maga olo tei tooso.

28 Bei, yayo Yu odoo sabolo Yesuwo goo ee odoo howo woola mapoo o toso kitulugulone Yu odoo oso to kookeliso. Egeeseelone yayo Godeeyo to booka maga eligilone, Yesu tei Godeeye hudi magoo Keliso doloso bado goo ee dimapoo woola eligiliso.

19

Poloye Epeses mi mapoo di

1-2 Apolos Kolin mi mapoo badoboome, Polo mili dileso Epeses mi mapoo peledabaso. Polo omapoo dileso tei telaga odoo abo tugodoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba tei teme, Dio Tei oso nimapoo meledabasomo?” diso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, “Nayo ogoo goo imapoo ka takala? Iba Dio Tei eyo goo ee gooleedele,” diso.

3 Eseme Poloye dimapoo egeesee takaso, “Niba odoo agayo eligi maga howo ka ogusigayo?”

Esino odoo abo oso Polo mapoo egeesee takaso, “Iba Yonee odoo howo oluguli oso eligi dodolone howo ogusigaso.”

4 Eseme Poloye dimapoo egeesee takaso, “Yonee odoo howo oluguli oso eligi goo ee egeesee moloso. Edebeeyo Kelisoye sibilei goo mapoo moodoolone,

18:28: Diye 9:22 **19:1-2:** Diye 8:16; 1Kol 3:6 **19:4:** Mat 3:11

diayo dibada goo tokenee maga miligi pume, howo ogusigaso. Esino yayo egeeseelone egeesee takeliso, ‘Ama hamamee egee sibo odoo omapoo tei te,’ dee takeliso. Odoo ee Yesu,” diso.

5 Eseme diayo goo ee duloso Yesuwo hu maga howo ogusigaso.

6 Osoloso Poloye dimapoo o deeso sigolone Godee mapoo takeme, Dio Tei oso dimapoo meledabaso. Eseme diayo to opusomo opusomo di kesameleeso. Osoloso diayo Godeeye taka duloso odoo mapoo takemeleeso.

7 Esino mooloogoodoo hagee ma kulodu odoo 12 oso goo hagee ka moodoo.

8 Egeesi ma kulodu Yu odoo oso tei talame, Poloye dibada howo gisili moso mapoo peleso, a bakadio hedebe di ma kulodu ebilega, Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo maga takemeleeso.

9 Esino Yu odoo abo oso tei talai goo mapoo mesilega dobolone, odoo howo woola mapoo Yesuwo goo maga to tokenee takaso. Eseme Poloye diba poogoloso tei telaga odoo gilimadoloso, Tilano sukulu moso mapoo diso.

10 Osoloso omapoo Poloye dugo bakadio ma kulodu biame susuga Lodeeyo goo ee takeliso. Egeesi ma kulodu Asiya mi toowa mapoo debeli Yu odoo susuga sabolo, osoloso Guliki odoo susuga sabolo, Godeeyo to Yesuwo goo maga taka dulugaso.

11 Godeeye Polo maga goo toowa opusomo opusomo di moodoogaso.

12 Eseme edebeeyo Poloye debia tali dugo sabolo, osoloso tou tolone kali dugo abo sabolo, toloso dileso odoo paigiga ma dokodoo mome, odoo paigiga susuga wegigadooso. Egeeseelone bo holo odoo ma kulodu paladee sabolo peegoo hasiso buguso.

13 Esino Yu odoo abo wulo domo silesibili odoo oso bo holo odoo ma kuloduga peegoo hasiso bigiliso. Diayo Poloye Yesuwo goo taka duloso, see Lodee Yesuwo hu sabolo bo holo peegoo hasiso bugulone silesibilame bei mooloogooso. Egeeseelone diayo bo holo mapoo egeesee takeliso, “Iba Poloye egee eligimo silo Yesuwo hu maga nimapoo ka taka, niba peegoo gasibe!” deliso.

14 Goo egeesee tomo silee ee Yu odoowo tei moso wiligi odoo taba Sikibayo owolo dio 7 oso egeesee ka moodoomo silesibiso.

15 Egeesee moodoogamo silesibi ma kulodu, biame hee mapoo diayo bo holo peegoo hasisa molome, bo holo oso nei dimapoo egeesee takaso, “A Yesu gooleedooso, osoloso a Polo gooleedooso. Esino niba odoo ogumo?” diso.

19:6: Diye 8:17; 10:44, 46 **19:11:** Diye 14:3 **19:12:** Diye 5:15

16 Eseme odoo bo holo pala oso diba toloso neligidi kitulugu sabolo diba wooloogaso. Eseme diayo o moso maga sawo sabolo bododidiwe kukulo diyadeeso.

17 Eseme Epeses mapoo debeli Guliki odoo sabolo, Yu odoo sabolo goo hagee duloso diya obulone hedebe Lodee Yesuwo hu dokodoo poudooso.

18 Osoloso tei telaga odoo susuga oso dibada goo tokenee ee woola yilige buguso.

19 Eseme dima kulodu googoo gooleedoo odoo oso goo moodoomo silee odoo egeesi masi oso dibada googoo hogugu booka ee howo woola mapoo hodobo mooloogoo magoloso dou gigaloogooso. Diayo googoo booka susuga hagee odoo mapoo tenee diepi, eyo nei molee ko toowa 50,000* egeesi teliyo.

20 Egeesi ma kulodu Godeeyo to Lodeeyo goo maga mi toowa mapoo diayo kitulugu sabolo takomo diyadeeso.

21 Goo hagoso dileso hoo poogoome, Polo yo Makedoniya mi sabolo Akaya mi sabolo mapoo dileso see omaga Yelusalem mapoo dilame goomogaso. Egeeseelone yayo see egeesee takaso, “A Yelusalem mapoo dileso see Loum mapoo dileiso,” diso.

22 Osoloso Polo yo pidili odoo bakadio Timoti dio Elastus dio Makedoniya mi mapoo diba malalo diye doloso, yo Asiya mi mapoo epedee badebeiso.

Epeses mi mapoo odoo susuga oso kamanali goo toowa poudoo

23 Polo Epeses mi mapoo epedee badoboome, odoo susuga oso Yesuwo goo maga kamanali goo toowa poudooso.

24 Bei, Epeses mi mapoo gamenee godee Atemis mapoo goomegeli moso tegei meleeso. Eseme odoo hee Demetiliyuseeye o odoo gilimadoloso, yoso gamenee godee masi moodoo egeesi masi dia dee oso pepuso moodoogaloso, odoo mapoo tenelone nei diayo molee toowa teliso.

25 Osoloso Demetiliyuseeye o odoo sabolo, osoloso odoo abo dibolo tou hodobo teli odoo egeesi sabolo, gilimadoloso to mouso. Osoloso Demetiliyuseeye to moulone dimapoo egeesee takaso, “Mo odoo, niba dui! Iyo tou hagee tolone badolone molee toowa teliso.

26 Esino niba odoo Poloye goo tomo egee silo, niba gooleedooso. Yayo takolone edebeeyo deeso moodoo godee ee tei godeenee, dee takomo silime, odoo susuga Asiya mi mapoo debeli sabolo, osoloso Epeses

19:17: Diye 5:11 * **19:19:** ***molee ko toowa 50,000*** - Molee ko toowa hageeyo hu dalakamas. Edebeeyo biame hedebe mapoo tou toga, yo nei molee ko toowa hagee hedebe nei teliso. **19:21:** Diye 23:11; Loum 1:13 **19:23:** 2Kol 1:8

mapoo debeli sabolo, oso yima hamamee dadagamo silesibiso.
27 Esiga iba obeeyamo! Odoo susuga oso Poloye eligi goo omapoo hamamee dodolone, iba gowooga, iyo tou too maga molee toowa hagee tomolo pagalai malaiso. Osoloso goo hee hagoso, odoo susuga Asiya mi hamapoo debeli odoo sabolo, osoloso mi abo mapoo debeli odoo sabolo, oso ibada godee hedebe Atemis mapoo tei tolone goomegeliso. Esino odoo susuga oso Poloye eligi mapoo tei toga, see diayo ibada godee Atames ee gamenee godee dalaiso. Osoloso yimapoo goomegeli moso ee gowoolaiso," diso.

28 Demetiliyuseeye goo hagee takomolome, o to dulone debei odoo oso kamanaloso toso diya agadilone egeesee takaso, "Epeses odoo ibada godee Atemis hedebe yayo toowa ka badoso!" diso.
29 Goo hagoso Epeses mi toowa ma kulodu debeli odoo susuga oso diya kamanaso. Egeeseelone odoo susuga oso mi ee ma kulodu to neligidi agadilone, edebeeyo gooloogoo doloso debeli mi omapoo hoguga diyadeeso. Diayo hoguga dulone, Polowo odoo Makedoniya mi mapoo debeli Gaiyus dio Alistakus dio iyadoloso diyadeeso.
30 Eseme Polo yayo odoo gooloogoodoo mapoo dileso to takalame goomogaso. Esino tei telaga odoo oso yo hamaga takaso.
31 Osoloso Polowo odoo abo Asiya mi mapoo wiligi odoo tebisa oso yo dilame goomegele. Egeeseelone Poloye mi omapoo dilega pagalame, yo diyaga to teneeso.
32 Egeeseeme gooloogoodoo ee ma kulodu odoo aboso toso agadilone, goo opusomo takoo, osoloso odoo aboso goo opusomo takoo, diso. Egeeseelone odoo susuga oso diayo gooloogoodoo goo eyo bei kibiya gooleedele.
33 Esiga Yu odoo oso odoo hee, Alesanda yo malalo mapoo pupumo dileso holoogooso, yayo odoo gooloogoodoo mapoo to takolone, goo hagee Yu odoo dibada goo tokenee nee, dee takalame. Eseme yayo odoo susuga oso to kesamelee omapoo koodobilame, o dee wabisaso.
34 Esino gooloogoodoo oso Alesanda yo Yu odoo doloso gooleedoloso, gowoolone to agadi sabolo see tobu egeesee takaso, "Epeses odoo ibada godee Atemis hedebe yayo toowa ka badoso!" diso. Diayo toso agadigamelee ososee, osoko howo bakadio poogooso.
35 Eseme mi omapoo gamaleeyo tou teli odoo heeso keesee tabano, gooloogoodoo toowa oso to ke-

19:29: Diye 20:4; 27:2; Kol 4:10; Pal 1:24

samelee omapoo koodobiaso. Egeeseeme yayo egeesee takaso, “Epeses odoo, niba dui! Odoo susuga ibada godee toowa Atemis mapoo goomegeli moso ee iyo gibadeli, diba gooleedooso. Osoloso kei ma dokodooga Atemis egeesi masi imapoo homodobia, diba gooleedooso.

36 Esiga edebeeyo goo hamaga gamenee takalai tebile. Esiga niba kamanaga epedee hamapoo koodobie, osoloso goo tokenee hee na te.

37 Osoloso niyo odoo hagee bia ee goo mauwe hamapoo iyado sibadeeso. Esino diayo ibada godee mapoo to tokenee takele. Osoloso diayo ibada godee mapoo goomegeli moso ma kulodu bi hee heli tele.

38 Esiga Demetiliyus nobolo, osoloso nayo gowe odoo sabolo, goo midili moso mapoo dileso nibada goo midilei tekepo. Bei, goo midili odoo osee doso.

39 Esino nimapoo goo hee maga to kalai mologa, mosobia oso to keli biame omapoo tosibilei tekepo.

40 Esiga iba susuga obeeyamo. Epei iyo goo moodoo hamapoo Loum odoo oso imapoo tokenee nei teneeyaga. Esiga Loum odoo oso imapoo goo egeesi moodooga, iba iso nediliyo pidilei eli agalaime. Bei, epei iyo kamana goo eyo bei mauwe,” diso.

41 Osoloso mosobia gamaleeyo tou teli odoo oso to hagee takoloso koodobuloso mosobia odoo diba diyadee diso.

20

Poloye Makedoniya mi sabolo
Akaya mi sabolo mapoo di

1 Epeses mi mapoo kamanali goo toowa poudoo oso koodobume, Poloye tei telaga odoo susuga gilimadooso. Poloye diba gilimadoloso dimapoo pidi to takoloso see Makedoniya mi mapoo dulone emegei di to takaso.

2-3 Yayo Makedoniya mi toowa ma kulodu silone, mi omapoo tei telaga odoo oso debei mapoo dibada tei too kibilame dimapoo pidi to takaso. Osoloso see Akaya mi mapoo dileso badolone a bakadio hedebe di poogooso. Osoloso Polo a bakadio hedebe di Akaya mi mapoo poogoloso, see Siliya mi mapoo dalo soowoolame badoboome, Yu odoo oso yo wooloomalame to mou duso. Esino yo goo egee duloso Akaya mi maga du toloso dilega, see Makedoniya mi mapoo wedi dileso du toloso Siliya mi mapoo dilei diso.

4 Esiga odoo hagee bia oso Polobolo diyadeeso, Pilusuwo owolo Sopata, yo Beleya mi mapoo badeli. Osoloso Tesalonika odoo, Alistakus dio Sekundus, osoloso Delebe odoo Gaiyus, osoloso Timoti. Osoloso Asiya mi toowa odoo Tikikus dio Tolopimus dio.

5 Esiga odoo hagee bia oso
malalo dileso Tolowasee mi
mapoo iba balaga meleeso.
6 Eseme iba mili dileso
Pilipai mi mapoo dobolone,
Isipi mi maga peegoo
peledaba biame gooleebugu
wo nali omapoo debeiso.
Osoloso wo ne biame ee
poogoloso, Pilipai mi maga
du toowa toloso Tolowasee
mi mapoo dalo soowoolone,
abei domo mapoo biame dee
tiadoo poogooso. Osoloso
Tolowasee mi mapoo dileso
odoo hagee bia tugodoloso
mi omapoo dobolone biame
7 poogooso.

Poloye Tolowasee moso-
bia odoo mapoo
Godeeyo to hamameedee taka

7 Iba Tolowasee mi
mapoo dobolone, Sadee
toowa biame mapoo Yesu
gooleebugu wo nalame tei
telaga odoo susuga sabolo
hodobo mooloogoodooso.
Eseme Poloye mooloogoodoo
mapoo Godeeyo to takaso.
Esino Polo yo mi beeamoga
mi hee mapoo dilame
badolone, gesi omapoo
Godeeyo to sage taka gesi
domo mapoo koodobiaso.
8 Eseme iba moso egi doko
tegei debi pooba gooboogoo
ma kulodu keme bei pegiga
magoloso dobolone, Polowo
to duluga meleeso.
9 Moso ee ma kulodu giso
kadiga hee Yutikus, poo
osulu mapoo dokodoo bade-
beiso. Yo Poloye Godeeyo
to sage takeme ee dulone
badolone, tilasapoo meleeso.
Yo egeesee tilasapoolone
moso dokodooga miyomoo
homodobiaso. Yo miyomoo
homodobume, edebeeyo
meileso yo toloso egeino, yo
olo tana. Bei, moso egee diya
egi doko tegei.
10 Osoloso Polo yo miy-
omoo meileso ebiso miy-
omoo tugusaloso, yo toloso
badolone egeesee takaso,
"Goo haga na koude. Yo see
gie badeli toso," diso.
11 Osoloso Polo see
moso dokodoo peleso nei
naloso,* see tobu Godeeyo
to takemelee ososee mi
biameso. Osoloso see
gesikolodee mapoo mi egee
poogoloso diso.
12 Eseme odoo susuga oso
giso kadiga Yutikus ee gie
badeli teme, goomoga sabolo
o mosopoo ido diso.

Polo diayo Tolowasee mi
maga
Miletus mi mapoo di

13 Osoloso iba Tolowasee
mi maga Asos mi mapoo
dilame doboome, Poloye
egeesee takaso, "Niba malalo
du toowa toloso Asos mi
mapoo dalo soowee. A mili
dileso Asos mi mapoo nibada
du mapoo ka dabagalaiya,"
diso.
14 Eseme iba du maga
soowooleso Asos mi mapoo
yo tugodoloso, yo see du ma
kulodu dabagaso. Osoloso
see omaga Mitilene mi
mapoo dalo soowaso.

* **20:11:** Odoo aboso egeesee takeliso, "Biame omapoo Polo diayo Yesu goolee-
bugu wo neso," diso.

15 Osoloso see mi beeamome, Mitilene mi maga see Kiyos mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, see mi beeamome, du toowa toloso Samos mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, mi beeamome, see du toloso Miletus mi mapoo dalo soowaso.
16 Esino Polo yo see Epeses mi mapoo dilei goomegele. Bei, yo Asiya mi ee saga poogoo dileso, Yelusalem mapoo Pentikos wo ne biame mapoo badalame goomogaso.

Poloye Epeses sosee wiligi odoo tebisa sabolo to kei
17 Esiga Polo Miletus mi mapoo badolone, Epeses sosee wiligi odoo tebisa oso yo agalame sibilame to teneeso.
18 Osoloso Epeses sosee wiligi odoo tebisa oso yayo badebei mapoo sibademe, yayo dimapoo egeesee takaso, “Niba ayo biame susuga nibolo Asiya mi mapoo badolone goo tomo silee gooleedooso.
19 A biame susuga ma kulodu Godeeyo tou talai mapoo koo goweli. Egeeseelone mawo nediliyo dokodoo koo poudoomo sili. Osoloso Yu odoo oso a wooloomalame dala teneme, ee ma kulodu didawo sabolo Godeeyo tou tomo sileeso.
20 Esiga ayo niba pidilame ebilega Godeeyo goo susuga nimapoo woola taka, niba gooleedooso. Egeeseelone ayo goo hee mada koo mageli. Esino odoo susuga gooloogoodoo toowa ma kulodu, osoloso nibada moso ma kulodu, Godeeyo goo susuga ee nimapoo takeliso.
21 Esiga a Guliki odoo sabolo, Yu odoo sabolo, oso goo goolee su wuduloso Godee mapoo bidiga doboloso ibada Lodee Yesu mapoo tei talame to takaso.
22 Esiga a Dio Tei eyo to mapoo mesiloso Yelusalem mapoo dileiso. Esino omapoo dileso badoga, amapoo goo peledabalai, a gooleedele.
23 Esino goo hedebe hagono a gooleedooso. Ayo mi susuga mapoo siloga, Dio Tei oso ayo dala talai goo sabolo, neliga moso ma kulodu husalai goo sabolo, amapoo eligiliso.
24 Esiga mo gie badeli haga koo gooleeso. Esino a hedebe Lodee Yesuye amapoo tou tenee susuga ee temeleso hosudalai diya gooleeso. Tou hagee to tekepo Godeeye mesilone wulayo pidi goo odoo mapoo takalai oso.
25 Esiga a nima kulodu Godeeye wiligi doloso badeli goo ee takomo sileeso. Esino nima kulodu odoo heeso a see agalaime.
26 Esiga epedee ayo nimapoo taka, nima kulodu odoo heeso gie badeli telega, dou mi mapoo duga, mo goo tokenee nee.

20:17: Diye 18:21 **20:18:** Diye 18:19—19:10 **20:23:** Diye 9:16; 21:11 **20:24:** Diye 21:13; 2Tim 4:7

27 Bei, ayo goo susuga
Godeeye taka goo ee niyo
gooleedalame olo takaso.
28 Esiga niba niso
nediliyo medee bamelee.
Egeeseelone Dio Tei oso
nimapoo tenee sipi be hu
masi medee bamelee. Esiga
niba sipi be hu bali odoo
masi dobolone, Godeeyo
sosee ma kulodu debeli
odoo medee bamelee. Bei,
Godeeyo owolo Yesuye ta
maga o sosee ma kulodu
debeli odoo ee tooso.
29 A gooleedooso, a di
mapoo hamamee, gamenee
eligili odoo oso nimapoo
sibileso tei telaga odoo
mapoo dala tenelaiso. Game-
nee eligili odoo hagoso dobu
so masi sibileso sipi be hu
masi wooloomaloso nalaiso.
30 Osoloso nima kulodu ni-
bada odoo abo oso tebisa-
loso tei goo ee see bidigaloso
gamenee goo ee takomo sile-
sibileiso. Egeeseelone diayo
niba domo puloso tei telaga
odoo abo ee peegoo gilimado
dileiso.
31 Esiga niba to hagee
goolee sabolo dobolone,
medee bolone debee. Bei,
ayo dugo bakadio hedebe
di ma kulodu biame susuga,
osoloso gesi susuga mapoo
goo hamapoo nimapoo pisa
sabolo eligimo sileeso. Esiga
ayo eligi goo hagee na
boobado bigi!
32 Esiga epedee ayo
niba Godeeyo dee mapoo
ibedileiso. Osoloso Godee
yayo sooloo dolone pidili
to tekepo maga nibada
tei too kibilame kitulugu
tenelaiso. Osoloso to oso
nibolo, osoloso Godeeye
hesiga odoo susuga mapoo
gie badeli tenelaiso.
33 Esiga niba goolee, ayo ni-
bolo silee mapoo, a odoo abo
dia bi sabolo, molee sabolo,
osoloso dugo tekepo kali bi
sabolo ogoloso bi ee talame
koo gweli.
34 Esino niba olo goolee-
dooso, ayo goomoga goo
sabolo, osoloso abolo silesibi
odoo oso goomoga goo
sabolo tebilame tou kitulugu
sabolo teliso.
35 Esiga a biame susuga
ma kulodu egeesi goo maga
niba see eligimo sileeso.
Egeesi maga niyo tou tolone
dobolone, odoo kitulugu
mauwe pidimo silesibil-
ame. Bei, Lodee Yesuye
to egeesee takaso, 'Teneli
biame omapoo goomoga
toowa oso moloso, esino
teli biame omapoo goomoga
pepooko oso moloso,'" diso.
36 Poloye to hagee
takoloso koodobuloso dibolo
ebiso miyomoo tugusaloso
dobolone Godee mapoo
takaso.
37-38 Osoloso diba susuga
pupisigaso. Bei, Poloye
dimapoo taka, "Niba see a
agalaime," deme. Osoloso
hamamee Polo bolomaloso
adameleso, diba yibolo du
dali mapoo mouso.

21

20:28: 1Tim 4:16; 1Pita 5:2-4 **20:29:** Mat 7:15; Yon 10:12 **20:31:** 1Tes 2:11
20:33: 1Kol 9:11-12 **20:34:** Diye 18:3; 1Tes 2:9

Poloye Yelusalem mapoo di

1 Iba Miletus mi maga dilame du dali mapoo meileso, du toowa mapoo tebisaloso, dila poogolone, Epeses sosee wiligi odoo dimapoo emegei di to takaso. Osoloso Kos mi te mapoo dalo soowaso. Omapoo tialoso biame hee mapoo see Lodes mi te mapoo dileso peledoboloso, see abaga Patala mi mapoo diso.

2 Iba Patala mapoo dileso egeino, du toowa Ponesiya mapoo dilame molo egeiso. Eseme iba du omapoo daboogoloso diso.

3 Osoloso iba Saiples mi te dobusu dokolo poogoloso, see Siliya mi Taya mapoo diso. Bei, du toowa eyo kulodu bi ma mubiyodoo malame.

4 Iba omapoo dileso tei telaga odoo abo ogoloso, dibolo biame 7 debeiso. Iba dibolo omapoo doboome, Dio Tei oso eligi maga diayo Polo mapoo Yelusalem mapoo na diye, dee takemeleeso.

5 Esino iba Taya mi mapoo doboso see dilame bei mooloogooso. Eseme tei telaga odoo susuga sobo sabolo, holaiso sabolo, iba du dali mapoo gilimado mouso. Osoloso omapoo iba hodobo ebiso miyomoo tugusaloso dobolone Godee mapoo takaso.

6 Iba takoloso du ma kulodu tebisaloso dulone emegei di to takeme, diba see dia moso wedi diyadeeso.

7 Iba Taya mi omaga see Tolemais mi mapoo diso. Mi omapoo tei telaga odoo abo tugodoloso, dibolo biame hedebe badebeiso.

8 Osoloso biame hee mapoo iba Tolemais mi poogoloso see Kasaliya mapoo diso. Iba omapoo odoo to tekepo takeli Pilipiyo moso mapoo dabalame diso. Pilipi yo daga odoo pidili dikon odoo 7 hesia eyo kulodu hee yoso.

9 Egeesi ma kulodu Pilipiyo owolo sobo obuo bakadio bakadio di, diba Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo debeiso.

10 Biame abo omapoo doboome, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Agabus Yudiya maga simiso.

11 Yayo sibileso Polowo gudu tamagoloso see eyo nediliyo o dee sabolo o homo sabolo tialogoloso egeesee takaso, “Dio Tei oso egeesee takooso, ‘Yelusalem mapoo debeli Yu odoo oso gudu sodu ti oso ama hageesi tialogoloso magoloso Yu odoonee mapoo tenelaiso,’ diso.”

12 Ibolo osoloso omapoo debeli odoo abo sabolo goo hagee duloso, Polo mapoo howolone egeesee takaso, “No Yelusalem mapoo na diye,” dee takemeleeso.

13 Esino Poloye imapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga niyo pupusiga

21:4: Diye 20:23 **21:8:** Diye 6:5-6; 8:5, 40 **21:10:** Diye 11:28 **21:11:** Diye 20:23; 21:33 **21:13:** Diye 20:24

sabolo amapoo goohele ka tonowala? A Yelusalem mapoo tiso tialogoloso magalai goo hedebe mapoo mopoodoo dele. Esino Yesuwo goo maga talai sabolo mopoodoo dooso," diso.

14 Osoloso ee ma kulodu iba yayo Yelusalem mapoo dilei hamaga taka eli egele. Esiga haga na goolee doloso egeesee takaso, "Hagee Lodeeye goomoga goo daga, goo hagoso peledabalai tekepo," diso.

15 Iba goo hagee koodobuloso, ibada bi toloso Yelusalem mapoo diso.

16 Iba Yelusalem mapoo sibileso peledoboome, tei telaga odoo abo oso ibolo iba Kasaliya maga sibadee odoo oso iba Nasoneeyo mosopoo iyado diso. Yo Saiples mi te mapoo badeli. Osoloso yo daga hoogoo tei toloso badebeiso.

17 Iba Yelusalem mapoo dileso peledoboome, tei telaga odoo oso iba ogoloso diya goomogaso.

18 Osoloso omapoo tialoso biame hee mapoo Polobolo hodobo Yemes agalame diso. Eseme iba omapoo dileso egeino, sosee wiligi odoo susuga oso yibolo badoboome egeiso.

19 Osoloso Poloye diba ogoloso, dimapoo emegei di to takoloso, Godeeye yimaga Yu odoonee mapoo goo toowa moodoo susuga ee medee oposususo.

20 Osoloso diayo goo hagee duloso Godee mapoo diya goomogaso. Eseme diayo Polo mapoo egeesee takaso, "Emegei, nayo mi hagee ege. Yu odoo susuga oso olo tei telagaso. Esino diba see Moseseeye eligi goo ee dadalai ono goo toowa deliso.

21 Osoloso odoo aboso dimapoo nee goo maga gamenee takolone egeesee takaso, 'Poloye Yu odoo mi abo mapoo debeli dimapoo takolone: Moseseeye eligi goo sabolo, osoloso holaiso kolo koolai goo sabolo, osoloso Yu odoo ibada adaga dia goo abo sabolo na deedee, dee takomo silo,' diso.

22 Esiga goo diayo du hagee tei goonee daga, iyo kasee moodoolaisomo? Bei, diayo no hamapoo peledaba duga, namapoo kamanalaiso.

23 Esiga no iyo goo takooga, no goo hagee medee te. Goo ee ma kulodu sosee eyo kulodu odoo bakadio bakadio di oso tou hee talame Godee mapoo to magooso.

24 Esino diayo Godeeyo tou tomo silee biame oso koodobilei koola toobooso. Esiga no diayo tei moso mapoo wudu walame mopoodoo dalame duga, no dibolo diye. Osoloso diayo mopoodoo doo oso koodobuoga, niba susuga Moseseeye eligi goo ee dodolone, Godee mapoo emegei di bi tenee. Esino

21:19: Diye 15:12 **21:20:** Diye 15:1, 5 **21:23:** Num 6:1-20; Diye 18:18

nayo diayo emegei di bi tenee ee eyo nei molee tenee. Osoloso goo susuga hagee koodobuoga, diayo wudu walai tekepo. Esiga nayo goo hagee medee deedeega, Yu odoo susuga oso ogoloso, diayo no Moseseeye eligi goo ee dodomo silo dee gooleedalaiso. Osoloso diayo nee goo maga taka du ee tei goonee dee gooleedalaiso.

25 Esino goo hagee Yu odoonee tei too odoo dibada goonee. Bei, iyo dimapoo to hogugu olo teneeso. Osoloso iyo to hogugu ee ma kulodu egeesee hoguguso, 'Niba gamenee godee mapoo nali bi tenee toloso na ne. Osoloso sawo na ne, osoloso hwei sawo sabolo mologa na ne, osoloso odoo hee mapoo goo heli na te,' diso."

26 Osoloso biame hee mapoo Poloye odoo bakadio bakadio di gilimadoloso wudu walame mopoodoo dalai biame bei mooloo-gooso. Eseme Poloye tei moso mapoo peleso wiligi odoo taba mapoo egeesee takaso, "Iba biame 7 ee ma kulodu mopoodoo koodobuloso, hamamee Godee mapoo emegei di bi tenelaiso," diso.

Polo neliga moso mapoo todilame too

27 Osoloso biame 7 hagee koodobilei koola tooboome, Yu odoo abo Asiya mi maga sibadee odoo oso Polo tei moso kulodu badoboome egeiso. Osoloso diayo moso-bia ee ma kulodu kamanali goo toowa poudoloso Polo tooso.

28 Osoloso diayo toso agadigilone egeesee takaso, "Isalael odoo, niyo iba pidi! Odoo hagoso mi susuga mapoo silone, Moseseeye eligi goo sabolo, Isalael odoowo goo sabolo, osoloso ibada tei moso sabolo maga gamenee takeliso. Osoloso epei Guliki odoo ee ibada tei moso mapoo ido pala oso ibada tei moso Godeeyo howo woola tokenee paso," diso.

29 (Yu odoo hagee bia oso Yu odoonee Epeses mapoo badeli, Tolopimus, Polo dio Yelusalem mapoo silee ogoloso, diayo goolee, Poloye yo dibada tei moso mapoo ido palabele dolone egeesee taka.)

30 Osoloso Yelusalem odoo susuga oso diya komonolone, hodobo hoguo sibileso Polo tei moso maga peegoo pupumo dileso, tei moso osulu saga kisiso.

31-32 Osoloso diayo Polo wooloomalame debeiso. Esino Loum ha teli wiligi odoo taba Yelusalem mapoo kamana goo ee duloso, ha teli odoo sabolo, osoloso dia gibadeli odoo sabolo gilimadoloso, odoo mooloo-goodoo mapoo saga hoguga sibadeeso. Eseme odoo Polo woomelee ha teli odoo oso sibadee ogoloso, omapoo koodobiaso.

33 Osoloso ha teli wiligi

21:25: Diye 15:29 **21:26:** 1Kol 9:20 **21:29:** Diye 20:4

odoo taba oso Polo toloso, o odoo oso ki ti bakadio oso tialeegee doloso, yayo Yu odoo mapoo egeesee takaso, “Odoo hagee ogumo? Osoloso yo goo tokenee kasee toga ka woolaiyo?” diso.

34 Osoloso odoo susuga oso goo opusomo opusomo di takolone to neligidi takaso. Egeeseelone ha teli wiligi odoo taba oso dia to medee tele. Esiga o odoo mapoo Polo toloso, Polo yo ha teli odoowo mosopoo ido di, diso.

35-36 Ha teli odoo oso Polo dia moso mapoo todime, odoo abo oso hamamee sibulone, to neligidi egeesee takomo sibadeeso, “Yo wooloome! Yo wooloome!” diso. Osoloso Polo yo bo maga palame tobudume, ha teli odoo oso yo imado palaso. Bei, edebeeyo Polo wooloomalame diya alabume.

37-38 Esino ha teli odoo oso Polo dia moso kulodu ido dilame doboome, Poloye ha teli wiligi odoo taba mapoo egeesee takaso, “Ayo namapoo to takalai tekepowo?” diso.

Ha teli wiligi odoo taba oso Poloye yimapoo Guliki toso taka duloso egeesee takaso, “No Guliki to kasee gooleedoowo? Ayo goolee, no Isipi odoo biame hee hamamee hagoo ibada gamalee odoo sabolo ha tomo silone odoo wooloomali odoo 4,000 gilimadoloso miwe poogoo mapoo gilimadodi odoo oso beledee.”

39 Esino Poloye egeesee takaso, “Odoo egee anee. A Yu odoo Kilikiya mi toowa ee ma kulodu Talesas mi mapoo badeli. Mo mi hu toowa moloso. Esiga ayo odoo susuga hagee bia mapoo to takalai tekepowo?”

40 Eseme ha teli wiligi odoo taba oso Poloye to takalai soowa, dee takeme, yo toboloso bo mapoo tobudulone, odoo to koodobilame odoo mapoo dee wabisaso. Osoloso odoo susuga oso to koodobuloso doboome, yayo Hibulu toso dimapoo to takalai bei mooloogooso.

22

Poloye Yu odoo mapoo o goo taka

1 Poloye to takalai bei mooloogolone egeesee takaso, “Ma dio, ei dio, osoloso molo dio, niba ayo mawo pidi to takooga, medee dui!” diso.

2 Osoloso Yu odoo Poloye dia Hibulu toso taka duloso, to koodobuloso medee dobolone dumeleeso.

3-4 Poloye egeesee takaso, “A Yu odoo Kilikiya mi toowa ee ma kulodu Talesas mi mapoo soomagoo. Esino Yelusalem mi hamapoo badolone kauwudooso. Osoloso Gamaliyoye a eligime, ayo ibada amawe diayo tei magoo medee gooleedooso. Esino epei niyo goolee Godeeyo tou bele dolone,

21:35-36: Luka 23:18 **21:37-38:** Diye 5:36-37 **22:3-4:** Diye 5:34; 8:3

komonolone a wooloomalame ka seeso. Osoloso daga a see goo ee Godeeyo tou bele dolone, ayo kitulugu toowa magolone, Yesu mapoo tei telaga odoo wooloomalame dimapoo dala toowa teneliso. Osoloso ayo giso sabolo, sobo sabolo, toloso neliga moso ma kulodu huyaseliso.

5 Osoloso tei moso wiligi odoo taba sabolo, Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, oso mo goo hagee diba gooleedooso. Bei, diayo tei telaga odoo Damasko mapoo debeli toloso neliga moso mapoo toosoolame, amapoo to hogugu tenelone egeesee takaso, 'Niba dileso Damasko wiligi odoo tebisa mapoo to hogugu tenelone, tei telaga odoo toloso Yelusalem mapoo iyado sibadee, diba dala toowa talame,' diso.

6 Ayo egeeseemo silone, biame heeso Damasko mi mapoo tei telaga odoo talame diso. Domo mapoo osoko oo domo mapoo Damasko mi koola mapoo dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu sibileso a tooso.

7 Eseme a mi mapoo homodobuloso tiamolome, toso egeesee takeme duso, 'Solo, Solo, nayo kasi maga amapoo dala ka tonowala?' diso.

8 Eseme ayo nei yimapoo egeesee takaso, 'Wiligi odoo, no ogumo?' Yayo nei egeesee takaso, 'A Nasalet odoo, Yesu. Nayo tei telaga odoo dimapoo dala egee tenemolo ee nayo amapoo tenemoloso,' diso.

9 Ee ma kulodu odoo abolo diyadee diba gadeebugu egeiso, esino to yayo taka medee dule.

10 Eseme ayo egeesee takaso, 'Lodee, ayo ogoo goo talaisomo?' diso.

Eseme Lodeeye amapoo nei egeesee taka, 'No toboloso Damasko mi mapoo di. Mi omapoo ayo goomoga goo nayo talai ee takalaiso,' diso.

11 Esino gadeebugu oso mo howo sime, odoo abolo diyadee oso Damasko mi mapoo dulone, mo dee mapoo toloso ido diso.

12 A Damasko mapoo dileso peledoboome, odoo hee Ananayaseeye a agala simiso. Yo Moseseeye eligi goo ee medee dodomo sili odoo. Osoloso Yu odoo Damasko mi omapoo debeli oso yo tekepo odoo, dee takeliso.

13 Osoloso yayo sibileso ama koola hapoosee tobudulone egeesee takaso, 'Solo, emegei, no see tobu ege!' diso. Eseme epedee omapoo mo howo see tekepo poome, ayo yo egeiso.

14 Eseme yayo amapoo egeesee takaso, 'Ibada amawe dia Godeeye goomoga goo ee gooleedalame, yayo no olo hesiaso. Osoloso nayo odoo tekepo Keliso ogoloso o to medee dulame.

15 Esiga nayo o goo ee odoo susuga mapoo nayo du sabolo, osoloso nayo egei sabolo, yiligamo sileiso.

16 Esiga no ogoo bamalala? No saga toboloso howo olugi. Osoloso Yesu mapoo takee, yayo nee tokenee hapoloso boobado bigilame,' diso.

17 Hamamee a Yelusalem mapoo wedi dileso tei moso mapoo Godee mapoo takomolome, Lodeeye mo howo opusomo diso.

18 Mo howo opusomo deme, Lodeeye amapoo to takomolome egeiso. Egeeseelone yayo amapoo egeesee takaso, 'No saga toboloso Yelusalem poogoo di! Bei, odoo hamapoo egee do oso, nayo mo goo takemelee duloso, tei talai megona,' diso.

19 Esino ayo Lodee mapoo nei egeesee takaso, 'Odoo susuga, diba gooleedooso, ayo howo gisili moso susuga mapoo silone, tei telaga odoo toloso neliga moso kulodu tooseli, osoloso diba wooloogali goo ee.

20 Osoloso diba gooleedooso, nee tou teli odoo, Sitiben, woolooma biame mapoo a badebeiso. A dibolo goo goolee hedebe diso. Osoloso dibada kekeisu dugo tigadoo ayo bameleeso.'

21 Esino Lodeeye amapoo egeesee taka, 'No epedee di. Bei, no ayo mi hamaga eli sage Yu odoonee oso debeli mi mapoo diye dalaiso,' diso."

22 Osoloso Polo daga o to bei mooloogoloso takomo silee domo mapoo odoo mooloogoodoo oso o to medee dulone debeiso. Esino see yayo Yu odoonee eyo goo takomolome, diayo duloso komonolone to neligidi egeesee takaso, "Wooloome! Wooloome! Yo mipoo hamapoo badalai tekeponee!"

23 Egeeseelone diayo to neligidi takolone, kamana goo eligilone, dia kekeisu dugo tigadoloso mogoukee deeso keesee doloso dokodoo togobuguso.

24 Eseme ha teli wiligi odoo taba oso Polo dibada mosopoo ido dileso woosolone, yo ka woolame o odoo mapoo takaso. Bei, odoo mooloogoodoo oso Polo mapoo komonolone, to neligidi taka goo eyo bei Poloye yimapoo takalame yo goomogaso.

25 Osoloso ha teli odoo oso Polo woolame, ki tiso o dee homo mapoo tialogo molome, Poloye ha teli odoo ee gibadeli hee koola mapoo tobudume, yimapoo egeesee takaso, "Esiga nibada tei magoo oso takolone, niyo tei Loum odoo goo mauwe mosoowe weeye, dee taka molosomo? Haye! Mauwe. Bei, niyo mo goo medee midile," diso.

26 Eseme ha teli odoo ee gibadeli oso to hagee duloso, dileso o wiligi odoo mapoo egeesee takaso, "Nayo goo tomo silee gooleedoso? Bei, odoo hagee tei Loum mi mapoo badeli. Esiga ibada

22:18: Diye 9:29-30 **22:19:** Diye 8:3; 26:9-11 **22:20:** Diye 8:1 **22:21:** Diye 9:15 **22:25:** Diye 16:37

teiso egeesee takooso, ‘Loum mi mapoo badeli odoo ee mosoowe goo mauwe woolai tei,’ deliso, diso.”

27 Eseme dibada wiligi odoo taba yo dio dulone, yayo Polo mapoo dileso egeesee takaso, “Nayo amapoo takee, no tei Loum odoowo?”

Poloye nei egeesee takaso, “O, a tei Loum odoo,” diso.

28 Egeeseeme ha teli wiligi odoo taba oso nei yimapoo egeesee takaso, “A tei Loum odoo dalame, nei molee toowa magooso.”

Esino Poloye yimapoo egeesee takaso, “A tei Loum odoo dalame nei molee toowa ka magele. Bei, a soomagoo biame mapoo a tei Loum odoo paso,” diso.

29 Eseme ha teli odoo oso Polo woolame dobolone, to hagee duloso peegoo diyadeeso. Osoloso dibada wiligi odoo sabolo diya ebigaso. Bei, diayo tei Loum odoo ki tiso tialogoloso woolame seme.

Polo o goo midilame Yu odoo oso
to mou mapoo ido pala

30 Osoloso biame hee mapoo ha teli wiligi odoo taba oso Polowo goo medee gooleedalame, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, to meilame gilimaso. Osoloso diayo Polo ki tiso tialogoo puobuguloso, odoo mooloogoodoo dia mudugiyopoo tebidiso.

23

1 Osoloso Poloye wiligi odoo tebisa oso mooloogoodoo mapoo bolone egeesee takaso, “Emegei, ayo badebei biame susuga mapoo, a Godeeyo howo woola silone, mo sooloo ma kuloduga goo goolee oso goolee ayo tomo sili goo ee tekepo gooleeso,” diso.

2 Eseme tei moso wiligi odoo taba Ananayaseeye to hagee duloso, odoo abo Polo koola ogolone debei dimapoo egeesee takaso, “Polo maga mapoo wee!” diso. Eseme odoo heeso Polo maga mapoo weiso.

3 Esino Poloye Ananayas mapoo egeesee takaso, “Nayo a wei eyo nei Godeeye no woolaiso. Esiga no goo goolee bakadio gweli odoo. Bei, nayo Moseseeye tei magoo sabolo mo goo midiliso. Esino epedee nayo a wei oso no tei magoo gababiaso,” diso.

4 Eseme Poloye tei moso wiligi odoo taba mapoo egeesee takeme, odoo Polo koola ogolone tebisa melee oso nei egeesee takaso, “Nayo Godeeyo tei moso wiligi odoo taba mapoo to egeesee na takee!” diso.

5 Poloye nei egeesee takaso, “Emegei, odoo hagee tei moso wiligi odoo tobagodi, a gooleedele. Godeeyo to booka mapoo hogugu hagoso, ‘Nibada odoowo wiligi odoo taba

22:29: Diye 16:38 **23:2:** Yon 18:22-23 **23:3:** Mat 23:27 **23:5:** Exo 22:28

mapoo to tokenee na takee,' diso."

6 Osoloso mooloogoodoo ee ma kulodu Poloye Sedisi odoo abo sabolo, osoloso Pelisi odoo abo sabolo egeiso. Eseme yayo to neligidi egeesee takaso, "Emegei, a Pelisi odoo, osoloso mo ma nosee Pelisi odoo. Esino ayo odoo wedia maga hogogabilei goo mapoo tei teme, goo midili mapoo todileso hagee badoso," diso.

7 Eseme Poloye egeesee takeme, mooloogoodoo abo puloso toso agadigaso.

8 Bei, Sedisi odoo diba toloso hogabilei goo mapoo tei koo teli. Osoloso diayo tei tolone, Godeeyo momaiye sabolo dio sabolo mauwe, dee takeliso. Esino Pelisi odoo susuga goo hamapoo tei teliso.

9 Eseme ee ma kulodu wiligi odoo oso mooloogoodoo abo puloso toso diya agadigaso. Osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odoo abo Pelisi odoo dia mooloogoodoo ee ma kulodu badeli oso toboloso kitulugu sabolo egeesee takaso, "Iba odoo hamapoo goo tokenee koo ogo. Iba gooleedele, dioso o, Godeeyo momaiye oso yimapoo to taka molodoo," diso.

10 Eseme toso agadiga toowa deme, Pelisi odoo sabolo Sedisi odoo sabolo abo puloso, biliga toowa bei mooloogooso. Osoloso ha teli wiligi odoo taba oso o odoo mapoo Polo wooloomeyaga, dibada mosopoo ido diye diso.

11 Osoloso gesi mapoo Lodee sibileso, Polo koola ogolone tobudulone egeesee takaso, "No haga na ebi! Nayo Yelusalem mapoo mo goo taka egeesi masi Loum mapoo mo goo takalaiso," diso.

Yu odooso Polo wooloomalame to magoo

12 Osoloso gesikolo Yu odoo aboso Polo wooloomalame to kitulugu magolone egeesee takaso, "Iyo Polo wooloomelega doga, nei sabolo howo sabolo nalaime. Esino iyo yo wooloomaloso, nei sabolo howo sabolo ka nalai," diso.

13 Mooloogoodoo ee ma kulodu, Yu odoo 40 egeesi masi oso to egee ka magoo.

14 Osoloso diayo dileso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, dimapoo egeesee takaso, "Iyo Polo wooloomalame to kitulugu olo magooso. Esiga iba nei sabolo howo sabolo nelega doso. Osoloso Polo wooloomaloso hamamee nei sabolo howo sabolo ka nalai.

15 Esiga niyo ha teli wiligi odoo taba mapoo to hagee todilei, iba goomogoso. Niyo yimapoo egeesee takee, 'Nayo Polo toloso hamapoo ido sibe, iyo yimapoo woosalaiya,' diso. Esino iba eli domopoo bameleso Polo

23:6: Diye 26:5 **23:8:** Mat 22:23 **23:11:** Diye 27:24; 28:16, 23 **23:15:** Diye 25:3

siboga, yo wooloomalaiso," diso.

16 Esino Polo o besiga oso to hagee duloso, ha teli odoowo moso mapoo dileso, Polo ogoloso yo wooloomalame to magoo yimapoo takaso.

17 Osoloso Poloye ha teli odoo gibadeli gilimadoloso yimapoo egeesee takaso, "Mo besiga hagoso nibada wiligi odoo taba mapoo to toodagalame simina, esiga yimapoo ido di," diso.

18 Eseme ha teli gibadeli odoo oso Polowo besiga ido dileso, o wiligi odoo mapoo egeesee takaso, "Neliga moso ma kulodu badeli Poloye a idoloso o besiga hagee namapoo ido sibena. Bei, yayo namapoo to toodagala simigona," diso.

19 Osoloso wiligi odoo taba oso Polowo besiga dee mapoo toloso, obusomo peegoo ido dileso dobolone, yimapoo egeesee takaso, "Nayo amapoo ogoo goo takalame ka simiyo?" diso.

20 Eseme Polo besigaye nei egeesee takaso, "Yu odoo abo diba goomogogona, godigi dibada wiligi odoo tebisa oso to mou mapoo nayo Polo ido dilame. Osoloso omapoo diayo Polo mapoo see woosalai doloso gamenee takalaiso.

21 Esino no dia to mapoo tei dee na see! Egeeseelone, no Polo omapoo na ido di. Bei, odoo bei, 40 egeesi eli domopoo yo wooloomalame dabalaiso. Esiga odoo hagee bia to kitulugu magoloso Polo wooloomalame nei sabolo howo sabolo nalai teyuloso doso. Esiga diba olo mopoodoo doloso nayo to nei taka dulame doso," diso.

22 Osoloso wiligi odoo taba oso Polowo besiga diye dolone, yimapoo egeesee takaso, "Nayo dileso odoo mapoo takolone, nayo amapoo taka goo ee ayo takago, dee na takee," diso.

Polo Kasaliya mapoo todi

23-24 Osoloso ha teli wiligi odoo taba oso ha teli odoo gibadeli bakadio gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, "Niba epedee Polo Kasaliya mapoo ido di. Omapoo dulone, odoo 200 kaiya talaga sabolo, osoloso odoo 200 tio talaga sabolo, osoloso odoo 70 be hosee maga dilei toloso, Kasaliya mapoo dilame mopoodee. Niba egeesee mopoodoo doloso, epei gesi odoo susuga tiesaga, Kasaliya mapoo ka dilei. Niyo egeeseelone, Polo mapoo be hosee hee yimapoo tenee, yo gamalee odoo Peliks mapoo medee ido dileso peledabalame," diso.

25 Egeeseelone yayo gamalee odoo Peliks mapoo to hageesee hoguguso:

26 Emegei, gamalee odoo Peliks hu toowa too, a Kolodiyas-Lusiyas,

27 Yu odoo oso odoo hagee toloso wooloomalame seeso. Esino yo tei

23:27: Diye 21:30-33; 22:25-27

Loum odoogo di duloso,
ayo mo odoo sabolo yo
toloso mada peegoo ido
diso.
28 Osoloso ayo o goo du-
lame, Yu odoowo wiligi odoo
tebisa diayo to mou mapoo
ido diso.
29 Yu odoo oso taka
Poloye dibada tei magoo
gababiaso, diso. Esino yayo
Loum odoowo tei toowa
magoo gababile. Esiga yo
wooloomalai o, neliga moso
ma kulodu husilei yimapoo
goo hee mauwe.
30 Esino Yu odoo abo
oso Polo wooloomalame
mopoodoo doo duloso, yo
namapoo ido diye, diso.
Osoloso ayo Yu odoo abo
sabolo namapoo diye diso,
diayo yo gowe goo ee
takalame. Mo to oso.
31 Osoloso gesi ha teli odoo
oso dia wiligi odoowo to du-
loso, Polo Kasaliya mi mapoo
ido dulone, eli domopoo An-
tipatilis mi mapoo sibileso
peledabaso.
32 Biame hee mapoo be
hosee maga dili odoo oso
Polo Kasaliya mi mapoo
ido dumolome, ha teli odoo
abo Yelusalem mapoo wedi
diyadeeso.
33 Odoo be hosee maga dili
oso Kasaliya mapoo sibileso
peledoboloso, gamalee odoo
Peliks mapoo dia wiligi
odoo taba oso to hogugu
teneeso. Osoloso Polo
yimapoo teneeso.
34-35 Eseme gamalee
odoo oso to hogugu hagee
hesigaloso, Polo mapoo
egeesee takaso, “No mi
kamapoo badeliyo?” Esino
Poloye yimapoo egeesee
takaso, “A Kilikiya mi toowa
mapoo badeli,” dee takeme,
yayo nei egeesee takaso,
“Odoo namapoo kamanali
hamapoo peledobooga, ayo
nee goo midileiso,” diso.
Eseme yayo o odoo mapoo
Polo Helodeeye moso toowa
tegei mapoo ido dileso,
medee bamelee, diso.

24

Yu odooso Polowo goo ee Peliksiyo howo woola taka

1 Biame dee tiadoo
poogoloso hamamee, tei
moso wiligi odoo taba
Ananayas sabolo, osoloso Yu
odoowo wiligi odoo tebisa
abo sabolo, Kasaliya mapoo
gamalee odoo Peliksiyo
howo woola Polowo goo
midilame sibadeeso. Diayo
sibulone, goo midilei mapoo
Polowo goo takalame, odoo
hee Loumowo tei magoo
gooleedoo odoo Teletulus ido
simiso.
2 Osoloso diayo goo midili
moso mapoo polomologa,
Peliksiye Polo hamapoo sib-
eye, diso. Eseme Poloye goo
midili moso mapoo sibileso
badoboome, Teletulus-
eeye Polowo goo takalame
bei mooloogolone egeesee
takaso, “Peliks, no ibada
wiligi odoo hu toowa too.
Bei, nayo ibada mi toowa
bamologa, mesie ka doso.
Osoloso goo tokenee susuga

23:28: Diye 22:30 **23:30:** Diye 23:16-23; 24:1-9

ee nayo pidi maga medee tekepo moodeliso.

3 Esiga iyo goo susuga ogoloso, namapoo emegei di sabolo goomoga to sabolo ka takooso.

4 Esiga iyo namapoo hegi goo teneeyaga biame sage nobolo to kalai koo goomogo. Esino ayo namapoo howolone ka taka, no wulo biame deiyepo mapoo to hagee dui," diso.

5 Osoloso Teletuluseeye egeesee takaso, "Odoo hagee tokenee goo eligimo sili. Bei, yayo mi toowa susuga mapoo goo eligimo sili maga Yu odoo oso kamanaliso. Osoloso yinosee Nasalet odoo Yesu dedeli dia wiligi odoo taba.

6 Osoloso yayo goo hee moodooso. Esino yayo ibada tei moso Godeeyo howo woola tokenee palame seme, iyo yo tooso. [Osoloso iyo ibada teiso o goo midilame goomogaso.

7 Esino ha teli wiligi odoo taba, Lusiyaseeye kitulugu sabolo sibileso Polo imaga ido diso.

8 Osoloso Lusiyaseeye Peliks namapoo sibileso Polowo goo midiye doloso imapoo egeesee takaso.]* Esiga no nosee Polo mapoo woosalo ogoga, to nei yayo taka duloso, nayo tei goo iyo Polowo goo taka duloso gooleedalaiso," diso.

9 Osoloso Yu odoo abo Teletulusbolo sibadee oso Peliks mapoo takolone egeesee takaso, "O, Teletuluseeye egee takoo tei takoo," diso.

Goo midi mapoo Poloye o goo
eyo nediliyo taka

10 Osoloso gamalee odoo oso Polo no to takee neme, nei Poloye egeesee takaso, "Peliks, a gooleedooso, no dugo susuga ee ma kulodu ibada mi hamapoo badolone goo midiliso. Esiga ayo to nei namapoo takalai, a goomogo.

11 Nayo medee dui. Nayo goo hagee odoo abo mapoo takooga, diayo namapoo goo hedebe hagonosee takalaiso. Goo ee ayo Godeeyo hu poudalame, Yelusalem mapoo di biame 12 poogoloso ka badoso.

12 Esiga a Yelusalem mapoo badolone, Yu odoowo tei moso mapoo odoo hee sabolo koo agadigeli. Osoloso howo gisili moso ma kulodu, osoloso Yelusalem mi mapoo silone, odoo kamanalame koo moodeli.

13 Esiga Yu odoo hamapoo egee do oso mo goo namapoo to opusomo opusomo di taka goo susuga ee tei goonee.

14 Esino diayo taka eyo kulodu, goo heeno tei goo. Ee, ibada amawe dia Godeeyo hu poudalame, ayo Yesu mapoo tei teliso. Esino Yu odooso takeliso, Yesuwo goo eligi sabolo diayo eligi

24:5: Diye 17:6 **24:6:** Diye 21:28-30 * **24:8:** To hagee odoo aboso taka, Lukaye hogugu, deliso. Esino odoo aboso taka, Lukaye hogugule, odoo heeso hamamee hoguguna, dee takeli.

sabolo hedebenee. Esino a Moseseeye eligi goo sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso to hogugu mapoo tei teliso.

15 Esiga Godeeye tekepo odoo sabolo tokenee odoo sabolo ta maga see hogabidilei goo mapoo Yu odooso tei toloso egee do, goo hedebe mapoo anosee tei teliso.

16 Esiga goo hageesi maga, a Godeeyo howo woola osoloso odoo howo woola goo tekepo talai goomegeliso.

17 A Yelusalem poogoo dileso mi abo mapoo silone dugo abo poogooso. Omapoo siloso, see Yelusalem mapoo wedi simiso, bi mauwe odoo mapoo emegei di bi molee tenelame, osoloso Godee mapoo emegei di bi tenelame.

18-19 Esino a tei moso mapoo badolone, Godee mapoo emegei di bi tenelai ee mopoodoo dolone badebeiso. Omapoo badolone, odoo susuga badele, osoloso kemenele. Osoloso ee ma kulodu Yu odoo oso sibileso a egeiso. Esino dima kulodu, Asiya mi maga sibadee Yu odoo oso mo goo maga diya kamanaso. Esiga bei kasi maga odoo hagee bia hamapoo mauwe ka dosomo? Odoo hagee bia oso sibileso mo goo namapoo takalai tekepo.

20 Esino odoo egee bia hamapoo mauwe. Esiga Peliks, nayo Yu odoo hagee do mapoo woosalai tekepo, diayo a Yelusalem mapoo dibada wiligi odoo tebisa oso to mou mapoo ido peleso doga, mo goo tokenee edebeeyo egei ee takalai tekepo.

21 Esino ayo goo hedebe hagee diayo to mou ma kulodu to kitulugu sabolo egeesee taka, ‘Esino niyo wedia maga see hogogabilei mapoo tei teme goo ka midiso,’ diso.”

22 Esino Peliks yo Lodeeyo goo ee olo duloso badebeiso. Osoloso odoo mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, “Iba Polowo goo midilei epedee hamapoo koodobileiso. Esiga see ha teli wiligi odoo taba Lusiyas siboga, Polowo goo see midileiso,” diso.

23 Osoloso Peliksiye ha teli gibadeli odoo hee mapoo egeesee takaso, “Niba Polo medee bolone, yimapoo hegi goo hee na tenee. Osoloso emegei odoo heeso yo pidilei na hamaga takee,” diso.

24 Osoloso biame abo poogoloso, Peliksiye osobo Dulusila dio Polo agalame sibadeeso. Peliksiyo osobo Dulusila ee Yu sobo. Osoloso diayo sibileso egeesee takaso, “Polo yo hamapoo ido sibe,” diso. Eseme Poloye sibileso Yesu Keliso mapoo tei talai goo ee takomolome, Peliksiye medee dumeleeso.

25 Yayo dulone badolone, Poloye yimapoo tekepo

24:15: Yon 5:28-29 **24:18-19:** Diye 21:17-28 **24:21:** Diye 23:6 **24:22:** Diye 23:26

badalai goo sabolo, osoloso tokenee goo teyaga su kookoodalai goo sabolo, osoloso Godeeye biame hamameedee mapoo goo midilei goo sabolo takaso. Eseme Peliksiye to hagee duloso obulone, yimapoo egeesee takaso, “Oso, omapoo koodobie! Amapoo biame hee mologa, no see sibe dalaiso,” diso.

26 Egeesi ma kulodu Peliksiye mada egeesee gweliso, “Poloye amapoo molee teneega, molee oso ayo nei Polo ee neliga moso ma kuloduga peegoo ido dileiso,” diso. Yayo egeesee goolone badolone, biame abo mapoo Polo sabolo to kalame yo iliso.

27 Esino dugo bakadio poogoloso hamamee Peliksiye o gamalee tou teli maga peegoo dime, see odoo heeso badebeiso, o hu Posiyus-Pestus. Esino Yu odoo oso goomogalame, Peliks o tou teli maga peegoo dilega badolone, yayo Polo neliga moso mapoo osee badebee, diso.

25

Polo o goo Sisaye midilame taka

1 Pestuseeye gamalee hu toloso biame bakadio hedebe di poogoloso, see Kasaliya mi maga Yelusalem mapoo simiso.

2-3 Yayo omapoo simi biame mapoo, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa abo sibileso yimapoo Polowo goo egeesee takaso, “Polo yo goo tokenee tooso. Esiga no iyo goomoga goo ee moodee. Egeeseelone Polo see Yelusalem mapoo ido sibeye, dee takee,” diso. Bei, diba Polo Yelusalem mapoo sibumologa, mada eli domopoo wooloomalame goomogaso.

4 Esino Pestuseeye egeesee takaso, “Haye, Polo yo Kasaliya omapoo osee badalaiso. Yelusalem mapoo ido sibileime. Esino a biame abo poogoloso hamamee see Kasaliya mapoo wedi dileiso.

5 Esiga nibada wiligi odoo tebisa see abolo dilei tekepo, diayo tei Poloye goo tokenee too egei omapoo takalame,” diso.

6 Pestus biame 10 egeesi Yelusalem mapoo poogoloso, see Kasaliya mapoo wedi diso. Yo Kasaliya mapoo dileso, tialoso biame hee mapoo goo midili moso mapoo peleso, yayo badeli debi mapoo badolone, Polo yo sibeye doloso odoo abo mapoo to teneeso.

7 Eseme edebeeyo Polo yo goo midili moso mapoo ido polome, Yelusalem maga sibadee Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso Polo tobudume, pee maga tebisaloso silodoboloso, Polowo goo mapoo to opusomo opusomo di takolone, Polo yo diya tokenee odoo dee takaga meleeso. Esino diayo

25:2-3: Diye 23:15; 24:1 **25:7:** Diye 24:5-6

to opusomo opusomo di taka ma kulodu, Pestuseeye tei goo egele.

8 Eseme Poloye eyo nediliyo pidilei to takolone egeesee takaso, “A Yu odoowo tei hee gababile. Osoloso ayo ibada tei moso eyo hu mapoo tokenee goo takele. Osoloso Loum mi toowa wiligi odoo taba Sisayo goo mapoo tokenee goo takele,” diso.

9 Esino Yu odoo oso goomogalame, Pestuseeye Polo mapoo egeesee takaso, “Iba susuga oso Yelusalem mapoo dileso nee goo omapoo midilei tekepowo?” diso.

10 Eseme Poloye nei egeesee takaso, “A Yelusalem mapoo dileime. Bei, a Loum odoowo goo midili moso mapoo olo badoso. Esiga hamapoo mo goo midilei tekepo. Esino Pestus, no olo gooleedooso, ayo Yu odoo mapoo tokenee goo hee moodele.

11 Egeesi ma kulodu ayo goo tokenee too diepi, tei ee dodolone, a talai tekepo. Esino Yu odoo oso mo goo wulo gamenee taka maga, odoo heeso a Yu odoowo dee mapoo tenelai tekeponee. Esiga a Loum mi wiligi odoo taba Sisaye mo goo midilei goomogo!” diso.

12 Eseme Pestuseeye yimapoo kokodo takeli odoo sabolo goo hamapoo to mouloso, Polo mapoo egeesee takaso, “No Sisaye nee goo midilei goomoga magooga, no Sisa mapoo ido dileiso,” diso.

Pestuseeye Agilipa mapoo Polowo goo taka

13 Biame abo poogoloso hamamee Yu odoowo wiligi odoo taba Agilipaye omolo sobo holo, Benis sabolo Pestus mapoo emegei di to takalame Kasaliya mapoo sibadeeso.

14 Osoloso biame bei diba Pestus sabolo omapoo debeiso. Osoloso omapoo osee doboome, Pestuseeye Polowo goo ee Agilipa mapoo oposususo. Yayo oposusulone egeesee takaso, “Odoo hee, Polo ee Peliksiye neliga moso mapoo toosoo osee badoso.

15 Esino a Yelusalem mapoo dileso peledoboome, Yu odoowo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso wiligi odoo tebisa abo sabolo, sibileso amapoo Polowo goo egeesee taka, ‘Polo ee tokenee odoo, esiga yo wooloome,’ diso.

16 Esino ayo dimapoo egeesee takaso, ‘Loum odoo iyo odoo hee goo mauwe koo wooloomali. Esino iba Loum odoo oso goo midili ee egeesi. Odoo hee ee goo midi mapoo yimapoo goweli odoo oso o goo takoloso koodobuoga, nei odoo o goo eyo nediliyo takeliso. Osoloso hamamee goo midili odoo oso yimapoo goo tokenee melee ogoga, yo wooloome, dee takeliso,’ diso.

17 Esiga Yelusalem wiligi odoo tebisa abo abolo

25:14: Diye 24:27

hodobo hamapoo ka simi. Biame omapoo mo goo midilei booloogele. Esino a sibileso, tialoso biame hee mapoo goo midili moso mapoo peleso badolone, Polo yo hamapoo ido sibeye, diso.
18-19 Ee ma kulodu ayo goolee, Polo yo tokenee goo toowa toobelee, diso. Esino Yu odoo oso gamenee dibada howo gisili tei goo sabolo, osoloso odoo hee Yesu, di-ayo olo taso deli, see Poloye odoo ee see gie badoso, dee taka goo omapoo toso agadi-galoso o goo midilame ido pala egeiso.
20 Esino a goo hagee medee gooleedelega badolone, Polo mapoo egeesee woosaso, 'No Yelusalem mapoo dileso nee goo midilei soowayo?' diso.
21 Esino yo Yelusalem mapoo dilei goomegele. Eseme yo Sisaye o goo midilame goomogaso. Esiga yo wulo epedee hamapoo badalaiso. Osoloso ayo biame tekepo ogoga, yo Sisa mapoo o goo midilame ido diye dalaiso," diso.
22 Eseme Agilipaye Pestus mapoo egeesee takaso, "A odoo hagoso taka goo mawo duleiyasa," diso.

Eseme Pestuseeye yimapoo egeesee takaso, "No godigi yayo takooga duleiso," diso.

Polo yo Agilipa dio Benis dio mapoo ido simi

23 Osoloso biame hee mapoo Agilipa dio, Benis dio, hu toowa too odoo masi, dugo medee tekepo kalagaloso, goo midili moso mapoo paladeeso. Diba goo midili moso mapoo galaga dulone, ha teli odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Kasaliya mi wiligi odoo tebisa sabolo galaga diso. Osoloso diba susuga goo midili moso mapoo mooloogoodoloso doboome, Pestuseeye Polo ido sibe, diso.
24 Eseme Poloye goo midili moso mapoo sibileso to-budume, Pestuseeye egeesee takaso, "Wiligi odoo taba Agilipa nobolo, osoloso odoo susuga sabolo, odoo hagee ege! Yu odoo hamapoo egee do sabolo, osoloso Yu odoo Yelusalem mapoo debeli sabolo, oso odoo hamapoo diya gowoolone, amapoo to neligidi takolone, yo wooloomalai tekepo, dee takeliso.
25 Esino ayo yo teli mapoo magalai o goo tokenee hee mauwena. Esino yo eyo goomoga oso Sisaye o goo midi diga, ayo yo Sisa mapoo ido di, diso.
26 Esino goo hamapoo ayo ibada wiligi odoo taba Sisa mapoo Polowo goo maga to hoguguloso tenelai to mauwe. Esiga ayo yo nibada howo woola mapoo ka ido simi. Esiga Agilipa nayo yimapoo woose. Egeeseega to yayo nei taka ee ayo hoguguloso Sisa mapoo ka tenelaiya.
27 Bei, neliga ma kulodu badeli odoo oso moodoo goo ee hogugule mosoowe

sabolo Loum wiligi odoo taba Sisa mapoo diye dalai tekeponee," diso.

26

Poloye wiligi odoo taba Agilipayo howo woola mapoo o goo taka

1 Agilipaye Polo mapoo egeesee takaso, "Ayo epedee no nediliyo pidi to takalame namapoo biame teneeso."

Eseme Poloye dee dokodoo poudoloso, to takalai bei mooloogoolone egeesee takaso,

2 "Wiligi taba Agilipa, a epei Yu odooso mo goo mapoo goo opusomo opusomo di taka mapoo nei ayo mawo a pidi to namapoo takalai goomogo.

3 Bei, no Yu odoo ibada adaga dia goo susuga sabolo, osoloso ima kulodu to agadigeli goo sabolo no gooleedooso. Esiga ayo namapoo howaso, mo to hagee takoo medee dui.

4 Egeesi ma kulodu, Yu odoo susuga oso ayo daga Yu odoo sabolo Yelusalem mapoo badebei goo ee, diba olo gooleedooso.

5 Esiga Yelusalem odoo susuga oso mo goo diba gooleedooso. Esiga diayo namapoo mo goo takalai dee takooga, diayo ayo Pelisi odoo toboloso badebei goo ee takalaiso. Egeesee mapoo Yu odoo ma kulodu Pelisi odoo oso Moseseeye eligi goo hogugu medee dedeliso.

6 Esino Godeeye mawe dimapoo to takoloso magoo mapoo ayo tei teme, a epedee goo midi mapoo ka badoso.

7 Osoloso ibada Yu odoo bala 12 susuga oso biame susuga Godeeyo hu poudoolone dobolone, diba to magoo hedebe ee bamoloso. Esiga mo wiligi odoo taba Agilipa, abolo epedee to magoo hedebe omapoo tei teme, Yu odoo oso a wooloomalame goomogoso.

8 Egeesi ma kulodu, Yu odoo niba bei kasi maga Godeeye wedia odoo ee see hogogabileiso dee taka goo mapoo tei telega ka pegeliyo?

9 Esiga a niyo egee gooloomolo egeesi masi goolone, ayo Yesu Nasalet odoo mapoo tei telaga odoo mapoo heiga toowa molone, ayo dimapoo dala tenelame goomogo meleeso.

10 Egeeseelone tei moso wiligi odoo tebisa oso amapoo kitulugu teneme, ayo Godee o odoo esialoso toloso neliga moso ma kulodu tooseliso. Osoloso tei telaga odoo abo ee olo piligume, ayo goo omapoo tekepo doloso, goomegeliso.

11 Osoloso a Yu odoowo howo gisili moso susuga mapoo silone, tei telaga odoo mapoo dala tenelone, ayo dimapoo toso pupulone, to tokenee takoloso Yesuwo goo mapoo miligi pie, dee takeliso. Osoloso ayo dimapoo diya komonolone, mi abo

26:5: Pil 3:5-6 **26:6:** Diye 23:6; 28:20 **26:9:** Diye 8:3

mapoo dileso, tei telaga odoo toloso dala teneliso.
12 Ayo egeeseemo silone, biame heeso tei moso wiligi odoo tebisa oso amapoo kitulugu teneme, Damasko mi mapoo tei telaga odoo talame diso.
13 Esino osoko oo domo taba mapoo a eli domopoo dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu oso pouneme egeiso. Gadeebugu ee diya toowa, osokoso gadeebugu egeesinee. Esiga odoo abolo hodobo di gadeebugu oso tooso.
14 Osoloso iba susuga miyomoo misigedubuloso tiesamolome, kei ma dokodooga ibada Hibulu toso amapoo egeesee takeme duso, 'Solo, Solo, nayo bei kasi maga amapoo dala ka tenemalala? Esiga no medee goolee. Nayo egeeseemo siloga, no Godee sabolo ha taso. Esiga eyo nei no dala talaiso,' diso.
15 Eseme ayo egeesee takaso, 'Wiligi odoo, no ogumo?' diso.

Eseme Lodeeye amapoo nei egeesee taka, 'A Yesuso. Nayo tei telaga odoo mapoo dala egee tenemolo, amapoo tenemoloso.
16 Esiga no tebee! Ayo namapoo sibileso peledobooso. Bei, ayo no olo hesiaso, nayo mo tou teli odoo doloso badolone, ayo namapoo eligi sabolo, osoloso eligilei goo sabolo, odoo mapoo eligilame.

17-18 Esiga nayo Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo ma kulodu mo to takomo siloga, ayo no medee balaiso. Egeesi ma kulodu diayo no dala teneega, ayo no pidileiso. Esiga diayo tei goo ee gooleedoga, diayo neliga maga miligi pialoso, gadeebugu mapoo bidiga dabalame, osoloso Saiten oso gibadolone debei poogoloso, see Godee mapoo bidiga dabalame, ayo no dimapoo diye deeso. Egeeseega ayo dibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. Egeeseega diayo amapoo tei too goo maga, Godeeye hesia odoo oso egee do sabolo hodobo dabalaiso,' diso.

19 Eseme wiligi odoo taba Agilipa, mo howo opusomo doloso, kei ma dokodooga to taka duloso, to omapoo mesieso.
20 Osoloso ayo Damasko mapoo, osoloso Yelusalem mapoo, osoloso Yudiya mi toowa ma kulodu, osoloso Yu odoonee dia mi susuga mapoo, Godeeyo to egeesee takomo sileeso, 'Nibada goo goolee su wuduloso, nibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo sibadee! Osoloso niyo Godee mapoo sibadee goo ee eligilone, odoo susuga eyo howo woola tekepo goo ee tomo silesibe,' dee takeliso.
21 Esiga ayo goo hagee tomo silime, Yu odoo oso ayo dibada tei moso ma kulodu badoboome, diayo a

26:17-18: Isa 42:16; Epe 2:2; Kol 1:13

wooloomalame keliso.
22 Esino Godeeye pidi toowa maga, a see epedee nibada howo woola mapoo tobudulone, wiligi odoo tebisa nimapoo, osoloso odoo abo susuga nimapoo, Godeeyo to takolone ka badoso. Esino ayo taka to susuga ee Moses sabolo Godee maga to toloso takomo silesibili odoo sabolo oso Godeeye hudi magoo Keliso mapoo peledabalai goo taka sabolo hedebe.
23 Esiga to hagee eyo bei hagoso, Keliso dala toloso talaiso. Osoloso yayo daga malalo ta maga hogabuloso, gadeebugu ee Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo mapoo tosibileiso," diso.
24 Esino Polo to osee takomolome, Pestuseeye to neligidi yimapoo egeesee takaso, "Polo, no boobadolone wulo halaboo! Nayo diya goolee oso no ka boobadoo," diso.
25 Eseme Poloye to nei Pestus mapoo egeesee takaso, "Wiligi odoo taba Pestus, a wulo koo halabooso. Bei, ayo to taka susuga hagee tei goo. Esiga goo eyo bei moloso.
26 Esiga wiligi odoo taba Agilipaye goo susuga hagee yo gooleedooso. Ayo goo susuga hagee yimapoo takooga, ayo to takalai koo obuso. Bei, goo susuga hagee mada moodele. Haye! Odoo susuga eyo howo woola ka moodoo," diso.
27 Eseme Poloye wiligi odoo taba Agilipa mapoo egeesee takaso, "Agilipa, no Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo susuga oso to hogugu mapoo tei telisomo? O. A gooleedoso, no tei teliso," diso.
28 Esino wiligi odoo taba Agilipaye egeesee takaso, "No biame deiyepo hamapoo ayo Keliso mapoo tei talame amapoo to egeesi masi ka takamalala?" diso.
29 Poloye to nei egeesee takaso, "A nayo tei talai biame deiyepo o, biame sage koo magooso. Esiga ayo nobolo osoloso epedee hamapoo mo to dulone hagee do odoo susuga oso Godeeyo to mapoo tei toloso ayo hagee bado egeesi masi badalame dokodoo ka takooso. Esino nibada dee mapoo ki ti oso tialagalaime," diso.
30 Eseme wiligi odoo taba Agilipa sabolo, osoloso Pestus sabolo, osoloso Benis sabolo, osoloso odoo susuga Polowo to dulone debei ee tebisaloso diyadeeso.
31 Diayo diyadulone dieso dimapoo egeesee takaso, "Odoo hagee goo tokenee hee tele. Esiga iyo yo neliga moso mapoo toosooloso wooloomalai tekeponee," diso.
32 Eseme Agilipaye Pestus mapoo egeesee takaso, "Iyo odoo hagee goo midili maga diye dalai tekepo. Esino yo

26:23: Luka 24:44-47; 1Kol 15:20

Sisaye o goo midilei goomogaga, yo Sisa mapoo ido diye, dee takee," diso.

27

Poloye du maga Itali mi mapoo dilame bei mooloogoo

1 Pestuseeye Polo Sisaye badebei mapoo ido dilame goomoga magoloso, yayo Loum ha teli gibadeli odoo hee Yuliyes iso. Osoloso yimapoo egeesee takaso, "Polo sabolo, osoloso neliga moso ma kulodu debeli odoo abo sabolo, du maga Itali mi mapoo Sisaye badebei mapoo iyado di," diso. Yuliyes hagee ha teli odoo mooloogoodoo hee, o hu Sisayo mooloogoodoo dee takeli eyo kulodu badeli.

2 Eseme iba Adalamatiya odoo dia du toowa ee Kasaliya mi maga see Asiya mi ma kulodu mi opusomo opusomo di mapoo dilame molome egeiso. Eseme Yuliyeseeye iba du omapoo dalaga peegeena. Osoloso Makedoniya mi ma kulodu Tesalonika mapoo badeli odoo hee, Alistakus du omapoo ibolo hodobo bulumaloso, see Saidon mi mapoo dulone domopoo tiesaso.

3 Osoloso biame hee mapoo Saidon mi mapoo sibileso peledabaso. Esino iba Saidon mi mapoo sibileso peledoboome, Yuliyeseeye Polo yo diya goolone yimapoo egeesee takaso, "Nee odoo oso biso pidilame, no peegoo di," diso.

4-5 Osoloso iba see Mila mi mapoo dalo soowoolone, Saiples mi te koola mapoo poo toowa meneme abaga daso. Bei, abei toowa woola mapoo poo toowa oso sibulone, howo ki toowa siba. Eseme iba osee Saiples mi te maga gulugumo sibileso, Kilikiya sabolo Pampiliya sabolo daga dileso, Lisiya mi Mila mapoo sibileso peledabaso.

6 Iba omapoo dileso doboome, ha teli gibadeli odoo Yuliyeseeye Alesandiliya odoo dia du toowa Itali mapoo dilame molome egeiso. Eseme yayo iba du omapoo dalaga peegeena.

7-8 Eseme iba du omapoo dalaga poogoloso, Nidus mi mapoo obeeyamo dulone, biame bei abei domopoo poogooso. Iba Nidus mi ee daga dime, poo toowa simi oso, howo ki toowa sibume, see Kiliti mi te mapoo dalo soowaso. Bei, omapoo poo toowa meneme. Osoloso iba Kiliti mi te su Salomone koola abaga obeeyamo gulugumo dulone, Lasiya mi koola mapoo du dali omapoo oluguso. Du dali eyo hu Du Oluguli Medee Tekepo deli.

9 Iba du oluguli omapoo dobolone, egeesee goolone debeiso, "Iba biame toowa olo hosudooso. Osoloso Yu odoo oso nei teyuloso badeli biame olo dagadileso badoso. Esino dugo biame olo bei mooloogooso. Egeesi

27:2: Diye 19:29

ma kulodu iyo dugo biame mapoo abei toowa maga dilei tekeponee. Bei, howo ki toowa oso sibulone, iba tokenee peya," diso. Eseme Poloye odoo susuga mapoo egeesee taka,

10 "Emegei, dugo biame mapoo abei toowa maga duga, ibolo osoloso ibada bi sabolo, osoloso ibada du sabolo tokenee palai, a gooleedooso. Esiga iba hamapoo osee dabalai tekepo," diso.

11 Esino du wiligi taba sabolo osoloso duwo ama sabolo diba egeesee selai goomegele. Eseme ha teli gibadeli odoo oso Polowo to mapoo tei telega poogoloso, odoo bakadio hageeyo to mapoo deedeeso.

12 Eseme odoo susuga oso egeesee takaso, "Iba dugo biame mapoo hamapoo dobolone du oluguloso dabalai du oluguli tokenee," diso. Egeeseelone diba saga Poiniks mi mapoo dileso doga, dugo biame ee koodobilame goomogaso. Kiliti mi te mapoo Poiniks hagee du oluguli tekepo hee oso. Bei, du oluguli omapoo poo toowa haga koo sibili.

Poo toowa sabolo howo ki toowa
sabolo ma kulodu di

13 Osoloso biame heeso poo toowa koodobume, see poo pepooko oso abei toowa domo abaga pee maga sibilame bei mooloogooso. Eseme du toowa tosilesibili odoo oso egee ogoloso tekepo dolone, hegi biso du gi-doloso howo kulomoo melee giligadoloso du ma kulodu maso. Osoloso iba Kiliti mi te mapoo soowooleso widi pee maga gulugumo diso.

14 Iba mi te widi pee maga obeeyamo gulugumo du-molome, haga booloogelega mi te abaga poo toowa simi oso ibada du ee see abei toowa domopoo todiso.

15 Egeeseeme iba du balamelega, ibada du pooso todime, wulo balaga meleeso.

16-17 Esino pooso ibada du ee Kauda mi te mapoo poo toowa meneme hodiokooga todi molome, du tosilesibili odoo oso du toowa tokenee poga pidili du pepooko, du toowa eyo osio mapoo bagagoloso melee ee diya kitulugu sabolo toloso du toowa ma kulodu magooso. Osoloso howo ki oso sibileso ibada du mapoo woolone du toowa gadilega pagalame, diayo du ee tiso tialogooso. Osoloso du tosilesibili odoo ee Libiya mi hodio abaga dulone, howo soo mapoo du doguyaga diya ebigaso. Egeeseelone, diba pooso sibileso weli dugo du ma dokohodoo bagagoo ee du medee dilame miyomoo bagagooso. Eseme pooso ibada du ee abei domopoo wulo todimeleeso.

18 Osoloso biame hee mapoo poo toowa oso see diya sibume, du tosilesibili odoo oso du poopeeya dalame, bi abo du toowa ma kulodu melee toloso

howomoo sooso.
19 Osoloso see biame hee
mapoo, bi abo egeesi masi du
ma kulodu melee howomoo
sooso. Pooso sibileso weli
dugo sabolo, osoloso homo
tialogoo sabolo, osoloso dugo
bagagili ti sabolo, osoloso
bi abo egeesi masi sabolo
howomoo sooso.
20 Iba poo toowa oso simi
ma kulodu, osoloso howo ki
toowa simi ee ma kulodu bi-
ame bei poogoomo dulone,
osoko sabolo giwo sabolo
egele. Egeesi ma kulodu du-
lone, iba dabalai goole. Esino
wulo wedilei gooleeso.
21 Esino iba biame bei ma
kulodu nei nelega sibulone,
Poloye toboloso imapoo
egeesee takaso, "Emegei,
niba kasi maga mo to dulega
Kiliti mi te poogoloso ka
simiyo? Iba omapoo debei
diepi, goo hageesee imapoo
sibile pegeliyo.
22 Esino niba goo hamapoo
haga na ebi. Bei, odoo susuga
nima kulodu odoo hee ta-
laime. Esino hedebe ibada
du ee tokenee palaiso.
23 Bei, mo Godee ayo o hu
dokodoo poudili o momaiye
oso amapoo sibeye dee
takeme, eiyo gesi amapoo
sibileso egeesee taka,
24 'Polo, no haga na ebi, bei
no wulo gamenee dile, wiligi
odoo taba Sisayo mudugiy-
opoo nee goo midilame duso.
Esiga Godeeye nimapoo
mesie maga nobolo hodobo
egee du odoo sabolo, abei
domo hamapoo wedileime,'
diso.
25 Esiga odoo susuga, niba
to hagee duloso na ebi. Bei,
Godeeye o momaiye oso goo
taka goo ee tei moodoolai
doloso, a tei toso.
26 Esino iba omapoo du-
lone, mi te hee koola mapoo
dileso, yo mapoo godee big-
ileiso," diso.
27 Iba Adiliyati abei do-
mopoo silesibulone, biame
14 poogoloso see gesi hee
mapoo gesi domopoo du
tosilesibili odoo oso goolee
widi pee koolabelee, diso.
28 Egeeseelone diayo howo
kasee boubeleso howo bou
tebili ti toloso teibaso. Os-
oloso egeino, howo bou ee
teiba ibada bagi sabolo teiba
40 egeesi masi mala. Osoloso
hoogoo pepooko dileso, see
tobu teibaso. Osoloso egeino,
howo bou ee teiba ibada bagi
sabolo teiba 30 egeesi masi
mala. Eseme diayo goolee
widi pee olo koola tooboo,
diso.
29 Eseme diba gesi dulone,
du howo soo maga duga, yo
mapoo godee bigiyaga diya
ebigaso. Egeeseelone du di-
lega omapoo malame, diayo
hegi bi bakadio bakadio di
du osio mapoo bagagoloso
howomoo toosooso. Osoloso
gesi omapoo dobolone, du
tosilesibili odoo oso saga mi
beeama beleso ee bolone de-
beiso.
30 Egeeseelone dobolone,
diayo du toowa maga mada
kukolo dilame, du toowa to-
kenee poga pidili du pepooko
ee howomoo ti sabolo gisiba-
soloso olugu molone imapoo

27:24: Diye 23:11 **27:26:** Diye 28:1

egeesee taka, “Iba du wiligi maga hegi bi abo howomoo toosoowagona,” diso.

31 Esino Poloye ha teli gibadeli odoo sabolo, o odoo sabolo mapoo egeesee takaso, “Du tosilesibili odoo oso kukulo duga, iba susuga wedileiso,” diso.

32 Eseme ha teli odoo oso du toowa tokenee poga pidili du pepooko ee ti koo poogoome, pooso todiso.

33 Osoloso olo mi beeamalai koola tooboome, Poloye diba nei nalame howolone odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Niba biame 14 ma kulodu ebia sabolo sibulone nei medee nele.

34 Esiga niba wedilega pagalame, epedee hamapoo nei medee ne. Osoloso niba goolee, nima kulodu odoo hee dala talaime,” diso.

35 Osoloso Poloye to hagee takoloso, wo toloso goomoga to Godee mapoo takoloso, odoo susuga eyo howo woola mapoo wo po doloso neso.

36 Eseme Poloye nei namelee ogoloso, odoo susuga oso yibolo nei nalame goomogaso.

37-38 Diba nei ne koodobuloso, du poopeeya dalame, nei abo susuga howomoo togobisaso. Esiga iba 276 odoo oso du ee ma kulodu debeiso.

Duso dileso yo mapoo godee buguloso gagabugu goo

39 Osoloso gesi mi beeamome egeino, du tosilesibili odoo oso widi pee egeiso. Osoloso diayo widi pee ee medee ogoloso gooleedele. Esino omapoo dileso du olugumo, diso. Bei, diayo widi pee ee du olugulei tekepo goolee.

40 Egeeseelone, diba widi pee mapoo dilame hegi bi du ma bagagisaloso melee, ee howomoo kookoo sooso. Osoloso du osio mali suda masi howomoo wusuloso, pooso du todilame, du wiligi mapoo dugo bagagoloso meli hee poudoloso bagagooso. Osoloso iyo widi pee egei mapoo diso.

41 Esino iba widi pee mapoo dulone, du wiligi oso dileso howo soo mapoo dougaso. Eseme howo ki oso sibileso, du osio mapoo woome, du gagabuguso.

42 Egeesi ma kulodu ha teli odoo oso neliga ma kulodu debeli odoo ee howo tabuloso kukulo diyaga, diya gooleeso. Egeeseeyaga neliga ma kulodu debeli odoo ee diayo du ma kulodu wooloomalame goomogaso.

43 Esino ha teli gibadeli odoo Yuliyes yo Polo wooloomalai goomegele. Esiga yayo ha teli odoo dimapoo egeesee takaso, “Niyo neliga ma kulodu debeli odoo ee na wooloome,” diso. Eseme yayo egeesee takaso, “Niba howo tabili gooleedoo daga, niba widi pee mapoo howo tigebie!

44 Osoloso odoo howo koo tabili daga, niba du gagabugu mapoo toloso deeso widi pee mapoo sumo di,” diso. Egeesee see

maga odoo susuga medee tigebuloso widi pee mapoo daboogoloso gie badeli tooso.

28

Poloye Malata mi te mapoo sibileso peledaba

1 Osoloso iba howo tigamo dileso, mi te mapoo dalaga poogoloso dobolone duno, mi te eyo hu Malatagona.
2 Iba omapoo sibileso peledoboome, mi te mapoo debeli odoo oso iba medee pida. Esiga biame omapoo howo toowa simi oso kekebie meleega, mi te mapoo debeli odoo oso iyo dou halame, dou toowa tooloso ka daba.
3 Osoloso Polo nosee dou kaka tosibileso, dou toomeleeno, hebise sa masi dou ma mapoo kulodu tiamelee ee diya dei moodoome, dou kaka ma ma kuloduga gasibileso Polo dee mapoo paso. 4 Eseme mi te mapoo debeli odoo oso Polo hebiseso dee mapoo poloso sooloogoosoo melee ogoloso diba diesono egeesee takaso, “Odoo hagee odoo wooloomali odoo osobele. Bei, yo abei domopooga simi oso yo tele. Esiga epedee nei dala teneli godee oso Polowo goo tokenee maga nei ka teneeso. Esiga hebiseso yo dee mapoo ka pana”, diso.
5 Esino Polo hebiseso o dee mapoo pome, o dee keesee heyadige buguno hebise dou mapoo toodooso. Ee ma kulodu goo hee yimapoo peledebele.
6 Esino mi te mapoo debeli odoo oso egeesee goolone debeiso, “Polowo dee papoloso, miyomoo homodobuloso talaiso,” dee gooleeso. Esino biame sage ma kulodu goo heeso Polo mapoo peledebele. Eseme mi te mapoo debeli odoo oso goo hagee ogoloso, Polo yo godee hee molodoo, dee takaso.
7 Osoloso ee ma kulodu iyo dou halaga melee mi maga Malata mi te mapoo debeli odoowo wiligi odoo taba, Pubiliyeseeyo mi haga hoogoonee. Esiga yayo iba ogoloso, o moso mapoo ido dileso, biame bakadio hedebe di omapoo doboome, yayo iba medee pidiso.
8 Moso ee ma kulodu Pubiliyeseeyo ama kolo dei sabolo osoloso su paiye sabolo tiameleeso. Eseme Poloye yayo tiamelee mapoo gadileso, Godee mapoo takoloso, o deeso yimapoo sigime, paiye weidooso.
9 Hamamee odoo paigiga mi te mapoo debeli odoo oso goo hagee duloso sibademe, Poloye diba tekepo moodoo demeleeso.
10-11 Egeesi ma kulodu iyo mi omapoo doboome, mi te mapoo debeli odoo oso imapoo hu toowa tenelone emegei di bi tenemeleeso. Osoloso a bakadio hedebe di omapoo doboso, see dilame doboome, mi te mapoo debeli odoo oso iyo eli domo

28:2: 2Kol 11:27 **28:5:** Maka 16:18 **28:6:** Diye 14:11

dulone nalai, nei sabolo osoloso bi abo sabolo imapoo tosibadeeso.

Poloye Loum mi mapoo dileso peledaba

Osoloso iba Alesandiliya odoo dia du toowa dugo biame mapoo Malata mi te mapoo melee mapoo dabagaso. Du ee tosilesibili odoo oso dadabayo gamenee godee masi bakadio moodooloso du wiligi mapoo tugusa molome egeiso.

12 Iba du omaga dileso Silakusa mi mapoo du oluguloso, biame bakadio hedebe di omapoo debeiso.

13 Osoloso see abaga Legiyum mi mapoo dalo soowaso. Omapoo tialoso biame hee mapoo poo iyo simi hamamee abaga sibilame bei mooloogooso. Eseme pooso ibada du saga todilame pupu buguso. Osoloso biame heeso Putiyoli mi mapoo dileso peledabaso.

14 Iba dileso Putiyoli mapoo du oluguloso, tei telaga odoo abo egeiso. Eseme diayo iba biame 7 dibolo debeeyena. Osoloso omapoo doboso see mili Loum mapoo diso.

15 Osoloso tei telaga odoo Loum mapoo debeli oso iba sibogo di duloso, eli domopoo iba tugodalame simina. Ee ma kulodu odoo abo sibileso, iba Apiyus Polum mi mapoo tugodooso. Osoloso aboso mi hee, o hu Odoo Soowo Moso Bakadio Hedebe deli mapoo sibileso tugodooso. Eseme Poloye diba ogoloso diya goomogolone, Godee mapoo goomoga toowa poudooso.

16 Eseme iba Loum mi mapoo sibileso peledoboome, ha teli gibadeli odoo oso Polo mapoo egeesee takaso, “No neliga moso mapoo dileime. Esino no wulo moso hee mapoo badoga, ha teli odoo hedebe oso no ka gibadalaigona,” diso.

17 Osoloso biame bakadio hedebe di poogoloso hamamee, Poloye Yu odoowo wiligi odoo tebisa Loum mi ee ma kulodu debeli susuga yimapoo sibilame to teneeso. Diba olo sibileso doboome, Poloye dimapoo egeesee takaso, “Emegei, ayo goo tokenee hee Yu odoo mapoo moodele. Osoloso ibada adaga dia tei hee gababile. Esino Yelusalem mapoo Yu odooso a goo mauwe toloso Loum odoo mapoo teneeso.

18 Osoloso nei diayo amapoo woosali to bei woosano, amapoo goo tokenee hee egele. Esiga diayo a teli mapoo magalai goomegele. Esino diayo a neliga moso maga peegoo tamagalame goomogaso.

19 Esino Yu odoo oso a neliga moso maga peegoo tamagalai tekeponee, dee takeme, ayo mo goo Sisaye midilei a goomogo, dee takaso. Esino ayo mo odoo,

28:18: Diye 26:31 **28:19:** Diye 25:11

Yu odoo mapoo gigidilei goo mauwe.
20 Esiga ayo goo hagee nibolo medee to meilame ka gilimadoo. Osoloso a epedee ki tiso tialogoloso moloso. Bei, ayo Isalael odoo oso dulone egee bamolo, odoo yimapoo tei too goo maga," diso.

21 Eseme wiligi odoo tebisa oso Polo mapoo nei egeesee takaso, "Iyo Yudiya maga nee goo maga to hogugu teneme tele. Osoloso Yu odoo abo omaga sibadee oso nee goo maga tokenee goo taka, iba dule.
22 Esino goo nayo egee eligimo silo imapoo takalai goomogo. Bei, mi susuga eyo kulodu, edebeeyo Yesuwo goo eligili goweli," diso.

23 Osoloso Polo sabolo Yu odoo sabolo biame hedebe magooso, diayo see tobu Polobolo Yesuwo goo maga to kalame. Osoloso diayo biame hedebe magoo mapoo Yu odoo susuga Yesuwo goo maga to kalame Polo mapoo sibadeeso. Eseme Poloye gesikolo bei mooloogoloso abaga dino habe mapoo Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo ee eligilone, Moseseeye eligi goo sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso to hogugu maga Yesuwo goo eligiso, diayo Yesu mapoo tei talame.
24 Eseme odoo abo oso Polowo to duloso tei tooso. Esino odoo abo tei tele.
25 Egeesi ma kulodu diesono abo puloso toso agadigaso. Osoloso diba dilame doboome, Poloye tei tele poogoo odoo mapoo to hedebe hagee takaso, "Dio Tei oso tei goo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisaya maga nibada amawe dio mapoo egeesee takaso,
26 'Nayo dileso odoo hagee
bia dimapoo egeesee
takee,
"Niyo medee hodu
dileso to taka duleiso.
Esino goo eyo bei niyo medee
gooleedalaime.
Osoloso niyo medee
hodu dileso agalaiso,
esino goo eyo
bei niyo ogoloso
gooleedalaime."
27 Bei, diba goo eyo
bei gooleedalai koo
goomogo.
Osoloso diba dulu taba-
gado, osoloso howo
gisiga diga.
Esino diayo ogoloso, osoloso
duloso goo goolee
tekepo toloso, amapoo
wedi simi diepi,
ayo dibada tokenee
hapoloso boobado
bigiliyo,' diso.
28 Esiga niba medee goolee, Godeeye gie badeli hedebe Yu odoo mapoo tenele. Haye, yayo Yu odoonee sabolo mapoo teneeso. Esiga diayo goomoga sabolo Godeeyo to medee duleiso," diso.
29 [Osoloso Yu odooso Polowo to duloso, dibada

28:20: Diye 26:6-7 **28:22:** Diye 24:14 **28:26:** Isa 6:9-10; Diye 25:13; 26:2, 6; 27:24; Loum 1:5

mooloogoodoo ma kulodu diesono toso diya agadigamo diso.]*

30 Osoloso Polo dugo bakadio ee ma kulodu moso nei molee magoloso tieli mapoo badoboome, odoo abo yo agalame simi, yayo o mosopoo goomoga sabolo ido palaso.

31 Osoloso yayo dimapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligilone, Lodee Yesu Kelisowo goo takalai ebile. Osoloso ee ma kulodu odoo heeso yimapoo hamaga takele.

* **28:29:** To hagee odoo aboso taka, Lukaye hogugu, deliso. Esino odoo aboso taka, Lukaye hogugule, odoo heeso hamamee hoguguna, dee takeli.

Loum
Poloye Loum sosee mapoo to hogugu tenee

Loum booka goo eyo bei

Poloye Loum mi mapoo dilega badolone to hagee hoguguloso Loum odoo mapoo teneeso. Hogugu hagee ma kulodu tei talai goo eyo bei hoguguso. Egeeseelone yayo Kelisoye tou too goo sabolo, osoloso Godeeye sooloo deli goo sabolo, osoloso tei talai goo sabolo, osoloso gie badeli talai goo sabolo hoguguso. Osoloso goo tokenee maga hoguguso. Osoloso tei Yu odoo sabolo osoloso Yu odoonee sabolo oso tei too goo maga hedebe doloso egee do eyo goo onosee hoguguso.

1 A Polo, Yesu Kelisowo tou teli odoo. Godeeye a hesialoso amapoo diye di odoo hu teneeso, Godeeyo to tekepo ee takomo silame.

2 Daga hoogoo Godeeye to tekepo hagee odoo susuga mapoo tenelame to edidi magooso. Eseme Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso to edidi magoo hagee Godeeyo booka mapoo hoguguso.

3-4 To tekepo hagee Owolo Yesu Kelisowo goo ee takooso. Yesu Keliso ibada wiligi odoo. Yo mipoo hamapoo soomagooso, osoloso yo wiligi odoo taba Deibidiyo amawe. Esino Godeeye Dio Tei oso kitulugu maga yo ta maga hogadi goo oso yo tei Godeeyo Owolo doloso woola yilige buguso.

5 Esiga Godeeye a sooloo dolone Keliso maga diye di tou tekepo amapoo teneeso, mipoo hamapoo debeli odoo susuga oso amaga Keliso mapoo tei toloso o to mapoo mesimo silesibilame. Goo egeesi maga ayo Keliso halo o tou hagee ka toso.

6 Osoloso Godeeye Loum odoo niba nosee Yesu Kelisowo dalame olo hesigaso.

7 Esiga ayo to hogugu hagee Godeeye sooloo deli odoo Loum mi mapoo debeli nimapoo ka tonowa. Godeeye niba o odoo doloso dabalame olo hesigaso. Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Ama Godeeye, osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo nimapoo tenelame.

Poloye Loum odoo ee agala dilame goomoga

8 Malalo ayo nimapoo ka takooso. Mi susuga ma kulodu odoo susuga oso niyo tei too goo ee olo dudobuguso. Esiga ayo Yesu Keliso maga niba halo Godee mapoo goomoga to takeliso.

9 Ayo mo sooloo ma kuloduga goomoga sabolo Godeeyo tou tolone badolone, to tekepo

1:1: Diye 9:15 **1:2:** Loum 16:25-26 **1:5:** Diye 26:16-18; Gal 2:7-9 **1:7:** Num 6:25-26

Owolowo goo ee ka takomo siloso. Esiga Godee yo gooleedooso, ayo niba halo yimapoo egee takomolo goo ee tei goo.

10 Esiga ayo niba agalame sibilei goo maga Godee mapoo takolone ka badoso. Esino goo egee Godeeye goomogoga, ayo niba agalame sibileiso.

11 Bei, niyo tei too ma kulodu kibilame, Dio Tei maga goo tekepo oso niba pidilame, ayo niba agalame sibilei, a diya goomogo.

12 Esiga to ayo taka eyo bei ee egeesee moloso. Ayo tei too goo oso niba pidilei, a goomogoso. Osoloso nei niyo tei too goo oso a pidilei onosee goomogoso.

13 Esiga emegei, niba goolee, a diya goomegeliso, niba agala sibilame. Esino ayo niba agalame sibilei ee goo heeso eli peliso. Egeesi ma kulodu ayo Yu odoonee abo pidi egeesi masi pidilame, a diya goomegeliso, niyo tei too goo ee kauwulame.

14 Esiga Godeeye amapoo odoo susuga ee pidilame tou teneega, amapoo goomoga goo toowa moloso, mi toowa ma kulodu debeli odoo mapoo osoloso dobudu debeli odoo mapoo to tekepo takalame. Osoloso goo gooleedoo odoo mapoo osoloso goo gooleedele poogoo odoo mapoo to tekepo takalai onosee a goomegeliso.

15 Goo egeesi maga ayo Loum mi mapoo sibileso to tekepo nimapoo takalai a diya goomegeliso.

16 Esiga to tekepo hagee ayo dokodoo ka poudoso. Bei, to hamapoo Godeeyo kitulugu mologa. Esiga to hagoso yimapoo tei too odoo dia gie badeli ee ka pidimoloso. Egeeseelone yayo daga Yu odoo pidiloso see Yu odoonee sabolo ka pidimoloso.

17 Esiga to tekepo hagoso Godeeyo howo woola tekepo badalai goo ee ka yilige bugu moloso. Egeesi ma kulodu tekepo badalai goo hagee hedebe tei toloso badalai goo omaga ka moloso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Godeeye tekepo odoo deli
odoo diba ee dieso
tei too goo maga gie
badeli tolone ka doso.”

Godeeyo kamana goo

18 Esiga Godeeye kamana goo ee Kei mi ma dokodooga yimapoo miligi pieli odoo susuga mapoo, osoloso goo tokenee teli odoo susuga mapoo ka eligimoloso. Bei, odoo hagee biaso goo tokenee tolone tei goo ee mada mageliso.

19 Esino odoo susuga oso Godeeyo goo ee medee gooleedalai tebiliso. Bei, Godeeye o goo dimapoo eligiso.

1:10: Diye 19:21; Loum 15:23 **1:13:** Diye 19:21 **1:16:** Maka 8:38; 1Kol 1:18-24; Diye 13:46 **1:17:** Loum 3:21-22; Hab 2:4 **1:19:** Diye 14:15-17; 17:24-28

20 Edebeeyo Godee koo egeli. Esino mipoo hagee bei mooloogoloso abaga simino epedee hamapoo, bi susuga Godeeye moodoo ee ogolone, yayo kitulugu kookaiyo osee meli sabolo, osoloso o goo ee ka gooleedoso. Esiga edebeeyo dieso nediliyo diba Godee gooleedele dee takalai koo tebili.

21 Esiga diba Godeeyo goo gooleedoono, diayo o hu dokodoo koo poudili. Osoloso diayo yimapoo goomoga to koo takeli. Esino dibada goo goolee ee diya tokenee, osoloso dibada sooloo ma kulodu tokenee poloso diya neliga moloso.

22 Osoloso diba dieso nediliyo takolone diba goo medee gweli odoo deliso. Esino diba goo medee koo gweli odoo.

23 Esiga diayo kookaiyo gie badeli Godeeyo hu dokodoo poudoolone yimapoo goomoga tenelai goo ee poogoloso, see gamenee godee dadabayo moodoo mapoo goomogolone debeliso. Gamenee godee dadabayo moodoo ee odoo mudu too, osoloso sówo mudu too, osoloso galayo mudu too, osoloso hebiseyo mudu too.

24 Esiga dieso dima kulodu goo hageesi tolone doboome, Godeeye diba goo tokenee mapoo hologooso. Osoloso ee ma kulodu odoo susuga oso dieso goomoga goo ee dodolone, dibada suso goo tokenee tolone debeliso.

25 Osoloso diayo tei Godeeyo goodee mapoo tei talai ee poogoloso, see gamenee goo mapoo tei toloso ee dodolone debeiso. Egeeseelone diayo bi susuga moodeli Godee mapoo tei telega poogooso. Esino bi yayo moodoo mapoo tei toloso ee dodolone, dia hu dokodoo poudoolone debeiso. Esino hedebe Godeeyo hu dokodoo kookaiyo osee poudoolone dabalai tekepo. Goo hagee tei goo.

26 Esiga odoo hagee biaso goo hageesi tolone debei ee ogoloso, Godeeye diba dia goo tokenee ma kulodu dabalame hologooso. Goo egeesi maga soboso omo dio poogoloso see emegei sobo sabolo goo heli tolone debeliso.

27 Egeeseelone giso nosee osobo dio poogoloso see emegei giso sabolo goo heli tolone debeliso. Esiga diba goo tokenee hageesi tolone debeiga, goo tokenee eyo nei dia suso teliso.

28 Eseme odoo hagee biaso Godeeyo goo ee diya boobado bugume, nei Godeeye diba goo tokenee talame gweli goo ma kulodu dabalame hologooso. Goo egeesi maga Godeeye takolone, goo egeesi na moodeeye dino, diayo goo egee moodoolone debeliso.

1:20: Job 12:7-9; Psa 19:1 **1:21:** Epe 4:17-18 **1:22:** Jer 10:14; 1Kol 1:20 **1:23:** Deut 4:15-19; Psa 106:20 **1:27:** Lev 18:22; 20:13; 1Kol 6:9

29 Esiga dima kulodu goo
tokenee hageesi oso bei ka
moloso. Goo ee goo tokenee,
osoloso bi diya goomegeli
goo, osoloso kweli goo,
osoloso emegei wooloomali
goo, osoloso emegei sabolo
toso agadigeli goo, osoloso
gamenee takeli goo, osoloso
emegei dimapoo tokenee
gweli goo, osoloso emegei dia
goo takeli goo,
30 osoloso emegei miligi
galo takeli goo, osoloso
Godee mapoo hegili goo,
osoloso manali goo, osoloso
eyo nediliyo yo tekepo
dolone si howeli goo, osoloso
goo tokenee dia talame
moodeli goo, osoloso ama
dio owee dio eyo to mapoo
mesilega pegeli goo oso.
31 Osoloso diba goo medee
koo gweli odoo. Osoloso
diba dieso to edidi magoo
koo dedeli odoo. Osoloso
diba dia soosoo koo gweli
odoo. Osoloso diba emegei
koo sooloo deli odoo.
32 Esiga Godeeye goo
hageesi tolone debeli odoo
ee dia tokenee eyo nei toloso
wedileiso dee takeli goo ee,
diba gooleedooso. Esino diba
goo tokenee egeesi tolone
dobolone, see o odoo oso goo
egeesi moodoo ee ogoloso
dimapoo takolone, niba goo
medee tekepo tolone do, dee
takeliso.

2

Godee yo goo medee midili odoo

1 Nee odooso goo tokenee
too ee ogoloso nayo wulo
goo gooleeso o goo midiliso.
Esino nayo takolone, Godeeye amapoo mo goo tokenee eyo nei tenalai eyo bei
me, dee takalai tebile. Bei,
nayo takolone, Godeeye nee
odoowo goo tokenee eyo nei
tenelai tekepo, dee takeliso.
Esino goo egeesi taka maga,
Godeeye nee goo tokenee eyo
nei tenelai tekepo deliso. Bei,
nonosee goo tokenee hedebe
egeesee teliga.
2 Esino Godeeye tokenee
teli odoo eyo goo medee
midili goo ee, iba gooleedooso.
3 Esiga nayo emegei dia
goo midilone badolone, see
nayo goo tokenee hedebe
egeesi masi tomo siloga,
no Godeeye kamana maga
kasee pia dabalaisomo?
4 Esino Godeeye nee goo
goolee su wudulame no
sooloo dolone mesie sabolo
bamoloso. Esino no yayo
sooloo deli goo ee goo
mauwe deliso. Bei, Godeeye
sooloo deli goo oso nayo goo
tokenee teli ee pagalame
egee ido du goo ee, no
gooleedeleyo?
5 Esino nee sooloo ma kulodu koo mesili goo sabolo,
osoloso goo goolee su wudulega pegeli goo oso Godee
kamanalame ka moodooso.
Esiga Godeeye kamana goo
oso sibilei biame mapoo,
yayo namapoo nei dala
toowa tenelaiso. Goo egeesi
maga biame omapoo yayo

2:1: Mat 7:1-2; Yon 8:7 **2:4:** Epe 1:7; 2Pita 3:15

goo medee teiba midili goo ee woola yilige bigileiso.

6 Esiga Godeeye edebeeyo goo moodoo eyo nei ee medee tobuloso pileiso.

7 Esiga edebeeyo mesie sabolo goo tekepo tolone dobolone, Godeeye diba o howo woola odoo tekepo dalai goo sabolo, osoloso yayo gie badeli teneli goo ee esilone doga, nei Godeeye dimapoo kookaiyo badoboso gie badeli tenelaiso.

8-9 Esino edebeeyo dieso goomoga goo ee tolone tei goodee ee gowooloso see goo tokenee tolone doga, nei Godeeye komonolone dimapoo dala tenelaiso. Egeeseelone yayo daga Yu odoo mapoo dala teneloso, see hamamee Yu odoonee mapoo dala tenelaiso.

10 Esino Godeeye odoo goo tekepo teli ee dokodoo poudoolone dimapoo mesie goo tenelaiso. Egeeseelone yayo daga Yu odoo mapoo egeesee moodooloso, osoloso see hamamee Yu odoonee mapoo egeesee moodoolaiso.

11 Bei, Godeeye odoo susuga dia goo ee medee midileiso. Yayo wulo goo hediliwe midileime.

12 Esiga Yu odoonee odoo agayo Moseseeye tei magoo goo ee gooleedelega dobolone goo tokenee tolone doga, diba nosee dia goo tokenee eyo nei talaiso.* Osoloso Yu odoo onosee, odoo agayo Moseseeye tei magoo goo ee gooleedoloso dobolone see goo tokenee tolone doga, Godeeye tei magoo goo sabolo tobulone dia goo tokenee eyo nei dimapoo tenelaiso.

13 Bei, wulo tei magoo goo ee duloso debeli odoo diba Godeeyo howo woola tekepo koo doso. Esino odoo agayo tei magoo goo ee duloso mesimo silesibili odoo ee Godeeyo howo woola tekepo doso.

14 Esiga Yu odoonee ee Moseseeye tei magoo goo ee diba gooleedele. Esino diayo goo tolone dobolone Moseseeye tei magoo goo oso taka sabolo tobuloso tolone doga, goo oso dia goo tokenee sabolo osoloso goo tekepo gooleedoloso egee do goo ee eligiliso.

15 Goo egeesi maga iba ogoso, tei magoo goo ee dibada sooloo ma kulodu olo hoguguloso ka doso. Bei, diayo goo tokenee toga, dia goo goolee oso dimapoo ebili goo teneliso. Osoloso nei diayo goo tekepo toga, dimapoo goomoga goo teneliso.

16 Goo hagee goo midilei biame mapoo woola yilige bigileiso. Bei, biame omapoo Godeeye Yesu Keliso maga odoo susuga dia goo ee midilone, dia mada goo ee woola yilige bigileiso. To tekepo ayo hagee takoo oso

2:6: Psa 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2Kol 5:10 **2:8-9:** 2Tes 1:8 * **2:12:** Godeeye Yu odoonee dia goo midiga, yayo Moseseeye tei magoo oso midileime. Esino diayo goo tekepo talame gooleedoo goo oso dia goo yayo midileiso. **2:14:** Diye 10:35

goo hagee ka takooso.

Yu odoo sabolo osoloso tei magoo goo sabolo

17 Esiga ayo Yu odoo nimapoo taka. Niba niso nediliyo tei Yu odoo dolone, Moseseeye tei magoo mapoo kibiloso debeli odoo deliso. Osoloso niba niso nediliyo Godee koola ogolone debeli odoo dolone si howeliso.

18 Osoloso Godeeye goomoga goo ee, niba olo gooleedooso. Bei, niba tei magoo ee hesigaloso goo tekepo sabolo, osoloso goo tokenee ogoloso gooleedalai ee niba olo gooleedooso.

19 Osoloso niso nediliyo takolone niba odoo howo neliga ee eli eligili odoo, dee gweliso. Osoloso neliga ma kulodu debeli odoo dia gadeebugu masi, dee gweliso.

20 Osoloso niba nosee goo medee koo gweli odoo sabolo, osoloso Godeeyo goo gooleedele poogoo odoo ee eligilei teiba, dee gweliso. Bei, niyo takolone, "tei magoo ee nimapoo teneeso doloso see tei goodee susuga ee niba olo gooleedooso," deliso.

21 Esino niba kasi maga odoo abono eligilone see nisono eligilega ka pegeliyo? Bei, niso takolone, "Emegei dia bi heli na te," dee takeliso. Esino niba see adaba bi heli tolone ka doso.

22 Osoloso niyo takolone, "Adaba sobo sabolo osoloso giso sabolo goo heli na te," dee takeliso. Esino niso goo egeesi tolone ka doso. Osoloso see gamenee godee dadabayo moodoo mapoo diya gowoolone debeliso. Esino niba see gamenee godeeyo moso mapoo dileso bi heli tolone ka doso.

23 Esiga niba niso nediliyo si hoowolone tei magoo goo ee gooleedoo, dee takeliso. Esino niyo tei magoo goo ee gababia maga Godeeyo hu tokenee peliso.

24 Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Yu odoo niyo goo tokenee tolone debei ee
ogoloso nei Yu odoonee oso Godee maga to tokenee takeliso," dee takaso.

25 Tei takoo, no tei magoo goo ee dodolone badoga, kolo kweli goo* oso no pidileiso. Esino nayo tei magoo ee gababuoga, no Godeeyo howo woola kolo koole poogoo odoo masi badalaiso.

26 Esiga kolo koole poogoo odoo oso tei magoo ee medee dodolone badoga, yo Godeeyo howo woola kolo koo odoo masi badalaiso.

27 Esiga Yu odoo nimapoo tei magoo goo sabolo osoloso kolo kookeli goo sabolo osee moloso. Esino niba tei magoo gababiliso. Goo egeesi maga edebeeyo kolo koolega poogoloso tei magoo

2:20: 2Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Isa 52:5 * **2:25:** ***kolo kweli goo*** - Yu odooso diba Godeeyo odoo doloso debeli goo ee eligilame dia kolo ka kweli. **2:26:** Gal 5:6

ee dodolone badoga, odoo egee biaso niba odoo tokenee dalaiso.
28 Nayo kolo kooloso egee bado goo oso no tei Yu odoo dee koo seeso. Bei, tei Yu odoo doloso badalai goo ee wulo kolo ma dokodoo koo moloso. Osoloso tei kolo koolai goo sabolo wulo kolo ma dokodoo koo moloso.
29 Esino tei Yu odoo dalai goo ee egeesi moloso. Edebeeyo Godeeyo howo woola tekepo badoga, goo oso yo tei Yu odoo doloso ka badoso. Osoloso tei kolo kweli goo ee wulo kolo ma dokodoo koo moloso, esino Dio Tei oso odoo sooloo ma kulodu opusomo dee ka seli. Esiga odoo egeesee seli ee odoo maga goomoga tolone koo doso, esino Godee maga goomoga tolone ka doso.

3

1 Esiga Yu odoo doloso badalai goo mapoo, goo tekepo kasi molosomo? Osoloso kolo kooloso badalai goo mapoo, goo tekepo kasi molosomo?
2 O. Goo tekepo bei moloso. Goo daga malalo hagoso. Godeeye o to ee Yu odoo mapoo teneeso, diayo medee balame.
3 Esino Yu odoo aboso Godeeyo to mapoo dedele poogooso. Esino Godeeye nei yayo to edidi magoo goo ee poogoloso, see dimaga miligi pileisomo?
4 Haye, egeesee selaime. Bei, hedebe Godee yino tei goodee takeli. Esino mi odoo susuga iba wulo gamenee takeli odoo. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Godee, nayo to takooga,
edebeeyo duloso nayo
tei goodee takeli
deliso.
Osoloso edebeeyo nee
goo midiga, nayo
dagadileiso," deliso.

5 Esiga iyo goo tokenee egee tomolo oso Godeeye tei goo egee tomolo goo ee woola yebuguga, iyo kasee takalaisomo? Godeeye ibada goo tokenee eyo nei tenelai tekeponee, dee takalaisomo? (Goo tokenee gweli egee mi odooso gweliso.)
6 Haye, Godeeye ibada goo tokenee eyo nei tenelai tekepo. Bei, Godeeye Yu odoo ibada goo tokenee eyo nei tenele poogooga, yayo odoo susuga dia goo midilei tebileime.
7 Esiga edebeeyo egeesee takalai malaiso, "Ayo gamenee takeli goo oso Godeeye tei goodee egee takomolo goo ee woola yilige bigiliso. Esiga goo tokenee ayo teli oso Godeeyo goo tekepo sabolo, osoloso Godee yo toowa doloso egee bado goo ee eligiga, nei mo goo tokenee eyo nei amapoo tenelai tekeponee," dee takalai malaiso. Esino goo hageesi goolai tekeponee.
8 Osoloso see edebeeyo egeesee takalai malaiso, "Iba goo tokenee tolone

2:29: Deut 30:6; Kol 2:11 **3:4:** Psa 51:4

dobomo. Egeesee seega, goo tekepo peledabalaiso," dee takalai malaiso. Esino goo egeesee goolai ee diya tokenee. Esino odoo aboso takolone, goo hagee ayo eligi dolone, mo hu sabolo gamenee takeliso. Esiga odoo hagee bia dimapoo Godeeye dia goo tokenee eyo nei tenelai tekepo.

Odoo heeso Godeeyo howo woola tekepo koo badoso

9 Esiga Yu odoo ibano tekepo odoo doloso dobolone, Yu odoonee ee tokenee odoo dolone ka dosomo? Haye, egeesinee. Egeesi ma kulodu ayo nimapoo olo takaso, Yu odoo sabolo osoloso Yu odoonee iba susuga hodobo goo tokenee ma kulodu osee doso.

10 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Odoo heeso Godeeyo howo woola tekepo koo badoso.
Tei takoo, odoo hee mauwe.

11 Osoloso tei takoo, Godeeyo goo gooleedoo odoo hee mauwe.
Osoloso tei takoo, Godee esieli odoo hee mauwe.

12 Bei, odoo susuga oso Godee maga miligi pialoso diya tokenee poloso ka doso.
Egeesi ma kulodu tei, tekepo badeli odoo hee mauwe.

13 Osoloso diayo to keli goo ee odoo bi ma kuloduga hune kokeli egeesi masi moloso.
Osoloso diayo to kei omapoo wulo gamenee goo takolone debeliso.
Osoloso dia to ee saso odoo peli masi moloso, esiga to oso odoo mapoo dala teneliso.

14 Osoloso diba biame susuga emegei dimapoo heiga sabolo dobolone
to tokenee takolone debeliso.

15 Osoloso diba emegei wooloomalame
mopoodoo doloso silesibiliso.

16 Egeesi ma kulodu diayo dulone, dala goo sabolo hegi goo sabolo emegei dimapoo teneliso.

17 Esiga emegei sabolo mesie dabalai goo ee diba gooleedele.

18 Esiga tei Godeebolo ebili goo ee dimapoo mauwe."

19 Iba gooleedooso, Moseseeye Godeeyo tei magoo ee Yu odooso tei magoo goo omapoo mesimo silame dimapoo teneeso. Bei, tei magoo hagoso odoo susuga mipoo hamapoo debeli dia goo tokenee ee ogoloso gooleedoloso, see Godeeye kamana ma hemidu

3:9: Loum 1:18—2:24; 3:23 **3:10:** Psa 14:1-3; 53:1-3 **3:13:** Psa 5:9; 140:3 **3:14:** Psa 10:7 **3:15:** Isa 59:7-8 **3:18:** Psa 36:1

dabalame ka tenee. Esiga goo midilei biame mapoo iba iso nediliyo pidilame, Godee mapoo to nei takalai tebileime.
20 Bei, iyo wulo tei magoo goo ee deedeega, goo oso iba Godeeyo howo woola odoo tekepo dalaime. Esino tei magoo oso ibada goo tokenee ee imapoo woola yilige bigiliso.

Godeeyo howo woola tekepo badalai goo ee tei too goo maga siboso

21 Esiga iyo tei magoo ee dodolone debei maga Godeeyo howo woola odoo tekepo doloso koo doso. Esino Godeeye eli hee maga imapoo yebuguso, iyo o howo woola tekepo doloso badalai goo ee. Eli hee egeeyo goo maga Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo hogugu moloso.
22 Esiga iyo Lodee Yesu Keliso mapoo tei teli goo maga, nei Godeeye iba o howo woola odoo tekepo deliso. Esiga Yu odoo sabolo osoloso Yu odoonee sabolo iba susuga eli hedebe hamaga gie badeli talaiso.
23 Bei, odoo susuga iba goo tokenee olo tooso. Esiga Godeeye toowa doloso egee bado goo sabolo koo tobuoso.
24 Esino Godeeye iba sooloo dolone wulayo pidili goo maga, Owolo Yesu Kelisoye iba gilimadoloso ibada goo tokenee eyo nei yayo tooso. Goo egeesi maga nei Godeeye iba o howo woola odoo tekepo deliso.
25 Esiga Godeeye Owolo Yesu Kelisoye ibada goo tokenee eyo nei mapoo talame meiye diso, iba Godeeye kamana maga peegoo peledabalame. Egeesi ma kulodu Yesu Kelisoye ibada goo tokenee eyo nei talame, yayo taso. Esiga iyo goo omapoo tei toga, nei Godeeye iba o howo woola odoo tekepo dalaiso. Esiga goo hagoso Godeeye goo medee teiba midili goo ee ka eligiso. Bei, daga hoogoo edebeeyo goo tokenee tolone doboome, Godeeye diba diya sooloo dolone dia goo tokenee eyo nei dimapoo tenele.
26 Esino epedee hamapoo Godee eyo goo medee teiba midili goo ee ka eligiso. Osoloso yayo takolone, odoo Yesu mapoo tei teli ee o howo woola tekepo deliso.

27-28 Esiga iso nediliyo si howalai eyo bei molosomo? Haye, mauwe. Bei, hedebe tei too maga iba Godeeyo howo woola tekepo ka doso. Esino iyo tei magoo ee dodolone debei maga koo seeso.
29 Egeesi ma kulodu iba tei toso, Godee yo hedebe Yu odoo dia Godeenee. Esino Godee yo Yu odoonee sabolosee dia Godee doloso ka badoso.
30 Egeesi ma kulodu Godee hedebe. Osoloso iba o howo

3:20: Psa 143:2; Loum 7:7; Gal 2:16 **3:22:** Gal 2:16 **3:24:** Loum 5:1 **3:29:** Loum 10:12 **3:30:** Deut 6:4; Gal 3:20

woola tekepo dabalai eli hedebe hagoso. Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee oso hedebe Yesu mapoo tei too maga Godeeye diba o howo woola odoo tekepo dalaiso.

31 Esiga tei too goo maga Godeeyo howo woola tekepo dabalame eligi goo oso tei magoo ee goonee deesomo? Haye, egeesee koo seeso. Esino goo ayo eligi oso tei magoo ee goo toowa doloso eligiliso.

4

Eibalahameeye tei too goo ogoloso
Godeeye yo odoo tekepo diso

1 Esiga ibada amawe Eibalahameeyo goo maga kasee takalaisomo? Yo mi odoo iba egeesi masi. Esino kasee maga yo Godeeyo howo woola odoo tekepo dee ka siyo?

2 Goo yayo moodoomo silee oso yo Godeeyo howo woola tekepo badebei diepi, goo oso eyo nediliyo si howalai bei meliyo. Esino yo Godeeyo howo woola eyo nediliyo si koo howeli. Bei, yo eyo goo moodoo maga tekepo doloso ka badele.

3 Esino bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Eibalahameeye Godee
mapoo tei teme,
Godeeye yayo tei too ee
ogoloso o howo woola
yo odoo tekepo diso."

4 Egeesi ma kulodu edebeeyo o tou too eyo nei egee to ee emegei di binee. Esino yayo o tou too eyo nei oso.

5 Esino edebeeyo goo tekepo tomo sili maga Godeeyo howo woola yo odoo tekepo dalaime. Esino hedebe tei too goo maga Godeeye odoo egee o howo woola odoo tekepo dee ka somoloso.

6 Esiga Godeeye edebeeyo goo tekepo tomo sili ee hesigelega poogoloso yimapoo goomogolone yo odoo tekepo deli goo ee, Deibidiye Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

7 "Edebeeyo o goo tokenee
ee Lodeeye hapoloso
boobado buguga,
yo goomoga sabolo
badalaiso.
8 Osoloso edebeeyo o goo to-
kenee ee Lodeeye hes-
igelega poogooga,
yo goomoga sabolo
badalaiso."

9 Egeesi ma kulodu goomoga goo hagee hedebe Yu odoo mapoo ka molosomo? Haye. Yu odoonee sabolosee mapoo ka moloso. Bei, iyo daga olo takaso, Godeeye Eibalahameeye tei too ee ogoloso o howo woola yo odoo tekepo diso.

10 Esino kopolone Godeeye Eibalaham yo o howo woola odoo tekepo dee ka takayo? Yo kolo kooloso badoboome ka takayo? O kolo koolega badoboome ka

3:31: Mat 5:17 **4:3:** Gen 15:6; Gal 3:6 **4:7:** Psa 32:1-2

takayo? Esino ee ma kulodu yo kolo koolega badoboome, Godeeye daga yo o howo woola olo odoo tekepo diso.
11 Esiga Eibalaham yo kolo koolega badolone Godee mapoo tei teme, yo olo odoo tekepo diso. Osoloso hamamee o kolo kooso, yayo Godeeyo howo woola odoo tekepo doloso badebei goo ee eligilame. Goo egeesi maga edebeeyo kolo koolega dobolone, diayo tei too goo omaga odoo tekepo doloso doga, odoo egee bia dia ama ee Eibalahamso.
12 Osoloso edebeeyo kolo kookooloso dobolone, Eibalaham masi Godee mapoo tei toloso doga, odoo egee bia nosee Eibalahameeyo owolo dio doloso ka doso. Egeesi ma kulodu Eibalaham yo kolo koolega badolone, Godee mapoo tei tooso. Goo egeesi maga yo dibada amawe doloso ka badoso.

Godeeye to edidi magoo goo ee Eibalahameeye tei too maga tooso

13 Esiga Godeeye Eibalaham mapoo osoloso amawe dio mapoo to edidi magolone, mipoo hagee dimapoo tenelaiso, dee takaso. Egeesi ma kulodu goo hagee Eibalahameeye tei magoo deedee ee ogoloso ka takele. Esino Eibalahameeye Godee mapoo tei too goo ee ogoloso, yo odoo tekepo diso. Esiga Godeeye to edidi magoo hagee yimapoo ka taka.
14 Esiga edebeeyo Godeeye to magoo hagee wulo tei magoo goo ee deedee maga ka too diepi, nei tei teli goo ee goo mauwe meliyo. Osoloso Godeeye Eibalaham mapoo to edidi magoo goo onosee goo mauwe meliyo.
15 Bei, tei magoo oso tei magoo gababili odoo mapoo Godeeye komonolone nei teneliso. Esino tei magoo mauwe daga, edebeeyo tei magoo ee gababileime.
16 Goo egeesi maga tei teli goo oso goo toowa ka moloso. Bei, Godeeye iyo tei too goo ee ogoloso yayo to edidi magoo goo ee imapoo wulo wulayo tenelaiso. Egeeseega Moseseeye tei magoo dedeli Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee dima kulodu edebeeyo Eibalahameeye tei toloso badebei egeesi masi doga, to edidi magoo hagee dia. Bei, Eibalaham yo tei telaga odoo susuga ibada ama yoso.
17 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso Eibalahameeyo goo maga egeesee takooso,

"Ayo no mi odoo susuga dia
ama doloso badalame
olo hesiaso," diso.

Esiga Eibalahameeye Godee mapoo tei too maga goo hagee olo peledabaso. Esiga Godee hagee odoo wedia hogaduloso gie badeli teneli

4:11: Gen 17:10-11 **4:13:** Gen 17:4-6; 22:17-18; Gal 3:29 **4:14:** Gal 3:18 **4:15:** Loum 3:20; 5:13 **4:16:** Gal 3:7 **4:17:** Gen 17:5

yoso. Osoloso bi dia peledabalame moodeli Godee hedebe yoso.

18 Egeesi ma kulodu Godeeye Eibalaham mapoo to edidi magolone egeesee takaso, “Nayo mi odoo susuga dia ama doloso badalaiso,” dee takeme, nei Eibalahameeye goo omapoo goo goolee bakadio delega, wulo tei toloso bameleeso. Bei, Godeeye see yimapoo egeesee takaso,

“Namawe dio oso diya baloga ee hesigilei tebileime,” dee takaso.

Eseme Eibalaham yo holo soomagelega adaga poloso badolone, to Godeeye taka mapoo tei tooso.

19 Egeesi ma kulodu Eibalaham yo adaga poloso badebei ee dugo 100 tugodalai koola tabaso. Yo ki me poogoloso ta masi badebeiso. Osoloso osobo Sela yo holo soomagelega deme toboloso olo adaga poloso badebeiso. Esino Eibalahameeye to Godeeye taka mapoo tei too goo ee pegelega medee kibiya osee meleeso.

20 Osoloso Godeeye yimapoo to edidi magoo goo mapoo tei toloso badolone, yo goo goolee bakadio delega badebeiso. Osoloso yayo tei too oso yimapoo kitulugu teneme, yayo Godee mapoo goomoga poudooso.

21 Osoloso yayo egeesee gooleeso, “Godee eyo amapoo to edidi magoo goo ee moodoolai yo teiba,” deliso.

22 Esiga Godeeye Eibalahameeye tei too goo ee ogoloso yo o howo woola odoo tekepo deliso.

23 Esiga to hagee hedebe Eibalaham mapoo takele.

24 Esino goo hagonosee imapoo takaso. Bei, ibolosee Godeeyo howo woola odoo tekepo diso, iyo ibada Lodee Yesu Keliso ta maga hogadi Godee yimapoo tei teme.

25 Esiga Godeeye Yesu ibada goo tokenee maga talame teneeso, yayo toloso see hogadi goo omaga iba Godeeyo howo woola odoo tekepo dalame.

5

Godeeyo howo woola odoo tekepo doloso badalai

1 Esiga iyo Godee mapoo tei too goo maga iba Godeeyo howo woola odoo tekepo doloso ka doso. Esiga ibada Lodee Yesu Kelisoye goo moodoo maga iba Godeebolo mesie sabolo ka doso.

2 Bei, iyo tei too goo maga Kelisoye iba Godeeye sooloo dolone pidili goo mapoo gilimado simiso. Esiga iba Godeeye sooloo dolone pidi goo ee ma kulodu dobolone, Godeeye toowa doloso badeli mapoo yibolo hodobo medee tekepo dabalai goo omapoo, iba goomoga sabolo dulone bolone ka doso.

3 Iba goo hedebe omapoo goomogolone koo doso.

4:18: Gen 15:5 **4:19:** Gen 17:17 **4:22:** Gen 15:6 **4:25:** Isa 53:4-5 **5:3:** Yem 1:2-3; 1Pita 1:5-7

Esino dala goo imapoo siboga, goo omapoo onosee iba goomegeliso. Bei, dala goo hagoso iba kibiloso dabalaiso.
4 Osoloso medee kibiya badeli goo oso Godeeye iba teiba dolone imapoo goomegeliso. Osoloso Godeeye iba teiba dolone imapoo goomogoga, goo oso gie badeli pidilei oso sibilei goo mapoo dulone goomoga sabolo bolone dabalame seliso.
5 Osoloso dulone bolone dabalai goo hagoso goo mauwe malaime. Esiga goo omaga iba goohele sabolo dabalaime. Bei, Godeeye o Dio Tei imapoo tenee maga, yayo diya sooloo deli goo ee ibada sooloo ma kulodu teneega.
6 Egeesi ma kulodu iba iso nediliyo pidilei tebile neme, Kelisoye iba pidilame Godeeye biame magoo mapoo simiso, yayo goo tokenee temelee odoo iba halo talame.
7 Odoo heeso odoo medee teedee badeli eyo gie badeli pidilame talai ee kalawa toowa. Esino a gooleedele, odoo heeso odoo tekepowo gie badeli ee pidilame talai malaiso.
8 Esino Godeeye yayo sooloo deli goo toowa ee eligilone, Owolo Yesu Keliso meiye diso, iba goo tokenee ma kulodu osee doboome iba halo talame.
9 Esiga Kelisowo ta maga iba Godeeyo howo woola odoo tekepo diga, Kelisoye iba Godeeye kamana maga gilimadoloso peegoo dilei goo ee iba diya gooleedooso.
10 Esiga iba Godee mapoo ha tolone osee doboome, Owolo Yesu Kelisoye ta maga yayo iba see o odoo diso. Esiga iba tei o odoo dolone Kelisoye ta maga hogaduloso gie badeli too omaga see ibada gie badeli pidilei goo ee, iba diya gooleedooso.
11 Osoloso goo hedebe ogoso koo moloso. Esino iba nosee epedee Godee mapoo diya goomogoso. Bei, Godeeye ibada Lodee Yesu Keliso maga iba tei olo o odoo diso.

Adameeye teli goo tosibume, Kelisoye gie badeli tosimi

12 Esiga odoo hedebe Adameeye goo tokenee too maga goo tokenee susuga mipoo hamapoo simiso. Osoloso goo tokenee oso teli goo tosimiso. Goo egeesi maga odoo susuga oso dia goo tokenee eyo nei ee tolone wediliso. Bei, odoo susuga oso goo tokenee olo tooga.
13 Esiga Moseseeye tei magoo goo ee peledebelega molome, odoo susuga oso goo tokenee tolone debeiso. Esino egeesi ma kulodu Godeeye dibada goo tokenee ee hesigele. Bei, biame omapoo tei magoo goo ee mauwega.

5:8: Yon 3:16; 1Yon 4:10 **5:9:** Loum 1:18; 2:5; Epe 2:3-5 **5:12:** Gen 3:6; Loum 6:23 **5:13:** Loum 4:15

14 Esino Adam maga bei mooloogoloso abaga sibulone, Moseseeye badebei biame omapoo odoo susuga oso Adameeye goo moodoo maga wediaso. Egeesi ma kulodu Adameeye Godeeye tei magoo gababia egeesi masi hee diayo gababile. Esino diba susuga wedimo simiso.

Adameeye eli abo maga Kelisoye hamamee simi egeesi masi badebeiso.

15 Esino Godeeye wulayo emegei dolone tenee sabolo, osoloso Adameeye goo tokenee too sabolo hedebenee. Bei, odoo hedebe Adameeyo goo tokenee maga teli goo oso odoo susuga mapoo simiso. Eseme nei Godeeye wulayo emegei dolone tenee sabolo, osoloso o howo woola tekepo badeli goo ee odoo hee maga odoo susuga mapoo simiso. Odoo egee Yesu Kelisoso.

16 Esiga Godeeye wulayo emegei dolone tenee goo sabolo, osoloso Adameeyo goo tokenee sabolo hedebenee. Bei, Adameeye goo tokenee hedebe too maga, odoo susuga oso Dou mi mapoo dili eli omapoo debeiso. Esino Godeeye wulayo emegei dolone tenee maga, iba susuga goo tokenee ma kulodu debei biame mapoo, yayo iba o howo woola odoo tekepo diso.

17 Esiga odoo hedebeso goo tokenee too maga, teli goo oso odoo susuga wiligi doloso badebeiso. Esino Godeeye wulayo emegei dolone tenee maga odoo tekepo deli oso kookaiyo badoboso gie badeli talaiso. Osoloso odoo hedebe Yesu Kelisoye goo moodoo maga, yayo wiligi doloso badeli mapoo dobolone, diayo wiligi odoo doloso yibolo hodobo bamalaiso.

18 Egeesi ma kulodu odoo hedebeso goo tokenee too maga tokenee eyo nei teli gooso odoo susuga mapoo simiso. Esino Kelisoye goo tekepo moodoo maga odoo susuga ee Godeeyo howo woola odoo tekepo doloso dimapoo badoboso kookaiyo gie badeli teneliso.

19 Esiga odoo hedebeso Godeeyo to mapoo mesilega poogoo maga, odoo susuga ee goo tokenee teli odoo diso. Esino odoo hedebeso Godeeyo to mapoo mesie goo maga, odoo susuga ee Godeeyo howo woola odoo tekepo dalaiso.

20 Esiga Godeeye odoo mapoo o tei magoo goo ee teneeso, diayo goo tokenee bei egee tomolo ee hoodo agalame. Egeesi ma kulodu goo tokenee oso diya kauwume, nei Godeeye sooloo dolone pidi goo onosee abaga hoogoo diya kawuso.

21 Esiga goo tokenee oso odoo susuga ee wiligi doloso molone, odoo susuga mapoo teli goo oso meleeso. Esino epedee hamapoo Godeeye

5:18: 1Kol 15:22 **5:19:** Isa 53:11 **5:21:** Loum 6:23

sooloo dolone pidi goo oso wiligi doloso badolone, iba badoboso kookaiyo gie badeli talame ka ido duso. Bei, ibada Lodee Yesu Kelisoye goo moodoo maga iyo Godeeyo howo woola tekepo dabalai goo ee olo tooso.

6

Goo tokeneeso kitulugu ee wooloma

1 Esiga iba goo tokenee osee tamalaisomo, Godeeye sooloo dolone pidili oso kauwulame?

2 Haye, iba egeesee selaime. Bei, iba Keliso sabolo taso. Esiga goo tokenee oso iba wiligi doloso koo doso. Esiga iba see kasalame goo tokenee ma kulodu osee ka dabalaiyo?

3 Egeesi ma kulodu niba gooleedeleyo, iyo Yesu Keliso sabolo hedebe dalame howo olugu goo oso iba yibolo hodobo wedia goo ee ka eligiso?

4 Esiga iba howo olugu biame omapoo iba Keliso sabolo wediloso yibolo hodobo midoosooso. Osoloso Ma Godeeye o kitulugu toowa oso Keliso ta maga see hogadiso. Esiga iba nosee gie badeli dia ee ma kulodu ka silesibe.

5 Esiga iba howo olugu goo maga Keliso sabolo wediaga, yo ta maga hogadi egeesi masi iba nosee gie badeli dia mapoo hogadileiso.

6 Osoloso iba olo gooleedooso, ibada goo nape ee Kelisobolo homo bulubo magoo mapoo olo enigaso, goo tokenee oso kitulugu ima kulodu egee molo ee me pagalame. Osoloso tokenee oso iba wiligi delega pagalame.

7 Bei, iyo Keliso sabolo wedia biame omapoo goo tokenee oso kitulugu maga iba gilimadoloso peegoo peledabaso.

8 Esiga iba tei toso, iyo Keliso sabolo wedia goo maga iba see gie badeli dia toloso yibolo hodobo dabalaiso.

9 Bei, Kelisoye toloso see hogadi goo ee, iba olo gooleedooso. Esiga yo see talaime. Bei, teli goo oso see yo dagadilei ee kitulugu mauwe.

10 Esiga Kelisoye hedebe ta goo omaga goo tokenee oso kitulugu ee wooloomaloso peegoo togobuguso. Osoloso yo epedee hamapoo gie badolone, Godeeyo goo ee dodolone ka badoso.

11 Esiga niba nosee egeesee goolee. Niba wediloso goo tokenee oso niba wiligi doloso koo debeli. Osoloso Yesu Kelisoye nimapoo gie badeli teneeso, niyo Godeeyo goo ee dodolone dabalame.

12 Esiga niba suso goomoga goo ee deedeeyaga, nibada su teli hagee tokenee oso wiligi doloso na debeeye dee.

13 Osoloso goo tokenee oso niba wiligi diyaga, nibada su ee goo tokenee mapoo na tenee. Esino nibada su oso goo

6:3: Gal 3:27 **6:4:** Kol 2:12 **6:6:** Gal 5:24 **6:11:** 2Kol 5:15; Gal 2:19 **6:12:** Gen 4:7 **6:13:** Loum 12:1

tekepo talame Godee mapoo tenee. Bei, Godeeye niba wedia maga see gie badeli talai mapoo ido simiso.

14 Esiga goo tokenee oso niba wiligi doloso na debeeye dee. Bei, tei magoo Godeeye Moses mapoo tenee oso niba wiligi doloso koo doso. Esino Godeeye sooloo dolone pidi goo oso epedee niba wiligi doloso ka doso.

Goo tokenee poogoloso see goo tekepo mapoo mesimo silei

15 Egeesi ma kulodu tei magoo goo oso iba wiligi doloso koo doso. Esino epedee hamapoo Godeeye sooloo dolone pidili goo oso iba wiligi doloso ka doso. Esiga iyo goo tokenee osee tamalai tekepowo? Haye, iba egeesee selaime.

16 Bei, niyo mesiloso egee deedee du goo oso niba wiligi doloso egee do goo ee, niba gooleedeleyo? Egeesi ma kulodu niba goo tokenee mapoo mesiloso omapoo hamamee deedeega, niba wedileiso. Esino niyo Godeeyo to mapoo mesiloso omapoo hamamee deedeega, niba Godeeyo howo woola odoo tekepo dabalaiso.

17 Esiga niba daga goo tokenee mapoo mesiloso deedee siliso. Esino ayo Godee mapoo goomoga to taka. Bei, to tekepo oso nimapoo sibume, niyo medee kookoodoloso dobolone to omapoo mesilone debeliso.

18 Esiga niba epedee goo tokenee oso kitulugu maga peegoo peledoboloso see Godeeye niba wiligi doloso dobolone, yayo goomoga goo ee tolone ka doso.

19 Esiga to ayo nimapoo taka ee niba medee gooleedelega, ayo goo iyo gooleedoo maga ka wudu takooso. Esiga niba daga nei mauwe tou teli odoo masi dobolone, nibada su ee goo tokenee opusomo opusomo di ee talame teneliso. Esino niba nei mauwe tou teli odoo masi dobolone, epedee nibada su ee goo tekepo talame Godee mapoo tenee, niba tei o odoo doloso egee do goo ee woola yilige bigilame.

20 Esiga niyo daga goo tokenee oso niba wiligi doloso gilimado di biame omapoo goo tekepo oso niba wiligi doloso gilimado dile.

21 Osoloso niyo goo tokenee too oso nei ogoo goo tekepo nimapoo ka tosiboba? Mauwe. Esino wulo nimapoo teli goo ono tosibiliso. Esiga goo daga niyo temelee oso epedee hamapoo nimapoo ebili goo ka teneeso.

22 Esino epedee hamapoo Godeeye niba tokenee oso kitulugu maga gilimadoloso peegoo peledabaso. Egeesi maga niba Godeeyo nei mauwe tou teli odoo doloso dobolone, o to mapoo mesimo silesiboso. Goo hagoso niba tei Godeeyo odoo doloso dobolone, badoboso

6:14: 1Yon 3:6 **6:16:** Yon 8:34; 2Pita 2:19

kookaiyo gie badeli goo mapoo egee gilimado du goo ee woola yilige bigiliso.

23 Esiga goo tokenee eyo nei ee teli.* Esino Godeeye emegei di bi ee kookaiyo badoboso gie badeli ibada Lodee Yesu Keliso maga imapoo wulayo ka ten-emoloso.

7

Tei magoo goo oso iba wiligi doloso koo bamoloso

1 Esiga tei magoo goo gooleedoo odoo emegei, niba olo gooleedooso, bei, odoo epedee gie hagee do ee tei magoo goo oso wiligi doloso bamoloso. Esino diba wedioga, tei magoo goo oso diba wiligi doloso balaime.

2 Egeesi ma kulodu dio masi hagoso. Soboso giso obuloso badoga, yo tei magoo ee dodolone hedebe omo dio badalaiso. Esino omo toga, giso huli eyo tei oso yo wiligi doloso koo badoso.

3 Esino egeesi ma kulodu omo gie badolone see yayo giso hee mapoo obuoga, yo giso egee goo heli tooso. Esino yo omo toga, tei ogoso yo koo wiligi deeso. Esiga yo see giso hee mapoo obuoga, yo giso egee goo heli koo toso.

4 Esiga tei telaga odoo emegei, niba nosee egeesi masi doso. Bei, Kelisoye ta maga niba nosee odoo wedia masi doso. Goo egeesi maga tei magoo oso niba wiligi doloso koo doso. Bei, tei magoo oso egee takoo goo ee odoo wedia mapoo koo takooso. Esino ta maga hogadi Kelisoye niba olo o odoo doloso ka badoso, niyo Godeeyo tou tolone dobolone homokoko masi ko palame.

5 Egeesi ma kulodu iyo daga suso goomoga goo ee dodolone silesibume, tei magoo oso iyo goo tokenee talame see abaga hoogoo goomoga toowa meleeso. Esiga tokenee goomegeli goo oso iba teli mapoo gilimado diliso.

6 Esino iyo Keliso sabolo wedia goo maga iba epedee tei magoo ma kuloduga pee-goo peledoboloso ka doso. Esiga tei magoo kitulugu oso iba wiligi doloso koo doso. Osoloso iyo daga tei magoo goo ee dodomo sili maga Godee mapoo mesiloso silesibiso. Esino iba epedee Dio Tei oso kitulugu maga Godee mapoo mesimo ka silesiboso.

Godeeye tei magoo goo oso ibada goo tokenee ee woola eligiliso

7 Esiga iyo tei magoo goo omapoo kasee takalaisomo? Tei magoo goo ee tokenee goowo? Haye, tokenee goonee. Esino tei magoo hogugu hagoso mo goo tokenee ee amapoo woola eligiliso. Egeesi ma kulodu tei magoo hee oso egeesee

6:23: Loum 5:12, 15 * **6:23:** ***teli*** eyo bei ee suso talai ee koo takooso. Esino dioso Godee maga puloso Dou mi mapoo toodalai goo ee takooso. **7:4:** Loum 6:2, 11 **7:6:** Loum 8:2; 6:4 **7:7:** Exo 20:17; Deut 5:21

takooso, “Nayo emegei dia bi ee haga na goomege,” dee takooso. Esiga to hagee ayo hesigaloso gooleedooso, emegei dia bi goomegeli goo ee goo tokenee.

8 Esino goo tokenee oso tei magoo ma kulodu eli ogoloso goo tokenee talame sooloo hapsageli goo ee amapoo teneeso. Esino tei magoo goo ee mauwe diepi, goo tokenee onosee kitulugu mauwe meliyo.

9 Esiga ayo daga tei magoo goo ee gooleedelega badebei biame omapoo a goomoga sabolo badebeiso. Esino ayo tei magoo goo ee gooleedoloso badebei biame omapoo, ayo goo tokenee talame gilee goo ee bei mooloogooso.

10 Esiga ayo goolee tei magoo goo oso amapoo gie badeli tenelai gooleeso, esino oso amapoo wulo teli goo tosimiso.

11 Egeesi ma kulodu tokenee oso tei magoo ee ma kulodu eli ogoloso amapoo gamenee takoloso a teli mapoo ido diso.

12 Esino tei magoo goo hagee medee tekepo, osoloso ee ma kulodu tokenee mauwe. Bei, tei magoo goo hagee Godee maga simi.

13 Esiga tei magoo ee ayo takolone tekepo deli ososee amapoo teli goo tosimisomo? Haye, tei magoo hagoso amapoo teli goo tosibile. Esino goo tokenee oso amapoo teli goo tosimiso. Bei, goo tokenee oso tei magoo ee ma kulodu tou tolone a tokenee mapoo gido diso. Esiga a epedee ogoso, goo tokenee ee diya tokenee.

Ibada sooloo ma kulodu ha egee tomolo eyo goo

14 Esiga iba gooleedooso, tei magoo goo ee Dio Tei maga siboso. Esino a mi odoo. Esiga goo tokenee talame goomegeli oso a wiligi doloso ka ido siloso.

15 Goo ayo teli eyo bei ee, a koo gooleedeli. Bei, ayo goo tekepo talame goomegeli goo ee koo teli. Esino goo tokenee ayo talame koo goomegeli ee teliso.

16 Osoloso goo ayo koo goomegeli ee moodeli oso, ayo tei magoo goo ee goo tekepo deeso.

17 Egeesi ma kulodu ayo goo tokenee tolone koo badoso. Esino tokenee ama kulodu egee molo oso goo tokenee ka tomoloso.

18 Esiga a gooleedooso, ama kulodu goo tekepo hee mauwe. Ayo suso goomegeli goo ee takooso. A goo tekepo talai ee goomegeliso, esino goo hagee talai a koo tebili.

19 Bei, ayo goo tekepo talai doloso goomegeli goo ee telega, see goo tokenee ayo goweli ee teliso.

20 Esiga ayo koo goomegeli goo ee toga, egee tei ayo koo toso. Esino tokenee ama kulodu egee molo oso ka toso.

7:11: Gen 3:13 **7:12:** 1Tim 1:8 **7:15:** Gal 5:17

21 Esiga a ogoso, ama kulodu goo hageesi moloso. Ayo goo tekepo tomo silei ee a goomogoga, goo tokenee oso a hamaga takeliso.

22 Esino egeesi ma kulodu a goomogolone, mo sooloo ma kuloduga Godeeye tei magoo goo ee tekepo deliso.

23 Esino mo sooloo ma kulodu ha teli goo osee moloso. Bei, suso goomoga goo oso ayo goo tekepo talai doloso goomegeli goo mapoo ha ka tomoloso. Goo egeesi maga goo tokenee oso a neliga moso ma kulodu toosooloso badebei masi ka badoso.

24 Esiga ye-ee, a diya gooholoso, a su hegi sabolo badoga. Mo suso a teli mapoo egee ido du, ee ma kuloduga odoo agayo a peegoo ka tamagalaisomo?

25 Esino ayo Godee mapoo goomoga to taka. Bei, ibada Lodee Yesu Kelisoye a pidiliso.

Egeesi ma kulodu mo gooso Godeeye tei magoo goo ee dodomo silame goomegeliso. Esino suso goomoga goo amapoo egee molo oso a tokenee mapoo gido diliso.

8

Dio Tei oso wiligi doloso badalai goo

1 Esiga edebeeyo Yesu Keliso sabolo hedebe doloso doga, Godeeye dimapoo dibada goo tokenee eyo nei tenelaime.

2 Bei, tokeneeso kitulugu oso iba teli mapoo gilimado diso. Esino epedee Yesu Kelisoye kitulugu maga gie badeli teneli Dio Tei oso iba peegoo gilimado diso.

3 Egeesi ma kulodu tei magoo goo oso iba goo tokenee maga peegoo gilimado dilei tebile. Bei, suso goomoga goo oso tei magoo goo omapoo ki mauwe pegeli goo teneliso. Esino hedebe Godee yo teiba. Esiga yayo Owolo mipoo hamapoo meiye diso. Eseme yo goo tokenee teli mi odoo iba egeesi paso. Osoloso yayo ibada goo tokenee eyo nei ee toloso taso. Esiga Godeeye goo tokenee oso kitulugu ee guobuguso.

4 Esiga Godeeye goo hagee moodooso, iso goomoga goo ee telega dobolone, Dio Tei mapoo mesilone iyo tei magoo oso takolone tekepo dee takeli goo ee talame.

5 Esiga suso goomoga goo mapoo dodomo sili odoo ee hedebe suso goomoga goo ee talai ono goolee sabolo silesibiliso. Esino Dio Tei mapoo dodomo silesibili odoo ee hedebe Dio Tei oso goomoga goo ee talame goolee sabolo silesibiliso.

6 Egeesi ma kulodu edebeeyo suso goomoga goo ee talame goolomo siloga, yo talaiso. Esino Dio Tei oso goomoga goo ee talame goolomo siloga, yo gie badeli sabolo osoloso mesie goo talaiso.

7:23: Gal 5:17; 1Pita 2:11 **7:25:** 1Kol 15:57 **8:4:** Gal 5:16, 25

7 Esiga suso goomoga goo tomo silesibili odoo oso Godee mapoo ha tomoloso. Bei, odoo egeesi oso Godeeye tei magoo mapoo dodomo silesibilei diya gowoolone, tei magoo ee dadalai koo tobuoso.
8 Goo egeesi maga suso goomoga goo mapoo dodomo silesibili odoo maga Godeeye goomoga goo talai koo tobuoso.
9 Esino egeesi ma kulodu suso goomoga goo oso niba wiligi doloso koo gilimado silesiboso. Esino Godeeyo Dio Tei nima kulodu egee bado oso niba wiligi doloso ka gilimado silesiboso. Esiga edebeeyo Kelisowo Dio Tei me badoga, yo tei Kelisowo odoonee.
10 Goo tokenee eyo nei oso nibada su mapoo teli goo tosibileiso. Esino Kelisoye nima kulodu tei badoso. Esiga nibada dio ee gie badoso. Bei, Godeeye niba o howo woola odoo tekepo diso.
11 Esino nibada su ee wedioga, Godeeye o Dio Tei maga nibada su wedia mapoo see gie badeli tenelaiso. Bei, Yesu Keliso ta maga see hogadi Godee o Dio Tei ee nima kulodu badoga.
12 Esiga tei telaga odoo emegei, goo tokenee ibada suso goomegeli goo oso iba wiligi doloso koo bamoloso. Esiga iyo goo tokenee talai goo eyo bei mauwe.
13 Bei, niyo goo hageesi tomo silesiboga, niba talaiso.* Esino niba Dio Tei oso kitulugu maga goo tokenee niyo goomegeli goo nima kulodu egee molo ee wooloomaga, niba badoboso kookaiyo gie badalaiso.
14 Bei, odoo Godeeyo Dio Tei oso wiligi doloso ido duga, odoo egee bia ee tei Godeeyo owolo dio doloso ka doso.
15 Esiga Godeeye imapoo Dio Tei tenee oso iba nei mauwe tou teli odoo dolone Godeebolo obulone dabalame ka tenele. Esino yayo imapoo Dio Tei tenee ogoso pidi maga iba owolo dio dolone yimapoo “Ma, mo Ma,” dolone ka doso.
16 Osoloso Godeeyo Dio Tei oso iba Godeeyo owolo dio doloso egee do goo ee ibada sooloo ma kulodu takoomoloso.
17 Esiga iba Godeeyo owolo dio doloso hagee do goo maga, goo susuga Godeeye imapoo tenelame to edidi magoo ee iyo hamamee talaiso, Kelisoye too egeesi masi iyo talaiso. Bei, iba Kelisoye dala too eyo su ee iyo toga, iba nosee yibolo hodobo toowa doloso Kei mi mapoo dabalaiso.

Hamamee toowa doloso dabalai goo

18 Esiga a tei toso, iyo epedee biame hamapoo dala hagee tomolo ee haga goo

8:9: 1Kol 3:16; 12:3 **8:10:** Gal 2:20 **8:13:** Gal 6:8; Kol 3:5 * **8:13:** ***talaiso*** eyo bei ee suso talai ee koo takooso. Esino dioso Godee maga puloso Dou mi mapoo toodalai goo ee takooso. **8:15:** 2Tim 1:7; Maka 14:36; Gal 4:5-7; Yili 21:7 **8:16:** 2Kol 1:22

toowanee. Esino Godeeye toowa doloso badeli mapoo iyo yibolo hodobo dabalai goo ono diya toowa.

19 Esiga bi susuga Godeeye moodoo oso Godeeyo owolo dio ee gilimadoloso woola peledabalai goo ee dulone goomoga sabolo bolone ka doso.

20-21 Egeesi ma kulodu Godeeye goomoga goo maga bi susuga yayo moodoo ee teliso kitulugu sabolo, osoloso hunili gooso kitulugu ee ma kulodu meleeso. Esino Godeeye tei owolo dio ee gilimadoloso woola peledabalai biame omapoo, bi susuga Godeeye moodoo ee goo hagee ma kuloduga gilimadoloso peegoo peledabalaiso. Esiga biame omapoo bi susuga yayo moodoo oso Godeeyo owolo dio ibolo hodobo toowa doloso dabalaiso. Esino epedee hamapoo goo susuga oso peledabalai biame ee bolone, bi susuga Godeeye moodoo oso goomoga sabolo ka bamoloso.

22 Esiga iba gooleedooso, soboso holo soomagalame dala teli egeesi masi, bi susuga Godeeye moodoo oso toowa doloso dabalai biame ee bolone, googa sabolo abaga simino epedee hamapoo dala ma kulodu ka doso.

23 Esino hedebe bi yayo moodoo oso peledabalai biame ee koo baso. Esino Dio Tei telaga odoo iba nosee dala ma kulodu googa sabolo dobolone, biame oso peledabalai ee bolone ka doso. Bei, goo susuga Godeeye imapoo tenelame to edidi magoo ee daga malalo Dio Tei teneeso. Esiga biame omapoo Godeeye iba owolo dio doloso hagee do goo ee woola yiligebuguloso, see yayo imapoo su dia tenelaiso.

24 Esiga Godeeye ibada gie badeli olo pidiga, iba epedee goo susuga imapoo tenelame yayo to edidi magoo ee talame dulone bolone ka doso. Esino goo egee iyo olo too daga, iyo goo egee balai eyo bei me.

25 Esino iyo duloso bolone hagee do goo ee iyo koo ogoso. Esiga iba mesie sabolo bolone ka doso.

Dio Tei oso iba pidilone Godee mapoo takeli

26 Osoloso iyo ki me poogoo ee ogoloso Dio Tei oso iba pidiliso. Bei, Godee mapoo medee tekepo takeli ee, iba gooleedele. Esiga Dio Tei oso ibada sooloo ma kuloduga iba halo Godee mapoo takeliso. Esino yayo iba halo Godee mapoo takeli to eyo bei ee iyo takalai koo tebili.

27 Esino odoo sooloo ma kulodu gooleedoo Godeeye Dio Tei oso takeli goo ee yo gooleedooso. Bei, Dio Tei oso Godeeyo odoo halo yimapoo takolone, Godeeye goomoga goo sabolo tobuloso takeliso.

Godeeye o odoo hesigeli goo

8:20-21: Gen 3:17-19; Isa 11:6-9 **8:23:** 2Kol 5:2-4 **8:27:** Psa 139:1

28 Esiga iba gooleedooso, goo susuga ma kulodu Godeeye yo diya gweli sabolo debeli odoo mapoo goo tekepo moodoolone ka badoso. Bei, Godee eyo to edidi magoo ee dodolone, yayo iba hesigaloso olo owolo dio diso.
29 Esiga Godee eyo hesiga odoo ee daga hoogoo yo olo gooleedoloso badebeiso. Osoloso yayo diba olo hesigaso, diayo see Owolo Yesu masi dabalame. Egeesi ma kulodu iba ogoso, Yesuye Godeeyo odoo susuga ee ma kulodu yayo daga holo masi ka badoso.
30 Esiga Godeeye hesiga odoo ee eyo olo gilimadooso. Osoloso yayo gilimadoo odoo ee olo odoo tekepo diso. Esiga o howo woola odoo tekepo deli mapoo yibolo toowa doloso badeli goo ee yayo dimapoo teneeso.

Goo heeso iba Godeeye sooloo deli
maga domo pileime

31 Esiga iyo goo hamaga kasee takalaisomo? Godeeye iba dokolo badoso. Esiga odoo heeso imapoo ha toga, yayo iba daga dileisomo? Haye.
32 Esino Godeeye tei Owolodee ee goodegele. Bei, yayo Owolo ee ibada goo tokenee eyo nei talame imapoo wulo wulayo teneeso. Godeeye goo egeesi moodooga, see yayo bi susuga imapoo wulayo tei tenelaiso.
33 Esiga Godeeye hesiga odoo ee see odoo agayo takolone odoo tokenee dee ka takalaiyo? Odoo mauwe. Bei, Godeeye diba olo odoo tekepo diso.
34 Osoloso Godeeye hesiga odoo ee see odoo agayo takolone Dou Mi mapoo dileiso, dee ka takalaiyo? Odoo mauwe. Bei, Yesu Kelisoye toloso see hogadiloso Amayo dee deedee dokolo mapoo badolone iba halo Godee mapoo ka takomoloso.
35 Esiga ogoo gooso iba Kelisoye sooloo deli goo maga domo ka pileiyo? Hegi goo sabolo osoloso dala goo sabolo oso iba Kelisoye sooloo deli goo maga domo pileisomo? Haye. Osoloso hodia goo sabolo osoloso bi mauwe dabalai goo sabolo oso iba Kelisoye sooloo deli goo maga domo pileisomo? Haye. Osoloso dala teneli goo sabolo, osoloso odoo heeso iba wooloomaga, goo oso iba Kelisoye sooloo deli goo maga domo pileisomo? Haye, egeesee selaime.
36 Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Godee, nee goo maga edebeeyo biame susuga iba piligilame seliso.
Osoloso nee goo maga iba sipi be masi gilimadoloso piligilame ka duso.”

8:28: Epe 1:11 **8:29:** Kol 1:18; Hib 1:6 **8:31:** Psa 118:6 **8:33:** Isa 50:8-9 **8:36:** Psa 44:22

37 Esino hegi goo toowa
susuga hagee ma kulodu iba
sooloo deli Godeeye kitulugu
maga iyo olo dagadileso ka
doso.
38 Bei, a gooleedooso, goo
heeso iba Godeeye sooloo
deli goo maga domo pileime.
Egeesi ma kulodu teli goo
sabolo, osoloso gie badeli
goo oso iba Godeeye sooloo
deli goo maga domo pileime.
Osoloso Godeeyo momaiye
sabolo, osoloso bo holo oso
iba Godeeye sooloo deli goo
maga domo pileime. Osoloso
biame epedee hamapoo
goo egee peledoboomo du
sabolo, osoloso hamamee
peledabalai goo oso iba
Godeeye sooloo deli goo
maga domo pileime. Osoloso
goo opusomo opusomo di
oso kitulugu oso iba Godeeye
sooloo deli goo maga domo
pileime.
39 Osoloso bi susuga kei ma
dokodoo egee molo sabolo,
osoloso bi susuga mipoo
hamapoo egee molo oso
iba Godeeye sooloo deli
goo maga domo pileime.
Osoloso bi susuga Godeeye
moodoo ee ma kulodu bi
heeso iba Godeeye sooloo
deli goo maga domo pileime.
Esiga Godeeye sooloo deli
goo hagee ibada Lodee Yesu
Keliso maga imapoo ka yilige
bugu moloso.

9

*Godeeye Isalael odoo ee
tei o odoo doloso hesiga*

1-3 Esiga a Keliso sabolo
hedebe doloso badolone,
tei goodee hagee nimapoo
ka taka. Osoloso ayo wulo
gamenee koo takooso. Dio
Tei oso mo sooloo ma
kuloduga gweli goo ee ka
bamoloso. Esiga mo sooloo
ma kuloduga gweli goo ee
epedee nimapoo tei goo taka
goo ee, a gooleedooso. To
ee hagoso, ayo nimapoo
takolone mo odoo Isalael bia
ee halo diya gooholone, a
su hegi sabolo ka badoso.
Bei, diayo Godeeye goomoga
goo ee koo dedeliga. Esiga a
teiba daga, a goomogoso, mo
odoo oso mo debi ee toloso
Keliso sabolo hedebe doloso
dabalai. Osoloso ayo dia debi
ee toloso Godeeye kamana ee
toloso a Keliso maga puloso
badalai. Esino ayo egeesee
selai, a tebile.

4 Egeesi ma kulodu Isalael
odoo hagee bia Godeeye
tei owolo dio diso. Os-
oloso dimapoo yayo toowa
doloso badeli goo ee eligiso.
Osoloso yayo Isalael odoo
sabolo to magooso. Os-
oloso yayo tei magoo ee
dimapoo teneeso. Osoloso
o hu dokodoo poudoolone
yimapoo goomoga teneli
goo ee dimapoo olo eligiso.
Osoloso yayo dimapoo to abo
edidi magooso.

5 Egeesi ma kulodu
dibada amawe dio ee
Eibalaham, Aisek osoloso
Yekob. Osoloso Keliso
onosee mipoo hamapoo
sibileso odoo hagee bia dia

9:1-3: Exo 32:32 **9:4:** Exo 4:22; Hib 9:5; Psa 147:19; Lev 1—10; Loum 15:8

soosoo ma kuloduga odoo su paso. Esiga Keliso ee Godeeso. Esiga odoo susuga oso yimapoo goomoga poudoolone kookaiyo osee dabalai tekepo. Bei, bi susuga Godeeye wiligi doloso ka badoso. Goo hagee tei goo.

6 Esiga Godeeye Isalael odoo mapoo to edidi magoo ee gababiasomo? Haye, gababile. Bei, Isalael odoo susuga ma kulodu odoo abo ee tei Isalael odoonee.

7 Osoloso Eibalahameeyo amawe dima kulodu odoo abo ee tei Eibalahameeyo amawe dionee. Bei, Godeeye Eibalaham mapoo egeesee takaso, "Tei namawe dio ee hedebe nowolo Aisek maga balaiso," diso.

8 Goo hagoso egeesee eligiso, Eibalahameeyo amawe dima kulodu, odoo abo ee tei Godeeyo owolo dionee. Esino Godeeye to edidi magoo goo mapoo tei too goo maga soolooga magoo ee, tei Godeeyo owolo dio oso.

9 Bei, Godeeye Eibalaham mapoo to edidi magolone egeesee takaso,

"Ayo dugo hedebe poogoloso see wedi siboga, nosobo Sela giso holo soomagoo molo agalaiso," dee takaso.

10 Esiga holope hagee ibada amawe Aisek. Yo kauwuloso Lebeka huso. Osoloso osobo Lebeka koowasi moodooloso, giso holo bakadio biame hedebe mapoo soomagooso.

11-12 Egeesi ma kulodu giso holo bakadio hagee soomagelega badoboome, Godeeye Lebeka mapoo egeesee takaso, "Nowolo daga holo oso omolowo to mapoo mesimo sileiso," diso. Esiga o bakadio oso goo moodoolai ee gooleedelega doboome, Godeeye to hagee malalo olo takaso. Esiga Godeeye o odoo egee hesig-amolo ee yayo goo moodoo ogoloso koo hesieli. Esino yo wulo eyo goomoga goo ee dodolone ka hesieli.

13 Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Ayo Yekob ono diya goomegeliso. Esino Iso haga koo goomegeli," dee takooso.

14 Egeesi ma kulodu iyo kasee takalaiyo? Godee yo hedebe hediliwe pidili Godeeyo? Haye, yo egeesee koo seli.

15 Bei, Godeeye Moses mapoo egeesee takaso,

"Ayo sooloo deli goo ee odoo hee mapoo eligilei goomogoga, ayo yimapoo eligileiso. Osoloso ayo odoo hee pidilame goomogoga, ayo yo pidileiso," diso.

16 Esiga Godeeye hesiga goo ee edebeeyo goomoga goo maga, osoloso diayo goo moodeli ee ogoloso koo hesigeli. Esino Godeeye wulo

9:7: Gen 21:12 **9:8:** Gal 4:23 **9:9:** Gen 18:14 **9:11-12:** Gen 25:23 **9:13:** Mal 1:2-3 **9:15:** Exo 33:19 **9:16:** Epe 2:8

eyo sooloo dala maga odoo ka hesigamoloso.
17 Esiga o booka mapoo Godeeye Isipi odoo dia wiligi odoo taba mapoo egeesee takaso,
"Ayo namapoo wiligi odoo tabalame hu teneeso,
wulo namaga ayo kitulugu odoo susuga mapoo yilige bigilame.
Osoloso mo goo dudobuguloso mipoo hamapoo debeli odoo susuga oso dulame," dee takaso.
18 Esiga iba gooleedooso, Godeeye odoo hee pidilame goomogoga, yayo yo pidileiso. Osoloso yayo koo mesili goo ee odoo hee mapoo tenelame goomogoga, yayo tenelaiso.

Godeeye kamana goo sabolo osoloso sooloo deli goo sabolo

19 Esiga odoo heeso amapoo egeesee woosalai malaiso, "Godee eyo odoo abo mapoo koo mesili goo ee ka tenemolo daga, yayo see kasi maga odoo egee bia odoo tokenee dee ka takalaiyo? Bei, odoo agayo Godeeye goomoga goo ee hamaga takalai ka teibayo?"
20 Esino emegei, nayo Godee mapoo hageesee woosalai tekeponee. Bei, no wulo mi odoo. Esiga wudu taka to hagoso. Katolo bogoso moodoo oso yo moodeli odoo mapoo takolone, "Nayo kasalame a egeesee ka moodoowo?" dee takalai tekeponee.
21 Bei, katolo moodeli odoo yayo bogo hedebe egee toloso, katolo hee mapoo wulo biame susuga nei magalai sabolo, osoloso goo toowa biame mapoo katolo hee mapoo nei magalai ee moodoolai, yimapoo kitulugu moloso.*
22 Egeesi ma kulodu Godee yo egeeseelone badoso. Yimapoo kitulugu moloso, yayo kamana sabolo osoloso yayo kitulugu ee odoo mapoo eligilei. Esino odoo yayo kamanali oso teli mapoo diyadeega, yayo ogoloso dia goo tokenee eyo nei saga tenelega mesie sabolo ka bamoloso.
23 Osoloso yimapoo kitulugu moloso, yayo sooloo deli odoo mapoo yayo toowa doloso egee bado goo ee eligilei. Bei, odoo egee bia eyo olo hesigaso, yayo toowa doloso egee bado mapoo gasibe dalame.
24 Esiga odoo Godee yayo toowa doloso egee bado mapoo gasibe dalame, hedebe Yu odoo ee hesile. Esino yayo Yu odoonee sabolosee hesiaso. Esiga odoo yayo hesia ee ibaso.
25 Godeeye Yu odoonee

9:17: Exo 9:16 **9:20:** Isa 29:16; 45:9 **9:21:** Jer 18:6 * **9:21:** To hageeyo bei ee egeesi moloso. Godee eyo goomoga goo ee dodolone, odoo heeso goo toowa talame, osoloso odoo heeso goo pepooko talame hesilei, yimapoo kitulugu moloso. Bei, Godeeye odoo susuga ka moodooga. **9:25:** Hos 2:23

dia goo maga Hoseya booka
mapoo hogugu oso egeesee
takooso,
"Odoo daga ayo mo odoo
dele poogoo egee bia
ee see epedee mo odoo
dalaiso.
Osoloso ayo sooloo del-
ega debei odoo egee
bia ee, see epedee ayo
sooloo dalaiso," diso.
26 Daga Godeeye dimapoo
takolone,
"Niba tei mo odoonee," diso.
Esino see yayo dimapoo
takolone,
"Niba gie badeli Godeeyo
owolo dio dalaiso."
27 Osoloso Aisayaye Isalael
odoo dia goo maga takolone
egeesee takaso,
"Isalael odoo oso diya
balone booboosee
masi malaiso.
Esino dima kulodu wulo
aboso gie badeli ta-
laiso.
28 Bei, Lodeeye mipoo
hamapoo debeli odoo
dia goo tokenee eyo
nei saga teneloso
hosudalaiso."
29 Osoloso Aisayaye see tobu
Isalael odoo dia goo maga
egeesee takaso,
"Kitulugu Godeeye ima ku-
lodu odoo abo pidilega
poogoo diepi,
Sodom mi sabolo osoloso
Gomola mi sabolo*
douso nadolone odoo
susuga piligu egeesi
masi iba nosee pilig-
iliyo," dee takaso.

Isalael odooso to tekepo mapoo
tei tele poogoo goo

30 Esiga to ayo taka goo eyo
bei ee egeesi moloso. Yu
odoonee oso Godeeyo howo
woola tekepo doloso badalai
goo ee esile. Esino dieso
tei too goo maga Godeeye
o howo woola diba odoo
tekepo diso.
31 Esino Isalael odoo oso
Godeeyo howo woola tekepo
doloso dabalai goo ee es-
ilone, dibada tei magoo ono
medee dodolone debeiso.
Esino goo oso diba odoo
tekepo dele.
32 Bei, diayo tei tele
poogoloso, wulo dieso kit-
ulugu maga Godeeyo howo
woola odoo tekepo dalame
seeso. Goo egeesi maga
diba yo odoo tagodibigili
mapoo tagodibuguloso ka
misigedibuo demeleeso.
33 Bei, Godeeyo to booka
mapoo hogugu oso egeesee
takooso,
"Ayo Sayon mi mapoo yo ma-
galaiso.*
Yo omapoo odoo
tagodibuguloso ka
misigedibuo de-
malaiso.
Esino edebeeyo yimapoo
tei toga, goo omaga
goohele sabolo
badalaime. Bei, goo

9:26: Hos 1:10 **9:27:** Isa 10:22-23 **9:29:** Isa 1:9 * **9:29:** ***Sodom mi sabolo osoloso Gomola mi sabolo*** - Eibalahameeye badebei biame mapoo, Godeeye mi bakadio hagee dou gigaloogooso. Bei, odoo egee biaso goo tokenee tolone doboome. **9:32:** Isa 8:14 **9:33:** Isa 28:16; 1Pita 2:6 * **9:33:** To hageeyo bei ee Godeeye odoo eyo hudi magoo Keliso ee Isalael odoo mapoo diye dalaiso.

hagoso goo mauwe malaime.”

10

1 Esiga tei telaga odoo emegei, ayo mo sooloo ma kuloduga Isalael odoo halo Godee mapoo takolone badeliso, dia gie badeli pidilame.

2 A gooleedooso, Isalael odoo diba Godeeye goomoga goo ee dadalame diya goomegeliso. Esino Godeeye goomoga goo ee, diba medee kibiya gooleedele.

3 Osoloso Godeeye o howo woola odoo tekepo dolone egee do goo onosee, diba gooleedele. Esino dieso nediliyo kitulugu maga Godeeyo howo woola odoo tekepo dalame, dibada tei magoo ee dodolone egee do oso diba koo pidili. Goo egeesi maga diayo Godeeyo goo maga o howo woola tekepo dabalai goo ee talai, diba gowooso.

4 Esino Kelisoye goo moodoo maga, edebeeyo Godeeyo howo woola tekepo doloso badalame, tei magoo Godeeye Moses mapoo tenee diayo ee dadalai ee bei mauwe. Bei, edebeeyo Keliso mapoo tei toga, nei Godeeye o howo woola yo odoo tekepo dalaiso.

To tekepo oso gie badeli pidili goo ee tosimiso

5 Tei magoo ee deedee maga edebeeyo Godeeyo howo woola tekepo badeli goo maga Moseseeye egeesee hoguguso, “Edebeeyo gie badeli talai goomogoga, yo tei magoo susuga ee dodolone ka badebee,” diso.

6 Esino tei too goo maga Godeeyo howo woola tekepo badeli odoo oso egeesee takalaime, “Odoo agayo Keliso ido meilame Kei mi mapoo ka palaisomo?” diso.

7 Osoloso odoo ogoso see egeesee takalaime, “Odoo agayo Keliso ta maga hogadilame, odoo wediayo dioso debeli mi mapoo ka meileisomo?” dee takalaime.*

8 Esino hedebe Keliso mapoo tei teli goo oso gie badeli pidili goo ee ka tosibili. Bei, Keliso mapoo tei telaga odoo oso Moseseeye taka egeesee takalai teiba,

“Godee o to ee nama koolapoo moloso.
Osoloso to egee nee maga mapoo, osoloso nee sooloo ma kulodu moloso.”

To hagoso Keliso mapoo tei toloso badeli goo ee eligiliso. Egeesi ma kulodu to hebebe hagonosee iyo odoo abo mapoo ka takomo silesiboso.

9 Esiga nayo takolone, Yesu yo Wiligi Odoo doloso yiligebuguloso, see yo Godeeye ta

10:5: Lev 18:5 **10:6:** Deut 30:12-14 * **10:7:** To hageeyo bei ee egeesi moloso. Godeeyo howo woola tekepo badeli odoo oso egeesee takalaime. Bei, diayo tei too goo maga, Keliso yo dibolo hodobo olo badoga. Osoloso Keliso yo ta maga hogadi goo ee, diayo tei too goo maga diba gooleedooso.

maga hogadi goo mapoo nee sooloo ma kulodu tei toga, nee gie badeli pidileiso.

10 Bei, nee sooloo ma kuloduga tei too goo maga, Godeeye o howo woola no odoo tekepo dolone ka badoso. Osoloso nee magaso takolone Yesu yo Wiligi Odoo doloso yilige bugu goo maga nee gie badeli pidileiso.

11 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Edebeeyo Keliso mapoo tei toga, goo omaga goohele sabolo badalaime. Bei, goo hagoso goo mauwe malaime," deeso.

12 Goo egeesi ma kulodu iyo ogoso, Yu odoo sabolo osoloso Yu odoonee sabolo hedebe. Bei, Lodee hedebe yo odoo susuga dia wiligi odoo. Goo egeesi maga odoo susuga oso diba pidilame yimapoo woosolone egee do mapoo, yayo goo tekepo susuga ka tenemoloso.

13 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Edebeeyo yo Lodeeye pidilame yimapoo takooga, o gie badeli pidileiso."

14 Esiga edebeeyo Lodee mapoo tei telega doga, diba pidilame yimapoo kasee woosalaisomo? Osoloso o goo ee dulega doga, diayo yimapoo kasee tei talaisomo? Osoloso odoo heeso to tekepo dimapoo takelega poogooga, diba kasee duleisomo?

15 Osoloso to tekepo hagee takalame diye dilega poogooga, diba to hagee kasee takalaisomo? Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"To tekepo takomo silesibili odoo oso to tosiboga ogoloso odoo susuga diya goomegeliso."

16 Esino ee ma kulodu haga odoo susuga oso tei tele. To hamaga Aisayaye Godeeyo to booka mapoo egeesee hoguguso,

"Lodee, ibada to mapoo odoo agayo ka tei toowo?"

17 Esiga edebeeyo Kelisowo goo ee takomo silesibi goo maga, odoo aboso o goo duliso. Osoloso diayo o goo du maga, yimapoo tei teliso.

18 Egeesi ma kulodu ayo Isalael odoo dia goo maga ka woosowa. Diba to tekepo olo dusomo? O. Diba olo dulugaso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Dia to* mi susuga mapoo dudobuguso.
Esiga odoo susuga oso to hagee duso."

19 Esino Isalael odoo oso to tekepo hagee duloso gooleedoosomo? O. Diba gooleedooso, esino medee kibiya

10:11: Isa 28:16 **10:12:** Diye 15:9 **10:13:** Joel 2:32 **10:15:** Isa 52:7 **10:16:** Isa 53:1 **10:18:** Psa 19:4 * **10:18:** ***Dia to*** ee odoo agamo towo? Osoko, giwo, osoloso a oso Godeeye kitulugu ee woola yilige bigiliso. Esiga dia to masi oso mi susuga mapoo dudobuguso. **10:19:** Deut 32:21

tei tele. Osoloso Moseseeye egeesee hoguguso,
"Godeeye egeesee takaso,
'Ayo mo tei magoo gooleedele poogoo Yu odoonee ee pidiga,
nei Isalael odoo niyo dimapoo koolone kamana sabolo dabal-aiso.'"
20 Osoloso Aisayaye Godeeye taka to hagee ebilega egeesee takaso,
"Odoo a esilega poogoo oso a egeiso.
Osoloso odoo am-aga woosele poogoo mapoo ayo mo goo ee dimapoo yilige buguso."
21 Esino Godeeye Isalael odoo dia goo maga egeesee takaso,
"Ayo biame susuga diba gilimalame mopoodoo doloso badebeiso.
Esino diba gowoolone mo to duloso mesile poogooso."

11

Isalael odoo ee Godeeye pegele

1 Esiga goo ayo hagee takoo ee, Godeeye Isalael odoo gowoolone tei peegoo poogoosomo? Haye, pegele. Bei, anosee Isalael odoo. Osoloso anosee Eibalahameeyo amawe, Benyamineeyo bala ma kulodu badeli.
2 Osoloso Godeeye daga hesia odoo ee gowoolone peegoo pegele. Egeesi ma kulodu Godeeyo to booka mapoo hogugu oso Ilayaye taka ee medee goolee. Bei, Isalael odoo ee gowoolone Godee mapoo egeesee takaso,
3 "Wiligi odoo Godee, Isalael odoo hagee biaso to namaga toloso kokodo takomo silesibili odoo ee piliguloso, see namapoo emegei di bi tenelame sili dousulu susuga sabolo guobuguso. Osoloso namaga to toloso kokodo takomo sili odoo hedebe ano badoso. Esino diayo anosee wooloomalame ka seeso," dee takaso.
4 Esino Godeeye Ilayayo to su mapoo kasee takasomo? Yayo Ilaya mapoo egeesee takaso, "Amapoo tei teli odoo hedebe nayo koo badoso. Bei, mo odoo 7,000 doso, diba gamenee godee Bal deli eyo hu dokodoo koo poudili," diso.
5 Esiga epedee hamapoo osee moloso, Isalael odoo haga susuga oso Godee maga peegoo kukulo dile. Esino Isalael odoo abo yayo sooloo dolone pidi maga yimapoo tei talame diba olo hesiaso.
6 Esiga Godeeye sooloo dolone pidili maga o odoo hesieliso. Egeesi ma kulodu diayo goo tekepo tolone doga koo seli. Bei, Godeeye odoo hesieli goo ee wulo edebeeyo goo tekepo tolone doga ka hesieli diepi, nei yayo sooloo dolone pidili goo ee goo mauwe meliyo.

10:20: Isa 65:1 **10:21:** Isa 65:2 **11:1:** 1Sam 12:22; Psa 94:14; Pil 3:5 **11:3:** 1Ki 19:10, 14 **11:4:** 1Ki 19:18 **11:6:** Gal 3:18

7 Esiga Isalael odoo oso
dieso nediliyo Godeeyo
howo woola tekepo dabal-
ame diya kitulugiliso. Esino
diba goo hagee tele. Esino
hedebe Godeeye hesia ono
yayo o howo woola olo
odoo tekepo diso. Esino
odoo aboso Godeeyo to dulei
gowoolone mesile poogooso.
8 Bei, Godeeyo to booka
mapoo hogugu oso Isalael
odoo dia goo maga egeesee
takaso,
"Godeeye dimapoo goo
tiadili goo teneeso,
diayo gooleedele pa-
galame.
Osoloso Godeeye dia howo
gagaso,
diayo egele pagalame.
Osoloso yayo dibada dulu
tabagaso,
diayo see dule pagalame.
Esiga goo hageesi oso
osee molone epedee
hamapoo osee ka
moloso."
9 Egeesi ma kulodu Deibidiye
dia goo maga egeesee takaso,
"Wo toowa nalame moolo-
goodoloso egee do goo
oso
dieso nediliyo baga-
galame ti gama masi
meleye dee.
Osoloso diayo omapoo ti
gama oso bagagisa-
loso misige duboloso
dobolone,
dibada goo tokenee eyo
nei tolone debeeye
dee.
10 Osoloso diayo egele pa-
galame,
dia howo neliga peye
dee.
Osoloso diayo gauwuloso
kookaiyo osee silesi-
bilame,
dimapoo hegi goo
kadadiye dee."*

Yu odoonee oso gie badeli talai

11 Esiga ayo see tobu
hageesee ka takooso, Isalael
odooso Keliso gowe goo
maga diba olo tokenee
pasomo? Haye, egeesee sele.
Esino dia goo tokenee maga
Yu odoonee dia gie badeli
pidiliso, Yu odooso goo egee
ogoloso see Yu odoonee
mapoo koolone doga, see
diayo Yesu mapoo tei ka
talame.
12 Esiga Yu odooso eli doo-
boo dagadi goo maga Yu
odoonee pidiso. Esino Yu
odooso dieso eli dooboo da-
gadi maga see Godee mapoo
siboga, biame omapoo nei Yu
odoonee dia gie badeli diya
pidileiso.
13 Esiga ayo see tobu
epedee hamapoo Yu
odoonee nimapoo taka, Yu
odoonee niba halo diye
di odoo ee aso. Esiga
tou Godeeye amapoo tenee

11:8: Deut 29:4; Isa 29:10 **11:9:** Psa 69:22-23 * **11:10:** To hageeyo bei ee egeesi moloso. Odoo hagee biaso Keliso mapoo tei tele poogoo maga, diba Godeeyo howo woola tekepo doloso koo doso. Goo egeesi maga dia howo neliga poga, diba Kelisowo to tekepo ee ogoloso gooleedalaime. Osoloso diba hegi goo ma kulodu dabalaiso. **11:11:** Diye 13:46

hagee ayo goomoga sabolo ka tomo siloso.
14 Esiga a gooleedele, ayo Yu odoonee halo tou too ee ogoloso, tei mo odoo Yu odooso koolone Godee mapoo sibadalai malaiso. Egeeseega, yayo dia gie badeli pidileiso.
15 Esiga niba olo gooleedooso, Godeeye Yu odoo dimapoo miligi piaso. Goo egeesi maga Godeeye Yu odoonee ee see o odoo doloso dabalame yimapoo gilimado simiso. Esiga hamamee Godeeye Yu odoo ee yimapoo gilimado siboga, diayo kookaiyo gie badeli talaiso. Goo egee odoo wediaso see gie badeli too egeesi masi moloso.
16 Esiga niba ege, niyo wo wogai mapoo soo ee pepooko podoloso Godeeyo dalame peegoo magooga, wo wogai mapoo soo toowa onosee Godeeyo dalaiso. Osoloso homo onosee egeesi moloso, homo too ee Godeeyo dalame yimapoo teneega, o dee onosee Godeeyo dalaiso.*

Olipi homo maga wudu taka
17 Esiga Yu odoo ee olipi homo dadabayo segei dee egeesi masi doso. Osoloso Yu odoonee ee olipi homo dobudu meli dee egeesi masi doso. Esino olipi homo dadabayo segei dee abo Godeeye kookoobuguloso, see dobudu meli olipi homo eyo dee koodo sibileso ogusaso. Esiga Yu odoonee niba egeesi masi badoso. Godeeye niba homo dadabayo segei mapoo olo ogusugaso. Esiga olipi homo dadabayo segei oso nimapoo gie ka tenemoloso.
18 Esino olipi homo dadabayo segei masi dee peegoo kookoobugume, see Yu odoonee niyo o debi mapoo ogusugaloso egee molo goo omaga, niso nediliyo si haga na howee. Bei, niyo homo too mapoo gie badeli koo teneli. Esino tooso dee nimapoo gie badeli ka teneli.
19 Esiga niyo hageesee takalai malaiso, “Iyo o debi talame homo dee egee olo peegoo kookoobuguso.”
20 Egeesi ma kulodu niyo tei takoo. Bei, Yu odooso tei telega poogoloso doboome ogoloso homo dee masi peegoo kookoobuguso. Eseme niyo tei too maga homo dee kobugu su omapoo olo ogusugaso. Esiga niba goo omapoo niso nediliyo si haga na howee. Esino niba ebia sabolo debee.
21 Bei, Godeeye homo tei o deedee peegoo kookoobugu egeesi masi solone niyo tei telega doga, niba nosee peegoo egeesee kookoobigileiso.

22 Esiga niba medee goolee, Godee diya mesie, osoloso Godee yo goo tokenee mapoo diya goweli. Esiga yayo Yu

* **11:16:** To hageeyo bei ee egeesi moloso. Daga hoogoo Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob hagee biaso Yu odoo dia wiligi odoo tebisaloso Godeeyo odoo doloso debeiso. Esiga dibada amawe dio onosee hamamee Godeeyo odoo doloso dabalaiso. **11:17:** Epe 2:11-19 **11:22:** Yon 15:2, 4

odoo abo yimaga peegoo diyadee eyo nei dimapoo dala teneliso. Esino niyo yayo mesili goo mapoo tei toloso osee doga, Godeeye nei nimapoo mesileiso. Esino niyo yimapoo tei telega doga, Godeeye niba homo dee masi peegoo kobigileiso.

23 Egeesi ma kulodu Yu odooso see Godee mapoo tei toga, Godeeye diba see tobu homo dee masi todileso, dieso ogusuga melee omapoo ogusugileiso. Bei, goo hagee moodoolai Godee mapoo kitulugu moloso.

24 Esiga niba medee goolee, Yu odoonee niba olipi homo dobudu meli dee koodoloso see olipi homo dadabayo segei mapoo ogusuga masi ka moloso. Esino homo eyo goolee egeesee koo oluguli. Yu odoo ee tei olipi homo dadabayo segei o dee egeesi masi doso. Esiga Godeeye olipi homo dadabayo segei o dee peegoo kookoobugu ee see dieso olugulee mapoo ogusugilei yimapoo haga kodianee.

Isalael odoo see Godee mapoo gilimado sibilei

25 Esiga tei telaga odoo emegei, goo mada magoo melee ayo nimapoo woola taka, egeeseega niba niso nediliyo si howelega dabalame. Egeesi ma kulodu goo mada melee ee hagoso, Godeeye koo mesili goo ee Isalael odoo abo mapoo teneeso. Esino goo ogoso kookaiyo osee malaime. Esino Yu odoonee Godeeye daga hoogoo hesia sabolo tobuloso, diayo Yesu mapoo tei toloso doga, hamamee koo mesili goo dimapoo egee molo ee pagalaiso.

26 Osoloso diayo tei too ee ogoloso, nei Isalael odoo susuga dia gie badeli pidileiso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Gie badeli pidili odoo
ee Sayon mi maga
sibileiso.
Isalael odoo susuga oso
goo tokenee tolone
egee do goo ee yayo
peegoo magalaiso.

27 Osoloso ayo dibolo to ma-
goo ee dodolone,
dia goo tokenee
hapoloso boobado
bigileiso," deeso.

28 Esiga epedee hamapoo Yu odoo aboso to tekepo mapoo gowoolone Godee mapoo ha tolone ka doso. Goo egeesi maga to tekepo ee Yu odoonee nimapoo simiso. Esino Yu odoo ee Godee tei eyo hesia odoo oso. Bei, Yu odooso tei Godee o odoo doloso dabalai goo ee Godeeye dia amawe dio daga debei mapoo to olo edidi magooso. Goo egeesi maga Yu odoo dimapoo Godeeye gooma ka moloso.

29 Bei, Godeeye tei o odoo hesialoso, yayo emegei di bi dimapoo wulayo teneega,

11:26: Isa 59:20-21 **11:27:** Jer 31:33-34

yo o goo goolee see su koo widili.

30 Esiga Yu odoonee niyo daga Godee gowoolone debeiso. Esino see Yu odooso Godee gowoome, nei Godeeye see Yu odoonee niba sooloo dalaso.

31 Esiga niyo daga Godeeyo to gowoolone debei egeesee solone, epei see Yu odooso Godeeyo to gowoolone ka doso. Esino Godeeye niba sooloo dala egeesee solone, hamamee see Yu odoo nosee egeesee sooloo dalaiso.

32 Esiga Godeeye odoo susuga ee goo tokenee ma kulodu olo holoogooso, see hamamee dimapoo yayo sooloo deli goo ee eligilame.

Godeeyo hu dokodoo poude

33 O, tei takoo. Godeeyo goo goolee sabolo osoloso yayo gooleedoo ee diya toowa osoloso diya goodomou. Esiga edebeeyo yayo to magoo eyo bei sabolo, osoloso o goo ee gooleedalai koo tebili.

34 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Odoo agayo Godeeyo goo goolee eyo bei ka gooleedoowo?
Osoloso odoo agayo yo ka kokodo takasomo?
35 Osoloso Godeeye yimapoo nei tenelame,
daga malalo odoo agayo Godee mapoo bi ka teneeba? Haye, odoo mauwe.”

36 Bei, bi susuga ee Godeeye moodoo. Osoloso bi susuga yayo medee ka bamoloso. Osoloso bi susuga ee o. Esiga odoo susuga oso hedebe o hu dokodoo poudoolone kookaiyo osee dabalai tekepo. To hagee tei goo.

12

Nibada su Godee mapoo tenee

1 Esiga tei telaga odoo emegei, Godeeye imapoo sooloo deli goo toowa ee olo eligiso. Esiga niyo nibada su ee emegei di bi gie meli masi Godee mapoo tenelai, a goomogo. Bei, goo ogoso Godee mapoo goomoga tenelaiso, osoloso niba Godeeyo odoo doloso peegoo pi magoo goo ee eligileiso. Goo ogoso tei Godeeyo tou talai sabolo ka tobuoso.

2 Esiga niba mi goo oso nibada goo goolee ee opusomo dee na seeye dee. Esino Godeeye nibada goo goolee ee opusomo dee ka seeye dee. Niyo egeesee seega, niba Godeeye goomoga goo ee medee gooleedalaiso. Goo ee, tekepo gweli goo, osoloso yimapoo goomoga teneli goo, osoloso teedee badeli goo.

3 Godeeye sooloo dolone pidi maga ayo o diye di odoo

11:33: Isa 55:8-9 **11:34:** Isa 40:13; 1Kol 2:16 **11:35:** Job 41:11 **11:36:** 1Kol 8:6 **12:1:** Loum 6:11, 13; 1Pita 2:5 **12:3:** 1Kol 12:11; Epe 4:7; Pil 2:3

dalame, yayo a olo hesiaso. Esiga to hagee ayo nimapoo ka taka. Niso nediliyo si howolone na debee. Esino tei too goo Godeeye nimapoo tenee oso niba niso nediliyo medee egege.

4 Esiga ibada su hedebe mapoo ogusuga opusomo opusomo di moloso, osoloso dia tou onosee opusomo opusomo di moloso.

5 Egeesi ma kulodu iba nosee Keliso sabolo hedebe doloso egeesee ka doso. Iba ogusuga opusomo opusomo di oso su hedebe mapoo ogusugaloso ka doso.

6 Esiga Godeeye iba sooloo dolone pidi maga Dio Tei oso imapoo wulo emegei di goo opusomo opusomo di imapoo tenee ee moloso. Egeesi ma kulodu Godee maga to toloso kokodo takomo silame tou namapoo tenee daga, nayo tei too namapoo egee molo goo sabolo to osee takomo sile.

7 Osoloso namapoo odoo pidili tou tenee daga, no sosee ma kulodu badolone tou egee osee temelee. Osoloso namapoo Godeeyo to eligilame tou tenee daga, no Godeeyo to osee eligimelee.

8 Osoloso emegei kitulugu sabolo badalame pidili to takeli tou ee namapoo tenee daga, nayo badolone pidili to osee takemelee. Osoloso emegei di bi teneli tou ee namapoo tenee daga, no tou egee tolone badolone toowa osee tenemelee. Osoloso wiligi odoo doloso badeli tou ee namapoo tenee daga, no badolone tou egee medee temelee. Osoloso odoo pidili tou ee namapoo tenee daga, no goomoga sabolo diba osee pidimelee.

Tei telaga odoo oso dabalai goo

9 Esiga tei telaga odoo emegei, sooloo ma kuloduga niyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka debee. Osoloso goo tokenee ee hegilone goo tekepo ono medee kibiya kookoode.

10 Esino niyo nee soosoo gweli egeesi masi nee odoo diya goolone, goomoga sabolo dimapoo mesie.

11 Esiga niba Lodeeyo tou talai na wabede. Esino nibada sooloo ma kuloduga goomoga sabolo, osoloso Dio Tei oso kitulugu sabolo o tou ka te.

12 Esiga Godeeye gie badeli nimapoo tenelai goo mapoo dulone bolone goomoga sabolo ka debee. Osoloso dala goo sabolo hegi goo sabolo ee ma kulodu medee kibiya debee. Osoloso biame susuga Godee mapoo takolone ka debee.

13 Egeesi ma kulodu tei telaga odoo bi tebile poogoo doga, niyo diba pidi. Osoloso tei telaga odoo soo siboga, diba nee mosopoo ido pele.

14 Osoloso odoo aboso nimapoo dala teneega, nei Godeeye dimapoo dala

12:4: 1Kol 12:12, 27 **12:6:** 1Kol 12:4-11; 1Pita 4:10-11 **12:10:** 1Pita 1:22 **12:12:** 1Tes 5:16-18 **12:13:** Hib 13:2 **12:14:** Mat 5:44; 1Kol 4:12

tenelame na takee. Esino wulo diba pidilame Godee mapoo ka takee.

15 Esiga goomoga ma kulodu debeli odoo sabolo hedebe doloso goomogolone debee. Osoloso goohele goo ma kulodu debeli odoo sabolo hedebe doloso gooholone debee.

16 Egeesi ma kulodu nee odoo sabolo hedebe doloso ka debee. Osoloso niba goo goolee toowa too doloso niso nediliyo si na howee. Esino niso nediliyo pepooko doloso odoo wuluge sabolo hedebe dalai na gowee.

17 Esiga odoo aboso nimapoo goo tokenee moodooga, nei niyo dimapoo goo tokenee moodoolone na debee. Esino odoo susuga oso goo tekepo deli goo ee tolone ka debee.

18 Egeesi ma kulodu niyo odoo susuga sabolo medee mesie sabolo dabalai goo ono diya kitulugi.

19 Esiga tei telaga odoo emegei, odoo aboso nimapoo goo tokenee moodooga, nei niyo goo tokenee egeesi masi dimapoo na moodee. Esino Godeeye nei dimapoo tenelame, wulo yimapoo deedee peegee. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Godeeye egeesee takooso,

‘Ayo odoo susuga dibada goo tokenee eyo nei teneliso.’ ”

20 Esino niba goo hageesi moodee,

“Namapoo ha teli odoo ee hodia badoga,
nayo yimapoo nei tenee.
Osoloso yayo howo nalapaga sabolo badoga,
nayo yimapoo howo keenee.
Esino nayo egeesee seega,
nei yayo eyo nediliyo o goo tokenee ee ogoloso ebileiso.”

21 Esiga goo tokenee oso niba na dagadiye dee. Esino niyo goo tekepo tolone debei maga goo tokenee ee dagadi.

13

Gamalee odoo dia to mapoo mesilone debee

1 Esiga odoo susuga oso gamalee odoo dibada to mapoo mesilone dabalai tekepo. Bei, gamalee odoo susuga oso dieso goomoga maga mi omapoo wiligi doloso koo doso. Esino Godeeye kitulugu dimapoo teneme, diba mi omapoo wiligi doloso ka doso.

2 Esiga odoo agayo gamalee odoo dia to mapoo mesilega doga, diba Godee mapoo koo mosioso. Goo egeesi maga diayo goo moodoo eyo nei dala talaiso.

3 Egeesi ma kulodu goo tekepo tomo silesibili odoo oso gamalee odoobolo koo ebili. Esino goo tokenee tomo silesibili odoo oso gamalee odoobolo obulone

12:16: Prov 3:7 **12:17:** 1Tes 5:15 **12:19:** Deut 32:35; Mat 5:39 **12:20:** Prov 25:21-22; Mat 5:44 **13:1:** Tait 3:1; Prov 8:15 **13:3:** 1Pita 2:13-14

ka doso. Esiga niyo gamalee odoobolo ebilega dabalai goomogoga, niba wulo goo tekepo tolone dabalai tekepo. Egeesee seega, gamalee odoo oso niba ogoloso nimapoo goomogalaiso.

4 Esiga gamalee odoo diba Godeeyo tou teli odoo doloso doso, diayo niba pidilame. Esino niyo goo tokenee toga, niyo diba bolo ebilei tekepo. Bei, Godeeye dimapoo kitulugu olo teneeso, diayo nimapoo nibada goo tokenee eyo nei tenelone dabalame. Egeesi ma kulodu kitulugu diayo too egee goo mauwe koo moloso.

5 Esiga nibada goo tokenee eyo nei teya doloso gamalee odoo dia to mapoo mesiloso silesibe. Bei, niba olo gooleedooso, goo hagee goo tekepo.

6 Esiga gamalee odoo oso Godeeye dimapoo tou tenee ee medee tekepo tolone dabalame, tei telaga odoo niyo tekisi molee soolone debee.

7 Esiga gamalee odoo oso takolone, “Niba amapoo tekisi molee tenelame tobuloso magoo ee amapoo tenee,” dee takooga, niyo tobuloso yimapoo tenee. Osoloso dia to mapoo mesiloso silesibe. Osoloso dia hu dokodoo poudoolone ka debee.

Niba nee odoo diya sooloo dolone debee

8 Esiga niyo bi wulo wulayo toga, eyo nei saga magee. Niyo egeesee seega, goo egee omapoo koodobileiso. Esino nee odoo sooloo deli goo ee hoo poogoo me. Esiga nee odoo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone debeli goo ee na koodobie. Niyo egeeseelone doga, goo oso niba Godeeyo tei magoo goo susuga sabolo tobuloso dabalaiso.

9 Bei, Godeeyo tei magoo goo abo egeesi moloso, emegei dia kooka sobo sabolo osoloso emegei dia kooka giso sabolo goo heli teli tei, osoloso emegei wooloomali tei, osoloso emegei dia bi heli teli tei, osoloso emegei dia bi talame gilee tei. Osoloso tei magoo abo moloso. Esino tei magoo susuga eyo bei ee hagoso.

“No nediliyo diya sooloo deli,
egeesee solone nee odoo
diya sooloo dele.”

10 Esiga sooloo deli goo ee ma kulodu emegei mapoo hegi goo sabolo, osoloso dala goo sabolo teneli koo moloso. Bei, sooloo deli goo oso tei magoo goo susuga ma kulodu taka goo sabolo teiba moloso.

11 Esiga ayo epedee hagee takoo goo ee tolone debee. Bei, iba olo biame hamameedee mapoo doso. Esiga tiesa maga see hogoogabie. Bei, iyo daga tei too biame mapoo gie badeli pidili goo ee eli sage meleeso. Esino epedee hamapoo olo hegi simiso.

13:6: Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Yem 2:8 **13:9:** Exo 20:13-15, 17; Deut 5:17-19, 21 **13:10:** 1Kol 13:4-7 **13:11:** Epe 5:14; 1Tes 5:6-7 **13:12:** 1Yon 2:8

12 Egeesi ma kulodu neliga olo duga, mi hadobilei olo koola toobooso.* Esiga neliga ma kulodu dobolone goo tokenee teli goo ee poogoloso, see gadeebugu mapoo dobolone, mopoodoo doloso goo tekepo tolone dabalai tekepo.

13 Esiga iba gadeebugu mapoo debeli odoo masi medee tekepo doloso dobomo. Esino iyo yugune naloso halabili, osoloso emegei dia sobo goo heli teli, osoloso toso agadigeli, osoloso biligeli goo, osoloso emegei kweli goo ee ma kulodu dabalai tekeponee.

14 Esino ee ma kulodu Lodee Yesu Kelisowo goo ee niyo dugo masi kaloso ka debee. Osoloso nibada suso goomoga oso goo tokenee teli goo mapoo dadalai na goolee.

14

Nemegei tei too odoo mapoo
to tokenee na takee

1 Esiga nima kulodu odoo tei too medee kibilega egee do ee emegei dolone ide. Osoloso dibada goo goolee opusomo opusomo di ee ogoloso dibolo toso na agadige.

2 Bei, tei too odoo heeso eyo goo goolee oso nei susuga ee nalai tekepo deliso. Esino tei too kibile poogoo odoo heeso eyo goo goolee oso gala hwei nalai tei deliso.

3 Esiga nei susuga nalai tekepo deli odoo oso see gala hwei nalai tei deli odoo mapoo gowoolai tekeponee. Osoloso see gala hwei nalai tei deli odoo oso nei susuga nalai tekepo deli odoo ee tokenee dalai tekeponee. Bei, Godeeye odoo nei susuga nali ee odoo tokenee dee koo takeli.

4 Esiga nimapoo kitulugu mauwe, niyo odoo heeyo tou teli odoo ee tokenee sisilei. Bei, hedebe o wiligi odoo oso o tou teli odoo eyo goo ee midileiso. Esiga o tou teli odoo oso Lodeeye pidi kitulugu maga o tou ee medee tekepo talaiso.

5 Osoloso see biame eyo goo maga odoo heeso egeesee takalai malaiso, “Biame hee ono diya tei dolone, nei biame abo ee tei mauwe,” dee takalai malaiso. Osoloso nei odoo heeso takolone, biame susuga ee hedebe, dee takalai malaiso. Egeesi ma kulodu goo hamaga odoo susuga oso dieso goolee maga dabalai tekepo.

6 Bei, biame hedebe mapoo tei deli odoo oso yo Lodee goolone ka seli. Osoloso nei susuga nali odoo oso yo Lodee goolone nei susuga naliso. Bei, yayo goomoga

* **13:12:** ***neliga sabolo mi hadobilei*** - goo eyo bei ee egeesi moloso. Neliga eyo bei ee Yesuye sibilega iyo epedee hagee do biame ee takooso. Osoloso mi hadobilei ee Yesuye see wedi sibilei biame ee takooso. **13:13:** Luka 21:34; Epe 5:18 **13:14:** Epe 5:11 **14:1:** Loum 15:7 **14:2:** Gen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 **14:4:** Mat 7:1; Yem 4:11-12 **14:5:** Gal 4:10-11

to Godee mapoo takoloso nei naliso. Osoloso gala hwei nalai tei deli odoo oso yo Lodee goolone, goomoga to Godee mapoo takoloso nei segei ono naliso.

7 Esiga mipoo hamapoo wulo iso goomoga goo ee tolone koo doso. Osoloso iyo wedilei onosee wulo iso goomoga goo maga koo wodumoloso.

8 Esino iyo mipoo hamapoo dobolone osoloso wedilone, Lodee mapoo goomoga goo tenelai tekepo. Esiga iyo mipoo toowa hamapoo egee do ee ma kulodu, osoloso iyo wedilei mapoo iba wulo Lodeeyo odoo doloso dabalaiso.

9 Goo egeesi maga Keliso toloso see gie badeli mapoo hogadiso, yayo odoo gie egee do sabolo osoloso odoo wedia dia wiligi odoo doloso badalame.

10 Esiga niyo bei kasalame nee tei too odoo ee tokenee ka sisiliyo? Osoloso see niyo bei kasalame nee tei too odoo ee ka goweliyo? Bei, iba susuga Godeeyo howo woola tebisileiso, yayo ibada goo midilame.

11 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“A wiligi odoo, Lodee,
kookaiyo gie badeli ee aso. Osoloso ayo tei goo egeesee takooso,
Odoo susuga oso mo homo
beiyopoo gauwuloso takolone,
a tei Godeeso dolone dabalaiso,” dee takaso.

12 Esiga odoo hedebe hedebe di oso goo iso moodoo eyo bei ee Godee mapoo takalaiso.

Nayo nei nali goo maga nee odoo ee
tokenee mapoo na gido di

13 Esiga iyo ibada tei too odoo eyo goo ee ogoloso wulo goo gooleeso nei midi nei midi dee na soomo. Osoloso nee tei too odoo oso goo tokenee teyaga, niyo yo tagodibigilame goo hee na moodee.

14 Esiga Lodee Yesuye amapoo olo eligiso, nei susuga nalai ee tei mauwe. Esino odoo heeso takolone, nei abo nalai tei daga, yo nei egee nelega tei doloso osee badalai tekepo.

15 Egeesi ma kulodu nayo nei nolone dabalai goo oso nee tei too odoo mapoo hegi goo tonomologa, nayo odoo egee sooloo dolone koo seeso. Esino nayo nei susuga nolone egee bado goo oso nee odoo ee tokenee na peye dee. Bei, Kelisoye yo halo olo taso.

16 Niyo goolone goo hee ee tekepo dee gooleega, niba obeeyamo, nibada goo ee ogoloso, odoo aboso maneyaga.

17 Bei, Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo nei nalai sabolo, osoloso howo nalai sabolo oso goo toowa koo moloso. Esino Dio Tei oso kitulugu maga Godeeyo howo woola tekepo badalai

14:8: Gal 2:20 **14:10:** 2Kol 5:10 **14:11:** Isa 45:23; Pil 2:10-11 **14:14:** Diye 10:15; Tait 1:15 **14:15:** 1Kol 8:11-13

goo sabolo, osoloso nee odoo sabolo mesie badalai goo sabolo, osoloso goomoga sabolo badalai goo oso goo toowa ka moloso.

18 Esiga edebeeyo goo egeesi ma kulodu badolone Keliso mapoo mesilone badoga, Godeeye odoo egee bia mapoo goomogalaiso. Osoloso odoo aboso yo odoo tekepo dalaiso.

19 Esiga iba mesie goo tosibilei goo ee tolone dabalame esilone ka dobomo. Osoloso ibada odoo oso tei too ma kulodu kitulugu sabolo badalame, nei pidi nei pidi dolone dobomo.

20 Esiga nei nayo nali oso Godeeye odoo hee ma kulodu tou too ee tokenee na peye dee. Nei susuga nalai tei mauwe. Esino nei susuga ee ma kulodu nayo nei hee ne oso nee tei too odoo ee goo tokenee mapoo gido duga, no goo tokenee toso. Esiga nayo yo halo nei egee na ne.

21 Egeesi ma kulodu nayo o howo woola gala hwei nelega pagalai tekepo, osoloso wain i nelega pagalai tekepo, osoloso goo abo moodelega pagalai, goo oso nee tei too odoo hee goo tokenee talame gido diyaga.

22 Egeesi ma kulodu nayo goolee oso nei susuga nalai tekepo daga, nei egee osee namalai tekepo. Esino nayo goolee oso nei abo nalai ono haga tekeponee dee gooleega, no wulo nei abo ee namalai tekepo. Nayo goo bakadio hamaga kasee gooleesomo, goo hagee hedebe nee goo, osoloso Godeeyo goo oso. Osoloso edebeeyo goo eyo tomo sili ee goo tekepo doloso gooleedoloso, o goo goolee oso goolee, yo goo tokenee tele, dee gooleega, yo goomogalai tekepo.

23 Esino edebeeyo goo goolee bakadio doloso badolone, nei susuga ee ma kulodu nei hee nalai ee tekeponee. Egeeseega Godeeye yimapoo goo tokenee to, dee takalaiso. Bei, yo tei telega goo egee ka toso. Esiga goo yayo tedeli goo mapoo tei telega poogoloso see toga, yo goo tokenee toso.

15

Nee odoowo goo ee diya goolone ka debee

1 Esiga tei too ma kulodu kibiloso debeli odoo iyo, tei too kibile poogoo odoo ee pidilei tekepo. Osoloso iso nediliyo ibano goolone hedebe iso goomoga goo ee tolone na debee.

2 Esino ibada odoo diya goolone, iyo diba medee pidilone dabalai tekepo, diba goomoga sabolo dobolone, diayo tei too ma kulodu kibiloso dabalame.

3 Bei, Keliso eyo goomoga goo ee tomo sile. Kelisoye Godee mapoo taka goo maga, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, “Edebeeyo no tokenee sisiga,

14:19: Loum 12:18; 15:2 **14:20:** 1Kol 8:13 **15:2:** 1Kol 10:24, 33 **15:3:** Psa 69:9

yayo a tokenee sisiso,"
diso.
4 Esiga goo susuga ee
Godeeyo to booka mapoo
daga hoogoo olo hogu-
guso, imapoo eligilone
iba pidilame. Goo egeesi
maga iyo mesie sabolo
dobolone, Godeeye imapoo
gie badeli tenelai mapoo
dulone dobolone ka balaga
moloso.
5-6 Esiga tei too ma kulodu
medee kibiloso dabalai
goo sabolo, osoloso emegei
pidilei goo sabolo Godee
maga imapoo ka siboso.
Esiga ayo Godee mapoo
taka, niyo Yesu Kelisowo goo
ogoloso ee dodolone, nima
kulodu goo goolee medee
hedebe oso ka malame.
Osoloso niba nisono susuga
hodobo ibada Lodee Yesu
Kelisowo Ama Godeeyo
hu dokodoo poudoolone
dabalame.

To tekepo ee Yu odoo sabolo osoloso
Yu odoonee diba pidilame ka moloso

7 Esiga Kelisoye niba idoo,
egeesee solone niba nosee
nee odoo ide. Niyo egeesee
solone doga, edebeeyo goo
hagee ogoloso Godeeyo hu
dokodoo poudileiso.
8 Esiga ayo nimapoo taka,
Kelisoye Yu odoo ee halo
mesilone tou teli odoo doloso
badalame simiso, Godeeye
dia amawe dio mapoo to
edidi magoo goo ee tobuloso
moodeli goo ee eligilame.
9 Osoloso Yu odoonee oso
Godeeye dimapoo sooloo deli
goo eligi maga o hu dokodoo
poudulame. Bei, Deibidiye
Godee mapoo taka goo ee
Godeeyo to booka mapoo
hogugu oso egeesee takooso,

"Esiga ayo Yu odoonee
dima kulodu badolone
nee hu dokodoo
poudileiso.
Osoloso goomoga
kosaiya poulone
badolone nee hu
dokodoo poudileiso."

10 Osoloso Godeeyo to booka
mapoo hogugu hee hagoso
egeesee takooso,

"Yu odoonee niba, Yu odoo
sabolo hedebe doloso
goomoga dokodoo
poude."

11 Osoloso Godeeyo to booka
mapoo hogugu hee hagoso
egeesee takooso,

"Yu odoonee niba, Godeeyo
hu dokodoo poude.
Osoloso odoo susuga
goomoga kosaiya
poulone o hu dokodoo
poudeye dee."

12 Osoloso Aisayaye egeesee
hoguguso,

"Wiligi odoo hagoso Yesi* o bala ma kuloduga sibileiso,
yayo Yu odoonee ee wiligi doloso badalame.

15:4: 2Tim 3:16 **15:7:** Loum 14:1 **15:8:** Mat 15:24 **15:9:** Diye 3:25; Psa 18:49 **15:10:** Deut 32:43 **15:11:** Psa 117:1 **15:12:** Isa 11:10; Yili 5:5

* **15:12:** ***Yesi*** hagee, wiligi odoo Deibidiyo ama. Yesi dio Deibidi dio doboso wediaso. Osoloso dugo bei poogoloso hamamee Yesu soomagooso. Yesu yo Yesi bolo bala hedebe.

Osoloso Yu odoonee oso yimaga gie badeli talame dulone dobolone balaga malaiso.”

13 Niyo gie badeli teneli Godee mapoo tei too goo maga, yayo nimapoo mesie sabolo, osoloso goomoga sabolo oso nimapoo toowa doloso meleye dee, Dio Tei oso kitulugu maga nimapoo Godeeye gie badeli tenelai mapoo dulone dobolone balagamologa, nimapoo goomoga egee molo oso toowa doloso malame.

Poloye o tou maga taka

14 Esiga tei telaga odoo emegei, a tei toso, goo tekepo oso nima kulodu toowa doloso moloso. Osoloso a see tei toso, niyo Kelisowo goo ee medee gooleedoloso, see nee odoo pidili to oso nei pidi nei pidi dolone debeli goo ee, niba olo gooleedooso.

15 Esino goo susuga hagee niyo boobado bigiyaga, ayo to hogugu hagee ma kulodu nimapoo weliga ka yiligebiga.

16 Bei, Godeeye sooloo dolone pidi goo maga a Yesu Keliso o tou teli odoo diso, ayo Yu odoonee dima kulodu tou talame. Osoloso a Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo masi tou mesie tolone, Godeeyo to tekepo ee takomo silame. Esiga Dio Tei oso kitulugu maga, Yu odoonee diba Godeeyo dalame peegoo pi magalaiso. Goo egeesi maga diba Godee mapoo goomoga teneli emegei di bi masi malaiso.

17 Esiga ayo Yesu Keliso sabolo hedebe doloso badolone, Godeeyo tou too maga a goomoga sabolo ka badoso.

18 Egeesi ma kulodu ayo goo abo maga takalaime. Esino hedebe Kelisoye amaga tou tolone ayo taka maga, osoloso ayo goo moodoo maga, Yu odoonee oso Godee mapoo tei too goo ee ayo ebilega woola takalaiso.

19 Osoloso ayo Dio Tei oso kitulugu maga goo toowa opusomo di moodoo ee ogoloso, diayo Godee mapoo tei tooso. Esiga ayo Kelisowo goo maga to tekepo susuga takomo silone, Yelusalem maga bei mooloogooloso abaga dino Ilulikum mi mapoo dileso koodobiaso.

20 Esiga a diya goomogoso, Kelisowo goo dule poogoo mosobia omapoo dileso to tekepo takomo silame. Egeeseelone a koo goomegeli, odoo heeso omou segei mapoo ayo moso tegelai.*

21 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“O goo gooleedele poogoo odoo oso o goo ee gooleedalaiso.

15:16: Loum 1:5; 11:13 **15:20:** 2Kol 10:15-16 * **15:20:** goo eyo bei ee, mi omapoo odoo heeso Godeeyo tou olo bei mooloogoo mapoo see Poloye dileso domo abaga bei mooloogalai, yo koo goomegeli. **15:21:** Isa 52:15

Osoloso o goo dule poogoo odoo oso o goo duloso medee gooleedalaiso.”

Poloye tei telaga odoo Loum mi mapoo debeli ee agala dilame goomoga

22 Goo egeesi maga ayo to tekepo takomo silone, niba agalame sibilei biame egele.

23 Esino ayo mi hamapoo tou too ee olo hosudooso. Esiga ayo sibileso niba agalai goomogoso. Bei, ayo dugo abo ee ma kulodu niba agala sibilame goomegeliso.

24 Esiga a Spein mi mapoo dulone Loum mi omapoo sibileso niba agalai goomogoso. Egeesi ma kulodu ayo goomoga sabolo biame deiyepo nibolo hodobo badoboso, see Spein mi mapoo dilame seega, niyo a pidi.

25 Esino ayo nimapoo sibilei ee epedee mologa, Yelusalem mapoo tei telaga odoo mapoo emegei di bi todileiso.

26 Bei, tei telaga odoo Makedoniya mapoo debeli odoo sabolo, osoloso Akaya mapoo debeli odoo oso Yelusalem mapoo tei telaga bi mauwe odoo ee pidilame molee mooloogoloso amapoo teneeso, ayo dimapoo todilame.

27 Esiga Makedoniya odoo sabolo, osoloso Akaya odoo oso goomoga sabolo molee hagee mooloogooso. Bei, Yu odoo dimaga gie badeli pidilei goo ee Yu odoonee dimapoo simiso. Esiga see diayo nei biso Yelusalem mapoo debeli tei telaga odoo ee pidilei tekepo diso.

28 Esiga emegei di bi diayo mooloogoo ee ayo todileso Yelusalem odoo mapoo teneloso, see Spein mi mapoo dulone domopoo niba agalaiso.

29 Esiga a gooleedooso, ayo nimapoo siboga, Kelisoye kitulugu maga ayo goo tekepo toowa nimapoo moodoolaiso.

30 Esiga tei telaga odoo emegei, ibada Lodee Yesu Kelisowo hu maga, osoloso Dio Tei oso sooloo dala maga ayo nimapoo ka howaso, niyo mo tou su ee tolone, niyo tei medee a halo Godee mapoo takolone ka dabalame.

31 Egeeseelone niyo Godee mapoo takeeye, Yesu mapoo tei tele poogoo odoo Yudiya mi mapoo debeli oso amapoo dala teneeyaga. Osoloso see takeeye, ayo molee Yelusalem mapoo toduga, tei telaga odoo Yelusalem mapoo debeli oso ogoloso goomogalame.

32 Esiga Godeeye goomogoga, a goomoga sabolo nimapoo sibileiso. Osoloso ayo nibolo hodobo badolone, hasaloso see kitulugu talaiso.

33 Esiga ayo Godee mapoo taka, mesie teneli Godeeye

15:22: Loum 1:13 **15:25:** 1Kol 16:1-4 **15:26:** 1Kol 16:1; 2Kol 8:1; 9:2, 12; Diye 24:17 **15:27:** 1Kol 9:11 **15:29:** Loum 1:11 **15:30:** 2Kol 1:11; Kol 4:3; 2Tes 3:1

nibolo hodobo badalame. Goo hagee tei goo.

16

Poloye tei telaga odoo mapoo emegei di to taka

1 Esiga ibada omoo Poibe yo Kenekeleya mi mapoo debeli tei telaga odoo dima kulodu dikon tou medee tekepo tolone badoso.
2 Esiga sobo hagoso nimapoo siboga, Godeeyo odoo oso moodeli egeesee solone, niyo Lodeeyo hu maga yo idoloso yo medee pidi. Bei, goo abo maga yayo a medee pidilone, odoo abo onosee yayo medee diya pidimeleeso.

3 Osoloso ayo emegei di to Pilisila mapoo osoloso omo Akwila mapoo takee. Bei, diba abolo hodobo Yesu Kelisowo tou teli.
4 Osoloso diayo mo gie badeli ee medee pidilame, nei diba dala toloso wedilame mopoodoo doloso debeiso. Goo egeesi maga ayo dimapoo diya goomogoso. Osoloso Yu odoonee dia sosee susuga ososee dimapoo diya goomogoso.
5 Osoloso dia moso ma kulodu howo gisilame mooloogoodoloso debeli odoo dimapoo ayo emegei di to takee.

Osoloso ayo gooma odoo Epainetus mapoo ayo emegei di to takee. Bei, Asiya mi toowa ee ma kulodu yayo daga malalo Keliso mapoo tei tooso.
6 Osoloso Meli mapoo ayo emegei di to takee. Bei, yayo niba halo tou toowa tooso.
7 Osoloso mo soosoo Anadolonikus sabolo osoloso Yuniyas mapoo ayo emegei di to takee. Bei, diayo abolo hodobo neliga moso ma kulodu debeiso. Egeesi ma kulodu diye di odoo dima kulodu odoo bakadio hagee hu toowa too odoo. A Keliso mapoo tei telega badoboome, daga diba olo tei toloso debeiso.
8 Osoloso ayo gooma odoo Lodee sabolo hedebe doloso badeli Amipiliyatus mapoo ayo emegei di to takee.
9 Osoloso ibada odoo ibolo hodobo Kelisowo tou teli odoo hee Ulubanus mapoo ayo emegei di to takee. Osoloso ayo gooma odoo Stakus mapoo ayo emegei di to takee.
10 Osoloso Apeles mapoo ayo emegei di to takee. Yayo dala ma kulodu badolone Keliso mapoo tei toloso badebeiso. Osoloso Alistobuluseeyo moso kulodu debeli odoo mapoo ayo emegei di to takee.
11 Osoloso mo soosoo ma kulodu badeli odoo hee Helodiyon mapoo ayo emegei di to takee. Osoloso Nalikisus eyo moso mapoo debeli tei telaga odoo mapoo ayo emegei di to takee.
12 Osoloso sobo Tulupaina sabolo, osoloso omolo Tuluposa mapoo ayo emegei di to takee. Bei, sobo hagee bia

16:3: Diye 18:2

oso Lodeeyo tou toowa teliso. Osoloso sobo ayo gooma Pelisis mapoo ayo emegei di to takee. Bei, yinosee Lodeeyo tou toowa teliso.

13 Osoloso Lodeeyo tou medee tekepo teli odoo Lupus mapoo ayo emegei di to takee. Osoloso owee mapoo ayo emegei di to takee. Bei, yayo mo wee masi badolone a medee pidimeleeso.

14 Osoloso ayo emegei di to Asunkilitus, osoloso Pelegon, osoloso Helemes, osoloso Patolobas, osoloso Helemas, osoloso tei telaga odoo dibolo hodobo hedebe deli odoo mapoo takee.

15 Osoloso Pilologus, osoloso Yuliya, osoloso Neleyus, osoloso obooba, osoloso Olumpas, osoloso tei telaga odoo susuga dibolo hodobo hedebe deli mapoo ayo emegei di to takee.

16 Esiga niba emegei dolone dee nei hai nei hai dolone ka debee. Osoloso tei telaga odoo Kelisowo sosee susuga hamapoo debeli oso emegei di to nimapoo ka taka.

Poloye hamameedee kokodo taka

17 Esiga tei telaga odoo emegei, nima kulodu domo pili odoo sabolo, osoloso tei telaga odoo peegoo gido dili odoo ee medee ege. Bei, diayo eligimo silesibulone, tei goo niyo duloso tei too goo sabolo tobuloso koo eligili. Esiga niba dimaga peegoo dooboobigi.

18 Bei, odoo egee biaso ibada Lodee Kelisoye goomoga goo ee koo dedeli. Esino dieso goomoga goo ee dodomo silone, toso hodolone goo tokenee gooleedele poogoo odoo ee goo tokenee mapoo gido diliso.

19 Osoloso niyo Lodee mapoo tei toloso yimapoo mesie sabolo sili goo ee, tei telaga odoo susuga oso duloso olo gooleedooso. Esiga goo egeesi maga a diya goomogo. Esino a diya goomogo, niyo goo tekepo talai goo ono gooleedoloso, tokenee goo talai ee gooleedelega poogoloso dabalame.

20 Osoloso mesie tosibili Godeeye Saitenso kitulugu ee guobigilei koola toobooso, niyo yo dagadilame. Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesuye niba sooloo dolone pidilame.

Polowo odoo oso Loum odoo mapoo emegei di to taka

21 Abolo tou teli odoo Timoti yinosee emegei di to nimapoo ka taka. Osoloso mo soosoo Lukiyas sabolo, osoloso Yason sabolo, osoloso Sosipate oso diayo emegei di to nimapoo ka taka.

22 Esiga Telitiyus ayo Polowo to hagee ka hogugu. Ayo Lodeeyo hu maga

16:13: Maka 15:21 **16:16:** 1Kol 16:20; 1Pita 5:14 **16:17:** Mat 7:15; Tait 3:10 **16:18:** Pil 3:19; 2Pita 2:3 **16:19:** Loum 1:8; 1Kol 14:20 **16:20:** Gen 3:15 **16:21:** Diye 16:1-2; 19:22; 20:4

nimapoo emegei di to ka taka.
23 Osoloso moso ayo hagee bado eyo ama Gaiyuseeye emegei di to nimapoo ka taka. Moso hageeyo kulodu tei telaga odoo susuga oso howo gisilone debeliso. Osoloso Kolin mi toowa ee ma kulodu molee gibadeli odoo Elastuseeye emegei di to nimapoo ka taka. Osoloso ibada omolo Kuwalituseeye emegei di to nimapoo ka taka.*

Poloye to hamameedee taka
25 Esiga iba Godeeyo hu dokodoo poudoomo. Bei, yayo to tekepo ayo hagee takomo silo to omaga niyo tei too goo omapoo kitulugu tenelai teiba. To tekepo Yesu Kelisowo goo hagee daga hoogoo mada meleeso.
26 Esino kookaiyo badeli Godeeye to teneeso, to tekepo hagee Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso booka mapoo hogugulame. Goo egeesi maga to tekepo ee epei olo woola yilige buguso, odoo susuga oso Keliso mapoo tei toloso o to mapoo mesimo silesibilame.
27 Esiga goo medee gweli Godee hedebe o hu ee Yesu Keliso maga kookaiyo dokodoo osee poudumelee. Goo hagee tei goo.

---

* **16:23:** Diye 19:22; 1Kol 1:14 **16:23:** To hogugu hagee peipa abo mapoo besee 24 hogugu moloso: Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba susuga sooloo dolone pidilame. Goo hagee tei goo. **16:25:** Epe 1:9; 3:5, 9; Kol 1:26; Loum 1:5

1 Tesalonika
Poloye Tesalonika odoo dimapoo to hogugu tenee

1 Tesalonika booka goo eyo bei

Polo Kolin mi mapoo badolone, Tesalonika odoo dimapoo to hagee hoguguso. Polo daga Tesalonika mapoo di biame mapoo edebeeyo o to duloso tei tooso. Esino Yu odooso goo hagee ogoloso Polo habuguso (Diye di odoo 17:1-10 omaga egeesee ka takooso). Esiga Poloye tei telaga odoo hagee bia diya gooleebugulone, kokodo takeli to hagee hoguguloso dimapoo teneeso, diayo dala ma kulodu dobolone, Godee mapoo tei toloso medee kibiya dabalame. Osoloso tei telaga odoo susuga oso Yesu siboga biame mapoo yayo badalai mi mapoo palai goo ee gooleedoloso dabalame diayo hoguguloso teneeso.

1 To hogugu hagee Polo, Sailesi, osoloso Timoti iyo Tesalonika mi ma kulodu debeli tei telaga odoo nimapoo ka teneeso. Niba Ma Godee sabolo, osoloso Lodee Yesu Keliso sabolo hedebe doloso doso. Esiga iyo Godee mapoo takooso, yayo niba sooloo dolone pidilame osoloso mesie sabolo dabalame.

Tesalonika odoo oso tei too

2 Iyo biame susuga niba halo Godee mapoo takolone, nibada goo maga yimapoo goomegeliso.

3 Egeesi maga iyo niba Godee mapoo takolone goo hagee gooleebigiliso. Niyo tei too maga tou too sabolo, osoloso odoo abo sooloo dologa pidili sabolo, osoloso edebeeyo nimapoo dala tenee ee ma kulodu dobolone, Lodee Yesu Kelisoye see sibileiso doloso, bolone tei toloso doso.

4 Tei telaga odoo, emegei, iba gooleedooso, Godeeye niba sooloo dolone, niba o odoo dalame hesigaso.

5 Bei, iyo to tekepo nimapoo tosimi ee wulo todee mosoowe tosibileso ka takele. Esino iyo Dio Tei oso kitulugu maga ka taka. Osoloso iba to tekepo hagee kibiya tei toloso nimapoo eligiso. Osoloso iyo niba pidilame nibolo debei ee niba gooleedooso.

6 Osoloso niyo ibada goo sabolo, osoloso Lodeeyo goo ee peedeeso. Egeesi maga niyo to hagee duloso toloso, dala ee ma kulodu doboome, Dio Tei oso goomoga sabolo to hagee tooso.

7 Esiga tei telaga odoo susuga Makedoniya mapoo debeli sabolo, osoloso Akaya mapoo debeli oso nibada goo duloso padalai tekepo.

8 Esiga Godeeye nimaga eligi goo ee hedebe Makedoniya sabolo Akaya sabolo mapoo dudobigile. Haye,

1:1: Diye 17:1-9 **1:3:** 1Kol 13:13; Kol 1:4-6 **1:5:** 1Kol 2:4-5 **1:6:** Diye 17:5-9

niyo tei too goo ee mi susuga mapoo olo dudobuguso. Esiga nibada goo ee iyo mi abo mapoo see tobu takomo dilei ee goo haga toowanee.

9 Bei, mi susuga ee ma kulodu edebeeyo iyo nibada mosopoo siboga, niyo to tekepo too ee takeliso. Egeeseelone, diayo niyo gamenee godee poogoloso see tei gie badeli Godee mapoo sibileso, o to mapoo mesimo sili goo ee takeliso.

10 Osoloso diayo Godeeyo owoloye ta maga Godeeye hogadi oso Kei mi ma dokodooga sibileiso doloso niyo egee bamolo goo ee takeliso. Odoo ee Yesu. Godeeye midilei biame mapoo, yayo komonolone tokenee eyo nei dala tenelai biame mapoo, Yesuye tei telaga odoo iba susuga peegoo gilimado dileiso.

2

Poloye Tesalonika mi mapoo tou too

1 Tei telaga odoo, emegei, iyo nibolo hodobo dobolone, biame wulo mosoowe hosule.

2 Esiga niba gooleedooso, iyo daga nimapoo sibilame, Pilipai mi mapoo doboome, edebeeyo imapoo to tokenee takolone, dala tenee goo ee. Esino ee ma kulodu ibada Godeeye iba pidime, edebeeyo iba gowe ee ma kulodu iba ebilega, Godeeyo to tekepo nimapoo takaso.

3 Bei, iyo eligi goo ee gamenee goonee, osoloso tokenee gweli goo maga koo eligiso. Esiga iyo nimapoo gamenee takalaime.

4 Esino iyo Godeeyo to tekepo ee eligimo silesiboso. Bei, Godeeye iba teiba doloso hesigaloso o to tekepo takomo silesibe, diso. Esiga iyo tou hagee tomo silo odoo goomogalame sile. Haye! Godee ibada sooloo ma kulodu egeli yo goomogalame ka siloso.

5 Osoloso niba nosee gooleedooso, niyo imapoo sibilame wulo gamenee toso hedele. Osoloso iba nei molee talame to tekepo ka takele. Godeeye goo hagee tei diso.

6 Egeesi maga nibolo osoloso odoo susuga oso imapoo goomogalame koo seli. Esino Kelisoye diye di odoo iyo toowa doloso niba balame, imapoo kitulugu meleeso.

7 Esino iyo egeesee sele. Bei, iyo niba holope masi oweeye owolo dio bali egeesi masi bameleeso.

8 Esiga iyo niba diya sooloo dolone goomoga sabolo hedebe Godeeyo to tekepo nimapoo ka tosibile. Haye. Ibada gie badeli sabolo nimapoo tenelame ka simi. Bei, niba iyo gooma odoo.

9 Tei telaga odoo, emegei, nibolo dobolone iyo nali bi sabolo, osoloso iyo goomoga bi abo sabolo tebilame, iyo ibada suso gesi sabolo biame

2:2: Diye 16:19-24; 17:1-9 **2:4:** Gal 1:10 **2:9:** Diye 20:34

sabolo tou toowa tomo silee, niba gooleedooso. Goo egeesi maga, iyo Godeeyo to takomo silesibulone, nimapoo hegi goo teneeyaga, bi koo howali.

10 O, iyo tei telaga nibolo dobolone, iyo tokenee goo hee tele. Esino iyo nibolo hodobo medee teedee dobolone, Godeeye o howo woola goo tekepo deli goo ee iyo tomo silesibiliso. Esiga goo hagee niba olo gooleedooso. Osoloso Godee nosee goo hamapoo tei diso.

11 Esiga niba gooleedooso, maye owolo bameli egeesi masi, niba iyo egeesi bameleeso.

12 Iyo niba Godeeyo howo woola kibiya dabalame, eli opusomo opusomo di maga nimapoo pidili to takaso. Bei, Godeeye niba imoloso, niyo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadileso dobolone, yo toowa doloso yibolo hodobo dabalame.

13 Osoloso iba see Godee mapoo goomoga to takooso. Bei, niyo iyo Godeeyo to taka duloso dobolone, to hagee edebeeyo eyo gooleeso takooso, dee takele. Esino niyo to hagee tei Godee maga siboso doloso medee tooso. Esiga Godeeye o to hagee sabolo tei telaga odoo nima kulodu tou tomoloso.

14 Esiga niba gooleedooso, Yu odooso Yudiya mi mapoo Yesu Keliso mapoo tei telaga odoo dimapoo dala tenemelee goo ee. Egeesi maga, goo egeesi oso nimapoo peledabaso. Goo ee nibada odoo oso nimapoo dala teneliso.

15 Yu odoo oso daga hoogoo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo piliguso, osoloso diayo Yesu Keliso wooloomaso. Osoloso iyo Godeeyo to mi abo mapoo takomo silesibume, diayo iba peegoo hasisobigiliso. Esiga Godeeye Yu odoo dimapoo koo goomegeli. Osoloso diayo odoo susuga mapoo gowe toowa moloso.

16 Egeeseelone, diayo Yu dele poogoo odoo dimapoo iyo to tekepo todileso takeme, Yu dele poogoo odoo oso gie badeli teyaga, diayo imapoo hamaga takalame seeso. Goo hageesi maga, dia tokenee susuga oso dieso dimapoo kadadigamo pologa, Godeeye komonolone dala toowa hoo poogoo mauwe dimapoo tenelaiso.

Poloye see Tesalonika mi mapoo
dilame goomoga

17 Esiga tei telaga odoo emegei, edebeeyo iba nibada mi maga hasiso bugume, iyo biame deiyepo mapoo niba poogoo dileso dobolone, niba boobado bigile. Esino iyo niba see agalame diya goomogolone, nimapoo sibilame wegeegeeso.

18 Esiga iyo niba agala sibilame goomegeliso. O, tei taka,

2:11: Diye 20:31 **2:13:** 2Tes 2:13 **2:14:** Diye 17:5 **2:15:** Diye 9:23, 29; 13:45, 50; 14:2, 5, 19

Polo ayo niba agalame sibilame wegeegeliso. Esino Saitenso iba hamaga takeliso.

19 Iyo niba agala sibilame goomegeliso. Bei, ibada Lodee Yesu see wedi siboga, ogoo goo oso imapoo goomoga ka tenelaiyo? Osoloso ogoo goo oso iyo o howo woola ebilega kibiya ka dabalaiyo? Ee nibaso. Niyo tei too oso iyo tou tekepo too ee woola yilige bigileiso.

20 Bei, Godeeye nibada goo maga imapoo goomoga tenelaiso.

3

1-2 Esiga iyo niba agalame sibilei biame dagadime, see gowoolone, wulo Timoti nimapoo diye dolone, iba Atene mi mapoo debeiso. Ibada omolo Timoti hagee ibolo tou tomo silone, Godeeyo to tekepo Kelisowo goo ee takomo sili odoo oso. Esiga iyo yo nimapoo diye diso, yayo niyo tei too ma kulodu kibiya dabalame kokodo takalame.

3 Bei, dala hagee ma kulodu odoo heeso tei too peegeeyaga. Osoloso niba gooleedooso, tei teli goo ee ma kulodu dala sabolo moloso.

4 Esiga iba nibolo hodobo dobolone, dala goo oso sibilei nimapoo olo takaso. Esiga dala goo oso epedee imapoo peledaba, niba gooleedooso.

5 Goo egeesi maga, ayo niyo tei too goo ee dulega badalai, a goweso. Egeeseelone, ayo Timoti nimapoo diye diso. Bei, ayo niba halo goo diya kodumeleeso, niba Saitenso gamenee taka mapoo homodobuoga, oso iyo niba halo tou too goo ee wulo mosoowe hosudeeyaga.

6 Esino Timotiye epedee nibolo badoboso, see wedi sibileso, yayo nibada goo imapoo takeme du medee tekepo. Bei, yayo niyo tei too goo sabolo, emegei sooloo deli goo sabolo tolone egee do goo ee yayo sibileso imapoo takaso. Osoloso yayo imapoo niyo iba goolone dobolone, iba agala sibilame goomoga goo ee takaso. Egeesi ma kulodu nei iyo niba agala sibilame diya gooleeso.

7 Esiga tei telaga odoo emegei, iyo dala goo sabolo hegi goo sabolo ma kulodu dobolone, niyo tei too goo ee Timotiye imapoo sibileso takeme du oso iba pidiso.

8 Bei, iyo niyo Lodee mapoo tei toloso kibiya debei goo ee duloso diya goomogolone ka doso.

9 Goo egeesi maga, iyo niba gooleebugulone, goomoga to Godee mapoo taka hoo poogoo mauwe moloso. Bei, iba Godeeyo mudugiyopoo dobolone, nibada goo oso imapoo goomoga toowa teneeso.

10 Osoloso gesi sabolo biame sabolo, niba see agalai

2:19: Pil 2:15-16; 4:1; 2Tes 1:4 **3:1-2:** Diye 16:1-3; 17:15 **3:3:** 2Tim 3:12 **3:6:** Diye 18:5 **3:7:** 2Tes 1:4

ee gooleebugulone, Godee mapoo takolone ka doso. Egeesi ma kulodu, niyo tei too goo ma kulodu, goo heeso tebilega mologa, iyo sibileso goo ee tebilame pidileiso.

11 Esiga iyo Godee mapoo takooso, ibada Ama Godee sabolo osoloso ibada Lodee Yesu sabolo oso iyo nimapoo sibilei eli medee hoodo magalame.

12 Osoloso iyo see Godee mapoo takooso, Lodeeye nima kulodu sooloo dala goo egee molo kibilame. Osoloso iyo niba diya sooloo egee dolomolo egeesi masi, see niyo nima kulodu osoloso odoo susuga ma kulodu emegei sooloo dala goo sabolo dabalame.

13 Osoloso iba see Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesuye yayo hesiga odoo sabolo sibilei biame mapoo, niyo tei too ma kulodu kibiya dobolone, ibada Ama Godeeyo mudugiyopaga, tekepo doloso tokenee goo mauwe odoo doloso dabalame.

4

Godeeyo mudugiyopaga tekepo doloso badalai goo

1 Tei telaga odoo emegei, tekepo doloso badalai goo maga Godee mapoo goomoga tenelai goo ee iyo nimapoo olo eligiso. Esiga a gooleedooso, niba egeesee goo ma kulodu ka doso. Esino tekepo goo nima kulodu egee molo oso toowa dalame, epedee ayo Lodee Yesuwo hu maga nimapoo ka taka.

2 Iyo Yesu Kelisoye kitulugu maga nimapoo eligi goo ee, niba olo gooleedooso.

3 Bei, Godee yo goomogoso, niyo o howo woola tokenee mauwe teedee dabalame. Esiga niba giso sabolo sobo sabolo heli telega tei doloso teedee debee.

4 Esiga niba odoo susuga eyo howo woola tekepo doloso, osoloso goo tokenee mauwe doloso dabalame, nibada su kookoode.

5 Osoloso nibada su oso goo heli talame goomoga goo ee dodolone na debee. Bei, Godee gooleedele poogoo odoo oso goo hageesi teliso.

6 Goo egeesi maga, nemegei tei too odoo eyo osobo heli toloso yimapoo hegi goo na tenee. Bei, Lodeeye goo tokenee hageesi teli odoo mapoo tokenee eyo nei dala tenelaiso. Iyo daga hoogoo nimapoo kitulugu takolone goo egeesi na te diso.

7 Bei, Godeeye ibolo osoloso nibolo hesiga ee iyo goo tokenee ma kulodu dabalame ka sele. Esino iyo Godeeyo howo woola mapoo goo tokenee mauwe doloso kibiya dabalame, yayo iba hesigaso.

8 Esiga edebeeyo to hagee dadalai gowooga, yo odoo to mapoo gowoolone koo seeso. Esino yayo Godeeye

3:11: 2Tes 2:16-17 **4:3:** 1Tes 5:23; 1Pita 1:16 **4:4:** 1Kol 6:13 **4:7:** 1Pita 1:15-16; Hib 12:14 **4:8:** Luka 10:16; 2Kol 1:22

nimapoo Dio Tei egee ten-emolo o to mapoo gowooso.

9 Esiga niba sooloo dala ma kulodu dobolone, tei telaga odoo oso emegei nei pidi, nei pidi dalai goo ee, niba gooleedooso. Bei, Godeeye sooloo dala goo ee nimapoo olo eligiso. Esiga iyo goo hamapoo see nimapoo hogugulei ee goo haga toowanee.

10 Emegei, niyo Makedoniya mi mapoo debeli tei telaga odoo mapoo sooloo dolone dobolone egee pidimolo, iba gooleedooso. Esiga iyo niba goo egeesi ma kulodu dobolone, goo oso diya toowa dalame kitulugu sabolo ka taka.

11 Esiga niba nemegei sabolo medee mesie debee. Osoloso niba nibada su ee pidilei maga tou tolone dobolone, emegei dia goo na takee. Bei, iyo goo hagee daga nimapoo olo eligiso.

12 Niyo goo egeesi tomo siloga, peegoo debeli odoo oso nibada goo ogoloso tekepo dalaiso. Osoloso niso nediliyo pidilame nee odoo mapoo na be.

Yesuye sibilei eyo goo

13 Emegei tei telaga odoo, niyo odoo wedia eyo goo gooleedelega badalai, iba koo goomogo. Peegoo debeli odoo oso odoo wedia halo goohelone diya pupusigeliso. Bei, diba odoo wedia oso see hogogadilei goo ee diba gooleedele. Esino peegoo debeli odoo diayo odoo wedia halo diya goohele sabolo debeli egeesi masi na debee.

14 Bei, iba Yesuye ta maga see hogadi goo mapoo tei teliso. Esiga iba see tei toso, Yesuye see wedi siboga, Godeeye tei telaga odoo wedia ee Yesubolo sibe dalaiso.

15 Osoloso Lodee eyo taka to ee iyo nimapoo ka taka, goo ee Lodeeye sibilei biame omapoo, odoo wedia osee mologa, iba wedilega gie hagee do odoo oso saga malalo Yesu mapoo palaime.

16 Esino Lodee eyo Kei mi ma dokodooga sibulone, to kitulugu sabolo, osoloso Godeeyo momaiye dia wiligi odoo eyo to sabolo, osoloso Godeeyo kibu i sabolo sibileiso. Egeeseega Keliso mapoo tei toloso odoo wedia oso daga malalo hogogadileiso.

17 Diba olo pologa, iba wedilega epedee hagee do odoo sabolo, osoloso odoo wedia hogogadi sabolo, hodobo mooloogoodoloso, kei ma dokodoo Lodee tugodalame palaiso. Osoloso iba Lodee sabolo badoboso kookaiyo osee badalaiso.

18 Esiga niba nemegei nima kulodu egee do odoo oso odoo wedia maga diya goolee sabolo debeeyaga, kibilame to hagee dimapoo takee.

5

4:9: Yon 13:34 **4:11:** Epe 4:28 **4:14:** Loum 14:9; 1Kol 15:3-4, 12 **4:15:** 1Kol 15:51-52

Yesuye sibilei goo mapoo mopoodoo de

1 Tei telaga odoo emegei, iyo goo hageesi oso peledabalai biame ee nimapoo see tobu hogugulei goo haga toowanee.
2 Bei, niba olo gooleedooso, Lodeeye see wedi siboga, heli teli odoo oso gesi sibili egeesi masi sibileiso.
3 Biame omapoo odoo abo oso egeesee takalaiso, “Epee! Biame diya tekepo. Imapoo goo hee mauwe, goomoga goo oso moloso,” dalaiso. Egeesee takaga mologa, haga booloogelega dala goo oso dimapoo siboga tokenee palaiso. Esiga niba goolee, sobo koowasi oso yayo holope soomagalame, dala oso yimapoo sibili yo gooleedoloso badoga koo peledebelee. Esiga goo hagee egeesi masi. Esiga odoo abo oso biame ee gooleedoloso badoga ka sibileime. Esiga biame omapoo odoo heeso peegoo pulo dilei tebileime.
4 Esino tei telaga odoo emegei, niba neliga ma kulodu koo debeli. Osoloso niba heli teli odoo oso nibada mosopoo siboga, niba dio diliso. Esino Lodeeyo biame oso siboga, niba dio dileime. Bei, niba biame oso sibilei mapoo mopoodoo doloso bolone doso.
5 Esiga niba biame gadeebugu mapoo kulodu silesibili odoo oso. Esiga iba tei telaga odoo gesi neliga ma kulodu koo debeli.
6 Esiga iba tieseli odoo oso debei masi na dobomo. Esino iba mopoodoo doloso ibada su oso tokenee teyaga kookoodoloso bolone ka dobomo.
7 Bei, tieseli odoo oso gesi tieseliso. Osoloso yugune nalagaloso halabagali odoo oso gesi yugune nalagaliso.
8 Esino iba biame gadeebugu ma kulodu debeli odoo oso. Esiga iba tekepo, mopoodoo doloso dobolone, ibada su oso tokenee teyaga kookoodoloso bolone dobomo. Esiga ha teli odoo oso o su tioso woodeyaga gooloogalame, ki bi o su mapoo kaliso. Esiga iba egeesi masi Saiten oso gamenee taka mapoo homodobiyaga, iba Yesu mapoo tei tolone dobolone, emegei sooloo dolone dobomo. Osoloso ha teli odoo oso o wiligi mapoo tioso woodeyaga gooloogalame, ki bi wiligi mapoo meliso. Esiga iba egeesi masi Saiten oso gamenee taka mapoo homodobiyaga, iba gie badeli talame tei tolone dobomo.
9 Bei, Godeeye iba hesiga hagee, yayo komonolone dala tenelame ka hesigele. Esino ibada Lodee Yesu Keliso maga gie badeli talame ka hesiga.
10 Esiga Kelisoye iba halo olo taso, iyo yibolo hodobo dabalame. Esiga iyo doboso wedioga, goo oso iyo Keliso sabolo dabalai goo ee opu-

5:2: Mat 24:42-43; 2Pita 3:10; Yili 3:3 **5:3:** Mat 24:39; Luka 21:34-35 **5:5:** Loum 13:12 **5:8:** Isa 59:17; Epe 6:14, 17 **5:10:** Loum 14:8-9; 1Tes 4:14

somo dalaime.
11 Esiga niba nee odoo oso
tei too ma kulodu kibiya da-
balame, pidili toso nei takoo,
nei takoo dolone ka debee.
Esino a gooleedooso, niba
egeeseelone doso.

To hamameedee kokodo taka

12 Tei telaga odoo emegei,
iyo nimapoo taka, nibada
sosee wiligi odoo tebisa
sabolo, osoloso Godeeyo to
eligili odoo sabolo mapoo
mesiloso dimapoo goomoga
tenee. Bei, diayo nima
kulodu tou toowa diya tolone
doso.
13 Esiga diayo tou too maga
niyo diba sooloo dolone,
dimapoo mesie. Egeeseelone
nemegei odoo sabolo medee
mesiloso debee.
14 Osoloso nima kulodu
tou talai mapoo wabedeli
odoo oso tou talame toso
diya takee. Osoloso odoo
howo woola tou talai simili
odoo mapoo pidi to oso
pidilone debee. Osoloso koo
kibili odoo pidilone debee.
Osoloso niba nemegei odoo
sabolo mesiloso dobolone,
saga kamanabugu dolone na
debee.
15 Egeeseelone dobolone,
edebeeyo nimapoo tokenee
goo hee toga, nei na tenee.
Esino niba nima kulodu os-
oloso odoo susuga ma ku-
lodu mesie sabolo tekepo goo
ono tolone ka debee.
16 Biame susuga ma kulodu
goomogolone debee.
17 Egeeseelone dobolone
biame susuga Godee mapoo
takolone debee.
18 Osoloso goo susuga
ma kulodu Godee mapoo
goomoga to takolone debee.
Bei, Godeeye Kelisowo odoo
oso goo hageesi talai ee
goomogoso.
19 Esiga niba Dio Tei oso
nimapoo tou talai na hamaga
takee.
20 Egeeseelone, Godee
maga to toloso kokodo
takomo sili odoo oso Gode-
eye taka duloso to takooga
omapoo na gowee.
21 Esino to mapoo medee
dui, osoloso medee goolee,
goo egee tei Godee maga simi
beleso agalame. Goo egee tei
goo daga, to mapoo tei te.
22 Osoloso tokenee goo tel-
ega debee.
23 Esiga iyo Godee mapoo
takooso, mesie goo teneli
Godee yayo medee todoloso
badalai goo ee nimapoo
tenelame. Osoloso iba see
Godee mapoo takooso, ibada
Lodee Yesu Keliso oso sibilei
biame mapoo bamo dulone,
nibada dio maga, osoloso
nibada su maga, osoloso niyo
goolee maga tokenee mauwe
poogoloso dabalame.
24 Esiga Godeeye nimapoo
goo hagee moodoolaiso. Bei,
niba hesiga Godee yayo to
taka ee dadalai koo pegeli.
25 Tei telaga odoo emegei,
niyo iba halo Godee mapoo
takolone debee.

5:14: 2Tes 3:6, 11 **5:15:** Loum 12:17; 1Pita 3:9 **5:16:** Pil 4:4 **5:18:** Epe 5:20 **5:19:** Epe 4:30 **5:21:** 1Yon 4:1 **5:23:** 2Tes 3:3 **5:25:** Kol 4:3; 2Tes 3:1

26 Osoloso nemegei tei telaga odoo mapoo emegei di to takolone ka debee.
27 Ayo Lodeeyo hu maga niyo to hogugu hagee tei telaga odoo susuga mapoo hesigalame ka taka.
28 Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame.

2 Tesalonika
Poloye see tobu Tesalonika odoo dimapoo to hogugu tenee

2 Tesalonika booka goo eyo bei

Polo dio Timoti dio diayo to daga malalo hogugu ee (1 Tesalonika) Tesalonika sosee mapoo teneeso. Osoloso see hamamee a 6 poogoloso to hagee hoguguso. Bei, Tesalonika sosee ma kulodu debeli tei telaga odoo abo oso dibada tou susuga ee poogoloso see wulo dobolone Yesuye sibilei goo ee bolone debeiso. Eseme Poloye goo egee ogoloso see tobu dimapoo kokodo taka to hagee hoguguloso teneeso. Osoloso odoo abo oso Yesuye sibilei goo mapoo dooboo goolone bolone doboome, Poloye Yesuye sibilei goo ee see medee dimapoo eligiso.

1 To hogugu hagee Polo, Sailesi, osoloso Timoti, iyo Tesalonika mi ma kulodu debeli tei telaga odoo nimapoo ka teneeso. Niba Ma Godee sabolo, osoloso Lodee Yesu Keliso sabolo hedebe doloso doso.

2 Esiga iyo Godee mapoo takooso, Ma Godee sabolo osoloso Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame osoloso mesie sabolo dabalame.

Kelisoye see sibilei goo

3 Tei telaga odoo emegei, niyo tei too goo sabolo nemegei sooloo deli goo sabolo oso nima kulodu egee kauwu maga, iyo Godee mapoo goomoga to takalai tekepo.

4 Esiga niba dala goo sabolo hegi goo sabolo ee ma kulodu tei tolone dobolone kibiloso osee egee do maga, iyo goomoga sabolo Godeeyo sosee abo mapoo debeli tei telaga odoo mapoo nibada goo takomo silesibiliso.

5 Niyo tei too maga dala egee to goo oso, Godeeye odoo susuga dia goo medee tekepo midilei goo ee woola ka eligiso. Goo egeesi maga Godeeye niba yayo wiligi doloso badeli mapoo gasibilei teiba dalaiso. Egeesi maga Godeeye wiligi doloso badeli goo maga niyo dala ka toso.

6-7 Esiga Godeeye hedebe hooda tei goo moodeliso. Esiga Yesuye see wedi siboga, odoo nimapoo dala egee tenemolo dimapoo Godeeye nei dala tenelaiso. Osoloso odoo dala ma kulodu egee do nimapoo hasali tekepo tenelaiso. Osoloso ibolosee hasali tekepo tenelaiso. Lodee Yesuye see wedi siboga, o momaiye kitulugu susuga sabolo Kei mi ma dokodooga dou paiya sabolo sibileiso.

8 Osoloso yayo sibileso, Godeeyo goo mapoo goweli odoo sabolo, osoloso to

1:2: Loum 1:7 **1:4:** 2Kol 7:4; 1Tes 2:19 **1:6-7:** Loum 12:19; 1Tes 3:13 **1:8:** Isa 66:15

tekepo Kelisowo goo mapoo koo mesili odoo dimapoo nei dala tenelaiso.

9 Omapoo Lodeeye diba tokenee poloso togobigileiso, osoloso o mudugiyopaga yayo diba toloso o kitulugu toowa maga peegoo togobisaga, diayo dala omapoo dobolone dala hoo poogoo me poogoloso osee dabalaiso.

10 Osoloso yayo sibilei biame omapoo, o odoo oso yimapoo goomoga tenelone Yesuwo hu dokodoo poudileiso. Bei, Yesu yayo daga diba pidi maga. Osoloso tei telaga odoo susuga oso Yesu mapoo howoodalaiso. Esiga ee ma kulodu nibolo hodobo dabalaiso. Bei, niyo to tekepo iyo nimapoo takeme, niyo tei too maga.

11 Iba goo hamapoo niba halo, Godee mapoo biame susuga takolone doso, niyo yayo goomoga goo ee tolone dabalame. Bei, niyo goo egeesi ee tolone dabalame, Godeeye niba hesigaso. Osoloso iyo see Godee mapoo takooso, nimapoo goo goolee tekepo egee molo toloso, Godeeye kitulugu maga nibada suso tou talame. Osoloso see niyo tei too ma kuloduga egee kauwu tou ee medee talame.

12 Esiga iyo dokodoo hagee takoo goo ee, edebeeyo nibada goo tekepo ogoloso ibada Lodee Yesuwo hu dokodoo poudilame ka seeso. Osoloso Lodee Yesuye nei nibada hu dokodoo poudoolone goomoga tenelame. Esiga ibada Godee osoloso Lodee Yesu Kelisoye sooloo dolone pidi maga goo hagee ka siboso.

2

Tei magoo mapoo koo mesili odoo

1 Tei telaga odoo emegei, ibada Lodee Yesu Kelisoye sibilei goo sabolo osoloso yayo iba gilimadoloso hodobo yo tugodalai goo sabolo nimapoo takalai iba goomogo.

2 Esiga odoo aboso sibileso takolone, “Lodeeyo biame olo simiso,” dee takooga duloso, dio dulone sooloo habasagolone, dia to mapoo tei na te. Osoloso diayo takolone, “Dio Tei oso imapoo goo hagee ka eligiso,” dee takooga dia to mapoo tei na te. Osoloso see diayo takolone, “Polo diayo imapoo to hogugu tenelone egeesee taka,” dee takooga goo onosee omapoo tei na te.

3 Esiga goo hageesee susuga ee ma kulodu odoo heeso niba gamenee na takee dee. Bei, Lodeeyo biame oso sibilei mologa, daga goo bakadio oso peledabalaiso. Esiga odoo aboso Lodee gowoolone yimapoo miligi pileiso. Osoloso tei magoo mapoo koo mesili odoo oso peledabalaiso. Esino hamamee yo dou ma toodalaiso.

1:9: Isa 2:10 **1:10:** Kol 3:4 **1:11:** Kol 1:9; 1Tes 1:2-3 **2:3:** 1Tim 4:1; 1Yon 2:18; 4:3 **2:4:** Dan 11:36; Ezek 28:2

4 Yayo o su eyo nediliyo
si howolone, edebeeyo
goomegeli godee susuga ee
tokenee dolone, hedebe yo
tekepo doloso si howolaiso.
Egeeseelone, yayo dileso
Godeeyo tei moso mapoo
badolone anosee tei Godee
dalaiso.
5 Esino ayo nibolo silone,
goo susuga hagee nimapoo
takomo silee goo ee, niyo
boobado bugusomo?
6 Esiga epedee hamapoo
tei magoo mapoo koo mesili
odoo oso sibileso goo toke-
nee teyaga hamaga taka goo
ee niba olo gooleedooso. Yo
tei o biame Godeeye magoo
mapoo woola ka peledabal-
ame yo hamaga takaso.
7-8 Esino tei magoo mapoo
koo mesili goo oso mada
odoo ma kulodu olo goo
moodoo moloso. Esino goo
egeesi oso toowa peyaga,
goo tokenee teyaga hamaga
takeli odoo oso hamaga
takoloso badoso. Osoloso
hamamee goo tokenee
teyaga hamaga takeli odoo
ee peegoo duga, tei magoo
mapoo koo mesili odoo ee
biame omapoo peledabal-
aiso. Esino Lodee Yesuye
sibileso, o maga maga poodi
sabolo osoloso yayo toowa
doloso kitulugu sabolo oso
tei magoo mapoo koo mesili
odoo ee wooloomaloso
pagalaiso.
9 Esiga tei magoo mapoo
koo mesili odoo oso siboga,
yo Saitenso kitulugu sabolo
sibileiso. Osoloso yayo
Saitenso kitulugu maga
goo toowa opusomo di
moodoomo sileiso.
10 Yayo egeeseemo silone,
goo tokenee opusomo opu-
somo di maga peegoo de-
beli odoo ee gamenee goo
maga diba talaiso. Osoloso
diba ee ma kulodu dobolone
wedileiso. Bei, diba gie
badeli to mapoo gowoolone
tei tele.
11 Goo egeesi maga Gode-
eye goo tiadili goo toowa
dimapoo tenelaiso, diayo tei
magoo mapoo koo mesili
odoo oso gamenee goo taka
mapoo tei talame.
12 Esiga edebeeyo tei goo
mapoo tei telega poogoloso,
see tokenee goo goomegeli
odoo ee Godeeye dibada goo
midiloso dimapoo tokenee
eyo nei dala tenelaiso.

Kibiya debee

13 Tei telaga odoo emegei,
Lodeeye sooloo dala oso
nibolo hodobo moloso.
Osoloso iyo niba halo Godee
mapoo goomoga to takalai
tekepo. Bei, Godeeye daga
hoogoo niyo gie badeli
talame niba olo hesigaso.
Esiga niyo Dio Tei oso
kitulugu maga goo tokenee
mauwe dobolone, niyo tei
goo mapoo tei too maga
Godeeye nimapoo gie badeli
olo teneeso.
14 Godeeye iyo to tekepo
hagee takomo silo maga niyo
gie badeli talame niba iso,
osoloso Yesu Keliso yo toowa

2:7-8: Isa 11:4; Yili 19:15 **2:9:** Yili 13:11-13 **2:13:** 2Tes 1:3; Epe 1:4

dolone niba yibolo hodobo dabalame.
15 Esiga tei telaga odoo emegei, iyo nimapoo eligi goo sabolo osoloso to hoguguloso tenee sabolo medee kibiya toloso tei too ma kulodu kibiya debee.
16-17 Esiga iyo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Keliso sabolo osoloso Ma Godee sabolo oso niba pidilone nimapoo kitulugu tenelaiso, niyo goo tekepo tomo silone to tekepo komo silame. Bei, ibada Ama Godeeye iba sooloo dolone imapoo kookaiyo moloso osee malai pidili goo ee teneeso, iyo goomoga sabolo gie badeli yayo tenelai ee bolone dabalame.

3

Niyo iba halo Godee mapoo takee

1 Tei telaga odoo emegei, Lodeeyo goo oso mi susuga mapoo saga dudobigilame, niyo iba halo Godee mapoo takee. Bei, iba goomogoso, Godeeyo to mapoo niyo tei toloso mesie egee do egeesi masi odoo mi susuga mapoo egee do diba nosee egeesee dabalame.
2 Egeesi ma kulodu tokenee odoo oso imapoo dala teneeyaga, Godeeye iba pidilame yimapoo takee. Bei, odoo susuga oso Godee mapoo haga tei tele.
3 Esino Godee eyo to kitulugu magoo ee dadalai koo pegeli. Esiga yayo niba kitulugu teneloso niba medee balaiso, tokenee odoo Saiten yayo nimapoo dala teneeyaga.
4 Esiga iba Lodee mapoo tei toso, niyo iyo taka goo ee tomoloso, osoloso hamamee osee tomalaiso.
5 Esiga iyo niba halo Godee mapoo takooso, Lodeeye pidi maga Godeeye sooloo dala goo ee medee gooleedoloso dabalame. Osoloso dala ma kulodu kibiya dobolone Yesuye dala ma kuloduga kibiya badebei egeesi masi dabalame.

Kitulugu sabolo tou ka te

6 Tei telaga odoo emegei, iyo Yesu Kelisowo hu maga nimapoo diya ka taka. Tei telaga odoo aboso iyo eligi to ee dedelega pegeli sabolo osoloso tou talai wabedeli odoo dimaga peegoo dooboobigi.
7 Bei, iyo debei goo ee niba olo gooleedooso. Esiga niba nosee egeesee dabalai tekepo. Bei, iyo nibolo hodobo debei ee ma kulodu iba wabodo buguloso debele.
8 Osoloso iba odoo heeyo nei nali bi iyo wulayo koo nali. Haye, iba nei molee teneloso nei ka nali. Osoloso biame sabolo gesi sabolo ibada su oso tou toowa teliso, iyo nei nali bi talai eyo nei magalai ee talame. Iyo egeesee seega nimapoo hegi goo tenelega pagalame.
9 Iyo egeeseemo silone, niyo iba pidi doloso takalai kitulugu meleeno goo ee

3:4: 2Kol 7:16; Gal 5:10 **3:6:** Loum 16:17 **3:7:** Pil 3:17 **3:8:** 1Tes 2:9 **3:9:** 1Kol 9:4; 1Tes 1:6

woola yilige bigile. Esino iyo nibolo hodobo dobolone, iba tou toowa teliso, niyo ibada goo ee padalame.

10 Osoloso iyo nibolo hodobo silee biame mapoo, iyo nimapoo eligi goo ee hagoso. Odoo hee tou talai wabada daga, yimapoo nei nali bi na tenee.

11 Osoloso iyo nima kulodu odoo aboso tou talai gow-eli goo ee taka iba duso. Egeeseelone diba tou telega wulo mosoowe domo silesi-bulone odoo heeyo goo ee takomo silesiboso.

12 Iyo odoo egeesi mapoo Yesu Kelisowo hu maga ka taka, diayo goo egee poogoloso nei nali bi talai eyo nei magalai ee talame tou tolone dabalame.

13 Esino tei telaga odoo emegei, niyo goo tekepo talai mapoo na wabede.

14 Goo egeesi ma kulodu odoo heeso iyo to hoguguloso tenee hamapoo mesilega poogooga, niyo o goo odoo woola yilige bigi. Osoloso yibolo hedebe dee na see. Egeeseega yayo goo hagee ogoloso similone wabedel-ega badalame.

15 Esino ee ma kulodu yo ha teli odoo dee na see. Wulo yimapoo toso kokodo takee. Bei, yayo nibolo hodobo tei too ma kulodu badoso.

Poloye emegei di to hamameedee taka

16 Esiga ayo Godee mapoo takooso, goo susuga ee ma kulodu mesili teneli Lodeeye biame susuga nimapoo mesili goo tenelame, osoloso Lodeeye nibolo hodobo badalame.

17 A Polo, ayo hamapoo mo deeso emegei di to hagee ka hoguga. To ayo hogugu goo ee hagoso. Niyo hamapoo medee hoodo ogoloso to hogugu susuga ee ayo hogugudoo dalame. Esiga ayo egeesee hoguguliso.

18 Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame.

3:11: 1Tim 5:13 **3:12:** 1Tes 4:11 **3:13:** Gal 6:9 **3:15:** 1Tes 5:14

1 Timoti
Poloye Timoti mapoo to hogugu tenee

1 Timoti booka goo eyo bei

Poloye Godeeyo to takomo silee biame mapoo Timotiye yayo eligi goo ee duloso tei tooso. Osoloso Poloye mi susuga mapoo Godeeyo to takomo sileeme, yayo yibolo sileeso. Osoloso hamamee Timotiye tei telaga odoo Epeses mi mapoo debeli ee bolone badoboome, Poloye to hogugu hagee yimapoo teneeso. To hogugu hagee ma kulodu sosee medee balai goo omaga kokodo takaso.

1 A Polo. Ibada gie badeli pidili Godeeye, osoloso Yesu Kelisoye a hesialoso diye di tou ee amapoo teneeso. Osoloso iba Yesu Kelisoye see wedi sibilei ee dulone bolone ka doso.

2 Ayo to hogugu hagee Timoti namapoo ka tonowa. Tei too ma kulodu no tei mo holo masi badoso.

Ayo Godee mapoo taka, Ma Godeeye, osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye, no sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo namapoo tenelame.

Gamenee eligi eyo goo maga
kokodo taka

3 A Makedoniya mi mapoo dulone ayo namapoo to kitulugu sabolo olo takaso, nayo Epeses mi mapoo badalame. Esiga a goomogo, nayo mi omapoo osee badalai. Bei, nayo omapoo badolone, odoo aboso gamenee goo egee eligimo silesibo ee hamaga takalame.

4 Odoo hagee biaso adaga dia gesaboo ee tei telaga odoo mapoo diya oposusumo silesiboso. Osoloso diayo dia adagaso balomo simi goo ee diya oposusumo silesiboso. Esino oposusu goo hagoso wulo odoo susuga mapoo toso agadili goo ee tosiboso. Esiga diayo eligi goo oso edebeeyo tei too goo maga Godeeyo tou talai ee koo pidili.

5 Esiga nayo gamenee goo eligili odoo ee hamaga takalai tekepo, tei telaga odoo oso emegei medee diya sooloo dolone dabalame. Sooloo deli goo ee sooloo ma kulodu goo tokenee mauwe maga, osoloso Godeeyo howo woola tokenee mauwe doloso gooleedeli goo maga, osoloso Yesu Keliso mapoo medee kibiya tei too maga sibiliso.

6 Esino gamenee goo eligimo silesibili odoo aboso goo tekepo omaga miligi piaso. Goo egeesi maga diayo goo bei mauwe takomo silesibiliso.

7 Esiga tei magoo Godeeye Moses mapoo tenee ee diayo eligimo silesibilei, diba goomogoso. Esino tei magoo goo eyo bei ee, diba gooleedele. Osoloso to

1:2: Diye 16:1-3; Tait 1:4 **1:4:** 1Tim 4:7; Tait 1:14

dieso taka eyo bei ee medee gooleedele. Diba wulo boobadolone Godeeye tei magoo ee hageesi molodoo dolone, dooboo eligimo silesibiliso.

8 Esino iba gooleedoo, edebeeyo tei magoo ee medee eligiga, tei magoo ee medee tekepo malaiso.

9 Bei, tei magoo hagee odoo goo tekepo teli ee goolone hoguguloso ka tenele. Esino odoo tei magoo gababili mapoo, osoloso odoo tei magoo dadalai goweli mapoo, osoloso odoo Godee mapoo miligi pieli mapoo, osoloso odoo goo tokenee teli mapoo, osoloso tedele poogoloso wulo mi goo mapoo dodomo silesibili odoo mapoo, osoloso dibada owee wooloomali odoo mapoo, osoloso ama wooloomali odoo mapoo, osoloso odoo abo piligili odoo mapoo,

10 osoloso gisoso sobo goo heli teli mapoo, osoloso gisoso emegei giso goo heli teli mapoo, osoloso soboso emegei sobo goo heli teli mapoo, osoloso odoo idoloso nei mauwe tou talame odoo abo mapoo neiso teli odoo mapoo, osoloso gamenee takeli odoo mapoo, osoloso goo midili mapoo tei yilone gamenee takeli odoo mapoo, osoloso Godeeye tei goodee eligi goo sabolo tebile poogoloso goo abo teli odoo mapoo ka tenee.

11 Eligi goo susuga egee to tekepo ma kulodu ka moloso. To tekepo ee Godeeye amapoo olo teneeso, ayo odoo mapoo takomo silame. To tekepo hagoso Godeeye toowa doloso badeli goo sabolo, osoloso yayo medee tekepo badeli goo ee yilige bigiliso.

Godeeye sooloo deli goo maga
Poloye goomoga to taka

12 Amapoo kitulugu teneli ibada Lodee Yesu Keliso mapoo, ayo goomoga to taka. Bei, yayo amapoo tei dolone, ayo o tou talame, yayo a hesiaso.

13 Ayo daga tei telega badolone, Kelisowo hu maga to tokenee takeliso. Osoloso Yesu Keliso mapoo tei telaga odoo mapoo, ayo dala goo sabolo hegi goo sabolo teneliso. Esino Godeeye a sooloo dolone mo goo tokenee eyo nei tenele. Bei, biame omapoo a tei telega badolone, goo mawo tomo silee susuga ee, a medee kibiya gooleedele.

14 Osoloso ibada Lodeeye a diya sooloo dolone medee pidiso. Goo egeesi maga ayo Yesu Keliso mapoo tei tolone, odoo abo sooloo deliso. Bei, ayo yibolo hedebe doloso ka badoga.

15 Yesu Kelisoye goo tokenee teli odoo ibada gie badeli pidilame mipoo hamapoo simiso. Esiga to egee tei dolone, iyo duloso omapoo

1:8: Loum 7:12, 16 **1:12:** Diye 9:15; Gal 1:15-16; 1Kol 15:9-10 **1:13:** Diye 8:3; 9:1-5 **1:15:** Luka 19:10

tei talai tekepo. Esino goo tokenee teli odoo susuga ee ma kulodu, hedebe ayo diya tokenee badebeiso.
16 Esino ayo egeesee badoboome, Yesu Kelisoye sooloo dolone a see idooso, edebeeyo goo hagee ogoloso Yesuye goo tokenee teli odoo susuga mapoo saga kemenelega pegeli goo sabolo, osoloso mesie sabolo egee bado goo ee gooleedalame. Osoloso edebeeyo yimapoo tei toloso badolone badoboso kookaiyo gie badeli ee talame.
17 Godee yo wiligi odoo toboloso kookaiyo osee badoso. Yo koo teli, osoloso odoo susuga oso yo koo egeli. Osoloso Godee hedebe yayo badoso. Esiga tekepo, iyo o hu dokodoo poudoolone, yimapoo goomogolone badalai goo oso kookaiyo moloso osee malaiso. To hagee tei goo.

Poloye Timoti mapoo tei too ma kulodu medee kibiya badalame kokodo taka

18 Mo holo Timoti, Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso daga namaga taka to ee medee goolee. Osoloso to diayo taka ee anosee goolee molone, ayo namapoo to hogugu hagee ka tonowa. Esiga nayo Godeeyo to eligimo silone, to egee medee kookoodoloso kibiya badebee, ha teli odoo oso ha tolone medee kibiya tebeli egeesi masi, nayo Godeeyo tou kibiya talame.
19 Osoloso nayo Yesu Keliso mapoo tei too goo ee medee kibiloso badolone, nee sooloo ma kulodu goo goolee tekepo egee molo ee tobuloso tolone badebee. Bei, odoo aboso dia sooloo ma kulodu goo goolee tekepo egee molo ee gooleedoloso medee koo dedeli. Goo egeesi maga, diayo Keliso mapoo tei too goo ee poogooso.
20 Esiga odoo hagee bia dima kulodu Humenayos dio osoloso Alesanda dio oso doso. O bakadio ee ayo Saiteneeyo dee mapoo magooso. Bei, o bakadio oso Godeeyo goo dooboo eligimo silesibili goo omaga Godeeyo hu tokenee peli goo ee dieso hoodo ogoloso omapoo pagalame.

2

Godee mapoo takeli goo ee eligi

1 Esiga goo toowa ayo kitulugu sabolo namapoo hagee takoo ee egeesi moloso. Tei telaga odoo iyo Godee mapoo goomoga to sabolo yimapoo takolone, odoo susuga pidilame yimapoo takalai tekepo.
2 Osoloso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso gamalee odoo susuga ee Godeeye pidilame iyo yimapoo takalai tekepo. Bei, iyo hodobo mesie goo ma kulodu dobolone, Godeeye goomoga goo sabolo, osoloso odoo

1:20: 2Tim 4:14-15; 1Kol 5:5

susuga mapoo goo tekepo tolone dabalame.
3 Bei, iyo odoo abo halo Godee mapoo takooga, iba goo tekepo toso. Egeeseega ibada gie badeli pidili Godee yo goomogalaiso.
4 Godee yo goomogoso, odoo susuga oso gie badeli pidili talame, osoloso Godeeyo goo maga tei goodee sabolo gooleedalame.
5 Bei, Godee hedebe yayo ka badoso, osoloso Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo hedebe Yesu Kelisoye badoso.
6 Biame Godeeye magoo mapoo Yesuye o su teli mapoo magooso, odoo susuga ee see eyo neiso idilame. Goo egeesi maga, iba ogoloso gooleedooso, Godeeye odoo susuga dia gie badeli pidilei, yo goomogoso.
7 Esiga to ayo hagee takoo ee tei goo. Ayo gamenee koo takooso. Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba susuga sooloo dolone pidilame. Goo hagee tei goo.

8 Esiga mi susuga mapoo tei telaga odoo oso howo gisilame mooloogoodoloso doga, mooloogoodoo ee ma kulodu giso teedee debeli oso dibada dee dokodoo peligadoloso Godee mapoo takolone dabalai, a goomogo. Esino dima kulodu toso agadigilone kamana sabolo dabalai, a koo goomogo.
9 Osoloso tei too sobo oso dugo diayo kalakalai ee medee ogoloso kalai, a goomogo. Esino edebeeyo dimapoo balagalame, diba dugo nei toowaso teli kalakalai sabolo, osoloso wudu tiegisilei, a koo goomogo. Osoloso yo gold deli oso moodeli bi sabolo gie masi daloso kalai, a koo goomogo.*
10 Esino Godee mapoo mesili sobo oso emegei pidilone, goo tekepo tolone dabalai tekepo.
11 Godeeyo to takeli odoo oso Godeeyo to takomologa, soboso medee dulone dobolone goo goolee toloso to omapoo mesimo silesibe.
12 Egeesi ma kulodu soboso giso wiligi doloso dobolone Godeeyo to dimapoo eligilame, ayo koo takooso. Esino soboso to mauwe dobolone Godeeyo to ono medee dulei tekepo.
13 Bei, Godeeye daga Adam moodooloso see hamamee Ipi moodooso.
14 Egeesi ma kulodu Adameeye Saitenso gamenee taka mapoo tei tele. Esino soboso gamenee taka goo

2:6: Loum 3:29-30; Gal 1:4 **2:7:** Diye 9:15; Gal 2:7-8; 2Tim 1:11 **2:9:** 1Pita 3:3-5 * **2:9:** Poloye badebei biame omapoo, sobo aboso dugo nei toowaso teli kalakaloso, wudu tiegisaloso, bi abo medee tekepo dia su mapoo kalakaliso, gisoso ogoloso diba gilame, osoloso odoo howo woola dieso mopoodoo doo ee eligilame. Esino tei telaga sobo oso howo gisilame mooloogoodoloso dobolone goo egeesi moodoolai, Polo yo goomegele. **2:10:** 1Tim 5:10 **2:12:** 1Kol 14:34 **2:13:** Gen 2:7, 21-22; 1Kol 11:8-9 **2:14:** 2Kol 11:3; Gal 3:1-6

mapoo tei toloso Godeeye tei magoo ee gababiaso.
15 Esiga soboso holo sooloogolone dabalai tekepo. Egeeseelone diayo tei too ma kulodu kibiloso, Godeeye goomegeli goo ee tolone sabolo, osoloso su kookoodoloso dobolone, odoo susuga ee sooloo dolone doga, Godeeye dia gie badeli pidileiso.

3

Sosee bali odoo

1 Esiga to ayo hagee takoo ee tei dolone, iyo duloso omapoo tei talai tekepo. Edebeeyo sosee balai gooleega, yo tou tekepo talame goomogoso.
2 Esiga odoo aboso diba maneyaga, sosee bali odoo oso odoo susuga eyo howo woola tekepo badolone, sobo hedebe huloso badalai tekepo. Osoloso yo goo goolee tekepo ee dodolone badebee. Osoloso yo eyo nediliyo o su medee kookoodoloso badebee. Osoloso yo mesiloso badebee. Osoloso odoo soo simi mapoo emegei dolone badebee. Osoloso to tekepo medee eligili odoo doloso badebee.
3 Osoloso yo yugune naloso boobadolone na badebee. Osoloso saga kamana buguloso emegei woolone na badebee, esino mesiloso badebee. Osoloso toso agadigilone na badebee. Osoloso yo molee haga na gie.
4 Osoloso yo osobo sabolo osoloso owolo dio medee bolone badebee. Osoloso owolo dio oso o to duloso mesilone dabalame dimapoo eligi.
5 Esino yayo osobo sabolo osoloso owolo dio sabolo medee balai tebile daga, yayo tei telaga odoo kasee balaisomo? Yayo diba medee balai tebileime.
6 Osoloso odoo epedee gie tei too oso sosee balame hudi magalai tekeponee. Bei, yayo eyo nediliyo si hoowa goo omaga homodobuloso nei Godeeye yimapoo dala teneeyaga. Bei, goo hedebe egeesi masi, Saiten yo daga eyo nediliyo si hoowa goo omaga homodobuloso nei dala tooso.
7 Esiga peegoo debeli odoo oso sosee bali odoo hageeyo goo ee ogoloso tekepo dalai soowa. Egeeseega odoo susuga oso yimaga to tokenee hee takalaime. Osoloso Saitenso yo goo tokenee talame gido duga, yo o ti gama mapoo gadileime.

Dikon odoo

8 Dikon odoo diba nosee medee todolone debee. Osoloso diba biame susuga ma kulodu medee tei goo takolone i bakadio dolone na debee. Osoloso diba yugune naloso boobadolone na debee. Osoloso molee talame gamenee takolone na debee.
9 Osoloso Godeeyo howo woola tokenee mauwe egee do goo ee gooleedoloso

3:1: Diye 20:28 **3:2:** Tait 1:6-9 **3:7:** 2Kol 8:21

dobolone, Godeeye eligi goo mapoo tei too goo ee medee kookoode.
10 Esiga odoo agayo dikon tebisilei daga, tei telaga odoo oso daga odoo egee bia dia goo ee medee egege. Egeesi ma kulodu dibada goo susuga tekepo daga, odoo egee bia oso dikon odoo ka tebiseye dee.
11 Esiga dikon sobo* hesieli goo onosee egeesi moloso. Diba nosee medee todolone debee. Osoloso emegei dia goo na takee. Osoloso dibada su dieso nediliyo medee kookoode. Osoloso diayo tou too ma kulodu medee goosa tolone ka debee.
12 Egeesi ma kulodu dikon odoo oso sobo hedebe huloso badebee. Osoloso diayo dibada holo sabolo, osoloso dia moso kulodu debeli odoo ee medee balai tekepo.
13 Esiga dikon odoo oso tou medee toga, tei telaga odoo oso ogoloso odoo egee bia tekepo dalaiso. Egeesee taka duloso dikon odoo oso Yesu Keliso mapoo tei too goo ee odoo mapoo takalai ebilega kibiya dabalaiso.

Iyo Godee gooleedalai goo eyo bei

14 A goomogoso, nayo egee bado mapoo saga sibilame. Esino ayo wulo to hogugu hagee namapoo ka tonowa.
15 Bei, ayo saga sibilega poogooga, to hogugu hagoso Godeeyo soosoo oso goo talai ee namapoo eligileiso. Bei, Godeeyo soosoo hagee bia ee gie badeli Godeeyo sosee oso. Esiga Godee o sosee hagee omou masi oso Godeeyo goo maga tei goodee ee pupodou ka moloso.
16 O. Tei takoo. Tei goodee Godeeye yilige bugu oso diya toowa ka moloso. Goo ee,

Kelisoye tei odoo poloso sileeme,
odoo aboso yo egeiso.
Osoloso Dio Tei oso yo odoo tekepo doloso woola eligiso.
Osoloso Godeeyo momaiye oso yo egeiso.
Osoloso o odoo oso mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoo mapoo o goo takomo silesibume,
odoo bei oso yimapoo tei tooso.
Osoloso Godeeye yo Kei mi mapoo ido palaso.

4

Gamenee eligili odoo oso eligi goo mapoo na deedee

1 Dio Tei oso woola egeesee takooso, “Biame hoo poogoo hamapoo odoo aboso tei too goo ee pagalaiso. Osoloso gamenee takeli dio sabolo, osoloso bo holo oso eligi goo ee, gamenee eligili odoo oso eligiga, odoo aboso goo omapoo dadalaiso,” diso.
2 Esino goo hageesi eligimo silesibili odoo ee wulo gamenee takeli odoo oso. Osoloso diba dieso nediliyo si howoolone silesibilei

3:11: Tait 2:3 * **3:11:** ***dikon sobo*** - goo hagee dikon odoowo osobo, o, dikon sobo ee takoo malaiso. **3:16:** Yon 1:14; Kol 1:23; Maka 16:19

ono goolone, goo tekepo sabolo, osoloso goo tokenee ee ogoloso dia sooloo ma kuloduga gooleedalai koo tebili. Bei, dia goo goolee ee tokenee paga, tekepo sabolo tokenee sabolo diayo gooleedalai tebile.

3 Osoloso diayo sobo hulei goo sabolo, osoloso nei abo nalai sabolo tei deliso. Esino Godeeye iyo nalame nei susuga moodooso. Esiga tei too odoo oso nei ee nalame, daga Godee mapoo goomoga to takalai tekepo.

4 Bei, bi susuga Godeeye moodoo ee medee tekepo. Egeesi ma kulodu iyo nei abo ee tokenee dee takalai tekeponee. Esino iyo Godee mapoo goomoga sabolo nei egee nalai tekepo.

5 Bei, Godeeyo to sabolo, osoloso Godee mapoo taka goo oso nei hagee tekepo deliso.

Kelisowo tou teli odoo tekepo doloso badalai goo

6 Nayo to hagee tei telaga odoo mapoo medee eligilone badoga, no Yesu Kelisowo tou teli odoo tekepo dalaiso. Osoloso nayo nei naga kitulugu egee to egeesi masi, nayo to tekepo mapoo tei teli goo sabolo, osoloso goo tekepo eligi mapoo nayo dodolone badoga, goo oso namapoo kitulugu tenelaiso.

7 Egeesi ma kulodu, no gesaboo oposusu duga, goo omapoo na deedee. Bei, oposusu egee tei goonee, osoloso ogoso odoo koo pidili. Esino no Godeeye goomoga goo ee talai goo ono nee suso edidilone badebee.

8 Bei, nee su oso kitulugu sabolo badalame edidili goo ee goo haga toowanee. Esino nayo Godeeye goomoga goo ee tolone badalai goo ono diya toowa ka moloso. Bei, goo hagoso epedee iyo mipoo hamapoo hagee do eyo gie badeli sabolo, osoloso badoboso kookaiyo gie badeli see hamamee talai goo ee pidileiso.

9 To hagee tei goo taka. Esiga odoo susuga oso to hagee duloso tei talai tekepo.

10 Osoloso goo egeesi maga tei telaga odoo iyo to tekepo ee odoo mapoo eligimo silesibulone, tou toowa ka toso, odoo susuga oso to hagee duloso dadalame. Bei, iba gooleedooso, Godee yo gie badeli. Osoloso iba gooleedooso, yayo odoo susuga eyo gie badeli pidilame goomogoso. Osoloso to tekepo mapoo tei toloso dedeli odoo mapoo, yayo dibada gie badeli pidili odoo doloso badoso.

11 Esiga to susuga ayo hagee hogugu ee tei telaga odoo oso mesilame, nayo dimapoo eligilone to kitulugu sabolo takee.

12 Esiga nayo epedee hamapoo holaiso gie kauwa doloso egee bado goo omaga, odoo heeso no pepooko dee

4:3: Gen 9:3; Loum 14:6; 1Kol 10:30-31 **4:7:** 1Tim 1:4 **4:10:** 1Tim 2:3-4 **4:12:** Tait 2:15

na seeye dee. Esino odoo susuga oso nee goo ogoloso dadalame, goo tekepo tolone badebee, nayo to keli maga, osoloso nayo badeli goo maga, osoloso nayo emegei sooloo deli goo maga, osoloso nayo tei too goo maga, osoloso nayo todolone badeli goo maga.

13 Osoloso no ayo sibilei ee bolone, Godeeyo to odoo susuga mapoo hesigaloso diba eligilone, kokodo takolone ka badebee.

14 No goolee, daga sosee wiligi odoo tebisa oso nee wiligi mapoo toloso Godee mapoo takolone, Godeeye namaga yilige bugu goo ee takaso. Eseme Dio Tei oso namapoo tou hee talame kitulugu teneeso. Esiga nayo kitulugu sabolo tou egee tolone ka badebee.

15 No ayo taka goo susuga hagee medee dodolone, kitulugu sabolo tolone ka badebee, odoo susuga oso nayo goo gooleeso kauwa ee agalame.

16 No badalai goo sabolo, osoloso goo nayo eligilei ee medee ogoloso, goo tekepo osee tomo sile. Nayo egeeseega Godeeye nee gie badeli sabolo, osoloso odoo nayo eligime du, egee bia dia gie badeli sabolo pidileiso.

5

Tei telaga odoo mapoo mesie sabolo takee

1 Giso daga kauwa oso tei toloso badolone, goo tokenee tomolo ogoga, nayo yimapoo toso kitulugu sabolo na takee. Esino nayo nama mapoo to medee mesie sabolo takeli egeesi masi, nayo yimapoo medee mesie sabolo kokodo takee. Osoloso nayo nomolodee mapoo to medee mesie sabolo takeli egeesi masi, nayo giso holaiso gie kakauwa mapoo medee mesie sabolo kokodo takee.

2 Osoloso nayo noowee mapoo to medee mesie sabolo takeli egeesi masi, nayo sobo daga kakauwa mapoo medee mesie sabolo kokodo takee. Osoloso nayo nomolodee mapoo to medee mesie sabolo takeli egeesi masi, nayo sobo obuo mapoo medee mesie sabolo, osoloso medee goo goolee tekepo goolone ka kokodo takee.

Sobo bauwe medee pidi

3 Sobo bau holo mauwe ee pidili odoo me daga, tei telaga odoo oso goo ee ogoloso diba pidilei tekepo.

4 Esino sobo bau yo owolo sabolo, osoloso o eiye dio doga, diayo tei toloso egee du goo ee dodolone, yo pidilei tekepo. Diayo egeeseelone doga, goo oso diba pepuso doboome, owee dio osoloso dibada eiye dio diba pidilone debei, eyo nei pidilone ka seeso. Bei, diayo goo egeesi moodoolai, Godee yo goomogoso.

5 Egeesi ma kulodu sobo bau yo pidilei odoo me

4:14: 2Tim 1:6

poogoloso badolone, a Godeeye pidileiso doloso, gesi sabolo biame sabolo Godee mapoo takolone badeliso.

6 Esino sobo bau oso eyo goomoga goo ono dodomo siloga, yo Godee maga domo puloso ka badoso.

7 Esiga tei telaga odoo oso sobo bauwe holo mauwe medee pidilame, nayo dimapoo takee. Diayo egeeseega, odoo susuga oso diba ogoloso dia tou maga to tokenee hee takalaime.

8 Esino edebeeyo takolone, yo tei too ma kulodu Keliso dedeli odoo doloso, see o soosoo sabolo osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo medee pidilega badoga, yo tei too ma kulodu koo badoso. Osoloso o goo tokenee oso tei tele poogoo odoo eyo goo tokenee ee dagadiso.

9 Esiga sosee ma kulodu tei telaga odoo oso sobo bauwe medee pidilame, edebeeyo dia hu toga, wulo sobo bauwe dugo 60 dagadileso, giso hedebe obuloso badebei egee do eyo hu ono ka teye dee.

10 Osoloso diba edebeeyo goo tekepo tomo silesibili sobo deli. Osoloso dibada owolo dio medee tekepo bali sobo. Osoloso diba odoo soo pidili sobo. Osoloso diba tei telaga odoo abo mapoo mesilone tou teli sobo. Osoloso diba dala ma kulodu debeli odoo ee pidili sobo. Osoloso diba goo tekepo susuga tomo silesibili sobo. Esiga sobo bauwe egeesi masi eyo hu ono talai tekepo.

11-12 Esino edebeeyo sobo bauwe dia hu toga, sobo gie kakauwa oso bau moodoo egee do dia hu na teye dee. Bei, diayo bau dobolone soseeso diba pidilame, to magolone, iba Kelisowo tou teli sobo dolone, see giso obileime deliso. Esino see hamamee giso obilei diya goomogoga, diba see Keliso mapoo miligi pialoso giso obiliso. Diayo egeesee moodeli goo maga, dieso to edidi magoo ee gababuoga, diba goo tokenee teliso.

13 Osoloso goo hee egeesi moloso. Nayo sobo gie kakauwa oso bau moodoo ee soseeso pidilame hu toga, diayo tou talai wabodolone, wulo goo mauwe mosopoo silesibulone, emegei dia goo takolone dabalaiso.

14 Esiga sobo gie kakauwa oso bau moodooga egee do oso see giso obuloso, holo sooloogaloso dia soosoo medee balai, a goomogo. Diayo egeeseega iba goweli odoo oso dia goo maga to tokenee takalai tebileime.

15 Esino sobo gie kakauwa oso bau moodooga egee do abo oso Keliso mapoo miligi pialoso Saiteneeyo to duloso ee dodolone ka doso.

16 Egeesi ma kulodu tei too sobo oso o soosoo ma kulodu sobo bauwe doga, yayo egee bia medee bamelee, tei telaga odoo sosee ma kulodu debeli oso diba diya

5:13: 2Tes 3:11 **5:14:** 1Kol 7:9

musumiyaga. Egeeseega sosee ma kulodu tei telaga odoo egee do oso sobo bauwe pidili odoo mauwe egee do ono pidilei eli tekepo agalaiso.

Sosee bali odoo medee pidilei goo

17-18 Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Bulumakau be yo tou tomo siloga, yo nei nalame o maga tiso na tialeegee." Osoloso Godeeyo to booka mapoo hogugu oso see egeesee takooso, "Tou teli odoo o tou too eyo nei talai tekepo." Esiga sosee bali odoo oso odoo mapoo Godeeyo to eligilone dobolone tou toowa teliso. Esiga tei telaga odoo sosee ma kulodu debeli oso bali odoo dia to mapoo duloso mesiloso diba medee bamelee. Egeeseelone diayo dia tou medee goosa tolone, Godeeyo to kitulugu sabolo eligiga, dia too eyo nei tenee. 19 Esiga odoo heeso sibileso namapoo takolone, "A sosee bali odoo oso goo tokenee tomo silee egeiso," dee takooga, nayo o to mapoo duloso saga tei na te. Esino odoo bakadio, o, bakadio hedebe di oso sibileso namapoo takooga, dia to mapoo tei ka te.

20 Egeesi ma kulodu sosee bali odoo oso goo tokenee tomo silee ee nayo tei ogoga, nayo tei telaga odoo susuga eyo howo woola yimapoo diya takee. Nayo egeeseega, sosee wiligi odoo tebisa abo oso goo hagee ogoloso goo tokenee talai ebileiso.

21 Godee sabolo, Yesu Keliso sabolo, osoloso diayo hesia momaiye dia howo woola kitulugu sabolo ayo ka taka, nayo mo to duloso omapoo dadalame. Egeeseelone hedebe hediliwe pidilone na badebee.

22 Osoloso nayo sosee bali odoo hudi magolone, yayo badebei goo ee medee egegelega, nee deeso o wiligi mapoo toloso Godee mapoo na takee. Esino nayo egeesee moodooga, o goo tokenee maga nobolo hodobo hegi talaiso. Esino no goo tokenee teyaga, nee su no medee teedee.

23 Timoti, no howodee namologa, no nee gemedei dalaiso. Esino biame abo mapoo wain i pepooko ne. Egeeseega nee gemedei ma kulodu dala meli ee mauwe pagalaiso.

24 Sosee balai hudi magalame mooloogoodoo ee ma kulodu, odoo aboso odoo howo woola goo tokenee teliso. Esiga dia goo midilega ogoloso gooleedeliso. Esino odoo abo dia goo tokenee mada meli ee hamamee see weliga yilige bigileiso.

25 Egeesi maga goo tekepo odoo aboso teli ee woola moloso. Esino goo tekepo odoo aboso teli ee saga yilige bigileime. Esino goo ee

5:17-18: Deut 25:4; 1Kol 9:9; Mat 10:10 **5:19:** 2Kol 13:1 **5:20:** Epe 5:11

hamamee see woola yilige buguga agalaiso.

6

Nei mauwe tou teli odoo sabolo osoloso dia wiligi odoo tebisa sabolo

1 Tei telaga nei mauwe tou teli odoo diayo dibada wiligi odoo tebisa dia to mapoo mesilone dabalai tekepo, edebeeyo goo ee ogoloso iyo eligi goo maga osoloso Godeeyo goo maga to tokenee takelega pagalame.

2 Nei mauwe tou teli odoo dia wiligi odoo tebisa abo ee tei telaga odoo oso. Esino diayo dia wiligi odoo tebisa dia to mapoo mesilega pagalai tekeponee. Esino diayo goomoga sabolo dia wiligi odoo tebisa dia to mapoo medee mesiloso silesibilei tekepo. Bei, dia wiligi odoo tebisa onosee tei telaga odoo oso. Osoloso nei mauwe tou teli odoo oso dia wiligi odoo tebisa ee sooloo dolone debeliso.

Molee diya gweli goo ee goo tokenee

Esiga Timoti, ayo taka goo ee, nayo odoo mapoo eligilone kokodo takolone badebee.

3 Osoloso edebeeyo eligi goo hee toloso odoo mapoo eligimo siloga, yo ibada Lodee Yesu Kelisoye Godeeyo goo maga tei goodee eligi goo sabolo koo tobuoso.

4 Odoo hageesi masi yo goo goolee tekepo gweli yimapoo mauwe. Esino wulo eyo nediliyo yo tekepo dolone si howeli odoo oso. Osoloso odoo hageesi oso eligi opusomo opusomo di maga toso agadilei, yo diya goomegeliso. Osoloso toso agadili hagoso goo hageesi tosibiliso. Goo ee, emegei kweli goo sabolo, osoloso biligeli goo sabolo, osoloso emegei dia goo maga to tokenee takeli goo sabolo, osoloso emegei dia goo maga tokenee gweli goo sabolo,

5 osoloso odoo abo domo pili goo sabolo tosibiliso. Osoloso o goo goolee ee olo tokenee pa. Esiga yimapoo tei goo mauwe moloso. Osoloso yayo goolee, Godeeye goomoga goo ee dodomo sili goo oso yo bi bei doloso badalai, dee gweliso.

6 Esino odoo agayo Godeeye goomoga goo ee dodolone, bi yimapoo egee molo maga goomoga sabolo badoga, yo mipoo hamapoo badolone, yo bi bei doloso badeli masi badalaiso.

7 Bei, mipoo hamapoo ibada owee diayo iba bi sabolo soolooga magele. Esiga iba wedioga, ibada bi sabolo dileime.

8 Esiga nei sabolo, osoloso kali bi sabolo imapoo egee molo ee olo ibolo teiba dalai tekepo.

9 Esino bi bei doloso badalame gweli odoo ee

6:1: Epe 6:5 **6:2:** Pal 1:16 **6:3:** Gal 1:6-9 **6:5:** 2Tim 3:8; 4:4; Tait 1:14 **6:6:** 1Tim 4:8; Pil 4:11-12; Hib 13:5 **6:7:** Job 1:21

goo tokenee mapoo saga gido duga, yo goo tokenee teliso. Odoo hageesi masi diba ti gama ma kulodu beso gadili egeesi masi doso. Bei, diayo bi bei doloso dabalame goolee oso goo tokenee susuga talame, diba gido duga tokenee palaiso.

10 Bei, edebeeyo molee diya goomogoga, yayo molee talame, goo tokenee bei opusomo opusomo di teliso. Esiga odoo aboso molee diya goomoga goo maga dia tei too goo ee poogoloso peegoo diyadeeso. Dieso egeesee goolee oso dimapoo goohele goo tosibiliso.

Timoti, no goo tokenee susuga maga peegoo di

11 Esino Timoti, no Godeeyo odoo. Esiga no goo tokenee susuga ogamaga peegoo di. Osoloso no Godeeyo howo woola tekepo badolone, yayo goomoga goo ee tolone badebee. Osoloso tei too ma kulodu osee badolone, emegei diya sooloo dolone ka badebee. Osoloso dala goo susuga ee ma kulodu medee kibiya badebee. Osoloso mesie sabolo badebee.

12 Badoboso kookaiyo gie badeli nayo ee talame, no tei too ma kulodu medee diya kitulugi. Bei, nayo odoo susuga eyo howo woola badolone, nayo Godee mapoo tei toloso egee bado goo ee takeme, Godeeye gie badeli egee namapoo tenelame no ka idoo.

13 No goolee, Godeeye bi susuga mapoo gie badeli teneliso. Osoloso Yesu Kelisoye o goo maga Pontiyus-Pailet eyo howo woola tei goo takaso. Esiga Godeeyo howo woola, osoloso Yesuwo howo woola ayo toso kitulugu sabolo namapoo taka,

14 nayo ibada Lodee Yesu Kelisoye sibilei biame ee bamo dulone, goo tokenee mauwe badolone, ayo namapoo kokodo taka to ee dodolone badebee.

15 Esiga Yesu yo biame Godeeye magoo omapoo sibileiso. Osoloso Godee yo wiligi odoo susuga eyo wiligi odoo. Osoloso yo gidebeli odoo susuga dia tei gibadeli odoo oso. Esiga hedebe yimapoo goomogolone badalai tekepo.

16 Godee hedebe yayo kookaiyo gie ka badoso. Osoloso yayo egee bado koola mapoo dilei iyo koo tebili. Bei, yo diya gadeebugu ma kulodu badeliga. Esiga odoo heeso yo egele. Tei takoo, odoo heeso yo agalai koo tebili. Yimapoo kookaiyo moloso osee meli kitulugu ee moloso. Esiga iyo biame susuga hedebe o hu dokodoo poudoolone badalai tekepo. To hagee tei goo.

Bi bei odoo oso o odoo pidi

17 Nayo bi bei odoo mapoo to hagee kitulugu sabolo

6:10: Epe 5:5 **6:11:** 2Tim 2:22 **6:12:** 1Kol 9:25-26; 2Tim 4:7 **6:13:** Yon 18:36-37 **6:15:** Yili 17:14 **6:17:** Luka 12:20-21

takee, diayo dieso nediliyo si howoolone, dia molee oso dia gie badeli tekepo dabalaiso doloso gooleeyaga. Bei, molee saga hosudalai malaiso. Esino diba hedebe Godee mapoo tei tolone dabalai tekepo. Bei, Godee hedebe yayo iba pidiliso. Osoloso hedebe yayo iba goomogalame goo tekepo ee imapoo tenelone badoso.

18 Osoloso see diayo odoo susuga mapoo goo tekepo tolone dobolone, diba pidilone dabalame dimapoo to kitulugu sabolo takee. Egeeseelone diayo dia molee oso odoo bi tebile poogoo ee pidilone dabalame.

19 Diayo goo egeesi tolone doga, goo oso hamamee diba pidilei bi ee Kei mi mapoo mooloogoo magoo molo agalaiso. Osoloso diayo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

20 Timoti emegei, Godeeye tou namapoo tenee ee medee be. Osoloso goo Godeeye goweli ee duloso omapoo hamamee na deedee. Osoloso to tekepo mapoo goweli odoo dia to mapoo na mesie. Bei, diayo dieso diba goo gooleedoo odoo deliso, esino diba goo dooboo eligimo silesiboso.

21 Esiga odoo aboso goo hageesi goolee sabolo dobolone, tei too ma kuloduga peegoo diyadeeso.

Ayo Godee mapoo taka, yayo niba sooloo dolone pidilame.

6:19: Mat 6:20 **6:21:** 1Tim 1:6; 2Tim 2:18

2 Timoti
Poloye Timoti mapoo to hee hoguguloso tenee

2 Timoti booka goo eyo bei

To hogugu hagee Poloye neliga moso tegei ma kulodu badolone, Timoti mapoo see hoguguloso teneeso. Bei, edebeeyo yo wooloomalai biame olo koola toobooso doloso gooleeso. Esiga Timotiye tei too ma kulodu kibiloso badalame, Poloye kokodo taka to hagee hoguguloso yimapoo teneeso. Bei, Timotiye Polowo goo tekepo ee padalai, yo goomogaso.

1 A Polo, Yesu Kelisoye diye di odoo. Osoloso Godeeye goomoga maga a hesialoso diye di tou ee amapoo teneeso, ayo o to odoo mapoo eligimo siloga, edebeeyo to ee duloso tei talame. Osoloso Yesu Keliso mapoo tei too goo maga diayo badoboso kookaiyo gie badeli talame.
2 To hogugu hagee mawo diya gooma holo Timoti namapoo ka tonowa.

Ayo Godee mapoo taka, Ma Godeeye, osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye, no sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo namapoo tenelame.

Poloye Timoti mapoo kokodo taka

3 Timoti, ayo no goolone Godee mapoo goomoga to takeliso. Osoloso biame susuga sabolo, osoloso gesi susuga ayo no halo Godee mapoo takeliso. Osoloso mo awe diayo Godee mapoo tei toloso sibadee egeesi masi anosee Godee hedebe omapoo tei tooso. Egeeseelone Godeeyo howo woola tokenee mauwe egee bado goo ee a gooleedoloso, ayo o tou ka tomoloso.
4 Osoloso iyo hodobo doboso ayo no poogoo dime, nayo a goolone pisa ee ayo koo boobado buguso. Esiga amapoo goomoga toowa malame, no ayo see agalai, a diya goomogo.
5 Nayo Yesu Keliso mapoo tei toloso kibiya egee bado, a gooleedoo. Esiga nayo tei too goo egeesi masi ee daga nee eiye Lois mapoo meleeso. Osoloso see noowee Yunike mapoo meleeso. Esiga a tei toso, tei too goo egeesi oso epedee hamapoo namapoo moloso.
6 Goo egeesi maga ayo namapoo ka taka. Bei, ayo daga nee wiligi mapoo deeso toloso Godee mapoo takeme, Dio Tei oso namapoo tou talame kitulugu teneeso. Esiga tou egee pailame dou masi tooee.
7 Bei, Godeeye imapoo Dio Tei tenee egee iba ebilame ka tenele. Esino yayo imapoo Dio Tei tenee oso imapoo kit-

1:2: Diye 16:1; 1Tim 1:2 **1:3:** Diye 23:1 **1:5:** Diye 16:1 **1:6:** 1Tim 4:14 **1:7:** Loum 8:15

ulugu sabolo, sooloo deli goo sabolo, osoloso goo tokenee teyaga ibada su kookoodeli goo ee tenee.

8 Esiga ibada Lodee Yesu Kelisowo goo ee, nayo odoo mapoo takalai na simiye. Osoloso Kelisowo goo takomo silee maga, ayo neliga moso ma kulodu hagee bado goo omaga no na simiye. Esino nayo mo tou su tolone, Godeeye namapoo tou tenee ee dala ma kuloduga kitulugu sabolo osee tomo di. Bei, Godeeye namapoo kitulugu ka tenemologa.

9 Godeeye ibada gie badeli pidiso, osoloso yayo iba o odoo doloso gilimadooso. Iyo goo tekepo tolone doboome ka sele. Haye, Godeeye bi susuga moodelega badolone, eyo goomoga goo ee dodolone iba ka gilimadoo. Osoloso Yesu Kelisoye iba halo goo moodoolai goo maga, Godeeye iba sooloo dolone pidilame goomoga magooso.

10 Osoloso ibada gie badeli pidili Yesu Kelisoye egee sibo goo oso Godeeye sooloo dolone pidili goo ee see woola yilige buguso. Osoloso teli oso kitulugu ee me pagalame, yayo olo dabaso. Osoloso badoboso kookaiyo gie badeli goo ee to tekepo maga, yayo woola yilige buguso.

11 Godeeye a hudi magooso, ayo diye di tou talame, osoloso ayo odoo mapoo to tekepo hagee takalame, osoloso Kelisowo goo ee o odoo mapoo eligilame.

12 Esiga ayo tou hagee tolone, dala goo ma kuloduga similega badolone tou ka tomoloso. Bei, ayo tei toloso hagee dodomo du odoo ee, a gooleedooso. Odoo ee Yesu. Esiga a gooleedooso, to tekepo yayo amapoo taka ee, eyo medee osee bamo dimeleso, yo see wedi sibileiso.

13 Esiga tei goo ayo namapoo eligime nayo du ee odoo mapoo eligi. Osoloso no Yesu Keliso sabolo hedebe doloso badeliga, tei too ma kulodu osee badebee, osoloso emegei sooloo dolone ka badebee.

14 Osoloso ima kulodu badeli Dio Tei oso pidili maga, Godeeye namapoo Yesuwo goo maga to tekepo tenee ee medee be, edebeeyo to egee see opusomo diyaga.

15 Osoloso no see gooleedooso, tei telaga odoo Asiya mi mapoo debeli susuga oso a poogoloso diyadeeme, Pigelos dio osoloso Helemogenes dio onosee a poogoloso diyadeeso.

16-17 Osoloso Onesipoloseeye Loum mi mapoo sibileso a agalame diya esiamo sileeso. Osoloso a neliga moso ma kulodu ki tiso tialogoloso badebei ogoloso, yayo similega a pidimeleeso. Esiga ayo Godee mapoo ka taka, Lodeeye Onesipolos sabolo osoloso o moso

1:9: Epe 2:8-9; Tait 3:5 **1:10:** Hib 2:14 **1:11:** 1Tim 2:7 **1:14:** 1Tim 6:20

kulodu debeli odoo ee sooloo dalame.
18 Osoloso Godeeye goo midilei biame mapoo o goo medee sooloo dala sabolo midilame. Esiga ayo Epeses mi mapoo badoboome, yayo a medee pidimelee goo ee Timoti, no olo gooleedooso.

2

Keliso halo ha teli odoo masi kitulugu sabolo badebee

1 Mo holo emegei, Yesu Kelisoye sooloo dolone pidili goo oso namapoo kitulugu teneeye dee.
2 Osoloso ayo odoo howo woola namapoo eligi goo ee, odoo no medee tei deli mapoo nayo eligi, diayo see odoo abo mapoo eligilame.
3 Esiga Yesu Keliso halo ha teli odoo tekepo masi dala ma kulodu tou tomo silei na gowee.
4 Bei, no ege, ha teli odoo tekepo oso o wiligi odoo ee goomogalame, hedebe yayo o to mapoo mesimo siliso. Egeeseelone yayo tou hee peegoo koo teli.
5 Osoloso no ege, hoguli odoo oso hogua ma kulodu, odoo abo dagadilame, yayo tei magoo susuga medee dedelega poogooga, yo hogua eyo nei talaime.
6 Osoloso no see ege, nei howo segeli odoo tou toowa too oso, o nei howo segei oso bi moodoogaloso melee ogoloso daga malalo eyo talai tekepo.
7 Esiga to ayo hagee hogugu ee nayo medee gooleede. Bei, to ayo hogugu hageeyo bei ee nayo medee gooleedalame, Lodeeye namapoo goo goolee tekepo tenelaiso.
8 Deibidiyo amawe Yesu Keliso ta maga hogadi goo ee, nayo osee goolomo sile. To tekepo hagee ayo takomo siloso.
9 Esiga ayo to tekepo hagee takomo sileeme, odoo aboso a mesiya masi toloso ki tiso tialogoloso neliga moso ma kulodu husooso. Esino Godeeyo to tekepo hagee tiso tialogoloso koo moloso.
10 Goo egeesi maga ayo Godeeye hesia odoo ee halo dala ma kulodu tou osee ka tomoloso, diayo Yesu Keliso mapoo tei toloso dia gie badeli pidilame, osoloso yibolo kookaiyo badoboso medee tekepo badalame.
11 Esiga tei goodee ee hagoso.

Iba Keliso sabolo taga,
iba see yibolo hodobo gie dabalaiso.
12 Osoloso iyo dala ma kulodu medee kibiya doga,
goo ogoso iba wiligi odoo doloso hamamee yibolo hodobo mipoo hagee gidabalaiso.

Osoloso odoo howo woola iyo o goo gagadiga,

2:3: 2Tim 1:8 **2:5:** 2Tim 4:8 **2:6:** 1Kol 9:7 **2:8:** 1Kol 15:4; Loum 1:3 **2:9:** Epe 3:1, 13; Pil 1:12-14 **2:11:** 2Kol 4:11 **2:12:** Mat 10:33

nei odoo howo woola
yinosee ibada goo
gagadileiso.
13 Esino iyo tei too ma kulodu
badolone yo boobado
buguga,
nei yayo iba boobado
bigileime.
Bei, yo eyo to edidi magoo ee
gababuloso see opu-
somo dalai koo tebili.

Yesuwo tou teli odoo tekepo

14 Esiga to ayo namapoo hoguguloso hagee tenee ee nayo tei telaga odoo mapoo medee eligimelee. Osoloso diayo goo pepooko maga toso egee agadigamolo, Godeeyo howo woola dimapoo takee. Bei, goo egeesi oso odoo hee koo pidili. Esino to ee dulone egee do ono wulo tokenee peliso.

15 Timoti, tou nayo too ee Godeeye ogoloso goomo-galame, osoloso nee tou too oso namapoo simili goo tenelega pagalame, nee tou medee kitulugu sabolo te. Osoloso nayo Godeeyo to odoo mapoo eligilone, dooboo dagadilega medee tei goo ono ka eligimelee.

16 Esino goo Godeeye goweli sabolo, osoloso goo mauwe oposusumo silesibili odoo omaga, no peegoo di. Bei, goo egeesi oso odoo Godee maga peegoo gilimado diliso.

17 Egeesi oposusu goo oso agagisa masi toowa poloso odoo su naliso. Humenayos dio Piletus dio oso goo egeesi oposusumo silesibiliso.

18 Odoo hagee biaso tei eligi goo maga peegoo diyadeeso. Osoloso diayo takolone, odoo wedia maga see hogogabili goo ee olo peledabaso, doloso takomo silesibume, odoo aboso goo ee duloso dibada tei too olo tokenee paso.

19 Esino Godee mapoo tei telaga odoo ee kibiya osee doso. Diba omou mi neligi doloso segei egeesi masi moloso. Omou omapoo Godeeye to hogugu hagoso ka moloso, “Godeeye o odoo dee ee gooleedeliso,” diso. Osoloso to hee hogugu ee egeesi moloso, “Edebeeyo takolone, ‘A Godee dedeliso,’ dee takooga, yo goo tokenee maga peegoo di,” diso.

20 Esiga bi bei odoowo moso kulodu peleta opu-somo opusomo di moloso. Peleta abo yo gold deli oso moodoo. Osoloso abo yo siliba deli oso moodoo. Wo toowa nali biame mapoo peleta omapoo wo magoloso naliso. Osoloso peleta abo ee bogoso moodoo. Osoloso abo homoso moodoo. Biame susuga peleta omapoo wo magoloso naliso.

21 Esiga to hageeyo bei ee egeesi moloso: tei telaga odoo dia goo tokenee susuga ayo hogugu mapoo miligi pi-aloso doga, Godeeye diba toloso goo toowa mapoo ma-

2:13: Loum 3:3-4; Tait 1:2 **2:14:** 1Tim 6:4; Tait 3:9 **2:15:** 1Tim 4:6 **2:16:** 1Tim 4:7 **2:17:** 1Tim 1:20 **2:19:** Num 16:5; Yon 10:14; 1Kol 8:3; Isa 52:11

ligileiso. Bei, Godeeye odoo egeesi masi ee o dalame peegoo pi magalaiso. Esiga yayo o wiligi odoo eyo tou ee medee tekepo talame mopoodoo doloso badalaiso.

22 Esiga holaiso gie kakauwa oso goo tokenee talai diya goomegeli goo maga no peegoo dileso badebee. Osoloso Godeeyo howo woola tekepo badolone, tei too goo sabolo, osoloso emegei sooloo deli goo sabolo, osoloso odoo abo sabolo mesie badalame kitulugi. Egeesi ma kulodu Godeeyo howo woola goo tokenee mauwe dobolone, Godeeyo hu dokodoo poudili odoo diba nosee egeesee dabalai tekepo.

23 Osoloso goo bei mauwe sabolo, osoloso to dooboo takeli goo maga toso agadigeli odoo omaga, no peegoo dooboobigi. Bei, no gooleedooso, goo egeesi oso biligeli goo ee tosibiliso.

24 Esiga Lodeeyo tou teli odoo oso toso agadigilone na badebee. Esino yayo odoo susuga sabolo medee mesiloso badolone, saga kamanabugu dolone na badebee. Osoloso yo eligili odoo tekepo doloso badebee.

25-26 Osoloso yayo eligiga goweli odoo mapoo, nei yayo dimapoo mesie sabolo kokodo takolone badebee. Bei, Saitenso yayo goomoga goo tomo silesibilame diba gilimadooso. Esino eligili odoo tekepo oso dimapoo mesie sabolo tei goo medee eligiga, goo oso Godeeye pidi maga dibada goo goolee su wuduloso, tei goo eligi ee toloso Saiteneeyo goo ee pagalai malaiso.

3

Biame hamameedee eyo goo

1 Goo hagono medee gooleede. Bei, biame hamameedee mapoo dala goo sabolo, osoloso hegi sabolo oso sibileiso.

2 Bei, biame omapoo edebeeyo o odoo goolega, wulo dia su ono diya goolone dabalaiso. Osoloso diayo molee diya goomogalaiso. Osoloso diayo odoo abo pepooko dolone, diba dieso nediliyo si howalaiso. Osoloso diayo odoo abo dia goo maga to tokenee takalaiso. Osoloso diayo dibada ama dio sabolo, osoloso owee dio dia to mapoo mesilone dabalaime. Osoloso diayo emegei dimaga bi toloso eyo nei dimapoo goomoga to takalaime. Osoloso diayo Godee mapoo mesilega dabalaiso.

3 Osoloso diayo emegei sooloo delega dabalaiso. Osoloso diayo odoo heeyo goo tokenee boobado bigili goo ee malaime. Osoloso diayo emegei dia goo maga gamenee takolone dabalaiso. Osoloso diayo goo tokenee talai mapoo dia su kookoodalaime. Osoloso diayo emegei goolega

2:22: 1Tim 6:11 **2:23:** 1Tim 4:7 **3:1:** 1Tim 4:1

dobolone, dala tenemalaiso. Osoloso diayo goo tekepo ee diya gowoolone dabalaiso.

4 Osoloso diayo emegei dala talame tiasalaiso. Osoloso diayo gooso hamamee peledabalai omapoo kibiya goolega, dieso goolee goo ono tomo sileiso. Osoloso dieso nediliyo goolee diba odoo toowa, dee goolaiso. Osoloso diayo dia su oso goomoga goo ono tomo silesibulone, diayo nei Godee goolega dabalaiso.

5 Odoo egeesi oso gamenee tei too odoo masi badolone, diayo nei Godeeyo kitulugu mapoo tei telega dabalaiso. Esiga goo tokenee ayo hogugu ee tomo sili odoo omaga peegoo dooboobigi.

6-7 Bei, odoo hageesi oso silesibulone, emegei dia moso tagaga ma kulodu galaga peleso, sobo goo medee koo gweli ee kukulo egeliso, sobo ogoso goo diayo eligi ee dadalame. Sobo hageesi masi oso biame susuga goo dia eligi dulame goomegeliso. Esino diayo tei goodee gooleedalai ee koo tebili. Bei, dia goo tokenee sabolo, osoloso dia suso goomoga goo oso dimapoo kadadigamo palaga.

8 Esiga daga hoogoo, Yanes dio Yambeles* dio Moses mapoo wegigaso. Esiga goo hedebe egeesi maga gamenee goo eligili odoo epedee hamapoo egee do oso Kelisowo goo maga tei goo eligi mapoo wegigamoloso. Bei, dia goo goolee olo tokenee poloso, tei too goo ee me poogoome.

9 Esino diayo goo tomo sili oso biame sagelaime. Bei, dia goo tokenee ee odoo susuga eyo howo woola yilige bigileiso. Goo hedebe egeesi onosee Yanes dio Yambeles dio mapoo peledabaso.

No mo goo peedee

10-11 Esiga Timoti, no ayo eligi goo sabolo, osoloso ayo badeli goo sabolo, osoloso ayo talame goomegeli goo sabolo, osoloso ayo tei too goo sabolo, osoloso ayo mesie sabolo sooloo deli sabolo badebei goo ee, no olo gooleedooso. Osoloso Antiyoka mi mapoo, osoloso Ikoniyum mi mapoo, osoloso Listala mi mapoo edebeeyo amapoo hegi goo sabolo, osoloso dala teneme, ee ma kulodu ayo kibiloso badebei goo ee, no olo duso. A dala susuga ee ma kulodu osee badebeiso. Esino dala susuga ee ma kuloduga, Lodeeye a idoloso peegoo diso.

3:5: Mat 7:15, 21; Tait 1:16 **3:8:** Exo 7:11 * **3:8:** ***Yanes dio Yambeles dio*** - Odoo hagee bia googooso moodeli odoo, diba Isipi mi mapoo debeli. Moses dio Isipi odoo dia wiligi odoo taba dia howo woola diayo goo toowa opusomo di gamenee moodooso. Egeesi ma kulodu diayo kitulugu oso Moseseeye kitulugu Godee maga too sabolo teiba, ee Isipi wiligi odoo mapoo eligilame, diba goomogaso. (Oposusu hagee Exodus 7:11-22 mapoo moloso.) **3:10-11:** Diye 13:14-52; 14:5, 8-20 **3:12:** Mat 16:24; Yon 15:20; Diye 14:22

12 O. Tei takoo, odoo agayo Yesu Keliso sabolo hedebe doloso, Godeeye goomoga goo ee dodolone badalai goomogoga, edebeeyo dimapoo dala tenemalaiso.
13 Osoloso ee ma kulodu goo tokenee teli odoo sabolo, osoloso gamenee goo eligili odoo dia goo tokenee oso toowa dalaiso. Osoloso diayo odoo abo mapoo gamenee goo eligi maga tei goodee maga peegoo gilimado dileiso. Osoloso diba nosee dieso nediliyo peegoo gilimado dileiso.

14 Esino Timoti, daga Godeeyo to tekepo namapoo eligime, nayo to omapoo medee tei tooso. Esiga eligi goo omapoo medee kibiya kookoodoloso badebee. Bei, namapoo eligi odoo ee, no olo gooleedooso.
15 Esiga no pepooko maga bei mooloogoloso sibulone, Godeeyo to booka mapoo hogugu goo ee, no olo gooleedooso. Osoloso Godeeyo to mapoo kitulugu moloso, namapoo goo goolee tekepo tenelai, nayo Yesu Keliso mapoo tei toga gie badeli talame.
16-17 Godeeyo to booka mapoo hogugu susuga ee Godee maga simi. Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu goo oso odoo mapoo tei goo eligilone, edebeeyo dooboo dagaduga, tei goo eligi mapoo ka ido sibo domoloso. Osoloso Godeeyo to booka mapoo hogugu goo oso edebeeyo tekepo badeli goo ee eligiliso, Godeeyo odoo oso mopoodoo doloso goo tekepo susuga tomo silesibilei ee tebilame.

4

Poloye Timoti mapoo to hamameedee kokodo taka

1-2 Yesu Kelisoye mipoo hamapoo wiligi odoo doloso badalame see wedi siboga, yayo odoo susuga epedee gie hagee do sabolo, osoloso odoo wedia sabolo dia goo midileiso. Esiga ayo Yesu Kelisowo howo woola, osoloso Godeeyo howo woola, namapoo ka taka, nayo to tekepo ee odoo mapoo eligilame. Osoloso Godeeyo to dulei goomegeli odoo mapoo, osoloso Godeeyo to dulei goweli odoo mapoo nayo Godeeyo to medee takee. Egeeseelone edebeeyo gamenee eligi goo mapoo tei toga, nayo diba to tekepo sabolo tei eligi goo mapoo see ido sibo dolone ka badebee. Osoloso diayo see goo tokenee teyaga, Godeeyo toso diba medee pidilone ka badebee. Osoloso nayo dimapoo Godeeyo to eligilone, medee mesie sabolo dimapoo kitulugu tenelone badebee.
3 Bei, odoo aboso to tekepo eligi goo mapoo gowoolai biame ee sibileiso. Egeeseelone dieso goomoga goo ee dodolone, eligili odoo abo ee gilimado sibileiso, to

3:16-17: Loum 15:4 **4:3:** 1Tim 4:1

diayo dulei goomoga goo ee dimapoo eligilame.

4 Egeeseelone, diayo tei eligi goo ee poogoloso see gesaboo oposusu mapoo medee dulone dabalaiso.

5 Esino goo susuga ee ma kulodu, no tei goo ono kibiya kookoodoloso, no nediliyo nee su kookoodoloso badolone, dala ma kulodu kibiya badebee. Osoloso to tekepo eligilone badolone, tou susuga Godeeye namapoo tenee ee medee temelee.

6 Esiga Timoti, ayo namapoo kokodo taka. Bei, edebeeyo a wooloomaloso mipoo hagee poogoo dilei biame olo koola tooboo.

7 Esino tou Godeeye amapoo tenee ee medee kibiya tomo sibileso hosudooso. Egeesi ma kulodu ayo tei too ee medee kibiloso badoso.

8 Esiga ayo Godeeyo howo woola tekepo badeli goo maga, yayo Kei mi ma dokodoo mopoodoo doloso magoo nei oso a bamoloso. Esiga goo medee teiba midili odoo Lodeeye siboga, nei ee amapoo tenelaiso. Osoloso yayo nei hedebe amapoo tenelai mauwe. Haye, odoo agayo yayo sibilei mapoo bolone goomoga sabolo doga, diba onosee nei talaiso.

9 Timoti, ayo hagee bado mapoo saga sibilame, no weegeegee.

10 Bei, odoo abolo badeli Dimaseeye mi toowa eyo goo goomoga maga, a poogoloso see Tesalonika mi mapoo diso. Esino Kelesekeseeye Galesia mi mapoo Godeeyo tou talame diso. Osoloso Taites onosee Dalamatiya mi mapoo Godeeyo tou talame diso.

11 Egeesi ma kulodu hedebe Luka ono abolo hamapoo badoso. Esiga nayo amapoo sibulone Maka ido sibeye. Bei, yayo mo tou pidiliga.

12 Esino ayo Tikikus Epeses mi mapoo diye diso.

13 Esiga Timoti, nayo siboga, mo kekeisu dugo kali Tolowasee mi mapoo, Kalopuseeyo moso mapoo deedee poogoo ee tosibeye. Osoloso mo booka onosee tosibeye. Osoloso nayo mo booka gala koloso moodoo ee tosibilei, a diya goomogo.

14 Egeesi ma kulodu ki biso bi moodoogali odoo hee Alesandaye amapoo dala toowa tenemeleeso. Esino Lodeeye yimapoo nei dala tenelaiso.

15 No obeeyamo, nayo odoo ogono medee ege. Bei, iyo eligi goo ee yayo diya wegigeliso.

16 Esiga ayo daga malalo goo midili mapoo pala biame omapoo, odoo heeso a pidilame abolo pele. Esino odoo susuga oso a poogoo diso. Esino ayo Godee mapoo taka, yayo dibada goo tokenee ee hapoloso boobado bigilame.

4:6: Pil 2:17 **4:7:** 1Tim 6:12 **4:8:** 1Kol 9:24-25 **4:10:** 2Kol 8:23; Diye 15:37-39; Kol 4:14 **4:13:** Diye 20:6 **4:14:** Isa 59:18; Loum 2:6

17 Esino Lodeeye a pidilone
abolo badebei maga, goo
midili odoo oso a teli mapoo
tenele. Esino ayo to tekepo
ee Yu odoonee goo midili
mi koola mapoo tebisamelee
mapoo takalame, yayo a
pidiso.
18 Esiga edebeeyo amapoo
dala tenelame seega, dala
ee ma kulodu Lodeeye a
pidileiso. Osoloso yayo a Kei
mi ma dokodoo ido palaiso.
Esiga odoo susuga oso biame
susuga hedebe Godee mapoo
mesilone yimapoo goomoga
poudilei tekepo. To hagee tei
goo.
19 Esiga ayo emegei di to
ee Plisila sabolo, osoloso Ak-
wila mapoo takoloso, see
Onesipolos sabolo, osoloso
o moso kulodu debeli odoo
mapoo takee.
20 Elastuseeye Kolin mi
mapoo osee badebeiso.
Osoloso Tolopimus yo paiye
neme, ayo yo Miletus mi
mapoo hologooso.
21 Esiga dugo telega
mologa, no sibilei eli esialoso
ayo hagee bado mapoo
sibilame weegeegee.
Yubulus sabolo, osoloso
Pudes sabolo, osoloso Linos
sabolo, osoloso Kalaudiya
sabolo, osoloso tei telaga
odoo susuga sabolo, oso di-
ayo emegei di to ee namapoo
takooso.
22 Ayo Godee mapoo taka,
Lodeeye nobolo badalame,
osoloso yayo niba sooloo
dolone pidilame.

4:19: Diye 18:2; 2Tim 1:16-17 **4:20:** Diye 19:22; 20:4; Loum 16:23

Taites
Poloye Taites mapoo to hogugu tenee

Taites booka goo eyo bei

Poloye mi abo mapoo Godeeyo to takomo sileeme, Taites yibolo hodobo sileeso. Osoloso hamamee Poloye Taites yo Kiliti mi te mapoo sosee bamalame omapoo hologooso. Esiga to hogugu hagee ma kulodu Poloye Taites mapoo sosee bali odoo oso badalai goo ee hoguguloso teneeso.

1 A Polo, Godeeyo tou teli odoo. Osoloso Yesu Kelisoye a diye diso, ayo Godeeye hesia odoo mapoo Yesuwo goo maga tei goo eligiga, diayo tei too ee kauwulame. Bei, tei goo ogoso diayo Godeeye goomoga goo ee tomo silesibulone dabalai goo ee eligileiso.

2 Osoloso diayo Godee maga kookaiyo badoboso gie badeli talai ee balame, ayo diba pidilone ka badoso. Bei, gamenee koo takeli Godeeye daga bi susuga moodelega badolone, yayo kookaiyo badoboso gie badeli hagee imapoo tenelame to olo edidi magooso.

3 Esiga biame yayo magoo mapoo ibada gie badeli pidili Godee yayo o to tekepo amapoo yilige buguloso a diye diso, ayo odoo mapoo to tekepo ee takalame.

4 Esiga ayo to hogugu hagee Taites namapoo ka tonowa. Bei, tei too ma kulodu no tei mo holo masiga.

Esiga ayo Godee mapoo taka, Ma Godeeye, osoloso ibada gie badeli pidili Yesu Kelisoye no sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo ee namapoo tenelame.

Sosee bali odoo

5 Ayo no Kiliti mi te mapoo hologoloso poogoo diso, nayo mi pepooko susuga mapoo sosee bali odoo hudi magalame, osoloso soseeyo tou hosudele poogoo ee hosudalame.

6 Nayo egeeseemo silone, ayo namapoo sosee bali odoo eyo goo taka ee no goolee sabolo sile. Bei, sosee bali odoo yo odoo susuga eyo howo woola goo tokenee mauwe badebee. Osoloso yo sobo hedebe huloso badebee.* Osoloso owolo dio oso tei toloso dobolone, ama dio owee dio eyo to mapoo mesilone ka debee. Osoloso diba wiligi me poogoloso suso goomoga goo tokenee ee tolone na debee.

7 Edebeeyo sosee balai goomogoga, yo odoo susuga eyo howo woola goo tokenee mauwe badebee. Bei, Godeeye o odoo medee bali tou ee yimapoo teneega.

1:2: Kol 1:27 **1:4:** 2Kol 8:23; Gal 2:3; Loum 1:7 **1:6:** 1Tim 3:2-7; 2Tim 2:24-26

* **1:6:** ***sobo hedebe huloso badebee*** - goo hagee, yo sobo hedebe huloso badalai, o, yo sobo hedebe mapoo goo maloso badalai ee takoo malaiso.

Osoloso eyo nediliyo na si hoowee. Osoloso saga na kamana bigi. Osoloso yugune naloso na halabee. Osoloso na bilige. Osoloso molee talame gamenee na takee.

8 Esino yayo odoo soo simi pidilone ka badebee. Osoloso yo goo tekepo goolone badebee. Osoloso yo o su eyo nediliyo medee kookoode. Osoloso yo Godeeye tekepo deli goo ee tolone badebee. Osoloso Godeeyo howo woola medee teedee badebee.

9 To tekepo ee tei goodee, osoloso to hagee opusomo dee koo seli. Yayo to tekepo iyo eligimo silee mapoo kibiya kookoodoloso badebee, tei goodee eligilone odoo abo pidilame. Osoloso to tekepo mapoo goweli odoo oso eli dooboo dagadi goo ee ogoga, yayo dimapoo goo eligilame.

Kiliti odoo aboso gamenee goo eligi

10 Ayo namapoo egeesee ka taka. Bei, sosee ma kulodu Godeeyo to mapoo koo mesili odoo abo doso. Diba goo eyo bei mauwe wulo to booweliso. Osoloso diayo gamenee goo odoo mapoo eligilone, tei goo maga diba peegoo gilimado diliso. Goo hageesi egee tomo silesibo ee tei telaga Yu odoo* aboso ka seeso.

11 Esiga diayo egee eligimo silesibo goo ee hamaga takee. Bei, soosooso tei too goo ee diayo tokenee pomo silesiboso. Osoloso diayo molee talame gamenee goo hagee eligimo silesibiliso.

12 Egeesi ma kulodu daga hoogoo Kiliti mi te mapoo badeli eligili odoo heeso, o odoo dia goo maga takolone egeesee takaso, “Kiliti odoo susuga diba gamenee takeli odoo. Osoloso diayo dibada suso goomoga goo tokenee ee dodolone ka doso. Osoloso diayo tou talai gowoolone, wulo nei diya toowa nolone ka doso,” diso.

13 Yayo goo taka hagee ee tei goo taka. Esiga Taites, nayo gamenee goo eligi mapoo tei teli odoo hagee bia ogoloso dimapoo diya takemelee, diayo gamenee goo eligi ee poogoloso, see goo tekepo eligi mapoo medee kibiya tei ka talame.

14 Osoloso diayo Yu odoo dia adaga dia goo egee oposusumo silesibo ee peegeeye dee. Osoloso diayo Godeeyo goodee mapoo goweli odoo dia tei magoo mapoo egee mesimo silesibo onosee peegeeye dee.

15 Esiga Godeeyo howo woola subugo mauwe badeli odoo mapoo, bi susuga medee tekepo subugo mauwe moloso. Esino goo tokenee tolone Yesu mapoo

1:10: 1Tim 4:7 * **1:10:** Yu odoo hagee biaso egeesee eligiliso, tei telaga odoo susuga oso Yu odoo dia tei magoo ee dodolone kolo koolai tekepo deliso. **1:11:** 1Pita 5:2; 2Tim 3:5-6 **1:13:** 2Tim 4:2 **1:14:** 1Tim 4:7

tei tele pegeli odoo dimapoo bi susuga subugo mauwe koo moloso. Bei, goo goolee tekepo dimapoo melee ee olo tokenee paga. Esiga goo tekepo sabolo, osoloso goo tokenee dieso teli ee ogoloso koo gooleedeli.

16 Esiga diayo takolone, “Godee iba gooleedooso,” dee takeliso. Esino diayo goo tokenee teli oso Godee mapoo tei telega pegeli goo ee eligiliso. Diba diya tokenee odoo. Osoloso diba Godee mapoo koo mesili. Osoloso diba goo tekepo talai koo tebili.

2

Tei goodee eligi mapoo deedee

1 Esino Taites, nayo tei telaga odoo mapoo Yesu Kelisowo goo maga tei goodee eligili sabolo teiba eligi.

2 Egeeseelone nayo giso adaga medee eligi, diayo mesie sabolo dobolone, dieso nediliyo dibada su medee kookoodoloso dabalame. Osoloso odoo susuga eyo howo woola medee tekepo dabalame. Osoloso diayo tei too medee kibiloso dobolone, odoo susuga diya sooloo dolone ka dabalame. Osoloso diayo dala goo ma kulodu kibiya dabalame.

3 Osoloso nayo sobo adaga medee eligi, diayo dia suso Godeeye goomoga goo ee tolone ka dabalame. Osoloso dimapoo takee, diayo emegei dia goo maga to tokenee takelega dabalame. Osoloso diayo yugune naloso halabagamo silesibiyaga, medee takee. Osoloso goo tekepo tolone dabalai goo ee diayo odoo mapoo eligilone dabalame, nayo dimapoo eligi.

4 Esiga diayo goo egeesi moodooga, sobo gie kakauwa diayo dibada giso sabolo, osoloso owolo dio sooloo deli goo ee eligilei tebileiso.

5 Osoloso diayo sobo gie kakauwa oso goo tekepo tolone, Godeeyo howo woola subugo mauwe dobolone, dia su medee kookoodeli goo ee eligilei tekepo. Osoloso omo dio sabolo, osoloso owolo dio sabolo medee balai goo onosee eligi. Osoloso omo dio eyo to mapoo mesili goo ee eligi, tei tele poogoo odoo oso goo ee ogoloso, Godeeyo to maga to tokenee takelega pagalame.

6 Osoloso giso gie kakauwa dibada su medee kookoodeli goo ee dimapoo eligi.

7 Osoloso edebeeyo nee goo susuga ogoloso padalame, nayo hedebe goo tekepo tolone ka badebee. Osoloso nayo Godeeyo to eligiga, goo tekepo goolone medee ka eligi.

8 Nayo Godeeyo to dooboo dagadilega medee eligi, namapoo goweli odoo oso imaga to tokenee takalai similame.

9 Osoloso nayo see tei

1:16: 1Yon 1:6; 2:4 **2:3:** 1Tim 3:11 **2:5:** Epe 5:22 **2:7:** 1Tim 4:12 **2:8:** 1Pita 2:15 **2:9:** 1Tim 6:1

telaga odoo nei mauwe tou teli mapoo takee, diayo dia wiligi odoo eyo to mapoo mesiloso, diayo goomoga goo ee tolone, dibolo toso agadigelega pagalame.

10 Osoloso diayo dia wiligi odoo eyo bi heli talai tekeponee. Esino diayo medee tei dolone, tou medee goosa tolone dabalai tekepo, dia wiligi odoo oso dia goo tekepo ogoloso, yayo dia goo ee tekepo dalame. Osoloso ibada gie badeli pidili Godeeyo goo maga eligi goo ee tekepo dalame.

11 Tei telaga odoo oso goo egeesi tolone dabalame, nayo dimapoo eligi. Bei, Godeeye iba sooloo dolone pidili goo maga Yesu Keliso mipoo hamapoo meiye diso, yayo odoo susuga ibada gie badeli ee pidilame.

12 Godeeye sooloo dolone pidili goo oso imapoo ka eligi moloso, mi goo Godeeye goweli iyo ee dedelega pagalame. Osoloso iba epedee hamapoo dobolone, ibada su iso nediliyo kookoodoloso, Godeeye goomoga goo ee tolone, o howo woola teedee dabalame.

13 Esiga iyo goo egeesi tolone dobolone, Yesu Kelisoye mipoo hamapoo sibilei goo ee dulone ka bamoloso. Yo tei Godee, osoloso yo ibada gie badeli pidili odoo. Yayo see wedi siboga, eyo toowa doloso badeli goo sabolo sibileiso. Goo susuga egee iba gooleedooso. Esiga yayo see wedi sibilei ee bolone iba goomoga sabolo ka doso.

14 Yayo iba halo olo taso, iyo goo tokenee ma kulodu doboome, yayo iba neiso toloso peegoo gilimado dilame. Egeeseelone yayo olo taso, iyo o odoo doloso dobolone, o howo woola medee teedee dabalame. Osoloso iyo goo tekepo talai ee diya goolone dabalame.

15 Esiga nayo goo susuga hagee kitulugu sabolo medee kokodo takee, tei telaga odoo oso goo ee tolone dabalame. Esino diayo goo omapoo mesilega poogooga, nayo dimapoo diya takee. Nayo egeesi eligi goo ee ogoloso edebeeyo hedebe nayo eligi mapoo mesilei tekepo. Egeeseelone odoo heeso nayo eligi goo ee goo mauwe, dee na takeeye dee.

3

Tei telaga odoo oso dabalai goo

1 Esiga Taites, nayo tei telaga odoo mapoo goo hageesi see tobu eligimelee, diayo diba gibadeli gamalee odoo dia to mapoo, osoloso mosobia eyo wiligi odoo tebisa dia to mapoo mesilone dabalame. Egeeseelone diayo goo tekepo susuga ee talai olo mopoodoo doloso dabalame.

2 Osoloso diayo emegei dia goo maga to tokenee

2:12: 1Yon 2:16 **2:14:** Gal 1:4; Exo 19:5; Deut 7:6; Ezek 37:23; 1Pita 2:9 **2:15:** 1Tim 4:12 **3:1:** Loum 13:1-7; 1Pita 2:13-14

takolone na debee. Esino diba toso agadigelega mesie sabolo dobolone, emegei sooloo dolone dabalai tekepo.

3 Esiga no iyo daga tei telega debei goo ee goolee. Iba tei telega dobolone, goo medee koo gweli odoo doloso debeiso. Iyo Godeeyo to mapoo mesilega doboome, odoo aboso iba tei goodee maga peegoo gido diliso. Osoloso goo tokenee iyo gilee goo ee osee tomo silone pagalai tebile. Iyo odoo abo mapoo goo tokenee moodeliso, osoloso emegei dia bi ogoloso talame diya gweliso. Osoloso edebeeyo iba hegiliso, eseega nei iyo diba hegiliso.

4-5 Esino ibada gie badeli pidili Godeeye o mesie goo ee imapoo eligilone iba sooloo dolone, yayo ibada gie badeli pidiso. Esiga iyo goo tekepo teme, yayo iba ka pidile. Esino yayo ibada goo tokenee hapoloso Dio Tei imapoo tenee maga, yayo sooloo dolone iba pidiso, iyo see gie badeli dia toloso dabalame.

6 Ibada gie badeli pidili Yesu Kelisoye ibada goo tokenee hapalame ta goo omaga, Godeeye o Dio Tei ima kulodu badalame su goodegelega wulayo teneeso.

7 Esiga Godeeye iba sooloo dolone pidi maga, o howo woola iba olo odoo tekepo doloso doso. Esiga iba kookaiyo badoboso gie badeli ee talame ka bamoloso.

8 To hagee tei goo, osoloso to hagoso odoo susuga pidilei kitulugu moloso. Esiga a goomogo, nayo goo hagee tei telaga odoo mapoo medee eligilame. Nayo egeesee seega, diba goo tekepo tolone odoo susuga pidilone medee dabalaiso.

9 Esino goo wulo bei mauwe maga toso agadigeli odoo omaga peegoo doo-boobigi. Osoloso edebeeyo o adagaso balomo simi goo ee oposusulone, Moseseeye tei magoo goo ee dadalame toso agadigaga goo ee, nayo ogoloso na deedee. Bei, goo susuga hagoso odoo koo pidili.

10 Osoloso odoo agayo gamenee eligi goo ee toloso sosee ma kulodu eligimo silone odoo domo piga, nayo yo hamaga takee. Osoloso yayo nee to dulega poogooga, see tobu hamaga takee. Esino yayo nee to dulega poogoloso see osee eligimo siloga, yo peegoo wulo peegee.

11 Odoo ogoso tei goodee eligili maga miligi pia goo ee, no gooleedooso. Osoloso goo yayo tomo sili oso Godeeyo howo woola yo odoo tokenee doloso egee bado goo ee woola eligiliso.

Emegei di to hamameedee taka

3:3: 1Kol 6:9-11; Epe 2:1-2; 5:8 **3:4-5:** 2Tim 1:9; Epe 5:26; Hib 10:22 **3:6:** Diye 2:17-18 **3:9:** 2Tim 2:14, 16 **3:10:** Mat 18:15-17

12 Ayo Atemas, o, Tikikus namapoo diye dalaiso. Osoloso yo nayo egee bado mapoo peledobooga, nei nayo Nikopolis mi mapoo sibileso a tugodalame weegeegee. Bei, dugo biame mapoo a mi omapoo badalai, a goomogo.

13 Osoloso Apolos sabolo, osoloso gamaleeyo tei magoo diya gooleedoo odoo Sinasi pidilone, diba mi hee mapoo dilame doga, bi diayo dulone todilei tobuloso dimapoo tenee.

14 Osoloso tei telaga odoo oso goo tekepo tolone dobolone, bi tebile poogoo odoo ee pidilei tekepo. Bei, ibada odoo oso tei too ma kulodu dobolone, wulo goo mauwe mosoowe dabalai tekeponee.

15 Esiga odoo susuga abolo debeli oso namapoo emegei di to ka taka. Esiga Taites, see nayo iyo emegei di to taka hagee, nobolo hodobo debeli tei telaga odoo dimapoo takee.

Ayo Godee mapoo taka, yayo niba susuga sooloo dolone pidilame.

3:12: Epe 6:21-22; Kol 4:7-8 **3:13:** Diye 18:24; 1Kol 3:5-6 **3:14:** Epe 4:28

Palimon
Poloye Palimon mapoo to hogugu tenee

Palimon booka goo eyo bei

Palimon hagee bi bei odoo, osoloso yo Kolosi mi mapoo badeli. Esino yo tei toloso badolone, Polo dio emegei doloso badebeiso. Egeesi ma kulodu Onisimas yo Palimoneeyo tou teli odoo doloso badolone, nei mauwe tou temeleeso. Egeesi ma kulodu Onisimaseeye o wiligi odoo Palimon maga pulo dileso Polo tugodoloso yibolo badebeiso. Osoloso Poloye eligi goo maga yo Yesu mapoo tei tooso. Egeesi ogoloso Poloye Palimon mapoo to hogugu hagee teneeso, Palimon o tou teli odoo Onisimaseeye see wedi dileso, Palimoneeye badebei mapoo peledobooga, yayo yimapoo nei dala tenelega, yo goomoga sabolo see ka idalame.

1 A Polo, Yesu Kelisowo goo
ee takomo silee maga, neliga
moso ma kulodu badeli odoo
ee aso. Ibada omolo Timoti
asalo hamapoo dobolone, iyo
ibada odoo ibolo tou hedebe
teli Palimon namapoo to
hogugu hagee ka tonowa.

2 Osoloso tei telaga odoo
nee moso kulodu howo
gisili odoo mapoo to hogugu
hagee ka tonowa. Osoloso to
hogugu hedebe hagonosee
ibada obooba Apiya, osoloso
ha teli odoo masi Godeeyo
tou mapoo kibiloso ibolo
badeli Alakipus nimapoo ka
tonowa.

3 Ayo Godee mapoo taka,
Ma Godeeye, osoloso ibada
Lodee Yesu Kelisoye niba
sooloo dolone pidilame, os-
oloso mesie goo ee nimapoo
tenelame.

Palimoneeye sooloo deli goo sabolo osoloso tei too goo

4 Palimon, ayo biame
susuga Godee mapoo
takolone no halo goomoga
to takeliso.

5 Bei, nayo Lodee Yesu
mapoo tei too goo ee,
a duliso. Osoloso nayo
Godeeyo odoo susuga ee
sooloo dolone egee bado goo
sabolo, a duliso.

6 Nayo Yesu mapoo olo
tei tooso. Goo egeesi maga,
nayo tei telaga odoo sabolo
hedebe doloso ka badoso.
Esiga ayo Godee mapoo
taka, hedebe deli goo hagoso
no pidilone, iba Keliso
sabolo hedebe doloso hagee
do goo maga, goo tekepo
susuga iyo teli goo ee medee
gooleedalame.

7 Molo emegei, nayo
Godeeyo odoo ee sooloo
dolone dimapoo goomoga
tenelone egee bado goo oso,
amapoo kitulugu sabolo,
osoloso goomoga toowa
sabolo ka tenemoloso.

Onisimas yo tei nomolo masi hesie

1:2: Kol 4:17; 2Tim 2:3 **1:7:** 2Kol 7:4

8 A Kelisowo diye di odoo doloso badoga, amapoo kitulugu moloso, nayo goo tekepo talame, ayo namapoo to kitulugu sabolo takalai.

9 Esino ayo no diya sooloo doloso. Esiga ayo namapoo wulo ka woosowa. Bei, a Polo, Yesu Kelisowo tou teli goo maga neliga moso ma kulodu badolone olo adaga poloso ka badoso.

10 Ayo Onisimas yo halo namapoo ka taka, nayo yo pidilame. Bei, a neliga moso ma kulodu badolone, yayo tei talame ayo yo pidiso. Esiga epedee hamapoo ayo ama masi ka badoso.

11 Daga Onisimaseeye nee tou teli odoo doloso badebei omapoo yayo no medee pidile. Esino epedee yayo tei toloso badolone, asalo pidilei teiba.

12-13 Onisimas yo ayo diya gooma odoo. Esiga yo abolo hodobo hamapoo badalai, a goomogo. Bei, ayo to tekepo takomo silee eyo goo maga neliga moso ma kulodu ka badoso. Esiga no halo yayo a pidilone badalai, a goomogo. Esino ayo yo namapoo see wedi diye deeso.

14 Bei, ayo namapoo wooselega yo hamapoo gidoloso badalai tekeponee. Egeesi ma kulodu nayo a pidilame, ayo no seselai, a koo goomogo. Esino no goomoga oso, nayo a pidilei, a goomogo.

15 Onisimaseeye biame deiyepo mapoo no poogoo dileso badebeiso. Esino ayo goolee, goo ogoso peledabaso, yo see hamamee namapoo wedi sibileso biame susuga nobolo hodobo badalame.

16 Esiga nayo yo see idoga, yo wulo nama hemi badolone nei mauwe tou teli odoo, dee na goolee. Bei, yinosee epedee Keliso mapoo tei too odoo. Esiga yo ayo diya gooma. Esiga nei nayo yo nei mauwe tou teli odoo dolone, Lodee mapoo tei too ee ma kulodu nomolo masi diya goolone badebee.

17 Esiga asalo Kelisowo tou hodobo teliga, ayo no agalame siboga, nayo a idili, Onisimaseeye namapoo siboga yinosee egeesee ide.

18 Egeesi ma kulodu Onisimaseeye namapoo goo tokenee hee olo too daga, osoloso yayo nee bi hee nei tenelega toloso badoga, goo onosee amapoo takee, ayo nei magalaiya.

19 A Polo, ayo mo deeso to hagee ka hoguga: bi yayo too eyo nei ee ayo namapoo tenelaiso.* Esino no gooleedooso, nayo Keliso maga gie badeli talame, ayo no pidiso. Esiga a goomogoga, ayo no halo pidi goo eyo nei, ayo namapoo takalai, a teiba. Esino ayo namapoo takalaime.

20 Esiga molo emegei. Iyo

1:10: Kol 4:9; 1Kol 4:15 **1:16:** 1Tim 6:2 * **1:19:** Poloye o deeso to deiyepo hagee nei tenelai goo maga hoguguso. Esino to abo Poloye odoo hee mapoo takeme, yayo hogugu malaiso.

Keliso mapoo tei too ee ma kulodu doga, nayo Lodee halo Onisimas ee see ide. Eseega a goomoga sabolo badalaiso.
21 Ayo namapoo egee takoo goo hagee nayo toloso, Onisimas halo goo tekepo abo talai goo ee, a gooleedoso. Goo egeesi gooleedoloso, ayo to hogugu hagee namapoo ka tonowa.
22 Osoloso goo hee hagoso. Ayo neliga moso ma kuloduga peegoo peledabalame, niyo Godee mapoo takolone debeliso. Esiga Godeeye goomogoga, a peegoo peledoboloso see niyo egee do mapoo sibileiso. Esiga ayo omapoo sibileso badalai debi mopoodoo de.*

Emegei di to hamameedee taka
23 Kelisowo goo ee takomo silee goo maga neliga moso ma kulodu abolo badeli odoo hee Epapalas onosee yayo emegei di to ee namapoo taka.
24 Osoloso abolo hodobo tou teli odoo Makaye, osoloso Alistakuseeye, osoloso Dimaseeye, osoloso Lukaye, emegei di to onosee namapoo ka taka.
25 Ayo Godee mapoo taka, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame.

1:22: Pil 1:25; 2:24 * **1:22:** Poloye to hogugu susuga hagee Palimon mapoo hoguguloso teneeso. Esino to besee 22 ee ma kulodu egee molo, ee yayo Kolosi mi mapoo debeli tei telaga odoo dimapoo to hoguguloso teneeso. **1:23:** Kol 1:7 **1:24:** Kol 4:10-14

Yemes
To Yemeseeye hogugu

Yemes booka goo eyo bei

Yemes booka hogugu hagee Yesuwo omolo. Yayo Yelusalem sosee wiligi doloso badolone, mi abo mapoo debeli tei telaga odoo mapoo to hogugu hagee teneeso, diayo Keliso mapoo tei too maga dala egee tomolo ee ma kulodu medee kibiya dabalame.

1 Emegei! A Yemes, Godee sabolo osoloso Yesu Kelisowo tou teli odoo. Ayo Yu odoo bala 12* mi opusomo opusomo di mapoo egee dobomo du nimapoo to hagee ka hoguguso.

Dala goo sabolo goo tokenee mapoo gido dili goo sabolo

2 Tei telaga odoo emegei, dala goo susuga oso nimapoo siboga, goomoga sabolo ee ma kulodu ka debee.

3 Bei, niba gooleedooso, dala goo hageesee oso sibiliso, iyo tei too kibiya beleso agalame. Egeesi ma kulodu iyo dala goo ee ma kulodu kibiya doga, goo oso iyo tei too ee ma kulodu mesie sabolo debeli goo ee eligiso.

4 Esiga niyo tei too goo ee kibilame, mesie goo nima kulodu egee molo oso osee mele dee. Niyo egeesee seega, goo susuga ee ma kulodu niba kibiya dabalaiso.

5 Esiga odoo hee niyo goo goolee tekepo tebile daga, yayo Godee mapoo takalai tekepo. Bei, Godeeye yimapoo simili goo tenelaime. Esino Godeeye o odoo pidilei goomoga toowa mologa, yayo yo pidileiso.

6 Esino yayo Godee mapoo tei toloso yimapoo takooga, goo bakadio na goolee. Bei, goo bakadio gweli odoo ee poo siboga, howo ki simi oso egee holodu odoo yo egeesi masi badoso.

7-8 Odoo egeesi yimapoo goo goolee hedebe koo moloso. Esino goo susuga ee ma kulodu goo goolee bakadio doloso badoso. Esiga yayo Godee mapoo taka goo ee nei talaiso doloso goolai tekeponee.

9 Esiga tei telaga bi mauwe debeli odoo niba goomege. Bei, Godeeye o howo woola niba toowa diso.

10 Osoloso tei telaga bi bei odoo niba Godeeye pepooko daga, niba goomege. Bei, osoko biame mapoo osokoso pukusi mapoo pounoga, siligaloso egee wodio, niba nosee egeesee selaiso.

11 Osoloso osokoso sibulone palapalawa tekepo mapoo pounoga, palapalawa tekepo oso wodoloso miyomoo dologa dibiliso, niba nosee egeesee selaiso. Esiga

1:1: Mat 13:55; Gal 1:19; Diye 15:13; 1Pita 1:1 * **1:1:** ***Yu odoo bala 12*** egee eyo bei Yu odoo tei telaga odoo ee takooso. **1:2:** Loum 5:3-5 **1:3:** 1Pita 1:7 **1:5:** Prov 2:3-6 **1:10:** Isa 40:6-7

bi bei odoo niyo nibada tou tolone doga, niba wedileiso.

12 Odoo heeso dala ma kulodu kibiya badolone tei too goo pegelega badoga, Godeeye yo pidileiso. Bei, yo dala ma kulodu tei too kibiya badoga, Godeeye yimapoo nei kookaiyo badoboso gie badeli tenelaiso. Esiga kookaiyo badoboso gie badeli hagee Godeeye yimapoo diya goolee sabolo debeli odoo mapoo tenelame to magooso.

13 No goo tokenee talame gido duga, "a goo tokenee talame Godeeye gido du," dee na goolee. Bei, tokenee goo oso Godee gido dilei tebile. Osoloso Godeeye o odoo ee tokenee goo mapoo koo gido dili.

14 Esino odoo eyo tokenee goo talame diya gweli goo oso yo kukuga ka gido dili.

15 Osoloso tokenee goo talame gweli goo hagoso suso goo talame gido dileiso. Osoloso suso tokenee goo too hagoso kauwuloso see odoo mapoo teli goo tosibileiso.

16 Esiga tei telaga odoo ayo gooma niba goolee, Godeeye odoo koo gido dili.

17 Bei, tokenee mauwe tekepo goo susuga ee Ma Godeeye egee bado dokodooga sibiliso. Egeesi ma kulodu bi yayo moodoo a, giwo, osoloso osoko diayo melee mi hedebe omapoo koo meli, esino diba biame heeso mi hee ma molo osoloso mi hee ma molo deliso. Esino diba moodeli Godee yo opusomo dee koo seli.

18 Esiga eyo goomoga goo ee dodolone, Godeeye o to tekepo maga imapoo gie badeli goo ee olo teneeso, yayo moodoo bi susuga ma kulodu iyo malalo dabalame.

Godeeyo to duloso suso tou tolone debee

19 Esiga tei telaga odoo ayo gooma, niba dui, odoo susuga oso saga duli odoo doloso dabalai tekepo. Egeeseelone niba saga to takeli goo sabolo osoloso saga kamana bigili goo sabolo ee ma kulodu na debee.

20 Bei, edebeeyo komonolone goo peledebeli oso Godeeyo howo woola mapoo tekepo doloso badeli goo sabolo koo tobuoso.

21 Esiga nima kulodu Godeeyo howo woola goo tokenee susuga sabolo osoloso suso goo tokenee teli sabolo peegee. Osoloso niyo Godeeyo to duloso too goo ee mesie sabolo kibiya toloso debee. Bei, to omapoo kitulugu moloso, niyo gie badeli talai.

22 Esiga niba Godeeyo to duloso yayo egee takoo goo ee tolone debee. Bei, niba Godeeyo to duloso yayo egee takoo goo ee telega doga, niba niso nediliyo dooboo gooleeso.

23-24 Bei, edebeeyo Godeeyo to duloso suso tou

1:18: Yon 1:13 **1:20:** Ecc 7:9 **1:21:** Kol 3:8; 1Pita 2:1 **1:22:** Mat 7:26; Loum 2:13

telega badoga, yo edebeeyo dio egeli mapoo eyo nediliyo ogoloso poogoloso o mudu saga boobado bigili egeesi masi badoso.
25 Esino edebeeyo Godeeye kokodo taka to tekepo ee medee ogoloso boobado bigilega medee dodomologa, yayo goo susuga tomo sili ma kulodu Godeeye pidileiso. Godeeye kokodo taka to medee tekepo oso odoo susuga tokenee goo maga gilimolone ka badoso.
26 Egeesi ma kulodu edebeeyo eyo nediliyo yo Godeeyo goo diya gooleedooso doloso, tokenee goo takalame o maga kookoodelega poogooga, yayo Godeeyo goo gooleedoo ee goo mauwe moloso. Osoloso yo eyo nediliyo dooboo gooleeso.
27 Esino edebeeyo gilibo holo sabolo osoloso bauwe sabolo dala ma kulodu debei ee pidilone badolone, mi toowayo tokenee goo maga o su eyo gibadoga, Godeeye yayo tei too goo ee medee teedee dalaiso.

2

Odoo abo pilega tokenee odoo sabolo tekepo odoo sabolo hodobo dabalai goo

1 Tei telaga odoo emegei, niba ee ibada toowa Lodee Yesu Keliso mapoo tei telaga odoo oso. Esiga niba odoo abo ogoloso, diba ee tekepo dolone dimapoo goomogolone, odoo abo ee tokenee dolone diba na gowee.
2 Goo hageesee ee takooso, odoo heeso niyo mooloogoodoloso howo gisilone doga, dugo medee tekepo sabolo bi abo medee tekepo kaloso gasibileiso. Egeeseega epedee omapoo bi mauwe odoo onosee dugo tokenee kaloso gasibileiso.
3 Egeeseega niyo dugo tekepo kaloso gasimi odoo mapoo, “No malalo hamapoo sibileso bie,” dee takoloso, see hamamee dugo tokenee kaloso gasimi odoo mapoo, “No hamamee hoogoo dileso tebide o, miyomoo bie,” dalaiso.
4 Esino niyo goo egeesee egee moodoo, niba ogoo goo moodoosomo? Niba wulo odoo abo ono tekepo dolone, odoo abo ee tokenee, deeso. Esiga goo goolee tokenee nima kulodu egee molo oso odoo abo dooboo midiliso.
5 Esiga tei telaga odoo ayo gooma, niba goo hagee medee dui! Godeeye mi toowa ma kulodu bi mauwe odoo ee hesigaso, diayo dibada sooloo ma kulodu tei too goo oso toowa doloso dabalame. Osoloso diayo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadilame. Bei, Godeeye yo goolee sabolo sili odoo mapoo to kitulugu magooso, yayo wiligi doloso badeli mapoo gadilame.
6 Esino goo ee ma kulodu niyo bi mauwe odoo ee goo mauwe odoo deliso.

1:25: Loum 8:2; Yem 2:12 **1:26:** Psa 141:3 **2:1:** Diye 10:34; Yem 2:9 **2:5:** 1Kol 1:26-28

Esino niba kasi maga bi bei odoo mapoo hamamee ka dadaga malala? Egee bia oso nimapoo dala teneloso goo midili mapoo ido diliso.

7 Osoloso diayo nibada Lodee Yesu Kelisowo hu tekepo maga to tokenee takeliso.

8 Godeeyo to booka ma kulodu kokodo taka to toowa egeesee moloso,

"No nediliyo diya sooloo deli egeeseelone no nemegei odoo mapoo diya sooloo dele," diso.

Esiga niyo kokodo taka to hagee medee deedeega, niba eli mapoo doso.

9 Esino niyo goolee ma kulodu odoo abo ee tekepo dolone, odoo abo tokenee daga, niba tokenee toso. Egeesi maga Godeeyo to oso takooso, niba tei magoo gababili odoo diso.

10 Bei, edebeeyo Godeeye tei magoo susuga medee dodolone, tei magoo hedebe gababuoga, yo tei magoo susuga ee gababuoso.

11 Esiga Godeeye egeesee takaso, "Niyo odoo heeyo sobo sabolo giso sabolo goo heli na te," diso. Osoloso Godee hedebe oso see egeesee takaso, "Odoo na wooloome," diso. Osoloso no odoo heeyo sobo sabolo giso sabolo heli koo teli, esino odoo wooloomolone badoga, no tei magoo gababili odoo oso.

12 Esiga niyo to kei susuga sabolo osoloso suso goo too susuga sabolo obeeyamo. Bei, niba tokenee goo maga peegoo gilimadoo dili tei omaga nibada goo midileiso.

13 Esiga goo midilei biame mapoo, Godeeye emegei koo sooloo deli odoo ee sooloo dala goo sabolo midileime. Esino Godeeye goo midilei biame mapoo emegei sooloo deli odoo ee sooloo dala goo sabolo midiga, diba ebilega goomoga sabolo dabalaiso.

Tei too ma kulodu su sabolo tou talai

14 Esiga tei telaga odoo emegei, edebeeyo eyo nediliyo yo tei too odoo doloso, yayo suso tou too me daga, yayo tei too ee goo mauwe. Odoo egeesee seli ee yayo tei too oso yimapoo gie badeli tenelaime.

15 Egeesi ma kulodu emegei tei too odoo oso nei egeesi sabolo osoloso dugo egeesi sabolo me badeliso.

16 Egeeseega nayo yimapoo takolone, "Emegei, medee dileso, dugo kaloso badolone wo ne," dee takooga, nayo yimapoo bi tebile poogoo tenelega wulo egeesee takoloso poogooga, no tekepo goo koo toso.

17 Esino bei, tei too oso obusomo molone suso goo too mauwe mologa, tei too ee goo mauwe.

18 Egeesi ma kulodu odoo heeso egeesee takalai

2:8: Mat 19:19; Gal 5:14 **2:9:** Deut 1:17 **2:10:** Lev 19:37; Num 20:7-12, 24; Mat 5:19 **2:11:** Exo 20:13-14; Loum 13:9 **2:12:** Gal 6:2; Yem 1:25; 1Pita 2:16 **2:13:** Mat 5:7; 18:32-35 **2:15:** 1Yon 3:17 **2:18:** Gal 5:6

malaiso, “No tei too teiba. Esino a wulo suso goo teli odoo,” dalaiso. Egeeseega nei ayo odoo omapoo egeesee takalaiso, “Bei kasolone nayo suso goo too mauwe badolone, nayo tei too goo ee woola ka eligileiyo? Esino suso tekepo goo teli odoo ayo mo suso goo too maga ayo tei too goo ee eligileiso,” diso.

19 Esiga nayo Godee hedebe egee bado mapoo tei teliso. Goo ee tekepo. Esino bo holo sabolo Godee hedebe egee bado mapoo tei tolone ebiliso.

20 Esiga no goo goolee mauwe odoo, tei too ee suso tou too me daga, tei too egee goo mauwe. Esiga no goo hagee ayo namapoo eligilame ka sala?

21 Ibada amawe Eibalaham yo Godeeyo howo woola mapoo tekepo odoo diso. Bei, yayo tei toloso suso tou too maga. Goo ee yayo egeesee siso, yayo owolo Aisek ee Godee mapoo gala wooloso teneli dousulu mapoo wooloomalame dokodoo magooso. 22 Esiga no goolee. Eibalahameeye tei too sabolo osoloso suso tou too sabolo oso medee teibaso. Osoloso yayo suso tou too oso yayo tei too ee kauwudooso.

23 Goo hagoso Godeeyo to booka ma kulodu taka goo sabolo tobulone egeesee takaso, “Eibalahameeye Godee mapoo tei teme, Godeeye yayo tei too ogoloso o howo woola yo tekepo odoo diso.” Goo egeesi maga Godeeye Eibalaham yo tei mo odoo diso.

24 Esiga niba goolee. Odoo susuga oso hedebe tei too maga Godeeyo howo woola tekepo odoo dee koo seeso. Haye. Suso tou too sabolo osoloso tei too maga Godeeyo howo woola odoo susuga ee tekepo deliso.

25 Osoloso iba see domo sili sobo Leihabeeye goo too ee ogoso. Yibolosee yayo goo too oso Godeeyo howo woola yo tekepo diso. Bei, yayo Yeliko odoo dia moso-bia mada agalame di Isalael odoo ee pidilone, yayo o mosopoo iyadoloso palaso. Osoloso see yayo diba eli hee maga diye dulone dibada gie badeli pidiso.

26 Esiga odoo o su mapoo dio mauwe odoo ee ta. Esiga tei too goo onosee egeesi moloso, edebeeyo yayo tei too ee suso tou telega badoga, yayo tei too ee goo mauwe moloso.

3

Nibada i medee kookoode

1 Tei telaga odoo emegei, niyo susuga eligili odoo doloso dabalai, a koo goomogo. Bei, niba olo gooleedooso, Godeeye goo midilei biame mapoo eligili odoo susuga ibada goo ee Godeeye diya kitulugu sabolo midileiso.

2:21: Gen 22:9-12 **2:22:** Hib 11:17-18 **2:23:** Gen 15:6; 2Chr 20:7; Isa 41:8 **2:25:** Josh 2:1-21; Hib 11:31

2 Egeesi ma kulodu iba
susuga eli dooboo dagadiliso.
Esino edebeeyo yayo to
taka ma kulodu eli dooboo
dagadilega badoga, odoo
yayo tei too ee kauwa
moloso. Esiga odoo hageesi
oso eyo nediliyo o su susuga
kookoodalai teiba moloso.
3 Esiga iba dio masi hagee
ogoso. Edebeeyo hosee be
ma dokodoo buloso dilame
gooleega, yo bi pepooko
hosee be eyo maga mapoo
magoloso tiso su mapoo
bagagoo, su mapoo bagagoo
dalaiso. Osoloso ti omapoo
toloso dulone hosee be
oso edebeeyo goolee mi
mapoo dilame ti ee gimo
dileiso. 4 Osoloso dio masi
hee hagoso. Abei toowa
mapoo silesibili du onosee
egeesi moloso. Du oso poo
toowa simi ma kulodu osee
dumologa, du egee dooboo
dileime. Bei, du egee toowa,
esino du mali suda pepooko
hee osio mapoo moloso. Oso
du tosili odoo oso goomoga
mi mapoo mamo diliso.

5 Esiga ibada maga ma
kulodu i pepooko egee egeesi
moloso. Ibada su mapoo
bi susuga egee molo ma
kulodu i ee diya pepooko
moloso. Esino yayo toso
hodolone diya doko topeliso.
Wulo goolee, dobu ee dou
pepookoso gigaloogooga,
dobu susuga douso nadiliso.
6 Esiga i ibada maga ma ku-
lodu egee molo onosee egeesi
masi moloso. Bei, i oso ibada
su mapoo tokenee teneliso.
Esiga iso tokenee bei mooloo-
gooloso odoo su susuga dou
masi nadiliso. Dou hagee
Dou mi maga bei mooloo-
gooloso ibada i mapoo gi-
galigiliso. Egeeseega dou
hagoso edebeeyo gie badeli
nadoloso tokenee peliso.
7 Egeesi ma kulodu odoo
susuga oso gala seebee opu-
somo opusomo di só, osoloso
beliyeso kolo dili, osoloso
howo kulomoo debeli ee see
badalame poopeliso.
8 Esino edebeeyo i ee be
masi poopooloso badilei
tebile. Bei, i diya tokenee.
Esiga yayo sa masi odoo
wooloomalame mopoodoo
doloso moloso.
9 Esino i hedebe hagoso
ibada wiligi taba Ma Godee
mapoo goomoga poudiliso.
Osoloso i hedebe hagoso
see Godeeye yo egeesi masi
moodoo odoo susuga mapoo
dala tenelame to takeliso.
10 Esiga maga hedebe
hamaga Godee mapoo
goomoga poudilei sabolo,
osoloso odoo dala tenelai
goo takeliso. Esiga tei telaga
odoo emegei, ima kulodu goo
hageesi oso malai tekeponee.
11 Esiga howo ou hedebe
maga howo sokousoo sabolo
howo kakada sabolo dilei
tebile.
12 Osoloso sibolo homo oso
wewee koo peli. Osoloso
kobolomee homo oso sibolo
koo peli. Haye. Osoloso
howo ou sokousoo maga
howo kakada koo sibili.

Odoo agayo tekepo gweli

3:6: Mat 12:36-37; 15:11, 18-19 **3:8:** Loum 3:13

ka badosomo?
13 Esiga nima kulodu odoo agayo tekepo badalai goolee sabolo ka badosomo? Yo tekepo badalame goo goolee omaga o suso tou too ee eligilei tekepo. Egeeseelone yo eyo nediliyo doko topalai goo goolee sabolo na badebee.
14 Esino niba mada nibada sooloo ma kulodu emegei hegili goo sabolo osoloso hedebe niso nediliyo gweli goo sabolo mologa, niba tekepo goo gweli odoo dee na takee. Bei, niyo egeesee egee takoo niba tei goo koo takooso.
15 Niba mada goo tokenee hageesi goolee sabolo badolone, niso nediliyo niba tekepo dee takooga, goo goolee egee Godee maga koo sibili. Esino goo goolee egee mi goo oso goo goolee sabolo osoloso Saitenso goo goolee maga ka siboso.
16 Osoloso mi kamapoo emegei hegili goo sabolo osoloso hedebe eyo nediliyo gweli goo sabolo mologa, mi omapoo abo puloso molone tokenee goo susuga oso kauwuleiso.
17 Esino tekepo badalai goo Godee maga egee sibo goo oso imapoo eligiso. Malalo goo toowa ee tokenee mauwe goo oso, osoloso mesie goo, osoloso emegei gweli goo, osoloso emegei dimapoo mesili goo, osoloso sooloo deli goo, osoloso emegei pidili goo, osoloso odoo abo pilega tokenee odoo sabolo tekepo odoo sabolo hodobo dabalai goo, osoloso tei takeli goo.
18 Esiga edebeeyo odoo abo sabolo mesie badolone emegei odoo sabolo mesie badalai goo eligiga, odoo egee bia dima kulodu tekepo goo oso malaiso.

4

Godee mapoo hegi sibadee
1 Esiga ogoo goo oso biligeli goo sabolo toso agadigeli goo sabolo nimapoo ka tosibiliyo? Nibada goo goolee ma kulodu tokenee goo talame goomoga goo egee molo oso tosibiliso. Bei, nibada goo goolee ma kulodu tokenee goo talame goomoga goo oso tekepo gweli goo sabolo biligamoloso.
2 Niba bi goomegeliso, esino niba bi ee koo teli. Esiga nimapoo emegei hegili goo oso molone, emegei wooloomaliso. Esino goo hagoso niyo goomoga goo sabolo koo tebili. Esiga niba toso agadigilone biliso. Esino goo hagoso niyo goomoga goo sabolo koo tebili. Bei niso Godee mapoo koo woosali.
3 Osoloso niyo Godee mapoo woosaga, nei tenelega pegeli goo ee bei hagoso. Niyo tokenee gweli goo sabolo woosaloso see bi ogoso niso goomoga goo talai daga ka seli.
4 Goo goolee bakadio gweli odoo niba medee Godee

3:18: Mat 5:9; Hib 12:11 **4:1:** Loum 7:23 **4:4:** Loum 8:7; 1Yon 2:15

sabolo hedebe doloso koo debeli! Esiga niba goolee, mi goo mapoo goomegeli oso Godee mapoo ha toso. Esiga edebeeyo mi goo sabolo hedebe doloso siloga, yo Godee sabolo ha tomoloso.

5 Esiga niba Godeeyo to booka mapoo hogugu hagee goo mauwe gooleesomo? Bei, Godeeyo toso egeesee takooso, “Godeeye imapoo Dio Tei tenee oso iyo hedebe Godee goolee sabolo silesibilame diya goomogoso,” diso.

6 Esino Godeeye iba sooloo dolone medee pidiliso, iyo silesibulone hedebe yo goolee sabolo silesibilame. Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Godeeye odoo eyo nediliyo
dokodoo topeli odoo
susuga goweliso.
Esino odoo eyo nediliyo
pepooko deli odoo ee
sooloo dolone medee
pidiliso,” diso.

7 Esiga niba Godeeyo mudugiyopoo niso nediliyo pepooko dee osoloso o to mapoo mesimo silesibe. Osoloso Saitenso tokenee mapoo gido dilame gamenee taka ee ma kulodu kibiloso dobolone o to mapoo gowee. Bei, niyo egeeseega Saiten yo nimaga peegoo pulo dileiso.

8 Esiga niba Godee mapoo hegi sibadee. Egeeseega Godee yinosee nima hegi sibileiso. Esiga tokenee odoo niba edebeeyo o dee subugo hapili egeesi masi nibada tokenee maga Godee mapoo bidiga debee. Osoloso goo goolee bakadio gweli odoo nibada goo goolee tokenee peegoo poogoloso, hedebe Godeeyo goo ee goolee.

9 Esiga niba goomoga goo poogoloso see nibada goo tokenee mapoo goohele sabolo pupusugulone debee.

10 Osoloso Godeeyo mudugiyopoo niso nediliyo pepooko dee. Egeeseega Godeeye niba dokodoo poudileiso.

Nemegei tei too odoowo goo maga to tokenee na takee

11 Esiga tei telaga odoo emegei, nima kulodu nee odoowo goo maga to tokenee na takee. Niyo nee odoowo goo maga to tokenee takolone yo tokenee to daga, Godeeye tei magolone emegei sooloo dele dee taka goo ee tokenee deeso. Egeeseega Godeeye tei magoo mapoo medee kibiya koo deedeeso. Osoloso niso nediliyo tei magoo maga goo midili wiligi tebisa deeso.

12 Esino iyo goo omapoo ogoso. Hedebe Godeeye tei mageli odoo doloso badolone goo midili odoo doloso ka badoso. Godee hedebe yayo gie badeli pidili doloso badolone odoo susuga mapoo dibada tokenee eyo nei teneli doloso ka badoso. Esiga nayo nee

4:6: Prov 3:34; 1Pita 5:5 **4:7:** Epe 6:12 **4:8:** Zec 1:3; Mal 3:7; Isa 1:16 **4:10:** Job 5:11; 1Pita 5:6 **4:12:** Loum 2:1; 14:4

odoowo goo ogoloso, no tokenee odoo dee takalai tekeponee.

Godigi gooso peledabalai, iba gooleedele

13 Esiga odoo aboso egeesee takeliso, “Iba godigi mi abo mapoo dileso sitowa moso togoloso dobolone dugo hedebe ma kulodu molee toowa talaiso,” deliso. Esiga to egeesee takeli odoo niba to hagee medee dui.

14 Bei, niba godigi gooso peledabalai gooleedele. Nibada gie badeli ee dei i masi moloso. Bei, dei i moloso see saga guododili egeesee masi moloso.

15 Esino niba wulo to hageesee takalai tekepo, “Godeeye goomogoga, iba dobolone goo hagee tolone dabalaiso,” dalaiso.

16 Esino niba niso nediliyo dokodoo topolone niso talai goo ee takolone doso. Esiga eyo nediliyo dokodoo topeli ee goo tokenee.

17 Esiga edebeeyo tekepo goo talai ee o goo goolee mapoo meleeno, goo ee telega poogooga, yo goo tokenee toso.

5

Bi bei odoo oso bi mauwe odoo mapoo dala egee tenemolo eyo nei Godeeye tenelaiso

1 Bi bei odoo niba mo to dui! Niba goohele sabolo pupusugulone debee. Bei, nimapoo dala goo siboso.

2 Esiga nibada bi susuga ee tokenee palaiso. Osoloso nibada kali bi babooso nalaiso.

3 Nibada molee mosopoo mooloogoo magoo egee eyo mosoowe tokenee palaiso. Nibada molee tokenee pa oso, nibada tokenee goo ee ka eligiso. Esiga goo midilei biame omapoo nibada molee tokenee pa oso, niba dou masi nadalaiso. Esiga niba boobadaga odoo. Bei, niba kasalame biame hamameedee ee bolone, bi bei mooloogoo maloso ka debeiyo?

4 Esiga niba ege, niyo nibada tou teli odoo oso, nibada nei howo segei mapoo tou telagamo silesibume nei tenele. Esiga diayo nimapoo gowoolone, Godee mapoo pidilei goo maga pupusugulone doso. Esiga ibada Godee kitulugu toowa yayo diayo pupusiga melee goo ee olo duso.

5 Egeesi ma kulodu niyo mi toowa hamapoo dobolone, bi bei doloso, niso goomoga goo ee tolone debeiso. Esiga niba be hu poopooloso kauwuga wooloomaloso nali niba be egeesi masi doso. Bei, niba niso goomoga goo sabolo niso nediliyo poopooloso kauwuga, goo midilei biame omapoo, be masi piligilame doso.

6 Osoloso niyo tekepo odoo susuga ee goo midili mapoo iyado peleso dibada goo midiloso diba piligi deliso.

4:13: Luka 12:18-20 **4:14:** Prov 27:1; Psa 39:5, 11 **4:17:** Luka 12:47 **5:2:** Mat 6:19 **5:4:** Deut 24:14-15 **5:5:** Luka 16:25

Esino odoo hagee bia oso nimapoo goo koo moodeli.

Dala ma kulodu dulone bolone medee kibiya debee

7 Esiga tei telaga odoo emegei, niba Lodeeye sibilei mapoo dulone bolone ka debee. Goo ee egeesi masi moloso, edebeeyo nei howo sogoloso howo sibabeleso baliso. Howo simi oso o nei howo segei pologa kakauwuloso ko pa oso telegabeleso baliso.

8 Esiga nei howo segeli odoo oso o nei howo oso kakauwulame bali egeesi masi niba dulone bolone medee kibiya ka debee. Bei, Lodeeye sibilei olo koola toobooso.

9 Esiga tei telaga odoo emegei, nee odoo mapoo takolone, "nibada tokenee oso ka see," dee na goolee. Bei, niyo egeeseelone doga, Godeeye nibada goo midiloso tokenee eyo nei tenelaiso. Esiga niba ege, goo midili odoo ee osulu miyopoo olo tobudoso.

10 Esiga tei telaga odoo emegei, niba Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso debei ogoloso, niba nosee egeesi masi debee. Bei, diayo Godeeyo hu maga to takomo silesibulone dala ma kulodu mesie sabolo debeliso.

11 Esiga edebeeyo dala ma kulodu kibiya badoga, Godeeye yimapoo goomogolone badoso. Esiga niba Yobowo goo olo gooleedooso. Yo dala ma kulodu mesie goo sabolo medee kibiya badebeiso. Eseme Godeeye yimapoo goomogolone, yimapoo goo moodoo olo duso. Bei, Godeeye odoo susuga sooloo dolone ka badoso.

12 Tei telaga odoo emegei, goo toowa hagono medee dui! Niba tei goo takalame, Kei mi sabolo, osoloso mipoo toowa sabolo, osoloso bi abo sabolo hesigaloso tei na magee. Esiga odoo heeso nimapoo sibileso tou hagee teye dee takooga, niyo goo egee talai goomogoga, yimapoo hedebe niyo goomoga goo ee takee. Osoloso niba goo egee talai gowooga, niyo hedebe gowe goo ee takee. Bei, niyo egeesee selega tei magooga, Godeeye nibada goo midiloso niba tokenee odoo dalaiso.

Godee mapoo takeli goo ee kitulugu moloso

13 Esiga niyo debei ma kulodu, edebeeyo hegi goo mologa, yayo Godee mapoo takalai tekepo. Osoloso edebeeyo goomoga goo sabolo badoga, yayo goomoga kosaiya sabolo Godeeyo hu dokodoo poudoolone badalai tekepo.

14 Osoloso nima kulodu edebeeyo paiye sabolo badoga, yayo sosee wiligi tebisa gilimadalai tekepo, diayo yimapoo sibileso, Lodeeyo hu sabolo olipi

5:7: Jer 5:24; Deut 11:14 **5:8:** Loum 13:11-12; 1Pita 4:7 **5:11:** Exo 34:6; Job 1:21-22; 2:10; Psa 103:8 **5:12:** Mat 5:34-37 **5:14:** Maka 6:13

iso sooloso, yo halo Godee mapoo takalame.

15 Osoloso diayo tei toloso Godee mapoo takooga, paiye weidileiso. Bei, Lodeeye diayo Godee mapoo taka to ee duga, paiye ka weidoso. Egeesi ma kulodu, odoo yimapoo goo tokenee hee too mologa, omapoo Lodeeye hapoloso boobado bigileiso.

16 Esiga niso nima kulodu, nibada goo tokenee ee yiligebuguloso howo gise goo oso nei takoo, nei takoo dolone ka debee, Godeeye nima kulodu paigiga odoo egee do tekepo moodoolame. Bei, Godeeyo howo woola mapoo tekepo badeli odoo oso Godee mapoo takeli goo ee diya kitulugu moloso.

17 Esiga ibada amawe Ilaya yo iba egeesi masi badebeiso. Yayo howo sibilega pagalame dokodoo kibiya takeme, howo sibilega dugo bakadio hedebe di poogoloso a 6 poogooso.

18 Osoloso yayo see howo sibilame, dokodoo kibiya takeme, howo see simiso. Eseme nali bi segei see paladeeso.

19-20 Esiga tei telaga odoo emegei, nima kulodu odoo hee oso tei goodee maga peegoo duga, odoo heeso yo see ido sibilei tekepo. Bei, niba goolee, edebeeyo emegei tokenee goo maga goo tekepo mapoo ido siboga, yo odoo egee kookaiyo moloso osee meli teli mapoo duga, o gie badeli pidilone ka seeso. Egeeseega biame omapoo Godeeye o goo tokenee hapoloso boobado bigileiso.

5:15: Mat 17:18-20 **5:17:** 1Ki 17:1; 18:1 **5:18:** 1Ki 18:42-45 **5:19-20:** Prov 10:12; Gal 6:1; 1Pita 4:8

1 Yonee
To Yoneeye hogugu

1 Yonee booka goo eyo bei

Gamenee goo eligili odoo oso sosee susuga mapoo eligimo silesibulone, Yesuye odoo su toloso mi hamapoo sile dee takomo silesibiliso. Osoloso diayo eligi eyo kulodu goo tokenee talai goo ee haga goo toowanee, dee takomo silesibiliso. Osoloso emegei pidilei sabolo haga goo toowanee deliso. Diayo eligi goo hageesi eligimo silesibume, Yesu o hamamee dili odoo hee, Yonee olo adaga poloso badolone, goo hagee ogoloso to hogugu hagee sosee susuga mapoo teneeso. Bei, Yonee goomegele tei telaga odoo sosee susuga mapoo egee do oso see gamenee goo eligili odoo oso eligi mapoo hamamee deedeeyaga. Esino diayo daga Kelisowo goo du ee medee kibiya toloso dabalame, yo goomogaso.

Yesu yo gie badeli teneli to oso

1 Iyo nimapoo gie badeli teneli to eyo goo hoguga. Goo ee daga bei mooloogoo mapoo yo badebeiso. Iyo o goo duloso ibada howoso yo tei egeiso. Osoloso ibada deeso yo sigeso.

2 Gie badeli oso woola yiligebugume egeiso. Esiga iyo yo tei egeiso. Kookaiyo gie badeli yimapoo moloso, esiga iyo nimapoo woola ka taka. Yo daga Ma Godeebolo badebeiso. Osoloso yo imapoo yilige buguso.

3 Esiga iyo duloso egei goo ee nimapoo ka taka, niyo ibolo hedebe dalame. Osoloso iba Ma Godee sabolo owolo Yesu Keliso sabolo hedebe doloso doso.

4 Esiga iyo goo hamaga nimapoo osoloso imapoo goomoga goo oso kauwuloso malame, to hagee hogugu-loso ka teneeso.

Godee yo gadeebugu

5 Esiga iyo Keliso maga du goo ee see nimapoo hagee yilige buguso. Goo ee, Godee yo gadeebugu. Yimapoo neliga hee mauwe.

6 Egeesi ma kulodu odoo susuga iyo takolone, iba Godee sabolo hedebe deliso doloso, see neliga ma kulodu silesiboga, iba wulo gamenee takooso. Esiga iba tei goo koo deedeeso.

7 Esino Godeeye gadeebugu ma kulodu egee bado egeesee badolone, iba see gadeebugu ma kulodu doga, oso tei telaga odoo iba susuga hedebe doloso dobolone ka salai. Egeeseega owolo Yesuwo sawo oso ibada tokenee susuga hapoloso tabigileiso.

8 Egeesi ma kulodu iyo takolone, “Iba tokenee mauwe odoo,” dee takooga, iba iso nediliyo gamenee takooso. Esiga imapoo tei goo mauwe.

1:1: Yon 1:1 **1:2:** Yon 1:14 **1:4:** Yon 16:24 **1:5:** 1Tim 6:16; Yem 1:17
1:6: 1Yon 2:4 **1:8:** Psa 32:5; Prov 28:13

9 Esino iyo ibada tokenee goo ee Godee mapoo yilige buguga, yayo ibada tokenee goo ee hapoloso boobado bigileiso, osoloso goo tokenee susuga hapoloso iba Godeeyo howo woola see medee teedee moodoolaiso. Bei, yayo o to kitulugu magoo ee dodolone, hooda hedebe tei goo moodoolaiso.

10 Osoloso iyo takolone, "Iba tokenee goo koo teli," dee takooga, iyo Godee yo gamenee takeli odoo dolone ka salai. Egeesi maga Godeeyo to oso ibada sooloo ma kulodu koo moloso.

2

Keliso ee iba pidili

1 Mawe dio ayo gooma, niyo goo tokenee teyaga, hogugu hagee nimapoo ka tonowa. Esino nima kulodu odoo heeso tokenee toga, niba goolee. Odoo heeso ima hodiokooga toboloso iba halo Godee mapoo takoomoloso, odoo ee medee teedee odoo Yesu Kelisoso.

2 Esiga Kelisoye ibada goo tokenee maga taso. Egeesi maga goo tokenee susuga peegoo togobuguso, Godeeye imapoo nei tenelega pagalame. Esino hedebe ibada goo tokenee peegoo tabigilame tele. Haye, odoo susuga mipoo toowa mapoo debeli sabolo dibada tokenee peegoo tabigilame ka ta.

3 Osoloso odoo susuga iyo Godeeye kokodo taka to mapoo mesimo silesiboga, iba yo gooleedooso doloso gooleedalaiso.

4 Esino edebeeyo takolone, "Godee a gooleedooso," dee takoloso, see yayo Godeeye kokodo taka to mapoo koo mesimo siloga, yayo wulo gamenee goo goolone ka seeso. Esiga odoo egeesi mapoo tei goo mauwe.

5 Esino edebeeyo Godeeye kokodo taka to mapoo mesimo siloga, odoo egeesi masi oso o sooloo ma kulodu Godee gweli goo ee kauwuloso moloso. Osoloso iba goo egeesi maga iyo tei Godee sabolo hedebe di goo ee gooleedeliso.

6 Goo ee edebeeyo takolone, "A Godee sabolo hedebe doloso badoso," dee takooga, odoo yo Yesuye badebei egeesi masi badebee.

7 Ayo gooma odoo, ayo nimapoo kokodo takeli to hoguguloso hagee tenee goo ee dianee. Esino niyo daga tei toloso kokodo taka to ee hagoso. Bei, kokodo takeli to nape hagee niso daga hoogoo olo duso.

8 Esino kokodo takeli to nape hamapoo goo dia onosee moloso. Bei, goo dia tei ee Keliso ma kulodu osoloso nima kulodu eligiso. Goo egeesi maga neliga mauwe poogoomo dime, gadeebugu moloso.

9 Odoo agayo takolone, a gadeebugu mapoo badoso

2:1: Hib 7:25-26; 9:24 **2:2:** Yon 1:29; Kol 1:20; 1Yon 4:10 **2:5:** Yon 14:21, 23 **2:7:** Yon 13:34; 2Yon 1:5-6 **2:8:** Loum 13:12; Yon 1:9 **2:9:** 1Yon 4:20

doloso, tei too odoo hee gowooga, odoo ee neliga ma kulodu osee badoso.
10 Esino odoo agayo emegei tei telaga odoo sooloo dologa, yo gadeebugu ma kulodu badoso. Esiga gadeebugu ee ma kulodu badolone, tei too odoo hee tokenee mapoo homodobilame moodoolaime.
11 Esiga ee ma kulodu odoo agayo tei too odoo gowoolone badoga, yo neliga ma kulodu badoso. Yo neliga ma kulodu badolone, eyo egee du eli koo ogoso. Bei, neliga goo oso o howo gooloogooga.

12 Esiga mawe dio ayo gooma, ayo to hogugu hagee nimapoo ka tonowa.
Bei, nibada goo tokenee Yesu maga hapoloso boobado buguso.

13 Osoloso adaga nimapoo to hogugu hagee ka tonowa.
Bei, niyo daga bei mooloogoo maga badebei odoo Yesu ee niba gooleedooso.

Osoloso see gie kakauwuga nimapoo to hogugu hagee ka tonowa.
Bei, niyo tokenee odoo Saiten sabolo ha too ee ma kulodu niyo olo dagadiso.

Osoloso mawe dio ayo see to hogugu hagee ka tonowa.
Bei, ibada ama Godee niba olo gooleedooso.

14 Osoloso adaga nimapoo to hogugu hagee see ka tonowa.
Bei, niyo daga bei mooloogoo maga badebei odoo Yesu ee niba gooleedooso.

Osoloso gie kakauwuga nimapoo to hogugu hagee ka tonowa.
Bei, niba kitulugu odoo oso.
Osoloso Godeeyo to oso nima kulodu mologa, niyo tokenee odoo Saiten ee olo dagadileso doso.

Mi toowa hageeyo goo mapoo goomegeli goo

15 Esiga niba mi toowa hageeyo goo sabolo osoloso ee ma kulodu bi susuga egee molo mapoo haga na goomege. Edebeeyo mi toowa hageeyo goo mapoo diya goomogoga, o sooloo ma kulodu Ma Godee goolee goo ee mauwe.
16 Esiga mi toowa hageeyo goo diya goomoga maga goo hagee peledabalaiso. Suso goomoga goo sabolo, osoloso mi toowa hageeyo kulodu bi egee molo ogoloso goomegeli goo sabolo, osoloso bi bei doloso badolone, si howeli goo sabolo. Esino goo susuga hagee Ma Godee maga koo sibili, esino mi toowa hagee eyo goo oso.
17 Mi toowa hagee sabolo osoloso edebeeyo goomegeli goo susuga sabolo mauwe pagalaiso. Esino Godeeye

2:10: Loum 14:13 **2:11:** Yon 12:35 **2:15:** Loum 8:7 **2:16:** Loum 13:14 **2:17:** Mat 7:21

goomoga goo tomo sili odoo ee badoboso kookaiyo osee badalaiso.

Keliso mapoo ha teli odoo

18 Mawe dio, biame hoo pagalai koola toobooso. Esiga Keliso mapoo ha teli odoo oso sibilei goo ee nimapoo olo takaso. Esino Keliso mapoo ha teli odoo abo epedee olo peledabaso. Egeesi maga biame hoo pagalai koola tooboo doloso iba ka gooleedoso.

19 Esino odoo hagee bia daga ibolo hodobo siloso see iba poogoloso diso. Bei, diba tei ibolo hedebe doloso debele. Diba tei ibolo hodobo debei diepi, iba poogoo dile pegeliyo. Esino diayo iba poogoloso di oso tei diayo ibolo hedebe delega poogoo goo ee ka yilige buguso.

20 Esino nimapoo Kelisoye Dio Tei olo teneeso. Egeesi maga niba susuga tei goo ee olo gooleedooso.

21 Esiga ayo nimapoo hoguguloso epedee hagee tenee goo ee niyo tei goo gooleedelega doga koo seeso. Esino tei goo ee niba olo gooleedooso. Bei, tei goo ee ma kulodu gamenee takeli goo mauwe.

22 Osoloso gamenee takeli odoo ogumo? Edebeeyo Yesu yo Kelisonee dee takooga, odoo ee gamenee takeli odoo oso. Esiga yo Keliso mapoo ha teli odoo oso. Bei, odoo hagoso Yesu yo Kelisonee dee takooga, yo Ma Godee sabolo osoloso owolo Yesu mapoo gowoolone miligi piaso.

23 Esiga odoo agayo Godeeyo owolo Yesu mapoo gowoolone miligi piaga, yo Ma Godee sabolo hedebe doloso koo badoso. Esino edebeeyo Godeeyo owolo Yesuwo goo woola yilige buguga, yo Ma Godee sabolo hedebe doloso badoso.

24 Esiga to tekepo daga niyo du mapoo tei toloso ka debee. To oso nibada sooloo ma kulodu mologa, Ma Godee sabolo osoloso owolo Yesu sabolo hedebe doloso dabalaiso.

25 Esiga Kelisoye imapoo kookaiyo badoboso gie badeli tenelame to kitulugu magooso.

26 Osoloso odoo aboso gamenee eligi goo eligimo silesiboga, ayo epedee o goo ee hoguguloso nimapoo ka tonowa.

27 Esino nimapoo Kelisoye Dio Tei olo teneeso. Osoloso Dio Tei oso nibada kulodu badolone, niba ka eligimoloso. Esiga odoo heeso tei goo eligilei niba koo goomogoso. Bei, Dio Tei oso niba tei goo susuga olo eligimoloso. Esiga yayo eligi ee ma kulodu, tei goo ee eligilone, gamenee goo koo eligiso. Esiga niba Dio Tei oso eligi goo mapoo dodolone, Yesu sabolo hedebe doloso osee debee.

Godeeyo owolo dio

2:18: Mat 24:5, 24; 2Yon 1:7 **2:19:** Diye 20:30 **2:20:** 1Kol 2:15; 2Kol 1:21; 2Yon 1:2 **2:22:** 1Yon 4:3; 2Yon 1:7 **2:23:** Yon 5:23; 1Yon 4:15; 5:1 **2:27:** Yon 16:13

28 Esiga mawe dio ayo gooma, niba Keliso sabolo hedebe doloso osee debee. Egeesee seega yayo simi mapoo o mudugiyopaga kitulugu sabolo ebilega tebisileiso.

29 Godee yo goo tekepo moodeli niba gooleedooso. Osoloso niba gooleedooso, goo tekepo tomo sili odoo ee Godeeyo owolo dio doloso doso.

3

1 Esiga ibada Ama Godeeye iba susuga diya sooloo dala goo toowa goo ee medee goolee! Yayo sooloo dala maga iba yayo owolo dio deliso. Esiga iba tei owolo dio doloso doso. Esino mi toowa goomegeli odoo oso Godeeyo goo diba gooleedele. Goo egeesi maga diba ibada goo gooleedele.

2 Esiga emegei, iba Godeeyo owolo dio doloso doso. Esino iba medee gooleedele, iyo hamamee dabalai goo ee. Esino iba gooleedooso, Keliso siboga, iba see yo masi palaiso. Bei, iyo tei yo agalaiso.

3 Esiga edebeeyo goo hamapoo bolone dulone badoga, odoo oso tokenee mauwe Keliso masi badalai tekepo.

4 Esiga edebeeyo goo tokenee tomo siloga, yayo Godeeyo tei magoo gabagamo siloso. Bei, tokenee goo ee tei magoo gababili.

5 Niba olo gooleedooso, Kelisoye simi ee odoo susuga ibada tokenee hapoloso boobado bigilame ka simi. Bei, yimapoo tokenee hee mauwe.

6 Edebeeyo Keliso sabolo hedebe doloso badoga, yo tokenee goo osee tomo sileime. Esino edebeeyo tokenee goo osee tomo siloga, Kelisowo goo yo gooleedele, osoloso yimapoo tei tele.

7 Mawe dio ayo gooma, niba obeeyamo, odoo aboso eligi maga niba peegoo na gilimado di dee. Goo tekepo teli odoo ee Godeeyo howo woola tekepo badoso. Esiga yo Kelisoye Godeeyo howo woola tekepo egee bado yinosee egeesi badoso.

8 Esino edebeeyo goo tokenee tomo siloga, yo Saiteneeyo odoo. Bei, Saiten yayo daga bei mooloogoolone tokenee odoo doloso badebei ososee osee badoso. Esiga Godeeyo owoloye Saitenso tou teli ee guobigilame ka simi.

9 Osoloso edebeeyo Godeeyo owolo doloso badoga, yo goo tokenee osee tomo sileime. Bei, Godeeyo tei gie badeli yima kulodu moloso. Esiga yayo see goo tokenee tomo silei tebile. Bei, yo Godeeyo owolo.

10 Esiga goo hageesi maga iyo Godeeyo owolo dio sabolo osoloso Saiteneeyo owolo dio sabolo medee kibiya ka gooleedoso. Odoo

2:29: 1Yon 3:10 **3:1:** Yon 1:12-13; 16:3 **3:2:** 2Kol 3:18 **3:5:** Yon 1:29; 1Pita 2:22-24; 1Yon 2:2 **3:8:** Yon 8:44 **3:9:** 1Yon 5:18

agayo tekepo goo telega poogooga, yo Godeeyo owolonee. Osoloso tei too odoo sooloo delega poogooga, yo Godeeyo owolonee.

Nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dalai

11 Daga eligi goo niyo du hagoso. Esiga iyo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo.

12 Esiga niba Keineeyo goo na peedee. Bei, yo Saiteneeyo odoo doloso badolone, omolo wooloomaso. Bei kasalame Keineeye omolo ka wooloomayo? Bei, Kein yo goo tokenee tomo sili, esino omoloye Godeeyo howo woola goo tekepo tomo sili.

13 Esiga tei telaga odoo emegei, tei tele poogoo mi toowa mapoo debeli odoo oso niba hegioga, haga na goolee.

14 Osoloso iba gooleedooso, iyo tei telaga odoo sooloo dologa, iba teli maga see gie badeli mapoo dabagaso. Esino odoo agayo yimapoo sooloo dala goo mauwe daga, yo ta masi osee badoso.

15 Osoloso odoo agayo tei telaga odoo hegioga, yo odoo wooloomali odoo oso. Esiga niba olo gooleedooso, odoo wooloomali odoo ee dibada kulodu kookaiyo badoboso gie badeli mauwe.

16 Goo hamaga tei sooloo deli goo ee ka gooleedoso. Yesu Kelisoye iba halo o su teli mapoo magooso. Esiga iba nosee tei too odoo ee halo, ibada gie badeli peegoo magalai tekepo.

17 Odoo yimapoo bi teiba oso tei too odoo bi mauwe badoga ogoloso, yo pidilega poogooga, o sooloo ma kulodu Godee goolee goo mauwe.

18 Mawe dio emegei, iyo emegei sooloo dolo doloso wulo toso takalai tekeponee. Esino suso pidilone tei sooloo dalai tekepo.

Godeeyo howo woola ebilega kitulugu sabolo dabalai

19-20 Esiga iyo emegei sooloo dologa, egeesi maga iyo tei Godeeyo owolo doloso do goo ee gooleedalaiso. Esino ibada sooloo maga goolee oso takolone iba tokenee odoo, dee takooga, iba ebileime. Esino iba Godeeyo howo woola ebilega kitulugu sabolo dabalaiso. Bei, Godee yo toowa osoloso yayo ibada sooloo oso goolee dagadiso, osoloso goo susuga iyo moodeli yo gooleedoo.

21 Esiga tei telaga odoo emegei, ibada sooloo maga goolee goo oso takolone, iba tokenee odoo, dee koo takooga, iba ebilega poogoloso Godeeyo howo woola dabalaiso.

22 Egeesi ma kulodu iyo yimapoo woosaga, yayo goo ee imapoo tenelaiso. Bei, iyo yayo kokodo taka to

3:11: Yon 13:34 **3:12:** Gen 4:8 **3:13:** Yon 5:18-19 **3:14:** Yon 5:24 **3:15:** Yili 21:8 **3:16:** Yon 13:1; Gal 1:4 **3:17:** Deut 15:7 **3:18:** Yem 2:15-16 **3:21:** Hib 4:16

mapoo mesiliso, osoloso yayo goomoga goo ee tomoloso.
23 Esiga yayo kokodo takolone egeesee takaso, “Niba Godeeyo owolo Yesu Keliso mapoo tei te. Osoloso yayo eligi ee dodolone, emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone debee,” diso.
24 Edebeeyo Godeeye kokodo taka to mapoo mesilone dodomo siloga, diba yibolo hedebe doloso badoso. Osoloso nei Godee dibolo hedebe doloso ka badoso. Osoloso iba gooleedooso, Godee ibolo hedebe doloso badoso. Bei, yayo o Dio Tei imapoo teneloso badoso.

4

Eligi goo susuga medee ege

1 Tei telaga odoo emegei, niba obeeyamo. Bei, gamenee goo eligili odoo bei mipoo toowa hamapoo olo silesiboso. Esiga odoo heeso sibileso takolone, “Ayo eligi goo hagee eligimo silo Dio Tei maga siboso,” dee takooga, o to duloso yimapoo saga tei na te. Esino niyo yayo egee eligimo silo tei Godee maga sibabeleso, medee hoodo ege.
2 Esino niba diayo eligi eyo kulodu Godeeyo Dio Tei hageesee gooleedalaiso. Diayo eligi oso takolone Yesu Godee maga sibileso odoo poloso mi hamapoo badebeiso daga, oso diayo eligi goo ee tei Godee maga siboso.
3 Esino odoo agayo takolone Yesu Godee maga sibileso odoo ka pele, dee takooga, yayo eligi goo ee Godee maga sibile. Odoo ee ma kulodu Keliso mapoo ha teli dio tokenee badoso. Esiga Keliso mapoo ha teli dio tokenee mipoo toowa hamapoo sibileisogo dee takeme dumelee ee olo sibileso badoso.
4 Mawe dio emegei, niba Godeeyo owolo dio doloso doso. Esiga niyo gamenee goo eligili odoo oso eligi duloso o to mapoo tei tele poogoo oso, niyo diba dagadiso. Bei, odoo susuga ibada kulodu Dio Tei egee bado oso kitulugu oso tei tele poogoo mi toowa mapoo debeli odoo dima kulodu dio egee bado oso kitulugu ee dagadiso.
5 Gamenee goo eligili odoo hagee bia Godee gooleedele. Esiga biame susuga silesibulone mi goo ee eligimo silesibili. Osoloso mi odoo Godee gooleedele poogoo oso dibada to mapoo medee duliso.
6 Esino iba Godeeyo odoo doloso doso. Esiga tei Godeeyo odoo oso ibada to medee duliso. Esino Godeeyo owolonee oso ibada to ee medee koo duli. Goo egeesi maga Dio Tei sabolo gamenee takeli dio sabolo

3:23: Yon 6:29; 13:34 **3:24:** 1Yon 4:13 **4:1:** Mat 7:15; 1Yon 2:18; 2Yon 1:7; 1Tes 5:21 **4:2:** 1Kol 12:3 **4:3:** 1Yon 2:18 **4:4:** Mat 12:29; 1Yon 5:4-5 **4:5:** Yon 8:47; 15:19

medee hoodo agalaiso.

Godeeye sooloo deli

7 Tei telaga odoo emegei, iyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo. Bei, sooloo deli goo ee Godee maga sibili. Esiga odoo agayo emegei sooloo dologa, yo Godeeyo owoloso, osoloso yo Godee gooleedooso.

8 Esino odoo agayo emegei sooloo delega poogooga, yo Godee gooleedele. Bei, Godee yo sooloo deli.

9 Esiga Godeeye iba sooloo dala goo ee yebugulone owolo hedebe mipoo toowa hamapoo meiye diso, iyo yimaga kookaiyo badoboso gie badeli talame.

10 Esiga tei sooloo deli goo hagoso. Iyo Godee sooloo deli goo osonee. Esino Godeeye iba sooloo dolone owolo meiye diso, ibada goo tokenee maga talame, osoloso goo tokenee susuga peegoo togobigilame.

11 Tei telaga odoo emegei, Godeeye iba diya egeesee sooloo dalaso. Esiga iyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo.

12 Edebeeyo Godee egele. Esino iyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone doga, Godee ibolo hedebe doloso badoso. Osoloso yayo sooloo dala oso ibada kulodu kauwuloso malaiso.

13 Esiga Godeeye o Dio Tei imapoo teneeso. Egeesi maga iba gooleedooso, iba Godee sabolo hedebe doloso badoso, osoloso Godee ibolo hedebe doloso ka badoso.

14 Osoloso Ma Godeeye owolo mipoo toowa hamapoo meiye diso, yayo mi odoo oso gie badeli ee pidilone badalame. Osoloso iyo goo hagee ogoloso ka takomo silesiboso.

15 Esiga odoo agayo takolone, Yesu Godeeyo owolo dee takooga, Godee yibolo hedebe doloso badoso, osoloso yinosee Godee sabolo hedebe doloso badoso.

16 Godeeye iba diya toowa sooloo dala goo ee olo gooleedooso. Esiga iyo Godeeye iba sooloo dala goo mapoo tei toloso kibiya ka doso.

Godee yo sooloo deli. Esiga odoo agayo sooloo dolone badoga, yo Godee sabolo hedebe doloso badoso, osoloso nei Godee yibolo hedebe doloso badoso.

17 Iba goo midilei biame mapoo ebilega kitulugu sabolo dabalame, Godeeye sooloo deli goo ee toowa poloso imapoo teneeso. Bei, iba Keliso masi mi hamapoo ka doso.

18 Edebeeyo Godeeye yo sooloo deli goo ee gooleedoo daga, yo ebileime. Esiga sooloo deli goo toowa poloso egee molo oso ebili goo habigileiso. Esino iba Godeeye ibada tokenee eyo nei tenelai mapoo obuga, yayo sooloo dala goo ee

4:9: Yon 3:16 **4:10:** Loum 5:8-10; 1Yon 2:2 **4:12:** Yon 1:18 **4:13:** 2Kol 1:22; 1Yon 3:24

imapoo kauwule.
19 Iba susuga dobolone sooloo deliso. Bei, Godeeye daga malalo iba sooloo dalaga.
20 Osoloso odoo heeso takolone, "A Godee diya gweliso," doloso see tei too odoo heiga sabolo badoga, yo gamenee takeli odoo oso. Bei, odoo egeesi masi oso tei too odoo yayo egeli sooloo delega badoga, yo Godee koo egeli kasee goolaiyo?
21 Kokodo takeli to hagee Godeeye imapoo olo teneeso. Odoo agayo Godee diya gooleega, emegei tei too odoo sabolo diya sooloo dalai tekepo.

5

Godeeyo owolo mapoo tei talai goo

1 Esiga edebeeyo tei tolone Yesu Godeeye hesia Keliso daga, yo Godeeyo owolo oso. Osoloso odoo agayo Ma Godee gooleega, yo Godeeyo owolo dio sooloo doloso.
2 Iyo Godee diya goolone, yayo kokodo taka to mapoo mesiloso silesiboga, oso iyo Godeeyo owolo dio sooloo dala goo ee gooleedoso.
3 Bei, iyo Godee gweli goo eyo bei hagoso. Iyo yayo kokodo taka to mapoo mesiloso silesibileiso. Osoloso yayo kokodo taka to ee imapoo haga kodianee.
4 Esiga Godeeyo owolo dio oso diayo tei too maga mi goo oso kitulugu ee dagadileso doso.
5 Esiga odoo agayo mi goo sabolo ha too kitulugu ee ka dagadiyo? Edebeeyo Yesu Godeeyo owolo dolone tei toga odoo oso, mi goo sabolo ha too kitulugu ee dagadileso badoso.

Kookaiyo gie badeli Yesu mapoo moloso

6 Osoloso Yesu mi hamapoo sibileso, Godeeyo owologo dalame howo oluguso. Osoloso homo bulubo magoo mapoo tolone o sawo sologo buguso. Esiga Yesuye mi hamapoo simi ee hedebe howo olugulame sibile. Esino howo oluguloso sawo sologobigilame ka simi. Osoloso Dio Tei oso tei goo hagee imapoo takooso. Bei, Dio Tei oso hedebe tei goo ee takemeliso.
7 Esiga goo bakadio hedebe di hagoso Kelisowo goo ka eligiso.
8 Goo ee Dio Tei, osoloso howo olugu, osoloso sawo sologo bugu goo oso imapoo Kelisowo goo ka yilige buguso. Ee ma kulodu goo bakadio hedebe di oso goo hedebe eligiso.
9 Esiga edebeeyo egei goo ee imapoo yilige buguga duloso, iba tei teliso. Esino ee ma kulodu Godeeye imapoo egee takoo goo diya toowa. Esiga iyo duloso medee kibiya kookoodalai tekepo.

4:21: Maka 12:29-31 **5:1:** 1Yon 4:15 **5:3:** Yon 14:15, 23-24 **5:6:** Yon 1:29-34 **5:8:** Yon 15:26 **5:9:** Yon 5:32-37 **5:10:** Yon 5:36-40; Gal 4:6

Bei, yayo imapoo owolowo goo ee tei goo takaso.

10 Esiga odoo agayo Godeeyo owolo mapoo tei toga, Godeeye owolowo goo maga tei goo taka to mapoo o sooloo ma kulodu tei too osee moloso. Esino odoo agayo Godeeye owolowo goo mapoo tei goo taka to mapoo tei telega poogoo odoo oso Godee gamenee takeli odoo, deliso.

11 Esiga Godeeye imapoo owolowo goo mapoo tei taka to hagoso. Godeeye imapoo badoboso kookaiyo gie badeli teneeso. Gie badeli egee owolo Yesu maga imapoo ka teneli.

12 Osoloso edebeeyo owolo Yesu mapoo tei toga, yimapoo gie badeli egee olo moloso. Esino odoo agayo Godeeyo owolo mapoo tei telega poogooga, yimapoo gie badeli egee mauwe.

Yoneeye to hamameedee taka

13 Esiga ayo Godeeyo owolo mapoo tei telaga odoo nimapoo to hogugu susuga hagee ka tonowa, niyo badoboso kookaiyo gie badeli too goo ee gooleedalame.

14 Esiga iba gooleedooso, iyo Godee yimapoo takolone iyo goomoga goo ee yayo goomoga goo sabolo tobuloso woosaga, yayo ibada to duleiso.

15 Egeesi ma kulodu yayo iyo yimapoo taka duso doloso, ogoo goo yimapoo woosaga, yayo goo ee imapoo teneliso.

16 Esiga edebeeyo emegei tei too odoo oso telega pagalai tokenee tomolo ogoga, yayo Godee mapoo takalai tekepo, Godeeye o gie badeli pidilame. Esiga ayo hagee takoo goo ee, odoo teli mapoo koo ido dili goo ee taka. Esino teli mapoo ido dili goo tokenee moloso. Esiga ayo hagee takoo goo ee, teli mapoo ido dili goo tokenee teli odoo ee halo Godee mapoo takalame ayo koo takooso.

17 Tekepo goonee susuga egee, tokenee goo oso. Esino tokenee susuga oso teli mapoo koo ido dili.

18 Esiga iba gooleedooso, edebeeyo Godeeyo owolo doloso badoga, yo goo tokenee osee tomo sileime. Bei, Godeeyo owolo Yesu yayo yo medee bamoloso. Osoloso tokenee odoo Saitenso yo tokenee palaime.

19 Esiga iba gooleedooso, iba Godeeyo owolo dio. Esino imaga mi toowa ma peegoo egee do Saitenso bamoloso.

20 Osoloso see iba gooleedooso, Godeeyo owolo olo simiso. Osoloso yayo imapoo goo gweli medee tekepo olo teneeso, iyo tei Godee gooleedalame. Esiga iyo tei Godee sabolo, osoloso owolo Keliso sabolo hedebe doloso doso. Esiga Yesu tei Godeeso. Osoloso kookaiyo badoboso

5:12: Yon 3:36 **5:13:** Yon 20:31 **5:14:** Yon 14:13-14; 1Yon 3:21-22 **5:16:** Mat 12:31 **5:18:** 1Yon 3:9

gie badeli yimaga imapoo ka teneli.
21 Esiga mawe dio emegei, niba medee badolone gamenee godee maga peegoo doo-boobigi.

2 Yonee
Yoneeye to see tobu hogugu

2 Yonee booka goo eyo bei

Daga Godeeyo to eligimo silone, odoo eligimo silesibili oso mi hee maga hee mapoo du. Osoloso mi hee maga hee mapoo du domo silesibulone, Godeeyo to takomo silesibiso. Osoloso mi ee ma kulodu tei telaga odoo oso diba medee pidiso. Esino Godeeyo to takomo silesibili odoo mooloogoodoo ee ma kulodu gamenee goo eligili dibada mooloogoodoo onosee silesibiso. Eseme diye di odoo Yoneeye goo hagee ogoloso tei telaga odoo oso gamenee goo eligili odoo pidiyaga to hagee ka hogugu.

1-2 Esiga tei telaga odoo nibada amawe ayo Godeeye hesia wee osoloso owolo dio mapoo to hogugu hagee ka teneeso. Ayo niba diya gooleeso. Hebebe ayo niba diya koo gooleeso. Esino tei goo gooleedoo odoo susuga sabolo niba diya goolone doso. Bei, tei goo ee ibada sooloo ma kulodu egee molo oso imapoo kookaiyo moloso osee malaiso.

3 Ayo Godee mapoo takooso, Ma Godeeye owolo Yesu Keliso sabolo oso odoo susuga iba sooloo dolone pidilame, osoloso imapoo mesie goo tenelame. Bei, iyo tei goo mapoo tei toloso emegei sooloo dala sabolo doso.

4 Esiga nee holaiso aboso Ma Godeeye kokodo taka to mapoo tei toloso dodomo di duloso a diya goomogaso.

5 Osoloso wee emegei, to hogugu hagee namapoo dianee. Esino iyo daga du sooloo deli goo ee see ka hoguga. Esiga iyo dobolone emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo.

6 Esiga sooloo deli goo eyo bei hagoso. Iyo Godeeye kokodo taka to ee medee dadalai tekepo. Bei, niyo Godee diya goolee sabolo dobolone emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo. Esiga niba daga hoogoo goo hagee olo duso.

7 Esiga gamenee goo eligili odoo bei oso mipoo toowa hamapoo silesiboso. Odoo egee bia oso silesibulone, Yesu Kelisoye tei odoo poloso mi hamapoo silee goo ee koo eligili. Osoloso odoo agayo goo hageesee eligimo siloga, yo gamenee goo eligili odoo oso, osoloso yo Keliso mapoo ha teli odoo oso.

8 Esiga niba medee debee, gamenee goo eligili eyo to mapoo tei tolone, Godee maga nei telega peegeeyaga. Esiga niyo tou toowa too eyo nei talame, medee kibiloso ka debee.

9 Osoloso edebeeyo Kelisoye eligi kibiya kookood-

1:4: 3Yon 1:3 **1:5:** 1Yon 2:7 **1:7:** 1Yon 4:1-3

elega poogoloso, see eligi hee mapoo yayo diya kookoodoga, yo Godee sabolo hedebe doloso koo badoso. Esino odoo agayo Kelisoye eligi kibiya kookoodoga, yo Ma Godee sabolo osoloso owolo Keliso sabolo hedebe doloso badoso.

10 Esiga odoo agayo Kelisoye eligi goo ee eligimo sibilega, see eligi hee eligimo siboga, emegei doloso nibada mosopoo na ido di.

11 Bei, odoo agayo odoo hageesi masi sabolo emegei daga, yayo o tou tokenee too sabolo hedebe deeso.

12 Ayo nimapoo takalai goo abo moloso. Esino wulo to hogugu oso nimapoo takalai a koo goomogo. A mawo nimapoo sibileso nibolo hodobo to kalai ee a goomogoso. Osoloso ayo omapoo siboga, iyo hodobo goomoga poudileiso.

13 Esiga Godeeye hesia noomoo eyo holaiso diayo emegei di to namapoo ka taka.

3 Yonee
Yoneeye to see bakadio hedebe di hogugu

3 Yonee booka goo eyo bei

Yoneeye to hogugu hagee tei too odoo Gaiyus mapoo teneeso. Bei, Gaiyuseeye Godeeyo to eligimo silesibili odoo oso o mi mapoo sibume, yayo pidi goo ee dume. Osoloso sosee wiligi odoo taba Diotelepes mapoo yayo gowe to hamapoo hoguguso. Bei, odoo hagoso Godeeyo to eligimo silesibili odoo pidilei gowoolone odoo aboso diba pidiyaga hamaga takeliso.

1 Ayo gooma odoo Gaiyus, tei telaga odoowo namawe ayo no diya gweli namapoo to hogugu hagee ka tonowa.

2 Ayo gooma odoo, a tei toso, no pailega medee tekepo bado malaiso. Esino ayo no halo Godee mapoo takooso, nayo goo susuga ee ma kulodu medee tekepo badalame. Esino a gooleedooso, no tei too ee ma kulodu tekepo badoso.

3 Osoloso tei telaga odoo emegei aboso sibileso, nayo tei goo mapoo kibiya kookoodoloso osee dodomolo goo ee takeme duloso, a diya goomogaso.

4 Esiga goo abo toowa oso amapoo goomoga toowa koo teneli. Esino mo awe diayo tei goo ee deedeega ogoloso, a diya goomegeliso.

5 Ayo gooma odoo, nayo to tekepo eligimo silesibili odoo oso eligimo silone, nee mi mapoo odoo soo masi siboga, nayo egee pidi goo ee tekepo.

6 Osoloso diayo sibileso nayo sooloo dala goo sabolo bado goo ee ibada sosee hamapoo sibileso takaso. Godeeyo to eligimo silesibili oso nee mi mapoo sibileso see dilame doboome, diayo eli domopoo nalai nei dimapoo tenelone, Godeeye goomoga goo sabolo tobuloso tenee.

7 Bei, diba Keliso halo, tou tomo silesibulone, tei tele poogoo odoo maga bi koo teli.

8 Esiga Gaiyus no asalo diba medee pidilei tekepo. Iyo odoo hagee bia pidiga, diayo to tekepo eligimo silesibili sabolo hedebe doloso dabalaiso.

9 Osoloso ayo goo hamaga sosee omapoo to hoguguloso olo teneeso. Esino Diotelepeseeye to ee duloso mesile. Bei, nima kulodu sosee mapoo yayo wiligi doloso badalame diya goomogaso.

10 Esiga ayo siboga, yayo goo tokenee teli sabolo osoloso ibada goo maga gamenee taka goo ee woola yilige bigileiso. Osoloso yo goo hedebe egee moodele. Esino yayo Godeeyo to eligimo silesibili o mi mapoo siboga, hamaga takeliso.

1:1: Diye 19:29; Loum 16:23 **1:3:** 2Yon 1:4 **1:6:** Tait 3:13 **1:7:** 1Kol 9:11-12

Osoloso see sosee odoo oso Godeeyo to eligimo silesibili odoo ee pidiyaga, yayo hamaga takeliso. Esino ee ma kulodu yayo taka tei telega poogoloso, sosee odoo abo oso Godeeyo to eligimo silesibili odoo pidiga, yayo diba sosee maga peegoo mageliso.

11 Esiga ayo gooma odoo, tokenee odoo eyo goo ogoloso o goo ma malo na peedee. Esino goo tekepo hedebe ee temelee. Odoo agayo goo tekepo ee tomologa, yo Godee sabolo hedebe doloso badoso. Esino odoo agayo tokenee goo tomologa, yo Godee gooleedele.

12 Esiga odoo susuga oso Demetiliyus odoo eyo goo tekepo deliso. Osoloso o suso tou too oso tei goo sabolo tebiliso. Osoloso iba nosee yo tekepo odoo dee takeliso. Esiga no olo gooleedooso, iba tei goo hedebe ee takeli.

13 Ayo namapoo goo abo takalai moloso. Esino wulo to hogugu oso namapoo takalai a koo goomogo.

14 A mawo namapoo sibileso nobolo hodobo to kalai a goomogo.

15 Esiga ayo Godee mapoo takooso, Godeeye namapoo mesie goo tenelame. Osoloso nee odoo diayo namapoo dibada emegei di to takaso. Esiga nei nayo ibada odoo omapoo egee do mapoo, ibada emegei di to dimapoo takee.

1:11: 1Yon 3:6-10 **1:13:** 2Yon 1:12

Yuda
Yudaye to hogugu

Yuda booka goo eyo bei

Yuda booka hoguguli odoo hagee Yesuwo omolo Yuda oso malaiso. Esiga yayo tei telaga odoo susuga mapoo pidi to hagee hoguguloso teneeso, diayo gamenee goo eligi mapoo tei teyaga. Bei, gamenee eligili odoo oso tei telaga odoo ee peegoo gilimado di ogoloso.

1 A Yuda, Yesu Kelisowo tou teli odoo, osoloso Yemeseeyo omolo. Ayo Ma Godeeye hesia odoo nimapoo to hogugu hagee ka tonowa. Bei, Ma Godeeye niba sooloo deliso, osoloso Yesu Kelisoye niba medee ka bamoloso.
2 Ayo Godee mapoo taka, yayo sooloo deli goo sabolo, osoloso mesie goo sabolo, osoloso Godeeye niba gweli goo oso nimapoo toowa doloso ka malame.

Gamenee goo eligili odoo dia goo maga kokodo taka

3 Tei telaga odoo emegei, iyo Godee maga gie badeli pidili too goo ee ayo olo daga nimapoo hoguguloso tenelame diya goomogaso. Esino ayo goo hee maga to hogugu hagee ka tonowa. Godeeye opusomo dee koo seli tei goodee eligi ee o odoo imapoo teneeso. Esiga tei goodee eligi egee odoo aboso see opusomo diyaga, niyo medee bamelee.
4 Bei, gamenee eligili odoo oso tei telaga odoo masi nibada mooloogoodoo ma kulodu galaga sibileso nibolo hodobo ka doso. Esiga odoo hagee biaso eligilone, Godeeye iba sooloo dolone pidilone, iyo goo tokenee talai koo hamaga takeli doloso eligiliso. Osoloso adaba sobo sabolo giso sabolo goo heli talai ee tei mauwe deliso. Osoloso see diayo ibada wiligi odoo Lodee Yesu Keliso mapoo goweliso. Osoloso odoo hagee biaso Godee mapoo mesilega silesibiliso. Esino Godeeye odoo hagee bia dia goo maga goo midilame daga hoogoo to olo edidi magooso.

5 Egeesi ma kulodu ayo goo niso gooleedoo ee see nimapoo medee eligilei, a goomogo. Esiga niba goolee, Godeeye Isalael odoo pidilone, Isipi mi maga peegoo gilimado diso. Esino see hamamee Isalael odoo abo yimapoo tei tele poogoo odoo ee yayo piliguso.
6 Osoloso niba goo hee hagee goolee. Godeeyo momaiye aboso kitulugu Godeeye dimapoo tenee sabolo tou talai goomegelega, wulo see abaga kitulugu toowa talai ee goolone, mi Godeeye dimapoo tenee ee poogoloso diyadeeso. Eseme Godeeye diba ki ti moloso kookaiyo osee meli oso tiegisaloso

1:1: Mat 13:55 **1:4:** Gal 2:4; 2Pita 2:1 **1:5:** Exo 12:51; Num 14:29-30 **1:6:** 2Pita 2:4

wulu neliga poogoo mapoo huyasoloso doso, biame hamameedee mapoo dia goo ee ka midilame.

7 Osoloso Sodom mi sabolo, osoloso Gomola mi sabolo, osoloso mi pepuso abo koola omapoo bumodi dibada goo ee, niba goolee. Momaiyeso goo tokenee too egeesi masi diayo tooso. Bei, mi omapoo adaba sobo sabolo giso sabolo heli teli goo tokenee oso molone, gisoso emegei giso sabolo goo heli teliso. Esiga Godeeye dibada mi ee douso nadalame dou toosooso. Odoo egee bia dimapoo, osoloso momaiye egee bia dimapoo peledaba goo oso, Godeeye goo tokenee teli odoo dia goo tokenee eyo nei dala dimapoo tenelai goo ee eligiso. Dala goo hagee kookaiyo moloso osee meli Dou mi ee takooso.

8 Egeesi maga gamenee eligili odoo hagee bia onosee egeesee seliso. Diayo dia sapootieli ee Godee maga sibili dolone, ee dodolone, dia suso goo tokenee teliso. Osoloso diayo Godee mapoo mesilega dobolone, Godeeyo momaiye susuga eyo goo maga to tokenee takeliso.

9 Esino momaiye susuga dia wiligi odoo Maikoleeye Saiten sabolo Moses ta eyo kou maga toso agadiga* omapoo, yayo Saiten mapoo to tokenee hee takele. Esino yayo wulo Saiten mapoo egeesee takaso, “Godeeye namapoo nei dala tenelaiso,” diso.

10 Esino gamenee goo eligili odoo hagee biaso goo diayo gooleedele poogoo maga to tokenee takeliso. Osoloso diba gala seebeeso dieso goomoga goo teli egeesi masi doso. Esiga dieso goomoga goo ee tolone egee do ogoso diba tokenee peliso.

11 Esiga diba dala talaiso! Bei, diayo Keineeyo goo deedee maga. Bei, Keineeye omolo wooloomaso. Osoloso diayo Balameeyo goo* ee dodolone, molee talame goolee maga tokenee tolone ka doso. Osoloso diayo Kolayo goo* ee dodolone, Godeeyo to mapoo mesilega doso. Esiga Godeeye diba tokenee palaiso.

12 Esiga niyo emegei

1:7: Gen 19:1-25; 2Pita 2:6, 10 **1:9:** Dan 10:13, 21; 12:1; 2Pita 2:11; Yili 12:7; Zec 3:2 * **1:9:** ***Maikol dio Saiten dio toso agadiga*** - Moses teme, Godeeye Maikol mapoo takolone, Moses tayo kou todileso midoose, diso. Esino Saitenso Maikol dio toso agadilone egeesee takaso, “Amapoo kitulugu moloso, Moses tayo kou todilei. Bei, Moseseeye Isipi odoo hee woolooma maga,” diso. Esino Maikoleeye Moses tayo kou ee Saiten mapoo tenelai goodoogaso. **1:10:** 2Pita 2:12 **1:11:** Gen 4:7-8; 1Yon 3:12; 2Pita 2:15; Num 22:1-41; 16:1-35 * **1:11:** ***Balameeyo goo*** - Balam yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo. Daga hoogoo Moseseeye badebei biame omapoo yo badebeiso. Esino yo Isalael odoonee. Yo molee talame goolee maga, yayo Godee mapoo wegigaso. * **1:11:** ***Kolayo goo*** - Daga hoogoo Kolaye Godee mapoo wegigime, mi goodaso. Eseme o odoo sabolo mi ma kulodu misigedubuloso miso togoo doloso wediaso. Esiga oposusu hagee Numbers 16:1-35 mapoo moloso. **1:12:** 2Pita 2:13, 17

sooloo deli wo ne* ee ma kulodu odoo hagee biaso dieso nediliyo diba ono diya goolone, similega wo nalagaliso. Goo egeesi maga diba bi subugobolo masi dobolone, niyo debei ee tokenee polone ka doso. Osoloso osoko biame mapoo howo hemiye mologa, howo sibilega pooso guobigili diba egeesi masi doso. Osoloso diba homo su oso ko peli biame mapoo ko pelega pegeli egeesi masi doso. Osoloso diba homo siliga peegoo alaga bigili egeesi masi doso.

13 Esiga abei mapoo howo ki toowa sibulone makawo sabolo sibili egeesi masi, diayo dia simili goo woola egeesee eligiliso. Osoloso diba kei ma dokodoo giwo boobadomo sili egeesi masi doso. Esiga Godeeye wulu goodomou olo mopoodoo dooso, diayo neliga omapoo kookaiyo doboso osee dabalame.

14-15 Esiga Adameeye balomo simi ee ma kulodu amawe dio 7 omapoo badeli Inokeeye malalo gooso peledabalai omaga takolone, odoo hagee bia dia goo maga egeesee takaso, “Niso ege, Lodeeye o momaiye diya bei sabolo siboso, mi odoo susuga dia goo ee midilame. Osoloso Godee mapoo koo mesili odoo oso goo tokenee too sabolo, osoloso Godee maga duwa taka eyo nei yayo dimapoo dala tenelame siboso,” diso.

16 Esiga diayo goweli goo ee yilige bugulone emegei dia goo takomo silesibiliso. Egeeseelone diayo suso goomoga goo mapoo dodomo silesibulone, dieso nediliyo diba teiba dolone si howeliso. Osoloso see diayo odoo abo maga bi diayo goomegeli ee talame to hadaliso.

Tei too mapoo kibiloso debee

17 Esiga emegei, niba ibada Lodee Yesu Kelisoye Diye di odoo oso malalo gooso peledabalai taka ee goolee.

18 Bei, diayo nimapoo egeesee takaso, “Lodee mapoo osoloso o odoo mapoo manolone duwa takeli odoo oso biame hamameedee mapoo sibileiso. Osoloso diayo sibileso dia suso goomoga goo susuga ee tolone dabalaiso,” diso.

19 Esiga odoo hagee biaso tei too ma kulodu debeli odoo ee domo piliso. Osoloso diba nosee mipoo hageeyo goo goomegeli odoo oso. Osoloso dibada kulodu Dio Tei mauwe.

20 Esino tei telaga odoo emegei, Godeeyo goo maga tei eligi goo mapoo niyo olo tei tooso. Esiga tei eligi goo ee ma dokodoo nibada gie badeli ee moso masi tege.

* **1:12:** ***emegei sooloo deli wo ne*** - Daga hoogoo tei telaga odoo oso mooloogoodoloso, diayo hedebe doloso emegei sooloo dolone debeli goo ee kauwulame nei naliso. Osoloso diayo wo ne hoo poogolone Yesu gooleebugu wo naliso.

1:14-15: Gen 5:18, 21-24 **1:18:** 2Pita 3:3 **1:20:** Kol 2:7

Osoloso Dio Teiso kitulugu maga Godee mapoo takolone debee.

21 Osoloso Godeeye niba sooloo dolone badoso doloso goolone, Godee mapoo hegi sibileso debee. Osoloso Lodee Yesu Kelisoye sooloo dala maga kookaiyo badoboso gie badeli ee talame dulone bolone ka debee.

22 Osoloso tei too kibile poogoo odoo ee sooloo dolone pidilone debee.

23 Osoloso odoo aboso Dou mi mapoo diyadeega, niyo ogoloso see saga gilimado sibe. Osoloso nee odoo oso goo tokenee toga, diba medee sooloo dala sabolo pidilone dobolone, niso nediliyo medee bamelee, niba nosee dibada goo tokenee hedebe omapoo dedeyaga.

Godeeyo hu dokodoo poude

24 Godee yo kitulugu. Esiga yayo nibada tei too homodobiyaga niba pidilei, yo teiba. Osoloso yayo niba goo tokenee mauwe odoo doloso, niba o mudugiyopoo dabalame gilimado sibilei, yo teiba. Esiga niba omapoo goomoga sabolo dabalaiso.

25 Esiga iyo Godeeyo hu dokodoo poudoomo. Bei, Godee hedebe hagoso ka badoso. Osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye iba halo tou too maga Godeeye ibada gie badeli pidiso. Esiga hedebe yayo toowa doloso ka badoso. Osoloso yayo bi susuga eyo wiligi odoo doloso ka badoso. Osoloso kitulugu susuga ee yimapoo moloso. Bi susuga moodelega badolone, yo egeesee badebeiso. Osoloso yo epedee hamapoo egeesee badoso. Osoloso yo see hamamee kookaiyo osee egeesee badalaiso. Goo hagee tei goo.

1:23: Zec 3:2; Yili 3:4 **1:25:** Loum 16:27; 2Pita 3:18